

2015

ΤΟ ΤΑΡΖΑΝΑΚΙ

Γεώργιος Δ. Μυλωνάς
Επίτιμος Σχολικός Σύμβουλος

ΚΟΖΑΝΗ 2015

ΤΟ ΤΑΡΖΑΝΑΚΙ

ΓΕΩΡΓΙΟΣ Δ. ΜΥΛΩΝΑΣ
ΕΠΙΤΙΜΟΣ ΣΧΟΛΙΚΟΣ ΣΥΜΒΟΥΛΟΣ

ΚΟΖΑΝΗ 2015

Περιεχόμενα

ΤΟ ΤΑΡΖΑΝΑΚΙ	2
ΓΕΩΡΓΙΟΣ Δ. ΜΥΛΩΝΑΣ.....	2
ΤΟ ΤΑΡΖΑΝΑΚΙ.....	5
Η προετοιμασία για το ταξίδι στην Αφρική.....	5
Το ταξίδι.....	15
Η άφιξη στην Αντίς Αμπέμπα	22
Στην Κοινότητα.....	23
Στα σχολεία.....	28
Η εξεύρεση νέου σπιτιού	34
Ληστείες: ένα μεγάλο κοινωνικό πρόβλημα	39
Γνωριμία της πόλης και των ανθρώπων	43
Η ζωή στα σχολεία.....	47
Η επέτειος του Πολυτεχνείου	55
Η ζωή μας στα σχολεία και τον «Ολυμπιακό». Οι γνωριμίες με τους ομογενείς.....	60
Η συνάντηση με το Μητροπολίτη	69
Οι διακοπές των Χριστουγέννων του 1975.....	71
Προσκύνημα στο μοναστήρι του Αρχαγγέλου Γαβριήλ.....	74
Η επίσκεψη στο μοναστήρι	79
Η επιστροφή στην Αντίς Αμπέμπα.....	84
Η άφιξή μας στην Αντίς Αμπέμπα.....	89
Το σωτήριο έτος 1976: Η Πρωτοχρονιά και τα Θεοφάνεια στην Αντίς Αμπέμπα	92
Τα μαθήματα ξαναρχίζουν. Η επίσκεψη του Πατριάρχη Αλεξάνδρειας	97
Οι προετοιμασίες για τον ερχομό του νέου παιδιού. Η επίσκεψη στο Μερκάτο	101
Ένα πολύ δυσάρεστο γεγονός από την Ελλάδα	103
Η γέννηση του παιδιού	108
Η νέα κατάσταση με το παιδί.....	113
Η ζωή συνεχίζεται. Η Μαρίκα του Σάββα στο Νοσοκομείο	115
Το Πάσχα του 1976 στην Αντίς Αμπέμπα.....	119
Το τέλος του σχολικού έτους. Η οικογένεια Μποσνάκη αναχωρεί για την Ελλάδα. 123	
Οι εντυπώσεις από την Αιθιοπία το πρώτο σχολικό έτος.....	127
Το καλοκαίρι του 1976 στην Αιθιοπία.....	133

Οι εξορμήσεις μας γύρω από την Αντίς Αμπέμπα.....	137
Η εξόρμηση στο Sodore	139
Η επίσκεψη στη λίμνη πάνω από την Αντίς Αμπέμπα.....	150
Η εξόρμηση στο Wolisso.....	152
Η εξόρμηση στο Ambo	160
Δεκαπενταύγουστος στην Αντίς Αμπέμπα.....	165
Η εξόρμηση στις λίμνες.....	170
Η εξόρμηση στο Sabata.....	186
Το τέλος του «χειμώνα».....	190
Σχολικό έτος 1976-77.....	194
Τα μαθήματα αρχίζουν	197
Η ζωή μας στη νέα σχολική χρονιά	200
Η ζωή με τους συναδέλφους	205
Τα παιδιά και οι συνάδελφοι των σχολείων.....	208
Τα μαθήματα των σχολείων	210
Ο συνάδελφος Μοφόκα στο σπίτι μου.....	213
Η ζωή στα σχολεία της Αντίς Αμπέμπα συνεχίζεται	215
Τα δεύτερα Χριστούγεννα στην Αιθιοπία	217
Τα μαθήματα ξαναρχίζουν – Το επεισόδιο με το Δεσπότη.....	220
Το Ταρζανάκι γιορτάζει τα πρώτα γενέθλια.....	225
Η κατάληψη της Κοινότητας από τους Στρατιωτικούς.....	227
Το δεύτερο Πάσχα στην Αιθιοπία	230
Το τέλος του σχολικού έτους.....	240
Η αναχώρηση - Το ταξίδι της επιστροφής.....	246
Η ζωή μας στην Ελλάδα.....	252
Στην Κωνσταντινούπολη	258
Στη Γερμανία.....	263
ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ	270

ΤΟ ΤΑΡΖΑΝΑΚΙ

Η προετοιμασία για το ταξίδι στην Αφρική

Καλοκαίρι του 1975. Τα πολιτικά πράγματα στην Ελλάδα έχουν ηρεμήσει. Τα δίσεκτα χρόνια με τη χούντα έχουν περάσει. Μπορεί ακόμη τα «σταγονίδια» της χούντας να μην έχουν εξαφανιστεί τελείως, όμως ο λαός είναι πλέον ελεύθερος και απαλλαγμένος από κάθε είδους απαγορεύσεις. Εδώ και ένα χρόνο υπάρχει πανίσχυρη Κυβέρνηση, η Κυβέρνηση του Κων. Καραμανλή. Είναι λαοπρόβλητη και ψηφισμένη από τον ελληνικό λαό. Στο τιμόνι της βρίσκεται ένας παλιός πολιτικός της συντηρητικής παράταξης, που γύρισε στην πατρίδα μετά από δέκα χρόνια αυτοεξορίας. Ήρθε στην Ελλάδα σα σωτήρας μετά την κατάρρευση της χούντας. Έτσι τον είδε όλος ο λαός και έτσι τον περίμενε. Τους πρωταίτιους χουντικούς αξιωματικούς τους περιποιήθηκε δεόντως με το έκτακτο στρατοδικείο και τους έκλεισε ισόβια στη φυλακή. Ισόβια, όταν λέμε ισόβια, εννοούμε ισόβια, έλεγε και ξανάλεγε, όταν τον ρωτούσαν οι δημοσιογράφοι. Τους τυράννους σκληρά μέτρα τους αξίζουν! Ποδοπάτησαν τις ελευθερίες του λαού και στέρεσαν τα δικαιώματά του. Ξευτέλισαν την προσωπική ελευθερία και την αξιοπρέπεια του ατόμου. Για επτά ολόκληρα χρόνια έβαλαν τον ελληνικό λαό στο γύψο! Τέτοια έκαναν, τέτοια έπρεπε να πάθουν!

Ο λαός άρχιζε να ζει δημοκρατικά. Να πιστεύει όπου θέλει και να ψηφίζει όποιο κόμμα επιθυμεί και όποιο υποψήφιο θεωρούσε κατάλληλο και άξιο να τον εκπροσωπήσει στο Κοινοβούλιο. Σε όλους τους τομείς της πολιτικής και κοινωνικής ζωής υπάρχει απόλυτη ελευθερία. Οι εφημερίδες κυκλοφορούν ελεύθερα και οι δημοσιογράφοι καταπιάνονται με όλα τα προβλήματα του λαού. Γράφουν και δημοσιεύουν τα πάντα, χωρίς ουσιαστικά κανένα έλεγχο. Η δημοκρατία ξανάρχισε να λειτουργεί, όπως ήταν πριν από την 21η Απριλίου του 1967.

Στα σχολεία, τα εργοστάσια, τα πανεπιστήμια, τα πολιτιστικά κέντρα, τα νοσοκομεία, τις νομαρχίες, τα υπουργεία, σ' όλους τους χώρους εργασίας επικρατεί άνεμος ελευθερίας. Η ευφορία της μεταπολίτευσης περισσότερο φάνηκε στα σχολεία. Οι δάσκαλοι σ' όλες τις βαθμίδες νιώθουν ελεύθεροι. Μιλούν ελεύθερα και διδάσκουν στα παιδάκια κάθε γνώση, χωρίς περιορισμούς, χωρίς περιστροφές και χωρίς λογοκρισίες. Κάπου ξεπερνούν και τα εσκαμμένα!

Στα θέματα της θρησκείας επικρατεί μεγάλη αναστάτωση. Από το χουντικό σύνθημα «Ελλάς Ελλήνων Χριστιανών» φτάσαμε στο άλλο άκρο. Οι άθεοι και οι διεθνιστές βρήκαν πρόσφορο έδαφος για να δραστηριοποιηθούν. Σε πολλά πράγματα έφταιγε και η Εκκλησία με τους εκπροσώπους της. Ιδιαίτερα με τους ηγέτες της, που οι περισσότεροι συνεργάστηκαν με τους τυραννίσκους του ελληνικού λαού και κάποιοι έλεγαν ότι δεν ήξεραν τι έκαναν οι δικτάτορες, γιατί τάχα εκείνοι τον καιρό της χούντας σπούδαζαν και διάβαζαν! Τώρα όμως φυσάει άνεμος ελευθερίας και όλοι νιώθουν πολύ ελεύθεροι χωρίς κανένα περιορισμό. Δουλεύουν με ενθουσιασμό στα συνδικαλιστικά, τα πολιτικά, τα πνευματικά, τα κομματικά.

Το καλοκαίρι του 1975 είχα συμπληρώσει επτά χρόνια ευδόκιμης υπηρεσίας στη Δευτεροβάθμια Εκπαίδευση. Από τον Οκτώβριο του 1968, μόλις απολύθηκα από τις Ένοπλες Δυνάμεις, υπέβαλα τα δικαιολογητικά στο Υπουργείο Παιδείας να διοριστώ στο Δημόσιο και συγχρόνως ανέλαβα να διδάξω ως φιλόλογος στο Ιδιωτικό Γυμνάσιο Ιντσεσίλογλου στα Γιαννιτσά. Εκεί παρέμεινα διδάσκοντας τα μαθήματα της ειδικότητάς μου ως το Σάββατο του Λαζάρου στις 5 Απριλίου του 1969. Στις 14 Μαρτίου του 1969 διορίστηκα στη Γενική Επιθεώρηση Μέσης Εκπαίδευσης Η΄ Περιφέρειας με έδρα την Κοζάνη, που είχε στη δικαιοδοσία της όλη τη Δυτική Μακεδονία. Ορκίστηκα τη Μεγάλη Δευτέρα στις 7 Απριλίου στα Γραφεία της Μέσης Εκπαίδευσης και τοποθετήθηκα προσωρινά στο Γυμνάσιο Νεστορίου στο νομό Καστοριάς, μια μικρή κωμόπολη κοντά στα αλβανικά σύνορα, όπου την 21 Απριλίου μετά τις γιορτές του Πάσχα ανέλαβα υπηρεσία!

Τότε τη Μεγάλη Εβδομάδα του 1969 πήρα τη μεγάλη απόφαση να στεφανωθώ με την αγαπημένη μου Ευαγγελία, που ο δεσμός μας κρατούσε από το 1959. Είχαμε κουράσει πολύ τους γονείς μας, αλλά είχαμε και εμείς κουραστεί από την μεγάλη αργοπορία να συνδεθούμε με τα ιερά δεσμά του γάμου! Μετά το διορισμό μου στο Δημόσιο ήταν απαραίτητο να επισπεύσουμε το γάμο μας!

Έτσι μέσα σε μια βδομάδα όλα ετοιμάστηκαν και τη Δεύτερη Ημέρα του Πάσχα στις 14 Απριλίου του 1969 έγινε το μεγάλο προσωπικό γεγονός της ζωής μας. Τα στέφανα έγιναν στο χωριό μας, την Αγία Παρασκευή Κοζάνης και στην εκκλησία του Αγίου Νικολάου. Την ιερό μυστήριο του γάμου επιτέλεσαν ο πατήρ Κωνσταντίνος Γαζής, οικογενειακός μας φίλος και καθηγητής μου στο Γυμνάσιο, και ο ιερέας του χωριού Κωνσταντίνος Καραλίγκας. Τα στέφανα άλλαξε το ζεύγος των συναδέλφων μου από το Πανεπιστήμιο Λίτσα Κοπανισάνου και Φώτης Γιαννέλος.

Μετά την Εβδομάδα της Διακαινησίμου με την Ευαγγελία, τη γυναίκα μου πλέον, τραβήξαμε λίαν πρωί τη Δευτέρα του Θωμά, 21 Απριλίου 1969, από την Κοζάνη για το Νεστόριο της Καστοριάς. Στην Καστοριά αλλάξαμε λεωφορείο και στο χωριό Μεσοποταμία η Αστυνομία έκανε έλεγχο σ' όλους τους επιβαίνοντες στο λεωφορείο, αν είχαμε είσοδο για τα χωριά του Γράμμου. Η περιοχή ήταν παραμεθόρια και επιτρεπόταν η παραμονή μόνο στους κατοίκους των χωριών της περιοχής και τους δημόσιους υπαλλήλους, που εργάζονταν εκεί. Εμείς δεν είχαμε προμηθευτεί την απαραίτητη άδεια από την Αστυνομία της Καστοριάς και αμέσως δημιουργήθηκε πρόβλημα για την είσοδό μας στην παραμεθόρια περιοχή! Τότε έκανα χρήση των υπηρεσιακών εγγράφων, που είχα μαζί μου, αλλά πιο πολύ έκανα χρήση της στρατιωτικής μου ταυτότητας από την Κύπρο, που κρατούσα πάντα μαζί μου. Στη στρατιωτική μου ταυτότητα φαινόταν ότι ονομάζομαι Δημητρίου Γεώργιος και όχι Γεώργιος Δημητρίου Μυλωνάς, που ήταν το πραγματικό ελληνικό όνομα, και ότι πρόσφατα είχα επιστρέψει από την Κύπρο, όπου είχα υπηρετήσει ως έφεδρος αξιωματικός στην Εθνική Φρουρά! Με τον αέρα του «χουντικού» αξιωματικού και του νέου καθηγητή, που πήγαινε να υπηρετήσει και εργαστεί στην παραμεθόρια, οι στρατιωτικοί, που έκαναν τον έλεγχο, πήραν κάποιο τηλέφωνο στην Καστοριά και μας επέτρεψαν να συνεχίσουμε τη διαδρομή ως το Νεστόριο!

Με την άφιξη στο Νεστόριο αμέσως κατευθυνθήκαμε στο Γυμνάσιο του χωριού, όπου ανέλαβα υπηρεσία συντάσσοντας και το σχετικό πρακτικό. Τη μέρα αυτή γιόρταζε όλο το χωριό τη δεύτερη επέτειο της «Επανάστασης της 21ης Απριλίου»! Δυστυχώς με το στανιό πήραμε και εμείς μέρος στο γιορτασμό της «Μεγάλης Αλλαγής» και απορήσαμε πολύ με το σημαιοστολισμό των σπιτιών του χωριού και τη χαρά των κατοίκων, που πλαισιώνονταν από τους λίγους δημόσιους υπαλλήλους και τους πολλούς στρατιωτικούς, που υπήρχαν στο χωριό λόγω παραμεθόριας περιοχής! Ευτυχώς στο Γυμνάσιο Νεστορίου παρέμεινα μόνο δυο βδομάδες διδάσκοντας όχι μόνο φιλολογικά μαθήματα αλλά και φυσιογνωστικά εξαιτίας της έλλειψης του αντίστοιχου καθηγητή. Στις αρχές Μαΐου με εντολή του Επιθεωρητή Μέσης Εκπαίδευσης Κοζάνης κατέβηκα στη Σιάτιστα για να αντικαταστήσω κάποια καθηγήτρια, που είχε αρρωστήσει.

Στο Γυμνάσιο της Σιάτιστας, όπου πήρα οργανική τοποθέτηση, υπηρέτησα σχεδόν πέντε σχολικά έτη, ίσαμε το θέρος του 1973. Στην τετραετία αυτή, από το Μάιο του 1969 ως το καλοκαίρι του 1973, αποσπάστηκα διαδοχικά κατά το σχολικό έτος 1970-71 στο ιστορικό Γυμνάσιο Τσοτυλίου για λίγο χρονικό διάστημα και από εκεί στο Γυμνάσιο Εράτουρας όλόκληρο το υπόλοιπο σχολικό έτος. Το καλοκαίρι του 1973 πήρα μετάθεση στην Κοζάνη και τοποθετήθηκα στο Μικτό Γυμνάσιο Κοζάνης, που από την Δ' τάξη ονομαζόταν Οικονομικό Λύκειο ακολουθώντας την παράδοση της παλιάς Εμπορικής Σχολής Κοζάνης και το πρόγραμμα των Οικονομικών Λυκείων. Στο Μικτό Γυμνάσιο και το Οικονομικό Λύκειο δίδαξα δυο σχολικά έτη και για το σχολικό έτος 1975-76 αποσπάστηκα στο Γυμνάσιο της Αντίς Αμπέμπα στην Αιθιοπία. Εκεί παρέμεινα δυο σχολικά έτη και μετά επέστρεψα στο Γυμνάσιο Θηλέων Κοζάνης, όπου στο μεταξύ είχα πάρει μετάθεση. Από την Κοζάνη το σχολικό έτος 1978-79 αποσπάστηκα στα Σχολεία της Κωνσταντινούπολης και τοποθετήθηκα από το Μορφωτικό Ακόλουθο στη Μεγάλη του Γένους Σχολή, όπου παρέμεινα επί μία τριετία και το σχολικό έτος 1981-82 αποσπάστηκα στη Γερμανία. Το καλοκαίρι του 1982 επέστρεψα στην Ελλάδα και ανέλαβα υπηρεσία στο 3ο Γυμνάσιο Κοζάνης.

Από το σχολικό έτος 1972-73, ενώ βρισκόμουν στο Γυμνάσιο της Σιάτιστας, άρχισα να κάνω αίτηση για να αποσπαστώ σε κάποιο από τα Σχολεία του Εξωτερικού. Είχα συμπληρώσει τριετία στην υπηρεσία, που ήταν απαραίτητο για την απόσπαση στα Σχολεία του Εξωτερικού. Διακαής μου πόθος ήταν να φύγω από την Ελλάδα, για να μη βλέπω τους τυράννους και τα όργανά τους και να μην ακούω τις ανοησίες τους. Καταγόμενα από σπίτι αντιμιλιταριστικό!

Ο πατέρας μου ήταν ευσεβής και θεοφοβούμενος άνθρωπος και πάντοτε στο σπίτι μας μιλούσε για ειρήνη, αγάπη και κοινωνική δικαιοσύνη. Σα στρατιώτης είχε περάσει δύσκολες ώρες στο Μικρασιατικό Πόλεμο (1919-22) και επέστρεψε στο χωριό τραυματίας. Είχε υπηρετήσει την πατρίδα από το 1917 ως το Οκτώβριο του 1922 με το τέλος του πολέμου και την καταστροφή του Μικρασιατικού Ελληνισμού!

Παρότι το Φεβρουάριο του 1967 είχα ορκιστεί Έφεδρος Δόκιμος Αξιωματικός και είχα υποστεί σκληρή και κάπως απάνθρωπη εκπαίδευση στη Σχολή της ΣΕΑΠ, μου άρεσε που φορούσα τα ασπροκόκκινα γαλόνια! Αλλά δεν μπορούσα να κάνω στους άλλους, όσα είχα υποφέρει εγώ! Αντιπαθούσα τις σκληρές και απάνθρωπες ασκήσεις και τις ανόητες εκφράσεις προς στους κατώτερους υπαξιωματικούς και στρατιώτες. Όταν έβλεπα και άκουγα τέτοια, μάτωνε η ψυχή μου! Εξαιτίας αυτής της προσωπικής εμπειρίας και της κοσμοθεωρίας μου και το ότι εκκρεμούσε μια παλιά μου υπόθεση στο Στρατοδικείο Αθηνών από τα χρόνια, που υπηρετούσα στην Κύπρο, δεν έτρεφα συμπαθή αισθήματα προς τους τυράννους του ελληνικού λαού. Η υπόθεση αυτή του Στρατοδικείου, που κράτησε κάποια χρόνια, με τυραννούσε εσωτερικά. Ήταν μια καθαρή στρατιωτική υπόθεση εξύβρισης! Ήταν μια εξύβριση ανώτερου αξιωματικού προς κατώτερο. Κατώτερος ήμουνα εγώ και ανώτερος ο Υποδιοικητής του Τάγματος του 606 Τάγματος Πεζικού, όπου υπηρετούσα από το Μάρτιο του 1967 ως τον Οκτώβριο του ίδιου έτους στην Κύπρο. Βασικά τότε ήρθαν στην επιφάνεια τα πιστεύω μου και με τις πολλές ανακρίσεις ήρθε στο φως η φοιτητική μου δραστηριότητα και έπρεπε να πληρώσω για όσες πολιτικές και πολιτιστικές δραστηριότητες είχα διαπράξει στο Πανεπιστήμιο!

Οι καθηγητές που έπαιρναν απόσπαση στα Σχολεία του Εξωτερικού στα χρόνια της χούντας επιλέγονταν από «ειδικούς» ανώτερους στρατιωτικούς με επιτόπια επίσκεψη. Αυτός έπαιρνε πληροφορίες από τους κατά τόπους πράκτορες της χούντας ή τους Διευθυντές των Σχολείων και μετά οι πληροφορίες μεταβιβάζονταν στο αρμόδιο τμήμα του Υπουργείου μας. Εκεί αποφασίζονταν ποιους θα έστελναν στο εξωτερικό. Δυστυχώς για μένα τα πράγματα δεν ήταν ευνοϊκά! Ενώ ο Διευθυντής του Γυμνασίου Σιάτιστας Χρήστος Παπάς εκφράστηκε με τα καλύτερα λόγια στον στρατιωτικό, που ήρθε από την Αθήνα, εκείνος, όπως αποδείχτηκε τρία χρόνια αργότερα, δεν έκανε ευνοϊκή έκθεση για μένα. Προφανώς ήμουνα ανεπιθύμητο πρόσωπο και ακατάλληλος για τους στρατιωτικούς να εκπροσωπήσω την πατρίδα και να διδάξω στα ελληνόπουλα του εξωτερικού!

Το ότι η έκθεση του στρατιωτικού για το πρόσωπό μου ήταν αρνητική, το έμαθα το καλοκαίρι του 1975 στην Αθήνα στην πλατεία Συντάγματος. Εκεί συναντήθηκα με τον Αναστάσιο Παντελίδη από τα Γιαννιτσά, Επιθεωρητή των Σχολείων της Πρωτοβάθμιας Εκπαίδευσης στην περιοχή του Βοΐου Κοζάνης κατά το 1972 με έδρα τη Σιάτιστα, και πίνοντας καφέ μαζί του, μου διηγήθηκε τα σχετικά γεγονότα με την απόσπασή μου. Τότε είχε ερωτηθεί και εκείνος από τον στρατιωτικό, που είχε καταφτάσει στη Σιάτιστα, και έδωσε καλές πληροφορίες για το πρόσωπό μου, αλλά ο στρατιωτικός έδειξε ότι δεν ήμουνα επιθυμητός στη χούντα. Ο Επιθεωρητής τότε είχε απέναντί μου μια ηθική υποχρέωση, γιατί ήμουνα ο φιλόλογος της κόρης του, που ήταν τότε στην Τετάρτη Τάξη Γυμνασίου (σημερινή Α΄ Λυκείου).

Κατά τα επόμενα σχολικά έτη 1973-74 και 1974-75 από το Μικτό Γυμνάσιο Κοζάνης ξαναέκανα αιτήσεις για να αποσπασθώ στα Σχολεία του Εξωτερικού, αλλά και πάλι δεν πέτυχα τίποτε «δια της νομίμου οδού»!

Το καλοκαίρι όμως του 1975 μετά τη Μεταπολίτευση είχα προσκληθεί από το Εθνικό Ίδρυμα «Βασιλεύς Παύλος» στην Αθήνα για να παρακολουθήσω ένα σεμινάριο σχετικά με την ανάπτυξη της Τοπικής Αυτοδιοίκησης. Ήταν για μένα μια καλή ευκαιρία να βρεθώ κοντά στο Υπουργείο και να παρακολουθήσω «εκ του σύννεγγυς» τα τεκταινόμενα με την αίτησή μου για την απόσπαση στα Σχολεία του Εξωτερικού. Ήταν η τρίτη χρονιά που έκανα αίτηση για τα Σχολεία του Εξωτερικού!

Ήθελα τώρα, που έπεσε η χούντα, να δω κάποιους ανθρώπους, που συνδέονταν με τα πολιτικά, και κάποιους άλλους συναδέλφους, που εργάζονταν στο Υπουργείο. Τον πολιτικό Μιχάλη Παπακωνσταντίνου, που είχε διατελέσει Υφυπουργός Άμυνας στα 1964 στην κυβέρνηση του Γέρου της Δημοκρατίας και του είχα ανακοινώσει τα σχέδιά μου για την απόσπαση στο εξωτερικό. Ακόμη να επισκεφτώ και τον καλό φίλο και συνάδελφο Κώστα Χατζηνικολάου, που ήταν αποσπασμένος στο Υπουργείο. Με τον Κώστα Χατζηνικολάου ήμασταν γνώριμοι από τα Σχολεία της Σιάτιστας, όπου συνυπηρετούσαμε. Εκείνος εκτός από καθηγητής στο παλιό εξατάξιο Γυμνάσιο της Σιάτιστας ήταν και Διευθυντής της Τεχνικής Σχολής της Σιάτιστας «Αναστάσιος Τσίπος», όπου και εγώ επί μία τριετία είχα διδάξει. Η ευκαιρία ήταν μοναδική και αποφασιστική για τη μετέπειτα εκπαιδευτική μου σταδιοδρομία!

Πράγματι στις 20 Ιουλίου του 1975 κατέβηκα στην Αθήνα για το σεμινάριο και τον πρώτο που είδα στο Υπουργείο ήταν ο συνάδελφος Κώστας Χατζηνικολάου. Είχα επικοινωνία μαζί του και μου είχε τηλεφωνήσει στην Κοζάνη ότι υπήρχε μια κενή θέση φιλόλογου στο Γυμνάσιο της Αντίς Αμπέμπα στην Αιθιοπία της Αφρικής, μετά την παραίτηση άλλου συναδέλφου από την Πτολεμαΐδα. Το συζήτησα με τη γυναίκα μου Ευαγγελία, που δεν γνώριζε ακόμη ότι ήταν έγκυος στο δεύτερο παιδί μας, και αποφασίσαμε να δεχτώ την απόσπαση στην Αντίς Αμπέμπα και να πάμε στην Αιθιοπία με το πρώτο μας παιδί, το Δημήτρη.

Με την απόφαση αυτή κατέβηκα στην Αθήνα και αμέσως άρχισα να πιέζω τον καλό συνάδελφο να φροντίσει για την απόσπαση στην Αιθιοπία. Για μένα η Αιθιοπία ήταν αρκετά γνωστή από τα μαθητικά χρόνια στο Βαλταδώρειο Γυμνάσιο Κοζάνης. Στην Τετάρτη Τάξη του παλαιού εξαταξίου Γυμνασίου στα 1957 είχαμε καθηγητή στο μάθημα των Μαθηματικών έναν σπουδαίο Κύπριο. Το όνομά του ήταν Παναγιώτης Κόκκινος. Είχε υπηρετήσει καθηγητής στα Σχολεία του Εξωτερικού για κάποια χρόνια στην Αίγυπτο και κάποια άλλα στην Αντίς Αμπέμπα.

Στα μαθήματα ο Παναγιώτης Κόκκινος, που ήταν πολύ αποδοτικός και κατάλληλος για δάσκαλος, μας έλεγε πολλά και διάφορα από την ιδιωτική του ζωή. Μας διηγούνταν τις περιπέτειές του στα σχολεία της Αφρικής και μας ενημέρωνε καθημερινά για τα κατορθώματα και τις θυσίες των αδελφών μας Κυπρίων, που αυτά τα χρόνια η θρυλική Ε.Ο.Κ.Α αγωνιζόταν εναντίον των Άγγλων αποικιοκρατών. Η ηλικία μας ήταν κατάλληλη για να εξάπτει τη φαντασία με τις ιστορίες του. Μας διηγούνταν ιστορίες από την Αίγυπτο για τις πυραμίδες και το Νείλο, ιστορίες από τη μακρινή Αιθιοπία, για τα σαφάρι μέσα στη ζούγκλα, για τις περιπέτειες των λαθροκυνηγών και τόσα άλλα. Αλλά και για τα κατορθώματα των μαθητών των Γυμνασίων της Κύπρου εναντίον των «πολιτισμένων» Άγγλων!

Το Σεμινάριο στην Αθήνα διήρκησε 17 μέρες. Το πρωί είχαμε διάφορα μαθήματα από ειδικούς επιμορφωτές και το απόγευμα με τους υπεύθυνους του Σεμιναρίου κάναμε κοντινές εκδρομές μέσα και γύρω από την Αθήνα. Εγώ τις πρώτες μέρες δεν παρακολούθησα σχεδόν κανένα από τα μαθήματα. Έφευγα γύρω στις δέκα η ώρα από τους Αγίους Αναργύρους, όπου βρίσκεται το Ίδρυμα που γινόταν το σεμινάριο, και στις ένδεκα βρισκόμουν στο Υπουργείο. Ο συμπατριώτης συνάδελφος από την Εράτυνα μου εξασφάλιζε την ελεύθερη είσοδο στο Υπουργείο. Μέσα σε μια βδομάδα με επιδέξιες κινήσεις και με τις πολλές και έξυπνες γνωριμίες του πέτυχε από τον Υφυπουργό Παιδείας την υπογραφή της σχετικής απόφασης απόσπασής μου στο Γυμνάσιο της Αντίς Αμπέμπα με ημερομηνία 25 Ιουλίου 1975. Στο θέμα της απόσπασης συνέβαλε και ο πολιτικός Μιχάλης Παπακωνσταντίνου, που μίλησε σχετικά για μένα στον Υφυπουργό Παιδείας Χρυσ.Καραπιπέρη.

Στις 26 Ιουλίου ετοιμάστηκε το έγγραφο της απόσπασης. Την ημέρα της Εορτής της Αγίας Παρασκευής, που γιορτάζει η Αγία του χωριού μου και πανηγυρίζει όλο το χωριό με πολλές και ποικίλες εκδηλώσεις!

Το πρωί της Δευτέρας 28 Ιουλίου 1975 πήγα στο Υπουργείο και ο φίλος συνάδελφος μου έδωσε ένα αντίγραφο της απόσπασης. Τον ευχαρίστησα με τα καλύτερα λόγια και αμέσως κατέβηκα από το Υπουργείο για να επικοινωνήσω με τη γυναίκα μου στην Κοζάνη. Έτρεξα σ' ένα τηλεφωνικό θάλαμο στην Πλατεία Συντάγματος και της ανήγγειλα το ευχάριστο γεγονός. Η δική μου χαρά ήταν απεριγράπτη και ανάμενα το ίδιο και από την Ευαγγελία! Η φωνή της όμως δεν έδειχνε κάτι τέτοιο. Περίμενε, μου λέει, γιατί έχουμε και άλλα προβλήματα. Είμαι έγκυος στο δεύτερο μήνα. Η υγεία μου άρχισε να κλονίζεται. Νιώθω ζαλάδες. Έχω τάση για εμετούς και δεν έχω όρεξη. Η φωνή μου κόπηκε και δεν μπόρεσα στην αρχή να αρθρώσω κουβέντα. Έκλεισα το τηλέφωνο και βγήκα από τον τηλεφωνικό θάλαμο ζαλισμένος!

Αμέσως άρχισα να σκέφτομαι και να προβληματίζομαι. Κάθισα σ' ένα υπαίθριο καφενείο της Πλατείας Συντάγματος για έναν καφέ και για να μπορέσω να ηρεμήσω. Πώς θα πηγαίναμε στην Αφρική; Πώς θα ταξιδεύαμε με την «κοιλιά στα μάτια;» Εκεί θα υπήρχαν οι κατάλληλες συνθήκες για να γεννήσει μια λευκή γυναίκα; Υπήρχαν γιατροί με τα δικά μας δεδομένα και τις δικές μας υπηρεσίες; Υπήρχαν φαρμακεία, καταστήματα για μωρά; Τα εμβόλια του μωρού πού θα γινόντουσαν; Πολλά τέτοια και παραπλήσια ερωτήματα βασάνιζαν το μυαλό μου!

Το μεσημέρι, όπως όλα τα προηγούμενα μεσημέρια, έφυγα από το κέντρο της Αθήνας για τους Αγίους Αναργύρους στο Ίδρυμα «Βασιλεύς Παύλος». Μια διαδρομή περίπου δέκα χιλιομέτρων. Μου φάνηκε ότι έκανα ένα δρόμο πολλών χιλιομέτρων. Το μυαλό μου δούλευε αρνητικά. Έλεγα μέσα μου να πάω πίσω στο φίλο μου στο Υπουργείο και να του ζητήσω να

ακυρώσει την απόσπαση. Πώς όμως να το κάνω αυτό; Εδώ έκανα τόσους αγώνες για να το πετύχω! Περίμενα τόσα χρόνια για να μπορέσω να πείσω κάποιους «αρμόδιους» να μου εγκρίνουν την απόσπαση; Τώρα να πάω και να ζητήσω ακύρωση; Δεν γίνονται αυτά! Υπάρχουν κάποια όρια! Υπάρχει αξιοπρέπεια. Δεν μπορώ να πάω να ζητήσω την ακύρωση! Κάτι άλλο πρέπει να κάνω. Πρέπει να πείσω την Ευαγγελία ότι δεν υπάρχει κανένας φόβος στην Αιθιοπία. Ότι δεν υπάρχει κανένας κίνδυνος. Ότι και στην Αφρική υπάρχουν άνθρωποι και εκεί υπάρχουν νοσοκομεία. Χιλιάδες γυναίκες και εκεί γεννούν. Υπάρχουν και λευκοί στην Αφρική. Οι γυναίκες αυτών πού γεννούν; Χίλια τέτοια ερωτήματα βασάνιζαν το μυαλό μου. Ήταν επείγουσα ανάγκη να συναντήσω κάποιον να με συμβουλευτεί. Να μου πει ότι και στην Αφρική υπάρχουν κατάλληλες συνθήκες για να γεννήσει μια λευκή γυναίκα. Ότι υπάρχουν γιατροί και νοσοκομεία. Ότι υπάρχουν παιδίατροι που κουράρουν τα παιδάκια. Νοσοκόμες που τα φροντίζουν και τα εμβολιάζουν. Φαρμακεία που πουλάνε φάρμακα. Καταστήματα που πουλάνε γάλατα, κρέμες, φρούτα, ρούχα για τα μωρά, καροτσάκια για παιδάκια και πολλά τέτοια!

Αρχίζω τις συζητήσεις με άλλους συναδέλφους στο Ίδρυμα για τις συνθήκες ζωής στην Αφρική. Κάποιοι συνάδελφοι γελούν μαζί μου και αρχίζουν να υποψιάζονται ότι κάτι τους κρύβω, αλλά δεν μου το λένε. Με τη συμπατριώτισσα συναδέλφισσα των Αγγλικών Μαρία Πλιάκη, που και εκείνη βρίσκεται στο Σεμινάριο, συζητώ το πρόβλημα. Τη βρίσκω πολύ πρόθυμη να με κατατοπίσει. Θέλει να με συμπαρασταθεί. Μου προτείνει να συναντηθώ με κάποιους συναδέλφους, που έζησαν στην Αφρική και να πάρω πληροφορίες για ό,τι με απασχολεί. Πού να τους βρω όμως; Εδώ είμαστε όλοι νεαροί καθηγητές, χωρίς τέτοιες εμπειρίες. Το πρόβλημα άρχισε να παίρνει διαστάσεις πανικού. Άρχισα να φοβούμαι και για την υγεία της γυναίκας μου στην Κοζάνη!

Το απόγευμα ξαναμίλησα με την Ευαγγελία και την καθησύχασα για τις συνθήκες ζωής στην Αφρική. Της είπα πολλά και διάφορα και προσπάθησα να την πείσω ότι όλα θα πήγαιναν καλά. Σε αντίθετη περίπτωση μπορώ να κάνω ακύρωση της απόσπασης! Θα ρωτήσουμε να μάθουμε κάποια πράγματα και, αν οι συνθήκες είναι δύσκολες και δεν μπορούμε να ζήσουμε στην Αιθιοπία, δε θα ξεκινήσουμε στο άγνωστο!

Έβαλα στο μυαλό μου να συναντηθώ με το Μιχάλη Παπακωνσταντίνου, τον παλιό οικογενειακό μας φίλο από τα χρόνια του πατέρα μου. Δεν είχε εκλεγεί βουλευτής στις τελευταίες εκλογές και εργαζόταν ως δικηγόρος στην Αθήνα. Κάπου στο πάνω μέρος στην Ακαδημίας έχει το γραφείο. Να μιλήσω μαζί του. Να του εκθέσω το πρόβλημα και να πάρω και τη δική του γνώμη. Ο Μιχάλης έχει μεγάλη εμπειρία από τις ξένες χώρες. Είναι πολυταξιδεμένος και θα ξέρει κάτι και για την Αιθιοπία.

Την άλλη μέρα το πρωί πήγα στο Υπουργείο και από κάποιο τηλεφωνικό θάλαμο έξω από το Υπουργείο πήρα τηλέφωνο στο γραφείο του Μιχάλη για να κλείσω ένα ραντεβού μαζί του. Η κοπέλα του γραφείου μου έκλεισε το ραντεβού λέγοντας ότι ο κύριος Μιχάλης θα μπορούσε να με δεχτεί το απόγευμα. Έχω μεγάλη ανησυχία για τα συμβαίνοντα. Από τη μια μεριά έχω το ευχάριστο γεγονός της απόσπασης και από την άλλη ένα «δυσάρεστο» με το χρόνο που εμφανίστηκε, με την εγκυμοσύνη της γυναίκας μου. Θέλω να πάω να συναντήσω το Μιχάλη και να του ανακοινώσω το ευχάριστο νέο της απόσπασης, αλλά και το «δυσάρεστο» με τη γυναίκα μου. Πρέπει τα νέα μου να τα πληροφορηθεί και εκείνος. Να πάρω και τη δική του γνώμη για ο,τιδήποτε αποφασίσω.

Γύρω στις δώδεκα η ώρα βρίσκομαι για μια ακόμη μέρα στο Υπουργείο. Είμαι κάπως διστακτικός. Αλλά αποφασίζω φτάνοντας στον τέταρτο όροφο, όπου εργάζεται ο συμπατριώτης συνάδελφος, να του ανακοινώσω τα γεγονότα, που με βασανίζουν. Δεν ξαφνιάστηκε μόλις με είδε. Με καλωσόρισε αμέσως. Προτού αρχίσω να μιλάω, μου ανακοίνωσε ότι είδε σήμερα το πρωί το Μορφωτικό Ακόλουθο της Πρεσβείας μας στην Αντίς Αμπέμπα και του ανακοίνωσε όλα τα σχετικά με τη δική μου απόσπαση. Του έδωσε και καλές συστάσεις για μένα και ότι η συνεργασία μου μαζί του θα ήταν πολύ καλή. Με κοίταζε χαμογελαστός και περίμενε και από μένα τα ίδια. Εγώ όμως βρισκόμουν σ' άλλο κόσμο. Εκείνος μιλούσε, αλλά εγώ ήμουν χαμένος στις σκέψεις μου και τις φροντίδες μου. Ενώ έψαχνε στα χαρτιά του το τηλέφωνο του Μορφωτικού Ακόλουθου της Πρεσβείας για να μου το παραδώσει, κατάλαβε ότι κάτι σοβαρό μου συνέβαινε!

Καθίσαμε αρκετή ώρα συζητώντας το πρόβλημά μου. Σε τέτοιες περιπτώσεις οι φίλοι αναγκάζονται και πιο πολύ υποχρεώνονται να λένε μόνο καλά λόγια από φιλοφρόνηση. Εμένα όμως η ψυχή μου καιγόταν και το κεφάλι μου είχε πυρετό. Για να με καθησυχάσει μου δίνει το τηλέφωνο του Ακόλουθου και με συμβουλεύει να τρέξω στο σπίτι του. Να τον δω και να συζητήσω μαζί του για τις συνθήκες ζωής στην Αιθιοπία, για το Σχολείο, για τους

ανθρώπους για όλα τα προβλήματά μου. Τον ευχαρίστησα και έφυγα γρήγορα για να πάω να συναντήσω το Μορφωτικό Ακόλουθο.

Κατέβηκα από το Υπουργείο και κάθισα για μια ακόμη φορά στην Πλατεία Συντάγματος για να πάρω έναν καφέ και κάπως να ηρεμήσω! Τηλεφώνησα τον Ακόλουθο στο σπίτι του. Μου απάντησε χαρούμενα και με προσκάλεσε αμέσως να τρέξω στο σπίτι του, γιατί ετοιμαζόταν να φύγει σε ταξίδι. Δεν έχασα την ευκαιρία. Το σπίτι του, ένα μικρό δωρόφο, ήταν στη Νέα Φιλαδέλφεια, απέναντι από το γήπεδο της ΑΕΚ. Πήρα το λεωφορείο της γραμμής και γύρω στις δύο η ώρα το μεσημέρι βρισκόμουν στο σπίτι του. Μου άνοιξε την πόρτα μια κοντή γυναίκα με γελαστό πρόσωπο. Όπως έμαθα αργότερα άκουγε στο όνομα Ασπασία. Ήταν χαριτωμένη. Της συστήθηκα αμέσως και με καλοδέχτηκε με πολλή χαρά. Ο σύζυγός της, ο Διδάκτορας Θεολόγος Παναγιώτης Φούγιας, προφανώς την είχε ενημερώσει λίγο πριν για το πρόσωπό μου. Τα καλά λόγια, που μου είπε, ήταν σαν να με γνώριζε από καιρό. Στην απορία μου και την ερώτησή μου, πώς με ξέρετε, μου απάντησε ευθέως, ότι ρωτήσαμε, κύριε Μυλωνά, και μάθαμε πολλά για σας. Το πρόσωπό της και τα λόγια της μου έδωσαν να καταλάβω ότι είχαν ακούσει καλά λόγια για το πρόσωπό μου!

Έμεινα με το στόμα ανοιχτό. Πότε κιόλας μάθανε ποιος είμαι; Ποιος τους είπε; Ποιον ρωτήσανε; Δεν μπορούσα να δώσω καμιά απάντηση. Άρχισα να σκέφτομαι, αλλά το μυαλό μου εξαιτίας της ανησυχίας μου δε μπορούσε να δουλέψει καλά! Μήπως με δούλευε; Δεν μπορεί όμως! Ήταν σοβαροί άνθρωποι! Σε σπίτι Θεολόγου Καθηγητή έμπαινα και μάλιστα Διδάκτορα. Η κυρία Φούγια με πέρασε σ' ένα δωματάκι, όπου βρισκόταν ο σύζυγός της. Ο Δόκτορας με δέχτηκε με λιγότερες φιλοφρονήσεις και μου πρότεινε να καθίσω σε μια ξύλινη καρέκλα. Ήταν ντυμένος απλά. Με κοντό χακί παντελονάκι και ένα κοντομάνικο πουκάμισο. Με ρώτησε ποιος είμαι και από πού κατάγομαι. Ποιες ήταν οι σπουδές μου και πού έχω υπηρετήσει. Τι οικογένεια έχω και αν σκοπεύω να τους πάρω μαζί μου στην Αιθιοπία!

Οι ερωτήσεις στην αρχή μου φάνηκαν εύλογες, αλλά τι σχέση έχει η οικογένειά μου με την απόσπαση! Η γυναίκα του με καλοδέχτηκε. Μου έδωσε έναν αέρα, ότι με γνωρίζουν και μάλιστα καλά. Ο σύζυγός της με δέχτηκε ψυχρά. Σαν τι να ανάμενε από μένα; Περίμενε να με εξετάσει και να με αξιολογήσει από την πρώτη μας συνάντηση; Σκέφτηκα μέσα μου.

Απάντησα γρήγορα στις ερωτήσεις του και περίμενα τη συνέχεια. Εκείνος μου απάντησε ότι υπηρέτησα στρατιώτης στην Κοζάνη στη Θρησκευτική Υπηρεσία του Α' Σώματος Στρατού και γνωρίζω και το χωριό σου. Ήταν στα τέλη της δεκαετίας του 50, συνέχισε. Συχνά παίρναμε εντολές από την προϊστάμενη αρχή και κάναμε κηρύγματα στα χωριά σας. Πήρα λίγο θάρρος, καθώς άκουσα κάτι για το χωριό μου. Αλλά αμέσως συνειρμικά το μυαλό μου πήγε στην Ευαγγελία!

Η γυναίκα του μου έφερε μια πορτοκαλάδα και το πρόσωπό της μου φάνηκε περισσότερο φωτεινό από την πρώτη συνάντηση. Γιατί τέτοια διαφορά, σκέφτηκα μέσα μου! Άλλος ο ένας, διαφορετική η άλλη! Πήρα λίγο θάρρος και πριν καλά-καλά αποχωρήσει από το δωματάκι η κυρία, άρχισα μαζί της τη συζήτηση για το πρόβλημά μου. Σας παρακαλώ, κυρία Φούγια, ακούστε κάτι που με βασανίζει. Η γυναίκα μου είναι έγκυος στο δεύτερο μήνα. Μπορεί να ταξιδέψει τόσο μακριά; Στην Αιθιοπία υπάρχουν γιατροί και νοσοκομεία; Αμέσως οι συνομιλητές μου κατάλαβαν την ψυχολογική μου κατάσταση. Ο Δόκτορας σοβαρός και αμίλητος κάθεται στην περιστρεφόμενη καρέκλα του χωρίς καθόλου να μιλάει. Η γυναίκα του όμως αμέσως πήρε το λόγο, χωρίς να τον ρωτήσει, και μου απάντησε χαμογελαστά. Όλα υπάρχουν στην Αντίς Αμπέμπα! Και γιατροί και νοσοκομεία. Και όσο για τις υπηρεσίες, πολύ καλύτερες από την Ελλάδα. Αφού με το καλό η γυναίκα σας γεννήσει στο καλύτερο νοσοκομείο της Αντίς Αμπέμπα, γυναίκες ντόπιες, πολλές γυναίκες θα σας εξυπηρετούν και σας και το μωρό σας. Όσο για το ταξίδι με το αεροπλάνο, ρωτήστε το γιατρό σας. Εκείνο που ξέρω είναι ότι μια έγκυος γυναίκα μπορεί να ταξιδέψει, εφόσον βρίσκεται πριν από τον πέμπτο μήνα της!

Μέσα μου άρχισε να φτερουγίζει κάτι χαρούμενο. Για πρώτη φορά άκουγα ευχάριστα πράγματα για τη ζωή στην Αιθιοπία. Το ηθικό μου άρχισε να ανεβαίνει. Πήρα περισσότερο θάρρος. Η γλώσσα μου λύθηκε. Οι συνομιλητές μου κατάλαβαν την κατάστασή μου και προσπάθησαν να με εμψυχώσουν. Άρχισα να αντιλαμβάνομαι ότι ήμουν αρεστός στην Αιθιοπία. Ίσως οι συστάσεις που πήραν για μένα προσωπικά και την οικογένειά μου ήταν καλές. Ποτέ δεν έμαθα από πού τις πήραν. Ίσως από τον καλό συνάδελφο του Υπουργείου. Ίσως τηλεφώνησαν στην Κοζάνη. Στη Διεύθυνση Δευτεροβάθμιας Εκπαίδευσης ή στη Μητρόπολη!

Η κυρία Φούγια προθυμοποιήθηκε αμέσως να μας εξυπηρετήσει μόλις φτάσουμε στο αεροδρόμιο της Αντίς Αμπέμπα. Θα μας φρόντιζε για όλα. Για το σπίτι, τους γιατρούς, τα ψώνια, τα μωραδικά και τόσα άλλα. Έχουμε πολλές γνωριμίες στην Αντίς Αμπέμπα, μου

λέει. Ο Μητροπολίτης Αξώμης με έδρα την Αντίς Αμπέμπα είναι αδελφός του Πάνου, έτσι αποκαλούσε τον άνδρα της. Ο Μητροπολίτης Μεθόδιος Φούγιας ήταν πράγματι αδερφός του Μορφωτικού Ακόλουθου και, όπως έμαθα αργότερα, η πνευματική και κοινωνική του ακτινοβολία ήταν μεγάλη. Όχι μόνο μεταξύ των Ελλήνων της Αντίς Αμπέμπα, αλλά και μεταξύ των πολλών ξένων! Κάθισα αρκετή ώρα. Συζητήσαμε με τον Μορφωτικό Ακόλουθο πολλά. Για την Κοζάνη και το Μεγάλο Μητροπολίτη της, το Διονύσιο Ψαριανό. Την ιστορία της πόλης στην Τουρκοκρατία, τη Σχολή της, τους σπουδαίους πνευματικούς άνδρες και εμπόρους που ανέδειξε στα δύσκολα χρόνια της σκλαβιάς και πολλά άλλα. Του μίλησα για την παλαιοχριστιανική βασιλική του χωριού μου, που αυτό τον καιρό καθαριζόταν για την επανατοποθέτηση των ψηφιδωτών της. Για τον πατέρα μου, που ήταν Αναγνώστης στην εκκλησία της Αγίας Παρασκευής στο χωριό. Του έφερα περίπου δέκα έξι χρόνια πίσω. Τότε που πήγε στο χωριό και κήρυξε το Θείο Λόγο. Λίγο θυμήθηκε και τον πατέρα μου στο ψαλτήρι. Ένα γεροντάκι, μου λέει, με μια λεπτή και διαπεραστική φωνή. Ναι, του απάντησα. Η γνωριμία μας έγινε περισσότερο από φιλική. Πίστεψα ότι έδωσα καλές εξετάσεις και άφησα ικανοποιητικές εντυπώσεις. Και αυτό αποδείχτηκε μετά την άφιξή μου στην Αιθιοπία. Τα πράγματα βέβαια δεν τα βρήκαμε εντελώς, όπως μου τα περιέγραψαν οι καινούργιοι φίλοι μου. Αλλά σε γενικές γραμμές κάπως έτσι ήτανε. Σε παρόμοιες περιστάσεις λέγονται και κάποιες υπερβολές για να υπάρχει πάντα η κατάλληλη ατμόσφαιρα και να μην πικράνεται ο συνομιλητής!

Έφυγα από το σπίτι του Μορφωτικού Ακόλουθου χαρούμενος. Τους αποχαιρέτησα με πολλές ευχαριστίες και θα έλεγα με πολλούς τεμενάδες. Μου ευχήθηκαν καλό ταξίδι για την Αφρική! Στα μέσα Σεπτεμβρίου, μου λένε, καλή αντάμωση στην Αντίς Αμπέμπα. Φροντίστε τώρα, συνέχισαν, για τα διαβατήρια, τα εισιτήρια, τα εμβόλια και τα πράγματά σας. Για τα εμβόλια γιατί; Τι ήταν αυτό πάλι; Όλοι όσοι πάνε στην Αφρική, κάνουν κάποια εμβόλια για τις διάφορες τοπικές ασθένειες, μου λένε!

Γύρισα στο Ίδρυμα στους Αγίους Αναργύρους με ταξί. Δεν μπορούσα να κάνω το γύρο της Αθήνας. Ήθελα να πάω γρήγορα στον τόπο της διαμονής μου. Να πάρω τηλέφωνο στη γυναίκα μου. Να της πω τα ευχάριστα νέα. Επιθυμούσα γρήγορα να την καθησυχάσω. Ότι στην Αντίς Αμπέμπα θα μας φρόντιζαν καλύτερα και περισσότερο από την Ελλάδα. Ότι υπήρχαν νοσοκομεία και πολλοί γιατροί ευρωπαίοι. Καταστήματα μεγαλύτερα και καλύτερα από την Ελλάδα. Φαρμακεία με όλα τα φάρμακα και τα εμβόλια, που θα χρειαζόμασταν. Ότι θα είχαμε πολλές υπηρετίες. Το μωρό θα είχε καλύτερες συνθήκες για να μεγαλώσει. Θα γεννιόταν σε υψόμετρο 2500 μέτρων και μελλοντικά ίσως, αν ήταν αγόρι, γινόταν ένας νέος Αμπέμπε Μπεκίλα! Θα έτρεχε σα γαζέλα και θα είχε την αντοχή του αιθιοπικού βουβαλιού. Έτσι συμβαίνει με τα παιδάκια που γεννιούνται σε μεγάλο υψόμετρο!

Αλλά και ο άλλος ο γιος μας, ο Δημήτρης, θα ξεκινούσε το σχολείο στην Αφρική. Θα αποκτούσε εμπειρίες και γνωριμίες με παιδάκια από τον τρίτο κόσμο. Θα έβλεπε καινούργια πράγματα. Θα ζούσε κοντά στη ζούγκλα και θα έβλεπε ίσως και κάποια άγρια θηρία. Τα έβλεπε στα βιβλία του στο Νηπιαγωγείο και συνεχώς μας ρωτούσε γι' αυτά. Έβλεπε τον Ταρζάν με το σκονιό του και νόμιζε ότι θα μπορούσε και ο ίδιος να κάνει τα κατορθώματά του. Είχε μεγάλη φαντασία, όπως όλα τα παιδάκια της ηλικίας του. Έβλεπε τους ρινόκερους με το κέρατο στη μύτη και απορούσε. Κοίταζε τις μαϊμούδες να χοροπηδούν πάνω στα δέντρα και ήθελε να τις μοιάσει. Ήταν αθλητικός τύπος. Μόλις αντίκριζε χορτοτάπητα έκανε τούμπες στον αέρα. Οι φίλοι του, αλλά και οι μεγάλοι τον θαύμαζαν. Όλα αυτά και πολλά άλλα ήθελα να τα πω στην Ευαγγελία να την καθησυχάσω, αλλά και να φύγει από πάνω μου ένα βάρος!

Μόλις έφτασα στο Ίδρυμα τράβηξα στον τηλεφωνικό θάλαμο για να επικοινωνήσω με τη γυναίκα μου. Τη βρήκα βαλαντωμένη και πολύ στενοχωρημένη. Η υγεία της είχε αρχίσει να κλονίζεται. Έβλεπε τη δική μου επιμονή για το ταξίδι στην Αφρική και περισσότερο στενοχωριότανε. Το είχε ανακοινώσει και στη μητέρα της. Μια καλοκάγαθη μεστωμένη γυναίκα του χωριού, με στοιχειώδεις γραμματικές γνώσεις, αλλά με πλούσιες εμπειρίες από τη ζωή. Καλές και άσχημες εμπειρίες. Για τους μαύρους άκουγε κάποια πράγματα και τους φοβότανε. Πίστευε ότι τρώνε τους λευκούς ανθρώπους και είναι σαν τους λύκους!

Προσπάθησα να της εξηγήσω ότι θα είχαμε όλα τα μέσα για την καινούργια μας ζωή. Ότι μου είχαν υποσχεθεί ο Μορφωτικός Ακόλουθος και η γυναίκα του πως θα περάσουμε μια χαρισάμενη ζωή. Ότι η γυναίκα του Ακόλουθου είχε και εκείνη ένα μωρό και το μεγάλωνε στην Αντίς Αμπέμπα. Ότι πολλές λευκές γυναίκες ξεγεννούν στα νοσοκομεία της Αντίς Αμπέμπα και τα παιδάκια τους μεγαλώνουν σε καλύτερες συνθήκες απ' ό,τι στην Ευρώπη. Ότι τα σχολεία είναι γεμάτα από μαθητές. Το Νηπιαγωγείο έχει 35 παιδάκια. Το Δημοτικό γύρω στα εκατό πενήντα και το Γυμνάσιο και το Λύκειο πάνω από εκατόν είκοσι. Ότι όλοι οι

εκπαιδευτικοί είναι νέοι με μικρά παιδιά. Ζουν χαρούμενα. Κάνουν εκδρομές γύρω από την Αντίς Αμπέμπα. Επισκέπτονται τα νερά του Γαλάζιου Νείλου και των μεγάλων λιμνών. Βλέπουν τα τεράστια και φοβερά ζώα του μεγάλου ποταμού και των λιμνών. Αντικρίζουν τους κροκόδειλους, τους ιπποπόταμους. Κάνουν μπάνια σε θερμές πηγές από φυσικά ηφαιστιογενή νερά, δίπλα από το Γαλάζιο Νείλο και τις απέραντες λίμνες. Ακόμη μου υποσχέθηκαν ότι θα μας προσέφεραν το καλύτερο σπίτι της Κοινότητας. Μια βίλα δίπλα από τα σχολεία. Με τους φύλακες και τις υπηρέτριες να μας φυλάγουν και να μας υπηρετούν μέρα νύχτα!

Εκείνη τα άκουγε όλα με πολλή προσοχή. Αλλά στο τέλος μου απάντησε, όπου ακούς πολλά κεράσια, να κρατάς μικρό καλάθι. Δεν μπορούσε να πιστέψει ότι έτσι ήταν τα πράγματα στην Αφρική. Πολύ περισσότερο ότι θα είχε τέτοια περιποίηση και καλύτερες συνθήκες ζωής. Κάτι την βασάνιζε μέσα της. Πώς θα άφηνε την Κοζάνη; Πως θα εγκατέλειπε το σπίτι της και τους δικούς της; Δεν είχε ξαναβγεί από τον τόπο της και δεν γνώριζε τίποτε σχεδόν έξω από την Ελλάδα. Είχε μια ευκαιρία στα 1967 να κατεβεί στην Κύπρο. Τότε που υπηρετούσα ως έφεδρος αξιωματικός στην Κυπριακή Φρουρά.

Ήταν Νοέμβριος του 1967. Ένα μήνα πριν από το κίνημα του Βασιλιά κατά των Συνταγματάρχων. Είχε ετοιμαστεί τότε με όλα τα δικαιολογητικά για να ταξιδέψει στην Κύπρο. Κατέβηκε στην Αθήνα, όπου ζούσε η αδερφή μου. Έμεινε λίγες μέρες και περίμενε από μένα στην Κύπρο να της δώσω την άδεια και την ημερομηνία αναχώρησης. Δυστυχώς όμως! Τότε άρχισαν τα θλιβερά επεισόδια στην Κοφίνου και τον Άγιο Θεόδωρο κοντά στη Λάρνακα. Οι Τούρκοι προκλητικά έκλεισαν το δρόμο κοντά στα δυο χωριά και έκοψαν τη συγκοινωνία με τη Λευκωσία και τη Λεμεσό. Οι δικοί μας απάντησαν με τα όπλα. Συνέλαβαν πολλούς Τουρκοκυπρίους και, όπως έμαθα αργότερα, τους εξαφάνισαν! Οι μονάδες της Κύπρου, όπως και το 21ο Σύνταγμα Πεζικού, όπου υπηρετούσα τότε, ετοιμάστηκαν για πόλεμο. Οι γυναίκες των αξιωματικών άρχισαν να μαζεύουν τα πράγματά τους και να αναχωρούν για την Ελλάδα. Ακριβώς αυτό τον καιρό η δική μου κοπέλα ετοιμαζόταν να έρθει στην Κύπρο! Ο Διοικητής της Μονάδας μου, ο Συνταγματάρχης Γρηγόριος Αδαμόπουλος, με προέτρεψε να την τηλεφωνήσω να αναβάλλει το ταξίδι. Έτσι και έγινε!

Τελικά ηρέμησε με όσα της είπα. Φαινομενικά τουλάχιστον την έπεισα. Το είπε στο γιο μας Δημήτρη. Εκείνος έκανε μεγάλες χαρές. Θα πηγαίναμε στην Αφρική, όπου θα ζούσαμε κοντά στους μαύρους. Θα βλέπαμε τη ζούγκλα, τη σαβάνα, τα θηρία της. Θα άλλαζε η ζωή μας. Το έλεγε στους φίλους του και στα ξαδέρφια του. Η φαντασία του έκανε φτερά και έβλεπε ότι πολλά από τα παιδικά του όνειρα θα πραγματοποιούνταν. Ήταν ζωντανό παιδί! Ζωηρό, ατίθασο, πεισματάρικο, πνευματώδες, αποφασιστικό και ριψοκίνδυνο. Οι δασκάλες στο Νηπιαγωγείο μας το λέγανε. Πώς ξέρει τόσα πράγματα αυτό το παιδί; Δεν αφήνει άλλο παιδί να μιλήσει. Ήξερε σχεδόν όλη τη μυθολογία μας. Του άρεσαν οι ιστορίες και τα μυθικά κατορθώματα των ηρώων της μυθολογίας. Μας πίεζε να του διαβάζουμε ιστορίες. Δεν μπορούσε να κοιμηθεί, χωρίς πρώτα να ακούσει κάποια ιστορία από τη μυθολογία. Πολλές φορές, προσπαθώντας να τον κοιμίσουμε, κοιμόμασταν εμείς νωρίτερα από εκείνον. Τότε μας άρχιζε τις μπουνιές για να συνεχίσουμε τις διηγήσεις!

Τελειώνοντας την τηλεφωνική μας επικοινωνία ζήτησα από την Ευαγγελία να μου στείλει με το πρακτορείο του ΚΤΕΛ Κοζάνης ένα φάκελο με φωτογραφίες για τα διαβατήρια. Δυο δικές της και δυο του παιδιού μας.

Την Τετάρτη, 6 Αυγούστου 1975, με τις φωτογραφίες και το έγγραφο της απόσπασης πήγα στο Υπουργείο Εξωτερικών για να βγάλω τα διαβατήρια. Το μεσημέρι της ίδιας ημέρας τα πήρα. Πετούσα από τη χαρά μου! Τα διάβαζα και τα ξαναδιάβαζα και δεν μπορούσα να πιστέψω ότι πολύ σύντομα θα βρισκόμουνα στην Αφρική. Θεέ μου, τι μέρα είναι αυτή; έλεγα μέσα μου! Σήμερα η εκκλησία μας γιορτάζει τη Μεταμόρφωση του Σωτήρα. Να είναι αυτό και για μένα κάποια σημειολογία μεταμόρφωσης; Να γίνει και σε μένα κάποια αλλαγή; Ίσως!

Σε μια από τις επόμενες μέρες επισκέφτηκα το γραφείο του Μιχάλη. Το καθορισμένο ραντεβού δεν είχε πραγματοποιηθεί εξαιτίας των εκτάκτων γεγονότων. Ο Μιχάλης Παπακωνσταντίνου ήταν οικογενειακός φίλος από τα παλιά. Ο παππούς και ο πατέρας του είχαν μεγάλους νερόμυλους και πολλά κτήματα στο χωριό μου. Κοντά τους εργάζονταν οι δικοί μου πρόγονοι. Ο προπάππος, ο παππούς και ο πατέρας μου. Δούλευαν πολλά χρόνια και σε δύσκολους καιρούς. Τότε που οι παππούδες μας ήταν ακόμη σκλαβωμένοι στους Τούρκους. Τότε που με την ανοχή των Τούρκων οι Βούλγαροι κομιτατζήδες επιδίδονταν σε κάθε είδους βιαιότητες και καταστροφές στα χωριά μας. Αλλά οι δικοί μας αντιστέκονταν με σκληρούς και ανελέητους αγώνες για να μην περάσουν τα σχέδιά τους.

Ο Μιχάλης μετά τις μεταπτυχιακές του σπουδές στην Αγγλία δικηγορούσε στη Θεσσαλονίκη και το 1961 με την εκλογή του ως βουλευτής κατέβηκε στην Αθήνα. Πήγα στο γραφείο του και κοντά το μεσημέρι με δέχτηκε στο ιδιαίτερο γραφείο του. Με καλωσόρισε και μου ζήτησε να του πω νέα από την Κοζάνη και το χωριό μου. Του ανακοίνωσα κοντά στα νέα και την απόσπασή μου στην Αντίς Αμπέμπα αλλά και το πρόβλημα με τη γυναίκα μου.

Το χάρηκε πολύ και μου εκμυστηρεύτηκε ότι τηλεφώνησε και ο ίδιος στον Υφυπουργό Παιδείας για την απόσπασή μου στο εξωτερικό. Μου έδωσε πολλές και χρήσιμες πληροφορίες για την Αιθιοπία. Η πρωτεύουσά της Αιθιοπίας, μου είπε, είναι μια κοσμοπολίτικη πολιτεία. Εδώ και δώδεκα χρόνια ιδρύθηκε η Αφρικανική Ένωση με έδρα την Αντίς Αμπέμπα. Εκεί σήμερα ζουν χιλιάδες ξένες αποστολές από όλα τα σημεία της γης. Οι Αφρικανοί έχουν τους εκπροσώπους τους, οι Ευρωπαίοι τους αντιπροσώπους των κρατών τους και οι Αμερικάνοι τους δικούς τους «κατασκόπους». Τα πολλά κινήματα που γίνονται σήμερα σ' ολόκληρη την Αφρικανική ήπειρο έχουν σοβιετική ή κινέζικη επιρροή. Γι' αυτό και όλοι αλληλοκατασκοπεύονται. Εμένα μου έκαιγε να ακούσω κάτι για την καθημερινή ζωή. Για τις υπηρεσίες που θα βρίσκαμε. Για τα νοσοκομεία, τα φαρμακεία, τους γιατρούς, τα καταστήματα και πολλά τέτοια. Από αυτά, μου λέει, η Αντίς Αμπέμπα είναι πλήρης και δεν θα συναντούσαμε κανένα πρόβλημα!

Έφυγα χαρούμενος και έτρεξα για μια ακόμη φορά να ανακοινώσω τα ευχάριστα νέα στη γυναίκα μου. Ζούσα μια ανείπωτη χαρά. Άκουσα και από δεύτερο στόμα πολλές και ευχάριστες ειδήσεις για τη ζωή στην καινούργια μας διαμονή!

Στις 13 Αυγούστου τελείωσε το Σεμινάριο. Χωρίς να έχω παρακολουθήσει όλα τα μαθήματα του Σεμιναρίου, είχα ακούσει αρκετά πράγματα για την Τοπική Αυτοδιοίκηση. Πρακτικά ήξερα περισσότερα, γιατί τα προηγούμενα χρόνια κάθε καλοκαίρι στο χωριό συνεργαζόμουν με το θείο Βαγγέλη, που ήταν γραμματέας στην Κοινότητα του χωριού. Τώρα έμαθα και πολλά άλλα θεωρητικά. Κάτι πολύ θετικό στο Σεμινάριο αυτό ήταν οι μακρινές εκδρομές έξω από την Αθήνα τις τελευταίες μέρες. Στην Ολυμπία, τους Δελφούς, τον Όσιο Λουκά, το Δαφνί, τα Καλάβρυτα. Οι έμπειροι και καλά καταρτισμένοι συνοδοί μάς ξενάγησαν σε όλα τα μνημεία και μάς έλυσαν πολλές απορίες. Αυτά όλα τα είχα διδαχτεί και τα είχα εξεταστεί στο Πανεπιστήμιο. Τώρα με απερίγραπτη χαρά και απέραντο θαυμασμό τα έβλεπα και τα άκουγα από ειδικούς ξεναγούς!

Γύρισα στην Κοζάνη ανανεωμένος, αλλά και προβληματισμένος. Αρχίσαμε με την Ευαγγελία να ετοιμαζόμαστε για το μεγάλο ταξίδι. Το πρώτο και σοβαρότερο πρόβλημά μας ήταν να συμβουλευτούμε το γιατρό της. Πώς θα ταξιδεύαμε τόσο μακριά; Τι έπρεπε να πάρουμε μαζί μας; Πώς θα ήταν λιγότερο ανώδυνο το ταξίδι για τη γυναίκα μου; Για μένα και το γιο μας σίγουρα θα ήταν μια ευχάριστη περιπέτεια. Αλλά για την Ευαγγελία θα ήταν μια οδυνηρή δοκιμασία. Μια μεγάλη ταλαιπωρία, που ίσως είχε κάποια απρόοπτα!

Ετοιμάσαμε τα ειδικά βιβλιάρια υγείας για τους ταξιδιώτες στην Αφρική. Πήγαμε στη Νομαρχία και κάναμε τα εμβόλια. Μόνο όμως για μένα και το Δημήτρη. Η Ευαγγελία λόγω εγκυμοσύνης δεν επιτρεπόταν να κάνει τα εμβόλια. Της χολέρας το κάναμε στην Κοζάνη, ενώ του κίτρινου πυρετού και της ευλογιάς στη Θεσσαλονίκη. Επικοινωνήσαμε με τον Δόκτορα Φούγια για την ακριβή ημερομηνία αναχώρησης και μου έδωσε τις τελευταίες οδηγίες πριν ξεκινήσουμε για το μεγάλο ταξίδι στην Αφρική. Έπρεπε να κατεβούμε στην Αθήνα με τα ειδικά βιβλιάρια υγείας και όλα τα πράγματά μας, να πάρουμε βίζα από την Αιθιοπική Πρεσβεία και μετά να βγάλουμε τα εισιτήρια για την Αντίς Αμπέμπα.

Νέες όμως ταλαιπωρίες παρουσιάστηκαν μπροστά μας. Στην Αιθιοπία από το περασμένο καλοκαίρι είχε επικρατήσει ένα στρατιωτικό καθεστώς σοβιετικής επιρροής και η χορήγηση βίζας ήταν δύσκολη. Αυτό εμείς δεν το γνωρίζαμε. Ειδήσεις από τα Ελληνικά Μέσα Ενημέρωσης δεν είχαμε! Ο Μορφωτικός Ακόλουθος σίγουρα το γνώριζε, γιατί την προηγούμενη χρονιά ήταν εκεί. Δεν μας το είπε όμως! Προφανώς για να μην ανησυχήσουμε περισσότερο. Ίσως γιατί τα πράγματα ήταν ακόμη συγκεχυμένα!

Κατεβήκαμε στην Αθήνα με την Ολυμπιακή τη Δευτέρα 22 Σεπτεμβρίου 1975. Με ένα μικρό αεροπλάνο, που πετούσε τρεις φορές την εβδομάδα από Αθήνα - Κοζάνη και αυθημερόν αντίστροφα. Το ταξίδι με το αεροπλάνο για τη γυναίκα μου και το μικρό Δημήτρη ήταν το παρθενικό. Ήταν όμως μια πρόγευση για το άλλο μεγάλο, που θα ακολουθούσε. Για μένα ήταν το δεύτερο. Είχα ξανανεβεί σε αεροπλάνο στις αρχές Μαρτίου του 67 πηγαίνοντας στην Κύπρο. Πάνω στα Πιέρια το αεροπλάνο έκανε κάποια ανεβοκατεβάσματα, που φόβισαν την Ευαγγελία, ενώ ο μικρός Δημήτρης το γλεντούσε γελώντας με τη μάνα του. Μετά την προσπέλαση των βουνών το αεροπλάνο σταθεροποιήθηκε και το ταξίδι μας ήταν θαυμάσιο. Περνώντας πάνω από τη Χαλκίδα θαυμάσαμε το νησί με τις δαντελωτές του ακρογιαλιές και γρήγορα βρεθήκαμε πάνω από το «Ελληνικό».

Το αεροπλάνο ήταν έτοιμο να προσγειωθεί. Αυτή ήταν η οδηγία από τα χείλη κάποιας ωραίας αεροσυνοδού. Ξαφνικά αντικρίζουμε το αεροπλάνο να παίρνει ύψος και να κατευθύνεται προς την Αίγινα. Δεν ξέραμε τι ακριβώς συνέβαινε! Η ίδια αεροσυνοδός μας ανακοινώνει ότι κάποιο σημαντικό πολιτικό πρόσωπο ξένης χώρας πρόκειται να κατεβεί στο αεροδρόμιο. Εμείς έπρεπε να περιμένουμε κάνοντας μια βόλτα γύρω στα κοντινά νησιά του Σαρωνικού. Κάποιοι από τους επιβάτες άρχισαν να ανησυχούν και την ανησυχία τους αυτή τη μετέδωσαν και στους υπόλοιπους. Μιλούσαν για κάποιο πιθανό κίνημα. Δεν είχαμε πολύ καιρό από τη μεταπολίτευση! Τακτικά ακουγόταν κάτι τέτοιο και αρκετοί το φοβόταν από τα «σταγονίδια» της χούντας. Ο γιος μας άρχιζε να πειράζει τη μάνα του, χωρίς το παιδί να καταλαβαίνει την κατάστασή της. Μαμά, της λέει, ο μπαμπάς και εγώ ξέρουμε κολύμπι, αν το αεροπλάνο πέσει στη θάλασσα, τι θα κάνεις εσύ; Εγώ γέλασα με την καρδιά μου, αλλά συγχρόνως παρακολουθούσα και τη γυναίκα μου. Μετά από δυο γύρους και αφού «απολαύσαμε» από πάνω την Αίγινα και τον Πόρο με την ψυχή στα δόντια, το αεροπλάνο προσγειωθήκαμε ομαλά!

Πήραμε ένα ταξί και κατευθυνθήκαμε προς το σπίτι της αδερφής μου στο Καματερό. Ο γαμπρός μου Ηλίας Δήμος και η αδερφή μου Βούλα με τα δυο κοριτσάκια τους βρίσκονται στην Αμερική από το 1969. Στο σπίτι τους μένει η αδερφή του Ηλία Βασιλική με τον άνδρα της Βασίλη Μανώλη. Βολευτήκαμε και εμείς, τρεις άνθρωποι, και ελπίζαμε ότι σε λίγες μέρες θα φεύγαμε για την Αφρική.

Δυστυχώς όμως τα πράγματα με την χορήγηση βίζας έγιναν περισσότερο δύσκολα. Οι παλιότεροι συνάδελφοι, που έζησαν τα γεγονότα με την επικράτηση των στρατιωτικών, γνωρίζουν την κατάσταση στην Αιθιοπία από πρώτο χέρι. Ο Διευθυντής του Γυμνασίου Γεώργιος Βενιζέλος, που την προηγούμενη χρονιά βρισκόταν στην Αντίς Αμπέμπα, είναι μαζί μας και πρόκειται να συνταξιδέψουμε. Έζησε τα γεγονότα και από πληροφορίες, που έχει, μας λέει ότι προέκυψαν νέες δυσκολίες και καινούργια εμπόδια! Οι στρατιωτικοί στην Αντίς Αμπέμπα πήραν αυστηρά μέτρα εναντίον του αυτοκράτορα και των ξένων υπηκόων! Όλα ή σχεδόν όλα για την Ευαγγελία πηγαίνουν ανάποδα. Οι σκέψεις της για τη νέα ζωή την προβληματίζουν έντονα. Το δείχνει με τη στάση της και την αυτοσυγκέντρωσή της. Και η καθυστέρηση αναχώρησης επιτείνει την ψυχική της ταλαιπωρία. Αλλά και η παράταση της διαμονής σε ξένο σπίτι, όπως έλεγε, τη στενοχωρεί αφάνταστα. Τα υπομένει όμως όλα μπροστά στη δική μου επιμονή και τη χαρά του παιδιού μας!

Κάθε μέρα μαζί με άλλους συναδέλφους πηγαίνουμε στην Αιθιοπική Πρεσβεία για τη βίζα. Μια κατάσταση που συνεχίστηκε μέχρι στις 2 Οκτωβρίου. Την Πέμπτη, 2 Οκτωβρίου 1975, πήγαμε στην Αιθιοπική Πρεσβεία και επι τέλους πήραμε την περιπόθητη βίζα. Αμέσως τραβήξαμε όλοι στα γραφεία της ETHIOPIANS AIRLINES και βγάλαμε εισιτήρια αναχώρησης για την Αιθιοπία. Θα ταξιδεύαμε στις 6 Οκτωβρίου τα χαράματα. Το αεροπλάνο θα ερχόταν από τη Φρανκφούρτη της Γερμανίας και η αναχώρηση θα γινόταν στις πέντε περίπου το πρωί.

Το ταξίδι

Τα βαθειά χαράματα της 6ης Οκτωβρίου φύγαμε με ταξί από το σπίτι της αδερφής μου και τραβήξαμε για το αεροδρόμιο του «Ελληνικού». Ήταν Δευτέρα, ώρα 2.30' το πρωί. Γύρω στις 3.15' βρισκόμασταν στο αεροδρόμιο. Δώσαμε τα πράγματά μας για τον καθιερωμένο έλεγχο και καθίσαμε στο μεγάλο σαλόνι περιμένοντας το αεροπλάνο. Είχαμε μπροστά μας περίπου δυο ώρες. Μαζί μας συνταξίδευαν εκτός από το Διευθυντή του Γυμνασίου Γεώργιο Βενιζέλο και το γιο του Γιάννη, ο Φιλολόγος Νίκος Σαρρόπουλος με τη γυναίκα του Έλλη και τα δυο τους κοριτσάκια, την Κατερίνα και την Αναστασία, το ζευγάρι των Δασκάλων Κώστας και Ιωάννα Πασά με το μικρό τους παιδάκι, το Σταμάτη, και ο εργένης συνάδελφος Κώστας Παπαδόπουλος, καθηγητής Φυσικών Μαθημάτων. Όλοι εκτός του Γεωργίου Βενιζέλου ήμασταν νέοι Καθηγητές και Δάσκαλοι και για πρώτη φορά πηγαίναμε στην Αιθιοπία!

Στο σαλόνι του αεροδρομίου αντικρίσαμε μια πρωτοφανή κατάσταση. Πολλοί ταξιδιώτες, που προφανώς ταξίδευαν για διάφορες χώρες. Όλοι ή σχεδόν όλοι κοιμόντουσαν κάτω στο δάπεδο. Λευκοί, μαύροι, κίτρινοι, μιγάδες. Αγόρια, κορίτσια, μεγάλοι άνδρες, γυναίκες κάθε ηλικίας. Όλες οι φυλές του Ισραήλ! Μας φάνηκε πολύ παράξενο το φαινόμενο! Κάποιοι ξυπνούσαν και περπατώντας, πηδούσαν πάνω από τους άλλους και δημιουργούσαν μια εικόνα, που ήταν για γέλια αλλά και για κλάματα. Γιατί καθώς ήταν αγουροξυπνημένοι, περπατούσαν τρικλίζοντας και πατούσαν στα χέρια ή τα πόδια κάποιου άλλου, που κοιμόταν. Ο Δημήτρης βλέποντας όλα αυτά γελούσε με τρανταχτά γέλια και παρακολουθούσε τις κινήσεις των ξένων με πολλή περιέργεια. Κάποια στιγμή κουράστηκε και ζάρωσε κοντά στη μάνα του. Εκείνη είχε καθίσει σε μια πολυθρόνα και την άραξε αναπαυτικά. Εγώ και οι άλλοι συνάδελφοι κάνοντας βόλτες, ώσπου να περάσει η ώρα και να έρθει το αεροπλάνο, συζητούσαμε τα προβλήματα που θα συναντούσαμε στη νέα μας πατρίδα.

Κάποια στιγμή ακούστηκε από τα μεγάφωνα της αίθουσας ότι όσοι ταξιδεύουν με την πτήση της ETHIOPIAN AIRLINES για την Αντίς Αμπέμπα να περάσουν στην έξοδο 3 και να είναι έτοιμοι για επιβίβαση. Σηκωθήκαμε όλοι και γρήγορα κατευθυνθήκαμε προς την έξοδο, που μας υπέδειξαν. Έξω ήταν βαθύ σκοτάδι και καλά-καλά δεν βλέπαμε το μέγεθος του αεροπλάνου. Μπήκαμε μέσα και με το λιγοστό φως ψάχναμε να βρούμε τις θέσεις μας. Δυο ωραίες μελαψές αεροσυνοδοί μας καθοδήγησαν να καθίσουμε, όπου θέλαμε γιατί το αεροπλάνο ήταν σχεδόν άδειο. Καθίσαμε όλοι οι Έλληνες εκπαιδευτικοί με τα παιδιά και τις γυναίκες και οι μηχανές του Μπόινγκ 747 άρχιζαν να μουγκρίζουν. Το ρολόι έδειχνε 4.50' ακριβώς το πρωί. Σε λίγο θα ανεβαίναμε στους ελληνικούς αιθέρες και θα αποχαιρετούσαμε την πατρίδα μας. Τα παιδάκια μας, παρότι νυσταγμένα, παρακολουθούν με πολλή περιέργεια και προσοχή το αεροπλάνο και τις μελαψές κοπέλες, που μας εξυπηρετούν.

Οι αεροσυνοδοί αμέσως μας ενημερώνουν στην αγγλική γλώσσα πώς να δέσουμε τις ζώνες μας για να μην έχουμε κάποιο ατύχημα κατά την ώρα της απογείωσης. Σχεδόν δεν καταλαβαίνουμε τίποτε από τα αγγλικά τους, αλλά παρακολουθώντας την επίδειξη κάποιων κοπέλας αεροσυνοδού, καταλαβαίνουμε πώς πρέπει να τις «φορέσουμε». Πετώντας πάνω από τον Πειραιά διακρίνουμε μέσα από τα φινιστρίνια του αεροπλάνου χιλιάδες τα φώτα, που μοιάζουν με πυγολαμπίδες. Ο Πειραιάς και η Αθήνα κάτω από τα πόδια μας! Στο βάθος διακρίνουμε την Ακρόπολη φωταγωγημένη. Στο λιμάνι φαίνονται τα μεγάλα καράβια και παραδίπλα οι μαρίνες με τα κότερα και τα γιωτ των εφοπλιστών.

Σιγά-σιγά όμως όλα άρχισαν να χάνονται. Το αεροπλάνο είχε γίνει ένας σπόρος μέσα στο μεγάλο σκοτάδι. Σα σφαίρα διέσχιζε το βαθύ σκοτάδι, βιδώνοντας τους έλικές του στους ελληνικούς αιθέρες του Αιγαίου Πελάγους. Ηρεμήσαμε όλοι και τα παιδάκια μας το έριξαν στον ύπνο. Οι μεγάλοι συζητήσαμε για λίγο και μετά ακολουθήσαμε και εμείς το δρόμο των παιδιών μας. Στο μεταξύ δίπλα μας διακρίναμε κάποιους ξένους, που μιλούσαν σιγανά μεταξύ τους μια άγνωστη γλώσσα.

Εμένα όμως με κατέτρωγε στα κατάβαθα της ψυχής η κατάσταση της Ευαγγελίας! Συνεχώς την παρακολουθώ και τη ρωτώ, πώς νιώθει. Έχεις κάποιο πρόβλημα; Θέλεις κάτι;

Βρισκόταν στον τέταρτο μήνα της εγκυμοσύνης της. Με την απογείωση του αεροπλάνου ένωσα κάποιο σφίξιμο μέσα μου, μου λέει. Ελαφρώς μου δημιουργήθηκε κάποια τάση για εμετό, αλλά τώρα όλα είναι θαυμάσια. Πράγματι μόλις το αεροσκάφος έπιασε το ύψος του, η κίνησή του ήταν φανταστική. Μιλώντας μαζί της για να μη νιώθει μόνη, σε μισή ώρα και κάτι αντικρίζουμε από κάτω μας φώτα σα κουκίδες. Πολλά φώτα, αλλά πολύ μικρά. Με τα λίγα αγγλικά μου ρώτησα την αεροσυνοδό που βρισκόμαστε. Εκείνη μου αποκρίθηκε ότι πετάμε πάνω από την Κρήτη στα είκοσι χιλιάδες πόδια πάνω από τη θάλασσα.

Εικόνα 1. Αεροπλάνο των Αιθιοπικών Αερογραμμών

Σε λίγο θα αφήναμε τον ελληνικό εναέριο χώρο και θα διασχίζαμε το Λιβυκό Πέλαγος πετώντας ολοταχώς προς την Αίγυπτο. Όλοι μας τότε κωθήκαμε στις θέσεις μας και το ρίξαμε στον ύπνο. Τα παιδάκια μας ήδη όλα κοιμόντουσαν του καλού καιρού. Οι μανάδες τους τα σκέπασαν με ωραίες κουβέρτες, που τις έφεραν οι αεροσυνοδοί. Σε μας έφεραν και μαξιλάρια και ο ύπνος, που τόσο μας έλειπε από την ολοήμερη φροντίδα και ετοιμασία για το ταξίδι και την ολονύκτια ενασχόληση στο αεροδρόμιο, γρήγορα μας έριξε στην αγκαλιά του Μορφέα.

Σε δυο ώρες σχεδόν από τα μεγάφωνα του αεροσκάφους, μας ανακοινώνουν να προσδεθούμε γιατί θα προσγειωνόμασταν στο διεθνές αεροδρόμιο του Καΐρου. Το ρολόι έδειχνε 6.55 το πρωί. Είναι όμως ακόμη σχεδόν νύχτα. Με την Αίγυπτο έχουμε την ίδια ώρα και δεν αντικρίζουμε αλλαγές στον ορίζοντα. Μόλις άρχιζε να ροδίζει από τα ανατολικά της Ερυθράς Θάλασσας. Το Κάιρο ακόμη κοιμάται. Λίγα αυτοκίνητα φαίνονται από το φινιστρίνι του αεροσκάφους να κινούνται στους δρόμους με αναμμένα τα φώτα τους. Οι αεροσυνοδοί πηγαινοέρχονται στους διαδρόμους του αεροσκάφους και μας ρωτούν πολύ διακριτικά, αν επιθυμούμε κάτι. Μας ανακοινώνουν ότι θα παραμείνουμε μέσα στο αεροσκάφος μόνο δεκαπέντε λεπτά, για να αποβιβάσουν κάποιους επιβάτες και να παραλάβουν κάποιους άλλους, που ταξιδεύουν και εκείνοι για την Αντίς Αμπέμπα.

Η προσγείωση ήταν ομαλότατη. Δεν καταλάβαμε σχεδόν τίποτε. Εξάλλου οι πιο πολλοί κοιμόμασταν. Προφανώς από την κούραση της προηγούμενης μέρας και το μεγάλο ξενύχτι. Μόλις όμως ο πιλότος του αεροσκάφους έβαλε μπρος τις μηχανές του, το τεράστιο Μπόινγκ κουνήθηκε και άρχισε να τραντάζεται. Τροχιοδρομώντας στο διάδρομο μας ξύπνησε σχεδόν όλους και αναρωτιόμασταν τι ακριβώς συνέβαινε. Σε κάποια δευτερόλεπτα το τεράστιο «πετούμενο» ανέβαινε στους αιγυπτιακούς αιθέρες και άφηγε κάτω το Κάιρο στην αφρικάνικη πρωινή νωχελικότητα.

Στο μεταξύ ο ορίζοντας άρχιζε να καθαρίζει. Το Κάιρο διακρίνεται καθαρά και ο Νείλος με τα πολλά του νερά κάνει την εμφάνισή του. Το αεροσκάφος πήρε το διάδρομο προς τα ανατολικά. Από εκεί ερχόταν η πρωινή αφρικάνικη αύρα. Οι κοπέλες αεροσυνοδοί, που τις

ρωτούμε πού βρισκόμαστε, μας ενημερώνουν ότι πετάμε πάνω από το Κάιρο. Ότι μπροστά μας και λίγο αριστερά βρίσκεται η Ερυθρά Θάλασσα. Δεξιά μας οι τεράστιες πυραμίδες. Πίσω μας η διώρυγα του Σουέζ. Μια στενή λωρίδα θάλασσας. Ένα ανθρώπινο μεγαλοφυές δημιούργημα, που το κόστος του υπήρξε τεράστιο. Έτσι συμβαίνει με τα μεγάλα και αθάνατα έργα. Όσοι είμαστε ξυπνητοί κοιτάζουμε από τα φινιστρίνια με τα μισόκλειστα μάτια το εξάισιο θέαμα. Ήταν μια από τις πολύ σπάνιες στιγμές!

Αρχίζα αγουροξυπνημένος να σκέφτομαι την ιστορία της διώρυγας. Πόσοι πραγματικά γνωρίζουν την ιστορία του καναλιού αυτού; Δεν ήταν πρώτος ο Γάλλος Λεσσέψ, που συνέλαβε την ιδέα να συνδέσει τη Μεσόγειο με την Ερυθρά Θάλασσα στα νεότερα χρόνια. Πολλά χρόνια πριν από αυτόν κάποιος άλλος συνέλαβαν την ιδέα της διάνοιξης της διώρυγας και το πέτυχαν. Πρώτος ο Φαραώ Ραμσή ο Β΄ τον δωδέκατο αιώνα π. Χ. έσκαψε ένα κανάλι και συνέδεσε τον ανατολικό βραχίονα του Δέλτα του Νείλου με την Ερυθρά Θάλασσα. Οι κατοπινοί αιώνες όμως και οι αμμοθύελλες της ερήμου σκέπασαν το γιγάντιο έργο.

Γύρω στα 600 π.Χ. για δεύτερη φορά ο Φαραώ Νεχώ αποκατέστησε το έργο. Ο Ηρόδοτος τον πέμπτο αιώνα, που επισκέφτηκε την Αίγυπτο, λέει ότι η διώρυγα είχε μήκος τεσσάρων ημερών πορεία. Και ότι είχε αρκετό πλάτος για να πλέουν δυο τριήρεις κατά μέτωπο. Δηλαδή χωρούσαν να πλέουν η μια δεξιά και η άλλη αριστερά. Ο ιστορικός αναφέρει ακόμη δυο σπουδαίες πληροφορίες για το έργο. Ότι το ιερατείο στην Αίγυπτο ξεσηκώθηκε και δεν ήθελε τη διάνοιξη της διώρυγας διαδίδοντας ότι κατά κάποιο χρησμό θα επωφελούνταν οι Πέρσες για να υποδουλώσουν τη χώρα. Πράγμα που έγινε ένα αιώνα αργότερα! Το δεύτερο σημαντικό που αφηγείται ο Ηρόδοτος είναι ότι για την αποπεράτωση του γιγαντιαίου έργου έχασαν τη ζωή τους 120 χιλιάδες εργάτες!

Οι Πέρσες τον 5ο αιώνα π.Χ., που κατέλαβαν την Αίγυπτο, βελτίωσαν τη διώρυγα. Μια σφηνοειδής επιγραφή μας πληροφορεί ότι ο Πέρσης Βασιλιάς, ο γνωστός μας Δαρείος, έσκαψε και έκανε μεγαλύτερη τη διάνοιξη της διώρυγας. Στο πλάτος περίπου 45 μέτρα και στο βάθος 6 μέτρα. Και κάτι ακόμη σημαντικό. Έκτισε τα πλευρά της διώρυγας με λιθοδομή για να αποφεύγονται οι αποφράξεις.

Οι ανεμοθύελλες όμως και πάλι σκέπασαν το κανάλι. Προσπάθειες για να ξανανοίξει το κανάλι έγινε από την Κλεοπάτρα, την περίφημη βασίλισσα της Αιγύπτου, μετά τη ναυμαχία στο Άκτιο στα 31 π.Χ. Και αργότερα το δεύτερο αιώνα μ.Χ. από το Ρωμαίο αυτοκράτορα Τραϊανό. Δεν έχουμε όμως πληροφορίες, αν πέτυχαν στο έργο τους.

Όταν οι Άραβες κατέκτησαν την Αίγυπτο στις αρχές του 7ου αιώνα μ. Χ. ο χαλίφης Ομάρ άνοιξε και πάλι το κανάλι. Αλλά εκατόν πενήντα χρόνια αργότερα το σκέπασαν οι ίδιοι, για να παρεμποδίσουν την κατάληψη της χώρας από τους επαναστάτες της νότιας Αραβίας. Μετά τους Άραβες κανένας δεν επικίρησε να ξανανοίξει τη διώρυγα. Είχε επικρατήσει η θεωρία ότι ο Ινδικός Ωκεανός και η συνεχόμενη Ερυθρά Θάλασσα βρίσκονται σε υψηλότερη στάθμη από τη Μεσόγειο. Γι' αυτό υπήρχε ο κίνδυνος, αν ανοίγονταν συγκοινωνία μεταξύ των δυο θαλασσών, θα κατακλύζονταν οι χώρες, που περιβρέχονται από τη Μεσόγειο. Η αμάθεια και οι σκοτεινές πλευρές του Μεσαίωνα!

Στα χρόνια της Αναγέννησης κατά τον δέκατο πέμπτο αιώνα πολλοί Ευρωπαίοι, έμποροι και καθολικοί καλόγεροι, που επισκέπτονταν την Αίγυπτο, έβλεπαν τα ίχνη της αρχαίας διώρυγας. Κάποιοι άφησαν και καλές περιγραφές και τα σχέδια τους για τη διάνοιξη της διώρυγας και μελλοντική εκμετάλλευση του καναλιού. Οι προλήψεις όμως του Μεσαίωνα παρέμειναν πιστευτές ως την εποχή του Ναπολέοντα. Ο μεγάλος Κορσικανός, μετά την κατάκτηση της Αιγύπτου, είδε ο ίδιος τα ίχνη του αρχαίου καναλιού και εξέφρασε την πρόθεση να αναληφθεί η μεγάλη προσπάθεια για να ξανανοίξει το κανάλι. Για μια ακόμη φορά όμως τον σταμάτησαν οι σκοταδιστές με την ανόητη ιδέα περί της διαφοράς της στάθμης των δυο θαλασσών!

Στα 1854, πενήντα χρόνια περίπου μετά τον Ναπολέοντα, ο Γάλλος διπλωμάτης και μηχανικός Φερδινάνδος Λεσσέψ πήρε την εντολή από τον βασιλιά της Αιγύπτου να συντάξει τα σχέδια και να αρχίσει αμέσως το έργο της διάνοιξης του καναλιού. Στα 1859 άρχισε το μεγαλεπήβολο έργο και ολοκληρώθηκε στα 1869, οπότε άρχισε ελεύθερα και η ναυσιπλοΐα. Η εκμετάλλευση όμως της διώρυγας δημιούργησε πολλά προβλήματα κατά καιρούς, ώσπου το 1956 ο Νάσερ, Αιγύπτιος στρατιωτικός, την εθνικοποίησε και τα έσοδα στο εξής καρπώνονταν οι Αιγύπτιοι.

Σήμερα στα 2015 οι αρχές της Αιγύπτου πραγματοποιώντας καινούργια σχέδια για τη διώρυγα του Σουέζ διάνοιξαν εκ νέου και πολύ περισσότερο το μεγάλο κανάλι και το έκαναν κανάλι μεγάλης ελπίδας για τη χώρα τους. Πριν από λίγο καιρό (8 Αυγούστου 2015) έγιναν πανηγυρικά τα εγκαίνια της νέας διώρυγας σε μια φαντασμαγορική τελετή παρουσία πολλών ξένων ηγητών, μεταξύ των οποίων και ο Έλληνας Πρωθυπουργός Αλέξης Τσίπρας!

Η νέα διώρυγα αποτελεί γεγονός υψίστης σημασίας τόσο σε ιστορικό όσο και οικονομικό επίπεδο, γιατί άλλαξε ριζικά πια το ιστορικό παρεθλόν της διώρυγας καθώς και το καθεστώς της παγκόσμιας ναυσιπλοΐας στην περιοχή!

Εικόνα 2. Η νέα διώρυγα του Σουέζ

Αμέσως μετά τη διώρυγα άνοιγε η θάλασσα. Η Ερυθρά Θάλασσα με την ιστορία της Παλαιάς Διαθήκης. Στη σκέψη μου αμέσως ανακυκλώνονται οι σκηνές με την ιστορία των Εβραίων. Με το Μωυσή να χτυπάει τη θάλασσα με το κοντάρι του και εκείνη να ανοίγει στα δυο για να περάσουν οι ομοεθνείς του. Στρέφω τα βλέμματά μου δεξιά και αριστερά για να απολαύσω το μοναδικό πρωινό θέαμα. Ο ορίζοντας είναι ροδοκόκκινος. Ο ήλιος μόλις άρχισε να βγαίνει από τα νερά της θάλασσας. Ξεπροβάλλει σιγά-σιγά. Οι πρωινές ακτίνες μπαίνουν στο αεροσκάφος και ξυπνούν τους νυσταγμένους επιβάτες.

Το αεροσκάφος γυρίζει προς τα δυτικά και παίρνει την κανονική του πορεία. Αφήνει τη θάλασσα αριστερά του. Βρίσκεται τώρα ακριβώς πάνω από τις πυραμίδες. Μια άλλη εξαιρετική εικόνα παρουσιάζεται μπροστά μας. Είναι όμως πολλή γρήγορη. Φευγαλέα σαν κινηματογραφική ταινία. Το μυαλό μου δεν προλαβαίνει να βάλει σε κάποια τάξη τις σκέψεις του. Τι είναι αυτές οι πυραμίδες πάλι; Κολοσσιαία πέτρινα ταφικά μνημεία, που φυτρώνουν σα γίγαντες μέσα στην έρημο. Γιατί τάχα να έγιναν; Ποιοι τα έκαναν και με τι μέσα τα έκτισαν; Η μια διαδέχεται την άλλη. Δεν προλαβαίνω να τις μετρήσω. Είναι δεκάδες. Κάποια εξέχει πιο πολύ από το έδαφος. Η φωνή της αιθιοπίδας αεροσυνοδού μας ενημερώνει ότι πρόκειται για τη μεγαλύτερη πυραμίδα στον κόσμο. Είναι η πυραμίδα του Χέοπα, μας λέει. Έχει ύψος 138 μέτρα και η τετράγωνη βάση της έχει πλευρά μήκους 227 μέτρα.

Το αεροσκάφος όμως τρέχει με μεγάλη ταχύτητα. Πολύ λίγα πράγματα μας επιτρέπει να απολαύσουμε! Τώρα για μεγάλο χρονικό διάστημα πετάμε ακριβώς πάνω από το Νείλο και πλησιάζουμε τις Αιγυπτιακές Θήβες με τις χίλιες πύλες, όπως τις αποκαλεί ο Όμηρος, ενώ σήμερα οι Αιγύπτιοι ονομάζουν την πόλη Λούξορ. Λέγεται ότι είναι το μεγαλύτερο υπαίθριο μουσείο του κόσμου, καθώς περιλαμβάνει το ένα τρίτο των αρχαιοτήτων της Γης, που δημιουργήθηκαν από τους αρχαίους Αιγύπτιους, τους Έλληνες Βασιλείς της Αλεξανδρινής Εποχής και τους Ρωμαίους Αυτοκράτορες. Η αιθιοπίδα αεροσυνοδός με τα τέλεια αγγλικά της μας κατατοπίζει ότι ήταν η ιερή πόλη του Άμμωνα Ρα και των Φαραώ από το Αρχαίο Βασίλειο ως το τέλος της αρχαιότητας. Εδώ ο Νείλος έχει πλάτος περίπου ένα χιλιόμετρο και στις δυο όχθες του καταφθάνουν χιλιάδες επισκέπτες για να ιδούν στην ανατολική όχθη τα μνημεία της Πόλης των Ζώντων, όπου ανατέλει ο ήλιος, που είναι πηγή ζωής και ανάπτυξης. Ενώ στη δυτική όχθη τα μνημεία της Πόλης των Νεκρών, όπου υπάρχει η δύση του ήλιου!

Το τεράστιο και μυθικό ποτάμι της Αφρικής κυλάει ράθυμα και το βλέπουμε πολύ καθαρά. Αυτό που δίνει ζωή από όπου περνάει. Και έρχεται από πολύ μακριά. Από τα υψίπεδα της Ανατολικής Αφρικής διασχίζοντας την Ουγκάντα, την Κένυα, την Αιθιοπία, την Ερυθραία, το

Σουδάν και την Αίγυπτο. Διακρίνονται καθαρά οι κυματισμοί των νερών και οι μαϊανδροί που σχηματίζουν. Βοηθάει και ο καθαρός ορίζοντας και ο πρωινός αφρικάνικος ήλιος. Δεξιά και αριστερά μια λωρίδα καταπράσινη δίπλα από την κοίτη του. Πολιτείες και χωριά σπαρμένα εδώ και εκεί με κάποια μεγάλα κτίρια, που είναι προφανώς τα φαντασμαγορικά ξενοδοχεία!

Το αεροσκάφος βρίσκεται πολύ ψηλά και όλα φαίνονται σα κουκίδες. Το ποτάμι όμως διακρίνεται καθαρά. Σαν πελώριο φίδι μέσα στην ξεθωριασμένη κόκκινη έρημο. Κινείται νωχελικά και συχνά το διακρίνουμε να αλλάζει μορφές. Άλλοτε μαζεύεται και άλλοτε τεντώνεται. Άλλοτε φαρδαίνει και άλλοτε στενεύει.

Τούτο το ποτάμι είχε θεοποιηθεί από τους αρχαιότετους χρόνους. Τα νερά του γονιμοποιούν χιλιάδες στρέμματα των χωρών από όπου περνάει. Κυλάει παράξενα, ήρεμα, νωχελικά. Όλα τα ποτάμια στην Αφρική έτσι κινούνται. Δεν είναι σαν τα δικά μας ποτάμια, που τρέχουν βουνά και λαγκάδια. Που κάνουν θόρυβο με το κελάρυσμα των νερών τους. Που βουίζουν με τους απότομους καταρράκτες και τα αφρισμένα νερά τους. Εδώ τα νερά κυλούν ήρεμα μέσα στην αχανή έρημο. Το αργό κύλημα του Νείλου οφείλεται στη μικρή κλίση του εδάφους. Οι ειδικοί μέτρησαν την κλίση του εδάφους σε απόσταση 1500 χιλιομέτρων και βρήκαν ότι είναι μόνο 118 μέτρα. Έτσι κινούνται και οι άνθρωποι της Αφρικής. Το πρόβλημα είναι αν οι άνθρωποι επέβαλαν στα νερά να κυλούν έτσι ή τα νερά επέβαλαν στους ανθρώπους να είναι ράθυμοι και αργοκίνητοι. Σίγουρα το δεύτερο. Το περιβάλλον ανέκαθεν επιδρούσε αποφασιστικά και δυναμικά στην ψυχосύνθεση των ανθρώπων. Έτσι η Φύση επιβλήθηκε στους ανθρώπους!

Ο Νείλος, που είναι στο μήκος το μεγαλύτερο ποτάμι του κόσμου, έχει μήκος 6.471 χιλιόμετρα από την Ανατολική Αφρική ως τη Μεσόγειο. Για τους αρχαίους ξεκινούσε από τη νήσο Ελεφαντίνη και κατέληγε στο Δέλτα, όπου δημιουργούσε επτά βραχίονες και χίλιες διακλαδώσεις. Σήμερα ξέρουμε ότι κυλάει από πολύ μακριά, χιλιάδες χιλιόμετρα από τη λίμνη Βικτωρία της Τανζανίας, διασχίζει πολλούς τόπους και διατρέφει χιλιάδες ανθρώπους. Αλλά και εκατομμύρια ζώα στις ζούγκλες και τις σαβάνες της Αφρικής. Στα νεότερα χρόνια μάθαμε τις πηγές του και ερμηνεύσαμε τις πλημμύρες του στην Αίγυπτο. Κανένας από τους αρχαίους εξερευνητές δεν μπόρεσε να φτάσει στις πηγές του. Γι' αυτό από τους μυθικούς χρόνους ο Νείλος είχε θεοποιηθεί και θεωρούνταν δώρο για την Αίγυπτο, όπως έγραψε ο Ηρόδοτος.

Με τις περιοδικές πλημμύρες του εξαρτιόνταν η ευφορία και η καταστροφή κάθε σποράς. Αυτές οι πλημμύρες ήταν για πολλούς εξερευνητές και μελετητές από τα παλιά ανεξήγητες για το χρόνο, που γίνονταν. Ο Νείλος πλημμυρίζει κατά το καλοκαίρι. Η ποσότητα του νερού αρχίζει να αυξάνεται από τα τέλη Ιουνίου και φτάνει στο ψηλότερο σημείο το Σεπτέμβριο. Γιατί στις περιοχές της ανατολικής Αφρικής, από όπου πηγάζει ο Νείλος, οι βροχές αρχίζουν τον Ιούνιο και τελειώνουν τον Σεπτέμβριο. Από το Σεπτέμβριο μέχρι τον επόμενο Ιούνιο σταματούν οι βροχές και αρχίζουν οι καλλιέργειες των χωραφιών. Υπάρχει μια μικρή ανάπαυλα την περίοδο των Χριστουγέννων. Ξαναβρέχει αλλά λιγότερο. Ακριβώς το αντίθετο από αυτό που συμβαίνει με τις καιρικές συνθήκες στην Ευρώπη και τα ποτάμια της. Γι' αυτό και όλοι απορούσαν με το ανεξήγητο φαινόμενο των πλημμυρών του Νείλου.

Οι πλημμύρες του Νείλου έκαναν και κάνουν και σήμερα την κοιλάδα εύφορη, γιατί ποτίζουν με λάσπη την ξερή αυτή περιοχή και την τροφοδοτούν σε απόσταση περίπου 900 χιλιομέτρων. Μια λάσπη πλούσια σε λίπασμα για να καρπίζουν πλουσιοπάροχα οι καλλιέργειες στην Αίγυπτο. Μια μαύρη λάσπη από τα υψίπεδα των βουνών της Αιθιοπίας, που κουβαλάει ο Κυανός Νείλος ίσαμε το Χαρτούμ. Και μια άλλη ασπροκόκκινη που κουβαλάει ο Λευκός Νείλος από τα βουνά της Ουγκάντας. Τούτος ο δεύτερος είναι πολύ πιο μεγάλος και πιο μακρύς. Έρχεται από την Τανζανία και με το αργό κύλημα του μέσα από τις ερήμους σμίγει στο Χαρτούμ, την πρωτεύουσα του Σουδάν, με τον άλλο Νείλο, τον Κυανό. Από το Χαρτούμ κυλούν νωχελικά μαζί με την τεράστια ποσότητα των νερών τους και διασχίζοντας την έρημο της Νουβίας φτάνουν στην Αίγυπτο. Εκεί εναποθέτουν τη ανακατωμένη λάσπη τους και με την απόσυρση των νερών, καθώς σταματούν οι βροχές, το έδαφος γίνεται εύφορο για κάθε είδους καλλιέργεια. Ιδιαίτερα στο Δέλτα κοντά στην έξοδο του προς την Μεσόγειο.

Ο Ηρόδοτος έγραψε ότι, όταν πλημμύριζε ο Νείλος, οι πόλεις και τα χωριά, που βρίσκονταν από τις δυο μεριές του ποταμού σ' ένα πλάτος 20 χιλιομέτρων, έμοιαζαν με νησιά. Από τα τέλη Ιουνίου με το νειλόμετρο, μια απότομη σκάλα που βυθιζόταν σταδιακά στο ποτάμι και επάνω στις πλευρές της είχε αριθμημένη κλίμακα, ώστε να μετριέται το επίπεδο της στάθμης του νερού με επιγραφές στην ελληνική, αραβική και γαλλική γλώσσα, μετρούσαν τη στάθμη του επί εκατό ημέρες και ανάλογα προετοιμάζονταν. Αν η στάθμη ήταν πολύ χαμηλή

περίμεναν πείνα, αν ήταν πολύ υψηλή, περίμεναν αρρώστιες. Αν όμως η στάθμη στις 22 Σεπτεμβρίου έφτανε τα 22 ως 23 πόδια ύψος, τότε γίνονταν γιορτές σε κάθε πόλη και χωριό, γιατί περίμεναν καλή παραγωγή και πολύ πλούσια σοδειά.

Με τις σκέψεις αυτές κάθισα στο αναπαυτικό κάθισμα για να ηρεμήσω και να δω την Ευαγγελία και το παιδί μας. Ο μονότονος βόμβος των μηχανών του αεροσκάφους τους είχε νανουρίσει. Τους είχε απόλυτα απορροφήσει και κοιμούνταν ευχάριστα. Οι μελαψές αεροσυνοδοί έκαναν την εμφάνισή τους στο διάδρομο με τα ειδικά καροτσάκια γεμάτα από φαγητά και ποτά. Η ώρα είναι γύρω στις οκτώ το πρωί. Μας προσφέρουν ένα πρωτότυπο φαγητό. Τουλάχιστο για μας τους Έλληνες. Ντομάτες βραστές με μανιτάρια. Τα μανιτάρια τα ξέραμε, αλλά τα τρώγαμε στα χωριά μας σα μεζέ, καθώς τα μαζεύαμε από τα μπαϊρια και τα χέρσα χωράφια. Για ποτό μας προσφέρουν μια κόκα-κόλα. Ποτό εντελώς άγνωστο σε μας! Ξυπνάω τους δικούς μου για να δοκιμάσουν το φαγητό. Το δοκίμασαν και οι δυο τους, αλλά γρήγορα έκαναν μια γκριμάτσα και το έσπρωξαν στην άκρη. Το ίδιο σκηνικό παρακολουθώ και με τους άλλους συναδέλφους και τα παιδιά τους. Είμαστε ξένοι σ' αυτά. Δεν ξέρουμε εμείς από τέτοια φαγητά και τέτοια ποτά!

Απ' αυτή την ώρα όμως αλλάζαμε χωρίς να το καταλαβαίνουμε. Πετούσαμε σε ξένα και άγνωστα μέρη. Σ' άλλους κόσμους και έπρεπε να προσπαθήσουμε να προσαρμοστούμε. Αλλιώς δεν θα μπορούσαμε να ζήσουμε με αλλόγλωσσους και αλλόθρησκους λαούς. Βέβαια εμείς πηγαίναμε σε ξένα εδάφη, αλλά θα είχαμε να κάνουμε με ελληνόπουλα και με ελληνικές οικογένειες του νέου τόπου. Τουλάχιστο αυτό φανταζόμασταν στην αρχή! Πολύ γρήγορα όμως, μόλις φτάσαμε στην Αντίς Αμπέμπα, αντιληφθήκαμε ότι και τα ελληνόπουλα, στα οποία θα μαθαίναμε γράμματα δεν ήταν εκατό τοις εκατό ελληνάκια. Τα περισσότερα ήταν μιγάδες από μικτούς γάμους. Οι άνδρες ήταν Έλληνες μετανάστες στην Αιθιοπία που παντρεύτηκαν ντόπιες αιθιοπίδες, γιατί δεν υπήρχαν λευκές. Μεταξύ των μαθητών μας θα είχαμε και κάποιες μαθήτριες και κάποιους μαθητές γνήσιους Αιθίοπες. Αυτοί θα μας μιλούσαν για την ιστορία και τον πολιτισμό τους.

Όλοι ξανακωθήκαμε στα καθίσματά μας για να πάρουμε μια σταλιά ύπνου. Εγώ όμως δεν μπορώ να κοιμηθώ! Προκαλώ την αιθιοπίδα αεροσυνοδό να μου πει πού βρισκόμαστε και την παρακαλώ να μιλάει κάπως αργά για να μπορώ να την καταλαβαίνω. Πρόθυμη και γελαστή με αυτά που ακούει αναλαμβάνει να με κατατοπίσει. Πετάμε πάνω από το φράγμα του Ασσουάν, μου λέει. Προσπαθούμε κάποιοι, που είμαστε ξυπνητοί, να δούμε το περίφημο φράγμα του Ασσουάν από τα είκοσι χιλιάδες πόδια. Η πόλη του Ασσουάν έχει γύρω στις πενήντα χιλιάδες κατοίκους και μετά βίας μπορούμε να τη διακρίνουμε. Λίγο παρακάτω από την πόλη από τα τέλη του περασμένου αιώνα, μας λέει η αεροσυνοδός, οι Αιγύπτιοι έκαναν ένα μεγάλο έργο. Ένα φράγμα, που το λένε Νειλοφράκτη. Μια τεράστια τεχνητή λίμνη. Έχει μήκος λίγο παραπάνω από δυο χιλιόμετρα και ύψος σαράντα πέντε μέτρα. Χάρη σ' αυτό εξασφαλίζεται η άρδευση πάνω από διακόσιες χιλιάδες στρέμματα και ταυτόχρονα ρυθμίζεται το ύψος του νερού του Νείλου. Για να μην είναι καταστρεπτικό, όταν φουσκώνει το ποτάμι και πλημμυρίζει, αλλά και να μην είναι λιγροστό στην κάτω Αίγυπτο, όταν το χρειάζονται για πότισμα.

Και συνεχίζει πρόθυμα η αεροσυνοδός να μας λέει ότι το έργο του φράγματος του Ασσουάν ήταν πολύ μεγάλο και δαπανηρό για την εποχή που κατασκευάστηκε. Βασικά έγινε για να δαμάζει τα νερά του Θείου Νείλου, που στα εξήμισι περίπου χιλιάδες χιλιόμετρα της διαδρομής του από την Τανζανία μέχρι τις εκβολές του στη Μεσόγειο σκορπίζει γύρω του τα πλούτη της γονιμότητάς του. Η τεχνητή λίμνη συγκρατεί κατά την εποχή των πλημμυρών πάνω από πέντε δισεκατομμύρια κυβικά νερό!

Συνεχίζοντας μας λέει ότι λίγο παρακάτω στο τέλος της δεκαετίας του 50 έγινε άλλη τεχνητή λίμνη. Η λίμνη του Νάσσερ. Ένα άλλο μεγάλο φράγμα, που ανήκει στα μεγάλα αρχιτεκτονικά επιτεύγματα του 20ου αιώνα. Ξεκίνησε να χτίζεται το 1960 με ρωσικά κεφάλαια και το 1972 εγκαινιάστηκε από τον Πρόεδρο Νάσσερ και το ρώσο Πρόεδρο Ποντγκόρνι. Αντικατέστησε το παλιό φράγμα από γρανίτη του 1902 και έγινε για να προστατευθεί η περιοχή από τις πλημμύρες του Νείλου, αλλά και να τροφοδοτήσει την Αίγυπτο με ηλεκτρική ενέργεια και ύδρευση. Το φράγμα αποτελείται από χαλίκι, άμμο και πέτρα, έχει πάχος στη βάση 1500 μέτρα, μήκος 4 χιλιόμετρα και ύψος 114 μέτρα πάνω από το ποτάμι, ενώ στη δεξιά του όχθη δημιουργήθηκε ένας τεράστιος υδροηλεκτρικός σταθμός. Η λίμνη, που σχηματίζεται, είναι η δεύτερη μεγαλύτερη τεχνητή λίμνη στον κόσμο μετά τη λίμνη του Ζαμβέζη. Έχει μήκος περίπου εξακόσια χιλιόμετρα, από τα οποία τα διακόσια ανήκουν στο Σουδάν. Η χωρητικότητα της λίμνης είναι εκατό ογδόντα δισεκατομμύρια κυβικά νερό. Με το νέο φράγμα ποτίζονται οκτώ εκατομμύρια στρέμματα ερημικής έκτασης.

Και ακόμη δημιουργήθηκε ένα μεγάλο υδροηλεκτρικό εργοστάσιο, που βοήθησε την εκβιομηχάνιση της χώρας.

Το αεροσκάφος πετάει πάνω από τα φράγματα της Αιγύπτου για αρκετή ώρα, που από πάνω φαίνονται σα θάλασσες. Με νυσταγμένα μάτια αρκετοί από τους επιβάτες τα παρακολουθούμε. Ο ύπνος μας λείπει αλλά η περιέργεια είναι μεγάλη. Τα βλέφαρά μας ανοιγοκλείνουν, αλλά η επιθυμία να δούμε και να μάθουμε κάτι νέο μας κρατάει ξυπνητούς! Ξαφνικά αντιλαμβανόμαστε ότι το αεροσκάφος αφήνει δεξιά το μεγάλο ποτάμι και κατευθύνεται μέσα στη έρημο της Νουβίας στο έδαφος του Σουδάν. Η ώρα είναι εννιά το πρωί. Ο ήλιος φαίνεται από τα φινιστρίνια του αεροσκάφους σαν μια μεγάλη ολοσφαιρική φωτιά. Δεν έχουμε ξαναδεί έτσι τον ήλιο! Φαντάζει σαν κάτι το διαφορετικό. Με το πλούσιο φως περιλούζει ολόκληρο το χώρο του αεροσκάφους. Μερικοί κοιμούνται, άλλοι χασμουριούνται και άλλοι γυρίζουν τα κεφάλια τους από την άλλη μεριά για να μην τους ζαλίζει ο ήλιος. Σε μια απόσταση 200 περίπου χιλιομέτρων ξανασυναντάμε το μεγάλο ποτάμι. Αρκετά χιλιόμετρα πιο πάνω από το Χαρτούμ κάνει μια μεγάλη κοιλιά μέσα στην έρημο προς την περιοχή της Σαχάρας. Σύντομα όμως το αεροσκάφος αφήνει και πάλι το ποτάμι στα δεξιά του και κατευθύνεται προς το έδαφος της Αιθιοπίας. Πετάμε πάνω από τη βόρεια περιοχή της χώρας, όπου πρόκειται να παραμείνουμε και να ζήσουμε. Είναι η περιοχή της Ερυθραίας, που αυτό τον καιρό είναι ξεσηκωμένη. Έχει αντάρτικο σ' όλες τις πόλεις και τα χωριά. Ζητάει ανεξαρτησία από την Αιθιοπία, που αργότερα θα επιτύχει με τη βοήθεια των μεγάλων δυνάμεων!

Η φωνή της αεροσυνοδού μας ειδοποιεί ότι βρισκόμαστε πάνω από το έδαφος της Αιθιοπίας. Σε τρία τέταρτα θα είμαστε στην Addis Ababa. Αυτό είναι το επίσημο όνομα της πρωτεύουσας της Αιθιοπίας. Αντίς Αμπαμπα. Οι Ιταλοί την ονόμασαν Αντίς Αμπέμπα, όταν στα 1885 προσπάθησαν να καταλάβουν την Αιθιοπία. Συνεχίζοντας μας ανακοινώνει ότι βρισκόμαστε σε μια από τις ομορφότερες χώρες του κόσμου. Εδώ η χώρα έχει 13 μήνες ήλιο το χρόνο! Το επίσημο παραδοσιακό θρησκευτικό ημερολόγιο της Αιθιοπίας έχει 13 μήνες. Αυτό είναι το επίσημο σλόγκαν, που λένε στους ξένους, όταν για πρώτη φορά επισκέπτονται την πανέμορφη πατρίδα τους!

Η ώρα δείχνει 10 και κάτι το πρωί. Το τεράστιο αεροσκάφος πετά πάνω από την πρωτεύουσα της Αιθιοπίας. Οι αεροσυνοδοί πηγαينوέρχονται στο διάδρομο και ετοιμάζονται για την προσγείωση. Από τα μεγάφωνα ακούγεται η φωνή του κυβερνήτη. Μας ευχαριστεί που ταξιδέψαμε μαζί τους τόσες ώρες. Για την καλή συνεργασία στο ταξίδι και μας εύχεται καλή παραμονή στην Αντίς Αμπέμπα και να σας ξαναδούμε σύντομα.

Η αεροσυνοδός μας ανακοινώνει να προσδεθούμε. Η ώρα για την προσγείωση πλησιάζει. Όλοι φοράμε τις ζώνες μας και παρακολουθούμε από τα φινιστρίνια του αεροσκάφους την πόλη, που βρίσκεται κάτω από τα πόδια μας. Το θέαμα είναι φανταστικό! Τα χρώματα που επικρατούν γύρω από την πόλη είναι το κίτρινο και το πράσινο. Δεν μπορούμε να πιστέψουμε τα μάτια μας. Τέτοια εποχή! Οκτώβριος μήνας! Και το πράσινο να βρίσκεται σε τέτοια κατάσταση; Και το κίτρινο πάλι σε ποια λουλούδια να ανήκει; Εδώ φαίνεται ότι βρίσκονται σε άλλη εποχή. Ενώ το αεροσκάφος πετάει πάνω από την πόλη αντικρίζουμε και άλλο παράξενο. Οι στέγες των σπιτιών γυαλίζουν και αστράφτουν στον πρωινό ήλιο. Δεν ξέρουμε τίποτε για το υλικό, από το οποίο είναι κατασκευασμένες. Είναι από γυαλιστερές λαμαρίνες από τσίγκο. Μας φάνηκε πολύ παράξενο. Σπίτια πλουσίων, φτωχές κατοικίες των ντόπιων, ιδιωτικές επαύλεις όλα καλυμμένα με λαμαρίνες! Αργότερα θα μαθαίναμε και τη σοβαρή αιτιολογία. Λόγοι καθαρά καιρικών συνθηκών και απότομων αλλαγών θερμοκρασίας επέβαλλαν την κάλυψη των σπιτιών με λαμαρίνες!

Η άφιξη στην Αντίς Αμπέμπα

Κάποτε το αεροσκάφος προσγειώνεται ανάμεσα σε πράσινους κάμπους και σε λιβάδια με κατακίτρινα λουλούδια. Το τεράστιο πετούμενο σταμάτησε σε μια γωνιά του διεθνούς αεροδρομίου και κατεβήκαμε με πολλή προσοχή. Ο Δημήτρης, ένα παιδάκι πεντέμισι χρονών, παρατηρεί το αεροσκάφος από το έδαφος και απορεί για το μέγεθός του. Αμέσως με ρωτάει, πώς μπορεί, μπαμπά, ένα τόσο μεγάλο αεροπλάνο να κρατιέται τόσες ώρες στον αέρα; Απάντηση δεν παίρνει, γιατί όλοι είμαστε κατάκοποι και δεν υπάρχει διάθεση για συζήτηση. Την απάντηση θα την έπαιρνε αργότερα στο Σχολείο. Κάθε μέρα τα αεροσκάφη, που προσγειώνονταν στο αεροδρόμιο της Αντίς Αμπέμπα, περνούσαν κατά κανόνα πάνω από το χώρο των Σχολείων μας. Και έτσι υπήρχε ο κατάλληλος χρόνος και χώρος και η καλή η διάθεση, αλλά και η υποχρέωση να λύσω τις απορίες του μικρού μου παιδιού!

Περπατάμε προς την έξοδο του αεροδρομίου για τον έλεγχο. Είμαστε γύρω στα εκατό άτομα. Πού βρίσκονταν όλοι αυτοί; Εμείς νομίζαμε ότι ταξιδεύαμε μόνοι μας! Είδαμε και κάποιους άλλους μέσα στο αεροπλάνο, αλλά όχι τόσους πολλούς. Τώρα καταλάβαμε το μέγεθος του αεροσκάφους! Ήταν ένα Μπόινγκ 747 με εκατόν ογδόντα θέσεις!

Περνάμε τον έλεγχο, παίρνουμε τις αποσκευές μας και προχωρούμε προς την έξοδο. Όλοι οι Έλληνες εκπαιδευτικοί με τις γυναίκες και τα παιδιά μαζευόμαστε σε μια γωνιά και περιμένουμε τους ανθρώπους της Ελληνικής Κοινότητας να μας παραλάβουν. Δεν ξέρουμε κανέναν και δεν μας γνωρίζει κανένας. Κάποτε από τα μεγάφωνα του αεροδρομίου ακούστηκε μια φωνή στα αγγλικά, που έλεγε να βαδίσουμε προς τον τρίτο διάδρομο αριστερά. Βλέπουμε ότι γίνονται κάποιες εργασίες στους χώρους του αεροδρομίου και δεν ξέρουμε προς τα πού να κατευθυνθούμε. Με τη φωνή αμέσως κατευθυνθήκαμε προς τα αριστερά και μέσα από μια στενή διάβαση βγαίνουμε σ' ένα ξέφωτο. Από μακριά ακούσαμε να μιλούν τη γλώσσα μας. Αμέσως νιώσαμε ότι βρισκόμαστε σε φιλικό περιβάλλον. Δεν περιμέναμε να ακούσουμε ελληνικά στο αεροδρόμιο της Αντίς Αμπέμπα. Στην καρδιά της Αφρικής, στο κέντρο του Αφρικανικού Κογκέσου. Τα ελληνικά ήταν καθαρά και καταλάβαμε ότι προέρχονταν από κάποιους δικούς μας που μας περίμεναν.

Πράγματι μια ομάδα παλιών εκπαιδευτικών με επικεφαλής το Διευθυντή του Δημοτικού Σχολείου Δημήτρη Συκά μας ανάμενε με τα αυτοκίνητα τους και ένα άλλο φορτηγό της Κοινότητας έξω από τον τρίτο διάδρομο. Αυτοί δεν είχαν ταξιδέψει το περασμένο καλοκαίρι στην Ελλάδα και πέρασαν τις διακοπές τους στην Αιθιοπία. Γνωριστήκαμε στα γρήγορα, φορτώσαμε τα πράγματά μας, μπήκαμε στα αυτοκίνητα και τραβήξαμε για τα Γραφεία της Κοινότητας, όπου βρίσκονται και τα Σχολεία της. Το εξατάξιο Γυμνάσιο, το Δημοτικό και το Νηπιαγωγείο. Εκεί είναι και οι περισσότερες κατοικίες των εκπαιδευτικών.

Η απόσταση από το αεροδρόμιο είναι μόνο δυο χιλιόμετρα. Μέσα από ένα δρόμο ευρωπαϊκών προδιαγραφών με πράσινη νησίδα στη μέση, με κίτρινα λουλούδια και με πανύψηλους ευκάλυπτους δεξιά και αριστερά φτάσαμε πολύ γρήγορα στον προορισμό μας. Αφήσαμε τον κεντρικό δρόμο και στρίβοντας δεξιά σε μια απόσταση διακοσίων μέτρων συναντήσαμε το ελληνικό κλάμπ των ομογενών μας, το κέντρο «Ολυμπιακός». Λίγο πιο εκεί ανηφορίζοντας δεξιά συναντάμε την είσοδο του χώρου της Κοινότητας. Αντικρίζουμε τους φύλακες, που είναι ντόπιοι κάτοικοι. Μας υποδέχονται με τις γνωστές υποκλίσεις τους και μας χαιρετούν με λόγια ακαταλαβίστικα. Τους ακούμε να φιθυρίζουν: «Τιενά ίστιλιν, τιενά ίστιλιν, γκετότς» που, όπως μας λένε οι συνοδοί, σημαίνουν «υγεία να σας δίνει ο Θεός, κύριοι». Είναι ο πιο συνηθισμένος χαιρετισμός των Αιθιόπων. Αυτό μας ξαφνιάζει ευχάριστα και μας εντυπωσιάζει από την πρώτη στιγμή που ερχόμαστε σε επικοινωνία με τους ντόπιους!

Στην Κοινότητα

Μπαίνουμε μέσα στον τεράστιο χώρο της Κοινότητας. Μπροστά μας και αριστερά αντικρίζουμε μια μεγάλη αυλή. Στα δεξιά μας υπάρχει ένας ψηλός μαντρότοιχος σε μια απόσταση περίπου τριάντα μέτρων. Πάνω από τον τοίχο βλέπουμε να εξέχουν κάποια δέντρα και τριανταφυλλίες με πλούσια άνθη. Στο βάθος και σε απόσταση περίπου πενήντα μέτρων αντικρίζουμε ένα τετραώροφο κτίριο. Προχωρούμε στον καλοστρωμένο δρόμο και πλησιάζοντας το ψηλό κτίριο αντικρίζουμε τα Γραφεία της Κοινότητας, που είναι στο ισόγειο του κτιρίου. Μας οδηγούν δεξιά και ανεβαίνουμε μια πέτρινη σκάλα με καμιά δεκαριά ευρύχωρα σκαλοπάτια. Ανεβαίνουμε σιγά-σιγά και μόλις φτάνουμε στο τελευταίο σκαλοπάτι αντικρίζουμε μπροστά μας μια μεγάλη παραλληλόγραμμη αυλή με πλούσιο χορτοτάπητα. Ο Δημήτρης δεν χάνει την ευκαιρία! Βλέποντας το πράσινο χαλί τρέχει μπροστά από όλους μας και κάνει μια τούμπα στον αέρα. Όλοι τον βλέπουν και ξαφνιάζονται! Τα παιδάκια των Σχολείων, που μας περιμένουν πάνω στην αυλή, αρχίζουν αμέσως να χειροκροτούν. Ήταν η πρώτη καλή γνωριμία με τους μελλοντικούς φίλους και συμμαθητές του και υποδήλωνε ποιος είναι και το τι επρόκειτο να επακολουθήσει!

Μπροστά μας φαντάζουν τα Σχολεία σε σχήμα κεφαλαίου Π με κολοβωμένη την αριστερή κάθετη πλευρά του. Ο Διευθυντής του Δημοτικού αναλαμβάνει να μας κάνει την πρώτη απλή ξενάγηση. Δεξιά μας το Διαμάντειο Νηπιαγωγείο με το διαμέρισμα της Νηπιαγωγού. Είναι δωρεά του ομογενή Νικολάου Διαμάντα από το Καστελόριζο. Στη συνέχεια κολλημένη η Ζέκειος Δημοτική Σχολή, δωρεά του Μιχαήλ Ζέκου, μεγάλου εμπόρου και ευεργέτη της Κοινότητας. Αριστερά πολύ επιβλητικό με μνημειώδη κλίμακα είναι το Μίχειο Γυμνάσιο. Είναι δωρεά του Αθανασίου Μίχου, που κατέφθασε στην Αιθιοπία το 1929 από την Τιθορέα Φθιώτιδας και έγινε μεγάλος βιομήχανος σιτηρών και αλεύρων. Στην κολοβωμένη αριστερή κεραία του Π βρίσκονται τα Γραφεία του Γυμνασίου.

Απλά μεσημβρινά μονώροφα κτίσματα με πολλά παράθυρα στις ηλιόλουστες αίθουσες. Το Δημοτικό έχει μικρά παράθυρα προς την αυλή και μοιάζει εξωτερικά με ορνιθώνα. Τα παράθυρα για το φωτισμό του τα έχει προς το βορρά. Το Γυμνάσιο βρίσκεται σε ψηλότερο επίπεδο από τα άλλα Σχολεία και φαντάζει μεγαλόπρεπο! Έχει και μια μεγάλη και μνημειώδη κλίμακα με αρκετά φαρδιά σκαλοπάτια, που το αναδεικνύουν. Η καλογραμμένη πινακίδα πάνω και στη μέση του κτιρίου «Μίχειον Γυμνάσιον» προσελκύει αμέσως την προσοχή του επισκέπτη. Δίπλα μας, όπως στεκόμαστε, προς τα αριστερά μας και απέναντι από τα Σχολεία είναι το τετραώροφο κτίριο του Οικοτροφείου. Κτίστηκε το 1960 με χρηματοδότηση του Ελληνικού Κράτους μέσα στο χώρο των Σχολείων με την προοπτική να φιλοξενεί όχι μόνο τα παιδιά της Αιθιοπίας αλλά και των όμορων αφρικανικών χωρών.

Οι δραστήριοι ομογενείς της Αντίς Αμπέμπα, μας λέει ο Διευθυντής του Δημοτικού, το 1958 αγόρασαν μια μεγάλη έκταση 33 στρεμμάτων για να κτίσουν όλα τα Κοινοτικά κτίσματα. Το 1959 κατασκεύασαν τα Σχολεία τους, Νηπιαγωγείο, Δημοτικό και Γυμνάσιο και το 1960 με πρωτοβουλία του Προέδρου της Κοινότητας Αθανασίου Μίχου έπεισαν την Ελληνική Κυβέρνηση, που είχε αποφασίσει να χρηματοδοτήσει την ανέγερση Ελληνικής Πρεσβείας στην Αντίς Αμπέμπα, να χρηματοδοτήσει συγχρόνως και την ανέγερση του Οικοτροφείου στο χώρο των Σχολείων της Κοινότητας για να στεγάζονται όχι μόνο οι μαθητές και οι μαθήτριες των άλλων πόλεων της Αιθιοπίας, αλλά και οι μαθητές και οι μαθήτριες των γειτονικών κρατών, όπου ζούσαν αρκετοί ομογενείς. Η πρωτοβουλία του Αθανασίου Μίχου δικαίωσε τους κόπους των ομογενών, που σκοπό τους ήταν να αποκτήσουν Ελληνική Παιδεία όλα τα παιδιά της Ανατολικής Αφρικής. Αμέσως τα επόμενα χρόνια ο αριθμός των μαθητών στα Σχολεία διπλασιάστηκε, γιατί κατέφτασαν στην Αντίς Αμπέμπα πολλοί μαθητές από τις Ελληνικές Παροικίες όχι μόνο από την Αιθιοπία αλλά και από τα γειτονικά κράτη. Την Κένυα, την Ταγκανίκα, το Τζιμπουτί και το Σουδάν.

Λίγο πιο πέρα πάνω στην καταπράσινη αυλή μας περιμένουν οι Κοινοτικοί Άρχοντες με επικεφαλής τον Σεβασμιότατο Μητροπολίτη Αξώμης Μεθόδιο Φούγια και τον αδερφό του Παναγιώτη, Θεολόγο Καθηγητή και Μορφωτικό Ακόλουθο της Πρεσβείας μας. Μαζί τους είναι ο Γραμματέας της Κοινότητας Αλέξανδρος Γανωτάκης, κάποιοι άλλοι Κοινοτικοί

Άρχοντες, Δάσκαλοι και Καθηγητές, που πέρασαν το καλοκαίρι στην Αντίς Αμπέμπα, αρκετοί γονείς και πολλά παιδιά. Τους πλησιάζουμε και αρχίζουν οι γνωριμίες. Ο Διευθυντής του Δημοτικού και πάλι κάνει τον οικοδεσπότη. Μας καλωσορίζουν εγκάρδια, ασπάζομαστε το χέρι του Σεβασμιότατου και χαιρετίζοντας όλους, μας οδηγούν στη μεγάλη αίθουσα τελετών του τετραώροφου κτιρίου, που βρίσκεται στο ίδιο επίπεδο με την αυλή των Σχολείων.

Εκεί στη μεγάλη αίθουσα τελετών καθόμαστε και ο Σεβασμιότατος πρώτος αρχίζει να μας μιλάει με τα γνωστά πατρικά λόγια των εκκλησιαστικών αρχόντων. Φαίνεται πολύ μορφωμένος και γνώστης των προβλημάτων των Ελλήνων της διασποράς. Μας τονίζει την υψηλή αποστολή μας και κάνει μια καλή σύζευξη της Ελληνικής Παιδείας με την Εκκλησία μας. Ακολουθεί ο αδερφός του. Αυτός μας τονίζει ιδιαίτερα τη θέση μας στην καινούργια αποστολή και μας αναπτύσσει τη θεωρία ότι εμείς εδώ δεν θα είμαστε μόνο Δάσκαλοι και Καθηγητές στα ελληνόπουλα, αλλά στους ντόπιους και τους ξένους θα είμαστε μικροί πρεσβευτές της πατρίδας! Για πρώτη φορά άκουγα αυτή την άποψη και προβληματίστηκα. Ποτέ μου δεν σκέφτηκα ότι πηγαίνοντας στην Αιθιοπία θα είχα συγχρόνως με το «δασκαλίκι» μου και το ρόλο του μικρού πρεσβευτή της χώρας μου! Ούτε είχα προετοιμαστεί για κάτι τέτοιο, αλλά και ούτε κάποιος αρμόδιος από το Υπουργείο Παιδείας μου είχε μιλήσει σχετικά!

Εικόνα 3. Το Οικοτροφείο

Τελευταίος μας καλωσόρισε ο Γραμματέας της Κοινότητας Αλέξανδρος Γανωτάκης, που ουσιαστικά μας έδωσε κάποιες συμβουλές! Ότι βρισκόμαστε σε μια ξένη χώρα και θα πρέπει να είμαστε πολύ προσεκτικοί στις σχέσεις μας με τους ντόπιους. Με τους άρχοντες της Κοινότητας να είμαστε συνεργάσιμοι και υπάκουοι. Με τους ομογενείς και τις οικογένειές τους να είμαστε φιλικοί και πρόσχαροι. Με τους φύλακες του συγκροτήματος και το υπηρετικό προσωπικό να είμαστε διακριτικοί και πολλά τέτοια.

Τελειώνοντας τα λογύδρια όλοι μας ευχήθηκαν καλή παραμονή στην Αντίς Αμπέμπα, καλή δύναμη στο έργο μας και καλή συνεργασία. Ξαφνικά έρχεται κοντά μου ένας άγνωστος κύριος, με καλωσορίζει πολύ ευγενικά και χαμογελαστά μου λέει ότι ονομάζεται Σάββας Τσακλίδης και είναι Δάσκαλος από τον Τετράλοφο Κοζάνης. Η Ευαγγελία και εγώ ξαφνιαστήκαμε και μείναμε άφωνοι. Ένας συμπατριώτης δάσκαλος στην Αντίς Αμπέμπα! Και μάλιστα με το όνομα ενός παλιού καλού συμμαθητή μου στο Βαλταδώρειο Γυμνάσιο και αργότερα συμφοιτητή και συναδέλφου! Μας λέει ότι βρίσκεται στην Αιθιοπία από την προηγούμενη χρονιά με τη γυναίκα του Μαρίκα και τα δυο τους παιδιά, την Ελένη και το Γιώργο. Αμέσως νιώσαμε χαρούμενοι, γιατί θα είχαμε παρέα μια οικογένεια συμπατριωτών μας. Ιδιαίτερα η Ευαγγελία θα είχε παρέα τη γυναίκα του συναδέλφου, που όπως μας είπε δεν εργάζεται και εκείνη. Και αυτό ήταν το πολύ ευχάριστο, γιατί θα τη βοηθούσε πολύ στις δυσκολίες της νέας ζωής της!

Μετά μας υπέδειξαν τα σπίτια, όπου θα διαμέναμε. Για όλους βρέθηκε κάποιο διαμέρισμα στο χώρο των Σχολείων. Κάποιοι από τους συναδέλφους τακτοποιήθηκαν στο μεγάλο τετραώροφο κτίριο του Οικοτροφείου. Στο πρώτο επίπεδο του ισόγειου υπήρχαν τα Γραφεία της Κοινότητας, ένα διαμέρισμα, το εστιατόριο και άλλοι κοινόχρηστοι χώροι. Στον πρώτο όροφο, που ήταν το δεύτερο επίπεδο του Οικοτροφείου, στο επίπεδο της αυλής των Σχολείων, υπήρχε η μεγάλη αίθουσα τελετών με υπερυψωμένη σκηνή για ομιλίες, σχολικές

συσκέψεις και διοργάνωση σχολικών και θεατρικών παραστάσεων. Ο δεύτερος όροφος χρησιμοποιούνταν για Οικοτροφείο των κοριτσιών και υπήρχαν και μικρά διαμερίσματα για να διαμένουν οι ελεύθερες γυναίκες εκπαιδευτικοί, αλλά και παντρεμένοι με μικρά παιδιά. Οι κοπέλες εκπαιδευτικοί ασκούσαν και τα καθήκοντα των παιδονόμων και των επιτηρητών. Στο τρίτο όροφο υπήρχαν ο θάλαμος των αγοριών και τα διαμερίσματα των εργένηδων εκπαιδευτικών για να ασκούν και τα ανάλογα καθήκοντα των παιδονόμων. Ο χώρος του Οικοτροφείου ήταν αρκετά μεγάλος. Μπορούσαν να φιλοξενηθούν πάνω από εκατό παιδιά. Τη χρονιά, που διανύαμε ήταν 105 αγόρια και κορίτσια!

Για μένα και την οικογένειά μου δεν υποδείχτηκε τίποτε! Απευθυνόμενος ο Γραμματέας της Κοινότητας μου λέει ότι μετά το μεσημεριανό φαγητό, θα πάμε στο σπίτι, όπου θα μείνετε! Προφανώς τους είχε μιλήσει ιδιαίτερα ο Μορφωτικός Ακόλουθος. Είχαμε γνωριστεί από το περασμένο καλοκαίρι στο σπίτι του στην Αθήνα. Γι' αυτό και θέλησαν να με εξυπηρετήσουν κατά τον καλύτερο τρόπο. Μου είπε μάλιστα ότι θα διαμείνω στο καλύτερο σπίτι, που υπάρχει στο χώρο των Σχολείων. Πού βρίσκεται όμως;

Ήταν ήδη μεσημέρι. Όλοι ήμασταν κατάκοποι και κουρασμένοι από το πολύωρο ταξίδι και το πολύ ξενύχτι. Τα παιδιά μας άρχισαν να γκρινιάζουν. Πεινούσαν και ζητούσαν να ξαπλώσουν για να ξεκουραστούν. Αμέσως μας οδήγησαν στην κάτω αυλή, στο πρώτο ισόγειο του τετραώροφου κτιρίου, όπου λειτουργούσε το εστιατόριο για τους μαθητές και τους εκπαιδευτικούς, που επιθυμούσαν να τρώνε στο μαθητικό εστιατόριο. Μας γνώρισαν με την υπεύθυνη του εστιατορίου Καλλιόπη Μπρόφα, που ήταν η πεθερά του Διευθυντή του Δημοτικού Σχολείου, και το υπηρετικό προσωπικό, που ήταν όλες μελαψές αιθιοπίδες με ωραία χαρακτηριστικά.

Καθίσαμε να φάμε. Το πρώτο φαγητό ήταν πλουσιότατο. Η Ευαγγελία, παρότι το φαγητό ήταν αρκετά καλό, δεν μπόρεσε να φάει. Ίσως να έφταιγε το πολύωρο ταξίδι. Ίσως να έφταιγαν οι μελαψές γυναίκες, που μας σέρβιραν τα φαγητά. Δεν μπορούσε να καταλάβει ότι από εδώ και στο εξής με τις μελαψές και τις μαύρες γυναίκες θα είχε να κάνει. Με αυτές θα έκανε όλες τις δουλειές στο σπίτι της, μ' αυτές θα συναναστρέφονταν και απ' αυτές θα εξυπηρετούνταν. Ήταν η πρώτη εμπειρία και δεν ήταν η καλύτερη! Ο γιος μας έφαγε και πολύ γρήγορα έκανε και τους πρώτους φίλους! Δεν κάθισε μαζί μας. Τον πήραν μαζί τους τα μεγάλα παιδιά του Γυμνασίου και, παρότι φαινόταν κουρασμένος από το ταξίδι, τα ξέχασε όλα και άρχισε να χαριεντίζεται και να παίζει μαζί τους. Άρχισε να τους διηγείται ιστορίες που είχε μάθει από το Νηπιαγωγείο. Τους ζητούσε επίμονα να του δείξουν πού βρίσκονται τα άγρια θηρία. Πού κατοικεί ο Ταρζάν, πού βρίσκεται η ζούγκλα και ποια ζώα ζουν σ' αυτή. Τα παιδιά γελούσαν μ' αυτά που άκουγαν από το μικρό Δημήτρη. Αλλά του έδωσαν την υπόσχεση ότι σιγά-σιγά θα τα έβλεπε όλα αυτά!

Τελειώνοντας το φαγητό όλοι φύγανε στα σπίτια τους για να ξεκουρατούνε. Οι άλλοι δυο οικογενειάρχες με τα παιδιά τους ανέβηκαν στο Οικοτροφείο. Ο Διευθυντής του Γυμνασίου με το γιο του πήγε στο μικρό διαμέρισμα στα δυτικά του Οικοτροφείου, που κρατούσε από την προηγούμενη χρονιά. Ο εργένης συνάδελφος Κώστας Παπαδόπουλος ανέβηκε επίσης στο Οικοτροφείο και τακτοποιήθηκε στον όροφο των αγοριών. Η δική μου οικογένεια έμεινε τελευταία και χωρίς σπίτι! Άραγε για καλό ήτανε; Στο μυαλό μου κάτι στριφογύριζε, αλλά δε μιλούσα καθόλου! Περίμενα στωικά μετά το φαγητό να ιδώ πού θα μας οδηγούσαν!

Αμέσως μετά το φαγητό ο Γραμματέας της Κοινότητας με δυο υπηρέτες Αιθίοπες ήρθαν κοντά μου και, αφού οι υπηρέτες φορτώθηκαν τις βαλίτσες και τα άλλα πράγματα, μας οδήγησε έξω από το χώρο των Σχολείων, όπου υπήρχε η βίλα Παρή. Βλέποντας ότι βγαίνουμε έξω από το χώρο της Κοινότητας αρχίσαμε να ανησυχούμε! Μας οδηγεί αμέσως μετά την έξοδο από την κεντρική είσοδο στα βορινά του σχολικού μανδρότοιχου. Στρίβοντας αριστερά περπατάμε σ' ένα στενό δρομάκι καμιά εικοσαριά μέτρα και συναντούμε ένα ωραίο μοναχικό σπίτι με μια μεγάλη αυλή γεμάτη λουλούδια! Αυτό είναι η βίλα Παρή!

Η βίλα είναι περιφραγμένη και βρίσκεται ακριβώς πίσω από το Δημοτικό Σχολείο της Κοινότητας. Είναι πολύ ωραίο σπίτι και εξωτερικά φαντάζει με πραγματική βίλα! Η αυλή είναι γεμάτη λουλούδια και πολύχρωμες τριανταφυλλίες. Αντικρίζοντας το μεγάλο σπίτι τόσο η Ευαγγελία όσο και εγώ από την αρχή χαρήκαμε πολύ. Μπαίνοντας μέσα παρατηρούμε το μεγάλο σαλόνι, τα πέντε δωμάτια, που είναι τακτοποιημένα με τα κρεβάτια και όλα τα απαραίτητα τους και την κουζίνα με μια μεγάλη τραπεζαρία και όλα τα άλλα απαραίτητα για ένα νοικοκυριό. Σε μια γωνιά του χολ υπάρχει και η συσκευή του τηλεφώνου. Οι βοηθητικοί χώροι με δυο μπάνια και μια μικρή αποθήκη είναι έτοιμα και περιμένουν τους νοικάρηδες!

Βλέποντας όλο το σπίτι απευθύνομαι στο Γραμματέα και τον ευχαριστώ εγκάρδια για την ιδιαίτερη προσφορά της Κοινότητας και του υπόσχομαι ότι η συνεργασία μου με την

Κοινότητα και τους ανθρώπους της θα είναι υποδειγματική! Η Ευαγγελία τα παρατηρεί όλα και παρακολουθεί κάπως σκεπτική τη συζήτησή μου με το Γραμματέα. Πράγματι η πρώτη εντύπωση είναι πολύ καλή! Τακτοποιηθήκαμε στα γρήγορα σ' ένα δωμάτιο και ανοίγοντας τις βαλίτσες πήραμε τα βασικά από τις αποσκευές μας και αμέσως ξαπλώσαμε να ξεκουραστούμε!

Αργά το απόγευμα ήρθε και μας ξύπνησε ο συμπατριώτης μας Σάββας με τη γυναίκα του Μαρίκα και τα παιδιά τους. Κάναμε τις γνωριμίες μας και καθίσαμε αρκετή ώρα συζητώντας για τη ζωή και τα προβλήματα, που είχαμε να αντιμετωπίσουμε. Ο γιος μας γνώρισε τα παιδιά του Σάββα και αμέσως άρχισε τις ερωτήσεις για όσα τον ενδιέφεραν. Εμείς οι μεγάλοι είπαμε πολλά για την καταγωγή μας, τους γνωστούς μας, τα χωριά μας και την πόλη μας. Αμέσως μετά ήρθαμε στο μεγάλο πρόβλημα, που ιδιαίτερα μας έκαιγε. Τη γέννηση του νέου παιδιού! Τα προβλήματα που θα είχαμε με τα νοσοκομεία, τους γιατρούς και όλα τα άλλα συναφή. Έπρεπε να βρούμε ένα γιατρό να παρακολουθεί την Ευαγγελία τους υπόλοιπους μήνες, ώσπου να γεννήσει. Βρισκόταν ήδη στον πέμπτο μήνα και είχε ανάγκη από συχνότερη παρακολούθηση. Από πυκνότερη επίσκεψη σε κάποιο νοσοκομείο για τις διάφορες εξετάσεις, που απαιτούνται σε παρόμοιες περιπτώσεις. Χρειαζόμασταν και κάποιο διερμηνέα για να μπορούμε άνετα να συνεννοούμαστε στα αιθιοπικά με τους τόπιους γιατρούς και τις ντόπιες νοσοκόμες!

Πολλά τέτοια συζητήσαμε με τους συμπατριώτες φίλους. Από την πρώτη στιγμή προθυμοποιήθηκαν να μας βοηθήσουν. Είχαν κάποιες γνωριμίες με Έλληνες της Αιθιοπίας. Ήταν οι γονείς των παιδιών, που ο Σάββας είχε μαθητές. Ακόμη είχαν γνωριμίες με δυο άλλους εξαιρετικούς Έλληνες, που είχαν τα παιδιά τους στο Γυμνάσιο. Ο ένας ήταν ο ομογενής Μήτσος Μποσνάκης από το Ασβεστοχώρι Θεσσαλονίκης και ζούσε στην Αντίς Αμπέμπα με την ιταλίδα γυναίκα του και τη μοναχοκόρη τους Ρίτα, μαθήτρια στην Γ' Γυμνασίου. Ο άλλος ήταν ο Διονύσης Χρυσικός, κάτοικος Αθηνών με ρίζες από την Ζάκυνθο και ζούσε στην Αντίς Αμπέμπα με τη γυναίκα του και τις δυο κόρες τους. Ο Διονύσης ήταν μηχανικός και εργαζόταν σ' ένα μεγάλο εργοστάσιο επεξεργασίας βαμβακιού στη συνοικία ΔΙΑΒΑΚΟ της Αντίς Αμπέμπα. Τα κορίτσια του ήταν μαθήτριες στο Γυμνάσιο, Τρίτη και Έκτη τάξη αντίστοιχα. Η μικρότερη, η Γεωργία, ήταν συμμαθήτρια της κόρης του Σάββα Ελένης και της Ρίτας του Μήτσου Μποσνάκη. Εξαιτίας της φιλίας των κοριτσιών τους συνδέθηκαν και οι γονείς. Ο Μήτσος Μποσνάκης και ο Διονύσης Χρυσικός αποδείχτηκαν πολλοί καλοί φίλοι απέναντι στην οικογένειά μου, όπως θα το δούμε παρακάτω.

Σχετικά με το σπίτι, που μας έδωσε η Κοινότητα, ενώ όλα στην αρχή φαίνονταν πολύ ωραία, την επόμενη ημέρα αποδείχτηκε, ότι δεν ήταν και τόσο ευχάριστα τα πράγματα. Η Ευαγγελία από την πρώτη στιγμή, που εγκατασταθήκαμε στη βίλα Παρή, άρχισε να νιώθει δυσάρεστα. Κάτι της έλεγε μέσα της ότι το σπίτι αυτό δεν παρέχει ασφάλεια. Και φύλακες να μας έδιναν οι Κοινοτικοί, πάλι κάτι τη φόβιζε! Το σπίτι ήταν έξω από το χώρο των Σχολείων και αυτό θα δυσκόλευε την επικοινωνία της με τους άλλους ανθρώπους των Σχολείων, καθώς δεν θα έβλεπε κανέναν γύρω της. Στην κατάστασή της είχε ανάγκη από συμπαράσταση και συχνή επικοινωνία με τις άλλες γυναίκες για να μιλάει και να συναναστρέφεται μαζί τους και να κοινολογεί τα προβλήματά της και όλα τα άλλα παρόμοια. Ακόμη το σπίτι, προφανώς ήταν πολυτελέστατο, αλλά ήταν πρόκληση στους πολλούς και πεινασμένους φτωχούς Αιθίοπες. Δεν μίλησε όμως στην αρχή, γιατί δεν ήθελε να δυσαρεστήσει ούτε εμένα ούτε τον Γραμματέα της Κοινότητας για την γενναιοδωρή προσφορά τους!

Την έβλεπα διστακτική και νόμιζα ότι η κατάστασή της ήταν εκείνη που δεν της επέτρεπε να εκδηλωθεί από την πρώτη μέρα. Δεν πολυμιλούσε και δεν είχε όρεξη να ανοίξει όλα τα πράγματα. Δεν έστρωσε στα τραπέζια τα ωραία κεντητά, που έφερε από την Ελλάδα! Δεν περιποιήθηκε την κουζίνα. Ούτε ξεσκόνισε λιγάκι τα ντουλαπάκια. Ούτε έβαλε σε κάποια τάξη τα γυαλικά που βρίσκονταν μέσα τους. Φαινόταν ότι δεν είχε όρεξη για τίποτε. Μέσα μου πίστευα ότι εξαιτίας της κατάστασής της και ίσως εξαιτίας της κόπωσης του μεγάλου ταξιδιού δεν μπορούσε ακόμη να εγκλιματιστεί. Είχα τη γνώμη ότι ήταν επηρεασμένη από την επερχόμενη αλλαγή, που θα γινόταν και στους τρεις μας. Από την αλλαγή του περιβάλλοντος και τους νέους ανθρώπους, που πριν λίγο γνωρίσαμε. Από τη νέα κατάσταση, που συναντήσαμε. Η γυναίκα μου για πρώτη φορά αντίκριζε τέτοιου είδους αλλαγή! Δεν ήταν εύκολο να προσαρμοστεί τόσο γρήγορα! Γι' αυτό και ήταν πολύ επιφυλακτική σ' όλα τα πράγματα και σ' όλους τους ανθρώπους!

Την επόμενη μέρα, Τρίτη 7 Οκτωβρίου 1975, μας ξύπνησαν τα πουλάκια. Δεκάδες πουλάκια κελαηδούσαν μέσα στην αυλή του σπιτιού, αλλά και γύρω-γύρω στους διπλανούς και πανύψηλους ευκάλυπτους του δρόμου. Τα δέντρα με τις φυλλωσιές και οι πολύχρωμες

τριανταφυλλιές με τα τριαντάφυλλα μοσχοβολούσαν. Το κελάηδημα των μικρών πουλιών τρυπούσε τ' αυτιά μου. Τα σφυρίγματα και οι γλυκές τους μελωδίες έκαναν την ατμόσφαιρα φανταστική! Κάποια πουλάκια έβγαζαν κάτι αλλόκοτες μελωδίες. Σωστές στριγκλιές, που μου ήταν άγνωστες. Ήταν από τα τροπικά και παραδείσια πουλάκια, όπως μου είπαν αργότερα. Ήταν ένα είδος παπαγάλου, που ενδημεί στην ορεινή Αιθιοπία.

Βγήκα νωρίς έξω και απολάμβανα για πρώτη φορά ένα τόσο ευχάριστο πρωινό στην Αιθιοπία! Νόμιζα ότι εδώ βρίσκεται ο επίγειος παράδεισος! Κοίταζα γύρω-γύρω και η φύση μου χαμογελούσε! Οκτώβριος μήνας και η φύση βρισκόταν στην καλύτερή της ώρα! Ακριβώς το αντίθετο από μας. Εδώ όμως έτσι είναι! Το Σεπτέμβριο τελειώνουν οι βροχές και μαζί τους και ο αιθιοπικός «χειμώνας». Το δικό μας καλοκαίρι στην Αιθιοπία το λένε χειμώνα. Είναι σαν να βρισκόμαστε στο νότιο ημισφαίριο. Και όμως είμαστε στο βόρειο, αλλά πολύ κοντά στον ισημερινό. Μετά τις βροχές του δικού τους «χειμώνα» αρχίζει η άνοιξη. Το πράσινο χαλί της φύσης στην Αντίς Αμπέμπα είναι σε μόνιμη κατάσταση. Δεν τελειώνει ποτέ. Το ψηλότερο σημείο της πρωτεύουσας της Αιθιοπίας βρίσκεται στα 2650 μέτρα πάνω από τη θάλασσα. Είναι σαν να βρίσκεσαι στις ρίζες της κορυφής του δικού μας Ολύμπου! Εδώ τα λουλούδια και οι τριανταφυλλιές δεν σταματούν ποτέ να λουλουδιάζουν και να μοσχοβολούν. Δεν καταλαβαίνεις εύκολα την αλλαγή των εποχών. Οι εναλλαγές είναι ανεπαίσθητες!

Έξω από το σπίτι το χόρτο και τα κατακίτρινα λουλούδια σκεπάζουν όλη την περιοχή. Κάτι όμορφα κίτρινα λουλούδια, που μοσχοβολούν και σου ανοίγουν την καρδιά. Σου χαρίζουν ευεξία και σου δημιουργούν μια ευχάριστη ατμόσφαιρα μέσα σου. Ξεκινάς για δουλειά με το χαμόγελο στα χείλη και με πολλή όρεξη! Δε μπορούσα να φανταστώ ότι θα συναντούσαμε τέτοιο περιβάλλον! Γνώριζα την ονομασία της πόλης ότι σημαίνει «νέο λουλούδι», αλλά ότι το μήνα Οκτώβριο θα συναντούσαμε άνοιξη δεν το περίμενα!

Στα σχολεία

Στο μεταξύ ξύπνησαν και οι δυο άλλοι ένοικοι του σπιτιού. Η Ευαγγελία ετοίμασε το παιδί μας και παίρνοντάς το από το χέρι ξεκινήσαμε για τα Σχολεία. Ήταν κοντά. Πολύ κοντά. Πέρασαμε την κεντρική είσοδο της Κοινότητας και τραβήξαμε για το μαθητικό εστιατόριο στο ισόγειο του μεγάλου κτιρίου, όπου πήραμε το πρωινό μας με όλα τα άλλα παιδάκια του Οικοτροφείου. Στη συνέχεια ανεβήκαμε την πέτρινη σκάλα και είδαμε την αυλή των Σχολείων γεμάτη από παιδιά. Πολλά παιδιά και όλων των ηλικιών. Στα δεξιά του χώρου της αυλής βρίσκονταν τα νήπια του Διαμάντειου Νηπιαγωγείου, που φωνασκούσαν σαν τα πρωινά πουλάκια. Ήταν κοντά στα σαράντα. Άλλα μαύρα, άλλα λευκά και τα πιο πολλά μελαψά. Κάπου στη μέση ήταν τα παιδιά της Ζεκειού Δημοτικής Σχολής. Τα ίδια χρώματα στα γελαστά πρόσωπά τους. Ζωηρά και φωνακλάδικα έτρεχαν από τη μια πλευρά στην άλλη, παίρνοντας σβάρνα καμιά φορά και τους Δασκάλους τους. Ήταν αρκετά και ο αριθμός τους μεγάλος. Εκατόν εβδομήντα έξι (176) παιδάκια είχε το Δημοτικό Σχολείο της Αντίς Αμπέμπα το σχολικό έτος 1975-76!

Στα αριστερά ήταν τα παιδιά του Μιχειού Εξαταξίου Γυμνασίου. Είναι γύρω στα εκατόν σαράντα. Εδώ υπάρχει σχετική ηρεμία. Τα παιδιά είναι μεγάλα και διαθέτουν κάποια ωριμότητα. Ομάδες-ομάδες συζητούσαν τα μαθήματά τους και τα προβλήματα της ηλικίας τους. Ανυπόμονα περίμεναν να αντικρίσουν τους νέους Καθηγητές και να αρχίσουν τα σχόλια. Ήταν όλα καλοντυμένα και εντύπωση έκανε η ενδυμασία τους με τα έντονα εμπριμέ ρούχα. Δεν ήταν μόνο της μόδας τα εμπριμέ. Αλλά στην Αφρική γενικά το εμπριμέ φόρεμα με τα έντονα χρώματα είναι μόνιμα. Ιδιαίτερα στη γυναικεία αιθιοπική ενδυμασία, που είναι μια φανταστική ενδυμασία. Κατάλευκη με πολύχρωμα λουλούδια κεντημένη σ' όλο το μπροστινό μέρος του στήθους και στο κάτω μέρος μια πλούσια μπορντούρα γύρω-γύρω. Καλύτερη αντίθεση γυναικείου σώματος με τη στολή του δεν θα μπορούσε να παρουσιαστεί! Το μαύρο ή μελαψό χρώμα της γυναίκας βαλμένο μέσα σε μια κατάλευκη ενδυμασία! Ήταν χάρμα να το βλέπεις!

Κατευθυνόμαστε στη Ζέκειο Σχολή, το Δημοτικό Σχολείο, όπου ο γιος μας θα φοιτήσει στην Α΄ τάξη. Γνωριζόμαστε και πάλι με τους Δασκάλους και τώρα για πρώτη φορά ο Σάββας μας γνωρίζει τη Δασκάλα του γιου μας, που είναι η κυρία Μαίρη Περνιεντάκη. Έχουμε μαζί και το γιο μας, που είναι χαρούμενος και γελαστός απέναντι στην καινούργια του Δασκάλα. Το παιδί μας είχε παρακολουθήσει στην Ελλάδα το Νηπιαγωγείο δυο χρόνια. Αγαπούσε το Σχολείο του και είχε πολύ καλές σχέσεις με τις Νηπιαγωγούς του, όπως και εκείνες. Έτσι αντίκρισε και την τωρινή του Δασκάλα. Εκείνη χάρησε τα ξανθά του μαλλιά και το οδήγησε στην τάξη του να γνωρίσει τα παιδάκια της Α΄ Δημοτικού.

Αφήνοντας το Δημήτρη στο Σχολείο του βγήκαμε έξω και τραβήξαμε για το Γυμνάσιο. Τα παιδιά του Γυμνασίου μας περιμένουν με πολλή χαρά. Μας χαιρετούν ευγενέστατα κάνοντας και μια μικρή υπόκλιση. Μας καλημερίζουν και το χαμόγελό τους είναι ανυπόκριτο. Το βλέπουμε στα μάτια τους. Το αντικρίζουμε στα χαρούμενα και γελαστά πρόσωπά τους. Λίγα είναι λευκά και κάποια πολύ ξανθά. Τα περισσότερα είναι μελαψά και προέρχονται από μικτούς γάμους ή μικτές σχέσεις. Υπάρχουν όμως και τα πολύ μαύρα. Από τα τελευταία κάποια είναι μεγαλόσωμα, ευτραφή με πολύ ωραία χαρακτηριστικά. Κατάγονται από ντόπιους ευγενείς που θέλουν τα παιδιά τους να πάρουν ελληνική παιδεία. Γι' αυτό και οι γονείς τους τα στέλνουν στα Ελληνικά Σχολεία.

Οι καινούργιοι Καθηγητές και οι Δάσκαλοι καθώς και οι γυναίκες τους τα παιδιά αυτά στην αρχή τα βλέπουμε με κάποια καχυποψία. Αλλά γρήγορα θα μάθουμε την καταγωγή τους, την ιστορία του τόπου τους και το ενδιαφέρον τους για τα ελληνικά γράμματα. Η Ευαγγελία τα παρακολουθεί με πολύ ενδιαφέρον και προσπαθεί να εκμαιεύσει από την πρώτη μέρα πώς μας βλέπουν και πώς αισθάνονται απέναντί μας. Καθώς εγώ ανεβαίνω τη μεγάλη σκάλα του Γυμνασίου εκείνη με αφήνει και γυρίζοντας πίσω κατευθύνεται προς το Οικοτροφείο, όπου την περιμένει η γυναίκα του Σάββα, που μας παρακολουθεί από τον πρώτο όροφο.

Στις οκτώ το πρωί όλοι οι Καθηγητές και οι Δάσκαλοι μπαίνουμε στα γραφεία μας και για μια δεύτερη φορά αλληλογνωριζόμαστε. Οι παλαιοί καλωσορίζουν τους νέους και τους εύχονται καλή διαμονή στην Αντίς Αμπέμπα.

Στο Γυμνάσιο πίνοντας τον πρώτο αιθιοπικό καφέ συνεδριάζουμε για πρώτη φορά στο νέο σχολικό έτος και κάνουμε κατανομή των τάξεων και των εργασιών όλης της χρονιάς. Διευθυντής είναι ο Μαθηματικός Γεώργιος Βενιζέλος με το βαθμό του Βοηθού Γυμνασιάρχη. Θεολόγος ο Παναγιώτης Φούγιας, που ασκεί και τα καθήκοντα του Μορφωτικού Ακόλουθου της Πρεσβείας μας. Φιλολόγοι ο Χρήστος Γιαννούλας, ο Νίκος Σαρρόπουλος και εγώ. Φυσικοί ο Αντώνης Γκίκας και ο Κώστας Παπαδόπουλος. Στο σύλλογο υπάρχουν και δυο ντόπιοι συνάδελφοι. Ο ένας είναι Αθίοπας και διδάσκει την αιθιοπική γλώσσα και λέγεται Τατσιμπέλι. Ο άλλος είναι ο Μοφόκα και διδάσκει την αγγλική γλώσσα. Κατάγεται από τη Νότια Αφρική και είναι πολιτικός πρόσφυγας στην Αιθιοπία εξαιτίας του απαρχαίτ της Κυβέρνησης της χώρας του. Με το συνάδελφο Μοφόκα μάλιστα ο Διευθυντής του Γυμνασίου, ο Νίκος Σαρρόπουλος και εγώ κάναμε εντατικά μαθήματα στην αγγλική γλώσσα μετά το δεύτερο μήνα της άφιξής μας.

Εικόνα 4. Το Μίχαιο Γυμνάσιο. Ο Δάσκαλος Σάββας Τσακλίδης κάνει επιδείξεις

Ο Διευθυντής περνάει από τις τάξεις των παιδιών και τους λέει να καθίσουν μέσα για λίγο, ώσπου να ετοιμάσει ένα πρόχειρο πρόγραμμα και να κάνουν οι Καθηγητές μια πρώτη συνεδρία, όπου θα γινόταν η κατανομή των τάξεων και των διαφόρων εργασιών. Εντύπωση μου κάνει το ότι ο Διευθυντής είχε ετοιμάσει από το προηγούμενο βράδυ ένα πρόχειρο πρόγραμμα λίγων ωρών και είχε κατανείμει τις τάξεις σύμφωνα με τις επιθυμίες μας, που εν ολίγοις είχαμε συζητήσει από το προηγούμενο βράδυ. Οι φιλόλογοι έχουμε πολλά φιλολογικά μαθήματα και έχουμε ιδιαίτερες προτιμήσεις. Παρόλα αυτά δεν υπάρχουν σοβαρές αντιρρήσεις. Στα Φυσικομαθηματικά μαθήματα επίσης δεν υπάρχουν αντιρρήσεις. Ο ίδιος είναι Μαθηματικός και αναλαμβάνει τις μεγάλες τάξεις, ενώ στις μικρότερες τάξεις αναθέτει το μάθημα των Μαθηματικών στο Φυσικό Αντώνη Γκίκα και το Φυσιογνώστη Κωνσταντίνο Παπαδόπουλο.

Ακολουθούμε το ελληνικό πρόγραμμα κατά γράμμα. Παίρνουμε ο καθένας το ωράριό του, όπως ορίζουν οι σχετικές διαταγές ανάλογα με τα χρόνια υπηρεσίας μας και αμέσως αρχίζει η δουλειά. Το επιπλέον μάθημα για τα παιδιά είναι μόνο το μάθημα της γλώσσας των Αιθιοπικών.

Μετά τη συνεδρίαση ο Διευθυντής περνάει από τις τάξεις και δίνει το πρόχειρο πρόγραμμα. Χτυπάει το κουδούνι για διάλειμμα και αμέσως μετά πάμε στις αίθουσες να γνωρίσουμε τα παιδιά. Να μάθουμε τα ονόματά τους, την καταγωγή τους. Ιδιαίτερα την καταγωγή τους και τους γονείς τους καθώς και το πώς βρέθηκαν στην Αντίς Αμπέμπα. Εδώ το πράγμα είχε

πολύ ενδιαφέρον για μένα. Ιδιαίτερα από ιστορικής πλευράς! Πώς οι γονείς των παιδιών βρέθηκαν στην Αιθιοπία και πόσα χρόνια κατοικούν εδώ. Είναι τρίτη και τέταρτη ή και παλαιότερη γενιά. Κάποιοι από τους γονείς των παιδιών δεν έχουν συγγενείς στην Ελλάδα. Καλύτερα είναι να πούμε ότι τους έχουν χάσει εξαιτίας των πολλών «ξεχασμένων» γενεών.

Πηγαίνω στην Τετάρτη τάξη, σημερινή Πρώτη Λυκείου, όπου ανέλαβα να διδάξω τα γλωσσικά φιλολογικά μαθήματα. Αρχαία και Νέα Ελληνικά. Οχτώ ώρες την εβδομάδα. Πρώτη ώρα μάθημα στα ελληνόπουλα της Αδδής Αμπέμπα στην Αφρική! Είναι όμως όλα καθαρόαιμα ελληνάκια; Ναι, θα έλεγα βλέποντας από μια πρώτη ματιά τα ονόματά τους στον κατάλογο, που έχω μπροστά μου. Δυο μόνο δεν έχουν ελληνικό όνομα και είναι αιθιοπίακια. Το ένα είναι κορίτσι και λέγεται Τουρουμπραχάν. Είναι μεγαλόσωμο με ιδιαίτερα αφρικάνικα χαρακτηριστικά. Το άλλο είναι ένα ωραίο αγόρι και είναι ο γιος του συναδέλφου Τατσιμπέλι, που διδάσκει την Αιθιοπική γλώσσα.

Όλα είναι δεκαοχτώ τον αριθμό και με περιμένουν με πολύ ανυπομονησία! Μετά τις δικές μου αυτοσυστάσεις και την καταγωγή μου, τους ζητάω να μου αναφέρουν το όνομά τους και τη δική τους καταγωγή. Τους φάνηκε κάπως παράξενο και στην αρχή τους είδα πολύ επιφυλακτικούς. Σαν να μην ήθελαν να μου μιλήσουν για την καταγωγή τους. Ίσως ένιωθαν άσχημα να διηγηθούν τα σχετικά με τη γενεαλογία τους και τον τόπο καταγωγής των γονιών τους από την Ελλάδα. Είχε πράγματι πολύ ενδιαφέρον η καταγωγή των γονιών τους! Το εξακρίβωσα με τον καιρό και πάντα με κατάλληλες ερωτήσεις, για να μην προσκρούω στα προσωπικά δεδομένα των οικογενειών τους.

Τα παιδιά είναι μεγάλα. Είναι δεκάξι και κάποια δεκαεπτά ή και δεκαοχτώ χρονών. Είναι ντροπαλά απέναντί μου και λίγο υποψιασμένα. Εμένα όμως με ενδιαφέρει βασικά το επώνυμό τους. Γιατί έτσι θα μάθω το όνομά τους, αλλά θα κάνω και την ετυμολογία της λέξης του επωνύμου τους. Τα παιδιά αυτό τους αρέσει και σιγά-σιγά παίρνουν θάρρος και όλα επιθυμούν να μάθουν τι σημαίνει και τι δηλώνει το όνομά τους. Ρωτώ τον πρώτο μαθητή στο τελευταίο θρανίο. Ένα γεροδεμένο παλικάρι ελαφρώς μελαψό με κάποιες σωματικές διαστάσεις δυσανάλογες με την ηλικία του. Το αγόρι με το χαμόγελο στα χείλη μου απαντάει αμέσως και χωρίς περιστροφές: Μανόλης Σιδερίδης. Μπράβο, του λέγω. Ξέρεις τι σημαίνουν τα ονόματά σου; Σαν τι να σημαίνουν, κύριε καθηγητά; Δεν ξέρω. Ονόματα είναι!

Το επώνυμό σου δηλώνει ότι είσαι ο γιος του Σιδερά, ενώ το μικρό σου όνομα είναι εβραϊκό και σημαίνει ο Θεός μαζί σου. Όλα τα παιδιά άρχισαν να χαμογελούν. Και ο ίδιος δεν μπορούσε να σταματήσει τα γέλια. Τα άφησα για λίγο να εκτονωθούν και μετά άρχισα με την ετυμολογία της λέξης: Σιδερίδης. Το πρώτο συνθετικό, τους λέω, είναι η λέξη σίδηρο και ακολουθεί η αρχαιοελληνική κατάληξη -ίδης. Τα γράφω στον πίνακα και τους λέω ότι Σιδερίδης λέγεται εκείνος που κατάγεται από κάποιον που ασκεί το επάγγελμα του Σιδερά, δηλαδή είναι ο γιος του Σιδερά. Με άλλα λόγια τους λέω το επώνυμο του Μανόλη είναι επαγγελματικό. Κάποιος προγονός του ήταν σιδεράς και όλοι οι απόγονοί του πήραν το επώνυμο Σιδερίδης.

Τους ανέφερα αμέσως το δικό μου όνομα για να καταλάβουν καλύτερα τι σημαίνει επαγγελματικό επώνυμο. Κάποιος από τους προγόνους μου είχε μύλο, τους λέω, που ακόμη και σήμερα σώζεται σε ερείπια, για να θυμίζει πώς πήραν το όνομά τους οι Μυλωνάδες. Τα παιδιά άρχισαν να σοβαρεύονται. Να σκέφτονται μέσα τους το όνομά τους και να προβληματίζονται.

Τα πρόσωπά τους άρχισαν να λάμπουν και να με κοιτάζουν με πολλή χαρά! Άρχισαν να καταλαβαίνουν ότι θα κάνουν ευχάριστο μάθημα μαζί μου και πάνω απ' όλα θα περνούσαν καλά. Σε κάποια παιδιά φάνηκε ότι δεν ήξεραν τίποτε για το όνομά τους. Γι' αυτό δικαιολογημένα πολλά δεν ήθελαν να μιλήσουν ή δεν ήξεραν τίποτε σχετικό με την καταγωγή του πατέρα τους. Από τους δυο γονείς τους μόνο ο πατέρας ήταν Έλληνας. Η μάνα των περισσότερων παιδιών ήταν αιθιοπίδα ή προέρχονταν από μικτό γάμο. Συνήθως από Έλληνα ή Ιταλό πατέρα και μητέρα αιθιοπίδα. Εδώ χρειαζόταν πολλή μαεστρία και θα έλεγα διπλωματία για να μου διηγηθούν τα οικογενειακά τους. Πολλά ντρεπότανε, όχι την καταγωγή τους, αλλά την αναφορά για την ιστορία της οικογένειάς τους. Κάποια άρχισαν να ομιλούν με πολύ θάρρος για τα οικογενειακά τους και με πολλή καύχηση. Άλλα πάλι γελοούσαν, όταν ανέφεραν τις περιπέτειες των γονιών τους για να φτάσουν στην Αιθιοπία.

Ξαναγυρίζω στο Μανόλη Σιδερίδη. Ο πατέρας σου με τι ασχολείται, Μανόλη; τον ξαναρωτώ. Η απάντηση ήρθε κοφτή! Είναι στα κυπαρίσσια, κύριε καθηγητά, μου απαντάει. Για λίγο νεκρική σιγή επικράτησε μέσα στην τάξη. Τα παιδιά με κοίταζαν με πολλή περιέργεια και περίμεναν την αντίδρασή μου. Ζήτησα συγγνώμη από το μαθητή μου και εκείνος χαμογελώντας ελαφρά μου απάντησε. Δεν πειράζει, κύριε καθηγητά. Αυτά είναι

φυσιολογικά πράγματα εδώ στην Αιθιοπία! Γιατί άραγε να είναι φυσιολογικά πράγματα εδώ; Σκέφτηκα αμέσως!

Το πρόβλημα του μαθητή μου, χωρίς να το καταλάβω, αναδείκνυε ένα σοβαρό κοινωνικό πρόβλημα με τους Έλληνες της Αιθιοπίας. Το πληροφορήθηκα αργότερα συζητώντας με κάποιους ομογενείς. Πολλά από τα παιδιά των Σχολείων, Δημοτικού, Γυμνασίου, ακόμη και Νηπιαγωγείου ήταν ορφανά από πατέρα. Οι πατεράδες τους εξαιτίας της έλλειψης λευκών γυναικών παντρεύονταν σε μεγάλη ηλικία ντόπιες αιθιοπίδες. Αρκετοί συζούσαν με ντόπιες γυναίκες και λίγοι μόνο νομιμοποιούσαν το γάμο τους. Το πρόβλημα αυτό ήταν πολύ μεγάλο και σοβαρό για τους Έλληνες μετανάστες στις χώρες της Αφρικής και της Αυστραλίας. Ταξίδευαν στις χώρες αυτές κατά κανόνα μόνο άνδρες. Γυναίκες λευκές δεν υπήρχαν καθόλου ή σχεδόν καθόλου! Ιδιαίτερα στην πρώτη μεταναστευτική περίοδο!

Εικόνα 5. Ο Χρήστος Γιαννούλας, ο Γ. Δ. Μυλωνάς και ο Σάββας Τσακλίδης

Στην Αφρική οι άνδρες εκτονώνονταν σεξουαλικά με τις ντόπιες μαύρες γυναίκες, που πολλές φορές με ευχαρίστηση δέχονταν τις περιπτώσεις των λευκών ανδρών. Έκαναν και παιδιά μαζί τους. Κάποιοι έκαναν και πολλά παιδιά με διαφορετικές ντόπιες γυναίκες, χωρίς βέβαια να συζούν ή να έχουν οργανώσει οικογένεια με τα ελληνικά δεδομένα και πρότυπα. Τα παιδιά αυτά είχαν πολύ ωραία χαρακτηριστικά και διακρίνονταν με την πρώτη ματιά. Ήταν μιγάδες και η διασταύρωση αυτή είχε καλά αποτελέσματα. Τέτοιες περιπτώσεις στην Αιθιοπία είχαμε πολλές. Η πιο χαρακτηριστική ήταν του Λευτέρη Μετάκου από τη Μάνη. Θα αναφερθεί παρακάτω σε άλλο κεφάλαιο, γιατί αποτελεί ιδιαίτερη και σημαντική περίπτωση Έλληνα μετανάστη, που απέκτησε, όπως έλεγαν οι ομογενείς της Αντίς Αμπέμπα, εκατό παιδιά περίπου με διαφορετικές γυναίκες!

Στην Αυστραλία τα πράγματα ήταν πολύ διαφορετικά. Γυναίκες δεν υπήρχαν, που θα μπορούσαν να εξυπηρετήσουν τις σεξουαλικές ανάγκες των ανδρών. Οι ντόπιες αβορίγινες ήταν αποκρουστικές και απλησίαστες. Γι' αυτό υπήρχαν σοβαρά προβλήματα. Η αναλογία ήταν μία γυναίκα για πέντε άνδρες. Αυτό σήμαινε ότι πολλοί άνδρες θα παρέμειναν εργένηδες, ενώ η μέθη, η πορνεία, οι ψυχικές ασθένειες και η σοδομία διακύβευαν την ευημερία και την έννομη τάξη της κοινωνίας!

Για να κλείσω το πρόβλημα του επωνύμου του μαθητή Μανόλη Σιδερίδη με την ετυμολογία του και να αναφέρω και την άλλη άποψη, συνεχίζω να τους λέω, ότι κάποια επώνυμα δηλώνουν και μια ιδιότητα του ανθρώπου, που ξεχωρίζει ιδιαίτερα. Μπορεί δηλαδή κάποιος να λέγεται Σιδερίδης χωρίς υποχρεωτικά να ήταν κάποιος πρόγονός του Σιδεράς, αλλά ο πρόγονός του να ήταν πολύ γενναίος και δυνατός σαν το σίδηρο. Όπως συμβαίνει με τα

ονόματα Κοντός και Κόντος. Το πρώτο δηλώνει ότι εκείνος που έχει αυτό το όνομα είναι κοντός στο ανάστημα. Έχει δηλαδή την ιδιότητα του κοντού ως προς το ανάστημα. Ενώ το δεύτερο, το Κόντος, σημαίνει ότι είναι απόγονος από κάποια μεγάλη οικογένεια. Το δεύτερο δηλώνει τίτλο ευγένειας από το ιταλικό όνομα Κόντε, γιατί τα Επτάνησα, όπου υπάρχει το επώνυμο Κόντος, ήταν για πολλά χρόνια στην κατοχή των Ιταλών. Ο μαθητής μου αμέσως πήρε το λόγο και είπε ότι το όνομα του πατέρα του ανταποκρίνεται στην ιδιότητα που είχε. Η μητέρα μου, λέει ο Μανόλης, είναι ντόπια αιθιοπίδα και μου λέει τακτικά ότι ο πατέρας μου ήταν πολύ δυνατός. Εγώ σχεδόν δεν τον θυμάμαι καθόλου, γιατί ήμουν τεσσάρων χρονών, όταν εκείνος πέθανε.

Τα παιδιά κοιτάζουν παράξενα το Μανόλη, αλλά και μένα με κάποια απορία. Ίσως να άκουγαν για πρώτη φορά αυτά τα πράγματα. Προφανώς ποτέ δεν σκέφτηκαν τι σημαίνει το όνομά τους και ούτε ποτέ άκουσαν κάτι σχετικό από τους γονείς τους. Τους παραπέμπω να διαβάσουν στο τέλος του βιβλίου της Γραμματικής τους τα σχετικά με το κεφάλαιο: Ετυμολογία. Εκεί θα μάθουν κάποια βασικά για την παραγωγή των λέξεων και των επωνύμων των ανθρώπων. Η ενασχόληση, τους λέω, με τα επώνυμα για τον επιστήμονα γλωσσολόγο είναι μια σπουδαία επιστημονική εργασία, ενώ για τον απλό μελετητή είναι μια πολύ διασκεδαστική περιπέτεια. Γιατί από τα επώνυμα των ανθρώπων παίρνουμε πολλές και ποικίλες πληροφορίες. Τα επώνυμα έχουν σχέση με τον ιστορικό βίο των ανθρώπων καθώς και τις περιπέτειες του κάθε λαού. Έχουν σχέση με τις ιδιότητες και τις κλίσεις των ανθρώπων και τις των λαών και αντλούν το υλικό τους από τις καθημερινές ασχολίες τους, από τα αντικείμενα που τους περιστοιχίζουν και από τα περιστατικά της ζωής τους.

Έτσι η μελέτη των επωνύμων είναι πολλαπλά χρήσιμη, καθώς απ' αυτά προκύπτουν στοιχεία που μας βοηθούν στην καλύτερη κατανόηση της ιστορικής πορείας του λαού μας. Για παράδειγμα, τους λέω, ότι επώνυμα που εκθειάζουν την πολεμική ικανότητα, αντιστοιχούν σε ηρωικές εποχές, άλλα που δηλώνουν αξιώματα αντικατροπίζουν την κοινωνική διαστρωμάτωση μιας περιοχής και άλλα που είναι παρατσούκλια σατυρίζουν συνήθως ελαττώματα και δείχνουν το ειρωνικό πνεύμα και την εύθυμη διάθεση του λαού μας. Απευθυνόμενος στο μαθητή του λέγω, για το μικρό όνομά σου, Μανόλη, θα μιλήσουμε εκτενέστερα κάποια άλλη φορά.

Στο μεταξύ χτύπησε το κουδούνι και έπρεπε να κάνουμε διάλειμμα. Τα παιδιά όμως θέλουν να συνεχίσουμε! Τους λέω ότι όλη τη χρονιά αυτά θα συζητούμε κοντά στα μαθήματά μας. Μη ξεχνάτε ότι τα μαθήματα, που θα κάνουμε μαζί, είναι γλωσσικά και έχουν άμεση σχέση με τις λέξεις και την παραγωγή τους. Δηλαδή την ετυμολογία τους. Πρώτο και βασικό στοιχείο των γλωσσικών μαθημάτων είναι οι λέξεις. Οι αρχαίοι πρόγονοί μας έλεγαν «Αρχή σοφίας η των ονομάτων επίσκεψις». Η εξιχνίαση των λέξεων είναι η αρχή της σοφίας. Το δεύτερο είναι τα νοήματα και οι ιδέες, που κρύβουν. Και έτσι πείστηκαν ότι έπρεπε να κάνουμε όλοι διάλειμμα.

Κάνουμε το διάλειμμα. Οι μαθητές βγαίνουν έξω από τις αίθουσες για να πάρουν λίγο καθαρό αέρα και να αεριστούν οι αίθουσες. Οι Καθηγητές κατευθυνόμαστε προς το Γραφείο για να ξεκουραστούμε ή να πάρουμε το αναψυκτικό μας ή το δεύτερο καφέ μας. Κάποιοι παραμένουμε στη βεράντα του Σχολείου συζητώντας ή περπατώντας κάνοντας βόλτες μπροστά από τις αίθουσες του Γυμνασίου. Ένας χώρος υπερυψωμένος κάπου ένα μέτρο πάνω από την καταπράσινη αυλή. Έχει μήκος το μισό από τις αίθουσες του Σχολείου μας. Γύρω στα είκοσι μέτρα και πλάτος γύρω στα τρία μέτρα. Γι' αυτό το Γυμνάσιο με την καλλιτεχνική του πινακίδα στη μέση του κτιρίου «Μίχαιον Γυμνάσιον» προσελκύει αμέσως την προσοχή του επισκέπτη. Τα μεγάλα παιδιά μας πλησιάζουν και ρωτούν για πολλά και διάφορα. Το ενδιαφέρον τους είναι ποιος Καθηγητής θα τους κάνει τα διάφορα μαθήματα. Τα πρωτάκια μαθαίνουν ότι εγώ θα είμαι ο Καθηγητής των γλωσσικών μαθημάτων και με πλησιάζουν. Με πολλή επιφυλακτικότητα και με την πρόποσα διακριτικότητα με ρωτούν, αν πράγματι αληθεύει η πληροφορία ότι εγώ θα είμαι ο Καθηγητής τους. Με το χαμόγελο στα χείλη τους επιβεβαιώνω την πληροφορία και ένα μακρόσυρτο και χαρούμενο αα! ακούγεται απ' όλα τα στόματα!

Δεν μπορούσα να πιστέψω, ότι τα παιδιά είχαν μάθει ποιος είμαι και πώς θα τους συμπεριφερόμουν. Οι μαθητές της Τετάρτης τάξης τους είχαν ενημερώσει ήδη και όλα τα παιδιά της Πρώτης τάξης με έβλεπαν για τον Φιλολόγο της τάξης. Αυτό γίνεται πάντα με τα πρωτάκια. Τα μεγάλα παιδιά της Στ' τάξης έμαθαν από τον ίδιο το Διευθυντή ότι εγώ θα τους έκανα τα μαθήματα της Ιστορίας και της Πολιτικής Αγωγής, αλλά δεν συγκινήθηκαν καθόλου. Δεν τους ενδιέφερε και τόσο. Φυσικό είναι, γιατί τα μεγάλα παιδιά έχουν την απαιτούμενη κρίση και γνωρίζουν να κρίνουν. Αναμένουν πρώτα να δουν κάτι και μετά να κρίνουν. Και κρίνουν κατά κανόνα πάντα σωστά!

Πριν χτυπήσει το κουδούνι για να ξαναπούμε στις αίθουσες για τη δεύτερη ώρα μαθημάτων, βλέπω τη γυναίκα μου να περιφέρεται στο καταπράσινο χαλί της αυλής των Σχολείων. Κατέβηκε από το διαμέρισμα του Σάββα και περίμενε να με φωνάξει κοντά της. Αφήνω τους συναδέλφους και τρέχω κοντά της. Κρατάει στο χέρι της ένα κατακόκκινο τριαντάφυλλο. Σκέφτομαι ότι το κρατάει για μένα! Την πλησιάζω και την χαιρετώ χαρούμενος, ενώ εκείνη μου προσφέρει το κατακόκκινο τριαντάφυλλο. Τα παιδιά παρακολουθούν την κίνηση και τα μάτια τους καρφώνονται πάνω μας. Τη βλέπω να είναι σκεπτική και προβληματισμένη. Την παίρνω από το χέρι και την ανεβάζω στο διάδρομο, που βρίσκονται οι άλλοι συνάδελφοι. Τη γνωρίζω σε όσους δεν την ήξεραν και όλοι την καλωσορίζουν και της εύχονται καλή παραμονή στην Αδδής Αμπέμπα. Κάποιοι παρακολουθούν την κατάστασή της και της εύχονται με το καλό να έρθει το νέο παιδί. Τους ευχαριστεί για τα καλά τους λόγια, αλλά δεν την βλέπουν πολύ χαρούμενη και ευχαριστημένη!

Συζητούμε λίγο για τα προβλήματά μας και τις προοπτικές για την καινούργια ζωή. Οι συνάδελφοι μας εύχονται με όλη τους την καρδιά να περάσουμε καλά και να αντιμετωπίσουμε τα προβλήματα με υπομονή. Μας υπόσχονται ότι θα έχουμε την αμέριστη συμπαράσταση όλων. Και των συναδέλφων και των Κοινοτικών αλλά και των ομογενών. Η γυναίκα μου τα ακούει όλα αυτά, αλλά το μυαλό τους αλλού βόσκει. Σκέπτεται ότι το σπίτι, που μας έχουν δώσει, δεν προσφέρει ασφάλεια. Μπορεί να είναι άνετο, ωραίο, ευρύχωρο και με πολλές ανέσεις συγκριτικά με τα σπίτια των άλλων συναδέλφων, αλλά βρίσκεται έξω από το συγκρότημα των Σχολείων και των άλλων κτιριακών εγκαταστάσεων της Κοινότητας. Και το σπουδαιότερο δεν είχε οπτική επαφή με τα άλλα κτίρια και δεν υπήρχε ακόμη κάποιος φύλακας. Ήταν κοντά, πολύ κοντά στα άλλα κτίσματα της Κοινότητας, αλλά βρίσκεται πίσω από τα κτίρια των Σχολείων χωρίς άμεση επικοινωνία μ' αυτά και ως εκ τούτου ήταν πράγματι απομονωμένο!

Άρχισα να προβληματίζομαι μ' αυτά που άκουγα. Πότε κιόλας σχημάτισε τη γνώμη ότι το σπίτι δεν προσφέρει ασφάλεια; Μόνο μια βραδιά μείναμε στο σπίτι! Μόνη της στο σπίτι δεν είχε μείνει καθόλου! Το πρωί της πρώτης μέρας φύγαμε μαζί με το παιδί μας για τα Σχολεία και τώρα γύρω στις έντεκα η ώρα, μετά τη συνάντηση με τη γυναίκα του Σάββα, ήρθε να με συναντήσει στο Σχολείο. Ποιος της έβαλε την ιδέα ότι το σπίτι δεν παρέχει ασφάλεια! Μήπως είδε τίποτε ύποπτο πρωί-πρωί και το γυναικείο ένστικτο την οδήγησε να σχηματίσει αυτή την άποψη; Μήπως άκουσε τίποτε από τη Μαρίκα του Σάββα! Πότε κιόλας πρόλαβε να ολοκληρώσει τη γενικότερη εποπτεία του χώρου και να αρχίσει να φοβάται;

Τέτοια και πολλά άλλα ερωτηματικά άρχισαν να στροβιλίζονται στο μυαλό μου. Έβλεπα και την κατάστασή της με την κοιλιά να μεγαλώνει και τα αντανακλαστικά της δεν ήταν αρκετά για να αντιμετωπίζει τα προβλήματά της. Πρώτη φορά βρισκόταν έξω από το σπίτι της, μακριά από τους δικούς της σε τέτοια κατάσταση. Δεν είχε κοντά τη μητέρα της, τα αδέρφια της, την πεθερά της, τις κουνιάδες της, τις γειτόνισσες. Όλες αυτές που σε παρόμοιες περιστάσεις καταφεύγει μια γυναίκα για να πει τον πόνο της. Να ζητήσει βοήθεια και συμβουλές. Να ελαφρύνει τον καημό και την αγωνία της. Και πάνω απ' όλα, σε περίπτωση άμεσης ανάγκης, ποιον να τηλεφωνήσει και πού. Βέβαια υπήρχε τηλέφωνο στο σπίτι, αλλά πώς να κάνει τη χρήση του, αφού ούτε γλώσσα ήξερε, ούτε κάποια ή κάποιον γνώριζε! Της πρότεινα να κάνει λίγη υπομονή και όλα θα βρουν τη λύση τους. Δεν ταιριάζει, της λέω, να δυσανασχετήσουμε τους Κοινοτικούς για την τόσο καλή προσφορά, που μας έκαναν να μας δώσουν τέτοιο ωραίο σπίτι. Δεν αρμόζει σε μένα και τη θέση μου να δημιουργήσω προβλήματα, ενώ ακόμη δεν έχουμε καλά-καλά εγκατασταθεί!

Η εξεύρεση νέου σπιτιού

Τελικά το πρόβλημα με το σπίτι άρχισε να παίρνει διαστάσεις και να επιζητεί λύσεις. Έπρεπε να βρούμε άμεσες λύσεις, όσο είναι καιρός. Το πρώτο και βασικό πρόβλημα για την οικογένειά μου ήταν το σπίτι. Η Ευαγγελία φαίνεται ότι δεν μπορούσε να ζήσει σ' αυτό το σπίτι. Ζητούσε ασφάλεια, σιγουριά! Να μπορεί να μας βλέπει, να μας παρακολουθεί και περισσότερο να την παρακολουθούμε εμείς. Εγώ, ο γιος μας, οι άλλοι συνάδελφοι, οι άλλες γυναίκες των συναδέλφων, που δεν εργάζονται. Είχε απόλυτη ανάγκη από προστασία, από παρέα και από κουβέντα. Δεν ήταν βέβαια άνθρωπος της παρέας, του κουτσομπολιού και της πολλής κουβέντας. Ούτε ήταν άνθρωπος μονήρης και μονόχρωτος. Πάντα ακολουθούσε το μέτρο και τη λογική. Τώρα όλα αυτά τα ξέχασε! Επιθυμούσε διακαώς να βρίσκεται μέσα σε κόσμο. Προφανώς εξαιτίας της αλλαγής του περιβάλλοντος και της κατάστασής της με την εγκυμοσύνη!

Επιζητούσε να βρίσκεται μεταξύ πολλών ανθρώπων. Άρχισα να πιστεύω ότι εξαιτίας της εγκυμοσύνης είχε πολύ δίκαιο. Τρόμαζε για το αναπάντεχο με την εγκυμοσύνη της. Δεν γνώριζε τα νοσοκομεία της πόλης, έστω και αν είχε ακούσει από το περασμένο καλοκαίρι πολλά και ωραία λόγια για την νοσοκομειακή περίθαλψη. Ήθελε αμέσως να βρούμε κάποιο μαιευτήρα γιατρό. Να μπορεί να τον συμβουλευτεί για οποιοδήποτε πρόβλημά της. Ήθελε να νιώθει ασφαλής. Ότι υπάρχει δίπλα της ένας άνθρωπος, που σε κάθε δύσκολη στιγμή μπορούσε να τη βοηθήσει. Περισσότερο ψυχολογικά υπέφερε και λιγότερο στην πραγματικότητα!

Στο μεταξύ το κουδούνι του Σχολείου ξαναχτύπησε και έπρεπε να πάω στην αίθουσα για μάθημα. Την αφήνω στο διάδρομο του Γυμνασίου και την προτρέπω να ξαναπάει στη γυναίκα του συμπατριώτη μας Σάββα, που μας παρακολουθεί από το παράθυρο του πρώτου ορόφου του Οικοτροφείου. Η Μαρίκα την φωνάζει να ανεβεί και πάλι. Το διαμέρισμα του Σάββα βρίσκεται απέναντι ακριβώς από το κτίριο του Γυμνασίου. Είχε απόλυτη εποπτεία της χορταριασμένης αυλής των Σχολείων. Ο,τιδήποτε γινόταν στην αυλή αμέσως έπεφτε στην αντίληψη της Μαρίκας.

Ξεκίνησε να πάει προς το σπίτι του Σάββα, ενώ τα παιδιά την παρακολουθούν, καθώς κατεβαίνει τη μεγάλη σκάλα. Εγώ κατευθύνομαι στα παιδιά της Πρώτης τάξης και από το παράθυρο την παρακολουθώ. Τα παιδιά με την περιέργειά τους μας βλέπουν και μας περιεργάζονται. Περισσότερο παρακολουθούν τη γυναίκα μου, καθώς τη βλέπουν να περπατάει σιγά-σιγά και το κεφάλι της να είναι στραμμένο προς το όροφο του Οικοτροφείου, όπου βρίσκεται η γυναίκα του Σάββα.

Μπαίνω στην Πρώτη τάξη και συστήνομαι αμέσως, ενώ εκείνα με ένα στόμα σχεδόν μου απαντούν ότι με γνωρίζουν. Ξαφνιάζομαι για κάποια στιγμή και, ενώ δεν έχω καθόλου κέφι εξαιτίας της προηγούμενης σκηνής με την Ευαγγελία, μου κεντρίζουν τον εκπαιδευτικό μου οίστρο και αρχίζω να τους μιλώ για να μάθω τα ονόματά τους. Παίρνω τον κατάλογο των ονομάτων τους, που είναι πάνω στην έδρα. Τα μάτια τους είναι ορθάνοιχτα και οι σκέψεις τους ανυπόμονες. Τα σώματά τους με τα περισσότερα μελαψά πρόσωπα τεντωμένα προς τα πάνω. Περιμένουν να ακούσουν τα πρώτα λόγια μου. Τα βλέμματά τους καρφώνονται πάνω μου και αναμένουν να τους πω κάποια πράγματα παρόμοια με όσα είπα στους μαθητές της Τετάρτης τάξης την προηγούμενη ώρα. Προφανώς τους είχαν ενημερώσει επαρκώς!

Τους καθησυχάζω προς το παρόν και αρχίζω να διαβάζω τα ονόματα τους από τον κατάλογο. Συγχρόνως παρατηρώ και το καθένα χωριστά για να αρχίσω να τα γνωρίζω και να τα φωνάζω με τα μικρά τους ονόματα. Αφού τελείωσα με τα ονόματα άρχισα να τους λέω ότι φέτος μαζί μου θα κάνουν τα δυο βασικά μαθήματα των Αρχαίων και των Νέων Ελληνικών. Εννιά ώρες την εβδομάδα. Τα μαθήματα αυτά, τους λέω, είναι βασικά γλωσσικά μαθήματα και ο σκοπός τους είναι να γνωρίσουν τον πλούτο της γλώσσας μας από την εποχή του Ομήρου μέχρι σήμερα. Τα βλέπω να είναι κάπως ανήσυχα. Γιατί άραγε; Ρωτώ ένα κοριτσάκι στο πρώτο θρανίο και δεν παίρνω απάντηση. Ξαναρωτώ ένα αγόρι στο τελευταίο θρανίο. Θαρραλέα και με πολλή παρρησία ο μικρός μαθητής μου λέει ότι αλλιώς ξεκίνησα να κάνω το μάθημα στην Τετάρτη τάξη. Προφανώς περιμένουν να ξεκινήσω όπως στην Τετάρτη τάξη. Να τους μιλήσω για το όνομα και το επώνυμό τους και να τους εξηγήσω τι σημαίνει.

Τους συνέφερα αμέσως με το χαμόγελό μου. Αλλά εκείνα περιμένουν οπωσδήποτε κάτι για τα ονοματά τους. Είναι νωρίς ακόμη τους λέω. Είστε μικρά παιδιά και δεν ξέρετε σχεδόν τίποτε από Αρχαία Ελληνικά. Με την πάροδο του χρόνου θα τα μάθετε αυτά και τότε θα μιλάμε και για τα ονοματά σας. Πρέπει οπωσδήποτε να γνωρίζει κάποιος αρκετά καλά τα Αρχαία Ελληνικά για να μπορεί κάπως να κάνει την ετυμολογία κάποιας λέξης ή κάποιου ονόματος. Τα βλέπω να είναι ανήσυχα και καταλαβαίνω ότι δεν πείθονται εύκολα. Κάνετε υπομονή τους ξαναλέω και θα δείτε ότι με τον καιρό θα μάθετε πολλά πράγματα για τη γλώσσα μας και τον πλούτο της. Τους καθυσάχασα κάπως, αλλά στα επόμενα μαθήματα συχνά θυμόντουσαν την υπόσχεση και μου την υπενθύμιζαν.

Εικόνα 6. Ο Δημήτρης στη βίλα Παρή

κερδίσουμε και να τα «εκπαιδεύσουμε» σωστά!

Την άλλη μέρα, Τετάρτη 8 Οκτωβρίου 1975, την πρώτη ώρα έχουμε τον καθιερωμένο αγιασμό. Ο Μητροπολίτης Μεθόδιος Φούγιος παραβρίσκεται στην τελετή του αγιασμού με τον Αρχιμανδρίτη Θεόκλητο και τον καλλιφώνο Αναγνώστη της Μητρόπολης Αναστάσιο Τσιλίδη. Ο Σεβασμιότατος μας γνωρίζει τα νέα πρόσωπα με τους οποίους θα έχουμε συνεργασία στην εκκλησία. Όλοι οι συνάδελφοι και αρκετοί γονείς παραβρίσκονται στην τελετή του αγιασμού. Τα παιδιά κατά τάξεις στέκονται στην καταπράσινη αυλή των Σχολείων και παρακολουθούν την ψαλμωδία του Επισκόπου μας, του Αρχιμανδρίτη, του Αναγνώστη, του Μορφωτικού Ακόλουθου και κάποιων από μας. Στο τέλος ο Μητροπολίτης κάνει το καθιερωμένο κήρυγμα και εύχεται σ' όλους μαθητές, Καθηγητές και γονείς καλή χρονιά και καλή συνέχεια.

Ενώ στο Γυμνάσιο όλα τα πράγματα ξεκίνησαν πολύ καλά, στη δική μου οικογένεια τα πράγματα δεν ήταν καθόλου καλά. Η γυναίκα μου είχε πρόβλημα με το σπίτι και δεν το έβλεπε με καλό μάτι. Άρχισε να φοβάται ότι σ' αυτό το σπίτι δεν μπορούμε να παραμείνουμε. Ότι υπήρχε φόβος να μας ληστέψουν! Κάτι είχε ακούσει για τις πολλές ληστείες στους

Πλησιάζει μεσημέρι και το κουδούνι χτύπησε για το τέλος των μαθημάτων της πρώτης μέρας. Το νερό είχε μπει στο αυλάκι. Τα μαθήματα άρχισαν με τους καλύτερους οιωνούς. Τα παιδιά χαρούμενα και γελαστά μας υποδέχτηκαν. Έδειξαν ενδιαφέρον όχι μόνο για τη γνωριμία μας, αλλά πολύ περισσότερο για τα μαθήματά τους. Όλοι οι συνάδελφοι ξεκινήσαμε με πολύ κέφι τη δουλειά μας. Οι περισσότεροι συζητήσαμε μεταξύ μας για τους μαθητές και το ενδιαφέρον τους για τα μαθήματα. Οι παλιότεροι μας ενημέρωσαν για τις καταβολές των παιδιών και τα προβλήματά τους. Μας τόνισαν ότι τα περισσότερα δεν έχουν σχεδόν καμιά βοήθεια στο σπίτι, γιατί οι μητέρες τους είναι ντόπιες και δεν γνωρίζουν ελληνικά. Έπρεπε να επιστρατεύσουμε όλες τις γνώσεις μας και όλη την εκπαιδευτική μας εμπειρία για να μπορέσουμε να έχουμε τα καλύτερα αποτελέσματα. Τα παιδιά αυτά είχαν ανάγκη από πολλή προσοχή και μεγάλη αρωγή. Στο χέρι μας ήταν να τα

ξένους από τους πολλούς φτωχούς και ξυπόλυτους Αιθίοπες. Η γυναικεία ευαισθησία και το ένστικτο αυτοσυντήρησης της έλεγαν ότι έπρεπε πάση θυσία να εγκαταλείψουμε όσο γινόταν γρηγορότερα αυτό το σπίτι. Λίγες μέρες αργότερα επαληθεύτηκε πανηγυρικά!

Κάθε μεσημέρι πηγαίνουμε στο κοινό τραπέζι του Οικοτροφείου. Το φαγητό είναι πλούσιο και καλό. Οι περισσότεροι από τους συναδέλφους τρώνε στο κοινό φαγητό και η ατμόσφαιρα είναι σαν να συνεχίζεται η σχολική ζωή σε άλλο χώρο. Οι μαθητές είναι αρκετοί και κατάγονται από άλλες μακρινές πόλεις της Αιθιοπίας ή από διπλανές χώρες. Ο γιος μας κάθεται με τα άλλα παιδάκια και νιώθει πολύ χαρούμενος. Το βλέπουμε στο πρόσωπό του και την όρεξή του! Χαριεντίζεται με τα μικρά και τα μεγάλα παιδιά. Τους διηγείται διάφορες ιστορίες από τη ζωή στην πόλη μας και θέλει να ακούσει και από τα ίδια τα παιδιά ιστορίες από τη ζούγκλα, τον Ταρζάν, τη σαβάνα και τα θηρία τους.

Η Ευαγγελία όμως δεν νιώθει και δεν αισθάνεται καθόλου καλά! Δεν έχει και πολλή όρεξη να τρώει τα φαγητά του Οικοτροφείου. Είναι βέβαια και η κατάσταση της, αλλά έχει και μια κληρονομική προδιάθεση. Σιχάινεται πολύ και δεν μπορεί να φάει ο,τιδήποτε και από τον οποιοδήποτε! Είναι προβληματισμένη και πολύ σκεπτική. Αυτό το αντιλαμβάνονται και οι άλλοι συνάδελφοι και ιδιαίτερα ο Διευθυντής του Γυμνασίου. Προσπαθεί να την καθησυχάσει λέγοντάς την ότι είναι οι πρώτες μέρες. Και οι πρώτες μέρες είναι πάντα δύσκολες! Η Αφρική είναι μακρινή χώρα και απέχει πολύ από την Ελλάδα, αλλά η ζωή εδώ είναι εύκολη από πολλές πλευρές. Ιδιαίτερα για μια γυναίκα, της λέει, αφού υπάρχουν πολλές υπηρέτριες, που κάνουν τα πάντα στο σπίτι!

Ο πόνος όμως αυτής είναι άλλος! Εκείνη κουνάει ελαφρά το κεφάλι της, σα να θέλει να του δώσει να καταλάβει ότι όλα αυτά τα καταλαβαίνει, αλλά αλλού βρίσκεται το πρόβλημά της. Μπαίνω στη συζήτησή τους και του αναφέρω το πρόβλημά της με το σπίτι. Ο Διευθυντής μένει άφωνος για λίγο. Αυτό είναι ένα σοβαρό θέμα και πρέπει να το δείτε με πολλή προσοχή, ιδιαίτερα με την κατάστασή της, μου απαντάει. Αυτός ο λόγος του Βενιζέλου για την Ευαγγελία είναι καίριος και πολύ αποφασιστικός για την ορθότητα της άποψής της. Απευθύνεται σε μένα και μου λέει κοφτά: «Γιώργο, βλέπεις ότι και άλλοι έχουν την ίδια γνώμη με μένα. Απαιτείται γρήγορα να αλλάξουμε σπίτι». Το πρόβλημα έπαιρνε διαστάσεις, καθώς γινόταν γνωστό σ' όλους σχεδόν τους συναδέλφους και σιγά-σιγά και στους Κοινοτικούς.

Μετά το μεσημεριανό φαγητό της τρίτης μέρας πήγαμε στο σπίτι μας να ησυχάσουμε και να συζητήσουμε με την ησυχία το πρόβλημά μας. Ο μικρός Δημήτρης, αν και είναι πεντέμιση χρονών, μπαίνει στη συζήτηση και μας λέει ότι και εκείνος θέλει να φύγουμε απ' αυτό το σπίτι. Γιατί είναι έξω από το συγκρότημα των Σχολείων και αυτός ήθελε να βρίσκεται εκεί που είναι όλα τα άλλα παιδιά. Ο μικρός αγαπούσε, σαν παιδί, πολύ τα παιχνίδια και επιθυμούσε να βρίσκεται συνεχώς με τα άλλα παιδιά. Μια τρυφερή παιδική φωνή που συμφωνούσε και επιδοκίμαζε την άποψη της γυναίκας μου! Για άλλους λόγους βέβαια, αλλά σοβαρούς για το παιδί και την ηλικία του. Μπορεί να προερχόταν από τον μικρότερο της οικογένειας, αλλά ήταν αποφασιστικής σημασίας. Έμεινα μόνος στην άποψή μου, ενώ η Ευαγγελία επέμεινε. Κάτι της έλεγε ότι το σπίτι αυτό δεν μας ταιριάζει! Κάτι την έσπρωχνε να επιμένει ότι εδώ δεν μπορούσε να ζήσει με το νεογέννητο χωρίς να έχει κάποιον δίπλα της. Εννοούσε όλα τα πρωινά. Τις ώρες που εμείς θα λείπαμε στα Σχολεία!

Έπρεπε να καταφύγω στα γραφεία της Κοινότητας και να ζητήσω νέα κατοικία. Τέτοια κατοικία όμως για οικογένεια σαν τη δική μου στο χώρο των Σχολείων δεν υπήρχε. Οι άλλες κατοικίες που διέθετε η Κοινότητα βρίσκονταν στο κέντρο της Αντίς Αμπέμπα, όπου διέμεινε ο συνάδελφος Χρήστος Γιαννούλας με την οικογένειά του. Ήταν η πολυκατοικία της Μόσβουλτ, δίπλα από την εκκλησία του Αγίου Φρουμεντίου της Κοινότητας. Η απόσταση από τα Σχολεία ήταν αρκετά μεγάλη γύρω στα τρία χιλιόμετρα. Από την αρχή της άφιξης μας είχε γίνει πρόταση για τα διαμερίσματα της Μόσβουλτ, αλλά το απορρίψαμε εξαιτίας της απόστασης και της μοναξιάς, που θα μας έδερνε. Περισσότερο για τη γυναίκα μου, η οποία δεν μπορούσε ούτε μια στιγμή να ζήσει μακριά μας. Ιδιαίτερα στην τωρινή της κατάσταση και αργότερα μετά τη γέννηση του παιδιού!

Το απόγευμα της ίδιας μέρας πήραμε τη μεγάλη απόφαση και οι τρεις μας να ζητήσουμε άλλη κατοικία. Συζητήσαμε το πρόβλημα με τον συμπατριώτη Σάββα και τη γυναίκα του Μαρίκα και εκείνοι συμφώνησαν μαζί μας, ότι έπρεπε να ζητήσουμε άλλη κατοικία. Η Μαρίκα επέμεινε περισσότερο από αλληλεγγύη προς την γυναίκα μου, που την έβλεπε και ζούσε την κατάστασή της. Τέτοιες ώρες μόνο γυναίκες μπορούν να νιώσουν καλύτερα μια εγκυμονούσα γυναίκα! Η γυναικεία ευαισθησία τέτοιες στιγμές εκδηλώνεται και καθλώνει τις απόψεις των ανδρών, όσο πειστικές και αν είναι!

Οραία όλα ως εδώ! Αλλά πού να εξευρεθεί ανάλογη κατοικία στο χώρο των Σχολείων για την οικογένεια τη δική μου; Όλα τα διαμερίσματα ήταν κατειλημμένα από τους άλλους συναδέλφους. Από το Διευθυντή του Γυμνασίου, το Διευθυντή του Δημοτικού Σχολείου και άλλα τέσσερα από συναδέλφους του Γυμνασίου και του Δημοτικού. Όλοι τους τα κατείχαν από τα προηγούμενα χρόνια. Στο χώρο του Οικοτροφείου δεν υπήρχε τίποτε. Ακόμη και ο συνάδελφος των Φυσικών, που ήταν εργένης, έμεινε στον όροφο των αγοριών του Οικοτροφείου σ' ένα μικρό δωμάτιο. Τα πράγματα ήταν δύσκολα! Και οι περιστάσεις φορτικές και πολύ πιεστικές!

Και όμως στο βάθος του τούνελ των χώρων του κτιριακού συγκροτήματος της Κοινότητας υπήρχε μια λύση! Ο Διευθυντής του Δημοτικού Σχολείου, μόλις πληροφορήθηκε την αγωνία της Ευαγγελίας για το σπίτι, συγκινήθηκε και, σαν παλιός εκπαιδευτικός στην Αιθιοπία, που γνώριζε πρόσωπα και πράγματα (είχε διδάξει και στην Ασμάρα της Ερυθραίας), ένωσε τον πόνο της γυναίκας μου. Κάτι παραπάνω ήξερε για τους φτωχούς και νηστικούς κατοίκους της Αντίς Αμπέμπα. Είχε εμπειρία από τις ληστείες των ξυπόλητων στα σπίτια των λευκών. Και η γυναίκα του συνέβαλε σ' αυτό. Αυτή είχε γεννηθεί στο Χαρτούμ του Σουδάν και μεγάλωσε μέσα στους μαύρους. Γνώριζε πολύ καλύτερα τη νοοτροπία και την ψυχολογία των αφρικανών και, όταν έμαθε την αγωνία και το φόβο της Ευαγγελίας, συμφώνησε μαζί της. Έτσι, λοιπόν, ο άνδρας της, ο Δημήτρης Συκάς, μας έκανε μια πρόταση.

Σαν παλιός, που ήταν και ήξερε με όλες τις λεπτομέρειες τα καθέκαστα με τις αποσπάσεις των εκπαιδευτικών στα σχολεία της Αντίς Αμπέμπα, είχε την πληροφορία από το Υπουργείο Παιδείας ότι καινούργια Νηπιαγωγός από την Ελλάδα δεν επρόκειτο να έρθει για τη φετινή χρονιά. Δίπλα από το Νηπιαγωγείο, στα ανατολικά της αυλής των Σχολείων υπήρχε ένα μικρό διαμέρισμα, κατασκευασμένο ειδικά για τη Νηπιαγωγό. Αποτελούνταν από ένα σαλονάκι, που επικοινωνούσε με την αίθουσα του Νηπιαγωγείου, ένα δωμάτιο για κρεβατοκάμαρα με μια μικρή τουαλέτα και έναν ευρύχωρο χώρο με δυο τουαλέτες για τα μικρά παιδάκια του Νηπιαγωγείου. Το μικρό αυτό διαμέρισμα με κάποιες μικρές διαρρυθμίσεις για την κατασκευή κάποιας κουζίνας, ήταν κατάλληλο για την οικογένειά μου. Η Ευαγγελία αμέσως θέλησε να το επισκεφτεί και να σχηματίσει η ίδια γνώμη. Η δική μου γνώμη περνούσε σε δεύτερη μοίρα! Τα άφησα όλα στις αποφάσεις της γυναίκας μου. Είχε μαζί της και την άποψη του γιου μας, αλλά και πολλών άλλων ανθρώπων, κυρίως γυναικών, που ζούσαν στο χώρο των Σχολείων.

Η πρόταση του Διευθυντή του Δημοτικού έγινε αμέσως αποδεκτή από τη γυναίκα μου και το γιο μας. Εγώ απλά ακολούθησα υπακούοντας περισσότερο τη φωνή της συνείδησής μου εξαιτίας της κατάστασης της γυναίκας μου και λιγότερο υποκύπτοντας στις απόψεις των γυναικών και των άλλων παραγόντων της Κοινότητας. Άρχισα να σκέφτομαι τις συνέπειες για τυχόν μελλοντικά προβλήματα με την εγκυμοσύνη της. Την έβλεπα και την παρακολουθούσα να είναι πολύ λυπημένη και πολύ στενοχωρημένη. Δεν ήθελα να τη βλέπω έτσι! Ήταν πάντα ήρεμη και υπάκουη στις δικές μου αποφάσεις. Δεν είχε απόλυτες θέσεις για πολλά ζητήματα, που μας απασχολούσαν. Ποτέ σχεδόν δεν είχε φέρει αντίρρηση στις διάφορες αποφάσεις μου. Ήξερε να συμπεριφέρεται πολιτισμένα απέναντί μου και πάντοτε με διπλωματικότητα επέβαλλε τη γνώμη της.

Τώρα όμως την αντίκριζα σκληρή, απόλυτη και πολύ αποφασιστική! Επέμεινε στην απόφασή της και επιθυμούσε να είμαι περισσότερο συγκαταβατικός απέναντί της. Είχα αρχίσει να καταλαβαίνω ότι η γυναίκα μου έχει μέσα της ένα πείσμα και μια σκληρή αποφασιστικότητα. Δεν μπορούσα να πιστέψω τα μάτια μου. Το αρνάκι να είχε γίνει θηρίο! Η καλοπροαίρετη και χαμογελαστή γυναίκα να είχε γίνει αυστηρή και αποφασιστική κυρία! Η λιγομίλητη και καλοστεκούμενη ξανθή γυναίκα να είχε ανοίξει το στόμα της και να διεκδικεί τα διακίωμάτά της με πολλή φορτικότητα! Άρχισα να διαβλέπω στο πρόσωπό της τη μέλλουσα μητέρα, που θέλει να υπερασπιστεί όχι τόσο τον εαυτό της, όσο το μελλοντικό της παιδί. Θυμήθηκα τη μητέρα, που για να διασώσει το παιδάκι της θυσιάσε τον εαυτό της! Η επιμονή για την άποψή της έκανε εντύπωση σ' όλους τους εκπαιδευτικούς και τις γυναίκες τους. Πολλοί αναρωτιόνταν από πού είχε πληροφορηθεί τους κινδύνους, που διέτρεχαν οι λευκοί της Ευρώπης από τους φτωχούς και νηστικούς της Αντίς Αμπέμπα; Καλά-καλά δεν είχαν περάσει ούτε τρία εικοσιτετράωρα στη καινούργια μας κατοικία. Με κατοίκους της πόλης δεν είχε συναντηθεί. Έξοδο στην πόλη ακόμη δεν είχαμε κάνει! Μόνο με κάποιους Κοινοτικούς, τους εκπαιδευτικούς, τις γυναίκες τους και με μερικά παιδιά του Γυμνασίου είχε συναντηθεί και είχε συζητήσει σχετικά για τη ζωή στην Αντίς Αμπέμπα. Οι υποψίες μου στράφηκαν στα παιδιά. Ιδιαίτερα στις μεγάλες ντόπιες κοπέλες και τα μεγάλα αγόρια του Γυμνασίου, με τα οποία έπαιζε και συναναστρέφονταν ο γιος μας.

Το δεύτερο και το τρίτο βράδυ, που κοιμηθήκαμε στη βίλα Παρή, δεν έκλεισα μάτι. Σκεφτόμουν τις αντιρρήσεις της γυναίκας μου και τις δικαιολογίες, που έφερνε για να με πείσει ότι δεν έπρεπε να μείνουμε σ' αυτό το σπίτι. Δεν ήθελα να της χαλάσω το χατίρι. Περισσότερο σκεφτόμουν την κατάσταση της και κάποιες φορές με βασάνιζε η σκέψη ότι μπορεί να είχε δίκαιο. Η γυναικεία ευαισθησία με όσα άκουγε και το μητρικό ένστικτο για το παιδί που θα ερχόταν την οδηγούσαν στο να επιμένει τόσο. Και όπως αποδείχτηκε εκ των υστέρων είχε απόλυτο δίκαιο!

Την τέταρτη μέρα μετακομίσαμε στο μικρό διαμέρισμα του Νηπιαγωγείου και η διάθεση της γυναίκας μου και του γιου μας άλλαξαν αμέσως ριζικά. Μεταφέραμε τις βαλίτσες μας στο σπιτάκι, που μας υπέδειξε ο Διευθυντής του Δημοτικού και στρώσαμε το φτωχικό νοικοκυριό μας. Ο γιος μας θα έμεινε στο σαλονάκι, κλείνοντας την πόρτα, που οδηγούσε στην αίθουσα του Νηπιαγωγείου. Η Ευαγγελία και εγώ θα κοιμόμασταν στο δωμάτιο, που ήταν για κρεβατοκάμαρη και τον άλλο χώρο τον επισκευάσαμε σε πρόχειρη κουζίνα. Κλείσαμε τις δυο μικρές τουαλέτες, τοποθετήσαμε κάποια τραπέζια για πάγκους κουζίνας και ετοιμάσαμε ένα μικρό διαμέρισμα προσωρινά για τρία άτομα και αργότερα για τέσσερα με τον ερχομό και του άλλου παιδιού. Στο σαλόνι στρώσαμε ένα μεγάλο χαλί που μας προμήθευσε ο Δημήτρης Συκάς, βάλαμε και ένα μεγάλο τραπέζι για γραφείο τόσο του παιδιού μας όσο και δικό μου. Αλλά για να το χρησιμοποιούμε και σαν τραπεζαρία. Σε μια γωνιά του στήσαμε και μια μικρή βιβλιοθήκη για τα λιγοστά μας βιβλία.

Μικρό βέβαια το διαμέρισμα, αλλά, όπως αποδείχτηκε, πολύ βολικό! Οι συνάδελφοι, που μας επισκέπτονταν, δεν πίστευαν τα μάτια τους. Το ήξεραν το μικρό διαμέρισμα σαν έναν μικρό χώρο δίπλα από το Νηπιαγωγείο. Σαν κατοικία της Νηπιαγωγού που έμπαιναν όμως μέσα και τα μικράκια για να πάρουν νερό ή να κάνουν την ανάγκη τους. Τώρα έβλεπαν το χώρο του, τη διαμόρφωσή του και την τακτοποίησή του για κατοικία μιας μικρής οικογένειας με τρία άτομα. Περισσότερο τους εντυπωσίασαν η διαμόρφωση του σαλονιού με το ντιβάνι στο βάθος, όπου υπήρχε η πόρτα του Νηπιαγωγείου, η οποία κλείστηκε με ωραία κουρτίνα. Ακόμη έβλεπαν στα μικρά τραπεζάκια να είναι στρωμμένα τα λιγοστά κεντήματα, που έφερε από την Ελλάδα η Ευαγγελία και εκφράζονταν με τα καλύτερα λόγια για την αισθητική της, το γούστο της και το στήσιμο του νοικοκυριού της!

Έτσι άρχισε η ζωή μας στο διαμέρισμα του Νηπιαγωγείου. Εκεί μέيناμε περίπου δυο χρόνια. Μέσα στην καρδιά της αυλής των Σχολείων. Και όταν ήρθε και το άλλο παιδί, το διαμέρισμά μας έγινε το σημείο αναφοράς. Τα παιδάκια των Σχολείων κάθε μέρα πρώτα εμάς χαιρετούσαν και μετά τους Δασκάλους τους. Στα διαλείμματα όλα μαζεύονταν έξω από το διαμέρισμά μας και περίμεναν να δουν το μικρό, να το χαιρετήσουν και να το καϊδέψουν. Οι συνάδελφοι κάθε μέρα για το μωρό μας συζητούσαν, αφού συνεχώς κατά τα διαλείμματα περιφέρονταν στην καταπράσινη αυλή των Σχολείων και ρωτούσαν για την υγεία του. Ιδιαίτερα όταν έμαθαν το όνομά του! Πείραζαν την Ευαγγελία και γελούσαν με το μεγάλο μας γιο που το είχε προνομάσει Ταρζανάκι. Όταν οι Δάσκαλοι και την επόμενη χρονιά ο Γυμναστής έκαναν γυμναστική δεν μπορούσαν να συμμαζέψουν τα κοριτσάκια για να κάνουν το μάθημά τους. Εκείνα έμπαιναν μέσα στο σπιτάκι μας και έπαιζαν με το μωράκι, ενώ οι συνάδελφοι φώναζαν και συγχρόνως γελούσαν!

Μέσα σε τέτοιες συνθήκες μεγάλωσε το Ταρζανάκι μας για δεκαέξι μήνες. Μέσα στον καθαρό αέρα της Αιθιοπικής γης και σε υψόμετρο 2450 μέτρα. Μ' αυτό το όνομά μεγάλωσε το δεύτερο παιδάκι μας, που είχε τη μεγάλη ευτυχία να γεννηθεί σε ξένη χώρα. Μακριά από την Ελλάδα. Στην αχανή Αφρική. Πάνω στα υψίπεδα της Αιθιοπίας. Και ο τόπος γέννησης θα το συνοδεύει για πάντα στη ζωή του!

Ληστείες: ένα μεγάλο κοινωνικό πρόβλημα

Τι απέγινε όμως με τη βίλα Παρή; Γιατί η Ευαγγελία δικαιώθηκε με την τόση επιμονή της ότι έπρεπε να αποχωρήσουμε όσο γινόταν γρηγορότερα από το σπίτι αυτό;

Μετά από μας στη βίλα Παρή πήγε και εγκαταστάθηκε ο συνάδελφος των Φυσικών Μαθημάτων Κώστας Παπαδόπουλος. Ο συνάδελφος έμεινε στο θάλαμο των αγοριών στο δεύτερο όροφο του Οικοτροφείου. Εκεί σε κάποια γωνιά ενός μικρού δωματίου βολεύτηκε και εξυπηρετούσε την Κοινότητα κάνοντας και τον Παιδονόμο στα αγόρια. Δεν μπορούσε όμως να ζει εκεί μέσα και από τις πρώτες μέρες επιθυμούσε να εξευρεθεί άλλος χώρος για να διαμείνει. Του είχαν προτείνει τα διαμερίσματα της Μόσβουλτ, αλλά η απόσταση και η έλλειψη προσωπικού μέσου δεν ήταν δυνατό να αποδεχτεί το διαμέρισμα στη Μόσβουλτ.

Μετά την αποχώρησή μας από τη βίλα Παρή ο συνάδελφος αμέσως εκδήλωσε το ενδιαφέρον και την επιθυμία να πάει να κατοικήσει ο ίδιος. Πήγε στην Κοινότητα και τους παρακάλεσε να του δώσουν το μεγάλο σπίτι για να διαμείνει, αφού κανένας από τους οικογενειάρχες συναδέλφους δεν το προτιμούσε.

Πράγματι η Κοινότητα σε συνεδρία της αποφάσισε να παραχωρήσει το σπίτι με την υποχρέωση όμως του συναδέλφου να το εγκαταλείψει, όταν το χρειαζόταν για κάποια άλλη οικογένεια. Έτσι ο συνάδελφος Κώστας Παπαδόπουλος εγκαταστάθηκε στη βίλα Παρή και στην αρχή ευχαριστήθηκε πολύ, γιατί το σπίτι είχε τηλέφωνο και ήταν σχετικά απομονωμένο από το συγκρότημα των Σχολείων. Γνώριζε καλά την αγγλική γλώσσα και πίστευε σαν εργένης ότι εκεί θα έκανε τη ζωή του, όπως εκείνος επιθυμούσε!

Δυστυχώς όμως για τον συνάδελφο! Ούτε μια βδομάδα δεν είχε περάσει και το κακό, που τόσο φοβόταν η Ευαγγελία συνέβη σ' αυτόν! Κάποιο απόγευμα, ενώ εκείνος απουσίαζε, κλέφτες μπήκαν στο σπίτι σπάζοντας το τζάμι κάποιου δωματίου από την πίσω πλευρά και του πήραν όλα τα πράγματα! Δεν άφησαν τίποτε. Μαζί με τις βαλίτσες και όλα τα αντικείμενά του. Ρούχα, παπούτσια και ό,τι μικρά αντικείμενα βρήκαν! Μόνο τα βιβλία του δεν πείραξαν! Το κακό μαντάτο έφτασε στην Κοινότητα αργά το βράδυ, όταν εκείνος επέστρεψε στο σπίτι και δεν είχε ούτε πιτζάμες να κοιμηθεί! Τα παιδιά του Οικοτροφείου, αγόρια και κορίτσια, τρόμαξαν με την ανέλπιστη και τρομακτική είδηση. Οι γυναίκες των εκπαιδευτικών κατατρομαγμένες συγκεντρώθηκαν έξω από το διαμέρισμά μας και καλοτύχιζαν τη γυναίκα μου για την απόφασή της να αποχωρήσουμε από το σπίτι αυτό. Οι Κοινοτικοί παράγοντες έλειπαν εξαιτίας της περασμένης ώρας, αλλά ο Διευθυντής του Δημοτικού ειδοποίησε τον Πρόεδρο για το μεγάλο κακό, που είχε συμβεί στο συνάδελφο!

Το γεγονός της ληστείας στη βίλα Παρή, όπου διέμεινε ο συνάδελφος αναδείκνυε ένα σοβαρό κοινωνικό πρόβλημα, που υπήρχε ευρύτατα διαδεδομένο στην πόλη της Αντίς Αμπέμπα. Η πόλη τα τελευταία χρόνια είχε γίνει κοσμοπολίτικη. Ιδιαίτερα μετά την ίδρυση του Οργανισμού Αφρικανικών Κρατών, με έδρα την πρωτεύουσα της Αιθιοπίας. Εξαιτίας αυτού όλες οι χώρες της Αφρικής οργάνωσαν και στελέχωσαν τις πρεσβείες τους με πολυμελείς αντιπροσωπείες. Πολιτικές οργανώσεις και εκκλησιαστικές αποστολές έστησαν τα κέντρα τους και άρχισαν τις δραστηριότητες. Ίδρυσαν σχολεία, εκκλησίες, κέντρα διασκέδασης και ψυχαγωγίας, καταστήματα τροφίμων και κάθε άλλο, που τους ενδιέφερε. Τα ευρωπαϊκά κράτη επίσης. Κατά χιλιάδες κατέφθασαν εδώ οι διάφορες αποστολές. Και όχι μόνο στην Αντίς Αμπέμπα. Αλλά και στις μικρότερες πόλεις. Στη Ναζαρέτ, στη Ντίρε Ντάουα, στην Ασμάρα της Ερυθραίας, στο Χάραρ, στη Τζίμα, στη Λαλιμπέλα, στο Άξουμ (αρχαία Αξώμη), στο Γκόνταρ και πολλές άλλες πόλεις.

Οι οργανώσεις των ευρωπαίων με τις πρεσβείες και τα προξενία τους γέμισαν την Αντίς Αμπέμπα. Έκτισαν καινούργια κτίρια για τις ανάγκες τους και η πόλη πήρε χρώμα ευρωπαϊκών διαστάσεων. Οι καθολικοί δυτικοευρωπαίοι μετανάστευσαν στην Αντίς Αμπέμπα και οι προσηλυτιστικές αποστολές βρήκαν πρόσφορο έδαφος. Έστησαν σχολεία για τα παιδιά των ντόπιων Αιθίοπων, εκκλησίες για τον εαυτό τους, εκκλησίες για τους ντόπιους που προσηλύτιζαν, κέντρα διαπαιδewγησης και καθoδήγησης των νέων και ενηλίκων αφρικανών. Μέσα σε παρθένα δάση αγόρασαν αντί πινακίου φακής από το καθεστώς του Αιθίοπα αυτοκράτορα Χαϊλέ Σελασιέ μεγάλες εκτάσεις και ίδρυσαν σχολές, μοναστήρια, εντευκτήρια και κέντρα προπαγάνδας κάθε είδους!

Οι Ευρωπαίοι βέβαια έφεραν ένα πολιτισμό! Το φαινόμενο αυτό είχε εμφανιστεί από τον δέκατο έβδομο αιώνα, αλλά γενικεύτηκε γύρω στα 1850. Τότε αρκετοί κάτοικοι της Ευρώπης άρχισαν να κατακλύζουν την Αφρική, είτε μόνοι, είτε με κρατικές αποστολές. Τότε η Αφρική ήταν αδύνατη να αμυνθεί γι' αυτό και διαμελίστηκε σε αποικίες. Τον πολιτισμό που έφεραν οι Ευρωπαίοι τον επέβαλαν με βιαιότητα και αυταρχισμό. Οι ιθαγενείς ήταν το όργανο και ενδιέφεραν μόνο όσο μπορούσαν να χρησιμοποιηθούν. Αργότερα αχρηστεύτηκαν, παραμερίστηκαν ή εξαφανίστηκαν!

Στην Αιθιοπία οι πρώτοι Ευρωπαίοι που ήρθαν στα νεότερα χρόνια, ήταν οι Πορτογάλοι. Πολύ πριν από τους Ευρωπαίους είχαν έρθει οι Έλληνες. Από την εποχή του Μεγάλου Αλεξάνδρου αρκετοί Έλληνες από τους στρατιώτες του, που παρέμειναν στην Αίγυπτο, μετακινήθηκαν μέσω της Ερυθράς Θάλασσας στις ακτές της Αιθιοπίας, όπου ίδρυσαν μικρές πόλεις στην παραλία. Η Άδουλη ήταν η πρώτη πόλη στις ακτές της θάλασσας, η οποία υπάρχει μέχρι σήμερα με το ίδιο όνομα. Αργότερα η Αξώμη στο εσωτερικό έγινε η πρωτεύουσα του κράτους. Η ελληνική γλώσσα και ο ελληνικός πολιτισμός επηρέασαν το βασίλειο της Αξώμης. Πολλά μνημεία το αποδεικνύουν αυτό, ιδιαίτερα τα νομίσματα.

Στα χριστιανικά χρόνια γύρω στα 330 μ.Χ. εμφανίζεται ο Σύρος Φρουμέντιος, που διέδωσε το Χριστιανισμό στους Αιθίοπες και έγινε ο πρώτος Επίσκοπος της Αξώμης. Οι βασιλείς της Αιθιοπίας αποδέχτηκαν το Χριστιανισμό, μετέφρασαν τη Βίβλο στα αιθιοπικά και έκτισαν μοναστήρια και πολλούς ναούς προς τιμή της Παναγίας. Το Πατριαρχείο Αλεξανδρείας βοήθησε τους Αιθίοπες και ίδρυσε την Επισκοπή Αξώμης, αλλά αργότερα οι Αιθίοπες ασπάστηκαν την Κοπτική Θεολογία και σήμερα όλοι οι Χριστιανοί Αιθίοπες είναι Κόπτες. Στην Αντίς Αμπέμπα από το 1908 το Πατριαρχείο Αλεξανδρείας επανίδρυσε ως Εξαρχία τη Μητρόπολη Αξώμης με Έλληνα Επίσκοπο, υπαγόμενο άμεσα στο Πατριαρχείο Αλεξανδρείας. Στα τέλη του δέκατου ένατου αιώνα έκαναν την εμφάνισή στην Ανατολική Αφρική οι Ιταλοί, που ζήτησαν από τον αυτοκράτορα Μενελίκ να κάνουν την Αιθιοπία ιταλικό προτεκτοράτο. Οι Αιθίοπες τότε ξεσηκώθηκαν και στη μάχη της Άντουας στα 1896 τους κατατρόπωσαν, αν και ήταν όλοι ξυπόλυτοι και οπλισμένοι με πρωτόγονα όπλα. Αυτό που δεν πέτυχαν στα 1896 οι Ιταλοί, το πέτυχαν σαράντα χρόνια αργότερα. Στα 1936 εξεστράτευσαν εναντίον της Αιθιοπίας και ο Μουσολίνι με τα πολεμικά μέσα που διέθετε μπροστά στους άοπλους Αιθίοπες τους κατέλαβε. Έκανε πολλές καταστροφές και σκότωσε πολλούς από τους κατοίκους της Αιθιοπίας με βόμβες και τα δηλητηριώδη αέρια, που χρησιμοποίησε.

Οι Αιθίοπες αντιστάθηκαν στις πόλεις και στην ύπαιθρο και ποτέ ουσιαστικά δεν παραδόθηκαν. Ο αυτοκράτορας Χαϊλέ Σελασιέ διέφυγε στην Αγγλία και από εκεί κατηύθυνε τον αντιστασιακό αγώνα κατά των Ιταλών. Μεταξύ των Ευρωπαίων που πολέμησαν τους Ιταλούς μέσα στο έδαφος της Αιθιοπίας ήταν και αρκετοί Έλληνες. Με την έναρξη του Δευτέρου Παγκοσμίου Πολέμου ο αυτοκράτορας κατέβηκε στο Χαρτούμ του Σουδάν, από όπου αγωνίστηκε για να ελευθερώσει την πατρίδα του. Στα 1942 συνήψε συνθήκη ειρήνης με τους Ιταλούς του Μουσολίνι και, ενώ συνεχιζόταν ο πόλεμος, ήταν η πρώτη χώρα που ελευθερώθηκε από τον Άξονα.

Μετά τον πόλεμο η Αιθιοπία του Χαϊλέ Σελασιέ βρήκε το βηματισμό της. Οργανώθηκε εσωτερικά σε πολλούς τομείς και η πρόοδος ήταν καταφανής. Στα εξωτερικά θέματα ο αυτοκράτορας κινήθηκε δραστήρια και πέτυχε στα 1963 να δημιουργηθεί ο Οργανισμός για την Αφρικανική Ένωση με έδρα την Αντίς Αμπέμπα. Η ίδρυση της Αφρικανικής Ένωσης μέσα στην Αιθιοπία έδωσε μεγάλη ώθηση να γεμίσει η πρωτεύουσα της χώρας από πολλούς ξένους. Όχι μόνο Αφρικανούς, αλλά και Ασιάτες, Ευρωπαίους και Αμερικανούς. Ιδιαίτερα από τους τελευταίους, που μετά τον πόλεμο πήραν στα χέρια τους τα ηνία της παγκόσμιας κυριαρχίας.

Εξαιτίας αυτής της κατάστασης η Αντίς Αμπέμπα κατακλύστηκε από πλήθος κάθε ξενικού στοιχείου. Ο πολύς λαός όμως της Αιθιοπίας πολύ λίγο ωφελήθηκε από την τεράστια αλλαγή μέσα στην Αιθιοπία. Ιδιαίτερα στην ύπαιθρο, όπου η φτώχεια και η πείνα μάλιστα τον πληθυσμό. Κατά ομάδες οι φτωχοί και πεινασμένοι της υπαίθρου κατέφθαναν στην πρωτεύουσα για να ζήσουν από τους ξένους. Πράγματι αρκετοί από τους ντόπιους Αιθίοπες βρήκαν απασχόληση κοντά στους πολλούς ξένους. Όλοι σχεδόν, όντας αναλφάβητοι, βρήκαν δουλειά σαν φύλακες των πρεσβειών, των προξενείων και των σπιτιών των πλουσίων. Οι περισσότεροι όμως που κατέφθαναν από τα χωριά και τα ορεινά της Αιθιοπίας μέσα στην πρωτεύουσα βρήκαν σαν απασχόληση τις ληστείες και τις αρπαγές των οικοσκευών των ξένων για να γεμίσουν το στομάχι και να λύσουν το πρόβλημα της πείνας. Τα κρούσματα ήταν καθημερινά! Ένα τέτοιο κρούσμα είχαμε στην Κοινότητά μας και ένα άλλο στο σπίτι του φίλου μας ομογενή Μήτσου Μποσνάκη, που θα δούμε παρακάτω!

Η κατάσταση είχε πάρει εκρηκτικές διαστάσεις. Τα σπίτια των ξένων και τα κτίρια των διαφόρων αποστολών είχαν καταληφθεί σωστά φρούρια! Φύλακες μέρα νύχτα έξω από τα σπίτια με τα κοντάρια στα χέρια τους. Τα όπλα των Αιθίοπων από τους αρχαιότερους χρόνους. Μ' αυτά πολεμούσαν μεταξύ τους. Μ' αυτά πολέμησαν τους Ιταλούς στα 1896 και τους νίκησαν. Μ' αυτά πολέμησαν και στα 1936, αλλά νικήθηκαν από τους πάνοπλους Ιταλούς. Τώρα με τα ίδια όπλα για να φυλάγουν τις περιουσίες των ξένων από τους συμπατριώτες τους. Οι ζαμπάνηδες, αυτό ήταν το επίσημο όνομά τους, ήταν περιζήτητοι και επιλέγονταν με μεγάλη προσοχή. Έπρεπε να διακρίνονται για την εντιμότητα και την υπευθυνότητα, αλλά και τη σωματική τους ικανότητα.

Το συγκρότημα της Κοινότητας με τα Σχολεία ήταν γεμάτο από τέτοιους ζαμπάνηδες. Άλλοι στην είσοδο, άλλοι στο εστιατόριο, άλλοι στην αυλή των Σχολείων, άλλοι στις εισόδους των διαμερισμάτων των Καθηγητών και τέλος άλλοι μπροστά από το Οικοτροφείο των παιδιών. Στην αρχή, όσοι τελευταία φτάσαμε στην Αιθιοπία, γελούσαμε με τους πολυάριθμους φύλακες. Το βλέπαμε και σαν αστείο. Ιδιαίτερα οι άνδρες. Οι γυναίκες μας όμως με το γυναικείο αισθητήριο για αυτοσυντήρηση αντιλήφθηκαν νωρίς την τραγική κατάσταση της καθημερινότητας στην Αντίς Αμπέμπα και διέβλεπαν στο βάθος απαραίτητη την ύπαρξη των φυλάκων. Δίπλα στους ζαμπάνηδες υπήρχαν και οι γυναίκες των Αιθίοπων, που υπηρετούσαν τους ξένους στις οικιακές εργασίες τους. Πολύ μεγάλη εντύπωση έκανε στους νεοφερμένους ξένους ότι στην Αιθιοπία υπάρχουν «κινητά πλυντήρια». Εννοούσαν βέβαια τις γυναίκες που έπλεναν με τα χέρια τους για πολλές ώρες τα ρούχα των ξένων!

Σ' αυτή την τραγική κατάσταση βρισκόταν η καθημερινή ζωή στην Αντίς Αμπέμπα, όταν η οικογένεια μου πήρε την απόφαση να εγκατασταθεί στη βίλα Παρή. Οι Κοινοτικοί άρχοντες προφανώς δεν είχαν υπολογίσει σωστά τον κίνδυνο, που διέτρεχε το σπίτι, και έδωσαν την άδεια σε μένα να εγκατασταθώ εκεί, χωρίς να λάβουν τα απαραίτητα μέτρα ασφάλειας. Δεν είχε γίνει κάποιο κρούσμα στα σπίτια του χώρου των Σχολείων και δεν περίμεναν να υπάρξει κάτι παρόμοιο στο διπλανό σπίτι, στη βίλα Παρή, αν και πολλά κρούσματα είχαν συμβεί σε σπίτια πολλών ξένων και ιδιαίτερα σε σπίτια ομογενών! Νόμιζαν ότι οι φύλακες της κεντρικής εισόδου του συγκροτήματος των Σχολείων ήταν σε θέση να ελέγχουν τη βίλα, γιατί είχαν οπτική επαφή με την είσοδο του σπιτιού. Δεν υπολόγιζαν ότι οι κλέφτες ξέρουν να μπαίνουν στα σπίτια και από τα κεραμίδια!

Οι κλέφτες μπήκαν στη βίλα σπάζοντας ένα τζάμι παραθύρου από την αντίθετη πλευρά από την είσοδο των Σχολείων. Και αυτό έγινε κάποια ώρα, που επικρατούσε απόλυτη ησυχία στο χώρο των Σχολείων. Τα παιδιά είχαν σχολάσει και είχαν αποχωρήσει για τα σπίτια τους. Όσοι έμειναν στο συγκρότημα των Σχολείων κουρασμένοι από την πρωινή εργασία, πήγαν στα διαμερίσματά τους, γευμάτισαν και κατά το ελληνικό έθιμο αναπαύονταν. Τα παιδιά του Οικοτροφείου, αφού γευμάτισαν στο εστιατόριο, βρισκόντουσαν όλα μέσα, γιατί ήταν ώρα υποχρεωτικής ανάπαυσης μέχρι στις τέσσερες το απόγευμα. Μετά κατέβαιναν στις αίθουσες των Σχολείων τους και διάβαζαν όλα μαζί, ενώ κάποιος συνάδελφος που είχε υπηρεσία παρακολουθούσε τα παιδιά στην απογευματινή τους μελέτη.

Το μεγάλο κακό με μεγάλη πιθανότητα έγινε γύρω στις τρεις με τέσσερες το απόγευμα, δηλαδή μέρα - μεσημέρι! Ο συνάδελφος Κώστας Παπαδόπουλος εκείνο το απόγευμα βρισκόταν έξω στην πόλη. Έφαγε το μεσημέρι με τα παιδιά και τους άλλους συναδέλφους, που έτρωγαν στο εστιατόριο των Σχολείων, και βγήκε στην πολύβουη Αντίς Αμπέμπα για να συναντήσει κάποιους ντόπιους φίλους, που είχε γνωρίσει τις τελευταίες μέρες.

Γύρισε αργά το βράδυ στο σπίτι και το βρήκε αναστατωμένο. Βέβαια δεν ήταν παραβιασμένο, ούτε κάποια πόρτα ήταν χτυπημένη. Έψαξε να βρει από πού μπήκαν οι κλέφτες! Το σπίτι ήταν πολυδαίδαλο με πολλά δωμάτια και δυο μπάνια! Τελικά βρήκε το χώρο, από τον οποίο μπήκαν οι κλέφτες. Ήταν ένα μικρό παράθυρο, ακριβώς από την αντίθετη πλευρά, που βρισκόταν η είσοδος του συγκροτήματος των Σχολείων. Οι κλέφτες έσπασαν το τζάμι του παραθύρου και μπήκαν μέσα στο σπίτι. Μάλιστα σπάζοντας το τζάμι άφησαν και ίχνη πάνω του. Μάτωσαν τα χέρια του δράστη και το αίμα είχε πέσει κάτω στο δάπεδο αφήνοντας πολλές και χοντρές κηλίδες αίματος!

Ο συνάδελφος τρομαγμένος ήρθε αμέσως στην αυλή των Σχολείων και στους πρώτους, που απευθύνθηκε, ήμασταν εγώ και η Ευαγγελία. Το δικό μας διαμέρισμα ήταν μέσα στην αυλή. Η ώρα ήταν δέκα το βράδυ. Όλοι βρισκόμασταν στα σπίτια μας, ενώ τα παιδιά είχαν ανέβει τα σκαλοπάτια του τριώροφου Οικοτροφείου για να αναπαυτούν μετά το βραδινό φαγητό. Στο πρώτο όροφο έμεινε ο συμπατριώτης Σάββας Τσακλίδης και παραδίπλα του ο συνάδελφος φιλόλογος Νίκος Σαρρόπουλος. Τους φωνάζουμε να κατεβούν κάτω στη χορταριασμένη αυλή. Εκείνοι βλέποντας μαζί μου και τον συνάδελφο Κώστα Παπαδόπουλο, αμέσως το μυαλό τους πήγε στο κακό. Και δεν έπεσαν έξω! Ιδιαίτερα ο Σάββας, που είχε

κάποια εμπειρία από την κατάσταση στην Αντίς Αμπέμπα. Βρισκόταν ήδη στο δεύτερο χρόνο και είχε ακούσει αρκετά από τους γονείς των παιδιών για τις ληστείες των ντόπιων ξυπόλυτων και πεινασμένων Αιθιοπών!

Δεν είχαν περάσει ούτε πέντε λεπτά της ώρας και όλος ο κόσμος του συγκροτήματος των Σχολείων βρισκόταν στη χορταριασμένη αυλή. Τα μεγάλα κορίτσια και τα αγόρια κατέβηκαν κάτω και παρακολουθούσαν άφωνα τις αφηγήσεις των μεγάλων. Τα μικρότερα κρεμασμένα από τα παράθυρα παρακολουθούσαν τη σκηνή. Όλοι μιλούσαμε φωναχτά και ρίχναμε την ευθύνη στους Κοινοτικούς, που δεν είχαν πάρει τα απαραίτητα μέτρα για τη φύλαξη της βίλας. Κάποιοι μονολογούσαν και καλοτύχιζαν τη γυναίκα μου, που με την επιμονή της, πέτυχε να εγκαταλείψουμε νωρίς το «ωραίο» σπίτι. Και το σπουδαιότερο να μη χτυπήσει το μεγάλο κακό εμάς!

Ο συνάδελφος αναστατώθηκε τόσο πολύ που δεν ήθελε ούτε να πάει να κοιμηθεί στο σπίτι. Δεν είχε ούτε πιτζάμες να κοιμηθεί! Μεταξύ μας οι συνάδελφοι του δώσαμε κάποια ρούχα για να αντιμετωπίσει τις πρώτες μέρες. Την πρώτη βραδιά ξανακοιμήθηκε στο παλιό του στέκι κοντά στα αγόρια στο Οικοτροφείο. Τις επόμενες μέρες η Κοινότητα τον βοήθησε οικονομικά και έλαβε κατασταλτικά μέτρα για τη φύλαξη του σπιτιού τοποθετώντας κάποιον φύλακα στη βίλα Παρή!

Αυτή ήταν μια τραυματική εμπειρία για όλους μας. Ιδιαίτερα για την οικογένειά μου και πολύ περισσότερο για τη γυναίκα μου, που η καινούργια της ζωή σε μια ξένη χώρα άρχιζε με τέτοιο τρόπο. Λυπήθηκε πολύ για το συνάδελφο και για πολλές μέρες δεν μπορούσε να ησυχάσει, ούτε να κοιμηθεί. Παρά τις καθησυχάσεις των φίλων και τις δικές μου δεν έλεγε να ηρεμήσει. Είχα αρχίσει να ανησυχώ, γιατί η κατάστασή της ήταν δύσκολη και πολύ επικίνδυνη. Λίγες μέρες αργότερα πήραμε το Βούλγαρο μαιευτήρα Πέτκωφ, που ζούσε στην Αντίς Αμπέμπα σα γιατρός, και εκείνος την καθησύχασε. Έτσι άρχισε και τις επισκέψεις ο ειδικός γιατρός στο χώρο των Σχολείων. Η συνείδησή μου ηρέμησε με τις επισκέψεις του γιατρού, αλλά και η διάθεση της γυναίκας μου άλλαξε. Όλα τώρα πήγαιναν ομαλά και αναμέναμε το ευχάριστο γεγονός μετά από κάποιους μήνες.

Ο Βούλγαρος γιατρός ήξερε πολύ καλά την αγγλική γλώσσα και η συνεννόηση μαζί μας ήταν καρποφόρα. Κάναμε και εμείς καλή πρακτική εξάσκηση στην εκμάθηση της γλώσσας. Στην αρχή για διερμηνέα είχαμε μια ντόπια αιθιοπίδα μαθήτριά μου στην Τετάρτη τάξη, που αναφέρθηκε παραπάνω και άκουγε στο όνομα Τουρουμπραχάν. Ο γιατρός ήξερε και λίγα ελληνικά. Ιδιαίτερη εντύπωση έκανε όταν μας διηγήθηκε ότι καταγόταν από το Μελένικο, μια σπουδαία και ανθηρή ελληνική κωμόπολη, που ήταν κατά πολύ μεγάλο ποσοστό πριν από το 1912 ελληνικότατη!

Γνώριζε πολύ καλά την ιστορία της γενέτειράς του. Έλεγε ότι το Μελένικο το 1913, που με τη Συνθήκη του Βουκουρεστίου επιδικάστηκε στη Βουλγαρία, είχε 500 ελληνικές οικογένειες, 80 οθωμανικές και 10 μόνο βουλγαρικές. Είχε σπουδαίους Έλληνες, που κατοικούσαν σε ωραία σπίτια με λαϊκή μακεδονική αρχιτεκτονική. Τα κρασιά του Μελένικου ήταν φημισμένα, ιδιαίτερα το κόκκινο κρασί, που το προτιμούσαν οι Βυζαντινοί αυτοκράτορες. Ο ίδιος είχε ξενιτευτεί στην Αντίς Αμπέμπα, γιατί οι συνθήκες στη χώρα του ήταν απαίσιες από πολιτικής και οικονομικής πλευράς. Οι γιατροί και γενικά όλοι οι επιστήμονες, μας έλεγε, ότι, αν δεν ήταν κομματικά στελέχη, υπέφεραν και ήταν περιφρονημένοι και ανυπόληπτοι. Γι' αυτό πολλοί ξενιτεύονταν σε ξένες χώρες, κυρίως της Αφρικής, όπου υπήρχε πρόσφορο έδαφος για εργασία με καλές απολαβές και κοσμοπολίτικη ζωή!

Γνωριμία της πόλης και των ανθρώπων

Οι πρώτες μέρες στην Αντίς Αμπέμπα ήταν πραγματικά δύσκολες. Ο εγκλιματισμός σ' έναν ξένο τόπο πάντοτε είναι δύσκολος γιατί φέρνει αλλαγές. Ιδιαίτερα όταν ο τόπος αυτός είναι μια ξένη χώρα πολύ μακριά από την Ελλάδα με άλλο κλίμα, άλλους ανθρώπους και άλλες συνήθειες και νοοτροπίες. Την Αιθιοπία τη γνωρίζουμε κάπως ελαφρώς από τα συγγράμματα του Ηροδότου. Ο πατέρας της Ιστορίας λέει ότι σε μια περιοχή πολύ νοτιότερα από τη Φαραωνική Αίγυπτο ζουν άνθρωποι πιο μελαψοί από τους Αιγυπτίους. Αυτοί είναι οι Αιθίοπες που η λέξη σημαίνει τους ανθρώπους με το καμμένο από τον ήλιο πρόσωπο. (Αιθίοψ=αίθω+οψ=άνθρωπος με καμμένο πρόσωπο).

Η Αιθιοπία είναι χώρα με αρχαιότατη ιστορία και αξιόλογο πολιτισμό. Μαζί με την Αίγυπτο αποτελούν τις δυο μοναδικές χώρες της αφρικανικής ηπείρου που διαθέτουν στοιχεία πολιτισμικής αναφοράς και ίχνη ιστορικής συνέχειας πολύ πριν από την τρίτη χιλιετία π. Χ. Από τη θρυλική βασίλισσα του Σαβά ως τις χριστιανικές εκκλησίες της Λαλιμπέλα και του Άξουμ και από το μύθο της κρυμμένης Καινής Διαθήκης ως στον απελευθερωτικό αγώνα του Χαϊλέ Σελασιέ, η αιθιοπική γη συνιστά μια αδιάκοπη Ιστορία γεμάτη μύθους, θρύλους και παραδόσεις.

Οι πόλεις στην Αφρική βρίσκονται πάνω στα βουνά. Εκεί υπάρχουν φαρδιά και μεγάλα υψίπεδα που είναι φαντασμαγορικά. Το υψόμετρο είναι μεγάλο, πολύ μεγάλο. Πάνω από τα δυο χιλιάδες μέτρα. Ο αέρας είναι λίγος και αραιός. Η κίνηση γίνεται με βραδύ ρυθμό. Το περπάτημα το καταλαβαίνεις ότι είναι δύσκολο. Η αναπνοή σου κόβεται απότομα, αν επιταχύνεις το βάδισμά σου. Η θερμοκρασία στην Αφρική είναι σταθερή πάνω στα υψίπεδα. Το βράδυ κατεβαίνει στους δέκα βαθμούς πάνω από το μηδέν, ενώ το μεσημέρι ανεβαίνει μέχρι τους είκοσι πέντε και καμιά φορά στους είκοσι επτά. Στα χαμηλά η θερμοκρασία είναι πολύ υψηλή. Γι' αυτό και οι πόλεις των αφρικανών βρίσκονται ψηλά στα υψίπεδα των βουνών!

Εικόνα 7. Αιθιοπικά σπίτια

Η Αντίς Αμπέμπα είναι κτισμένη στα 2450 μέτρα πάνω από τη θάλασσα. Το όνομά της στα αιθιοπικά σημαίνει «νέο λουλούδι». Και είναι πράγματι ένα λουλούδι! Είναι η πρωτεύουσα της Αιθιοπίας και έχει εκατό χρόνια ζωή. Απλώνεται κατάψηλα σ' ένα μεγάλο επίπεδο και φαντασμαγορικό υψίπεδο. Η ατμόσφαιρα είναι αραιότατη, χωρίς αρκετό οξυγόνο. Για να μπορέσεις να συνηθίσεις, πρέπει να περπατάς με προσοχή. Σε δρόμο ανηφορικό τα πράγματα είναι δύσκολα. Έρχεται ώρα, που νιώθεις τα πόδια σου να τρέμουν. Δεν μπορείς να καταλάβεις τι σου συμβαίνει. Η πόλη έχει μεγάλους και ανοιχτούς δρόμους. Όλοι είναι δεντροφυτεμένοι με ευκάλυπτος. Το δέντρο αυτό φαίνεται ότι είναι το εθνικό δέντρο της Αιθιοπίας. Η ομορφιά της πόλης είναι ο ευκάλυπτος με όλα τα είδη του. Απλώνεται σ' όλη την πολιτεία και ολόγυρα στις πλαγιές και στις κορυφές των λόφων. Ο ευκάλυπτος

δημιουργεί την ευλογία της χλωρίδας και πολλαπλασιάζει το οξυγόνο, που είναι λιγοστό. Έτσι κάνει ευκολότερη την ανάσα και ανετότερο το περπάτημα στην πόλη.

Ένα απόγευμα των πρώτων ημερών, μετά την τακτοποίησή μας στο νέο διαμέρισμα, μαζί με άλλους συναδέλφους και τις γυναίκες μας βγήκαμε να δούμε και να περιεργαστούμε την πόλη και τους ανθρώπους της. Πεζοί ξεκινήσαμε και αφού περάσαμε το μικρό δρόμο, που συνδέει το συγκρότημα των Σχολείων με τον κεντρικό δρόμο, ανοιχτήκαμε στο μεγάλο δρόμο που οδηγούσε στο κέντρο της πόλης. Ήταν η πρώτη επικοινωνία και επαφή με την πόλη και τους ανθρώπους της. Περιπατήσαμε γύρω στα διακόσια μέτρα στον πλατύ και ανοιχτό δρόμο με τη χορταριασμένη και δεντροφυτεμένη νησίδα του. Δεξιά και αριστερά οι πανύψηλοι ευκάλυπτοι έκαναν το δρόμο φανταστικό και πολύ πανηγυρικό. Τον είχαμε αντικρίσει μέσα από τα αυτοκίνητα από το αεροδρόμιο προς την Κοινότητα, όταν φτάσαμε στην Αντίς Αμπέμπα. Τώρα τον περπατούσαμε με τα πόδια και προσπαθούσαμε να μελετήσουμε τους ανθρώπους, που βάδιζαν δίπλα μας!

Δεν βλέπουμε τις γειτονιές των ντόπιων. Δεν είναι δίπλα από τον κεντρικό δρόμο που περπατάμε. Εμένα με ενδιέφερε να δω τις κατοικίες και τις γειτονιές των ντόπιων. Οι άνθρωποι που συναντούμε στο δρόμο φαίνονται πολύ φτωχοί και σχεδόν ρακένδυτοι. Οι άνδρες κυκλοφορούν με χασιδένιο ιμάτιο, που ρίχνεται στους ώμους και στενεύει στα πόδια, τυλίγοντάς τα σφιχτά. Στο χέρι κρατούν ένα ψηλό ραβδί, που το στηρίζουν στον ώμο. Κάποιοι λένε ότι είναι το φυσικό τους όπλο, που κρατούν πάντοτε και στον πόλεμο και την ειρήνη. Οι γυναίκες τους φοράνε φαρδιά φουστάνια από βαμβακερά υφάσματα, που στο κάτω μέρος έχουν χρυσοκέντητες ούγιες. Οι νεαρές κοπέλες έχουν γλυκά και καθαρία πρόσωπα. Κάποιοι περιηγητές γράφουν ότι τα μάτια τους είναι ερωτικά και τα κάτασπρα δόντια τους λάμπουν στο μελαψό πρόσωπο. Ότι οι Αφρικανές έχουν λιγνά πόδια, που πολύ συχνά δεν αγνοούν την απαλή καμπύλη! Όταν έρχεσαι από την Ευρώπη, η πρώτη γνωριμία με τις γυναίκες σε ξαφνιάζει. Άλλος κόσμος! Υπάρχει και στη φτώχεια και την αθλιότητα κάποιο μεγαλείο. Στην παντοτινή στέρηση και φτώχεια υπάρχει μια μορφή ενός γυναικείου ερωτικού μεγαλείου, που σε συναρπάζει!

Μας προσπερνούν χωρίς να μας δίνουν και πολλή σημασία. Κάποιοι και κάποιες όμως βλέπουν που τους παρακολουθούμε και γελούν μαζί μας. Ιδιαίτερα οι γυναίκες, που μας βλέπουν σαν νεόφερτους και ψυχολογούν ότι τους αντικρίζουμε για πρώτη φορά. Και δεν είχαν άδικο! Προφανώς το είχαν μάθει καλά το μάθημά τους με τους Ευρωπαίους. Τι τους είχε απομείνει να μάθουν; Κάποιος δικός μας λογοτέχνης έχει γράψει ότι οι αφρικανοί, άνδρες και γυναίκες, βλέπουν στο πρόσωπο του Ευρωπαίου το αφεντικό. Το αφεντικό κάθε είδους!

Στα πεντακόσια μέτρα ο δρόμος χωρίζεται στα δύο. Δεξιά οδηγεί προς τα παλάτια του βασιλιά της Αιθιοπίας, του Χαϊλέ Σελασιέ. Αριστερά ο δρόμος οδηγεί στο κέντρο της πόλης. Μπροστά μας αντικρίζουμε ένα κατάστημα, που στον πρώτο όροφο διαβάζουμε στα αγγλικά «Ραντεβού». Καταλάβαμε ότι ήταν κάποια καφετέρια και πλησιάσαμε για να μπούμε μέσα. Ανεβήκαμε στον όροφο και καθίσαμε στα πολύ ωραία καθίσματα με τα πολυτελή τραπεζάκια. Είμαστε εννιά άνθρωποι. Τέσσερα ζευγάρια και ο Διευθυντής του Γυμνασίου. Μεταξύ μας είναι ο Σάββας με τη γυναίκα του Μαρίκα και ο Γεώργιος Βενιζέλος, που ξέρουν τα κατατόπια καλύτερα από μας τους νέους. Παραγγέλλουμε από ένα ποτό και απολαμβάνουμε το χώρο γύρω από το δρόμο. Μπροστά από τον αριστερό δρόμο αντικρίζουμε πολύ λαό, που εργάζεται σ' ένα χώρο μεγάλο και κατηφορικό. Ο Σάββας μας κατατοπίζει ότι πρόκειται για την Κόκκινη Πλατεία της Αντίς Αμπέμπα. Στήνεται στα πρότυπα της Κόκκινης Πλατείας της Μόσχας!

Συνειρμικά το μυαλό μας πήγε στην επικράτηση από το προηγούμενο καλοκαίρι του στρατιωτικού καθεστώτος. Το νέο καθεστώς ήταν ρωσικής επιρροής. Γι' αυτό και στήνονταν μνημεία ρωσικής ιδεολογίας. Ο Βενιζέλος και ο Σάββας πήραν το λόγο και μας είπαν ορισμένα πράγματα για την κατάσταση, που επικράτησε στην Αιθιοπία από το προηγούμενο καλοκαίρι του 1974. Οι στρατιωτικοί πήραν στα χέρια τους την πολιτική κατάσταση και τον αυτοκράτορα και πολλούς από τους ανθρώπους του τους φυλάκισαν. Κάποιοι έλεγαν ότι τον αυτοκράτορα με τους διαδόχους του θρόνου τους εξαφάνισαν! Ο Σάββας επέμενε στο τελευταίο ότι πράγματι τους εξαφάνισαν. Αυτή ήταν η επίσημη γραμμή που κυκλοφόρησε το στρατιωτικό καθεστώς. Η είδηση έκανε το γύρο του κόσμου και ανησύχησε τους Αμερικανούς και τους Ευρωπαίους. Υπήρχε σοβαρός λόγος για το καθεστώς να κυκλοφορήσει την είδηση αυτή. Ο λαός στην Αιθιοπία, όντας αγράμματος, πίστευε ότι ο αυτοκράτορας είχε θεϊκή προέλευση. Και ως εκ τούτου δεν μπορούσε να χαθεί η γενιά του αυτοκράτορα. Αυτό ήταν πρόκληση για το καθεστώς, το οποίο, σύμφωνα με πληροφορίες,

υπακούοντας στις εντολές των ξένων συμβούλων εξαφάνισε τον αυτοκράτορα και κάθε μέλος της οικογένειας κατά τρόπο μυστηριώδη. Κανείς δεν έμαθε πώς έγινε η εξαφάνιση!

Στο βιβλίο του «Οι δυο μου Πατρίδες» ο Δημήτρης Καλογερόπουλος, γεννημένος και αναθρεμμένος στην Αντίς Αμπέμπα, περιγράφει με πολλή ενάργεια τα γεγονότα της επικράτησης των στρατιωτικών. Όταν έγινε το πραξικόπημα είχε ταξιδιωτικό πρακτορείο στο κέντρο της Αντίς Αμπέμπα. Γράφει στις τελευταίες σελίδες του πρώτου μέρους του βιβλίου του ότι εξαιτίας της μεγάλης ξηρασίας και το θάνατο πολλών χιλιάδων ανθρώπων κυρίως στα βόρεια της Αιθιοπίας στην περιοχή της Ερυθραίας, ο αυτοκράτορας και οι υπουργοί του δεν έκαναν τίποτε για να ανακουφίσουν το λαό, που μαστιζόταν από την πείνα. Το γεγονός αυτό έδωσε το έναυσμα της επέμβασης των στρατιωτικών.

Το καλοκαίρι του 1974, γράφει ο Καλογερόπουλος, συνέλαβαν όλα τα βασικά στελέχη της κυβέρνησης του Χαϊλέ Σελασιέ και τους διαδόχους του, 62 άτομα συνολικά και τους έριξαν στις φυλακές. Το μεγάλο «μπαμ» όμως, έγινε στις 12 Σεπτεμβρίου του 1974. Το στρατιωτικό Συμβούλιο καθάισε τον αυτοκράτορα και τον φυλάκισε! Στις 23 Νοεμβρίου του 1974 εκτέλεσαν τους 62 κρατούμενους του παλιού καθεστώτος και ανακοίνωσαν τα νέα μέτρα του Στρατιωτικού Συμβουλίου. Τον αυτοκράτορα τον κράτησαν φυλακισμένο και στις 24 Αυγούστου του 1975 τον θανάτωσαν κατά μυστηριώδη τρόπο. Τα νέα για το θάνατό του ανακοινώθηκαν σαν ένα ασήμαντο γεγονός ανάμεσα σε άλλα καθημερινά νέα! Η χούντα των στρατιωτικών ανέφερε ως αιτία του θανάτου κάποιες επιπλοκές του αναπνευστικού συστήματος ύστερα από εγχείρηση προστάτη. Η επικρατέστερη άποψη είναι, από έρευνα που έγινε αργότερα, ότι τον θανάτωσαν πνίγοντάς τον μ' ένα μαξιλάρι και τον έθαψαν στο υπόγειο του παλατιού ακριβώς κάτω από το γραφείο του αρχηγού της επανάστασης Χαϊλέ Μαριάμ Μεγκίστου!

Και τελειώνει ο συγγραφέας ότι έτσι κατά τρόπο τραγικό έληξε η δυναστεία του Χαϊλέ Σελασιέ του Α', ύστερα από 44 χρόνια στην εξουσία ως Βασιλεύς των Βασιλέων και 8 χρόνια ως αντιβασιλεύς και Βασιλεύς. Η μεγάλη δυναστεία που κρατούσε από το Βασιλιά των Εβραίων Σολομώντα που συνευρέθηκε με τη Βασίλισσα του Σαβά και γεννήθηκε ο πρώτος Βασιλεύς των Αιθίοπων!

Ξαναγυρίζουμε στην πραγματικότητα και περιεργαζόμαστε το πλήθος, που εργάζεται πυρετωδώς για την κατασκευή της Κόκκινης Πλατείας. Είναι πολύς λαός. Σωστό μελίσσι! Άλλοι κουβαλούν πέτρες, άλλοι με τα καρότσια φέρνουν χώμα, που είναι κόκκινο, άλλοι δίνουν εντολές σαν επιστάτες και γύρω-γύρω άλλοι με τα όπλα τους επιτηρούν. Ήταν αργά το απόγευμα και μας ξάφνιασε όλους, γιατί η ώρα ήταν προχωρημένη για δουλειά. Τέτοια όμως το νέο καθεστώς δεν τα γνωρίζει! Η Πλατεία έπρεπε να τελειώσει. Τις επόμενες μέρες θα γινόταν η πρώτη μεγάλη συγκέντρωση στην καινούργια Κόκκινη Πλατεία, όπου ο λαός της Αιθιοπίας θα επικύρωνε το έργο του Στρατιωτικού Καθεστώτος!

Οι γυναίκες βλέποντας τόσο κόσμο να εργάζεται κάτω από τέτοιες συνθήκες άρχισαν να ανησυχούν και να εκφράζουν την αλληλεγγύη τους προς τους κακόμοιρους εργάτες του αιθιοπικού λαού. Είχαμε ζήσει και εμείς το στρατιωτικό καθεστώς της χούντας της 21ης Απριλίου, αλλά παρόμοιες καταστάσεις δεν είδαμε, ούτε συναντήσαμε κάπου στην πατρίδα μας. Αλλά στην Αφρική τα αφρικανικά απολυταρχικά καθεστώτα έχουν κοντά στα άλλα και τις ιδιορρυθμίες τους!

Πήραμε το ποτό και αφού πληρώσαμε στα γρήγορα κατεβήκαμε να φύγουμε. Κάποιοι θέλησαν να προχωρήσουμε πεζοί προς το κέντρο της πόλης, αλλά κάποιοι άλλοι με τις τρομαγμένες γυναίκες επέμειναν ότι έπρεπε να γυρίσουμε πίσω στην Κοινότητα. Και αυτό έγινε. Στην επιστροφή το βήμα μας έγινε ταχύτερο. Αμέσως καταλάβαμε τις κλιματολογικές συνθήκες της πόλης. Η ανάσα μας άρχισε να κόβεται και τα πόδια μας να τρικλίζουν. Η γυναίκα μου χρειάστηκε βοήθεια για να αντέξει το γρήγορο βηματισμό. Με το ηλιοβασίλεμα φτάσαμε στην Κοινότητα και εκεί έγινε ο πρώτος απολογισμός της γνωριμίας μας με τους ντόπιους και την πόλη τους. Η πρώτη εντύπωση δεν ήταν καθόλου καλή με την πρώτη έξοδο στην πόλη! Μια άσχημη εμπειρία έμπαινε μέσα μας και θα συνεχιζόταν για πολύ! Ευτυχώς για μας τους ξένους, Ευρωπαίους και Αμερικανούς, δεν ήταν και τόσο τραγικά τα πράγματα. Για το ντόπιο πληθυσμό όμως η κατάσταση ήταν τραγική!

Καθημερινά οι γονείς των παιδιών, που τα φέρνουν στα Σχολεία, μας ενημερώνουν για τα νέα της πόλης. Μας λένε όλα τα τραγικά που συμβαίνουν κατά τη διάρκεια της νύχτας. Οι πυροβολισμοί στις διάφορες συνοικίες ακούγονται σποραδικά. Και εμείς μέσα από το χώρο του συγκροτήματος των Σχολείων ακούγαμε τακτικά τους πυροβολισμούς κατά τη διάρκεια της νύχτας. Αλλά δεν βλέπαμε τίποτε. Μόνο εικασίες κάναμε στις συζητήσεις μεταξύ των συναδέλφων. Και μάλιστα μεταξύ συναδέλφων, που είχαν δημοκρατικά φρονήματα. Από τους γονείς των παιδιών μαθαίνουμε ότι οι στρατιωτικές περίπολοι κάθε πρωί μαζεύουν

τους νεκρούς της νύχτας. Κάποιοι από τους γονείς με πόνο ψυχής διηγούνται τα τραγικά γεγονότα! Ιδιαίτερα κάποιοι, που έρχονται από τα προάστια της πόλης και αντικρίζουν τα στρατιωτικά αυτοκίνητα να φορτώνουν τα πτώματα των φοιτητών και των αντιφρονούντων στο καθεστώς. Κάποιοι άλλοι με πολλή παρρησία και αδιάντροπη κομπορημοσύνη μπροστά στους Καθηγητές, τους Δασκάλους, αλλά και στα παιδιά εκφράζονται με τα «καλύτερα» λόγια για τους στρατιωτικούς της Αιθιοπίας, που έβαλαν τάξη στα πολιτικά πράγματα της χώρας! Έφερναν μάλιστα και παραδείγματα από την Ελλάδα και έκαναν σύγκριση της νέας πολιτικής κατάστασης στην Αιθιοπία με το καθεστώς της 21ης Απριλίου του 1967!

Βρισκόμαστε στα μέσα Οκτωβρίου του 1975. Το καθεστώς των στρατιωτικών έχει δεκαπέντε μήνες ζωή και, σύμφωνα με τις απόψεις των ανθρώπων που γνωρίζουν τα καθέκαστα στη χώρα, έχει επικρατήσει παντελώς. Ο αυτοκράτορας Χαϊλέ Σελασιέ και οι άνθρωποί του συνελήφθησαν από το επαναστατικό συμβούλιο και κλείστηκαν στις φυλακές. Από εκεί κατά μυστηριώδη τρόπο χάθηκαν πολλοί, άλλοι φανερά και άλλοι κρυφά. Αλλά χάθηκαν όλοι μια για πάντα! Η αντίσταση του λαού ήταν μεγάλη και πολύ αιματηρή. Αλησμόνητη θα μείνει η Πρωτομαγιά του 1977, που θα δούμε παρακάτω. Την επόμενη μέρα από εκείνη την Πρωτομαγιά έφτασε η είδηση στα Σχολεία μας ότι έγινε η μεγάλη σφαγή. Η εκτέλεση τριών χιλιάδων φοιτητών και άλλων αντιφρονούντων από το στρατιωτικό καθεστώς, που επικεφαλής ήταν ο σκληρός και αιμοσταγής στρατηγός Χαϊλέ Μαριάμ Μεγκίστου!

Από όσα μας λένε και όσα μαθαίνουμε από τις ελληνικές εφημερίδες, που πολύ καθυστερημένα φτάνουν στην Αιθιοπία, η χώρα πεινάει. Με τα επίσημα στοιχεία των Διεθνών Οργανισμών η Αιθιοπία θεωρείται η πέμπτη φτωχότερη χώρα στον κόσμο, ενώ ο μέσος όρος ζωής δεν ξεπερνά τα 40 χρόνια. Αλλά αυτό δεν λείπει τίποτε μπροστά στην τρομακτική απειλή αφανισμού ολόκληρων εθνοτήτων του βόρειου και ανατολικού τμήματος της χώρας. Μεγάλος λιμός μαστίζει τη χώρα. Από τις αρχές της δεκαετίας του 70 οι βροχές σταμάτησαν και ο κόσμος υποφέρει τα πάνδεινα. Αυτό ήταν η κύρια αιτία της πτώσης του «ελέω Θεού Αυτοκράτορος» Χαϊλέ Σελασιέ. Όσοι όμως το καλοκαίρι του 74 υποστήριζαν ότι αμέσως μετά την επικράτηση των στρατιωτικών το νεαρό μαρξιστικό-λενινιστικό καθεστώς ρωσικής επιρροής, όπως αυτοανακηρύχτηκε το 1977, θα έφερνε τη χώρα στον εικοστό αιώνα, διαψεύστηκαν οικτρά!

Και εμείς είμαστε υποχρεωμένοι να ζήσουμε μέσα σ' ένα τέτοιο απάνθρωπο καθεστώς! Περισσότερο σκεφτόμουν την οικογένειά μου εξαιτίας της κατάστασης της γυναίκας μου. Ιδιαίτερα τώρα μετά την πρώτη έξοδο στην πόλη και την εμπειρία με τους ανθρώπους, που είδαμε στους δρόμους. Έντονα είναι τα συναισθήματά μας για την κατάσταση στην πόλη. Προσπαθούσα να μην τα ανακοινώνω όλα όσα άκουγα στην Ευαγγελία, γιατί την έβλεπα να ανησυχεί όχι μόνο για μας αλλά πολύ περισσότερο για το παιδί που ερχόταν!

Η ζωή στα σχολεία

Ας έρθουμε όμως στα δικά μας. Στα Σχολεία και τη ζωή μας. Στο χώρο των Σχολείων και των ανθρώπων τους. Στα παιδιά, τους Καθηγητές, τους Δασκάλους, τους γονείς των παιδιών, τους Κοινοτικούς, το βοηθητικό προσωπικό του συγκροτήματος, τις υπηρέτριες, τους φύλακες και γενικά όλους τους ανθρώπους, που κυκλοφορούσαν μέσα στα Σχολεία. Η κατάσταση έξω από το συγκρότημα των Σχολείων μπορούμε να πούμε λίγο μας επηρεάζει. Εμείς έχουμε την ησυχία μας, τη δουλειά μας και το πρόγραμμά μας. Δεν βλέπουμε τι γίνεται έξω στην πόλη, ούτε έχουμε κάποιες επαφές με τους ανθρώπους της πόλης. Ό,τι μαθαίνουμε για τα τραγικά γεγονότα έξω στην πόλη, τα μαθαίνουμε από τους μαθητές και τους γονείς τους. Και αυτά όχι όλα και χωρίς λεπτομέρειες. Πολλοί γονείς δεν θέλουν να μας ενημερώνουν από φόβο. Και αυτό τον φόβο τον έχουν μεταβιβάσει και στα παιδιά τους. Τα καθεστώτα αυτά έχουν πολλούς πράκτορες, που καταδίδουν τους αντιφρονούντες και όσους μεταφέρουν ειδήσεις, που απαγορεύονται να μεταδίδονται. Πάντοτε υπάρχουν αυτοί! Οι κόλακες και οι αδύναμοι χαρακτήρες επιζούν και πολλές φορές επιβραβεύονται από τα απολυταρχικά καθεστώτα!

Κάποια από τα γεγονότα, που γίνονται έξω από την Αντίς Αμπέμπα, τα μαθαίνουμε και από τα διεθνή πρακτορεία, τους ξένους ραδιοφωνικούς σταθμούς και από τις ελληνικές εφημερίδες αλλά με μεγάλη καθυστέρηση. Ακούμε και μαθαίνουμε ότι γίνονται εκτελέσεις πολλών φοιτητών, που αντιστέκονται. Ότι φυλακίζονται κατά χιλιάδες οι αντιφρονούντες. Ότι κάθε νύχτα είναι αιματηρή. Ότι στις φτωχογειτονιές αρπάζονται άνδρες και γυναίκες και οδηγούνται στις φυλακές ή στα κρατητήρια. Νεαρά παιδιά πλουσίων οικογενειών βασανίζονται για να καταδώσουν τους γονείς τους, που πήραν τα βουνά για να κάνουν αντίσταση. Ότι ο πόλεμος συνεχίζεται στην Ερυθραία και ο πληθυσμός των Τιγρίνων σφάζεται ανηλεώς. Η πόλη της Ασμάρας, που είναι η πρωτεύουσα της Ερυθραίας γέμισε από φτωχούς και πεινασμένους της επαρχίας, που καταφεύγουν εκεί για να βρουν καταφύγιο και ασφάλεια. Η κατάσταση είναι σε πολύ γενικές γραμμές τραγική!

Εμείς όμως μέσα στο συγκρότημα των Σχολείων είμαστε ήρεμοι και ήσυχοι. Βρισκόμαστε στην καρδιά της Αντίς Αμπέμπα, αλλά είμαστε έξω από τα γεγονότα. Ο μεγάλος μαντρότοικος δεν μας επιτρέπει να έχουμε οπτική επαφή και επικοινωνία με τον έξω κόσμο και μπορούμε να πούμε ότι είμαστε ασφαλείς. Κάποιοι από τους γονείς των παιδιών μας καλοτυχίζουν, γιατί δεν βλέπουμε τίποτε και δεν ακούμε σχεδόν τίποτε. Είσαστε, μας λένε, μια όαση μέσα σε μια πολυτάραχη έρημο, που είναι γεμάτη από σοβαρά και τραγικά γεγονότα!

Τη δεύτερη Κυριακή μετά την άφιξή μας είχαμε μια ευχάριστη έκπληξη. Από την προηγούμενη μέρα, το Σάββατο 18 Οκτωβρίου, μας ειδοποίησε ο Διευθυντής του Δημοτικού Δημήτρης Συκάς ότι μετά τον αυριανό μας εκκλησιασμό στην εκκλησία της Κοινότητας του Αγίου Φρουμέντιου θα επισκεπτόμασταν τη βίλα του ομογενή Γεωργακά, όπου θα μας υποδεχόταν ο ίδιος με τη γυναίκα του Αμαλία. Πράγματι την Κυριακή, 19 Οκτωβρίου 1975, όλοι οι εκπαιδευτικοί των τριών Σχολείων με τις γυναίκες και τα παιδιά μας εκκλησιαστήκαμε στον Άγιο Φρουμέντιο, όπου γνωρίσαμε το ζεύγος Γεωργακά. Γύρω στις 11 το πρωί μας οδήγησαν στη βίλα του πλούσιου ομογενή λίγο έξω από την πόλη της Αντίς Αμπέμπα, όπου η φιλοξενία ήταν πλουσιότατη!

Μερικοί από τους συναδέλφους επιζητούμε να μαθαίνουμε λεπτομέρειες για τα συμβαίνοντα έξω. Κάποιοι άλλοι μας υποβλέπουν για την περιέργειά μας και τη διάθεση αλληλεγγύης, που δείχνουμε στο λαό της Αιθιοπίας. Γελούν μαζί μας και μας θεωρούν φιλάνθρωπους και πολύ δημοκρατικούς! Γίνονται συζητήσεις μεταξύ μας και αρχίζουμε να καταλαβαίνουμε τα αισθήματα και τα φρονήματα των συναδέλφων. Τα «σταγονίδια» της ελληνικής χούντας είχαν φτάσει ως την Αιθιοπία. Δεν απέχουμε και πολύ από την κατάρρευση της χούντας στην Ελλάδα. Φυσικό ήταν κάποιοι από τους παλιούς συναδέλφους να έφτασαν στην Αιθιοπία με τη βοήθεια των χουντικών. Και ο χρόνος έδειξε γρήγορα ότι αυτοί ήταν αρκετοί όχι μόνο στα Σχολεία αλλά και στην Πρεσβεία!

Η κατάσταση έξω στη πόλη είναι πράγματι τραγική! Οι άρχοντες της Ελληνικής Κοινότητας άρχισαν να ανησυχούν με τα γεγονότα. Φοβούνται ότι θα αρχίσει έλλειψη και ανεπάρκεια τροφίμων. Στο Οικοτροφείο σιτίζονται 105 παιδιά και κοντά σ' αυτούς και κάποιοι

συναδέλφοι με τις οικογένειές τους, που όλοι μαζί συμποσούνται περίπου στους εκατόν τριάντα ανθρώπους. Φοβούνται ότι θα υπάρξει πρόβλημα για τον επισιτισμό τόσων ατόμων! Τους βλέπουμε να συνεδριάζουν συνεχώς τα βράδια και τα νέα που φτάνουν δεν είναι ευχάριστα. Η υπεύθυνη του εστιατορίου μας λέγει ότι οι άνθρωποι, που φέρνουν τρόφιμα στην Κοινότητα, μιλούν με τα πλέον μελανά χρώματα για την κατάσταση και τις δυσκολίες για την εισαγωγή τροφίμων από το εξωτερικό. Ευτυχώς η χώρα είναι αυτάρκης σε γεωργικά προϊόντα και κρέατα. Ο φόβος είναι για τους ξένους και τους λίγους πλούσιους κατοίκους της Αιθιοπίας, που επιζητούν είδη τροφίμων από το εξωτερικό. Όπως γάλατα, κρέμες και είδη πολυτελείας. Αυτά τα είδη, ιδίως τα γάλατα και οι κρέμες ενδιαφέρουν και την οικογένειά μου. Σε λίγους μήνες θα έρχονταν το παιδάκι μας και έπρεπε να έχουμε γάλατα, κρέμες και άλλα χρήσιμα για το μωρό!

Εικόνα 8. Η Α΄ τάξη του Δημοτικού Σχολείου 1975-76

Στα Σχολεία τα μαθήματα γίνονται κανονικά. Στο Νηπιαγωγείο τα παιδάκια τα παρακολουθεί και τα διαπαιδαγωγεί η κυρία Τάι, που είναι η γυναίκα του συναδέλφου Αντώνη Γκίκα. Δεν είναι πτυχιούχος Νηπιαγωγός, αλλά ελλείπει Νηπιαγωγού, τα καθήκοντα ασκεί εκείνη. Τα επιτελεί μάλιστα, κατά τη γνώμη μου, με πολλή υπευθυνότητα, καθώς την παρακολουθώ πολλές φορές από το διαμέρισμά μου, που είναι δίπλα στην αίθουσα διδασκαλίας της. Τα μικράκια φωνασκούν και τιτιβίζουν σαν τα πουλάκια, που περιμένουν τη μαμά τους να τα ταΐσει. Είναι ζωντανά και χαλούν τον κόσμο με τις φωνές και τα γέλια τους. Η γυναίκα μου στην αρχή προβληματιζόταν με τη φασαρία των μικρών παιδιών και ανησυχούσε, ότι δεν θα μπορεί να κοιμηθεί το μωρό μας με τον ερχομό του σε λίγους μήνες. Την καθησυχάζω με γλυκά και χαρούμενα λόγια ότι το μωρό μας θα πάει σχολείο από τα γεννοφάσκια του!

Στο Δημοτικό τα πράγματα είναι πιο ομαλά. Οι έξι τάξεις του λειτουργούν με τάξη και πρόγραμμα. Κάθε τάξη έχει το δάσκαλό της και το πρόγραμμα εφαρμόζεται κανονικά, όπως στην Ελλάδα. Μοναδική διαφορά στα μαθήματα η επί πλέον πρόσθεση του μαθήματος των Αιθιοπικών. Οι συνάδελφοι του Δημοτικού είναι προφανώς όλοι τους καλοί και ευσυνειδητοί Δάσκαλοι. Τα παιδιά και οι γονείς τους μιλούν με τα καλύτερα λόγια γι' αυτούς. Είναι έμπειροι στο λειτούργημά τους και σε μερικούς άρχισαν να ασπρίζουν οι κρόταφοί τους. Είναι οικογενειάρχες με παιδιά, που πάνε στο Δημοτικό ή στο Γυμνάσιο.

Την Α' τάξη έχει η δεσποινίδα Μαίρη Περνιεντάκη. Τη Β' και Γ' το ζευγάρι Ιωάννα και Κώστας Πασσάς. Την Δ' τάξη ο συμπατριώτης μου Σάββας Τσακλίδης. Την Ε' ο Μιχάλης Κράνος και την Στ' ο Δημήτριος Συκάς, που ασκεί και τα καθήκοντα του Διευθυντή. Το ζευγάρι των Δασκάλων, που κατέβηκε μαζί μας στην Αιθιοπία με το παιδάκι τους είναι νεαροί δάσκαλοι από τη Χαλκίδα, αλλά διακρίνονται για την επάρκεια και τον ενθουσιασμό στο λειτούργημά τους. Η δεσποινίδα Μαίρη Περνιεντάκη προέρχεται από ομογενείς και ασκεί τα καθήκοντα της Δασκάλας αρκετά χρόνια στην Αιθιοπία. Για κάποια χρόνια ήταν Δασκάλα στα παιδιά του Δημοτικού Σχολείου στο Άσσαμπ, δίπλα στην Ερυθρά Θάλασσα. Μια παραλιακή πόλη, κοντά στην αρχαία Άδουλη των Αλεξανδρινών χρόνων, με πλούσιο εμπορικό λιμάνι, όπου ζούσαν αρκετοί Έλληνες ομογενείς ασκώντας κυρίως το επάγγελμα του εμπόρου ή των εμπορικών συμβούλων σε μεγάλες ξένες εταιρίες.

Ο Διευθυντής του Δημοτικού είναι και αυτός απεσπασμένος, αλλά έχει πολλά χρόνια στην Αιθιοπία. Είναι παντρεμένος με την Αργυρούλα Μπρόφα, την κόρη της υπεύθυνης του εστιατορίου του Οικοτροφείου. Η Αργυρούλα είχε τελειώσει το Αμερικάνικο Γυμνάσιο στο Χαρτούμ, όπου ζούσε με την οικογένειά της. Αργότερα ήρθε στην Αιθιοπία με τη μάνα της και παντρεύτηκε το Δάσκαλο Δημήτρη Συκά. Τη χρονιά, που εμείς φτάσαμε στην Αντίς Αμπέμπα, έγινε υπάλληλος στην Ελληνική Πρεσβεία, δίνοντας εξετάσεις ενώπιον επιτροπής σε κάποια μαθήματα της Στ' τάξης για να αποκτήσει το Ελληνικό Απολυτήριο, όπως απαιτεί η ελληνική νομοθεσία για τους δημόσιους υπαλλήλους. Αυτό έγινε μόλις άρχισε το σχολικό έτος 1975-76. Στην επιτροπή που έκανε ο Διευθυντής του Γυμνασίου μετά την αίτηση της κυρίας Αργυρούλας για την απόκτηση του απολυτηρίου από το Ελληνικό Γυμνάσιο συμμετείχα και εγώ. Οι εξετάσεις αυτές είναι τυπικές και ο εξεταζόμενος με λίγη προετοιμασία σε κάποια από τα βασικά μαθήματα της Στ' τάξης αποκτά το Απολυτήριο του Γυμνασίου. Ο σύζυγός της κυρίας Αργυρούλας Δημήτρης Συκάς τότε ευχαρίστησε όλη την επιτροπή για την επιείκεια, που δείξαμε στη γυναίκα του για να αποκτήσει το Απολυτήριο και να γίνει υπάλληλος της Πρεσβείας μας.

Ο Δημήτρης Συκάς εξαιτίας της παραμονής του επί πολλά χρόνια στην Αιθιοπία φαίνεται ότι είναι αποκομμένος από τα εκπαιδευτικά πράγματα της πατρίδας. Ανήκει στους παλιούς και παραδοσιακούς δασκάλους και είναι παιδαγωγός της παλιάς παιδαγωγικής σχολής. Πολύ συχνά τον βλέπουμε να βγάζει τη ζώνη του και να τη χρησιμοποιεί στις πλάτες των μικρών παιδιών! Εκείνα μερικές φορές γελούν, αλλά κάποια κλαίνε με αναφιλητά!

Η σύζυγός μου Ευαγγελία, που βρίσκεται δίπλα από το Σχολείο, όταν τον πρωτοείδε, άρχισε να γελάει. Αλλά η συχνή χρήση της ζώνης του Διευθυντή την προβλημάτισε και την έκανε πολύ κακή εντύπωση. Θυμήθηκε τα χρόνια της στο Δημοτικό Σχολείο. Αλλά έλεγε ότι ο Δάσκαλός της δεν έκανε ποτέ χρήση της ζώνης του. Είχε άλλο τρόπο να συνετίζει τους αδιάβαστους και άτακτους μαθητές. Είχε κρανίσιες βέργες, που τις έφερναν στο Σχολείο οι ίδιοι οι μαθητές. Μ' αυτές τους χτυπούσε στις ανοιχτές παλάμες των χεριών τους, ενώ εκείνοι στριφογύριζαν γύρω από τον πίνακα. Μερικές φορές κάποιοι έκλαιγαν και γίνονταν ο περίγελος των άλλων. Κάποιες φορές τα χτυπήματα γινότανε από την επάνω πλευρά των παλαμών των χεριών! Και τότε ο πόνος των μικρών παιδιών ήταν ανυπόφορος. Αλλά ο Δάσκαλος πίστευε ότι έτσι συνετίζονταν καλύτερα τα παιδιά!

Οι άλλοι πέντε Δάσκαλοι του Δημοτικού, όπως τους βλέπω, είναι συνεπείς προς το λειτούργημά τους και αφοσιωμένοι στα καθήκοντά τους. Δεν επιδοκιμάζουν την τακτική του Διευθυντή τους ούτε εγκρίνουν τα αυστηρά μέτρα ξυλοδαρμού των παιδιών. Ο Σάββας Τσακλίδης και ο Μιχάλης Κράνος, που είναι σχεδόν συνομήλικοί του χρησιμοποιούν άλλα μέτρα για να συνετίσουν τους μαθητές τους.

Τα παιδιά βέβαια του Δημοτικού, ας είναι μικρά, μπορούν και κρίνουν. Η ηλικία τους, ιδιαίτερα μετά το δέκατο έτος, τους επιτρέπει να κρίνουν και να διακρίνουν τον καλό από τον κακό Δάσκαλο, τον αληθινό από τον ψεύτικο. Το ενδιαφέρον τους προς τα αντικείμενα του εξωτερικού κόσμου δεν ικανοποιείται πια με την οικειότητα, αλλά επιζητούν να τα ανακαλύψουν και να βρουν τις αιτίες τους. Τώρα αναπτύσσουν τις βασικές έννοιες του χρόνου, του χώρου, του αριθμού, των σχέσεων, της κίνησης και της αιτίας. Αρχίζουν να συλλαμβάνουν την αξία της κοινωνικοποίησης και της ομάδας. Γι' αυτό το λόγο η ομάδα

παίζει πια κυριαρχικό ρόλο στη ζωή του παιδιού. Κάθε παιδί ανήκει σε μια παρέα και όλες μαζί οι παρέες σε μια τάξη.

Σ' αυτή την ηλικία το παιδί παίζει πολύ. Μετέχει κυρίως σε παιγνίδια που απαιτούν κίνηση, όπως ποδόσφαιρο, βόλεϊ και άλλα. Αλλά αρέσει και να διαβάζει πολύ. Διαβάζει περιπετειώδη διηγήματα, ιπποτικά μυθιστορήματα, αστυνομικά έργα και ταξιδιωτικές ιστορίες. Έχει πολλές απορίες και θέλει να μιλάει μέσα στην τάξη και να λέει τις απόψεις του. Συνήθως οι Δάσκαλοι ανησυχούν γι' αυτά που βλέπουν. Νομίζουν ότι τα παιδιά, ιδίως τα κορίτσια, είναι φλύαρα και θέλουν να ατακτούν. Γι' αυτό «επιβάλλουν την τάξη» και αρχίζει η περιπέτεια της «συμμόρφωσης». Αυτά τα τελευταία ο Διευθυντής του Δημοτικού Σχολείου της Αντίς Αμπέμπα τα αντιλαμβάνεται σύμφωνα με τις παιδαγωγικές του απόψεις και επιβάλλει την τάξη και τη συμμόρφωση με σκληρά μέτρα!

Ο Δάσκαλος με τις γνώσεις του και την εμπειρία θα τα βοηθήσει να ανοικτούν στον κόσμο που τα περιβάλλει. Τα παιδιά βλέπουν και παρακολουθούν τους Δασκάλους και τοποθετούνται ανάλογα με τη συμπεριφορά τους. Αγαπούν το Δάσκαλό τους, μόνο όταν και εκείνος τα αγαπά. Προσέχουν το Δάσκαλό τους, μόνο όταν εκείνος τα διαπαιδαγωγεί σωστά. Μόνο όταν ενδιαφέρεται γι' αυτά και όλη του η προσοχή είναι εστραμμένη προς αυτά. Όταν δεν τα φωνάζει, δεν τα κοροϊδεύει, δεν επιβάλλει τις ιδέες του, δεν τα τιμωρεί και δεν διατάζει. Αλλά είναι φιλικός, καθοδηγητής, συνεργάσιμος και ανθρώπινος. Δείχνει κατανοήση και σεβασμό στη φύση του παιδιού. Δεν επιβάλλει τις απόψεις του με αυστηρότητα και δεν χρησιμοποιεί στρατιωτική πειθαρχία, αλλά δημιουργεί το κατάλληλο σχολικό περιβάλλον με καλοσύνη και αγάπη. Τότε προσέχουν και αγαπούν το Δάσκαλό τους. Δυστυχώς στο Δημοτικό Σχολείο της Αντίς Αμπέμπα μόνο ο Διευθυντής δεν πήρε είδηση ότι νέος άνεμος ελευθερίας πνέει στα Σχολεία στην Ελλάδα. Νέες παιδαγωγικές ιδέες εφαρμόζονται και καινούργιες αντιλήψεις υπεισέρχονται στις αίθουσες των Σχολείων. Οι παλιοί Δάσκαλοι πέρασαν στο περιθώριο. Κάποιοι προσαρμόστηκαν γρήγορα και ωφέλησαν την κακόμοιρη παιδεία μας. Κάποιοι όμως δεν μπόρεσαν να αντιληφθούν την αλλαγή και ταλαιπωρούνται οι ίδιοι μέσα στις τάξεις, αλλά πιο πολύ ταλαιπωρούν τους μαθητές τους. Εδώ στην Αντίς Αμπέμπα μόνο ο Διευθυντής ακολουθεί τις παλιές σκληρές παιδαγωγικές αντιλήψεις.

Ένας τρίτος άνθρωπος και μάλιστα γονιός μπορεί να τα δει αυτά και να κρίνει την κατάσταση. Η δική μου θέση, που είμαι εκπαιδευτικός και γονιός μαθητή, είναι δύσκολη. Το γιο μου τον έχει στην πρώτη τάξη η Δασκάλα που είναι πτυχιούχος της Παιδαγωγικής Σχολής Ρόδου. Είναι Δασκάλα με προσόντα, αλλά είναι ξεκομμένη για πολλά χρόνια από την Ελλάδα. Ακολούθησε τους γονείς της στην Αίγυπτο, όπου εργάζονταν, και από εκεί έφτασε οικογενειακώς στην Αιθιοπία. Διορίστηκε από την Κοινότητα σα Δασκάλα, γιατί δεν υπήρχε άλλη ή άλλος. Αργότερα νομιμοποιήθηκε από το Υπουργείο Παιδείας. Παλιότερα λίγοι Δάσκαλοι έπαιρναν απόσπαση από την Ελλάδα για τα Σχολεία της Αιθιοπίας. Το Υπουργείο δεν έκανε αποσπάσεις για πολλούς και διαφόρους λόγους. Είτε γιατί δεν ήταν καλά οργανωμένη η Κοινότητα, είτε γιατί δεν ζητούνταν εκπαιδευτικοί από το Υπουργείο. Έπρεπε να εξυπηρετηθούν πρώτα οι ντόπιες παρουσίες «των δικών μας παιδιών»!

Η νεαρή Δασκάλα της πρώτης τάξης φαίνεται ότι αντιλαμβάνεται την αλλαγή, που έγινε στην πατρίδα μας. Ενδιαφέρεται για την αυτομόρφωσή της και ζητάει από τους άλλους συναδέλφους πληροφορίες και ειδικά εγχειρίδια παιδαγωγικών βιβλίων. Ρωτάει για τα νέα ρεύματα και τις καινούργιες παιδαγωγικές αντιλήψεις. Δεν μπορεί όμως να ξεφύγει από την επιρροή του Διευθυντή της. Εξαρτάται απ' αυτόν σε όλα. Για την παραμονή της και τη θέση της. Στις συζητήσεις μαζί της δείχνει ότι δεν μπορεί να αποδεσμευτεί απ' αυτόν. Πιστεύει ότι μόνο αυτός μπορεί να την κρατήσει στη θέση αυτή!

Πράγματι ο Διευθυντής του Δημοτικού είναι δάσκαλος της παλιάς παιδαγωγικής σχολής. Είναι όμως πολύ χρήσιμος στα Σχολεία και τους ομογενείς. Είναι σχεδόν μόνιμος κάτοικος στην Αντίς Αμπέμπα. Όλοι οι άλλοι εκπαιδευτικοί είμαστε ξένοι. Ήρθαμε από την Ελλάδα για ορισμένο χρόνο. Ένα, δυο, τρία ή περισσότερα χρόνια και επιστρέφουμε πίσω. Αυτός εξαιτίας των προσωπικών του επιλογών είναι αμετακίνητος. Στην Πρεσβεία έχει τη γυναίκα του, ενώ στο εστιατόριο του Οικοτροφείου έχει την πεθερά του. Στη Μητρόπολη επίσης, όπου ασκεί τα καθήκοντα του Γραμματέα και φέρει τιμητικά τον τίτλο του Λογοθέτη, οι υπηρεσίες του είναι πολλές και μεγάλες. Στο χώρο των Σχολείων συνεργάζεται με το Διοικητικό Συμβούλιο της Κοινότητας και η γνώμη για οποιοδήποτε πρόβλημα είναι βαρύνουσα. Όλοι οι Κοινοτικοί Άρχοντες τον εμπιστεύονται και αρκετοί από τους ομογενείς λένε ότι αυτός κατευθύνει τα πάντα μέσα στην Κοινότητα. Αυτός κρατάει τα κλειδιά όλων των αιθουσών και αποθηκών. Με τους εκπαιδευτικούς έχει άριστες σχέσεις, αν και μερικοί

δεν ομιλούν με καλά λόγια γι' αυτόν! Νομίζω ότι έχουν άδικο. Γιατί είναι πολύ εξυπηρετικός στους συναδέλφους!

Υπάρχει και άλλος συνάδελφος που είναι μόνιμος στην Αντίς Αμπέμπα. Είναι ο συνάδελφος των Φυσικών Μαθημάτων Αντώνης Γκίκας, του οποίου η γυναίκα ασκεί τα καθήκοντα της Νηπιαγωγού. Αυτός όμως δεν ενδιαφέρεται για τα προβλήματα της Κοινότητας. Δεν είναι στο χαρακτήρα του ανθρώπου. Ο Αντώνης κάνει το μάθημά του στο Γυμνάσιο και φεύγει για το σπίτι του. Είναι σχεδόν αμίλητος. Δεν συμμετέχει στα κοινά της Κοινότητας και ούτε παίρνει μέρος στις διενέξεις μεταξύ των συναδέλφων και των Κοινοτικών. Έχει τον κύκλο του μέσα στην πόλη και μ' αυτούς κάνει παρέα. Ανήκει στους ομογενείς της Αιγύπτου, που ήρθαν στην Αντίς Αμπέμπα μετά την επανάσταση του Νάσερ κατά το 1956 και την εκδίωξη των ξένων από την Αίγυπτο. Είναι σπουδασμένος στο Πανεπιστήμιο του Καΐρου και είναι καλός γνώστης των αφρικανικών πραγμάτων. Ξέρει πολλές ξένες γλώσσες. Αγγλικά, Γαλλικά, Αραβικά, Αιθιοπικά. Όταν του ζητάμε κάποιες πληροφορίες, είναι λιγομίλητος, αλλά ακριβής στις απαντήσεις του. Ο λόγος του είναι βαρύς, σαν τον χαρακτήρα του. Έχει την εκτίμηση και την εμπιστοσύνη όλων των συναδέλφων. Η συγγραφέας Αθηνά Μαραβέγια, που τον είχε καθηγητή στο Γυμνάσιο της Αντίς Αμπέμπα, τον περιγράφει εύστοχα και με έντονα χρώματα. Ότι ήταν πανύψηλος και με το ράθυμο βήμα του, τις ράθυμες κινήσεις και το χαμόγελό τους, που, όταν τους το χάριζε, έλαμπε όλη η τάξη!

Στο Δημοτικό Σχολείο της Αντίς Αμπέμπα όλα φαινομενικά είναι ωραία και καλά. Οι περισσότεροι γονείς δεν μπορούν να παρακολουθήσουν τα παιδιά τους για να ελέγξουν τι μαθαίνουν και πώς το μαθαίνουν. Είναι απασχολημένοι με τις δουλειές τους. Κάποιοι ζουν μακριά από το σχολείο. Σ' άλλες πόλεις μέσα στην Αιθιοπία ή και σε άλλα κράτη. Στο διπλανό Τζιμπουτί ή τη μακρινή Αρούσα κάτω στην Τανζανία. Πολλοί πατεράδες είναι έξυπνοι και σπουδαίοι επιχειρηματίες ή έμποροι αιθιοπικών προϊόντων, κυρίως καφέ, αλλά δεν μπορούν να παρακολουθήσουν την πρόοδο των παιδιών τους. Έρχονται να ρωτήσουν και να πληροφορηθούν για την πρόοδο των παιδιών τους πολύ αραιά. Μόνο όταν βρίσκονται στην πρωτεύουσα για τις δουλειές τους. Οι μητέρες των παιδιών επίσης δεν μπορούν να τα παρακολουθήσουν. Οι περισσότερες είναι ντόπιες, Αιθιοπίδες που δεν γνωρίζουν σχεδόν καθόλου την ελληνική γλώσσα!

Έτσι η εκπαίδευση των ελληνοπαίδων του Δημοτικού Σχολείου στην Αντίς Αμπέμπα είναι εντελώς στα χέρια των Ελλήνων Δασκάλων. Απ' αυτούς εξαρτώνται τα πάντα. Στην ευσυνειδησία τους και το μεράκι τους. Εδώ τα πράγματα όμως μπερδεύονται. Γιατί και οι εκπαιδευτικοί, που δεν έχουν σωστή παιδαγωγική κατάρτιση πιστεύουν ότι επιτελούν στο ακέραιο την εργασία τους. Ότι και αυτοί διαπαιδαγωγούν σωστά τα παιδιά. Ακολουθούν την παλιά παιδαγωγική αρχή ότι «το ξύλο βγήκε από τον παράδεισο» και υπερηφανεύονται μάλιστα γι' αυτό. Δεν ξέρουν ότι η διδασκαλία δεν είναι μόνο η απόκτηση ενός πτυχίου από κάποια Παιδαγωγική Σχολή. Είναι τέχνη και επιστήμη μαζί. Αυτό σημαίνει ότι ο εκπαιδευτικός δεν αρκεί μόνο να διαθέτει τις απαραίτητες ικανότητες, που απαιτούνται για να επικοινωνεί με τους μαθητές του και να προσελκύει την προσοχή τους στο μάθημα, αλλά ότι είναι ανάγκη να έχει καλή κατάρτιση πάνω στα βασικά θέματα της ψυχολογίας και της διδακτικής μεθοδολογίας. Λίγο γνωρίζουν τι είναι ενθάρρυνση, τι είναι καλοσύνη, τι είναι αγάπη, τι είναι προσφορά προς το παιδί και τι είναι συνεργασία με το παιδί. Πιστεύουν στην επιβολή της τάξης και στη συμμόρφωση των παιδιών με στρατιωτική πειθαρχία.

Ας πάμε τώρα στο Εξατάξιο Γυμνάσιο. Εδώ τα πράγματα είναι συνθετότερα. Τα παιδιά είναι μεγάλα. Έχουν περισσότερες γνώσεις και μεγαλύτερη κρίση από τα παιδιά του Δημοτικού. Βρίσκονται στα πρόθυρα της εφηβικής ηλικίας, που είναι μια από τις βασικές και δύσκολες ηλικίες. Εξελισσονται γρήγορα και διαμορφώνονται απότομα. Η εξέλιξη και η μεταβολή δεν αναφέρονται μόνο στο σώμα, αλλά και στη διαγωγή και την πνευματική ανάπτυξη. Επέρχεται τέλεια αλλαγή και μεταμόρφωση στο άτομο. Στην πρώτη περίοδο της ηλικίας αυτής, που συμπίπτει με τις πρώτες γυμνασιακές τάξεις το παιδί έχει ανάγκη προσαρμογής προς το κοινωνικό περιβάλλον. Το ενδιαφέρον του για τα αντικείμενα του φυσικού περιβάλλοντος υποχωρεί και τη θέση τους παίρνει το ενδιαφέρον για το κοινωνικό και φανταστικό περιβάλλον. Είναι ανυπόμονο και θέλει πολύ να ανδρωθεί. Έχει άγχος και πολύ ανησυχία. Γι' αυτό υπάρχει σ' αυτή την ηλικία μια υπερένταση σ' όλες τις λειτουργίες του. Φυσιολογικές και βιολογικές, πνευματικές και διανοητικές.

Η συγκινησιακή κατάσταση στην ηλικία αυτή εμπλουτίζεται για να ενταθεί πολλές φορές σε υπερσυγκίνηση. Ο έφηβος αφυπνίζεται καθώς βλέπει το σώμα του να μεγαλώνει γρήγορα. Η ντροπή εμφανίζεται και ιδιαίτερα πολύ περισσότερο στα κορίτσια. Οι διαταραχές του χαρακτήρα σ' αυτή την περίοδο, μετά δηλαδή το δωδέκατο έτος ως το δέκατο πέμπτο, είναι πολύ περισσότερο αισθητές. Η αντίθεση προς το οικογενειακό και σχολικό περιβάλλον

αναπτύσσεται και πολλές φορές εξελίσσεται σε απειθαρχία και φυγή. Τα φαινόμενα αυτά μαρτυρούν μια προσπάθεια επιβολής της προσωπικότητας, που τώρα αρχίζει η δημιουργία της. Τώρα τα αγόρια και τα κορίτσια αναλαμβάνουν ρόλους και υποδύονται διαδοχικά διάφορα πρότυπα μέσα από τα οποία αναγνωρίζουν τους εαυτούς του, χωρίς όμως πάντοτε να τους βρίσκουν. Θαυμάζουν με πάθος ορισμένα πρόσωπα, τα οποία θεωρούν πρότυπα.

Μετά την εφηβεία, δηλαδή μετά το δέκατο πέμπτο έτος, δημιουργείται στον άνθρωπο μια νέα κατάσταση, η οποία τον διαφοροποιεί από την προηγούμενη. Ενώ στην προηγούμενη ηλικία είχαμε το άγχος και την ανησυχία, σ' αυτή την ηλικία έχουμε περισσότερα θετικά στοιχεία. Έχουμε ως κινητήρια δύναμη για όλη τη ζωή του νέου τον ενθουσιασμό. Ο νέος σταθμός είναι ο σταθμός της επιβολής του εγώ. Ανάμεσα στη μουδιασμένη παιδική ηλικία και στη φτωχή συχνά ενηλικίωση, παρεμβαίνει η ηλικία της νεότητας, η οποία κυριαρχείται από την κίνηση του ενθουσιασμού και από την κίνηση των ιδεών. Η αγωγή οφείλει να ρυθμίσει σωστά την ορμή αυτή, χωρίς ποτέ να θέσει ως σκοπό την καταστροφή του νεανικού ενθουσιασμού. Γιατί πάνω σ' αυτό το νεανικό ενθουσιασμό έχουν στηριχτεί τα πιο υψηλά και σημαντικά επιτεύγματα του ανθρώπου.

Ο νεανικός ενθουσιασμός είναι αισθητός στη σωματική και συναισθηματική ζωή και στον τομέα των πολιτιστικών αξιών. Στη σωματική ζωή εκδηλώνεται με πολλές επιτυχίες στη ζωή της υπαίθρου, στο εργαστήριο και στο στάδιο. Η δύναμη φτάνει με την αθλητική εκγύμναση σε καταπληκτικά επίπεδα. Είναι η ηλικία που οι νέοι μπορούν να φέρουν υψηλές επιδόσεις στα πρωταθλήματα.

Στο συναισθηματικό τομέα έχουμε την περίοδο αυτή ένα νέο χαρακτηριστικό, το πάθος. Ο νέος δεν αρκείται σε απλή συγκίνηση και σε απλές συναισθηματικές καταστάσεις. Επιθυμεί να πλησιάσει τα όρια του πάθους. Η σκέψη του σ' αυτή την περίοδο δεν υποχωρεί μπροστά σε καμιά δυσκολία. Τρέχει προς τις ακρότητες των γνώμων. Ενθουσιάζεται και σχεδόν μεθάει από τις αρχές, τις αξίες και τα συστήματα, που πιστεύει. Για τους πολλούς νέους η περίοδος αυτή είναι η πιο σημαντική για τη ζωή τους. Σ' αυτή την περίοδο δημιουργούν τις θεωρίες, τις ιδεολογίες και τις πρώτες κοινωνικές διεκδικήσεις.

Ακόμη οι νέοι σ' αυτή την περίοδο της ζωής τους ενδιαφέρονται πάρα πολύ για τις πολιτιστικές αξίες. Οι αξίες αυτές είναι πολιτικές, αισθητικές, ηθικές ή θρησκευτικές. Κάθε μια απ' αυτές έχει την αξία τους. Όλες μαζί όμως τον υποκινούν να πάρει μέρος στην κοινωνική ζωή και να δραστηριοποιηθεί στον κοινωνικό του περίγυρο. Ο νέος στην περίοδο αυτή έχει ένα βασικό αίσθημα. Πιστεύει πια ότι έχει γίνει μεγάλος και μπορεί να γίνει αυτόνομος. Μια αυτονομία, που ποτέ δεν πρέπει να του την αρνηθεί κάποιος παιδαγωγός, έστω και αν αυτή δεν είναι πάντα σωστή.

Όλα τα παραπάνω έπρεπε εμείς οι εκπαιδευτικοί του Γυμνασίου να τα λάβουμε σοβαρά υπόψη μας για να έχουμε και τα καλύτερα παιδαγωγικά αποτελέσματα. Ξαν σωστοί παιδαγωγοί έπρεπε να σταθούμε δίπλα στους έφηβους και να τους βοηθήσουμε να αναπτύξουν αυτές τις καταστάσεις. Με κανέναν τρόπο δεν έπρεπε να ανακόψουμε αυτή την ορμή των νέων. Έπρεπε πρώτα να τους μάθουμε κάποια πράγματα. Να τους μεταδώσουμε κάποιες βασικές γνώσεις. Ο καθένας μας στον τομέα του και την ειδικότητά του.

Μετά να τους διδάξουμε κάποιες δεξιότητες. Αυτές έχουν μια κινητικότητα μέσα τους. Έχουν και ένα πνευματικό και ψυχικό στοιχείο. Σ' ορισμένες δεξιότητες πρωτεύοντα ρόλο παίζουν οι σωματικές κινήσεις. Όπως η κολύμβηση, η οδήγηση και άλλες δεξιότητες. Σ' άλλες απαιτείται πνευματική προσπάθεια, όπως η ομιλία, η ορθογραφία, η εκτέλεση αριθμητικών πράξεων και άλλες. Πιο σύνθετες δεξιότητες είναι ο σχηματισμός εννοιών, κρίσεων, συλλογισμών, η λύση προβλημάτων και άλλες. Και τέλος έπρεπε να σφυρηλατήσουμε το χαρακτήρα τους. Να τους εμφυσήσουμε να κρατούν κάποιες στάσεις στις διάφορες περιπτώσεις της καθημερινής τους ζωής. Να αντιδρούν ευνοϊκά ή μη ευνοϊκά σε ορισμένα αντικείμενα, άτομα και καταστάσεις. Όπως η αγάπη προς τους γονείς, ο σεβασμός προς τους δασκάλους, η αγάπη προς την πατρίδα, το ωραίο, την καθαριότητα, τη μελέτη και άλλα. Αυτές είναι οι θετικές στάσεις και διαθέσεις. Οι αντίθετες είναι οι αρνητικές στάσεις, όπως η αποστροφή στις διάφορες προκαταλήψεις, οι φυλετικές διακρίσεις και άλλα.

Ο ρόλος μας βέβαια είναι σημαντικότερος και η ευθύνη μεγαλύτερη, γιατί αυτά τα παιδιά δεν έχουν τη βοήθεια από το σπίτι τους. Οι γονείς τους, όπως και οι γονείς των παιδιών του Δημοτικού, αν υπάρχουν, είναι απασχολημένοι στις δουλειές τους, μακριά από το σπίτι για μεγάλο χρονικό διάστημα, ενώ οι μητέρες τους κατά πλειοψηφία είναι ντόπιες.

Στο Εξατάξιο Γυμνάσιο κατά το σχολικό έτος 1975-76 στην Αντίς Αμπέμπα υπάρχουν αποσπασμένοι από την Ελλάδα επτά καθηγητές και δυο ντόπιοι, όπως αναφέρθηκε παραπάνω. Τη Διεύθυνση κρατάει έμπειρος καθηγητής και καλός γνώστης της εκπαιδευτικής νομοθεσίας. Έχει τα προσόντα του Προϊσταμένου και γνωρίζει να διευθύνει

σωστά και επιδέξια το σχολείο. Η συμπεριφορά του προς τα παιδιά και τους καθηγητές είναι η αρμόζουσα. Προς τις αρχές της Κοινότητας έχει πολύ καλές σχέσεις και συνεργάζεται μαζί τους. Είναι ευγενικός, προσηνής και μειλίσιος. Με τους γονείς των παιδιών, όσοι έρχονται στο σχολείο, συνεργάζεται και τους δίνει τις δέουσες οδηγίες για τα παιδιά τους. Το βασικότερο συνεργάζεται με τους Καθηγητές και στις πρώτες συνεδριάσεις του συλλόγου των Καθηγητών απέδειξε ότι έχει τα προσόντα του καλού Προϊσταμένου και του καλοκάγαθου συναδέλφου. Κρατάει τις αποστάσεις που απαιτούνται προς όλους. Τους Δασκάλους, τους Καθηγητές, τους γονείς και τους Κοινοτικούς. Είναι γύρω στα σαράντα πέντε με πενήντα και καλοστεκούμενος. Φοράει πάντα γραβάτα τόσο μέσα στο σχολείο, όσο και κατά τις εξόδους στην πόλη. Βρίσκεται στην Αιθιοπία εδώ και δυο χρόνια με το γιο του Γιάννη, μαθητή στην Τρίτη τάξη του Γυμνασίου. Η γυναίκα του με τον άλλο μεγαλύτερο γιο τους διαμένουν στην Αθήνα.

Στην πρώτη συνεδρίαση του Συλλόγου των Καθηγητών εντυπωσίασε με τις οδηγίες που μας έδωσε. Είχε προετοιμαστεί κατάλληλα και μας έκανε το διαχωρισμό των διαφόρων μαθημάτων στις τάξεις χωρίς να ακουστεί κανένα παράπονο. Οι προτάσεις του ήταν αποπλιστικές, έτσι που κανένας μας δεν είχε να αντιπροτείνει κάτι. Η μοναδική αντιπρόταση ήταν από μέρους μου, που ζήτησα να πάρω τα μαθήματα της Ιστορίας και της Πολιτικής Αγωγής στην Στ' τάξη. Το δέχτηκε αμέσως και ρωτώντας τους άλλους φιλολόγους συναδέλφους, αν είχαν κάποια αντίρρηση, έγινε αμέσως αποδεκτό. Έκανε και το πρόγραμμα των τάξεων και φάνηκε από την αρχή του σχολικού έτους ότι όλα θα πήγαιναν καλά!

Έτσι φαίνονταν από μια πρώτη ματιά! Ο πανδαμάτορας χρόνος όμως που όλα τα γιατρεύει και όλα τα ξεσκεπάζει, απέδειξε ότι δεν ήταν και τόσο ρόδινα τα πράγματα. Τα μαθήματα άρχισαν κανονικά. Τα παιδιά είναι καλά και μελετηρά. Είναι συμμαζεμένα και φρόνιμα. Δεν έχουν τον αέρα των παιδιών της Ελλάδας. Δεν αυθαδιάζουν, δεν αντιλέγουν, δεν δημιουργούν προβλήματα. Δεν τσακώνονται μεταξύ τους. Οι τάξεις λειτουργούν κανονικά με το πρόγραμμα του Σχολείου. Οι Καθηγητές μπαινοβγαίνουν στις τάξεις και κανένα πρόβλημα δεν σκιάζει τη λειτουργία του. Στις πρώτες μέρες όλα είναι μέλι γάλα. Παρόλα αυτά όμως δεν απέχουμε πολύ από τα επάρατα χρόνια της χούντας. Πολλοί συνάδελφοι δεν ξεχνούν τη νοοτροπία τους από τα προηγούμενα χρόνια. Πιστεύουν ότι η παιδεία μας με τη μεταπολίτευση οπισθοδρομεί και αυτό το διακηρύττουν στα παιδιά μέσα στην τάξη. Κάποιοι έχουν και το πρόβλημα με τη Γλώσσα μας. Δεν τους αρέσει η Νεοελληνική Γλώσσα, που πάει να καθιερωθεί και συνταγματικά. Βρίζουν τους πολιτικούς και εκθειάζουν τα πρωτοπαλίκαρα της χούντας!

Κάποια από τα παιδιά έχουν επικοινωνία με τα παιδιά της πατρίδας μας. Ταξιδεύουν τα καλοκαίρια στην Ελλάδα, όπου έχουν συγγενικά πρόσωπα, και ζουν τον αέρα της μεταπολίτευσης. Έναν αέρα ελευθερίας, που και στα Σχολεία φυσάει πολύ δυνατά. Νέες αντιλήψεις και νέα εκπαιδευτικά προγράμματα εφαρμόζονται στα Σχολεία μας. Καινούργια εκπαιδευτικά εγχειρίδια και μοντέρνα περιοδικά με νέες ιδέες τυπώνονται και κυκλοφορούν μεταξύ των Δασκάλων και των Καθηγητών. Τα ονόματα των μεγάλων εκπαιδευτικών, Ελλήνων και ξένων, ακούγονται συχνά στα συνέδρια και τις εκπαιδευτικές ημερίδες και από εκεί τα πληροφορούνται και οι μαθητές. Τα βιβλία του Σάμμερχιλ για το ελεύθερο σχολείο επανεκδίδονται και γνωρίζουν απίστευτη κυκλοφορία. Οι θεωρίες για την ελευθερία του παιδιού και οι καινούργιες μέθοδοι διδασκαλίας και μάθησης μεταδίδονται σ' όλες τις γωνιές της πατρίδας μας. Η Νεοελληνική Γλώσσα άρχισε να διδάσκεται σ' όλες τις βαθμίδες της εκπαίδευσης. Οι φιλόλογοι των Πανεπιστημίων Θεσσαλονίκης και Ιωαννίνων πανηγυρίζουν. Επικράτησαν οι απόψεις των Σχολών τους για το θέμα της Γλώσσας και δικαιώθηκαν οι αντιλήψεις τους.

Από την άλλη μεριά όμως υπάρχει μεγάλη αντίδραση. Οι συνάδελφοι που αποφοίτησαν από το Πανεπιστήμιο Αθηνών στην πλειονότητά τους αντιστέκονται σθεναρά στο ζήτημα της Γλώσσας και δημιουργούν πολλά προβλήματα. Ιδιαίτερα μέσα στις τάξεις των μεγάλων παιδιών, που τα περισσότερα δεν έχουν γνώση και κρίση για το μεγάλο πρόβλημα της Γλώσσας. Πολλοί από τους εκκλησιαστικούς άρχοντες, μητροπολίτες, επίσκοποι, θεολόγοι αντιδρούν και απειλούν ότι δεν πρόκειται να ακολουθήσουν το νέο πρόγραμμα. Όσοι διδάσκουν στα Σχολεία και εμφορούνται από τα «ιδεώδη» των Συνταγματαρχών ξεσηκώνονται και απειλούν. Πιστεύουν ότι «εθνική γλώσσα» είναι μόνο η καθαρεύουσα!

Ευτυχώς στο πηδάλιο της Κυβέρνησης βρίσκεται ένας σκληρός και αυστηρός πολιτικός, ο Κωνσταντίνος Καραμανλής. Ανήκει στη συντηρητική παράταξη, αλλά έχει καταλάβει ότι ήρθε η ώρα της επικράτησης της Νεοελληνικής Γλώσσας. Στην κυβέρνηση Υπουργός Παιδείας είναι ο Γεώργιος Ράλλης, που λίγα χρόνια αργότερα θα αναλάβει πρωθυπουργός.

Είναι πολύ δυναμικός πολιτικός και οι ρίζες του κρατάνε από μεγάλη πολιτική οικογένεια. Έχει όραμα για τα εκπαιδευτικά πράγματα και πιστεύει ότι ήρθε η ώρα να εφαρμοστεί η Νεοελληνική Γλώσσα όχι μόνο στα Σχολεία αλλά και στη Δημόσια Διοίκηση. Ο Γεώργιος Ράλλης τότε με το Γενικό Γραμματέα του Υπουργείου, το μεγάλο διανοητή και φιλόσοφο Ευάγγελο Παπανούτσο, παίρνουν την άδεια του Πρωθυπουργού και ετοιμάζουν τα σχετικά νομοσχέδια για την καθιέρωση της Νεοελληνικής Γλώσσας. Οι συντηρητικοί πολιτικοί ξεσηκώνονται, αλλά ο Πρωθυπουργός είναι αμείλικτος και πολύ αυστηρός! Δίνει εντολή να ετοιμαστούν τα σχετικά νομοσχέδια και να προωθηθούν το ταχύτερο στη Βουλή!

Η επέτειος του Πολυτεχνείου

Στα Σχολεία της Αντίς Αμπέμπα και συγκεκριμένα στο Εξατάξιο Γυμνάσιο με την έναρξη του σχολικού έτους 1975-76 όλα φαίνονται ότι θα κυλήσουν ομαλά. Άρχισαν τα μαθήματα με τους καλύτερους οιωνούς. Έγινε και ο καθιερωμένος αγιασμός με όλους τους τύπους. Παραβρέθηκαν όλες οι αρχές από την Πρεσβεία, την Εκκλησία και με την παρουσία πολλών γονέων. Πήραμε πλουσιοπάροχα και τις ευχές της Εκκλησίας μας από τον ίδιο το Μητροπολίτη.

Τον πρώτο μήνα οι καθηγητές και οι μαθητές είναι όλοι αφοσιωμένοι στις σχολικές τους εργασίες. Δεν γνωρίζαμε ο ένας τα φρονήματα του άλλου. Ούτε τις θέσεις και απόψεις σε σοβαρά πολιτικά και εθνικά θέματα. Όπως στο θέμα της Γλώσσας ή στο θέμα της Κύπρου. Ο Οκτώβριος ήταν μήνας αναγνώρισης. Μέσα στις τάξεις άρχισαν να ακούγονται κάποιες παραφωνίες. Άλλος μιλούσε ανοιχτά για την καθιέρωση της Νεοελληνικής Γλώσσας και επαινούσε τους χειρισμούς του Υπουργού. Άλλος καυτηρίαζε τις απόψεις των δημοτικιστών και δηλητηρίαζε τις αγνές ψυχές των παιδιών με ξεπερασμένες ιδέες. Τα παιδιά παρακολουθούν τις κινήσεις των Καθηγητών και ανάλογα με την προσωπική τους τοποθέτηση εκφράζουν τις απόψεις και τις θέσεις τους. Αντιλαμβάνονται νωρίς τους προοδευτικούς εκπαιδευτικούς και συζητούν μαζί τους τα προβλήματα, που τους απασχολούν, αλλά και τα άλλα προβλήματα, που ταλανίζουν την πατρίδα μας.

Στο δεύτερο μήνα ξέσπασε η κρίση. Στην Ελλάδα αυτό τον καιρό στα Σχολεία γίνονται ετοιμασίες για να γιορταστεί η δεύτερη Επέτειος του Πολυτεχνείου. Τα παιδιά του Πολυτεχνείου με τον ξεσηκωμό τους το Νοέμβριο του 1973 είχαν γίνει ήδη ινδάλματα και ήρωες στα μάτια των μαθητών και των φοιτητών. Επίσημη βέβαια καθιέρωση της 17ης Νοεμβρίου από τη Μεταπολίτευση ως Μαθητικής Γιορτής δεν είχε γίνει για να τιμηθούν οι μαθητές και φοιτητές, που πήραν μέρος στον ξεσηκωμό και ουσιαστικά γκρέμισαν τη χούντα των Συνταγματαρχών. Ο ξεσηκωμός των παιδιών του Πολυτεχνείου αποκαθήλωσε τον Παπαδόπουλο από την Προεδρία της Δημοκρατίας, αλλά μια νέα χούντα έκανε την εμφάνισή της στα πολιτικά πράγματα της Πατρίδας μας, η χούντα του Ιωαννίδη. Αυτή το επόμενο καλοκαίρι του 74 με το πραξικόπημα στην Κύπρο για να ξεκάνει τον Πρόεδρο Μακάριο, γκρεμίστηκε σαν χάρτινος πύργος. Το αποτέλεσμα ήταν ο Κυπριακός Ελληνισμός να ζήσει πολλά δεινά! Να χαθούν και να ξεσπιτωθούν πολλοί άνθρωποι και πολλοί να είναι αγνοούμενοι! Αλλά και από ελληνικής πλευράς να σκοτωθούν πολλές εκατοντάδες Ελλήνων Αξιωματικών και στρατιωτών! Και το φοβερότερο να χαθεί ολόκληρη η βόρεια Κύπρος και να ξεριζωθεί το ένα τρίτο του Κυπριακού πληθυσμού!

Κάποιοι συνάδελφοι δεν μπορούν να καταλάβουν ότι πολλά πράγματα άλλαξαν με τη μεταπολίτευση στην πατρίδα μας. Δεν ανέχονται να ακούνε τους μεγάλους μαθητές του Γυμνασίου να συζητούν για τα παιδιά του Πολυτεχνείου και να τους αποκαλούν «Ηρωες». Τους φοιτητές του Πολυτεχνείου, τους σπουδαστές και τους μαθητές, που συμπαραστάθηκαν στον αγώνα των φοιτητών εναντίον της χούντας των Συνταγματαρχών, τους θεωρούν «αλήτες, προδότες και ανθέλληνες». Τους αποκαλούν κομμουνιστές και ξενοκίνητους. Τους βρίζουν με τα πιο χυδαία λόγια. Τους λένε απάτριδες. Δε μπορούν να καταλάβουν τον αγώνα των παιδιών, ούτε τα συνθήματά τους με τα οποία ζητούσαν «Ψωμί, Παιδεία, Ελευθερία, Εθνική Ανεξαρτησία». Δε μπορούν να κατανοήσουν ότι τα πράγματα άλλαξαν! Ότι το ποτάμι είχε ξεκινήσει και κανένας δεν ήταν σε θέση να το μεταστρέψει! Κάποιοι από τους μαθητές του Γυμνασίου της Αντίς Αμπέμπα, αγόρια και κορίτσια, πηγαίνουν σχεδόν κάθε καλοκαίρι στην Ελλάδα για διακοπές. Άλλοι είναι παιδιά ομογενών και άλλοι παιδιά εργαζομένων περιστασιακά στην Αντίς Αμπέμπα. Εκεί κάνουν παρέα με φιλικά και συγγενικά πρόσωπα και παλιούς συμμαθητές και πληροφορούνται τα νέα ρεύματα πάνω στα μαθητικά και φοιτητικά προβλήματα. Μαθαίνουν ότι στις 17 Νοεμβρίου όλα τα Σχολεία από τα Δημοτικά μέχρι τα Πανεπιστήμια θα γιορτάσουν την «Επέτειο του Πολυτεχνείου». Θα τιμήσουν το Μεγάλο Ξεσηκωμό των φοιτητών, που αντιστάθηκαν στα σχέδια της χούντας με πρωτόγνωρα συνθήματα. Θα κάνουν ομιλίες για τη σημασία της ημέρας, θα απαγγείλουν ποιήματα, θα αναφέρουν τα ονόματα των παιδιών που χάθηκαν, θα κρατήσουν σιγή ενός λεπτού, θα ακουστούν μαγνητοφωνημένα τα συνθήματα των φοιτητών, που έλεγαν εκείνα τα τραγικά ημερονύκτια! Το Σεπτέμβριο ερχόμενοι στην Αντίς

Αμπέμπα για το νέο σχολικό έτος κουβαλούν μαζί τους και πολλά νέα από την Πατρίδα. Φέρνουν βιβλία και περιοδικά με μοντέρνες ιδέες καθώς και επαναστατικές ειδήσεις για τις κινητοποιήσεις και τις πορείες των μαθητών και των φοιτητών!

Πρωταγωνιστικό ρόλο στις κινήσεις των μαθητών στην Έκτη τάξη παίζει η μαθήτρια Ελένη Χρυσικού. Είναι κόρη του Διονύση Χρυσικού, μηχανικού σε εργοστάσιο επεξεργασίας βαμβακιού, όπως αναφέρθηκε παραπάνω. Είναι τελειόφοιτη Γυμνασίου και αρκετά πολιτικοποιημένη. Το περασμένο καλοκαίρι με τη μητέρα της και την αδελφή της το πέρασε στην Αθήνα. Εκεί άκουσε και έμαθε πολλά από τα νέα μηνύματα των καιρών από τους παλιούς της συμμαθητές και συμμαθήτριες.

Στα τέλη Σεπτεμβρίου κατεβαίνει με τα άλλα δυο μέλη της οικογένειας στην Αντίς Αμπέμπα. Μαζί με τη μητέρα και την αδελφή της κουβαλά και αρκετά νέα βιβλία και περιοδικά. Αμέσως με την κάθοδό της στην Αιθιοπία και πριν αρχίσουν τα μαθήματα συναντάει τους άλλους συμμαθητές και συμμαθήτριες του Γυμνασίου, τους οποίους και ενημερώνει για τη νέα κατάσταση στα Σχολεία στην Ελλάδα και ιδιαίτερα στην Αθήνα. Συνεργάζεται μαζί τους και τους κατηχεί σχετικά με τα νέα μηνύματα και τις κινητοποιήσεις των μαθητών και φοιτητών στην Αθήνα. Τους ομιλεί για τη «Γιορτή του Πολυτεχνείου» και τις προετοιμασίες, που κάνουν τα παιδιά στην Ελλάδα. Βρίσκει θερμούς συμπαραστάτες και πολλά από τα παιδιά ασπάζονται τις ιδέες της και την ακολουθούν σε όσα τους λέει.

Τους πρώτους συμπαραστάτες τους βρίσκει στις μεγάλες τάξεις του Γυμνασίου, στην Πέμπτη και την Έκτη τάξη. Η αδελφή της Γεωργία είναι στην Τρίτη τάξη και έχει συμμαθήτριες την κόρη του Δασκάλου Σάββα Τσακλίδη Ελένη και την κόρη του ομογενή Μήτσου Μποσνάκη Ρίτα. Και οι τρεις ακολουθούν τους μεγάλους συμμαθητές τους με επικεφαλής την Ελένη και δημιουργούν ένα δυνατό πυρήνα συγκέντρωσης και σύμπτυξης και άλλων συμμαθητών τους. Στα τέλη Οκτωβρίου και συγκεκριμένα στην Εθνική Επέτειο του «ΟΧΙ» τον πανηγυρικό της ημέρας αναλαμβάνει ο υποφαινόμενος φιλόλογος, συγγραφέας αυτού του δοκιμίου. Στον επίλογο της ομιλίας για πρώτη φορά ακούγεται, ότι νέος αέρας φυσάει στην Πατρίδα με τη μεταπολίτευση. Ότι καινούργια συστήματα εφαρμόζονται σε όλους τους τομείς της κοινωνικής, πολιτικής και οικονομικής ζωής. Ότι στα Σχολεία ο αέρας είναι πολύ δυνατός! Καθιερώνεται σιγά-σιγά η Νεοελληνική Γλώσσα και γρήγορα θα επεκταθεί και σ' όλη τη Δημόσια Διοίκηση. Ότι μοντέρνα παιδαγωγικά προγράμματα υπεισέρχονται στις μεθόδους διδασκαλίας και μάθησης και νέες παιδαγωγικές απόψεις και θέσεις μεγάλων Ελλήνων και Ξένων Εκπαιδευτικών κυκλοφορούν σε όλα τα Σχολεία από το Νηπιαγωγείο ίσαμε το Πανεπιστήμιο!

Στις αρχές Νοεμβρίου αρχίζει από μερικούς συναδέλφους ο πόλεμος εναντίον των νέων ιδεών, που στηρίζει το Υπουργείο Παιδείας και κουβαλούν όλοι οι νεοφερμένοι εκπαιδευτικοί. Επικεφαλής τους, όπως φαίνεται, είναι ο Μορφωτικός Ακόλουθος, ο διδάκτορας Θεολογίας Παναγιώτης Φούγιας, αδελφός του Δεσπότη μας. Τον ακολουθεί ο συνάδελφος Χρήστος Γιαννούλας, που είναι απόφοιτος της Φιλοσοφικής Σχολής του Πανεπιστημίου Αθηνών. Ο τελευταίος μάλιστα, όταν ακούει ότι θα εφαρμοστεί η Νεοελληνική Γλώσσα όχι μόνο στα Σχολεία αλλά και στη Δημόσια Διοίκηση, ορκίζεται ενώπιον πολλών συναδέλφων ότι ποτέ δεν πρόκειται να αναλάβει να διδάξει τη Νεοελληνική Γλώσσα!

Έτσι από τις αρχές Νοεμβρίου αρχίζουν να κυοφορούνται οι δυο παρατάξεις των εκπαιδευτικών στο Γυμνάσιο της Αντίς Αμπέμπα. Η πρώτη παράταξη των συντηρητικών είναι οι παλιοί εκπαιδευτικοί στο Γυμνάσιο Παναγιώτης Φούγιας και Χρήστος Γιαννούλας. Η δεύτερη των προοδευτικών είμαστε οι νεοφερμένοι, ο Φυσιογνώστης Κώστας Παπαδόπουλος, ο Φιλόλογος Νίκος Σαρρόπουλος και εγώ. Ο Διευθυντής του Σχολείου είναι διπλωμάτης! Δεν επιθυμεί να έρθει σε διαμάχη, ούτε να ακολουθήσει κάποια παράταξη. Κρατάει αποστάσεις και από τις δυο παρατάξεις, αλλά θέλει να είναι τυπικός και ουσιαστικά, χωρίς ίσως να το επιθυμεί, ακολουθεί τις οδηγίες του Υπουργείου Παιδείας, που εμφορείται από το νέο πνεύμα των εκπαιδευτικών μεταρρυθμίσεων. Ο λιγομίλητος Αντώνης Γκίκας δεν ανήκει σε καμιά παράταξη, αλλά μάλλον κλίνει προς τους προοδευτικούς, όπως το ομολόγησε στον γράφοντα μετά την ομιλία της 28ης Οκτωβρίου.

Οι ξένοι συνάδελφοι των Αιθιοπικών και της Αγγλικής Γλώσσας δεν συμμετέχουν στη διαμάχη. Απλά παρακολουθούν τα τεκταινόμενα. Ιδιαίτερα ο Μοφόκα δεν γνωρίζει καθόλου Ελληνικά και δεν καταλαβαίνει τι λέμε στις συζητήσεις μας. Του κάνουμε κουτσά-στραβά τη μετάφραση των συζητήσεων και γελάει με τις παρατάξεις μας. Φιλοσοφώντας όμως κάποτε παίρνει θέση υπέρ των προοδευτικών συναδέλφων και μιλάει γενικώς ότι ανέκαθεν στις κοινωνίες υπήρχαν οι συντηρητικοί και οι προοδευτικοί, αλλά και οι περιστασιακοί. Αυτά γράφει η ιστορία. Ιδιαίτερα μας τονίζει ότι στην πατρίδα του, στη Νότια Αφρική, οι

παρατάξεις με το απαρχάντ αλληλοσκοτώνονται και πολλοί γίνονται πολιτικοί πρόσφυγες εξαιτίας των ιδεών τους, όπως είναι η αφεντιά του!

Η κατάσταση αυτή με τις παρατάξεις στο Γυμνάσιο δεν πέρασε στο Δημοτικό Σχολείο! Εκεί υπάρχει σχετική ηρεμία. Τα παιδιά είναι μικρά και δε γνωρίζουν τα τεκταινόμενα στην Ελλάδα, ούτε ενδιαφέρονται για το ο,τιδήποτε συμβαίνει αλλού. Ενδιαφέρονται μόνο για τα παιχνίδια και τα μαθήματά τους. Οι Δάσκαλοι δεν ανακοινώνουν στα παιδιά ο,τιδήποτε γίνεται στην Ελλάδα, όπως συμβαίνει στο Γυμνάσιο. Ασχολούνται καθαρά με τα εκπαιδευτικά τους καθήκοντα και τις υποχρεώσεις τους.

Εικόνα 9. Ο Καθηγητής Κώστας Παπαδόπουλος με το συγγραφέα Γ. Δ. Μυλωνά

Τα παιδιά στο Γυμνάσιο δεν έχουν και πολύ ξεκαθαρισμένες απόψεις και δεν είναι εύκολο να τα κατατάξει κανείς με ποια ομάδα θα ήθελαν να πάνε. Λόγω όμως της ηλικίας και του νεανικού χαρακτήρα περισσότερο από τον ενθουσιασμό που τα διακρίνει κλίνουν προς τις επαναστατικές ιδέες της ομάδας, που επικεφαλής είναι η Ελένη Χρυσικού. Κάποια από τις μεγάλες τάξεις αρχίζουν να αντιλαμβάνονται ότι οι καινούργιες απόψεις του Υπουργείου Παιδείας είναι όχι μόνο προς το συμφέρον τους αλλά και το γενικότερο καλό της Πατρίδας μας. Γι' αυτό η προσοχή τους τώρα εστιάζεται γενικά σ' όλους τους Καθηγητές, που τους αντικρίζουν να τους «εκπαιδεύουν» αλλοπρόσαλλα. Άλλα τους λέγει ο Διευθυντής του Γυμνασίου και άλλα ακούνε από κάποιους συναδέλφους. Για το θέμα της Νεοελληνικής Γλώσσας οι συντηρητικοί ξεσπαθώνουν εναντίον της και δεν δέχονται ούτε να ακούσουν ότι θα πρέπει να αρχίσουμε να τη διδάσκουμε από την Πρώτη Τάξη.

Συγκεκριμένα στις 6 Νοεμβρίου του 1975, ημέρα Πέμπτη, ο Θεολόγος του Σχολείου στο μάθημά του μίλησε στα παιδιά της Έκτης τάξης απαξιωτικά για τη Νεοελληνική Γλώσσα και για τα παιδιά του Πολυτεχνείου εκφράστηκε πολύ υβριστικά. Τους αποκάλεσε ξενοκίνητους και κουμμουνιστές! Τα παιδιά δεν μίλησαν στον Καθηγητή τους και ούτε άνοιξαν διάλογο μαζί του. Στο επόμενο διάλειμμα όμως συγκεντρώθηκαν όλα και κάπως συνωμοτικά πήραν απόφαση να απευθυνθούν πρώτα στο Διευθυντή του Σχολείου και μετά σε κάποιους από τους άλλους Καθηγητές για την απρέπεια, όπως πίστεψαν του Καθηγητή τους προς τα παιδιά του Πολυτεχνείου. Ο Διευθυντής όμως δεν θέλει να τον καλέσει σε απολογία και να τον συνεισεί. Είναι και Μορφωτικός Ακόλουθος της Πρεσβείας μας και λέει στα παιδιά ότι δεν επιθυμεί να χαλάσει το ήρεμο παιδαγωγικό κλίμα του Σχολείου. Γι' αυτό δεν προβαίνει σε καμιά ενέργεια!

Τότε τα παιδιά δε μένουν με σταυρωμένα τα χέρια. Καταφεύγουν και σε άλλους Καθηγητές. Την μεθεπόμενη ώρα η Έκτη τάξη έχει το μάθημα της Πολιτικής Αγωγής μαζί μου. Το μάθημα αναφέρεται ειδικά στα Προσωπικά και Πολιτικά δικαιώματα του Πολίτη. Στη διάρκεια του μαθήματος ο μαθητής Γιάννης Ληξουριωτάτος σηκώνεται και ενώπιον όλων των συμμαθητών του με κομμένη φωνή αναφέρει το γεγονός με το συνάδελφο Θεολόγο της

προηγούμενης ώρας και περιμένει από μένα να πάρω θέση απέναντί του. Συγχρόνως και η μαθήτρια Ελένη Χρυσικού επιβεβαιώνει τα λεγόμενα του συμμαθητή της και αναμένει και εκείνη τη δική μου άποψη. Δε θέλησα να καταφερθώ εναντίον του εν λόγω συναδέλφου, αλλά με όσα τους είπα κατάλαβαν ότι δε συμφωνούσα με το συνάδελφο. Τους έδωσα να καταλάβουν ότι τις επόμενες μέρες θα μιλούσαμε για τα ηρωικά Παιδιά του Πολυτεχνείου και τη σωστή απόφαση του Υπουργείου Παιδείας για την καθιέρωση της Νεοελληνικής Γλώσσας.

Στις 10 Νοεμβρίου 1975, ημέρα της εβδομάδας Παρασκευή, ο σύλλογος των Καθηγητών συνεδριάζει πρόχειρα στο Γραφείο και συζητάει για την Επέτειο του Πολυτεχνείου, που ακούγεται ότι θα γιορταστεί στα Σχολεία στην Ελλάδα με κάποιες εκδηλώσεις. Αμέσως οι συντηρητικοί συνάδελφοι αντιδρούν και δε θέλουν να ακούσουν κάτι τέτοιο. Αποχωρούν από τη συνεδρίαση, αλλά ο Διευθυντής, που έχει επικοινωνία με την Ελλάδα και ακολουθεί τις οδηγίες του Υπουργείου Παιδείας, φοβούμενος ότι θα κατηγορηθεί πως δεν ακολουθεί τις εντολές του, τους επιπλήττει με τις φράσεις: «Κύριοι συνάδελφοι, είμαστε υποχρεωμένοι να ακολουθήσουμε τις εντολές του Υπουργείου Παιδείας. Το Γυμνάσιο είναι Δημόσια Υπηρεσία και ακολουθεί πιστά τις εντολές του Υπουργείου Παιδείας και της Κυβέρνησης, που ψήφισε ο λαός. Αν έρθει σχετική εντολή, είμαστε υποχρεωμένοι να εκτελέσουμε το καθήκον μας»!

Τα παιδιά της Έκτης τάξης πληροφορήθηκαν τα σχετικά με τη συνεδρίαση του Συλλόγου και περίμεναν με μεγάλη αγωνία το Διευθυντή του Γυμνασίου να τους ανακοινώσει κάτι σχετικό για την Επέτειο του Πολυτεχνείου. Και εκείνα γνωρίζουν ότι κάτι ακούγεται στην Ελλάδα για τον εορτασμό του Πολυτεχνείου. Ο Διευθυντής πληροφορούνταν από το γιο του το τι συζητούσαν οι μαθητές στο Γυμνάσιο και παρακολουθούσε με προσοχή τα συμβαίνοντα. Περίμενε να του φέρουν την αλληλογραφία από την Πρεσβεία για να είναι σίγουρος, αν επρόκειτο να εορταστεί ή όχι η Επέτειος του Πολυτεχνείου!

Την ίδια μέρα με τη συνεδρίαση για την Επέτειο του Πολυτεχνείου μεγάλος καυγάς ξέσπασε μεταξύ του Μορφωτικού Ακόλουθου και του συναδέλφου Νίκου Σαρρόπουλου. Αιτία της φιλονικίας ήταν η γενική κατάσταση στα Σχολεία της Αντίς Αμπέμπα, που ουσιαστικά ελέγχονταν σ' όλα από δυο συναδέλφους. Τον Παναγιώτη Φούγια και το Διευθυντή του Δημοτικού Δημήτρη Συκά. Ιδιαίτερα από τον δεύτερο, ο οποίος είχε την εξουσιοδότηση και του Κοινοτικού Συμβουλίου να μοιράζει τις κατοικίες και τα διαμερίσματα στους εκπαιδευτικούς κατά τη βούλησή του και να τακτοποιεί όλα τα προβλήματα με το Οικοτροφείο. Η αφορμή της σκληρής διαμάχης μεταξύ των δύο συναδέλφων ήταν η απαξιωτική στάση του Φούγια σε όλους μας και ιδιαίτερα γιατί συνεχώς δικαιολογούσε το Διευθυντή του Δημοτικού για ό,τι εκείνος έπραττε στο χώρο των Σχολείων. Ο συνάδελφος Ν. Σαρρόπουλος έπνεε μένεα εναντίον του Δημήτρη Συκά, γιατί του παραχωρήθηκε μικρό διαμέρισμα μέσα στο Οικοτροφείο στον όροφο των αγοριών χωρίς κουζίνα, παρότι η οικογένειά του ήταν τετραμελής με δυο μικρά κοριτσάκια νηπιακής ηλικίας.

Αλλά ας επιστρέψουμε στην Επέτειο του Πολυτεχνείου. Πράγματι κάποια από τα μεγάλα παιδιά έχουν επικοινωνία με συμμαθητές τους από την Ελλάδα. Κάποια ερχόμενα στην Αντίς Αμπέμπα από τις καλοκαιρινές τους διακοπές στην Ελλάδα έχουν φέρει κάποια έντυπα, που περιγράφουν με λεπτομέρειες τα γεγονότα του ξεσηκωμού των φοιτητών και σπουδαστών του Πολυτεχνείου. Το «ΑΝΤΙ» είναι ένα από τα περιοδικά αυτά, που έχουν φέρει οι μαθητές από την Ελλάδα. Έχει αρκετά προχωρημένες και επαναστατικές ιδέες, που για πρώτη φορά ακούγονται και γράφονται στην Ελλάδα. Τα παιδιά κάποια μέρα το φέρνουν σε μένα και μελετώντας το πρόχειρα μάθαινα και ο ίδιος κάποια πράγματα, που τα άκουγα, αλλά δεν τα είχα διαβάσει πουθενά. Το είδα και το διάβασα το απόγευμα της ίδιας μέρας και την επόμενη, 11 Νοεμβρίου 1975, ανακοινώνω στα παιδιά ότι τις επόμενες μέρες που είναι η Επέτειος του Πολυτεχνείου θα κάνουμε κάποιες συζητήσεις μέσα στις τάξεις, εκτός αν έρθει η εντολή από την Αθήνα να το γιορτάσουμε επίσημα.

Ο ίδιος ανέλαβα να κάνω ό,τι απαιτούσε η μέρα για να τιμήσουμε τα παιδιά του Πολυτεχνείου. Ήθελα να τονίσω τα συνθήματα των φοιτητών και να τα ερμηνεύσω ιστορικά. Επιθυμία μου ήταν να δώσω να καταλάβουν όλοι οι μαθητές στο Γυμνάσιο, ότι τα συνθήματα «Ψωμί, Παιδεία, Ελευθερία, Εθνική Ανεξαρτησία» ήταν πολύ εύστοχα και ιστορικά ήταν πολύ καλά τοποθετημένα. Και τούτο γιατί η πρώτη ανάγκη του ανθρώπου είναι το «Ψωμί», η διατροφή του. Αφού λύσει την ανάγκη αυτή μετά ακολουθεί η μόρφωσή του, η «Παιδεία» και ύστερα έρχεται η «Ελευθερία και η Εθνική Ανεξαρτησία». Μ' αυτές επέρχεται η τελείωση του ανθρώπου σαν το τελειότερο ον στο φυσικό βασίλειο.

Τις επόμενες μέρες όλοι οι μαθητές συζητούν για τα γεγονότα του ξεσηκωμού των φοιτητών στο Πολυτεχνείο. Γίνονται ζυμώσεις και πληροφορούνται ακόμη και οι μαθητές των μικρών

τάξεων ότι στις 17 του μηνός ακούγεται ότι θα γίνει κάποιος εορτασμός για τα παιδιά του Πολυτεχνείου. Δε γνωρίζουν σχεδόν τίποτε για τον ξεσηκωμό των φοιτητών και σπουδαστών και περιμένουν με πολλή αγωνία να ακούσουν κάτι για τα φοβερά γεγονότα, που ξέσπασαν στο Πολυτεχνείο το Σάββατο 14 Νοεμβρίου 1973 και κορυφώθηκαν στις 17 Νοεμβρίου 1973, όταν ένα τάνκ γκρέμισε τη σιδερένια πύλη του Πολυτεχνείου και διέκοψε την αντίσταση των φοιτητών. Τότε από τις Μονάδες Ασφαλείας και τις συνεπικουρούμενες Μονάδες του Στρατού σκοτώθηκαν πολλά παιδιά μέσα στο Πολυτεχνείο και έξω απ' αυτό αρκετοί αθώοι άοπλοι πολίτες!

Τη Δευτέρα, 17 Νοεμβρίου 1975, οι μαθητές μετά την πρωινή προσευχή αναμένουν από το Διευθυντή του Γυμνασίου να τους ανακοινώσει κάτι σχετικό με την Επέτειο του Πολυτεχνείου. Δυστυχώς όμως δεν ακούνε τίποτε! Τότε όλοι ακολουθούμε το πρόγραμμα του Σχολείου. Οι μαθητές μπαίνουν στις τάξεις και εμείς οι Καθηγητές ακολουθούμε όλοι το πρόγραμμα και ο καθένας κατευθύνεται στην τάξη, όπου έχει μάθημα!

Ο Μορφωτικός Ακόλουθος κατευθύνεται στην Γ' τάξη. Εκεί έχει μάθημα. Κάθεται στην έδρα της τάξης και ανοίγοντας τον κατάλογο καλεί στον πίνακα τη μαθήτριά Γεωργία Χρυσικού για να του πει το μάθημα της ημέρας. Εκείνη δεν ανταποκρίνεται στο κάλεσμα του Καθηγητή της, λέγοντας ότι: «Σήμερα είναι μια Επέτειος. Είναι η μέρα, που ξεσηκώθηκαν οι φοιτητές στο Πολυτεχνείο, γι' αυτό δε διάβασα και δε μπορώ να πω μάθημα». Εκείνος δε λέει τίποτε στη μαθήτριά και καλεί στη συνέχεια τη Ρίτα Μποσνάκη. Τα ίδια ακούει και από τη δεύτερη μαθήτριά! Αμέσως τις αποβάλλει από την τάξη και φωνάζει να πει το μάθημα της ημέρας η πρώτη μαθήτριά της τάξης, που είναι η Ελένη Τσακλίδου. Δυστυχώς για το συνάδελφο, ακούει τα ίδια και από την τρίτη μαθήτριά. Τότε αποβάλλει και την Τσακλίδου από την Τάξη και αρχίζει να φωνάζει μέσα στους υπόλοιπους μαθητές. Τι πράγματα είναι αυτά και ποια είναι αυτή η Επέτειος του Πολυτεχνείου, που εμείς οι μεγάλοι δε γνωρίζουμε! Οι μαθητές μένουν άναυδοι και δε θέλουν να απαντήσουν, ούτε να ανοίξουν διάλογο με τον Καθηγητή τους!

Την ίδια στιγμή ο Διευθυντής, που βρίσκεται στο Γραφείο των Καθηγητών, βλέπει από το παράθυρο τις μαθήτριες να περιφέρονται έξω από την τάξη. Βγαίνει έξω και ζητάει να μάθει την αιτία της εξόδου τους από το μάθημα. Με την απάντηση των μαθητριών ότι αποβλήθηκαν από τον κύριο Φούγια και, ενώ ετοιμαζόταν να εξέλθει από την τάξη και τέταρτος μαθητής, μπαίνει στην τάξη και ζητάει πληροφορίες από τον Θεολόγο Καθηγητή τι ακριβώς συμβαίνει. Εκείνος νευριασμένος και πολύ θυμωμένος από τη «στάση» των παιδιών εξεμάνη και άρχισε να αποκαλεί τα παιδιά του Πολυτεχνείου αλήτες, ξενοκίνητους, κομμουνιστές και ανθέλληνες!

Ο Διευθυντής προσπαθεί να ηρεμήσει το συνάδελφο και τον παρακαλεί να δεχτεί να επανέλθουν οι μαθητές στην τάξη και να συνεχιστεί κανονικά το μάθημα. Κάπως έτσι ηρεμούν τα πράγματα στην Τρίτη τάξη, χωρίς ουσιαστικά να δοθεί συνέχεια στο επεισόδιο. Στο διάλειμμα όλο το Σχολείο έμαθε το επεισόδιο και ο Διευθυντής έδωσε οδηγίες στους συναδέλφους να μη ανοίγουν συζητήσεις με τους μαθητές για την Επέτειο του Πολυτεχνείου και σε περίπτωση που προκαλούνται από τους μαθητές να απαντούν ότι το Υπουργείο Παιδείας από την Ελλάδα δεν έχει αποστείλλει σχετική εντολή για να γιορταστεί η Επέτειος. Όταν δε αποσταλεί η Διαταγή, τότε θα γιορταστεί με κάθε επισιμότητα!

Την ημέρα αυτή δεν έχω μάθημα στην Έκτη τάξη και ως εκ τούτου δεν υπάρχει πρόβλημα να προκληθώ να απαντήσω στα παιδιά για τη Γιορτή του Πολυτεχνείου. Στα διαλείμματα αποφεύγω να περιφέρομαι έξω από το Γραφείο των Καθηγητών και έτσι δε δημιουργώ όχι μόνο εγώ, αλλά και οι άλλοι συνάδελφοι κάποια συνωμοτική κατάσταση εναντίον των συναδέλφων, που είναι κατά της Γιορτής. Εξάλλου δεν επιθυμούμε να συγκρουστούμε με το Μορφωτικό Ακόλουθο και τον άλλο συνάδελφο, το Χρήστο Γιαννούλα, που είχαν ταχθεί κατά της Επετείου κατά την συνεδρίαση του Συλλόγου των Καθηγητών. Πολύ περισσότερο δεν επιθυμούμε να εκθέσουμε το Διευθυντή του Γυμνασίου, ο οποίος βρίσκεται σε δύσκολη θέση και δεν γνωρίζει με ποιους να πάει και ποιους να υποστηρίξει!

Έτσι, μπορούμε να πούμε ότι ουσιαστικά πέρασε ανώδυνα η μέρα της 17ης Νοεμβρίου 1975 στο Γυμνάσιο Αντίς Αμπέμπα! Τις επόμενες όμως μέρες πολλοί μαθητές, κυρίως από τις δυο μεγάλες τάξεις του Σχολείου, σ' όλα τα διαλείμματα συζητούν έντονα, γιατί δε γιορτάστηκε η Επέτειος του Πολυτεχνείου. Πλησιάζουν μερικούς από τους Καθηγητές τους και επιζητούν να τους δοθούν κάποιες απαντήσεις, γιατί, κατά τη γνώμη τους, δε γιορτάστηκε η Γιορτή των παιδιών, που φώναζαν: Ψωμί, Παιδεία, Ελευθερία, Εθνική Ανεξαρτησία! Οι προκλήσεις τους είναι καθημερινές, αλλά προσπαθούμε να τους καθησυχάσουμε λέγοντας ότι δεν υπάρχει σχετική διαταγή του Υπουργείου Παιδείας και ότι ούτε στην Ελλάδα γιορτάστηκε. Ο,τιδήποτε ακούγεται είναι φημολογίες και τίποτε περισσότερο!

Η ζωή μας στα σχολεία και τον «Ολυμπιακό». Οι γνωριμίες με τους ομογενείς

Οι μέρες μέσα στο χώρο των Σχολείων κυλούν ευχάριστα, χωρίς να γνωρίζουμε τι γίνεται έξω στην Αντίς Αμπέμπα. Ο καιρός είναι πολύ καλός, παρότι βρισκόμαστε στα μέσα Νοεμβρίου. Να μην ξεχνάμε όμως ότι βρισκόμαστε στην Αιθιοπία. Πολύ κοντά στο Ισημερινό και το κλίμα εδώ είναι τροπικό. Έχουμε απόλυτη καλοκαιρία. Το πράσινο είναι απλωμένο παντού και οι τριανταφυλλιές γύρω από την αυλή των Σχολείων μσοχομυρίζουν. Έχουν ανοίξει τα τριαντάφυλλά τους και με το καταπράσινο χαλί της αυλής μοιάζουν με ένα παραδεισένιο κήπο. Τα παιδάκια παίζοντας σε κάθε διάλειμμα χαίρονται την καθαρή ατμόσφαιρα και οι μεγάλοι αναγαλλιάζουμε με το απίστευτο για πολλούς θαυμάσιο αιθιοπικό κλίμα! Για όσους φτάσαμε τελευταία στην πρωτεύουσα της Αιθιοπίας, δεν πιστεύουμε τα μάτια μας! Οι παλιότεροι συνάδελφοι μας μίλησαν για τις άριστες κλιματολογικές συνθήκες, αλλά άλλο να σου το λένε και άλλο να το ζεις!

Η ζωή φαίνεται ότι πήρε τον κανονικό της ρυθμό. Αν εξαιρέσουμε το δυσάρεστο γεγονός του συναδέλφου με την κλοπή των υπαρχόντων του στη βίλα Παρή, όλα τα άλλα φαίνονται ότι κυλούν ομαλά. Τα Σχολεία λειτουργούν κανονικά. Προβλήματα ενδοσχολικά υπάρχουν, όπως πάντοτε και παντού. Οι Δάσκαλοι όμως και οι Καθηγητές επιβάλλουν την τάξη και την πειθαρχία ανάλογα με την παιδαγωγική σχολή, όπου ανήκει ο καθένας. Το Οικοτροφείο επίσης λειτουργεί άψογα όχι μόνο στο εστιατόριο, αλλά και στους θαλάμους των αγοριών και των κοριτσιών. Υπάρχουν μεταξύ των παιδιών οι παιδονόμοι, που είναι εκπαιδευτικοί αντίστοιχα στα αγόρια και τα κορίτσια. Αν λείπουν αυτοί τα καθήκοντα με εντολή των Κοινοτικών Αρχόντων και του Διευθυντή του Δημοτικού Σχολείου αναλαμβάνουν οι μεγάλοι μαθητές και οι μεγάλες μαθήτριες.

Οι συνάδελφοι, που διαμένουμε μέσα στο χώρο των Σχολείων με τις οικογένειές μας, κάνουν το μάθημά μας και το μεσημέρι άλλοι κατευθυνόμαστε στο εστιατόριο του Οικοτροφείου για το μεσημεριανό φαγητό και άλλοι πηγαίνουμε στα σπιτάκια μας για να μεσημεριάσουμε και να ακολουθήσουμε τη ζωή μας με τα καθιερωμένα της ελληνικής νοοτροπίας. Το απόγευμα στις τέσσερες η ώρα όσα παιδιά διαμένουν στο Οικοτροφείο κατεβαίνουν από τους θαλάμους και μελετούν τα μαθήματα της επόμενης μέρας στις τάξεις τους με την επίβλεψη κάποιου συναδέλφου, που έχει υπηρεσία να επιτηρεί τα παιδιά και να προσφέρει τη βοήθειά του, όπου είναι δυνατό.

Για τη δική μου οικογένεια στο καινούργιο μικρό σπιτάκι έχουμε κάποια αλλαγή. Από τη Δευτέρα, 10 Νοεμβρίου 1975, σταματήσαμε να τρώμε στο εστιατόριο του Οικοτροφείου. Ο λόγος ήταν καθαρά επιθυμία της γυναίκας μου! Η Ευαγγελία εξαιτίας της εγκυμοσύνης και της κληρονομικής της ιδιαιτερότητας δε μπορούσε να τρώει τα φαγητά του εστιατορίου. Όχι γιατί δεν ήταν αρκετά καλά, αλλά γιατί κάθε φορά που έμπαινε στο εστιατόριο, της μύριζε όλη η ατμόσφαιρα με τα φαγητά και της έφερναν αναγούλα και είχε τάση προς εμετό. Πιο πολύ της μύριζαν τα μπαχαρικά, που χρησιμοποιούσε η μαγείρισσα για να νοστιμίζει τα φαγητά. Ιδιαίτερα το πολύ καυτερό πιπέρι, που οι περισσότεροι μαθητές και πολλές μαθήτριες έτρωγαν την ώρα του φαγητού αλείφοντάς το πάνω στη φέτα του ψωμιού τους. Μια συνήθεια που την πήρε και ο γιος μας ο Δημήτρης και τη συνεχίζει ίσαμε σήμερα!

Από το περασμένο Σάββατο προμηθευτήκαμε τα απαραίτητα σύνεργα και στήσαμε στη μικρή κουζίνα του σπιτιού το νοικοκυριό μας. Αγοράσαμε και ένα μικρό ψυγείο, ψωνίσαμε και αρκετά τρόφιμα και ετοιμάσαμε όλα τα αναγκαία για την κουζίνα. Ο γιος μας λυπήθηκε για το αναπάντεχο γι' αυτόν γεγονός, αλλά τελικά συγκατένευσε και ακολούθησε τις επιθυμίες των γονιών του. Κάποιες φορές όμως οι μεγαλύτεροι μαθητές τον παίρνουν στο εστιατόριο και τότε η χαρά του είναι μεγάλη!

Έτσι αρχίζουμε μια συνηθισμένη και κανονική ζωή, όπως ήμασταν στην Ελλάδα. Ο Βούλγαρος γιατρός έρχεται κάθε μήνα και κάνει επίσκεψη στη γυναίκα μου και της δίνει τις απαραίτητες οδηγίες για την εγκυμοσύνη της. Κάποτε, όταν νιώθει ότι κάτι τη βασανίζει, τον τηλεφωνούμε και εκείνος αμέσως ανταποκρίνεται. Ευτυχώς όλα πάνε καλά! Η Ευαγγελία περνάει τις ώρες με τις δουλειές του μικρού μας σπιτιού και έχει στη υπηρεσία της και μια ηλικιωμένη αιθιοπίδα για κάποιες εργασίες του σπιτιού. Μας την έφερε στο σπίτι

ο άνθρωπος που κατευθύνει τα πάντα στο χώρο των Σχολείων! Ο Διευθυντής του Δημοτικού Σχολείου Δημήτρης Συκάς. Αν και η γυναίκα μου στις δουλειές του σπιτιού δεν επιθυμεί να μπλέκεται στα πόδια της άλλος άνθρωπος, πολύ περισσότερο μια μελαψή ή μαύρη γυναίκα, εν τούτοις την παρακάλεσα να τη δεχτεί, γιατί δεν έπρεπε εμείς να σπάσουμε το κατεστημένο και να μην έχουμε στο σπίτι μας κάποια υπηρέτρια!

Ο γιος μας Δημήτρης πάει στην Πρώτη Δημοτικού και παρακολουθεί τα μαθήματα κανονικά. Αγαπάει το Σχολείο, όπως και τα παιγνίδια. Πήρε τα βιβλία του και πολύ λίγο ασχολείται μ' αυτά. Είναι αρκετά προχωρημένος από το Νηπιαγωγείο και τα μαθήματα της Πρώτης Δημοτικού του φαίνονται παιγνίδι. Τις περισσότερες ώρες παίζει στην καταπράσινη αυλή κάνοντας τούμπες στον αέρα και προκαλεί και τα άλλα παιδιά του Οικοτροφείου, που τις απογευματινές ώρες μελετούν τα μαθήματά τους στις τάξεις του Σχολείου τους. Προσπαθούμε να τον τιθασεύσουμε, αλλά είναι σκληρός, ατίθασος και κάποτε αποδεικνύεται ανυπάκουος. Το παιγνίδι και η παρέα γι' αυτόν είναι πάνω απ' όλα!

Αυτόν τον καιρό, Οκτώβριο και Νοέμβριο του 1975, αρχίζουμε να γνωρίζουμε και κάποιους από τους ομογενείς. Άλλοι είναι γονείς των παιδιών, που φοιτούν στα Σχολεία και τα έχουμε στις τάξεις μας ή είναι ομογενείς, τους οποίους γνωρίζουμε στον «ΟΛΥΜΠΙΑΚΟ», τον Αθλητικό Σύλλογο των ομογενών της Αιθιοπίας. Τα απογεύματα, όταν δεν έχουμε υπηρεσία στις τάξεις των παιδιών, όπου μελετούν, κατεβαίνουμε σχεδόν όλοι οι συνάδελφοι στο εντευκτήριο του «Ολυμπιακού» και παραμένουμε εκεί με τις ώρες.

Αλλά ας αρχίσω πρώτα από τις γνωριμίες των γονέων των μαθητών μας και μάλιστα εκείνους, που μας γνώρισαν ο Σάββας και η Μαρίκα. Πρώτοι και καλύτεροι ο Μήτσος Μποσνάκης με την Ιταλίδα γυναίκα του Μαρίζα, που έχουν κόρη τη Ρίτα, μαθήτρια στην Τρίτη Γυμνασίου, και ο Διονύσης Χρυσικός με τη γυναίκα του Αγγελική, που έχουν την Ελένη και τη Γεωργία, όπως με λίγα λόγια αναφέρθηκαν παραπάνω.

Ο Μήτσος Μποσνάκης (1925-2012) γεννήθηκε στο Ασβεστοχώρι Θεσσαλονίκης. Βρέθηκε στην Αιθιοπία το 1931 από την ηλικία των έξι χρονών με τη μητέρα του. Ο πατέρας του είχε φύγει νωρίτερα και αφού τακτοποιήθηκε με την εργασία του και ετοίμασε το σπιτικό και τα άλλα απαραίτητα προσκάλεσε τη γυναίκα του με το γιο τους. Ο πατέρας του Μήτσου ασχολήθηκε με μια ξενοδοχειακή μονάδα στην πόλη ΑΜΒΟ, ενώ ο γιος του άρχισε να εργάζεται κοντά του από την ηλικία των δεκαπέντε χρονών. Μεγαλώνοντας ο Μήτσος παντρεύτηκε την Ιταλίδα Μαρίζα, που ζούσε με τους γονείς της στην Ασμάρα της Ερυθραίας. Οι γονείς της Μαρίζας ταξίδευσαν στην Αιθιοπία, μετά την κατάληψη της Αιθιοπίας από τους Ιταλούς του Μουσολίνι το 1936, ενώ εκείνη τότε ήταν πέντε χρονών. Ο Μήτσος, όταν τη γνώρισε, εργαζόταν ως οδηγός σε κάποια εταιρεία στην Ασμάρα. Αργότερα ήρθαν στην Αντίς Αμπέμπα και έστησαν το νοικοκυριό τους αποκτώντας και ένα χαριτωμένο κοριτσάκι, τη Ρίτα, που ζει σήμερα (2015) με δυο χαριτωμένα παιδιά και τη μητέρα της στην Νέα Ευκαρπία Θεσσαλονίκης.

Ο Μήτσος έζησε σαράντα πέντε χρόνια στην Αιθιοπία, ως την 6η Ιουνίου του 1976, οπότε αναχώρησε για την Ελλάδα με όλη την οικογένεια. Τα τελευταία χρόνια ήταν ιδιοκτήτης και οδηγός ενός μεγάλου καμιόνι, όπως λένε οι αφρικανοί τη δική μας νταλικά, κάνοντας μεταφορές από το εσωτερικό της Αιθιοπίας προς την πρωτεύουσα της χώρας. Κυρίως μετέφερε μεγάλα φορτία καφέ περνώντας μέσα από δύσκολους και δύσβατους δρόμους, όπου συναντούσε πολλά από τα θηρία και τα φίδια της ζούγκλας και της σαβάνας. Διηγούνταν πολλά παράξενα, ιδιαίτερα όταν συναντούσε στους δρόμους ξαπλωμένα τεράστια φίδια, συνήθως βόες. Τα προσπερνούσε χωρίς να τα πατάει, γιατί φοβούνταν ότι θα μπορούσαν να του κάνουν ζημιά χτυπώντας το αυτοκίνητο με τις δυνατές τους ουρές!

Μετά την επικράτηση του Στρατιωτικού Καθεστώτος και τις φημολογίες ότι όλα τα κινητά και ακίνητα περιουσιακά στοιχεία θα κρατικοποιούνταν, αμέσως πούλησε το μεγάλο αυτοκίνητο και ό,τι άλλο πολύτιμο είχε και ετοιμάστηκε να φύγει για την Ελλάδα, όπως έκαναν πολλοί ομογενείς. Το Ιούνιο του 1976 έφυγε οριστικά από την Αιθιοπία και εγκαταστάθηκε στη Θεσσαλονίκη.

Η γνωριμία με το Μήτσο Μποσνάκη έγινε μέσω του Σάββα, που οι κόρες τους ήταν συμμαθήτριες. Οι ομογενείς της Αιθιοπίας κατά τη μεγάλη πλειοψηφία ήταν νησιώτες από τα Επτάνησα και τα Δωδεκάνησα. Από τη Μακεδονία πολλοί λίγοι κατάγονταν. Ο Μήτσος, όταν έμαθε ότι και δεύτερος εκπαιδευτικός ήρθε από την Ελλάδα, που κατάγεται από τη Μακεδονία, χάρηκε πολύ, γιατί σπάνια συναντούσε Μακεδόνες στην Αιθιοπία!

Ήταν πολύ φιλικός άνθρωπος, χαρούμενος και στο σπίτι του μας δεχόταν πολύ τακτικά. Με το μικρό Φιατάκι του μας εξυπηρετούσε σε πολλές δουλειές. Η Ιταλίδα γυναίκα του ήταν από τις πρώτες γυναίκες, που βοήθησαν την Ευαγγελία στην ετοιμασία της γέννησης του παιδιού, που αναμένονταν σε λίγους μήνες. Η Μαρίζα ήταν μια καλοστεκούμενη και νόστιμη

κυρία. Ήταν πολύ φιλική και εξυπηρετική. Με την πρώτη συνάντηση, μας συμπάθησε και θέλησε να μας βοηθήσει στις τρέχουσες ανάγκες μας. Το ίδιο και εμείς. Αυτή βοήθησε πολλαπλά τη γυναίκα μου και ιδιαίτερα με τη μοδερνική της τέχνη ετοίμασε όλα τα ρούχα του μωρού. Ακόμη βοήθησε την Ευαγγελία στον τομέα της ψυχολογίας και τις πληροφορίες που της έδωσε σχετικά με την ποιότητα των νοσοκομείων και τα εμβόλια που επρόκειτο να κάνει το αναμενόμενο παιδί μας.

Εικόνα 10. Ο Μήτσος και η Μαρίζα Μποσνάκη

Στο ζευγάρι Μποσνάκη χρωστάμε μεγάλη ευγνωμοσύνη για τις εξυπηρετήσεις που μας πρόσφεραν στις πολλές και δύσκολες καταστάσεις που συναντήσαμε στην Αιθιοπία! Σήμερα ο Μήτσος δε ζει πια! Εδώ και τρία χρόνια (2012) συγχωρέθηκε και αξίζει πολύ να του κάνουμε ένα καλό μνημόσυνο. Αφησε τη Μαρίζα στα γεράματα να ζει με την κόρη της Ρίτα, που δυστυχώς και αυτή έμεινε χήρα στα σαράντα της με δυο καλά παιδιά, τον Κυριάκο και την Αμάντα, που τελευταία παντρεύτηκε!

Ο δεύτερος από τους γονείς των μαθητών μας ήταν ο Διονύσης Χρυσικός. Όπως αναφέρθηκε παραπάνω ο Διονύσης Χρυσικός με τη γυναίκα Αγγελική δεν ήταν ομογενείς, αλλά είχαν αρκετή εμπειρία από τη ζωή στις αφρικανικές χώρες. Τα τελευταία χρόνια ο Διονύσης εργαζόταν ως μηχανικός σε εργοστάσια επεξεργασίας βαμβακιού στο Χαρτούμ του Σουδάν και αργότερα κατέβηκε στην Αιθιοπία. Μαζί του κουβαλούσε και την οικογένειά του με τα δυο κοριτσάκια τους, που τελείωσαν το Δημοτικό και το Γυμνάσιο στο Σουδάν και την Αιθιοπία.

Ο Διονύσης είχε στην κατοχή του ένα αυτοκίνητο OPEL Καραβάν με το οποίο, όπως και ο Μήτσος, μας έκανε πολλές εξυπηρετήσεις. Ιδιαίτερα όλες τις μεταφορές για κάποια μεγάλα αντικείμενα, που χρειαζόμασταν στο καινούργιο σπιτικό μας. Πιο πολύ όμως με το Διονύση περάσαμε πολύ ευχάριστα το καλοκαίρι του 76, όταν η οικογένειά του έλειπε στην Ελλάδα για τις καλοκαιρινές τους διακοπές. Τότε ο Διονύσης φόρτωνε στο Καραβάν τις δυο οικογένειες, του Σάββα και τη δική μου (συνολικά οκτώ ανθρώπους), και περιτρέχαμε στα διάφορα αιθιοπικά θέρετρα γύρω από την Αντίς Αμπέμπα. Χωρίς το Διονύση Χρυσικό τίποτε ουσιαστικά δε θα γνωρίζαμε από τη μυθική χώρα της Αιθιοπίας!

Εικόνα 11. Ο Διονύσης και η Αγγελική Χρυσικού

Κάθε Κυριακή από το πρωί ξεκινούσαμε για κάποιο χωριό ή πόλη ή κάποιο από τα θέρετρα της χώρας και τότε γνωρίσαμε τα σπάνια και πολύ σημαντικά θέρετρα της Αιθιοπίας και κάποιες πόλεις. Όπως το AMBO, το WOLLISO, τη λίμνη LANGANO, τις πόλεις DEBRE-ZEIT, NAZARETH, KOKA, το θέρετρο SODERE και πολλά άλλα μέρη. Ιδιαίτερα επισκεπτόμασταν πόλεις και χωριά, όπου υπήρχαν φυσικές θερμές πηγές. Εκεί παίρναμε το μπάνιο μας σε πισίνες με ολυμπιακές προδιαγραφές. Τρώγαμε το μεσημεριανό φαγητό στην εξοχή και περιτρέχαμε όλη τη γύρω περιοχή της πόλης ή του θέρετρου. Για τα παιδιά αλλά και για μας τους μεγάλους ήταν πολύ ευχάριστες στιγμές!

Ιδιαίτερα στο φημισμένο SODERE κάναμε το μπάνιο μας σε πισίνα με φυσικό θερμό νερό και παρακολουθούσαμε με τις ώρες τα πολλά νερά του ποταμού του AWASH, που ήταν δίπλα από την πισίνα και κινούνταν πολύ νωχελικά χωρίς ουσιαστικά να διακρίνονται, αν κινούνται. Έξω από την πισίνα υπήρχαν πλουσιοπάροχα τα κίτρινα λουλούδια, η πρασινάδα και οι τεράστιοι ευκάλυπτοι, όπου στα κλαδιά τους κρέμονταν πολλά μικρά πιθηκάκια. Συχνά κατέβαιναν από τα δέντρα και ψαχούλευαν τα πράγματά μας για να βρουν κάτι και να το φάνε. Τότε ο Δημήτρης έπαιζε μαζί τους προσφέροντας κάποια μικροπράγματα φαγητού ή στραγάλια ή φυστίκια που είχαμε μαζί μας. Όταν πήγαινε να τα πιάσει με ένα σάλτο πηδούσαν στα κλαδιά των δέντρων και εξαφανίζονταν. Τα μικρά πιθηκάκια έπαιζαν πολύ με το μωρό μας, που το παρακολουθούσαν στο πορτ-μπεμπέ, όπου ήταν ξαπλωμένο!

Πολλές φορές ο Διονύσης φώναζε στη γυναίκα μου πειραχτικά να προσέχει το μωρό, γιατί τάχα υπήρχε κίνδυνος να το αρπάξουν και να το ανεβάσουν στα δέντρα. Τα βράδια επιστρέφοντας στην πρωτεύουσα συναντούσαμε στο δρόμο μας πολύ συχνά ύαινες να περνάνε μπροστά από το αυτοκίνητο, σα να μη συνέβαινε τίποτε! Με τα φλογισμένα μάτια τους στεκόντανε στην άκρη του δρόμου και μας παρακολουθούσαν αμέριμνες. Τι αδίστακτα και αφόβιστα σαρκοφάγα είναι αυτά;

Ο τρίτος, που γνωρίσαμε, ήταν ο ομογενής επιχειρηματίας πετρελαιοειδών Δημήτρης Γεράλης από τη Χαλκίδα της Εύβοιας. Είχε τέσσερα ωραία παιδάκια που όλα έρχονταν στα Σχολεία μας. Ήταν ένας μεγλόσωμος ομορφάντας ομογενής και είχε μια πανέμορφη γυναίκα, που ήταν μιγάδα από Ιταλό πατέρα και Αιθιοπίδα μητέρα. Η γυναίκα του Γεράλη ήταν μια καλλονή και όταν φορούσε την αιθιοπική ολόλευκη στολή γινόταν σωστός άγγελος! Ο Γεράλης ήταν ιδιοκτήτης μεγάλου κατάστηματος πετρελαιοειδών στο κέντρο της πόλης και πολύ γνωστός στον κύκλο των ομογενών αλλά και των πολλών ξένων και των Αιθίοπων.

Τέταρτος από τους ομογενείς ήταν ο Γιάννης Μουρατίδης. Ένας δαιμόνιος πόντιος, που καταγόταν από τη Νέα Νικομήδεια του νομού Ημαθίας. Είχε μια ωραία κόρη στη Δευτέρα Γυμνασίου, που είχε αποκτήσει με κάποια αιθιοπίδα. Ήταν γεωπόνος στο επάγγελμα, ίσως της Σχολής Αγίας Λάρισας, και εγκατέλειψε στην Ελλάδα γυναίκα και παιδί και έφυγε στη μακρινή Αιθιοπία, όπως έλεγαν κάποιοι, από κάποιο τυχοδιωκτισμό. Άλλοι έλεγαν ότι μετά τον εμφύλιο κατέφυγε στην Αιθιοπία καταδιωκόμενος εξαιτίας των φρονημάτων του. Εδώ στη μακρινή Αιθιοπία ο αυτοκράτορας Χαϊλέ Σελασιέ του εμπιστεύτηκε να καλλιεργήσει απέραντες εκτάσεις με γεωργικά φυτά. Ήταν αυτός, όπως έλεγαν πολλοί ομογενείς, που έφερε τα καρπούζια στην Αιθιοπία. Γι' αυτό πολλοί ομογενείς τον αποκαλούσαν Καρπουζά, χωρίς να γνωρίζουν το πραγματικό του επώνυμο!

Ένας πέμπτος ομογενής γονέας ήταν ο Ανέστης Τσιμάς από το Βόλο. Ήταν εκτελωνιστής αιθιοπικών προϊόντων και κρατούσε μεγάλο γραφείο στην Αντίς Αμπέμπα με αρκετούς υπαλλήλους. Ήταν ένας πανέξυπνος ομογενής, όπως και ο αδελφός του Χαράλαμπος, που είχε στην κατοχή του το μεγαλύτερο Σούπερ Μάρκετ στην Αντίς Αμπέμπα με το όνομά του «BABIS». Ο Ανέστης Τσιμάς εκτελωνίζε και διακινούσε αιθιοπικά προϊόντα σε ειδικές αποθήκες στο Τσιμπουτί και από εκεί έπαιρναν το δρόμο για τις διάφορες χώρες σ' όλο τον κόσμο. Ήταν παντρεμένος με την Ιταλίδα Ίζα και είχαν τρία αγόρια, το Νίκο, τον Αδριανό και το Ντίνο. Ο Αδριανός ήταν μαθητής στην Πρώτη Γυμνασίου και, επειδή ήταν αδύνατος στα φιλολογικά μαθήματα, τακτικά επισκεπτόμουν το σπίτι τους, κοντά στο αεροδρόμιο, βοηθώντας τον σχεδόν σ' όλα μαθήματα. Η μητέρα του Ίζα ήταν εξαιρετική γυναίκα και ξεχώριζε από τις πολλές άλλες γυναίκες, που έφερναν στα Σχολεία τα παιδιά τους για την ομιλία της με τα σπασμένα ελληνικά, τους ευγενικούς τρόπους συμπεριφοράς, αλλά και την εξεζητημένη ενδυμασία της!

Μια εξαιρετική γνωριμία που έκανα ήταν αυτή με το Δημήτρη Κουλουριάνο. Αυτός ήταν Διευθυντής της Υποκαταστήματος της Διεθνούς Τράπεζας των Ηνωμένων Εθνών στην Αιθιοπία. Είχε ένα γιο, το Θοδωρή, που τα χρόνια αυτά πήγαινε στις μικρές τάξεις του Δημοτικού Σχολείου. Η γνωριμία έγινε στον «Ολυμπιακό» μέσω του συμπατριώτη Σάββα. Ο Κουλουριάνος ήταν μεγάλος οικονομολόγος και φίλος του Ανδρέα Παπανδρέου. Στην κυβέρνηση του Γεωργίου Παπανδρέου, του Γέρου της Δημοκρατίας στα 1964, είχε αναλάβει όλα τα σχετικά με την ίδρυση του Πανεπιστημίου των Πατρών, αλλά μετά το 1967 με την επικράτηση της Χούντας στην Ελλάδα, διέφυγε μ' ένα σαπιοκάραβο στην Ιταλία. Η επιστημονική του κατάρτιση και οι γνώσεις του πάνω στα διεθνή οικονομικά τον βοήθησαν γρήγορα να προσληφτεί από τη Διεθνή Τράπεζα και να ηγηθεί πολλών αποστολών σε διάφορες χώρες, ιδιαίτερα του Τρίτου Κόσμου. Η συνεργασία του με την Τράπεζα κράτησε ίσαμε το 1981, οπότε επέστρεψε στην Ελλάδα και έγινε Υπουργός Οικονομικών στην Κυβέρνηση του Ανδρέα Παπανδρέου.

Υπήρχαν και αρκετοί άλλοι από τους γονείς των παιδιών, με τους οποίους όμως είχαμε απλώς μια καλημέρα ή το πιο πολύ συζητούσαμε ευρύτερα, όταν ερχόντουσαν στο Γυμνάσιο να ρωτήσουν για την πρόοδο των παιδιών τους. Μια χαρακτηριστική γνωριμία ήταν με κάποιον μελαχρινό ομογενή, που άκουγε στο όνομα Αλιγάτορας, που σημαίνει κροκόδειλος. Ήταν πολύτεκνος και στα Σχολεία μας (Νηπιαγωγείο, Δημοτικό και Γυμνάσιο) φοιτούσαν τουλάχιστο τρία παιδάκια του, ενώ, όταν τα έφερνε στα Σχολεία, τον ακολουθούσαν άλλα δυο νήπια!

Ας έρθουμε τώρα να δούμε τους άλλους ομογενείς, που γνωρίσαμε στον «Ολυμπιακό». Πρώτα όμως δυο λόγια για τον «Ολυμπιακό», τον Αθλητικό Σύλλογο των Ελλήνων ομογενών στην Αιθιοπία, που είχε πολλές και ποικίλες δραστηριότητες, όχι μόνο στον Αθλητισμό αλλά και στον Πολιτισμό.

Ο «ΟΛΥΜΠΙΑΚΟΣ» την εποχή εκείνη ήταν Αθλητικός Σύλλογος των Ελλήνων ομογενών, που ιδρύθηκε στα 1944 με την επωνυμία «ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΑΘΛΗΤΙΚΗ ΕΝΩΣΙΣ». Ως σκοπό είχε τη σύσφιξη των σχέσεων μεταξύ των ομογενών και τη διάδοση και ανάπτυξη του εν γένει αθλητισμού με πολλά τμήματα. Της Καλαθόσφαιρας, του Τέννις, της Αντισφαίρισης, του Μπόουλιγκ, της Πετόσφαιρας, της Ρυθμικής Γυμναστικής, του Πινγκ-Πονγκ, της Κολύμβησης και των Επιτραπέζιων Παιγνιδίων (μπιλιάρδα, μπίνγκο, τάβλι και άλλα). Επίσης είχε ως βασικό σκοπό την Ψυχαγωγία των μελών του με διάφορες εκδηλώσεις (χορούς, γιορτές, εκδρομές, ταξίδια) και την προβολή καλών κινηματογραφικών ταινιών. Διέθετε εντευκτήριο σε πολύ καλή κατάσταση και διάφορα γήπεδα και εγκαταστάσεις με εξέδρες πολλών θέσεων για όλα τα παιχνίδια. Ο χώρος του βρισκόταν κοντά στο συγκρότημα των Σχολείων και ήταν αρκετά μεγάλος και περιφραγμένος για την ασφαλή στάθμευση των αυτοκινήτων και την ασφάλεια των ευρισκομένων εντός του εντευκτηρίου και των απασχολουμένων με τα διάφορα παιχνίδια.

Κάθε απόγευμα γέμιζε από τους ομογενείς μας, ηλικιωμένους και μη, και από πολλούς ξένους, που ήταν γεμάτη η Αντίς Αμπέμπα. Η συγγραφέας Αθηνά Μαραβέγια στο βιβλίο της «Φωκίων μου...Αγαπημένο μου...» πολύ ορθά το εντευκτήριο του «Ολυμπιακού» το ονομάζει «το σπίτι του Έλληνα», ενώ ο Καλογερόπουλος λέει ότι ήταν το καμάρι του ελληνοισμού. Και έτσι το νιώσαμε και εμείς οι αποσπασμένοι εκπαιδευτικοί από την Ελλάδα! Οι ξένοι κατέφταναν με τις ομάδες τους στο χώρο του «Ολυμπιακού» για να παίξουν κυρίως Τέννις ή Μπάσκετ. Ήταν οργανωμένοι και στον χώρο του «Ολυμπιακού», όπως το ομολογούσαν οι ίδιοι, έβρισκαν πολύ φιλικό περιβάλλον και καλές εγκαταστάσεις. Εξαιτίας της πληθώρας των ξένων, που βασικά αθλούνταν στο Τέννις, είχε κτιστεί και τρίτο γήπεδο με ειδικό τοίχο εξάσκησης για τους αρχάριους παίκτες. Επίσης είχε γίνει πρόγραμμα σε εβδομαδιαία βάση για να μπορούν να αθλούνται όλοι οι ενδιαφερόμενοι σύλλογοι, δικοί μας και ξένοι ή και μεμονωμένα άτομα. Γίνονταν και επίσημοι αγώνες πρωταθλημάτων σε πολλά παιχνίδια. Όπως στο Μπάσκετ-μπωλ, το Τέννις και το Βόλεϊ-μπωλ.

Ο Σύλλογος είχε και πολύ καλή ομάδα Μπάσκετ, η οποία είχε κερδίσει πολλά πρωταθλήματα σ' ολόκληρη την Αιθιοπία. Τα χρόνια 1970 και εξής ο «Ολυμπιακός» είχε διοργανώσει για πρώτη φορά στην Αιθιοπία Σχολικό Πρωτάθλημα Μπάσκετ με συμμετοχή επτά Σχολείων. Το Σχολικό αυτό Πρωτάθλημα είχε ονομαστεί «ΗΡΑΚΛΕΙΟΝ» και ο γραμματέας του Συλλόγου του «Ολυμπιακού» είχε αθλοθετήσει κύπελλο για το νικητή. Το Μαθητικό Πρωτάθλημα εκτός του ότι είχε σημειώσει εξαιρετική επιτυχία από κάθε πλευρά, έγινε η απαρχή μιας νέας αθλητικής άμιλλας μεταξύ της μαθητιώσας νεολαίας όλων των Σχολείων της πόλης της Αντίς Αμπέμπας. Στην ομάδα του «Ολυμπιακού» συμμετείχαν και πολλοί μαθητές από το Γυμνάσιο όχι μόνο στη δεύτερη ομάδα, αλλά και στη μεγάλη την πρωταθλήτρια!

Εδώ στο χώρο του Εντευκτηρίου του «Ολυμπιακού» γνωρίζουμε πολλούς ομογενείς και πίνοντας βασικά το μοσχομυρισμένο αιθιοπικό καφέ συζητάμε για πολλά και διάφορα θέματα. Τον πρώτο ομογενή που γνώρισα από το συμπατριώτη μου Σάββα ήταν ο Ελευθέριος Μετάκος από τους Μολάους της Λακωνίας. Μια εξαιρετική φυσιογνωμία από πολλές πλευρές. Ένας άντρακλας δυο μέτρα περίπου, ευθυτενής και καμαρωτός παρότι, όπως φαινόταν, είχε ξεπεράσει τα εβδομήντα.

Στα χρόνια του Δευτέρου Παγκοσμίου Πολέμου ο Μετάκος επιστρατεύτηκε και εκπαιδεύτηκε ως πιλότος στην Κέρκυρα. Μετά την κατάρρευση του μετώπου στον ελλαδικό χώρο κατέφυγε στη Μέση Ανατολή με πολλούς άλλους πατριώτες. Το πολεμικό αεροσκάφος, όπως μας έλεγε ο ίδιος, έπεσε στα νερά του Λιβυκού Πελάγους κάτω από την Κρήτη. Τότε τον περιμάζεψε ένα αγγλικό πολεμικό και τον μετέφερε στην Αλεξάνδρεια της Αιγύπτου. Εκεί συνέχισε την αντίσταση κατά του άξονα με τους συμμάχους μας πιλοτάροντας αγγλικό αεροσκάφος με άλλους Άγγλους πιλότους της RAF. Σε μια από τις επιχειρήσεις κατά των Ιταλών στο έδαφος της Αιθιοπίας το αεροσκάφος του χτυπήθηκε και έπεσε στην περιοχή της Μεταχάρα, ενώ αυτός έπεσε με το αλεξιπτωτο και σώθηκε. Από τότε παρέμεινε στην Αιθιοπία και μετά το τέλος του Πολέμου ακολουθώντας τη μοίρα πολλών Ελλήνων τα δισεκτα εκείνα χρόνια αγωνίστηκε και επέζησε κοντά στους ντόπιους και τους ομογενείς της Αιθιοπίας. Εδώ ασχολήθηκε με το εμπόριο γεωργικών προϊόντων και την εργολαβία οικοδομών. Αγόρασε μάλιστα το κτήμα, όπου έπεσε το αεροσκάφος του, και το αξιοποίησε κατάλληλα!

Ασχολήθηκε με το εμπόριο πορτοκαλιών και σόγειας, από όπου κέρδισε αρκετά χρήματα. Με τα χρήματα αυτά χρηματοδοτούσε εμπόρους στην Αιθιοπία και με τους τόκους έγινε πολύ πλούσιος. Αργότερα καταπιάστηκε με την κατασκευή κατοικιών για τη στέγαση των πλουσίων της αιθιοπικής κοινωνίας. Στην κατοχή του το καλοκαίρι του 1974 είχαν απομείνει δεκαπέντε σπίτια. Κάποια ήταν πολυτελούς κατασκευής, αλλά δεν πρόφτασε να τα

πουλήσει. Έτσι το καθεστώς της δικτατορίας, που επικράτησε το ίδιο καλοκαίρι, θέλησε να τα δημεύσει όλα. Τότε ο πανέξυπνος Μετάκος παρουσιάστηκε στο Ντέρκο, το συμβούλιο των επαναστατών, και τους είπε ότι είναι οικογενειάρχης με Αιθιοπίδα γυναίκα και δυο παιδάκια και δικαιούται να κρατήσει ένα σπίτι για την οικογένειά του. Αυτός ήταν ο νόμος του καθεστώτος! Κάθε οικογενειάρχης μπορούσε να κατέχει μόνο ένα σπίτι για την οικογένειά του. Τι θα έκανε όμως με τα υπόλοιπα σπίτια; Η ευστορφία του Έλληνα ομογενούς αποδείχτηκε τότε σε όλο το μεγαλείο! Σκέφτηκε ότι είχε και άλλα παιδάκια με άλλες αιθιοπίδες και ήταν ευκαιρία σε κάποια απ' αυτά να κληρονομήσει ένα σπίτι για να τον «θυμούνται». Η οξυδέρκεια του Έλληνα «Οδυσσέα» έπιασε και κατόρθωσε να εκμεταλλευτεί το νόμο του Ντέρκο και να διασώσει τουλάχιστο τα μισά σπίτια! Πώς δικαιολογείται όμως να έχει και άλλα παιδιά με ντόπιες γυναίκες;

Εικόνα 12. Ο Σάββας, η κόρη του Ελένη, ο Λευτέρης Μετάκος και άλλοι

Στην Αιθιοπία, όπως και στην Αυστραλία, υπήρχε οξύ το πρόβλημα της εξεύρεσης λευκών γυναικών για να παντρευτούν οι Ευρωπαίοι, που ζούσαν στην αχανή χώρα. Στα πλούσια υψίπεδα με τις απέραντες καφετείες, τους πλούσιους και καρποφόρους κάμπους και με τα αμέτρητα κοπάδια των βοοειδών οι λευκοί ήταν εντελώς μόνοι τους με τους ντόπιους Αιθίοπες. Δεν είχαν άλλο τρόπο να εκτονωθούν σεξουαλικά εκτός από τις ντόπιες μελαψές καλλίγραμμες γυναίκες, που εργαζόνταν στις βιοτεχνίες ή τις καλλιέργειές τους. Τα παιδιά, που γεννιούνταν από τις συνευρέσεις αυτές, ήταν χαριτωμένα και ακολουθούσαν τις μητέρες στις παραγκουπόλεις τους. Διακρίνονταν όμως ότι ήταν μιγάδες και αποτελούσαν μια ξεχωριστή ομάδα Αιθιοπών. Από τη μητέρα τους μάθαιναν τον πατέρα τους και πολλές φορές διεκδικούσαν τα δικαιώματά τους. Ο θεσμός όμως της οικογένειας στην Αφρική γενικώς τα χρόνια αυτά είναι πολύ χαλαρός και δεν ισχύει το ευρωπαϊκό δίκιο για τα δικαιώματα των παιδιών και τις υποχρεώσεις των γονιών!

Πράγματι στην Αιθιοπία οι Ευρωπαίοι είχαν στη διάθεσή τους πολλές γυναίκες με τις οποίες τεκνοποιούσαν και πολλά παιδιά. Ο δικός μας Λευτέρης Μετάκος, όπως έλεγαν οι ομογενείς, είχε αποκτήσει γύρω στα εκατό παιδιά με τις καλύτερες ντόπιες μελαψές αιθιοπίδες, που είχε στις πολλές και ποικίλες δούλεψές του. Χωρίς όμως ποτέ να νομιμοποιήσει κάποια ως σύζυγό του. Το 1977 θέλησε να επιστρέψει στην Ελλάδα μη μπορώντας να υποφέρει το τυραννικό καθεστώς του Μεγκίστου. Έπρεπε όμως να νομιμοποιήσει με γάμο ως γυναίκα του την τελευταία αιθιοπίδα που είχε στο σπίτι του, για να μπορέσει να εκδοθεί στο όνομά της ελληνικό διαβατήριο. Τα στέφανα του γάμου, όπως λέει ο συνάδελφος Σάββας, που

παραβρέθηκε στο γάμο του, έγιναν μέσα στο σπίτι του στην Αντίς Αμπέμπα. Έτσι νομιμοποίησε και τα δυο μικρά του παιδάκια, την Αγγελική και το Γιάννη, και ετοιμάστηκε να αναχωρήσει για την πατρίδα. Δυστυχώς όμως κάποια ξαφνική ασθένεια τον βρήκε και μέσα σε λίγες μέρες απεδήμησε. Η Ζαουντίτου, έτσι αποκαλούνταν η αιθιοπίδα που είχε στα τελευταία χρόνια ο φίλος μας, αργότερα πήρε τα παιδιά και αναχώρησε για την Αθήνα, όπου ζει με τα παιδιά της.

Μια δεύτερη γνωριμία ομογενούς ήταν του Θεοδόση (Σάκη) Μιχαηλίδη, που είχε το σπίτι του δίπλα από τον «Ολυμπιακό». Ο Σάκης Μιχαηλίδης ήταν ομογενής από την Αλεξάνδρεια της Αιγύπτου. Μετά το 1956 και τις εθνικοποιήσεις των περιουσιών των ξένων από το Νάσσερ κατέφυγε στην Αιθιοπία. Ασχολήθηκε με το εμπόριο του καφέ και με κάποιους συμπατριώτες ομογενείς έκανε, όπως έλεγαν κάποιοι, και πολλές ύποπτες εργασίες. Καταπάστηκε με τα γραμματόσημα και ίσως αυτό τον καιρό ήταν ο μεγαλύτερος φιλοτελιστής στην πόλη της Αντίς Αμπέμπα. Στη διάθεσή του υπήρχαν πολλές σειρές γραμματοσήμων όχι μόνο των αιθιοπικών ταχυδρομείων αλλά και άλλων χωρών. Κάθε μέρα στο σπίτι του κατέφθαναν πολλοί ξένοι, που εργάζονταν στις αποστολές των διαφόρων κρατών, και του ζητούσαν ολόκληρες σειρές από γραμματόσημα διαφόρων κρατών. Ο Σάκης τους εξυπηρετούσε πουλώντας ακριβά τις σειρές που κατείχε και ως εκ τούτου, όπως έλεγε, κέρδιζε πολλά λεφτά. Είχε επικοινωνία με όλα τα ταχυδρομεία του κόσμου και αγόραζε κάθε καινούργια σειρά που εκδίδονταν. Καθημερινά η αλληλογραφία του ήταν πολύ φουσκωμένη και την μετέφερε στο σπίτι του κάποιος μαθητής της Έκτης τάξης μετά τα μαθήματά του!

Ο συμπατριώτης Σάββας είχε κάποια τάση να συγκεντρώνει και ο ίδιος γραμματόσημα και πολύ νωρίς ανακάλυψε το Σάκη μεταξύ των ομογενών. Φυσικό ήταν από τις πρώτες μέρες, που κατεβήκαμε στον «Ολυμπιακό», να με γνωρίσει με το μεγάλο φιλοτελιστή, που ήταν ένας χοντρός μεσόκοπος κύριος με κανονικό ύψος και ωραία χαρακτηριστικά. Ζούσε ολομόναχος στο σπίτι του χωρίς την οικογένειά του, γιατί είχε αποχωρήσει από την Αιθιοπία για την Αθήνα εξαιτίας της επικράτησης του στρατιωτικού καθεστώτος. Μιλούσε πολύ καλά την Αγγλική Γλώσσα και θεωρούνταν από τους ομογενείς μια ξεχωριστή φυσιογνωμία και στον τομέα αυτό. Στο διαγωνισμό των μαθητών του Γυμνασίου, που γινόταν κάθε Ιούνιο με τη λήξη των μαθημάτων για το ποιος μαθητής ή ποια μαθήτρια γνώριζε καλύτερα την Αγγλική Γλώσσα, συμμετείχε στην επιτροπή και η γνώμη του ήταν αποφαστικής σημασίας! Σχεδόν κάθε μέρα με το Σάββα, όταν δεν έχουμε κάποια εργασία κατεβαίνουμε στον «Ολυμπιακό» ή στο σπίτι του Σάκη, που είναι δίπλα, και με τις ώρες πίνοντας τον καφέ μας ή το ποτό συζητούμε διάφορα θέματα για το φιλοτελισμό και τον κύκλο των εργασιών του. Συναντούμε πολλούς ξένους με τους οποίους συναλλάσσεται σε άπταιστα αγγλικά και σχεδόν πάντα εκπλήττομαι από την ευστροφία του πνεύματός του. Κοντά του προσπαθώ να συμμετέχω στις αγοραπωλησίες του και εκπαιδεύομαι στην εξάσκηση της Αγγλικής Γλώσσας. Η βοήθειά του στο πρόσωπό μου στον τομέα της εκμάθησης της Αγγλικής Γλώσσας υπήρξε αποφασιστική!

Μια τρίτη γνωριμία ήταν του νεαρού Χρήστου Βασιλείου. Ο Χρήστος ήταν γύρω στα τριάντα. Περίπου είμαστε συνομήλικοι. Τον γνωρίσαμε με το Σάββα στον «Ολυμπιακό» μαζί με άλλους ομογενείς. Ήταν ευχάριστος τύπος, ομιλητικός, φιλικός και επιθυμούσε να κάνει παρέα με πολλούς νεαρούς, που σύχναζαν στον «Ολυμπιακό» και μάλιστα με τους εκπαιδευτικούς. Μας έβλεπε με «καλό μάτι» και δεν τσιγκουνευόταν να μας κερνάει. Το κύριο επάγγελμά του, όπως βλέπαμε, ήταν ηλεκτρολόγος και απασχολούνταν με την κατασκευή ηλεκτρικών περιελίξεων με κάποιον άλλο ομογενή Γιώργο σε ειδικό εργαστήριο που είχαν πίσω από την Κόκκινη Πλατεία της Αντίς Αμπέμπα. Με την επικράτηση όμως του στρατιωτικού καθεστώτος στην Αιθιοπία άρχισε να ασχολείται με κάποιες άλλες προσοδοφόρες αλλά ύποπτες και επικίνδυνες εργασίες. Βοηθούσε τους ομογενείς μας αλλά και πολλούς άλλους ξένους να εξάγουν στο Τζιμπουτί πολύτιμα είδη, που είχαν στα σπίτια τους. Είχε και στενή συνεργασία με το Σάκη Μιχαηλίδη!

Η πρώτη συνάντηση και γνωριμία με το Χρήστο Βασιλείου έγινε από τον ηλικιωμένο Λευτέρη Μετάκο και γρήγορα εξελίχτηκε σε πολύ καλή γνωριμία. Κάναμε καλή παρέα στον «Ολυμπιακό» και πολλές φορές μας διηγούνταν ευχάριστα και επικίνδυνα περιστατικά, που είχε περάσει με φίλους του μέσα στη ζούγκλα και τη σαβάνα. Μας έλεγε ιστορίες για τις πόλεις και τα χωριά της Αιθιοπίας, για τις πολλές κατακτήσεις του με τις ωραίες αιθιοπίδες, για τις περιπέτειές του και πολλά άλλα.

Στο εργαστήριο του Χρήστου και του Γιώργου πηγαίναμε τακτικά με το Σάββα και πίνοντας καφέ συζητούσαμε πολλά και διάφορα. Ιδιαίτερα ο Χρήστος μονοπωλούσε τις συζητήσεις αναφερόμενος κυρίως σε ιστορίες, που συνήθως εξάπτουν τη φαντασία του ανθρώπου. Για

τη ζούγκλα, το σαφάρι μέσα σε απαγορευμένες περιοχές, για περιπέτειες με γυναίκες και άλλα. Στο εργαστήρι των καλών φίλων βρήκα καταφύγιο να κάνω μάθημα ένα μαθητή της Έκτης τάξης προκειμένου να τον βοηθήσω στο μάθημα των Αρχαίων Ελληνικών. Σε μια αποθήκη τους μάζεψαν τα υλικά των περιελίξεων σε μια γωνία και μου ετοίμασαν ένα καλό χώρο με ένα τραπέζακι και δυο καρέκλες. Ήταν και οι δύο πολύ καλοί φίλοι και πολύ εξυπηρετικοί! Γι' αυτό τους ευχαριστώ ακόμη και σήμερα ύστερα από τριάντα οκτώ χρόνια, χωρίς να ξέρω δυστυχώς πού βρίσκονται!

Η συνάντηση με το Μητροπολίτη

Ενώ τον Οκτώβριο και το Νοέμβριο είχαμε κάποια μικρά εσωτερικά σχολικά προβλήματα με τα προγράμματα, τη διδασκαλία της Νεοελληνικής Γλώσσας και την Επέτειο του Πολυτεχνείου από τις αρχές Δεκεμβρίου αρχίζει ένας μαραθώνιος για μένα. Βλέποντας τις υπηρέτριες, που μας εξυπηρετούσαν σ' όλες τις εργασίες των σπιτιών μας, και θέλοντας να δείξω τα φιλόφρονα αισθήματά μου, αποφάσισα να διπλασιάσω το μισθό της δικής μου υπηρέτριας. Ο μηνιαίος μισθός τους ήταν μόνο δώδεκα αιθιοπικά δολάρια, που ισοδυναμούσαν με έξι σχεδόν αμερικάνικα. Χωρίς να πολυσκεφτώ τις συνέπειες και χωρίς να ρωτήσω κανέναν αποφάσισα μόνος μου να της διπλασιάσω το μισθό δείχνοντας έτσι, όπως πίστευα, την αλληλεγγύη απέναντί της! Αυτό όμως θεωρήθηκε «στάση» και ότι ήταν εντελώς απαράδεκτο όχι μόνο για τους Κοινοτικούς αλλά και τους συναδέλφους. Γιατί έσπαζα ένα καταστημένο, που ήταν πάγιο και για να αλλάξει έπρεπε να υπάρχει απόφαση του Κοινοτικού Συμβουλίου!

Τότε κλήθηκα σε «απολογία»! Όχι βέβαια από το Κοινοτικό Συμβούλιο, ούτε από κάποιο ανώτερο συνάδελφο των Σχολείων, κυρίως το Διευθυντή μου ή το Διευθυντή του Δημοτικού, όπως περίμεναν κάποιοι. Αλλά από τον Έλληνα Μητροπολίτη Μεθόδιο Φούγια. Οι «υπεύθυνοι» άνθρωποι των Σχολείων δεν τόλμησαν να με αντιμετωπίσουν κατά πρόσωπο, αλλά κατέφυγαν στον Ανώτατο Πνευματικό Ηγέτη της Κοινότητας για να με συνετίσει! Η πράξη μου θεωρήθηκε πρωτοφανής και επαναστατική! Έπρεπε να αντιμετωπιστεί γρήγορα, πριν πάρει έκταση!

Με τη δημοσιοποίηση της είδησης στις αρχές Δεκεμβρίου ότι διπλασίασα από τον πρώτο μήνα το μισθό της υπηρέτριας με ειδοποίησε ο Διευθυντής μου ότι με ζητάει ο Μητροπολίτης Μεθόδιος στο κτίριο της Μητρόπολης. Με την ανακοίνωση όχι μόνο εγώ ξαφνιάστηκα αλλά και οι άλλοι συνάδελφοι. Ο Σάββας μάλιστα, όταν το έμαθε, ξαφνιάστηκε περισσότερο από μένα, γιατί, όσο χρόνο υπηρετούσε ο ίδιος στην Αιθιοπία, κανέναν συνάδελφο δεν είχε καλέσει ο Επίσκοπος στο κτίριο της Μητρόπολης. Και ο χρόνος που υπηρετούσε στο Σχολείο ήταν κάπου δεκαπέντε μήνες. Στο μυαλό του συμπατριώτη πέρασε η ιδέα ότι ο Μητροπολίτης με ζητούσε για να κάνουμε κάποια συνεργασία, γιατί μετά την ομιλία της 28ης Οκτωβρίου, που έκανα στο Γυμνάσιο, τα σχόλια ήταν πολύ καλά για το πρόσωπό μου! Όλα όμως αυτά ήταν υπερβολές, όπως αποδείχτηκε εκ των υστέρων!

Την Τετάρτη, 3 Δεκεμβρίου 1975, μετά το τέλος των μαθημάτων το μεσημέρι με το αυτοκίνητο του Διευθυντή του Δημοτικού ξεκινούμε και πάμε στη Μητρόπολη, που βρίσκεται στο κέντρο της Αντίς Αμπέμπα. Μια απόσταση γύρω στα τρία χιλιόμετρα από το χώρο των Σχολείων. Στο δρόμο προκαλώ το συνάδελφο να μου απαντήσει, αν γνωρίζει το σκοπό της πρόσκλησης από το Μητροπολίτη. Εκείνος έδειξε παντελή άγνοια για την πρόσκληση, αν και, όπως πληροφορήθηκα αργότερα, δική του ήταν η ιδέα να κληθώ από τον Επίσκοπο για να με επαναφέρει στα καθιερωμένα των Σχολείων. Από τότε που έμαθα τη στάση του απέναντί μου, δεν του συγχώρεσα ποτέ! Και η δική μου στάση από τότε ήταν πάντοτε επιφυλακτική! Δυστυχώς όμως τον είχα ανάγκη σε πολλά ζητήματα. Όπως μικροέπιπλα για το σπιτικό μου, χαλιά, καρέκλες και άλλα μικροπράγματα. Ακόμη και όταν αργότερα στη Γιορτή της 25ης Μαρτίου οργάνωσα μια θεατρική παράσταση στη μεγάλη αίθουσα των εκδηλώσεων του κεντρικού κτιρίου του Οικοτροφείου, από τον ίδιο έπρεπε να εξοικονομήσω τα απαραίτητα υλικά για την παράσταση!

Τελικά ο Μητροπολίτης με περίμενε και με υποδέχτηκε πολύ φιλόφρονα! Το Γραφείο του ήταν πολυτελέστατο και αυτό το παρατηρώ με πολλή περιέργεια. Το αντιλαμβάνεται και ζητάει κάποιες εξηγήσεις. Του απαντώ ότι η Μητρόπολη Κοζάνης με τη λαμπρή ιστορία της δεν διαθέτει τέτοια πολυτέλεια και παρόμοιο Γραφείο. Αμέσως ανοίγει κουβέντα για το Μεγάλο Επίσκοπο της Μητρόπολης Κοζάνης, τον Διονύσιο Ψαριανό. Προφανώς του έδωσα το έναυσμα.

Στην αρχή με ρωτάει τι κάνει ο Μητροπολίτης μας και, μαθαίνοντας προφανώς από τον αδελφό του ότι έχω καλές σχέσεις μαζί του, με ξαναρωτάει αν πήρα την ευλογία του λίγο πριν αναχωρήσω για την Αιθιοπία. Στη δική μου καταφατική απάντηση χαμογέλασε και έδειξε ότι τον ευχαρίστησε η ενέργειά μου αυτή. Μου λέει πολλά για την Κοζάνη, για τη Σχολή της στα χρόνια της Τουρκοκρατίας, για τους εμπόρους και την οικονομική άνθισή της

και στο τέλος εστιάζει τη συζήτηση στον Επίσκοπό της. Ακριβώς όπως έγινε με τη συνάντηση που είχα με τον αδελφό του πριν από καναδυό μήνες στην Αθήνα. Όλα τα ακούω πολύ προσεκτικά, αλλά εγώ περιμένω να ακούσω το λόγο της πρόσκλησης. Έπρεπε όμως να βρει κάποιο τρόπο για να μου αναφέρει την «απαράδεκτη» πράξη μου.

Τελικά μου έσκασε το μυστικό για το σκοπό της πρόσκλησης, παίρνοντας αφορμή από τους λογίους της Σχολής της Κοζάνης! Μου λέει ότι όλοι οι λόγοι στα χρόνια της Τουρκοκρατίας εργαζόνταν για ένα κοινό σκοπό και δρούσαν συντονισμένα. Γιατί αλλιώς δε θα πετύχαιναν στο έργο τους. Και εμείς εδώ στην Αιθιοπία, όπου ζούμε, ενεργούμε από κοινού όλοι με τον ίδιο στόχο γι' αυτό έχουμε και τα καλύτερα αποτελέσματα. Υπάρχει μια κατάσταση που καθιερώθηκε σύμφωνα με τα δεδομένα του τόπου και τη γενικότερη οικονομική και κοινωνική πολιτική. Αυτή δεν ανατρέπεται από τη μια στιγμή στην άλλη. Γι' αυτό είμαστε υποχρεωμένοι να σεβαστούμε τα καθιερωμένα και να μην προχωρούμε σε πράξεις, που μας φέρνουν αντίθετους με το γενικότερο πνεύμα της κοινωνίας μας!

Τον άκουγα με πολλή προσοχή και σχεδόν δεν καταλάβαινα πού ήθελε να καταλήξει. Το βασικό για μένα ήταν ότι ακόμη δεν είχα καταλάβει, γιατί με κάλεσε στο κτίριο της Μητρόπολης! Αμέσως με κομμένη φωνή του ζήτησα συγγνώμη, αλλά, του λέγω, δεν καταλαβαίνω τι σχέση έχουν όλα αυτά με το σκοπό της πρόσκλησής μου! Αμέσως πήρε το λόγο και με κάπως αυστηρό τόνο και χωρίς να με κοιτάζει κατάματα, μου απάντησε ότι εδώ στην Αιθιοπία υπάρχει στη μικρή κοινωνία της Ελληνικής Κοινότητας μια καθιερωμένη κατάσταση σχετικά με τους ντόπιους, που εργάζονται στα Σχολεία ως φύλακες και κάποιες γυναίκες, που μας βοηθούν ως υπηρέτριες στα σπίτια μας, το Οικοτροφείο, τη Μητρόπολη και την Εκκλησία.

Ούτε με τα λόγια αυτά κατάλαβα τι σχέση έχουν αυτά με μένα! Ποτέ μου δεν μπορούσα να φανταστώ ότι αυτά είχαν σχέση με το διπλασιασμό του μισθού στην ταλαίπωρη υπηρέτριά μου! Τελικά, ενώ με κοίταζε και αισθανόταν ότι δεν καταλάβαινα τίποτε απ' όσα μου έλεγε, πήρε το λόγο και με τη βροντώδη του φωνή μου αποκαλύπτει το μυστικό. «Κύριε Μυλωνά, εδώ στην Αιθιοπία υπάρχει ένας κανονισμός πώς πληρώνονται οι φύλακες και οι υπηρέτριες και τι ποσό παίρνουν κάθε μήνα! Εσύ δεν μπορείς να σπάξεις αυτό το καθιερωμένο, γιατί αυτό ισχύει όχι μόνο σε μας τους Έλληνες, αλλά ισχύει και σ' όλους τους ξένους που ζουν στην Αιθιοπία. Αυτό που έκανες είναι στάση και θα δημιουργήσει κακό προηγούμενο»!

Τώρα κατάλαβα ακριβώς το σκοπό της πρόσκλησης! Στάθηκα για λίγο αμήχανος και συλλογιζόμουν τι να απαντήσω και τι επιχειρήματα να βρω, όχι για να τον πείσω, αλλά να του εκθέσω τη μοίρα αυτών των ανθρώπων, που όλη μέρα δουλεύουν σα σκλάβοι για να απολαμβάνουμε εμείς οι λευκοί το μόχθο και τον ιδρώτα τους! Σκεπτόμουνα πώς ένας Έλληνας ιερωμένος και μάλιστα με το βαθμό του Επισκόπου είχε αυτές τις απόψεις για τους συνανθρώπους του και πώς μιλούσε με τέτοια απαξίωση για τους κακόμοιρους μελαψούς Αιθίοπες!

Δεν είπα όμως τίποτε! Απλά σκεπτόμουνα πολλά, πάρα πολλά!

Πριν εγκαταλείψω το πολυτελέστατο γραφείο και αποχαιρετήσω το Δεσπότη μας, ακούω να μου λέει ότι πρέπει να βρω ένα τρόπο να διορθώσω το «σφάλμα» μου και να συνεννοηθώ με τους ανθρώπους της Κοινότητας. Φεύγοντας κατάλαβα ότι ήξερε και τη λύση που θα με προτείνανε οι άνθρωποι της Κοινότητας. Ουσιαστικά ο κύριος Συκάς! Η πρότασή του ανθρώπου αυτού ήταν να ανακοινώσω μέσω διερμηνέα στην υπηρέτριά μου ότι χαριστικά της έδωσα ολόκληρο το μισθό του Νοεμβρίου, αν και είχε εργαστεί στο σπιτικό μου μόνο δέκα πέντε μέρες!

Οι διακοπές των Χριστουγέννων του 1975

Ο Δεκέμβριος μήνας άρχισε με μια έκπληξη. Άρχισε με τη μεγάλη δοκιμασία που είχα με την «απολογία» μου στο Μητροπολίτη Μεθόδιο Φούγια εξαιτίας του ότι διπλασίασα το μισθό της υπηρέτριάς μου, χωρίς βέβαια να συνεχίσω να εκπληρώνω την επιθυμία μου. Γιατί οι Κοινοτικοί στο τέλος επέβαλλαν τον άτεγκτο νόμο της κυρίαρχης ιδεολογίας, που ορίζει ότι ο Μεγαλοδύναμος έπλασε τους μαύρους για να υπηρετούν τους λευκούς! Η άποψη του Διευθυντή του Δημοτικού βρήκε και την καλύτερη λύση, έτσι ώστε να μην εκτεθώ ούτε εγώ ούτε να υπάρξει κάποια αμφισβήτηση από κάποιον άλλον, δικό μας ή ξένο! Τελικά από το Δεκέμβριο συνέχισα να πληρώνω την ταλαίπωρη Μούλου, έτσι ονομαζόταν η υπηρέτριά μου, με τον ίδιο μισθό που έπαιρναν όλες οι άλλες.

Οι επόμενες μέρες του μήνα κυλούν ήρεμα, παρότι οι υποψίες που υπάρχουν μεταξύ των συναδέλφων δε σταματούν. Ο ένας υποβλέπει τον άλλον για τις διαφορετικές απόψεις σε βασικά κατά τη γνώμη μας θέματα. Το πρόγραμμα όμως εκτελείται κανονικά και τα μαθήματα προχωρούν εντατικά. Η προγραμματισμένη ύλη των μαθημάτων πρέπει να τελειώσει, όπως ορίζει το ωρολόγιο πρόγραμμα του Υπουργείου Παιδείας. Τα παιδιά παρακολουθούν τα μαθήματά τους και η αναστάτωση, που προκλήθηκε με την Επέτειο του Πολυτεχνείου κόπασε εντελώς και σχεδόν ξεχάστηκε! Ο καιρός είναι καλός και τα παιδιά περιμένουν να έρθουν οι διακοπές των Χριστουγέννων για να πάνε στα σπίτια τους και στους δικούς τους. Αλλά και εμείς οι εκπαιδευτικοί περιμένουμε τις διακοπές για να ηρεμήσουμε και κάπως να ξεκουραστούμε. Η περίοδος των πρώτων τριών μηνών στην πανέμορφη Αντίς Αμπέμπα δε μας κούρασε ιδιαίτερα, παρόλες τις αντιγνώμεις και τις διαφορετικές απόψεις μας πάνω σε βασικά εκπαιδευτικά και εθνικά θέματα!

Παρόλα τα προβλήματα που έχουμε σαν οικογένεια υπάρχουν και κάποιες χαρούμενες στιγμές στη ζωή μας στην Αντίς Αμπέμπα. Η βασική μας παρέα είναι η οικογένεια του Σάββα. Υπάρχουν και δυο καλοί φίλοι, που προσπαθούν να μας κάνουν κάπως να χαρούμε. Είναι ο Μήτσος με τη Μαρίζα και ο Διονύσης με την Αγγελική. Έχουν αυτοκίνητα και μπορούν να μας εξυπηρετούν σε κάποιες ανάγκες μας. Αλλά μερικές φορές προθυμοποιούνται τα απογεύματα να μας κάνουν και κάποια βόλτα στην πόλη. Να μας πάνε σε κάποια καφετέρια για ένα ποτό ή σε κάποιο καλό εστιατόριο για να γευτούμε τις σπεσιαλιτέ του τόπου.

Έτσι ένα απόγευμα στα μέσα Δεκεμβρίου του 1975 ο Διονύσης μας έκανε μια μικρή έκπληξη! Μας οδήγησε σ' ένα κινέζικο εστιατόριο για να γευτούμε το κινέζικο πιλάφι και περισσότερο να δοκιμάσουμε να το φάμε με τα ξύλινα πιρουνάκια. Ήμασταν τρεις οικογένειες, του Σάββα, του Διονύση και η δική μου. Συνολικά ένδεκα άτομα. Τα ωραία κοριτσάκια του Διονύση, η Ελένη και η Γεωργία, είχαν ξαναπάει με τους γονείς τους και είχαν δοκιμάσει το κινέζικο πιλάφι και τη διαδικασία πώς το τρώνε. Τώρα περίμεναν να δουν πώς θα αντιδρούσαμε εμείς στη διαδικασία να φάμε το πιλάφι με τα ξύλινα πιρουνάκια! Μας έφεραν τα πιάτα με το πιλάφι και τα ξύλινα πιρουνάκια και κάποιος σερβιτόρος μας υπέδειξε πώς χειρίζονται τα πιρούνια. Η δοκιμασία ήταν μεγάλη και σχεδόν κανένας μας δεν μπόρεσε να φάει το πιλάφι με τον κινέζικο τρόπο. Τα γέλια των κοριτσιών του Διονύση ξεσήκωσαν το κέντρο! Τα παιδιά του Σάββα, η Ελένη και ο Γιώργος, και ο δικός μας ο Δημήτρης έκαναν πολλές προσπάθειες, αλλά τελικά όλοι ζητήσαμε τα συνηθισμένα πιρούνια για να καταβροχθίσουμε το νόστιμο κινέζικο πιλάφι με το ψάρι από την Ερυθρά Θάλασσα. Ήταν μια μοναδική εμπειρία!

Οι διακοπές των Χριστουγέννων πλησιάζουν. Στις 23 Δεκεμβρίου, ημέρα Τρίτη, τελειώνουν τα μαθήματα και επί δεκαπέντε μέρες τα Σχολεία θα μείνουν κλειστά για τις διακοπές των Χριστουγέννων. Ό,τι ακριβώς γίνεται και στην Ελλάδα. Αρκετοί μαθητές, που δεν κατάγονται από την Αντίς Αμπέμπα, παίρνουν τα αεροπλάνα και τα τρένα και φεύγουν για τις ιδιαίτερες πατρίδες τους. Είναι τα παιδιά που διαμένουν στο Οικοτροφείο και είναι αρκετά. Για μας τους εκπαιδευτικούς, Δασκάλους και Καθηγητές, που οι περισσότεροι έχουμε έρθει από την Ελλάδα τον περασμένο Οκτώβριο, ήταν μια καλή ευκαιρία να βγούμε λίγο παραξέω από την Αντίς Αμπέμπα και να γνωρίσουμε τη μυθική χώρα της Αιθιοπίας.

Δυο συνάδελφοι, που είναι ελεύθεροι, κανόνισαν με «ντόπιους» Έλληνες να ξεναγηθούν σε μέρη κοντά στην πρωτεύουσα της Αιθιοπίας. Οι περισσότεροι όμως είμαστε οικογενειάρχες με μικρά παιδιά και δεν είναι εύκολη η μετακίνησή μας. Εξάλλου και η οικονομική μας

κατάσταση δεν επιτρέπει να ανοιχτούμε σε τέτοιες εξορμήσεις. Εγώ μάλιστα λόγω της εγκυμοσύνης της γυναίκας μου δεν μπορώ να απομακρυνθώ από την Αντίς Αμπέμπα. Ήδη η γυναίκα μου διανύει τις τελευταίες μέρες του έβδομου μήνα και όπου νάναι πλησιάζει ο χρόνος που αναμένεται το παιδί μας! Έτσι είμαι αναγκασμένος να παραμείνω στο χώρο των Σχολείων με τους άλλους συναδέλφους και τα παιδιά μας. Μαζί μας στο χώρο των Σχολείων παραμένουν και λίγα παιδιά, που δεν έχουν φύγει για τις πατρίδες τους ή είναι ορφανά και δεν έχουν πού να περάσουν τις γιορτές των Χριστουγέννων.

Τις μέρες των διακοπών ακολουθούμε το πρόγραμμα, όπως ακριβώς συμβαίνει και στην Ελλάδα. Τα παιδιά μας λένε τα πατροπαράδοτα κάλαντα και χαίρονται, καθώς επισκέπτονται όλα τα σπίτια των συναδέλφων. Τις άγιες μέρες των Χριστουγέννων εκκλησιαζόμαστε στην εκκλησία του Αγίου Φρουμεντίου, που είναι ο Μητροπολιτικός Ναός. Σχεδόν όλοι οι συνάδελφοι με τα παιδιά μας παρακολουθούμε τις κατανυκτικές ακολουθίες των Χριστουγέννων και μια νέα εμπειρία μπαίνει μέσα μας. Βλέπουμε τους ομογενείς να εκκλησιάζονται ομαθυσιαστικά και ο μικρός χώρος της Εκκλησίας δεν είναι αρκετός να χωρέσει το πολυπληθές εκκλησιαστικό παρότι αρκετοί έχουν αναχωρήσει για την Ελλάδα. Τα πρόσωπα των ομογενών είναι χαρωπά και μας εύχονται χρόνια πολλά και οι ανταλλαγές ευχών δίνουν και παίρνουν. Οι γυναίκες τους είναι καλοντυμένες και κατά τον εκκλησιασμό τους επιδεικνύουν τα καινούργια τους ρούχα. Παρότι οι συνθήκες με την επικράτηση των Στρατιωτικών είναι δύσκολες οι ομογενείς μας, αυτοί που έμειναν, μας αγκαλιάζουν και μας εύχονται τα καλύτερα. Το ίδιο κάνουμε και εμείς.

Στα σπίτια μας οι γυναίκες ετοιμάζουν τα πατροπαράδοτα φαγητά και γλυκά και δεν μας λείπει σχεδόν τίποτε, παρότι ο κόσμος έξω είναι αναστατωμένος από το στρατιωτικό καθεστώς! Οι γυναίκες των εκπαιδευτικών συζητούν για τα έθιμα των ημερών και ανταλλάσσουν απόψεις για τα φαγητά και τα άλλα καλούδια των Χριστουγέννων. Η κάθε μια ετοιμάζει ό,τι γνωρίζει από την ιδιαίτερη πατρίδα της. Κάνουμε επισκέψεις στα σπίτια των εορταζόντων και πίνουμε πρώτα τα δικά μας ποτά, που είναι το κρασί και καμιά φορά και τα ξένα, όπως ουίσκι και άλλα. Περισσότερο τούτες τις μέρες στη μακρινή Αιθιοπία τις περάσαμε με τις οικογένειες του συμπατριώτη μας Σάββα, του ομογενή Μήτσου Μπουνάκη και του μηχανικού Διονύση Χρυσικού. Πραγματικά τίποτε δεν μας λείπει! Μόνο η πατρίδα και οι δικοί μας!

Τις μέρες που δεν έχει κάποια γιορτή και δεν πάμε στην εκκλησία, τριγυρίζουμε την πόλη της Αντίς Αμπέμπα για να γνωρίσουμε τα αξιόλογα μνημεία, τα ξενοδοχεία και τα καταστήματά της. Εντύπωση μας κάνει το κτίριο της Εμπορικής Τράπεζας στο κέντρο της πόλης. Είναι διώροφη ροτόντα, που κατασκεύασε κάποιος ιταλός αρχιτέκτονας. Είναι φανταστικό κτίσμα όχι μόνο από την εξωτερική του μορφή, αλλά πιο πολύ από τη εσωτερική του διαρρύθμιση με την πανοραμική θέα, που παρουσιάζει για τους πελάτες και τους επισκέπτες!

Περιφερόμαστε στο κέντρο της πόλης και παρατηρούμε τα κτίρια, που ουσιαστικά υπάρχουν μόνο στο κέντρο της πόλης. Τα ξενοδοχεία έχουν τον πρώτο λόγο. Το Τσιόν (GHION) είναι το πρώτο που συναντούμε, καθώς ανεβαίνουμε από τα Σχολεία προς το κέντρο. Στο σύμπλεγμα του κέντρου της πόλης δίπλα από το μεγαλοπρεπές Ταχυδρομικό Μέγαρο και το φανταστικό κτίριο της Εμπορικής Τράπεζας υπάρχουν τα ξενοδοχεία Χάραμπι (HARAMBEE), Άφρικα (AFRIQUE), Ρας (RAS), Ουάμπε Σεμπέλε (WABE SHEBELLE) και Ετιόπια (ETHIOPIA). Στην Πιάτσα, όπου υπάρχει η Εκκλησία του Αγίου Φρουμεντίου και η πολυκατοικία της Κοινότητας, υπάρχουν τα ξενοδοχεία Πλάζα (RLAZA) και το Ιτεκιού (ITEGUE). Στον άλλο μεγάλο δρόμο προς ανατολάς είναι τα μεγαλύτερα ξενοδοχεία. Είναι το Χίλτον (HILTON) και το Άφρικα Χωλ (AFRICA HALL), ενώ πιο ψηλά δίπλα στο Πανεπιστήμιο είναι το Σουίς (SUISSE). Υπάρχουν και κάποια άλλα μικρότερα στο κέντρο της πόλης, όπου κυρίως τα βράδια λειτουργούν σαν κακόφημοι οίκοι (τα λεγόμενα μπαρ με τα κόκκινα φανάρια). Σε μακρινότερες περιοχές της απέραντης πόλης υπάρχουν ακόμη και κάποια άλλα.

Στα καταστήματα περιεργάζομαστε τα διάφορα αιθιοπικά προϊόντα και κάνουμε και κάποιες αγορές. Πιάνουμε κουβέντα με τις μελαψές πωλήτριες, που γνωρίζουν άπαιστα αγγλικά, ενώ εμείς είμαστε σχεδόν άσχετοι. Κάποιοι γνωρίζουμε λίγα και προσπαθούμε να ανταποκριθούμε στις αγορές μας. Κάποιες πωλήτριες γνωρίζουν ελληνικά και τότε η κατάσταση των αγοραπωλησιών γίνεται με τις καλύτερες συνθήκες. Σε κάποια καταστήματα οι πωλήτριες είναι χαριτωμένες. Τις παρακολουθούμε και δεν μπορούμε να πιστέψουμε τα μάτια μας. Τότε θυμήθηκα όσα μου είχε πει ο πολιτικός Μιχάλης Παπακωνσταντίνου στην Αθήνα, πριν ταξιδέψω για την Αιθιοπία. Ότι ομορφότερες γυναίκες από τις μελαψές Αιθιοπίδες δεν υπάρχουν πουθενά σ' όλο τον κόσμο!

Και ένα παλιό, αλλά ευχάριστο κουτσομπολιό, όπως το ακούσαμε από τους παλιούς συναδέλφους. Μια μέρα σ' ένα κατάστημα μια ομάδα Δασκάλων και Καθηγητών προσπαθούσαν να αγοράσουν κάποια αιθιοπικά ξύλινα χειροποίητα αντικείμενα. Η συναλλαγή όμως απαιτούσε καλή γνώση κάποιας γλώσσας, είτε της αιθιοπικής είτε της αγγλικής. Η ώρα περνούσε και δεν μπορούσαν να συνεννοηθούν για την τιμή των προϊόντων. Τότε ένας «ελεύθερος» δάσκαλος παρατηρώντας την πανέμορφη αιθιοπίδα πωλήτρια ξεστόμισε τη φράση: «Βρε κοριτσάκι μου, ποια μάνα σε γέννησε και είσαι τόσο όμορφη;» Εκείνη γνώριζε ελληνικά, γιατί είχε αποφοιτήσει από το εξατάξιο Γυμνάσιο της Ελληνικής Κοινότητας. Δεν απάντησε στο συνάδελφο, αλλά απλώς του χαμογέλασε και άρχισε να τους μιλάει τόσο καλά τα ελληνικά, που εκείνοι σάστισαν. Ο συνάδελφος κατακοκκίνησε και θέλησε να της ζητήσει συγγνώμη, αλλά εκείνη τον πρόλαβε και του απάντησε: «Δεν πειράζει, αυτά τα έχουμε ακούσει πολλές φορές και από πολλούς ξένους!»

Τα απογεύματα όλων των ημερών στις διακοπές των Χριστουγέννων με το Σάββα κατεβαίνουμε στο σπίτι του Σάκη Μιχαηλίδη, όπου παρακολουθούμε τις συναλλαγές του. Ή καθόμαστε στο ευρύχωρο σαλόνι του «Ολυμπιακού», όπου πίνουμε τον καφέ μας ή κάποιο ποτό παρακολουθώντας τους καρτοπαίκτες. Άλλοτε κάνουμε γνωριμίες με δικούς μας και ξένους και συζητούμε διάφορα θέματα. Κάποτε παρακολουθούμε από τις εξέδρες του γηπέδου τους παίκτες κάποιας ομάδας, που παίζουν Μπάσκετ ή Τέννις. Είναι από τις πιο καλές και διασκεδαστικές απολαύσεις μας! Το Μπάσκετ το γνωρίζαμε, αλλά το Τέννις για πρώτη φορά το αντικρίζαμε και είχε μεγάλη αγωνία για το αποτέλεσμα του αγώνα. Σχεδόν καθημερινή μου παρέα είναι ο συμπατριώτης Σάββας αλλά αρκετές φορές και οι άλλοι συνάδελφοι.

Προσκύνημα στο μοναστήρι του Αρχαγγέλου Γαβριήλ

Τα απόγευμα της πρώτης μέρας των Χριστουγέννων κατεβήκαμε με το Σάββα στον «Ολυμπιακό». Εκεί συναντήσαμε πολλούς ομογενείς και μεταξύ αυτών και το Χρήστο Βασιλείου. Είπαμε τα χρόνια πολλά και ευχηθήκαμε μεταξύ μας τα γνωστά στις μέρες αυτές. Καθίσαμε με το νεαρό Χρήστο, ο οποίος προθυμοποιήθηκε να μας κεράσει τον καφέ. Πάνω στη συζήτηση ο Χρήστος, που μας έλεγε πολλά και διάφορα, μας διηγήθηκε μια τραγική του ιστορία. Ότι το περασμένο καλοκαίρι ταξιδεύοντας με το αυτοκίνητό του προς το Τζιμπουτί μεταφέροντας κάποια αντικείμενα ομογενών συνελήφθη από την αιθιοπική αστυνομία και κλείστηκε στις απαίσιες φυλακές της Αντίς Αμπέμπα. Εκεί παρέμεινε έγκλειστος δυο μήνες και υπέφερε τα πάνδεινα. Τότε μέσα στη φυλακή έκανε ένα τάμα: Αν κάποτε ελευθερωθεί, θα πήγαινε στο μοναστήρι του Αρχάγγελου Γαβριήλ κοντά στη DIRE DAWA να ευχαριστήσει τον Αρχάγγελο για την ελευθερία του! Επειδή όμως στο ταξίδι του ήταν ολομόναχος, γύρευε εθελοντές να του κάνουν παρέα να επισκεφτεί το μοναστήρι, που γιόρταζε στις 28 Δεκεμβρίου και που απέχει από την Αντίς Αμπέμπα γύρω στα τετρακόσια χιλιόμετρα!

Ακούγοντας με το Σάββα την ιστορία του Χρήστου μείναμε έκληκτοι. Αμέσως τον ρωτήσαμε γιατί τον συνέλαβε η αστυνομία και εκείνος μας απάντησε ότι μετέφερε κάποια πολύτιμα είδη ομογενών στο διπλανό Τζιμπουτί για να μεταφερθούν στην Ελλάδα. Δεν πήγε το μυαλό μας στο πονηρό να ρωτήσουμε και να μάθουμε κάποιες λεπτομέρειες για τη μεταφορά αυτών των ειδών! Στα γρήγορα και χωρίς να σκεφτούμε πολύ, αλλά και χωρίς να πάρουμε τη συγκατάθεση των γυναικών μας και χωρίς να πολυσκεφτούμε τους κινδύνους, πήραμε την απόφαση να τον ακολουθήσουμε στο άγνωστο για μας ταξίδι του. Εκείνο που του ζητήσαμε ήταν το ταξίδι να είναι λίγων ημερών και να μας βοηθούσε σ' όλα τα απαραίτητα για ένα τέτοιο ταξίδι. Ο Χρήστος δέχτηκε ευχάριστα και αμέσως μας διαβεβαίωσε ότι θα έκλεινε και τα ξενοδοχεία για δυο μόνο βραδιές και ότι όλα τα έξοδα θα ήταν δικά του! Στα πρόχειρα έκανε και το πρόγραμμα του ταξιδιού. Την πρώτη βραδιά στις 27 του μήνα θα διανυκτερεύαμε στην πόλη KOLUBI, όπου κοντά εκεί υπάρχει και το μοναστήρι του Αρχάγγελου Γαβριήλ και τη δεύτερη στις 28 ανήμερα της γιορτής θα επισκεπτόμασταν το μοναστήρι να κάνουμε το τάμα του και το βράδυ θα διανυκτερεύαμε στην κοντινή μεγαλούπολη Ντίρε Ντάουα. Την τρίτη μέρα θα επιστρέφαμε στην Αντίς Αμπέμπα!

Ο Χρήστος ήταν ένας τολμηρός νεαρός και, όπως αναφέρθηκε παραπάνω, τον γνωρίσαμε με το Σάββα στον «Ολυμπιακό» μέσω του Λευτέρη Μετάκου. Πίστευε ότι ο Αρχάγγελος Γαβριήλ τον είχε διασώσει το περασμένο καλοκαίρι από τα νύχια της αιθιοπικής αστυνομίας! Οι Αιθίοπες και πολλοί από τους ξένους είχαν μεγάλη πίστη στον Αρχάγγελο Γαβριήλ για τις θαυματουργικές του δυνάμεις. Γι' αυτό έκαναν πολλά τάματα και έτρεχαν στο μοναστήρι του για να προσκυνήσουν την εικόνα του για κάποιο καλό που τους έκανε και να ζητήσουν τη χάρη του. Τα ίδια πίστευε και ο Χρήστος, παρά το νεαρό της ηλικίας του!

Τι ήταν όμως αυτά τα ταξίδια του Χρήστου στο διπλανό Τζιμπουτί;

Ήταν η πρώτη χρονιά που είχε επικρατήσει στην Αιθιοπία το Στρατιωτικό Καθεστώς και οι ξένοι φυγάδευαν άρον-άρον ό,τι πολύτιμο είχαν μέσω του Τσιμπουτί. Κυρίως ράβδους χρυσού, ελεφαντόδοντο, γούνες και άλλα ακριβά και πολύτιμα είδη. Ο Χρήστος ήταν από τους ατρόμητους νεαρούς που ανελάμβαναν τέτοιες δουλειές μέσα από κρυφά μονοπάτια της σαβάνας και της ζούγκλας με αδρά αμοιβή βέβαια. Σε μια τέτοια αποστολή το πράσινο FIAT 124 που οδηγούσε τον πρόδωσε και έμεινε μέσα στη ζούγκλα. Το αποτέλεσμα ήταν να τον συλλάβουν και να τον κλείσουν για δυο μήνες στη φυλακή, όπου, όπως μας διηγήθηκε, υπέφερε τα πάνδεινα.

Κατά το βραδάκι αφήσαμε το Χρήστο λέγοντας ότι θα τον ενημερώσουμε την επόμενη μέρα για την οριστική μας απόφαση. Γυρίσαμε στο χώρο των Σχολείων και τραβήξαμε για το σπίτι του Σάββα στο κτίριο του Οικοτροφείου, όπου βρίσκονταν οι γυναίκες με τα παιδιά. Συζητώντας για την περιπέτεια του Χρήστου τους ανακοινώσαμε ότι ο Χρήστος ζητούσε κάποιους εθελοντές να έχει μαζί του για να κάνει το τάμα του στο μοναστήρι του Αρχάγγελου Γαβριήλ. Αμέσως τα παιδιά μάς προέτρεψαν να τον ακολουθήσουμε και, αν

ήταν δυνατό, να έλθουν και εκείνα μαζί μας. Οι γυναίκες ακούγοντας τα παιδιά άρχισαν να γελάνε, αλλά κάποτε τα πράγματα πήραν τη σοβαρή τους χροιά και ενέκριναν να τον ακολουθήσουμε. Τα παιδιά όμως επέμειναν, αλλά στο τέλος δέχτηκαν να πηγαίνουμε μόνο εμείς με την εντολή τους όμως να τους φέρουμε πολλά νέα από τα όσα θα δούμε και θα περάσουμε. Ιδιαίτερα όταν θα περάσουμε μέσα από το Εθνικό Πάρκο του AWASH, όπου υπάρχουν τα άγρια ζώα!

Εικόνα 13. Ο Χρήστος Βασιλείου (στη μέση), ο Σάββας, ο συγγραφέας και ένας φίλος

Αφού πήραμε τη συγκατάθεση των γυναικών και των παιδιών μας, την άλλη μέρα, δεύτερη μέρα των Χριστουγέννων, πάλι στον «Ολυμπιακό» ανακοινώσαμε στο Χρήστο πως είμαστε πρόθυμοι να τον ακολουθήσουμε στο ταξίδι του, αρκεί να μας έλεγε τι έπρεπε να πάρουμε μαζί μας και τι προμήθειες να κάνουμε. Εκείνος μας προέτρεψε να πάρουμε κάποια είδη ρουχισμού και τα διαβατήρια, γιατί βρισκόμαστε σε ξένη χώρα. Όλα τα άλλα έξοδα για τα ξενοδοχεία, το φαγητό και ό,τι άλλο προέκυπτε τα ανελάμβανε ο ίδιος!

Έτσι ξεκινήσαμε το Σάββατο στις 27 Δεκεμβρίου του 1975, καναδυό ώρες πριν δύσει ο ήλιος, τρεις άνθρωποι ένα ταξίδι, που για το Σάββα και μένα ήταν εντελώς άγνωστο. Εμείς δεν είχαμε καθόλου ιδέα πού ακριβώς πηγαίναμε και από ποια μέρη θα περνούσαμε! Εγώ μάλιστα άφηνα πίσω τη γυναίκα μου έγκυο στον έβδομο μήνα και τον εξάχρονο γιο μου Δημήτρη, μαθητή της Πρώτης τάξης του Δημοτικού Σχολείου! Στο μεταξύ από το απόγευμα

ήρθε έξω από το σπίτι μας ο Αιθίοπας φύλακας, που όλη τη νύχτα φύλαγε την ανατολική πλευρά των Σχολείων. Με την υπηρέτρια διερμηνέα του είπα ότι θα έλειπα για τρεις μέρες στη Ντίρε Ντάουα, όπου θα πήγαινα στο Κουλούμπι για να προσκυνήσω στο μοναστήρι του Γκαμπριέλ. Ο φύλακας ήταν μουσουλμάνος και, όπως όλοι οι μουσουλμάνοι, πολύ θρησκόσ! Αμέσως μου απάντησε ότι αυτός θα φυλάγει την οικογένειά μου και ότι θα κοιμάται έξω από το παράθυρο του σπιτιού! Πράγμα που έκανε και γι' αυτό με την επιστροφή μου ανταμείφτηκε πλουσιοπάροχα!

Η απόσταση ως το μοναστήρι του Γκαμπριέλ (αυτό είναι το όνομα του μοναστηριού στην τοπική διάλεκτο) ήταν περίπου τετρακόσια χιλιόμετρα. Την πρώτη βραδιά θα διανυκτερεύαμε σε ξενοδοχείο της πόλης ΚΟΛΟΥΒΙ, όπου ο Χρήστος είχε κλείσει δυο δίκλινα δωμάτια. Το πρόγραμμα ήταν ότι θα φθάναμε εκεί γύρω στις δέκα το βράδυ. Θα ξεκουραζόμασταν και την άλλη μέρα, που ήταν η γιορτή του Αρχάγγελου Γαβριήλ, θα επισκεπτόμασταν το μοναστήρι για να κάνουμε το τάμα του Χρήστου.

Ο δρόμος είναι καλός και γρήγορα πιάσαμε την πόλη DEBRE ZEIT καμιά τριανταριά χιλιόμετρα έξω από την Αντίς Αμπέμπα. Παρακάτω περάσαμε από το BISHOFTU, που ο Χρήστος μας λέει ότι είναι ωραίο περαθεριστικό κέντρο για τους δικούς μας και πολλούς ξένους, που ζουν στην Αντίς Αμπέμπα. Ταξιδεύοντας καμιά εβδομηνταριά χιλιόμετρα, φτάσαμε στο ΜΟΪΟ, όπου ο δρόμος διαχωρίζεται. Ο ένας συνεχίζεται προς το νότο, ενώ ο άλλος στα αριστερά οδηγεί στη ΝΑΖΑΡΕΤΗ. Η πινακίδα που γράφει ΝΑΖΑΡΕΤΗ μας καθοδηγεί σωστά στον προορισμό μας. Αμέσως ο Σάββας θυμήθηκε πως ο Λευτέρης Μετάκος τις μέρες των Χριστουγέννων περνάει σ' ένα μικρό εξοχικό του σπίτι στη Ναζαρέτ, που το κράτησε στην κατοχή του και αυτό με τα δόντια από το στρατιωτικό καθεστώς. Ζητάει από τον Χρήστο, αν περάσουμε μέσα από τη Ναζαρέτ, καλό θα είναι για λίγο να επισκεφτούμε το φίλο μας, γιατί θα το χαρεί πολύ.

Πράγματι λίγο πριν από τη δύση του ήλιου βρισκόμαστε έξω από το μικρό εξοχικό του φίλου μας. Μόλις μας αντίκρισε δεν πίστευε τα μάτια του! Ιδιαίτερα χάρηκαν τα μικρά παιδάκια του Μετάκου, η Αγγελική και ο Γιάννης, που δεν ήταν μόνο μαθητές του Σάββα στο Σχολείο, αλλά τα βοηθούσε και ιδιαίτερα στα μαθήματά τους στο σπίτι τους στην Αντίς Αμπέμπα. Ο θαλερός γέροντας και η μελαψή γυναίκα του Ζαουντίτου μας περιποιήθηκαν με το παραπάνω προσφέροντας όλα τα καλούδια των ημερών. Το τραπέζι στρώθηκε πλούσιο. Μελομακάρονα, γλυκά, κουραμπιέδες, ποτά και πολλά άλλα. Ο Μετάκος έλεγε και ξανάλεγε να παίρνουμε απ' όλα, γιατί ήταν κατασκευασμένα από τα χέρια της Ζαουντίτου. Ο Σάββας αργότερα στο δρόμο του ταξιδιού έλεγε συνεχώς ότι ήταν ανάγκη ο Μετάκος να επιμένει να παίρνουμε απ' όλα, γιατί τάχα ήταν καμωμένα από τη Ζαουντίτου; Εμείς ήμασταν προκατειλημμένοι με τους μελαπούς Αιθίοπες και ιδιαίτερα με τις γυναίκες τους! Ο Μετάκος όμως επέμεινε να παίρνουμε απ' όλα, μα περισσότερο επέμενε να παραμείνουμε εκεί όλο το βράδυ και να συνεχίζαμε την επόμενη μέρα το ταξίδι μας. Εμείς όμως είχαμε άλλο πρόγραμμα και άλλο σκοπό και μόνο για να μη χαλάσουμε το χατίρι του Σάββα κάναμε μια στάση στο εξοχικό του φίλου μας.

Με τη δύση του ήλιου αναχωρήσαμε από τη Ναζαρέτ και ελπίζαμε σε τρεις ώρες θα φτάναμε στον πρώτο προορισμό μας. Περάσαμε την κωμόπολη του ΑΒΑΣΗ γύρω στις οκτώ η ώρα και βαδίζαμε σε ομαλό χωματόδρομο με τη σκόνη να πάει σύννεφο! Από εδώ και πέρα άρχιζε το Εθνικό Πάρκο του δρόμου προς το Τσιμπουτί και συνεχώς αντικρίζαμε πινακίδες, που μας προειδοποιούσαν ότι έπρεπε να προσέχουμε, γιατί ξαφνικά στο δρόμο παρουσιάζονται να τρέχουν τα άγρια ζώα της σαβάνας. Ευτυχώς δεν είχαμε κάποιο δυσάρεστο! Κάπου-κάπου συναντούσαμε στην άκρη του δρόμου κάποιες ύαινες, που μας κοίταζαν με τα γυαλιστερά τους μάτια.

Και ενώ όλα πήγαιναν πολύ καλά, ξαφνικά το αυτοκίνητο σταμάτησε! Να το επιδιορθώσουμε όχι μόνο δεν ξέραμε, αλλά υπήρχε μεγάλος φόβος από τα ζωντανά της σαβάνας βγαίνοντας έξω τέτοια ώρα μέσα στα βαθιά μεσάνυχτα! Ήταν 11 το βράδυ, όταν ακινητοποιηθήκαμε στην καρδιά της σαβάνας! Στο μέσο περίπου του μεγάλου Εθνικού Πάρκου του δρόμου στα ανατολικά της Αιθιοπίας προς το Τσιμπουτί! Περάσαμε περίπου τέσσερες μαρτυρικές ώρες μέσα στο αυτοκίνητο. Να βγούμε από το αυτοκίνητο δε γινόταν, γιατί όλο και κάτι θα μας κατασπάραιζε! Ακούγαμε δίπλα μας ουρλιαχτά από ύαινες και απόκοσμα γρυλλίσματα από άγνωστα θηρία, που μας καθήλωναν!

Η νύχτα ήταν ασέληνη και μόνο τα γρήγορα τρεχάματα των ζώων, που κυνηγούνταν από άλλα θηρία, νιώθαμε να περνάνε δίπλα μας! Κάποια στιγμή ένα κοπάδι από ύαινες μας πλησίασε και φέρνοντας γύρω-γύρω το αυτοκίνητο έγλειφαν τα τζάμια του και ούρλιαζαν πότε σα να φιλονικούν μανιασμένα σκυλιά και πότε σα να κλαίνε γοερά απροστάτευτα μικρά παιδιά! Οι καρδιές του Σάββα και η δική μου χτυπούσαν δυνατά, αλλά ο Χρήστος, που

ήξερε από παρόμοιες καταστάσεις, μας εγκαρδίωνε συνεχώς! Μακριά βλέπαμε κάτι φωτιές και δεν μπορούσαμε να καταλάβουμε τι συμβαίνει. Τότε ο Χρήστος παρενέβαινε και έλεγε ότι τις φωτιές ανάβουν οι ιθαγενείς για να κρατούν τα θηρία μακριά τους!

Γύρω στις δυόμισι το πρωί και ενώ η υπομονή μας είχε αρχίσει να εξαντλείται πέρασε ένα MINI BUS και μέσω αυτού ειδοποιήθηκε η ειδική υπηρεσία διάσωσης. Σε λίγο κατέφθασε ένα ειδικό όχημα και μας μετέφερε στο σταθμό των τρένων του κοντινού χωριού MIESO, από όπου περνούσε το τρένο για τη DIRE DAWA και το Τσιμπουτί. Από εκεί κατευθυνθήκαμε σ' ένα πανδοχείο της κακιάς ώρας. Ζητήσαμε να φάμε κάτι και ένα μέρος να πλαγιάσουμε μέχρι το πρωί. Μας έφεραν κάτι κρέατα χοντρά σαν τα δικά μας λουκάνικα, αλλά δεν μπορούσαμε να τα μασήσουμε. Από περιέργεια ρώτησα στα αγγλικά τι είδους κρέατα ήταν αυτά. Ένας Αιθίοπας μας απάντησε: «SNAKES» (=φίδια). Αμέσως σταμάτησα να τρώω και κρύος ιδρώτας έλουσε το πρόσωπό μου! Ο Χρήστος δεν ταραχτηκε, γιατί γνώριζε απ' αυτά. Με πρόλαβε όμως να μην πω τίποτε στο Σάββα, που δεν ήξερε αγγλικά και δεν κατάλαβε τίποτε! Βοηθούσε βέβαια και το σχετικό σκοτάδι μέσα στο πανδοχείο!

Μετά το απαίσιο φαγητό μας οδήγησαν και τους τρεις σ' ένα δωμάτιο με τρία άθλια κρεβάτια, όπου έπρεπε να ξαπλώσουμε. Με το λιγοστό φως του δωματίου αντικρίζουμε κάτι μικρούλκα παράθυρα και ρωτώντας τους ανθρώπους του πανδοχείου παίρνουμε την απάντηση ότι τους πλησιάζουν τις νύχτες άγρια θηρία και γι' αυτό είναι υποχρεωμένοι να έχουν πολύ μικρά παράθυρα! Ξαπλώσαμε, αλλά πού να μας πάρει ο ύπνος! Αφήσαμε το λιγοστό φως ανοιχτό, γιατί δεν μπορούσαμε να φανταστούμε τι μπορεί να μας συμβεί! Κάποτε μας έκλεψε ο ύπνος ύστερα από τη φοβερή δοκιμασία, που περάσαμε τόσες ώρες!

Το πρωί της άλλης μέρας, Κυριακή 28 Δεκεμβρίου 1975, σηκωθήκαμε νωρίς, λογαριαστήκαμε με τον υπεύθυνο του πανδοχείου και τραβήξαμε γρήγορα στο σταθμό των τρένων. Πρώτα τακτοποιήσαμε το πρόβλημα του αυτοκινήτου με την εντολή να μεταφερθεί στην Αντίς Αμπέμπα και μετά βγάλαμε εισιτήρια για τη DIRE DAWA. Ανεβήκαμε στο τρένο, που ήταν σχεδόν γεμάτο και στις οκτώ η ώρα ξεκινήσαμε για τον προορισμό μας. Διασχίζοντας την ανατολική περιοχή της Αιθιοπίας προς το Τσιμπουτί αντικρίζουμε όλο το μεγαλείο της αφρικάνικης σαβάνας με τα ζωντανά να τρέχουν αλαφιασμένα στα συνεχή σφυρίγματα του τρένου. Κάποια απομακρύνονταν, αλλά σε μικρή απόσταση στέκονταν και με μάτια που έλαμπαν στον πρωινό αιθιοπικό ήλιο, γύριζαν προς το τρένο και μας κοίταζαν περίεργα. Το τοπίο έχει λιγοστή βλάστηση. Τα δέντρα είναι χαμηλά σαν κάτι να τα πιέζει και δεν τα αφήνει να ψηλώσουν. Μοιάζουν με μεγάλες γκριζοπράσινες ομπρέλες γεμάτες φαρμακερά αγκάθια.

Κάποια από τα βαγόνια των τρένων έχουν έναν περιφραγμένο με κάγκελα εξώστη για την καλύτερη θέαση και παρατήρηση του τοπίου και των ζώων της σαβάνας! Τότε βλέποντας τους ξένους να ανεβαίνουν πάνω στον ουρανό του βαγονιού του τρένου, προτρέπω στο Σάββα και το Χρήστο να ανεβούμε και εμείς. Στην άρνηση των άλλων αποφασίζω να ανεβώ μόνος μου. Ανεβαίνω σιγά-σιγά και η μαγεία του αφρικάνικου τοπίου της σαβάνας με τα θηρία ξετυλίγεται μπροστά μου!

Ξαφνικά βλέπω ένα κοπάδι από μεγαλόσωμες μαϊμούδες που τρέχουν τρομαγμένες και στριγκλίζουν σαν κακές μάγισσες. Με τους ξένους τις κοιτάζουμε περίεργα και κάνουμε χάζι πιο πολύ με τα μικρά τους, που είναι γαντζωμένα άλλα στο σβέρκο της μάνας τους και άλλα στα καπούλια. Πιο πέρα αντικρίζουμε ένα άλλο κοπάδι μικρών ζώων που μοιάζουν με λεονταράκια. Περιφέρονται γύρω από ένα μεγάλο θάμνο, χωρίς να διακρίνεται κάτι άλλο δίπλα τους. Σε μικρή απόσταση απ' αυτά διακρίνουμε τις κακομούτσαινες και αδίστακτες ύαινες. Άλλες οσμίζονται τον αέρα, ενώ άλλες παρακολουθούν τα μικρά ζωάκια. Πιο πέρα αντικρίζουμε τις μεγάλες αντιλόπες με τα τεράστια κέρατα, που πλησιάζουν τα δυο μέτρα. Παραδίπλα τους βόσκουν τα μεγάλα Κουντού με τα ελκωτά κέρατα, οι διαγραμματισμένες ζέβρες, ενώ πολύ κοντά τους υπάρχουν μικρότερες γαζέλες που παρακολουθούνται από τα τσακάλια. Το τρένο με το θόρυβο που κάνει τα αναστατώνει και τα κάνει να τρέχουν μακριά. Λίγο μετά αντικρίζουμε τις πανύψηλες καμηλοπαρδάλεις και άλλα μικρά ζωάκια να βόσκουν στο καταπράσινο τοπίο. Είναι μια φανταστική εικόνα! Ποτέ μου δεν μπορούσα να φανταστώ ότι θα αντίκριζα κάτι παρόμοιο!

Σε κάποιο σημείο κοντά στις γραμμές του τρένου αντικρίζουμε ντόπιους ιθαγενείς να σέρνουν καμήλες και οι γυναίκες τους με τα γυμνά στήτα στήθια τους και τα γυαλιστερά μαλλιά να ακολουθούν σε μια ατέλειωτη ουρά. Επικεφαλής είναι ο καμηλέρης, ένας λυγερόκορμος ιθαγενής. Το σώμα του είναι καλυμμένο από τη μέση και κάτω μέχρι τα ξυπόλυτα πόδια μόνο μ' ένα σκούρο πανί, που μοιάζει με μια ίσια μακριά φούστα. Αυτός τραβάει την πρώτη καμήλα μ' ένα μικρό σχοινί. Στον ώμο του έχει περασμένο ένα ξύλο σα

μακρύ μπαστούνι, απ' όπου κρέμονται τα χέρια του από τους αγκώνες και κάτω. Αυτό κάνει τους καμηλέρηδες να έχουν ξεκούραστο το μονότονο ταξίδι τους.

Σε άλλο σημείο πιο πέρα μέσα σε μια βαθειά χαράδρα συναντούμε μια μικρή ζούγκλα. Εδώ το τρένο βαδίζει κάπως αργά και σφυρίζει ασταμάτητα, γιατί η πυκνή βλάστηση κρύβει πολλούς κινδύνους με τους βόες, τους πίθωνες και τα μεγάλα θηρία του τόπου. Λένε ότι οι βόες ξαπλώνουν πάνω στις ζεστές από τον ήλιο σιδηροτροχιές και το τρένο τους κομματιάζει. Αλλά κάποτε με το σκληρό σώμα τους εκτροχιάζουν ολόκληρα βαγόνια ή χτυπούν με τις ουρές τους τα πλαϊνά του τρένου και μπορούν να κάνουν μεγάλη ζημιά.

Το τρένο καθώς προχωρεί στην κυκλική του πορεία μιας ρεματιάς βλέπουμε ένα κτίσμα, που μοιάζει με εξοχικό σπίτι ή κάτι σαν ένα εξοχικό μπαρ. Έξω υπάρχουν καρέκλες με τραπεζάκια και περιμένουμε να κάνει κάποια στάση. Δε σταμάτησε όμως και κάνοντας το μεγάλο γύρο της ρεματιάς ανοίγεται σ' ένα κάμπο κατάξερο. Προχωρεί αρκετή ώρα και περνούμε από πολλά μικρά χωριουδάκια χωρίς να κάνει κάποια στάση. Από κάποια απόσταση αντικρίζουμε πολλά σπίτια και λίγα κτίρια. Είναι η πόλη, όπου έχουμε σκοπό να καταλύσουμε και να κάνουμε το τάμα του Χρήστου. Πράγματι γύρω στις έντεκα το πρωί βρισκόμαστε στο σταθμό των τρένων στη Ντίρε Ντάουα. Με ταξί πάμε στο ξενοδοχείο, παίρνουμε το πρωινό μας και τακτοποιούμαστε στα δωμάτια. Ξεκουραζόμαστε για λίγο και μετά καλούμε άλλο ταξί και αναχωρούμε για το μοναστήρι, που βρίσκεται στο χωριό Κουλούμπι, σαράντα περίπου χιλιόμετρα νότια από την πόλη της Ντίρε Ντάουα.

Η επίσκεψη στο μοναστήρι

Γύρω στις δώδεκα και κάτι με ταξί της πόλης ξεκινήσαμε από το ξενοδοχείο για το μοναστήρι. Το μοναστήρι βρίσκεται πάνω σ' ένα βουναλάκι στο χωριό Κουλούμπι στα νότια της Ντίρε Ντάουα. Γιορτάζει σήμερα, Κυριακή 28 Δεκεμβρίου, και αναμένεται μεγάλη κοσμοπλημμύρα. Οι καιρικές συνθήκες είναι άριστες. Ο αιθιοπικός ήλιος εδώ στη Ντίρε Ντάουα είναι πιο καυτερός από την Αντίς Αμπέμπα, γιατί το υψόμετρο είναι χαμηλότερο. Γι' αυτό οι ντόπιοι και οι ξένοι κουβαλούν μαζί με τα τάματα και τις ομπρέλες τους. Ο δρόμος είναι ασφαλτοστρωμένος και από τις δυο του πλευρές στεφανώνεται από ευκαλύπτους το εθνικό δέντρο της Αιθιοπίας.

Κατά τη διαδρομή ο Χρήστος μας πληροφορεί ότι οι προσκυνητές ξεκινούν από πολλές περιοχές της Αιθιοπίας και προετοιμάζονται για το μεγάλο ταξίδι από τις προηγούμενες μέρες. Άλλοι καταφτάνουν με τρένα, άλλοι με αεροπλάνα και άλλοι με ιδιωτικά μέσα! Οι ντόπιοι κάτοικοι της περιοχής ξεκινούν την παραμονή της γιορτής από τη δύση του ήλιου και όλη τη νύχτα με φανάρια και δαδιά βαδίζουν για να φτάσουν τα ξημερώματα στο μοναστήρι και να κάνουν το τάμα τους. Οι γνώστες της περιοχής προπορεύονται και μέσα από στενά μονοπάτια για να «κόψουν» δρόμο οδηγούν το πλήθος προς το μοναστήρι. Ο Χρήστος λέει ακόμη ότι οι θρησκευόμενοι Έλληνες και πολλοί άλλοι ξένοι που ζουν στην Αιθιοπία από πολλές μέρες νωρίτερα ετοιμάζονται για το μεγάλο ταξίδι στον Αρχάγγελο Γκαμπιέλ κουβαλώντας μαζί τους τα τάματα και τις προμήθειες, που απαιτούνται. Κάποιες γυναίκες μάλιστα, παρόλη την ηλικία τους, κάνουν τη διαδρομή από τους πρόποδες του βουνού ως ψηλά στο ναό περπατώντας με τα γόνατα! Κάτι παρόμοιο που γίνεται και στην Ελλάδα στο ναό της Μεγαλόχαρης στην Τήνο!

Εξαιτίας του πλήθους των ανθρώπων και των ζώων, που βαδίζουν μαζί μας, προχωρούμε σχεδόν σημειωτόν. Απορούμε με το πολύ πλήθος και τα κοπάδια του δρόμου. Άνθρωποι κάθε ηλικίας, μπερδεμένοι με τα ζώα τους, γέροντες με τα ραβδιά τους στους ώμους, γυναίκες με τις μαντήλες δεμένες γύρω απ' το κεφάλι και φορτωμένες τα μωρά τους στις πλάτες, μικρά παιδιά με κουρελιασμένα ρούχα. Όλοι τους σχεδόν ξυπόλητοι. Αν κάποιος από τους γέροντες φοράει σαντάλια αποτελεί εξαίρεση! Κοντά στο ανθρωπομάνι άλλο ένα κοπάδι από ζώα, που συνοδεύεται κατά ομάδες από μικρούς και μεγάλους. Κασίκες, πρόβατα, αρνιά, στεφανοκέρατα βόδια, γελάδια, καμήλες. Ό,τι έχουν στο βιος του οι φτωχοί Αιθίοπες! Όλα είναι τάματα για τον Αρχάγγελο Γαβριήλ!

Ανάμεσα στο ανθρωπομάνι αυτό και το κοπάδι των ζώων ακολουθούν άρρωστοι πάνω σε οχήματα και κάρρα, παράλυτοι, κωλοί, που σέρνουν με δυσκολία τα σώματά τους, και άλλοι με την ελπίδα ζωγραφισμένη στο πρόσωπό τους. Όλοι προσπαθούν να πλησιάσουν τον άγιο χώρο του Αρχάγγελου, να ανεβούν στην κορυφή, να προσκυνήσουν την εικόνα του και να πάρουν τη χάρη του!

Από όλη την εικόνα, που αντικρίζουμε, καταλαβαίνουμε ότι οι Αιθίοπες είναι θρησκευόμενος λαός! Πιστεύει στους αγίους και τα μοναστήρια. Οι χριστιανοί, που στις πόλεις είναι πλειοψηφία, ακολουθούν πιστά τις ακολουθίες του κοπτικού ημερολογίου και αφιερώνουν ό,τι πολύτιμο έχουν για να εξευμενίσουν και να ευχαριστήσουν τους αγίους τους. Επιζητούν τη βοήθειά τους σε όλες τις στιγμές της ζωής τους και κάνουν το παν για τους έχουν μαζί. Τα αφιερώματα είναι σχετικά ακριβά, παρότι αυτοί είναι φτωχοί. Ο,τιδήποτε κατέχουν δεν το υπολογίζουν και με μεγάλη τους χαρά το αφιερώνουν στους αγίους. Ιδιαίτερα αφιερώνουν ζώα μικρά, ζώα μεγάλα, είδη ρουχισμού και φυσικά χρήματα σε χαρτονομίσματα, όσοι έχουν κάτι στην κατοχή τους.

Πάνω από μια ώρα ξοδέψαμε ώσπου να φτάσουμε στο μοναστήρι. Από τα χαμηλά του δασωμένου λόφου ο τόπος είναι γεμάτος από ανθρώπους και ζώα. Ο τόπος μοιάζει με εμποροπανήγυρη! Ανατολίτικο παζάρι! Αλλού ακούς βελάσματα από κατσικάκια και αρνάκια, αλλού μουγκανητά από γελάδια και πιο πέρα είναι χάρμα να βλέπεις δυο μικρούς ταύρους να παλεύουν με τα κέρατά τους, ενώ οι ιδιοκτήτες προσπαθούν να τους χωρίσουν! Τα αυτοκίνητα σχετικά είναι λίγα. Το δικό μας ταξί περνάει ανάμεσα από ανθρώπους και ζώα και πλησιάζει την κορυφή του λόφου, όπου βρίσκεται το μοναστήρι. Μας αφήνει κάπου και δίνουμε εντολή στον οδηγό να μας περιμένει κάπου στα χαμηλά του λόφου.

Παίρνουμε την ανηφόρα και πλησιάζουμε το χώρο του μοναστηριού. Μπαίνουμε στην ουρά των προσκυνητών, αλλά και εδώ τα πράγματα είναι δύσκολα. Να πλησιάσουμε το καθολικό του μοναστηριού είναι αδύνατο! Πλήθος κόσμου έχει κατακλύσει το χώρο και δεν είναι δυνατό να πλησιάσεις! Κάνουμε κάποια προσπάθεια, αλλά δεν αποδίδει! Ο Χρήστος πλησιάζει κάποιους, που υποτίθεται καθοδηγούν το πλήθος, αλλά εκείνοι δε μας οδηγούν στην εκκλησία, αλλά μας οδηγούν στο χώρο, όπου ρίχνουν μέσα τα τάματα. Εδώ η έκπληξή μας είναι πιο μεγάλη με αυτό που αντικρίζουμε! Είναι ένα ανοιχτό υπόστεγο τέσσερα μέτρα περίπου επί τέσσερα και με βάθος δυο μέτρα περίπου. Ο προσκυνητής περνώντας δίπλα του ρίχνει μέσα ό,τι έχει στη διάθεσή του. Χρήματα, είδη ρουχισμού, παπούτσια κυρίως σαντάλια και οτιδήποτε άλλο κρατάει στα χέρια του. Θυμάμαι ότι ο Χρήστος έριξε ένα χάρτινο κουτί που είχε μέσα ένα πουκάμισο, ενώ ο Σάββας και εγώ ρίξαμε από ένα αιθιοπικό χαρτονόμισμα.

Εικόνα 14. Το μοναστήρι του Αρχαγγέλου Γαβριήλ στο Κουλουμπί

Από περιέργεια έσκυφα και ρίχνοντας μια ματιά στα τάματα αντίκρισα όλων των ειδών τα είδη του αιθιοπικού ρουχισμού, χαρτονόμισμα, παπούτσια, σαντάλια, ωρολόγια, σταυρούς ξύλινους και μεταλλικούς, διάφορα αποτρεπτικά είδη, που φορούν οι θρησκόληπτοι Αιθίοπες, και μερικά άλλα μεταλλικά είδη. Ρωτώντας το Χρήστο τι είδη είναι αυτά τα μεταλλικά, πήρα την απάντηση ότι πρόκειται για κάθε είδος μικρομηχανισμών, που χρησιμοποιούνται από τους ντόπιους στις διάφορες μηχανές των αιθιοπικών εργαστηρίων. Να πλησιάσουμε το καθολικό της εκκλησίας είναι αδύνατο, γιατί περνώντας από την «αποθήκη», των ταμάτων υποχρεωτικά οδηγούμασταν στην έξοδο του περιβόλου του μοναστηριού. Έτσι δεν μπόρεσα να επισκεφτώ το επιβλητικό καθολικό του μοναστηριού για να ιδώ και να μελετήσω την αρχιτεκτονική του και να περιεργαστώ κάπως με την ησυχία μου τις αιθιοπικές αγιογραφίες του. Από κάποια απόσταση αντίκρισα μόνο τους δυο πύργους δεξιά και αριστερά της εισόδου και το τετράγωνο κτίριο του καθολικού με τον τεράστιο τρούλλο του. Πάνω στην κορυφή του τρούλλου φαινόταν ο τεράστιος σταυρός σ' ένα κύκλο, που σχημάτιζε το σταυρό και το κεφαλαίο γράμμα Χ. Επιζητούσα πολύ να παρακολουθήσω και την ακολουθία της Θείας Λειτουργίας με τους κοπτικούς αρχιερείς και ιερείς, αλλά αυτό ήταν αδύνατο, γιατί φτάσαμε αργά! Βολεύτηκα προς το παρόν με το λόγο

του Χρήστου ότι αργότερα θα ξαναγυρίζαμε και, αφού θα άδειαζε ο χώρος από το ανθρωπομάνι των Αιθίοπων, θα είχα την ευκαιρία να μελετήσω ό,τι με ενδιέφερε!

Βγαίνοντας έξω από τον περίβολο του μοναστηριού και παρατηρώντας από ψηλά την απέραντη έκταση με τους ανθρώπους και τα ζώα ξαφνιαστήκαμε με αυτό που αντικρίσαμε! Πώς θα γινόταν η παράδοση όλων αυτών των ζώων στο μοναστήρι; Με το Σάββα ρωτούμε το Χρήστο πώς τέλος πάντων θα γινόταν όλο αυτό το κοπάδι από χιλιάδες μικρά και μεγάλα ζώα να αποδοθούν στο μοναστήρι; Γρήγορα από την απορία μας έβγαλε μια πολύ χαρακτηριστική εικόνα, που βλέπουμε μπροστά μας. Μια επιτροπή από ανθρώπους του μοναστηριού με κάτι χοντρά χαρτιά περνούσε μπροστά από κάθε προσκυνητή και κατέγραφε τα ζώα, που ο καθένας έταζε στο μοναστήρι. Μια άλλη ομάδα από ζαμπάνηδες (φύλακες-βοσκοί) παρελάμβαναν τα ζώα και τα οδηγούσαν μακριά πιο πέρα, όπου οδηγούνταν προς φύλαξη. Αμέσως μετά ο προσκυνητής χαρούμενος έφευγε από το χώρο φύλαξης των ζώων και κατευθύνονταν στο μοναστήρι για να προσκυνήσει τον Αρχάγγελο Γαβριήλ, που τον αξίωσε να κάνει το τάμα του!

Κατεβήκαμε παρακάτω παρακολουθώντας τις σκηνές των απλών ανθρώπων, που προσπαθούσαν να κρατήσουν τα ζώα τους, ώσπου να περάσει η επιτροπή του μοναστηριού για να τα παραλάβει. Πολύ μαγευτική εικόνα! Ένα ανατολίτικο παζάρι με κάθε είδουςπραμάτεια. Κυρίως όμως με ζωικήπραμάτεια. Σε μια γωνιά αντικρίσαμε ένα χωρικό, που κρατούσε μια καμήλα. Προφανώς και η καμήλα ήταν τάμα Αιθιοπία για να εξευμενίσει τον Αρχάγγελο! Με το Σάββα ζητήσαμε από το Χρήστο να ρωτήσει τον ταλαίπωρο Αιθιοπία πώς έφτασε να κάνει τάμα την καμήλα του. Δυστυχώς όμως ο Χρήστος δεν μας έκανε το κατήρι.

Είχαμε πολλές απορίες και προσπαθούσαμε με το Σάββα να ρωτούμε συνεχώς το Χρήστο να μας τις λύνει. Εκείνος γελούσε με τις απανωτές ερωτήσεις μας, που μερικές φορές ήτανε και λίγο πονηρές. Σε κάποιο σημείο συναντήσαμε μια ομάδα γυναικών με επικεφαλής ένα κακόμοιρο γεροντάκι. Όλοι τους φυλάγανε ένα ολόκληρο κοπάδι από κατσίκες και προβατάκια. Μεταξύ των γυναικών ήταν και δυο νεαρές κοπέλες, που μόλις μας είδαν άρχισαν να χαμογελάνε. Τα κατάλευκα δόντια τους έλαμπαν στο μελαψό προσωπάκι και η ερωτική τους φλόγα διακρινόταν κάτω από το λοξό γλυκοκοίταγμά τους! Εκείνη τη στιγμή ζήτησα από το Χρήστο να ρωτήσει το γέροντα, αν οι κοπέλες ήταν και αυτές τάμα στον Αρχάγγελο Γαβριήλ, όπως ήταν τα αθώα τετράποδα!

Ο Χρήστος έπιασε κουβέντα με μια από τις ηλικιωμένες γυναίκες. Τη ρώτησε αν οι κοπέλες είναι και αυτές αναθήματα στον Αρχάγγελο! Η ηλικιωμένη γυναίκα στην αρχή έδωσε καταφατική απάντηση! Μετά όμως άλλαξε την απάντησή της και του είπε με πολλή σοβαρότητα ότι δεν είχε κανένα πρόβλημα να έκανε δώρο τις δυο κοπέλες σε μας, αρκεί να τις παίρναμε στη δούλεψή μας ή στο σπίτι μας για υπηρέτριες. Η ευστροφία της Αιθιοπίδας μας εξέπληξε, όταν ο Χρήστος μας έκανε τη μετάφραση! Με την εξυπνάδα της μας απέδειξε ότι ακόμη και στη μεγάλη φτώχεια υπάρχει το χιούμορ ανακατωμένο με τη σοβαρότητα. Υπάρχει για λίγο το χιούμορ και μετά ακολουθεί η περηφάνια και η πραγματικότητα, που αποδίδουν την πραγματική ουσία των πραγμάτων. Μια ουσία που ομολογείται χιουμοριστικά, αλλά και πολύ σοβαρά για την αποκατάσταση των φτωχών κοριτσιών!

Κάνοντας το γύρο της μεγάλης συγκέντρωσης συναντήσαμε πολλούς ντόπιους Αιθίοπες με τους οποίους ανταλλάξαμε κάποιες συζητήσεις. Η επαφή μαζί τους, που για μένα ήταν η πρώτη, μας έκανε μεγάλη εντύπωση και μας έδωσε να καταλάβουμε ότι οι Αιθίοπες είναι εγκάρδιος λαός, περήφανος, ευγενής και αυτά αποτελούν τα βασικά χαρακτηριστικά του, παρά τις τραγικές συνθήκες διαβίωσης που επικρατούν στη χώρα του!

Κάποτε περιτρέξαμε σχεδόν όλη την απέραντη έκταση και είδαμε το ανακατωμένο ανθρωπομάνι και τα κοπάδια με τα διάφορα ζώα. Αρχίσαμε να ψάχνουμε να συναντήσουμε το ταξί μας, αλλά τότε θυμήθηκα ότι έπρεπε να ξαναγυρίσουμε στον κεντρικό χώρο του μοναστηριού για να περιεργαστώ το καθολικό του. Δυστυχώς όμως το ανθρωπομάνι όσο προχωρούσε η μέρα μεγάλωνε και ήταν αδύνατο να πλησιάσουμε! Τελικά βρήκαμε τον ταξιτζή και γρήγορα αναχωρήσαμε για τη Ντίρε Ντάουα. Τώρα τα πράγματα είναι πιο βολικά. Στη διαδρομή υπάρχει αρκετός κόσμος που ανεβαίνει προς το μοναστήρι, αλλά υπάρχει σχετικά ελεύθερη η κάθοδος προς την πόλη της Ντίρε Ντάουα. Γύρω στις τρεις η ώρα κατεβήκαμε στην πόλη, μεσημεριάσαμε στο ξενοδοχείο και αμέσως κατευθυνθήκαμε στα δωμάτιά μας, γιατί μας έλειπε πολύς ύπνος μετά τη νυκτερινή δοκιμασία!

Κοιμηθήκαμε περισσότερο από δυο ώρες και όταν ξυπνήσαμε ο ήλιος πήγαινε να βασιλέψει. Παρότι είναι χειμώνας εδώ βρισκόμαστε κοντά στον ισημερινό και σχεδόν υπάρχει μόνιμα εαρινή ισημερία! Έτσι η ώρα πλησιάζει έξι το απόγευμα. Στα γρήγορα ετοιμαστήκαμε και βγήκαμε στην πόλη για να δούμε κάποια αξιοσημείωτα μνημεία της πόλης. Να

συναντήσουμε κάποιον ομογενή ή κάποιο μαθητή μας, που περνούσε τις χριστουγεννιάτικες διακοπές του εδώ στη Ντίρε Ντάουα κοντά στους δικούς του. Και μετά να πεταχτούμε ως το σταθμό των τρένων και να βγάλουμε τα εισιτήρια για την Αντίς Αμπέμπα το πρωί της επόμενης μέρας.

Κάναμε μια μικρή βόλτα και λίγο πολύ τα πράγματα που αντικρίζουμε είναι τα ίδια με εκείνα της Αντίς Αμπέμπα. Παρόμοια η εικόνα! Άνδρες με τα ραβδιά στους ώμους, γυναίκες με τα μωρά στις πλάτες, πολλά μικρά παιδιά σχολικής ηλικίας ξυπόλητα. Τα παιδιά μας πλησιάζουν και ζητούν να τους δώσουμε κάτι. Μας αποκαλούν με κάποια προσωνυμία, την οποία εγώ δεν πολυκαταλαβαίνω. Την έχω ξανακούσει στις εξόδους μας στην Αντίς Αμπέμπα, αλλά δεν γνωρίζω τη σημασία της. Οι άλλοι δυο της παρέας γελούν μαζί μου, καθώς τους ρωτώ να μου απαντήσουν τι σημαίνει η λέξη αυτή. Ο Χρήστος αναλαμβάνει να μου εξηγήσει ότι μας αποκαλούν «Φρέντς» και «Φερέντς» και αυτό σημαίνει «Γάλλος». Προς στιγμήν απόρησα, αλλά ο Χρήστος γνωρίζει και την αιτία και γρήγορα μου λέει ότι οι πρώτοι ευρωπαίοι που κατέφτασαν εδώ ήταν οι Γάλλοι. Πότε όμως;

Εικόνα 15. Η εκκλησία της Αγίας Τριάδας στη Dire Dawa

Όταν οι Γάλλοι στις αρχές του εικοστού αιώνα κατέλαβαν το Τσιμπουτί και θέλησαν να προχωρήσουν προς το εσωτερικό της αχανούς Αιθιοπίας, γρήγορα αντιλήφθηκαν ότι έπρεπε να κατασκευάσουν σιδηροδρομική γραμμή και να συνδέσουν το Τζιμπουτί με την Αντίς Αμπέμπα για τη μεταφορά των προϊόντων. Τότε κατέφτασαν πολλοί Γάλλοι και αρκετοί άλλοι Ευρωπαίοι μεταξύ των οποίων και αρκετοί Έλληνες, οι οποίοι επί πολλά χρόνια εργάστηκαν για την κατασκευή της γραμμής. Η επικοινωνία και ο συγχρωτισμός των ντόπιων με τους Γάλλους και τους άλλους Ευρωπαίους, τους οποίους θεωρούσαν όλους Γάλλους, ήταν επόμενο να δημιουργήσει μια καλή σχέση αλληλογνωριμίας και φιλικής συνεργασίας. Από τότε και μέχρι σήμερα οι Αιθίοπες αντικρίζοντας κάθε λευκό τον θεωρούν Γάλλο και τον αποκαλούν «Φρέντς», ενώ τα παιδάκια των Αιθίοπων τους αποκαλούν «Φερέντς».

Περπατήσαμε την κεντρική οδό και ο Χρήστος μας οδήγησε στην εκκλησία και το Σχολείο της Κοινότητάς μας. Η εκκλησία είναι αφιερωμένη στην Αγία Τριάδα. Την αντικρίζουμε με δέος και αποφαινόμεστε με το Σάββα ότι είναι εξίσου μεγάλη και κάπως πιο φανταστική από τον Άγιο Φρουμέντιο της Αντίς Αμπέμπα. Την περιεργαζόμαστε εξωτερικά από το προαύλιο και στο φως του δειλινού φαντάζει μεγαλοπρεπής. Θαυμάζουμε την εξωτερική είσοδο και τα δυο πελώρια κωδωνοστάσια δεξιά και αριστερά από την είσοδο. Μπαίνουμε μέσα στην αυλή, αλλά δεν συναντούμε κανέναν. Μπροστά μας η μεγάλη κλίμακα και πάνω από το τρίβηλο άνοιγμα της εισόδου με κεφαλαία γράμματα η λέξη: «ΑΓΙΑ ΤΡΙΑΣ». Στην

κορυφή του τριγωνικού αετώματος κυματίζει η γαλανόλευκη, που βλέποντάς την αναρριγούμε από συγκίνηση! Κοιταζόμαστε με το Σάββα και χαμογελάμε, καθώς αντικρίζουμε στην αχανή Αιθιοπία να κυματίζει περήφανα η Ελληνική Σημαία!

Δίπλα από την εκκλησία μέσα σ' ένα μικρό περιφραγμένο τετράγωνο με λουλούδια αντικρίζουμε την προτομή του ομογενή Στυλιανού Μπολολάκου. Στο κάτω μέρος της προτομής διαβάζουμε ότι είναι μεγάλος ευεργέτης της Ελληνικής Κοινότητας στη Ντίρε Ντάουα. Ο Χρήστος μας ενημερώνει σχετικά για τη ζωή του συμπατριώτη και μας λέει ότι καταγόταν από το Γύθειο της Λακωνίας και ήταν μεγάλος έμπορος καφέδων. Παραδίπλα βλέπουμε το Δημοτικό Σχολείο, που φέρει στην προμετωπίδα του κτιρίου το όνομα «ΜΠΟΛΟΛΑΚΕΙΟΣ ΣΧΟΛΗ». Τότε καταλάβαμε ότι ο Στυλιανός Μπολολάκος ήταν πράγματι μεγάλος Ευεργέτης, αφού με δικά του χρήματα κτίστηκε και η εκκλησία και το Σχολείο για να μαθαίνουν γράμματα στις εσχατιές της Αιθιοπίας τα Ελληνόπουλα και να εκκλησιάζονται ακολουθώντας τις πατροπαραδοτές ελληνικές συνήθειες!

Εκείνο που μας έκανε μεγάλη εντύπωση ήταν η μαρμαρίνη πλάκα, που αντικρίσαμε στον τοίχο δίπλα από την είσοδο του Σχολείου. Με κεφαλαία γράμματα έλεγε τα εξής: «**ΣΧΟΛΗ ΕΛΛΗΝΙΚΗΣ ΚΟΙΝΟΤΗΤΟΣ ΝΤΙΡΕ ΝΤΑΟΥΑΣ ΑΝΕΓΕΡΘΕΙΣΑ ΕΝ ΕΤΕΙ 1926 ΔΑΠΑΝΑΙΣ ΣΤΥΛΙΑΝΟΥ ΜΠΟΛΟΛΑΚΟΥ**». Ο Χρήστος μας ενημερώνει ότι ο ίδιος ο Μπολολάκος φρόντισε και το 1930 κτίστηκε με δικές του δαπάνες και η εκκλησία της Αγίας Τριάδας. Δυστυχώς σήμερα στα μέσα του 2015 η Μπολολάκειος Σχολή λειτουργεί ως αγγλόφωνο σχολείο χωρίς κανένα Ελληνόπουλο, όπως το διαβάζω στο διαδίκτυο!

Χωρίς να συναντήσουμε κάτι άλλο σπουδαίο, ούτε και κάποιον δικό μας γνωστό πρόσωπο περιτρέξαμε την κεντρική αρτηρία της πόλης και κάποτε φτάσαμε στο σταθμό των τρένων. Ο Χρήστος με τον ακράτητο νεανικό αυθορμητισμό του και με τον αέρα της γνωριμίας των ανθρώπων τράβηξε στο γκισέ, όπου μια κοπέλα εξέδιδε τα εισιτήρια. Κάτι της είπε στην τοπική γλώσσα και εκείνη αντέδρασε. Ο Σάββας και εγώ δεν καταλάβαμε σχεδόν τίποτε, αλλά είδαμε την κοπέλα να είναι θυμωμένη και πολύ σοβαρά να μας μιλάει στην αιθιοπική γλώσσα χωρίς να καταλαβαίνουμε τίποτε. Ζητήσαμε από το Χρήστο να της μιλήσει ευγενικά, αλλά εκείνος επέμεινε να της μιλάει με τον αέρα του λευκού, που τα θέλει όλα δικά του. Δυστυχώς πολλοί από τους δικούς μας ομογενείς συμπεριφέρονται άσχημα στους ντόπιους και έχουν κακή εντύπωση για αυτούς και γενικά για όλους τους μαύρους. Μια νοοτροπία που την είχα συναντήσει ένα μήνα νωρίτερα με το επεισόδιο της υπηρέτριάς μου, όταν είχα αποφασίσει να της διπλασιάσω το μηνιαίο μισθό και είχα την αναπάντεχη συνάντηση με τον Επίσκοπο Μεθόδιο!

Τελικά η κοπέλα μας έδωσε τα τρία εισιτήρια που ζητήσαμε και αναχωρήσαμε για το ξενοδοχείο. Στο δρόμο ζητήσαμε από το Χρήστο να μας πει τι ακριβώς ανταμείφτηκε μεταξύ αυτού και της κοπέλας. Εκείνος όμως δεν μας απάντησε πολύ καθαρά. Από τα μισόλογά του καταλάβαμε ότι κάτι άπρεπο είπε στην κοπέλα και εκείνη αντέδρασε υπερασπιζόμενη την αξιοπρεπεία της!

Γυρίσαμε στο ξενοδοχείο και καθίσαμε στο σαλόνι αρκετή ώρα με άλλους ξένους ανταλλάσσοντας πολλές σκέψεις για τους ντόπιους. Εκείνο που μου έκανε εντύπωση με τα λίγα αγγλικά, που καταλάβαινα από τους ξένους, ήταν ότι όλοι τους σχεδόν είχαν καλή γνώμη για τους ντόπιους. Κάποιοι μάλιστα θαύμαζαν το ωραίο τους παράστημα, το αετίσιο βλέμμα, το παλικαρήσιο περπάτημα με το κοντάρι στους ώμους. Κάποιος επέμεινε ότι οι Αιθίοπες είναι περήφανος λαός. Ότι έχει μεγάλη παράδοση και ότι είναι αρχαίος λαός που αναφέρεται ακόμη και από τον Όμηρο. Τότε κατάλαβα ότι ο ξένος γνώριζε την Οδύσσεια και την Ιλιάδα, όπου ο μεγάλος μας ποιητής αναφέρει ότι οι Αιθίοπες ήταν θεοσεβέστατοι και προσέφεραν εκατόμβες βοδιών στους θεούς του Ολύμπου. Ακόμη ότι οι Αιθίοπες σέβονται τους ξένους και επιθυμούν να τους εξυπηρετούν. Δυστυχώς όμως οι ομογενείς μας δεν τους υπολογίζουν και τους θεωρούν κατώτερα όντα, όπως με τα ίδια τα μάτια μας αντικρίσαμε το απόγευμα στο σταθμό των τρένων!

Η επιστροφή στην Αντίς Αμπέμπα

Το πρωί της επόμενης μέρας, Δευτέρα 29 Δεκεμβρίου 1975, φύγαμε γρήγορα από το ξενοδοχείο για το σταθμό των τρένων. Επιβιβαστήκαμε στο τρένο που ερχόταν από το Τσιμπουτί και ήταν σχεδόν γεμάτο από τουρίστες και λίγους ντόπιους. Προσπαθήσαμε να καθίσουμε σε βαγόνι με εξώστη, αλλά δεν κατέστη δυνατό εξαιτίας των πολλών τουριστών που είχαν προκαταλάβει τις θέσεις από το Τσιμπουτί. Μπήκαμε στο δεύτερο βαγόνι και το τρένο ξεκίνησε σφυρίζοντας.

Το πρωινό είναι χαρούμενο. Ο ήλιος ξεπρόβαλλε από τα μέρη της Ερυθράς Θάλασσας και είναι ολόλαμπρος. Η θερμοκρασία στα μέρη αυτά είναι ιδανική, αν και το υψόμετρο της περιοχής είναι στα 1200 μέτρα. Είναι πάνω από 20 βαθμούς Κελσίου. Για μας τους μεσογειακούς αυτό φαίνεται παράξενο! Την εποχή αυτή στην πατρίδα μας έχουμε χαμηλές θερμοκρασίες. Βρισκόμαστε στην καρδιά του χειμώνα. Εδώ στη μακρινή Αιθιοπία τα πράγματα είναι πολύ διαφορετικά. Ζούμε σε ανοιξιιάτικη εποχή με τη φύση να εναλλάσσεται χωρίς σταματημό. Το πράσινο είναι μόνιμη κατάσταση, αν και σε κάποιες περιοχές της Αιθιοπίας σπάνια βρέχει! Οι τριανταφυλλίες δε χάνουν ποτέ τα λουλούδια τους. Οι αγριοσακακίες και οι ευκάλυπτοι, που μας περιβάλλουν, φαίνεται ότι ποτέ δε φυλλοροούν. Μάλλον δεν το καταλαβαίνουμε!

Το τρένο αγκομαχώντας απομακρύνεται από τη Ντίρε Ντάουα, ενώ το περιβάλλον του βαγονιού «μοσχομυρίζει» από τις βαρείες μυρωδιές των ντόπιων κατοίκων. Ευτυχώς δεν είναι πολλοί, αλλά τα βαριά αρώματα των γυναικών με τα πασπαλισμένα με βούτυρο μαλλιά τους στην κυριολεξία σκεπάζουν όλο το περιβάλλον. Με το Σάββα στριμωχνόμαστε κάπου στο τελευταίο κάθισμα του βαγονιού και ανοίγουμε ως τη μέση το παράθυρο, γιατί η ατμόσφαιρα είναι αποπνικτική. Ο Χρήστος ψάχνει κάποια θέση, όπου βρίσκονται οι μελαψές αιθιοπίδες. Έχει αδυναμία στις καλλίγραμμες αιθιοπίδες! Το πρωινό αεράκι μπατσίζει το πρόσωπό μας και αρχίζουμε σιγά - σιγά να νιώθουμε κάπως ευχάριστα.

Η ώρα είναι οκτώ το πρωί και, ενώ μέσα στο βαγόνι η ατμόσφαιρα είναι ανυπόφορη, έξω η φύση χαμογελάει. Το λιγοστό πράσινο και τα κίτρινα λουλούδια σκεπάζουν το τοπίο που ευωδιάζει. Οι ευκάλυπτοι σε απέραντες σειρές και σε μεγάλη απόσταση στεφανώνουν τις γραμμές του τρένου. Καθώς όμως τρέχει γρήγορα κάνει το φύλλωμα των δέντρων να κυματίζει. Τα μικρά πουλιά φεύγουν τρομαγμένα, ενώ οι γύτες παραπέρα από τις γραμμές, πάνω σ' ένα σωρό, τσιμπιούνται μεταξύ τους κατασπαράζοντας προφανώς κάποιο ψοφίμι. Πολύ συνηθισμένη εικόνα αυτή στη μακρινή Αιθιοπία. Οι ύαινες και οι γύτες είναι τα πτωματοφάγα ζώα της Αιθιοπίας. Καθαρίζουν το περιβάλλον από κάθε είδους ζωικά πτώματα. Και όχι μόνο έξω από τις πόλεις. Οι γύτες κυκλοφορούν ελεύθερα μέσα στις πόλεις και σηκώνουν από τους κάδους απορριμάτων ό,τι απορρίπτεται από τη λιγοστή πλούσια καταναλωτική κοινωνία των ντόπιων και των ξένων. Οι ύαινες πάλι μόλις πέσει το βαθύ σκοτάδι, αφήνουν τις μονιές τους στα ολόγυρα δάση και καταφτάνουν στις πόλεις και σαν κλέφτες αρπάζουν ό,τι ζωικό πτώμα συναντούν στο διάβα τους και το μεταφέρουν έξω, όπου το κατασπαράζουν ολοσχερώς. Είναι οι συστηματικοί και ανεπίσημοι οδοκαθαριστές των πόλεων!

Το τρένο προχωρεί και σε κάποιο σημείο στα αριστερά μας βλέπουμε μια πινακίδα που γράφει Χάραρ. Το βέλος δείχνει το δρόμο που πρέπει να ακολουθήσει ο ξένος για να επισκεφτεί την ιστορική πόλη της Αιθιοπίας. Κάτι σημαντικό έχω διαβάσει για την πόλη αυτή! Είναι η αυτοκρατορική πολιτεία της Αιθιοπίας. Κάποιοι την αποκαλούν Οξφόρδη της Αιθιοπίας. Εκεί υπάρχουν πολλές ανώτερες και μέσες σχολές σε περιποιημένα και ωραία κτίρια με λουλούδια, με χλόη και πολλά δέντρα. Σχολές για δασκάλους, για κληρικούς για στρατιωτικούς. Εκεί υπάρχει ο ανδριάντας και ο τάφος του Ρας Μακόνεν, του πατέρα του Χαϊλέ Σελασιέ, του αυτοκράτορα που εξουσίασε την Αιθιοπία πάνω από μισό αιώνα. Το Χάραρ, όπως πολλοί Αιθίοπες λένε, είναι η πολιτεία της Βασιλογεννιάς! Εκεί στην περιοχή του Χάραρ παράγεται και ο μυρωδικότατος αιθιοπικός καφές!

Η πόλη του Χάραρ σε παλιότερους καιρούς κατοικούνταν μόνο από φανατικούς μουσουλμάνους και ήταν υπο αιγυπτιακή κατοχή. Θεωρούνταν ιερή πόλη για τους μουσουλμάνους και κατατασσόταν σαν την τέταρτη ιερή πόλη μετά τη Μέκκα, τη Μεδίκα και την Ιερουσαλήμ. Δεν επιτρεπόταν να ζει χριστιανός. Ο πρώτος ξένος κάτοικος που κατάφερε

να εισέλθει στην πόλη ήταν ένας Έλληνας Κρητικός. Ήταν ναυτικός και είχε φτάσει στο Τζιμπούτι με ένα τουρκικό πλοίο και γνωρίζοντας άπταιστα την τουρκική γλώσσα με άλλους μουσουλμάνους προχώρησε στο εσωτερικό της Αιθιοπίας και έφθασε στο Χάραρ. Εκεί ο τολμηρός Κρητικός, που λεγόταν Μανόλης Χλαμπουλάκης, προσποιηθήθηκε στον τοπικό εμίρη ότι είναι μουσουλμάνος και έτσι κατόρθωσε να μπει στην πόλη και να παραμείνει συμβιώνοντας με τους άλλους μουσουλμάνους!

Το τρένο ακολουθεί το δρομολόγιό του και σε κάθε οικισμό, που ο ένας απέχει πολύ από τον άλλο, κάνει στάσεις. Κάτι που δεν έκανε, όταν ταξιδεύαμε από το Μιέσο προς την Ντίρε Ντάουα. Οι ντόπιοι με τα χέρια τους γεμάτα από τοπικά προϊόντα μας υποδέχονται και προσπαθούν να πουλήσουν την πραμάτειά τους από τα ανοιχτά παράθυρα. Είναι κακομοιριασμένοι και άθλιοι στην εμφάνισή τους. Κρατούν μπανάνες, μάγκο, κάτι μικρά πορτοκάλια και κάποια άλλα τοπικά προϊόντα. Κάποιοι κρατούν κομπολόγια από κεχριμπάρι. Αστράφτουν στον πρωινό αιθιοπικό ήλιο και ίσως είναι από γνήσιο κεχριμπάρι. Κάποια όμως είναι από πλαστικό υλικό χωρίς να μπορεί ο τουρίστας να καταλάβει το γνήσιο από το κίβδηλο. Είναι όμως και τα δυο είδη θαυμάσια, καθώς λαμποκοπούν στον ανοιξιότικο πρωινό ήλιο.

Κάποιοι από τους κακόμοιρους κατοίκους είναι φορτωμένοι στα δυο τους χέρια, αλλά και στα στήθια με ποικιλόμορφους μεταλλικούς αιθιοπικούς σταυρούς και καμαρώνουν την πραμάτειά τους. Πραγματικά φαντάζουν σαν να φορούν παράσημα. Η πραμάτειά τους είναι έργα ντόπιων μεταλλοτεχνικών καμωμένα με πολύ μεράκι. Μερικοί απ' αυτούς τους σταυρούς είναι αξιόλογα έργα, όχι μόνο για την αισθητική τους, αλλά και την τεχνική τους κατασκευή. Δίπλα τους παραβρίσκονται πολλά μικρά παιδάκια ξυπόλυτα, που με τα χέρια τους απλωμένα μας παρακαλούν να τους δώσουμε κάτι. Μια πολύ άσχημη εικόνα! Μιλώ στο Σάββα για την κακομοιριά και την αθλιότητα που δέρνει το λαό της Αιθιοπίας και η ψυχή μου κομματιάζεται! Εκείνος μου απαντάει ότι θα συνηθίσω τις εικόνες αυτές και θα προσαρμοστώ στο περιβάλλον που ζούμε. Φοβάμαι ότι δεν πρόκειται να αλλάξω! Πάντα υπέφερα μπροστά στη φτώχεια και την κακομοιριά των ανθρώπων!

Αγοράζουμε λίγες μπανάνες και παρότι είναι ακόμη πρωί αρχίζουμε να τις ξεφλουδίζουμε και να τρώμε το εύγεστο προϊόν. Είναι ό,τι καλύτερο έχει αυτή η χώρα! Υπάρχουν όμως και άλλα προϊόντα, όπως ο μυρωδάτος καφές, τα πρασινωτά μάγκο, οι μεγάλες καρύδες και τα γεωργικά προϊόντα, που παρότι η καλλιέργεια της γης γίνεται με πρωτόγονο τρόπο, ο τόπος καρπίζει. Και μάλιστα, όπως λέει ο συνάδελφος Αντώνης Γκίκας, που γνωρίζει πολύ καλά τη σύσταση του αιθιοπικού εδάφους, η αιθιοπική γη μπορεί να διαθρέψει πολλαπλάσιο πληθυσμό, αρκεί να καλλιεργηθεί με σύγχρονα μέσα και να διαποτιστεί το έδαφός της με όλα τα λιπάσματα, που χρησιμοποιούν οι ανεπτυγμένες χώρες!

Το τρένο συνεχίζει τη διαδρομή του μέσα από μια φυσική διαδρομή. Το τοπίο είναι ομαλό και με λίγη βλάστηση. Σε μια βαθιά χαράδρα, καθώς τη διατρέχουμε κυκλικά, το τρένο κάπου στο κέντρο του ημικυκλίου αρχίζει να κόβει ταχύτητα και σιγά-σιγά σταματάει. Δίπλα αντικρίζουμε ένα οίκημα που μοιάζει με εξοχικό κέντρο. Από το παράθυρο του βαγονιού βλέπουμε να υπάρχει έξω από το οίκημα μια ευρύχωρη αυλή και μερικά τραπέζια με καρέκλες. Το είχαμε αντικρίσει και στην προηγούμενη διαδρομή, αλλά τότε το τρένο δε σταμάτησε. Υποψιαζόμαστε αμέσως ότι είναι κάποιο καφενείο ή κάτι σαν καφενείο και εστιατόριο μαζί.

Η ώρα είναι έντεκα το πρωί. Οι πόρτες των βαγονιών ανοίγουν και το επιβατικό κοινό αρχίζει να κατεβαίνει. Ακολουθούμε και εμείς και μπαίνοντας μέσα στο κέντρο καθόμαστε σ' ένα τραπέζι. Ο Χρήστος, που ήταν χαμένος στη διαδρομή, έρχεται κοντά μας, κάθεται και κοιτάζει προς το βάθος του κέντρου. Ξαφνικά τον βλέπουμε να χαμογελάει. Η σκέψη μας αμέσως πήγε ότι ο συνοδός μας κάποιον φίλο συνάντησε ή κάποια κοπέλα γνώρισε στο τρένο και της χαμογελάει. Ο Χρήστος πραγματικά είχε ιδιαίτερη αδυναμία στις καλλιγραμμες αιθιοπίδες, αλλά και στις πεταχτές και φιλελεύθερες τουρίστριες. Ο Σάββας και εγώ γυρίσαμε τα μάτια μας προς το βάθος του κέντρου, αλλά εκεί δεν υπήρχε καμιά γυναικεία παρουσία. Υπήρχε μόνο ένας μεσήλικας λευκός, ξερακιανός που έμοιαζε με τους δικούς μας νησιώτες. Ο Χρήστος γελάει μαζί μας, καθώς βλέπει να ξαφνιαζόμαστε και λέει ότι θα μας γνωρίσει ένα πατριωτάκι. Ο λευκός άνδρας έρχεται κοντά και μας καλωσορίζει χαμογελαστά και πολύ θερμά.

Κάνει θερμή χειραψία με το Χρήστο και τον ρωτάει πού χάθηκε και δεν φαίνεται τόσο καιρό. Ο Χρήστος αντί να απαντήσει στην ερώτηση του συμπατριώτη, του λέει ότι έχει μαζί του δυο Δασκάλους από τα Σχολεία της Αντίς Αμπέμπα και ότι τώρα γυρίζουμε από τη Ντίρε Ντάουα, όπου πήγαμε στο μοναστήρι του Γκαμπριέλ, γιατί εκεί είχε ένα τάμα και έπρεπε να ξοφλήσει το χρέος του. Μας συστήνει στο συμπατριώτη και πριν αρχίσουμε να του λέμε από

πού κρατάει η σκούφια του και πώς βρέθηκε εδώ μέσα στην αχανή Αιθιοπία, ο Χρήστος του απάντησε γιατί χάθηκε τόσο καιρό από τα μέρη αυτά. Ο συμπατριώτης κάτι κατάλαβε, όταν ο Χρήστος του είπε ότι επέστρεφε από το μοναστήρι του Γκαμπριέλ, όπου εκπλήρωσε ένα τάμα του. Ψύλλοι μπήκαν στα αυτιά του συμπατριώτη ότι ο Χρήστος είχε συλληφθεί από την αιθιοπική αστυνομία για τις παράνομες πράξεις του και είχε προφανώς εγκλειστεί στις φυλακές!

Μετά το λόγο πήραμε ο Σάββας και εγώ. Ρωτήσαμε το συμπατριώτη πώς βρέθηκε εδώ μέσα στη ζούγκλα και από ποιο μέρος της πατρίδας κατάγεται. Άρχισε να χαμογελάει και με τον αέρα του κοσμογυρισμένου Έλληνα μας απάντησε σχεδόν σ' όλες τις ερωτήσεις. Μας είπε πως γεννήθηκε στην Αιθιοπία από πατέρα Κεφαλονίτη και μητέρα ντόπια. Ότι πήγε στα Σχολεία της Αντίς Αμπέμπα και, όταν μεγάλωσε, ασχολήθηκε με εμπορικές επιχειρήσεις και συγκεκριμένα με το εμπόριο του καφέ. Παντρεύτηκε κάποια μιγάδα με ρίζες ιταλικές και αιθιοπικές από δεύτερη γενιά, αλλά ο γάμος του δεν κράτησε πολύ εξαιτίας του άστατου χαρακτήρα και της μεγάλης απουσίας του από το σπίτι. Συνεχώς μετακινούνταν για τις δουλειές του στις καφετείες και τα εμπορικά κέντρα και πολύ σπάνια γύριζε στο σπίτι του. Τελικά έφτασε εδώ να κρατάει αυτό το κέντρο, αφού όλα τα έχασε παίζοντας κορώνα - γράμματα τη ζωή του!

Μας είπε πολλά ο συμπατριώτης Κεφαλονίτης, χωρίς ποτέ να έχει ταξιδέψει στην Ελλάδα. Ο Σάββας και εγώ τον ακούγαμε με πολλή προσοχή και μεγάλη περιέργεια. Αμέσως καταλάβαμε το δαιμόνιο του Έλληνα μετανάστη και του πολυάσχολου ανθρώπου με τα πολλά πρόσωπα! Καταλάβαμε πως ο ρωμιός είναι το «άλας της γης», όπως έγραψε κάποιος μεγάλος λογοτέχνης μας. Θα τον συναντήσεις στις πιο άπιστευτες ακροποταμιές του κόσμου. Θα τον συναπαντήσεις μέσα στις πιο επικίνδυνες περιοχές της ζούγκλας και της σαβάνας. Μόνιμα χιμαιροκυνηγό και απεριόριστα αισιόδοξο! Ο συμπατριώτης τελικά μας φίλεψε μια ωραία και νοστιμότατη φασολάδα και ευχαριστώντας τον αποχαιρετήσαμε!

Αυτό και αν δεν ήταν άπιστευτο! Ποιος θα περίμενε μέσα στην αφρικάνικη ζούγκλα να συναντήσουμε ένα εστιατόρα Έλληνα! Έναν τολμηρό Κεφαλονίτη να κρατάει ένα εξοχικό κέντρο αρκετά μεγάλο και να ετοιμάζει κοντά στα αιθιοπικά γεύματα και ελληνικά παραδοσιακά φαγητά!

Κάποτε το τρένο άρχισε να σφυρίζει. Στα γρήγορα επιβιβαζόμαστε και ξαναπιάνουμε τις θέσεις μας. Το τρένο κινείται σιγά-σιγά και η θέα του αιθιοπικού τοπίου ξεδιπλώνεται μπροστά μας φαντασμαγορικά. Δεν είναι τίποτε σπουδαίο, αλλά οι αγριοσακακίες με το επίπεδο φύλλωμά τους μας εντυπωσιάζουν. Όπου νάναι θα πλησιάσουμε τη σαβάνα, όπου τα άγρια ζώα έχουν το βασίλειό τους. Θα τα συναντήσουμε άλλα να βόσκουν και άλλα να περιφέρονται. Άλλα είναι φυτοφάγα και άλλα σαρκοφάγα. Άλλα μικρά και άλλα μεγάλα. Ο φόβος και ο τρόμος επικρατεί μέσα στη σαβάνα. Παντού βασιλεύει το ένστικτο της αυτοσυντήρησης και της διαφυγής στον πρώτο κίνδυνο. Όλα στη σαβάνα είναι ξέφωτα, ανοιχτά για να ζουν ελεύθερα τα άγρια ζώα, αλλά και να ζει ηγεμονικά και να κρατεί τον τόπο στην εξουσία του το λιοντάρι.

Σε λίγο πλησιάζουμε στο χωριό ΜΙΕΣΟ, όπου διανυκτερεύσαμε πριν από τριάντα έξι ώρες περίπου σ' ένα πανάθλιο πανδοχείο! Το τρένο σταματάει και κάνοντας κάποιες μανούβρες στο αρκετά μεγάλο σταθμό προσδένει και ένα άλλο βαγόνι πίσω του και αμέσως σφυρίζοντας ξεκινάει.

Είναι πια μεσημέρι, αλλά η ζέστη είναι υποφερτή. Η θερμοκρασία δεν είναι πάνω από 25 βαθμούς Κελσίου. Έτσι είναι οι κλιματολογικές συνθήκες στις πόλεις της Αιθιοπίας. Συνεχής άνοιξη! Το τρένο προχωρεί κανονικά, ενώ εμείς απολαμβάνουμε το αιθιοπικό τοπίο με τη γνωστή μας περιέργεια. Σιγά-σιγά πλησιάζουμε το Εθνικό Πάρκο του AWASH, όπου θα έχουμε την σπάνια ευκαιρία να αντικρίσουμε τα ζώα της σαβάνας. Οι περίεργοι επιβάτες του βαγονιού άρχισαν να παρατηρούν έξω από τα παράθυρα και με τη θέα των πρώτων ζώων άρχισαν να εκφράζονται με επιφωνήματα χαράς και έκπληξης. Την προηγούμενη φορά κάνοντας το ταξίδι από τη Ναζαρέτ προς τη Ντίρε Ντάουα μας είχε πάρει το βράδυ και το Εθνικό Πάρκο το περάσαμε νυχτιάτικα με το αυτοκίνητο και σχεδόν δεν είδαμε τίποτε. Όσα αντικρίσαμε ήταν μετά το ΜΙΕΣΟ την άλλη μέρα και ήταν πολύ λίγα!

Αμέσως καταλάβαμε ότι μπήκαμε στο Εθνικό Πάρκο, όπου τα ζώα της σαβάνας κυκλοφορούν ελεύθερα και υπάρχει κίνδυνος όχι μόνο για τα ίδια τα ζώα, αλλά και για το τρένο και το επιβατικό του κοινό. Το θέαμα της σαβάνας απλώνεται μπροστά μας και το παρακολουθούμε δυστυχώς μέσα από το βαγόνι και μόνο από τη μια πλευρά. Δεν είχαμε την τύχη να απολαύσουμε το φανταστικό θέαμα από τον εξώστη του βαγονιού! Ωστόσο είναι χάρμα να βλέπεις τα ζώα της σαβάνας να βόσκουν ελεύθερα. Να κινούνται πάντα υποψιασμένα και περίτρομα. Να αρπάζουν μια χεριά φρέσκο χορτάρι, αλλά συγχρόνως να

σηκώνουν το κεφάλι τους και να εποπτεύουν τη γύρω περιοχή. Παραδίπλα τους παραδοκούν τα μεγάλα σαρκοφάγα. Οι ύαινες κατά κοπάδια σταματούν στα ακούσματα του τρένου και κοιτάζουν περιέργα το συρμό. Οι μεγάλες γαζέλες με τα τεράστια κέρατα τρέχουν φοβισμένες, ενώ κάπου μακριά αντικρίζουμε ιθαγενείς να σέρνουν τις καμήλες τους. Εδώ στη σαβάνα την εξουσία κρατάει το λιοντάρι. Το τοπίο είναι ξέφωτο και ανοιχτό. Το λιοντάρι δεν καταδέχεται τις πυκνές λόχμες. Πλαγιάζει ανάμεσα στους χαμηλούς θάμνους αθέατο και βυθισμένο ολημερίς σε μακάριο ύπνο. Μόλις πιάσει η νύχτα ανασηκώνεται, τεντώνει το αυτί του, γυροφέρνει τη ματιά του δεξιά και αριστερά και οσμίζεται τον αέρα για να εντοπίσει το θήραμα. Ύστερα προχωρεί με μεγάλα πηδήματα και πηγαίνει να πολεμήσει. Όχι για να κλέψει, όπως κάνουν οι ύαινες. Συνήθως δείχνεται νωθρό, γιατί νιώθει την απόλυτη ασφάλεια. Η σαβάνα είναι η απέραντη επικράτειά του.

Εικόνα 16. Αιθιοπική σαβάνα

Κάτι που μας εντυπωσιάζει είναι οι φωλιές των τερμιτών, που είναι μικροί λόφοι από κοκκινωπό χώμα πάνω στο έδαφος. Την προηγούμενη φορά δεν τους είχα προσέξει, γιατί με ενδιέφεραν πολύ περισσότερο τα ζώα της σαβάνας. Είναι πολυδαίδαλοι λοφίσκοι που κατεβαίνουν πολλά μέτρα μέσα στη γη και αρκετά μέτρα πάνω απ' αυτήν. Είναι σωστοί λαβύρινθοι, όπου ζουν εκατομμύρια τερμίτες, που έχουν, όπως λένε οι ειδικοί εντομολόγοι, πολύ ανεπτυγμένο το ένστικτο του προσανατολισμού. Ολόκληρη η σαβάνα είναι γεμάτη από τέτοιους μικρούς λόφους. Οι λόφοι αυτοί είναι γεμάτοι από τους πολυμήχανους τερμίτες, που πολλαπλασιάζονται χωρίς κανένα συγκρατημό. Είναι τα ακαταπόνητα έντομα της Αφρικής.

Είναι μεσημέρι και τα μεγάλα σαρκοφάγα ζώα κοιμούνται μακαρίως στις μονιές τους. Κάπου-κάπου αντικρίζουμε τις βαριές και κακόθωρες ύαινες να περιφέρονται κοντά στα κοπάδια των χορτοφάγων ζώων της σαβάνας. Το τρένο δεν τρέχει ιδιαίτερα πολύ και μπορούμε να παρακολουθούμε τις κινήσεις των ζώων. Κάπου-κάπου σφυρίζει και τότε γίνεται μεγάλος αλλαλαγμός και συναγεμρός. Τα ζώα τρέχουν άλλα δεξιά και άλλα αριστερά. Οι μεγάλες γαζέλες με τα τεράστια κέρατα ξεχωρίζουν, καθώς σηκώνουν τα κεφάλια τους ψηλά και αλαφιασμένες τρέχουν μακριά. Σε κάποιο σημείο σταματούν και γυρίζοντας το κεφάλι τους μας κοιτάζουν παράξενα. Οι ύαινες δεν πολυυπολογίζουν τα σφυρίγματα του τρένου. Ίσως έχουν εξοικειωθεί με τους ανθρώπους και τα μέσα συγκοινωνίας. Γι' αυτό τα βράδια επισκέπτονται τις πόλεις και τα χωριά, πλανώνται στα σοκάκια τους και ανασκαλεύουν τα σκουπίδια. Στέκονται με τα αναφλογισμένα μάτια τους και μας κοιτάζουν με τη μουσούδα τους προς τον ουρανό σα να οσμίζονται τον αέρα. Παραπέρα αντικρίζουμε ένα κοπάδι από καμηλοπαρδάλεις. Είναι και αρκετά μικρά μαζί τους, που μας κοιτάζουν περιέργα. Οι μεγάλες σηκώνουν τα κεφάλια τους στις αγριοσακακίες και

κατεβάζουν ολόκληρα κλωνάρια για να ταΐσουν τα μικρά τους. Είναι ένα εξάισιο θέαμα, αλλά κρατάει πολύ λίγο! Το τρένο τρέχει και οι εικόνες είναι φευγαλέες. Από τον εξώστη του βαγονιού σίγουρα οι εικόνες θα ήταν πολύ καλύτερες. Αλλά έστω και από εκεί τις αντίκρισα πριν από τριάντα ώρες περίπου και σε ώρα περισσότερο κατάλληλη. Μόνο που βρισκόμουν έξω από το Μεγάλο Εθνικό Πάρκο και οι εικόνες ήτανε περιορισμένες.

Το τρένο προχωρεί και αφήνοντας πίσω το Εθνικό Πάρκο του AWASH πλησιάζει τη Ναζαρέτ. Είναι μεσημέρι πια και εμείς ανυπομονούμε πότε θα φτάσουμε στον προορισμό μας. Ο ολόλαμπρος αιθιοπικός ήλιος καταυγάζει το περιβάλλον. Από το παράθυρο του τρένου παρατηρούμε το κατάξερο τοπίο έξω από τη Ναζαρέτ. Πουθενά εδώ δεν αντικρίζεις λίγη πρασινάδα, λίγη φυσική ζωή! Ποιος θεός τους έχει καταραστεί και δεν πέφτει λίγη βροχή για να καρπίσει τούτη η πλούσια γη; Ο Χρήστος μας λέει ότι η περιοχή της Ναζαρέτ είναι πλούσια σε γεωργικά και κτηνοτροφικά προϊόντα. Απλά τώρα οι ντόπιοι έχουν μαζέψει τους γεωργικούς καρπούς και υπάρχει αυτή η κατάσταση.

Ακούμε να λένε ότι εδώ στην Αιθιοπία σε κάποιες περιοχές οι βροχές είναι σπάνιες και, όταν πέφτουν, είναι λιγοστές. Εδώ βρέχει μόνο την εποχή του καλοκαιριού για τρεις μήνες, από τις 20 Ιουνίου ίσαμε τις 20 Σεπτεμβρίου και την περίοδο αυτή οι ομογενείς την ονομάζουν χειμώνα. Λένε ακόμη ότι στην αρχή κάθε νέου έτους και μάλιστα κατά τις μέρες των Θεοφανείων βρέχει, αλλά οι τοπικές βροχές είναι λίγες. Δεν τις γνωρίσαμε ούτε τις καλοκαιρινές βροχές, ούτε τις λιγοστές των Φώτων. Τις δεύτερες ελπίζουμε ότι σύντομα θα τις νιώσουμε, καθώς πλησιάζει η ανατολή του νέου έτους και η μεγάλη γιορτή των Θεοφανείων. Ελπίζουμε ακόμη ότι το ερχόμενο καλοκαίρι, που θα είμαστε εδώ στην εξωτική χώρα των Αιθιόπων θα γνωρίσουμε τον αιθιοπικό «χειμώνα» και θα γευθούμε τις παραξενιές του.

Ο Σάββας που έζησε το περασμένο καλοκαίρι στην Αιθιοπία με την οικογένειά του, λέει πολλά και παράξενα για τις βροχές του καλοκαιριού. Ότι βρέχει παράξενα. Πολύ παράξενα! Ξαφνικά και ενώ ο ήλιος λάμπει στον καθαρό ουρανό, παρουσιάζονται μαύρα σύννεφα και ξεσπάει μια απότομη μπόρα με πολύ χοντρές ψιχάλες. Δεν κρατάει πολύ, αλλά είναι τόσο δυνατή, που αν βρίσκεσαι σε ανοιχτό δρόμο και δεν έχεις λάβει τα απαραίτητα μέτρα με κάποια ομπρέλα, θα γίνεις αληθινό παπί. Δεν προλαβαίνεις ούτε να κρυφτείς κάπου! Οι δρόμοι πλημμυρίζουν σε χρόνο μηδέν και σε κάποιες κατωφέρειες τα νερά γίνονται σωστό ποτάμι. Οι στέγες των σπιτιών που είναι κατασκευασμένες από λαμαρίνες κροταλίζουν από το δυνατό θόρυβο της βροχής και τρομάζουν μικρούς και μεγάλους. Ο Σάββας λέει ότι στην αρχή, όταν αντικρίζεις το φαινόμενο, είναι μια κατάσταση φοβερή και σε προκαλεί φόβο και πανικό. Με τη δεύτερη και τρίτη φορά συνηθίζεις το φαινόμενο και παρακολουθείς στωικά τα παράξενα κλιματολογικά φαινόμενα της Αφρικής!

Μετά από δέκα λεπτά της ώρας σταματάει η απότομη μπόρα και ολόλαμπρος ξεπροβάλλει ο αιθιοπικός ήλιος. Στην Αντίς Αμπέμπα δεν υπάρχει μέρα σ' όλη τη διάρκεια του έτους που να μην κάνει την εμφάνισή του ο ήλιος. Γι' αυτό και οι Αιθίοπες για τη χώρα τους το πρώτο σλόγκαν είναι ότι έχουν κάθε μέρα ήλιο και μάλιστα αρκετές ώρες. Το δεύτερο ότι έχουν 13 μήνες λιακάδα, γιατί το αιθιοπικό ημερολόγιο έχει 13 μήνες. Ακόμη η χώρα τους εξαιτίας το ότι οι πόλεις βρίσκονται πολύ ψηλά ονομάζεται «η οροφή της Αφρικής». Και επειδή υπάρχει συνεχώς το πράσινο με τα κίτρινα λουλούδια οι ξένοι τη λένε «η χώρα με τη διαρκή άνοιξη», ή «η Ελβετία της Αφρικής». Περισσότερο όμως απ' όλα την αποκαλούν «η χώρα του μπέρμπερε οούτ» του ειδικού φαγητού, που γίνεται με κοτόπουλο, ξηρά κρεμμύδια και πολύ καυτερό πιπέρι.

Εμείς συνεχίζουμε το ταξίδι μας, αλλά βρισκόμαστε ακόμη αρκετά μακριά από την Αντίς Αμπέμπα. Πάνω από εκατό χιλιόμετρα και πρέπει να κάνουμε υπομονή. Το τρένο αγκομαχώντας ανεβαίνει προς το υψίπεδο της περιοχής και κάπου-κάπου το καταλαβαίνουμε. Η Αντίς Αμπέμπα βρίσκεται στα 2.450 υψόμετρο! Ενώ η Ναζαρέτ βρίσκεται στα 1700 μέτρα!

Προσπερνάμε τη Ναζαρέτ και συνειρμικά το μυαλό μου πάει στη Βιβλική πόλη της Ιουδαίας του σημερινού Εβραϊκού Κράτους. Πώς γίνεται να υπάρχει και εδώ πόλη με το ίδιο όνομα; Ο Σάββας που κάτι άκουσε από το φίλο μας Λευτέρη Μετάκο παρεμβαίνει και μου λέει ότι οι Αιθίοπες είναι Κόπτες Χριστιανοί και έχουν πάρει πολλά στοιχεία από την πατρίδα του Χριστού. Λένε ότι η Ναζαρέτ της Αιθιοπίας είναι «ο άγιος τόπος» της χώρας και ότι τη βάπτισε έτσι ο αυτοκράτορας Χαϊλέ Σελασιέ μετά το Δεύτερο Παγκόσμιο Πόλεμο για να μη ξενιτεύονται οι ντόπιοι στους Άγιους Τόπους, αλλά να έχουν τη δική τους Ναζαρέτ και να εκτελούν τα θρησκευτικά καθήκοντα του «χατζή» στον τόπο τους! Μετά το 2000 όμως η Αιθιοπική Κυβέρνηση επανέφερε το παλιό όνομα στην πόλη και σήμερα η πόλη λέγεται ADAMA (Αντάμα), αν και πολλοί ακόμη την αποκαλούν Ναζαρέτ!

Η άφιξή μας στην Αντίς Αμπέμπα

Γύρω στις τρεις και μισή βρισκόμαστε στο σταθμό των τρένων στην Αδδής Αμπέμπα. Ο χώρος είναι γεμάτος από κόσμο. Από άνδρες με τα κοντάρια στο ώμο, από γυναίκες με τα μωρά στις πλάτες και από μικρά ξυπόλυτα παιδιά, που καθώς μας αντικρίζουν, έρχονται τροχάδην κοντά μας και απλώνουν το χέρι ζητώντας κάτι. Ένα πλήθος ανθρώπων κατακλύζει τους χώρους γύρω από τα πεπαλαιωμένα κτίρια. Καλά-καλά δεν μπορούμε να προχωρήσουμε! Φυλάγουμε τις τσάντες που έχουμε μαζί μας, γιατί υπάρχει κίνδυνος να τις αρπάξει κάποιος νηστικός από τους ντόπιους που μας περιβάλλουν. Ο Χρήστος μας συμβουλεύει να προσέχουμε πολύ, γιατί υπάρχουν κάποιοι επιτήδριοι που χωρίς να το καταλάβεις σε κλέβουν ακόμη και μέσα στις τσέπες. Δυστυχώς αυτή είναι η τραγική κατάσταση στην Αιθιοπία! Και εμείς ήρθαμε από την Ελλάδα για να ζήσουμε στην πάμφτωχη αυτή χώρα!

Γύρω στις τέσσερες το απόγευμα φτάσαμε στο χώρο των Σχολείων με το ταξί που πήραμε από το σταθμό των τρένων, αφού περάσαμε πρώτα από το εργαστήρι του Χρήστου, όπου τον αφήσαμε. Το ταξί μας άφησε έξω από την κεντρική είσοδο και χρειάστηκε να περπατήσουμε εκατό μέτρα περίπου ως τα σπίτια μας, που βρίσκονται μέσα στη μεγάλη χορταριασμένη αυλή των Σχολείων. Δεν θέλαμε να μπούμε στο χώρο των Σχολείων με το ταξί, γιατί υπήρχε ο φόβος να μας συλλάβει κάποιο μάτι από τους Κοινοτικούς, που πολύ συχνά τα απογεύματα σύχναζαν στα γραφεία της Κοινότητας. Τα Γραφεία είναι μπροστά στο ισόγειο του μεγάλου κτιρίου του Οικοτροφείου και όποιος μπαίνει στο χώρο των Σχολείων υποχρεωτικά περνάει μπροστά από τα Γραφεία. Είχαμε φύγει στα κλέφτικα και στους δικούς μας είχαμε δώσει εντολή να μην κοινολογήσουν σε κανέναν που βρισκόμαστε. Υπήρχαν σαφείς εντολές από την Πρεσβεία και τους Διευθυντές των Σχολείων να μην απομακρυνόμαστε από την πόλη της Αντίς Αμπέμπα. Σε αντίθετη περίπτωση έπρεπε να παίρνουμε άδεια από τους Διευθυντές μας. Πράγματι η απόφαση αυτή ήταν σωστή, γιατί βρισκόμασταν σε ξένη χώρα και μάλιστα μετά την επικράτηση των Στρατιωτικών η κατάσταση δεν ήταν πολύ καλή για τις μετακινήσεις των ξένων στο εσωτερικό της Αιθιοπίας! Μόλις ανεβήκαμε την πέτρινη σκάλα, που οδηγεί στην στενόμακρη αυλή των Σχολείων, μας είδαν από το τζάμι της πόρτας του δικού μου σπιτιού, όπου παραβρίσκονταν εκείνη την ώρα, οι γυναίκες με τα παιδιά μας. Τα παιδιά, ο Γιώργος του Σάββα και ο δικός μου Δημήτρης, ανοίξαν αμέσως τη μεγάλη σιδερένια πόρτα του μικρού σπιτιού και έτρεξαν να μας προϋπαντήσουν. Άνοιξαν τις παιδικές τους αγκάλες και μας υποδέχτηκαν με φιλία σαν ήρωες που γυρίζαμε από κάποια εκστρατεία. Οι γυναίκες βγήκαν και αυτές έξω στην αυλή και μας περίμεναν με χαμόγελα και πολλή αγωνία. Η κόρη του Σάββα, η Ελένη, ήταν η μόνη που έμεινε παραπίσω από τις γυναίκες και μας ανάμενε και εκείνη με κάποια αδημονία.

Δεν προλάβαμε να καθίσουμε στο σαλονάκι του σπιτιού και τα παιδιά άρχισαν να μας βομβαρδίζουν με χίλιες δυο ερωτήσεις. Μας ρωτούσαν να τους διηγηθούμε πού πήγαμε, πού σταματήσαμε, πού κοιμηθήκαμε, τι είδαμε. Περισσότερο τους ενδιέφερε να τους διηγηθούμε πώς διαβήκαμε μέσα από το Εθνικό Πάρκο του AWASH, τι θηρία είδαμε, σε ποια κατάσταση βρισκότανε και πώς αντιδρούσαν με το πέρασμα του αυτοκινήτου. Αν περάσαμε από το Γαλάζιο Νείλο και αν είδαμε το σχοινί του Ταρζάν! Με τις απαντήσεις μας, καταλάβαμε ότι τα παιδιά μας δεν ήταν και πολύ ευχαριστημένα από όσα άκουγαν. Περίμεναν πολύ περισσότερα. Βέβαια και εμείς δεν τους διηγηθήκαμε αμέσως την περιπέτεια και τη δοκιμασία με την ακινητοποίηση του αυτοκινήτου μας. Περιμέναμε να ξεκουραστούμε λίγο, να πάρουμε μια ανάσα και σιγά-σιγά να ξεδιπλώσουμε όλη την περιπέτεια μας!

Οι γυναίκες κάποτε, μετά τους πρώτους βομβαρισμούς των παιδιών, πήραν το λόγο και μας ρώτησαν πώς είναι ο κόσμος στην περιοχή της Ντίρε Ντάουα και αν ο φίλος μας ο Χρήστος έκανε το τάμα του. Ούτε εκείνες ήξεραν την ταλαιπωρία μας και τη δοκιμασία που περάσαμε μέσα στο Εθνικό Πάρκο με την ακινητοποίηση του αυτοκινήτου. Βέβαια όταν φτάσαμε στη Ντίρε Ντάουα, ο Χρήστος από το ξενοδοχείο τηλεφώνησε στο συνέταιρό του και του ανέφερε όλη την περιπέτεια μας. Ότι μείναμε μέσα στο Εθνικό Πάρκο το βράδυ από τις έντεκα η ώρα μέχρι τις δύο και μισή τα χαράματα. Ότι πέρασε κάποιο μίνι μπας και στο πρώτο σταθμό διάσωσης στο χωριό ΜΙΕΣΟ ειδοποίησε να έρθουν να μας τραβήξουν στο κοντινότερο σταθμό των τρένων. Ότι μας οδήγησαν στο πρώτο χωριό, το ΜΙΕΣΟ, όπου

περάσαμε την πρώτη βραδιά. Ότι κοιμηθήκαμε σ'ένα πανδοχείο του κακού καιρού και ότι φάγαμε κάτι φίδια, που μας πρόσφεραν οι υπεύθυνοι του πανδοχείου. Πολύ περισσότερο όμως ότι θα ταξιδεύαμε ως τη Ντίρε Ντάουα με το τρένο για να πραγματοποιήσουμε το τάμα του Χρήστου. Και τέλος ότι θα επιστρέφαμε στην Αντίς Αμπέμπα πάλι με το τρένο. Και ότι το αυτοκίνητο θα το εγκαταλείπαμε στο σταθμό των τρένων στο ΜΙΕΣΟ για να μεταφερθεί στην Αντίς Αμπέμπα. Αλλά τελικά είπε στο Γιώργο, να προσέξει πολύ να μην πει τίποτε σε κανέναν και, αν μας ζητήσει κάποιος και ρωτήσει κάτι για μας, να τους πει ότι είμαστε καλά και σε δυο μέρες θα επιστρέψουμε στη βάση μας, αφού τελειώσουμε με το καλό την «ιερή αποστολή» μας. Χωρίς βέβαια να αναφέρει ο,τιδήποτε για την περιπέτειά μας!

Οι ερωτήσεις ολωνών ήταν απανωτές και χωρίς σταματημό. Τα παιδιά μας δεν άφηναν τις μάνες τους να ρωτάνε. Ήθελαν μόνο αυτά να έχουν το λόγο. Ιδιαίτερα όταν έκανε κάποια ερώτηση η Ευαγγελία, ο γιος μας τη σταματούσε αμέσως και επέμενε να ρωτάει εκείνος. Απευθυνόταν συνεχώς σε μένα και ρωτούσε και ξαναρωτούσε, αν είδαμε κανένα λιοντάρι να κατασπαράζει κάποιο άλλο ζώο. Αν είδαμε κανένα ελέφαντα με τις τεράστιες προβοσκίδες ή κανένα μικρό ελεφαντάκι να ακολουθεί το κοπάδι των ελεφάντων. Πιο πολύ βέβαια τα παιδιά επέμεναν, αν είδαμε το σχοινί του Ταρζάν! Αυτό τους είχε γίνει έμμονη ιδέα και ήθελαν να ακούσουν κάτι και γι' αυτό. Ιδιαίτερα ο γιος μου επέμενε σ' αυτό, γιατί του είχε κάνει μεγάλη εντύπωση ο Ταρζάν με τα κατορθωμάτά του! Τα έβλεπε στα παιδικά του βιβλία, που είχαμε φέρει από την Ελλάδα και ενθουσιαζόταν πάρα πολύ! Αλλά πιο πολύ τώρα που ο Γιώργος από την αρχή της σχολικής χρονιάς του είχε πει πολλές ιστορίες για τον Ταρζάν και είχε τόσο πολύ εξάψει τη φαντασία του, που ακόμη και στον ύπνο του παραμιλούσε για το σχοινί του Ταρζάν. Και μετά από δυο μήνες που ήρθε το νέο μας παιδί, εκείνος ήταν ο πρώτος που το βάπτισε «Ταρζανάκι»!

Όταν κάποτε καταλάγιασαν οι ερωτήσεις, οι γυναίκες μας ρώτησαν, αν πεινάμε. Τότε, αντί απαντήσεως, τους διηγήθηκα την ιστορία του συμπατριώτη μας, που συναντήσαμε στη διαδρομή μας κοντά στο ΜΙΕΣΟ σ' ένα ωραίο τοπίο. Ότι συναντήσαμε κάποιο συμπατριώτη από την Κεφαλονιά να είναι ιδιοκτήτης ενός εστιατορίου μέσα στις εσχατιές της Αιθιοπίας και ότι αυτός μας φίλεψε μια ελληνική φασολάδα με μπόλικο όμως πιπέρι και ότι το χάρηκε πολύ που συνάντησε πατριωτάκια. Τους είπαμε ακόμη ότι ήταν γνωστός και φίλος του Χρήστου. Ο Χρήστος έκανε με το αυτοκίνητό του συχνά τις διαδρομές Αντίς Αμπέμπα-Τζιμπούτι με το πολύτιμο φορτίο των χρυσαφικών, του ελεφαντόδοντου και των άλλων πολυτελών ειδών των ομογενών και πολλές φορές έκανε στάση στο κέντρο του συμπατριώτη. Έτρωγε, ξεκουραζόταν και πιο πολύ ρωτούσε να μάθει για πιθανές κινήσεις υπόπτων ατόμων της αστυνομίας στη γύρω περιοχή!

Σε κάποια στιγμή σταματήσαμε τη συζήτηση και η οικογένεια του Σάββα έφυγε για το δικό τους σπιτικό στον πρώτο όροφο του Οικοτροφείου. Έτσι ο καθένας μας θα συνέχιζε να διηγείται στους δικούς του όλα όσα είχαμε «υποφέρει» στο ανεκδιήγητο ταξίδι μας, που δεν είχαμε αναφέρει καθόλου προηγουμένως. Πράγματι μετά άρχισα να εκθέτω στους δικούς μου την περιπέτειά μας μέσα στη σαβάνα με την ακινητοποίηση του αυτοκινήτου. Όταν έφτασα στο σημείο με τις ύαινες, που να μας είχαν περικυκλώσει το αυτοκίνητο, η αγωνία της γυναίκας μου έφτασε στο κατακόρυφο και, επειδή βρισκόταν σε εγκυμονούσα κατάσταση, σταμάτησα τη διήγηση! Ο Δημήτρης όμως επέμενε να συνεχίσω, αλλά εγώ προφασίστηκα ότι είμαι κουρασμένος και έπρεπε να ξαπλώσω για να ξεκουραστώ! Έδωσα όμως την υπόσχεση στο γιο μου ότι θα συνέχιζα να του λέω την περιπέτειά μας αργότερα ή το πολύ τις επόμενες μέρες!

Πράγματι τις επόμενες ώρες, αφού ξύπνησα ο γιος μου επέμενε να του διηγηθώ με όλες τις λεπτομέρειες την περιπέτειά μας μέσα στη σαβάνα. Πώς αντιδράσαμε στις ύαινες που κυκλώσανε το αυτοκίνητο και αν βγήκαμε από το αυτοκίνητο να τις κυνηγήσουμε. Το παιδάκι βέβαια δεν είχε επίγνωση της δυναμικότητας των ζώων της σαβάνας και ρωτούσε και όλο ξαναρωτούσε, πιστεύοντας ότι ο Σάββας και εγώ ήμασταν ικανοί και τόσο δυνατοί που μπορούσαμε να βγούμε από το αυτοκίνητο και να κυνηγήσουμε τις ύαινες. Αυτά τα κακομούτσαζα ζώα είναι φοβερά και πολύ δυνατά! Μερικοί μελετητές τα χαρακτηρίζουν ως μαραθωνοδρόμους της σαβάνας, γιατί έχοντας τα μπροστινά πόδια πιο ψηλά από τα πεινά τρέχουν πολύ και έχουν μεγάλη αντοχή στο τρέξιμο. Επέμενε να του εκθέσω, αν περάσαμε από το Γαλάζιο Νείλο και αν είδαμε το σχοινί του Ταρζάν! Εντύπωση μου έκανε που επέμενε ότι, όταν πάμε στο Γαλάζιο Νείλο, το είχε δεδομένο πως κάποτε θα πηγαίναμε, έπρεπε οπωσδήποτε να επισκεφτούμε το χώρο, όπου βρίσκεται ο Ταρζάν με το σχοινί του! Επιθυμούσε διακαώς όχι μόνο να αντικρίσει τον Ταρζάν, αλλά πιο πολύ να πιάσει το σχοινί του, να το ξετάσει και να δοκιμάσει ο ίδιος να κάνει τα νούμερα και τις ακροβασίες του Ταρζάν!

Τότε υποχρεώθηκα να του μιλήσω για όλες τις ενέργειες που κάναμε με το Σάββα και το Χρήστο για να αντιμετωπίσουμε τις ύαινες. Ουσιαστικά δεν κάναμε τίποτε, απλά περιμέναμε περίτρομοι να αποχωρήσουν τα τρομερά ζώα και να μας αφήσουν ήσυχους. Αλλά για να κάνω το χατήρι του παιδιού μου και να εξάψω περισσότερο τη φαντασία του, του μίλησα ότι ανοίξαμε το παράθυρο του αυτοκινήτου και τις τρομάξαμε και έτσι έφυγαν από κοντά μας. Ευτυχώς, όταν τα έλεγα αυτά, η γυναίκα μου βρισκότανε στην κουζίνα και ετοιμάζε το βραδινό φαγητό!

Τις επόμενες μέρες το ταξίδι μας έγινε γνωστό σ' όλα τα εναπομείναντα παιδάκια του Οικοτροφείου και τα παιδάκια των συναδέλφων από τις διηγήσεις των δικών μας παιδιών. Ο κύκλος μέσα στο χώρο των Σχολείων είναι μικρός και τίποτε δεν είναι δυνατό να αποκρυφτεί. Το πληροφορήθηκαν και οι συνάδελφοι και άρχισαν να μας ρωτούν, αν αληθεύουν οι πληροφορίες αυτές και πώς το αποφασίσαμε να κάνουμε ένα τόσο επικίνδυνο ταξίδι χωρίς να ενημερώσουμε τους Διευθυντές μας. Δεν μπορέσαμε να το αποκρύψουμε, αλλά προσπαθήσαμε να το δικαιολογήσουμε ότι ήταν κάτι έκτακτο και ότι είχε ιερό σκοπό! Εμείς εξάλλου πηγαίναμε για να προσκυνήσουμε στο μοναστήρι του Αρχάγγελου Γαβριήλ. Είχαμε φύγει χωρίς να πάρουμε άδεια από τους Προϊσταμένους και αυτό σίγουρα δεν ήταν σωστό! Ευτυχώς δεν είχαμε καμιά συνέπεια! Οι Διευθυντές το πληροφορήθηκαν από τα παιδιά τους, αλλά έκαναν τα «στραβά μάτια» και όλα κύλησαν ήρεμα!

Το σωτήριο έτος 1976: Η Πρωτοχρονιά και τα Θεοφάνεια στην Αντίς Αμπέμπα

Το νέο έτος του 1976 ξεκίνησε με τους καλύτερους οιωνούς. Το βράδυ την παραμονή της Πρωτοχρονιάς όλη η παρέα πήγαμε στο διαμέρισμα του Σάββα. Η Μαρίκα είχε ετοιμάσει αρκετά πράγματα και μας περίμενε όλους. Την οικογένεια του Διονύση, την οικογένεια του Μήτσιου και τη δική μου. Ένα σύνολο ανθρώπων από δεκατέσσερα άτομα. Και ένα ακόμη άτομο να κοιμάται στην κοιλιά της Ευαγγελίας! Όλες οι νοικοκυρές είχαν κάνει τις ετοιμασίες τους και ο μπουφές και τα τραπέζια του μικρού διαμερίσματος του Σάββα είχαν γεμίσει. Η γυναίκα μου είχε ετοιμάσει και μια βασιλόπιτα με ένα φλουρί.

Ανεβήκαμε στον πρώτο όροφο του Οικοτροφείου και η γιορτή με όλα τα καλά άρχισε. Τα παιδιά μας παίζουν τυχερά παιγνίδια και γελούν με τρανταχτά γέλια. Οι μεγάλοι καθόμαστε στον καναπέ και τις καρέκλες και συζητούμε ο καθένας για τα έθιμα των ιδιαίτερων πατριδών μας. Το λόγο περισσότερο χρόνο έχει η Μαρίζα, που με τα σπασμένα ελληνικά διηγείται πώς γιορτάζεται η Πρωτοχρονιά στη δική της πατρίδα. Κάποτε το ρολόγι χτύπησε δώδεκα τα μεσάνυχτα και όλοι ευχηθήκαμε με εναγκαλισμούς και πολλά φιλιιά τα χρόνια πολλά και ευτυχισμένο το νέο έτος.

Αμέσως μετά η Μαρίζα ανοίγει το παράθυρο και πετάει κάτω ένα γυάλινο βάζο, που είχε φέρει μαζί της από το σπίτι. Είναι συνήθειά μας, λέει, είναι το γούρι της καλής χρονιάς. Να ξεχάσουμε όλα τα παλιά, να τα σπάσουμε, να τα κάνουμε θρύψαλα και να περιμένουμε η καινούργια χρονιά να μας φέρει όλα τα καλά. Μετά το στρώσαμε στο φαγητό και το ποτό. Κόψαμε και τη βασιλόπιτα και το φλουρί έπεσε στη Ρίτα, την κόρη της Μαρίζας. Καθίσαμε μέχρι τις δύο μετά τα μεσάνυχτα συζητώντας και παίζοντας διάφορα τυχερά παιγνίδια. Είπαμε και κάποια τραγούδια σε χαμηλό τόνο, γιατί δίπλα και πάνω υπήρχαν κάποια από τα παιδιά του Οικοτροφείου. Η Μαρίζα μάλιστα είχε πολύ κέφι και έκανε όλους να γελάσουμε με το παραπάνω. Τότε κατάλαβα ότι οι Ιταλοί είναι εξίσου διαχυτικοί και γλεντζέδες όπως και εμείς!

Το ευχάριστο εκείνο βράδυ ο Διονύσης μας ανακοίνωσε και ένα δυσάρεστο νέο από την Ελλάδα. Είναι συνδρομητής της εφημερίδας «ΤΑ ΝΕΑ», που έρχεται στην Αντίς Αμπέμπα με τρεις-τέσσερες μέρες καθυστερημένα. Κοντά σ' αυτόν παρακολουθούμε και εμείς τα νέα από την πατρίδα. Μας λέει, λοιπόν, ότι στην Αθήνα παρουσιάστηκε μια οργάνωση με το όνομα «17 Νοέμβρη» και ότι πήρε αυτό το όνομα από την 17η Νοεμβρίου, που είναι η μέρα που ξεσηκώθηκαν τα παιδιά στο Πολυτεχνείο! Αυτοπροσδιορίστηκε με προκήρυξη ως μαρξιστική και αντιιμπεριαλιστική και έχει αντιαμερικανικό χαρακτήρα. Ξεκίνησε τη δράση τη νύχτα της 23ης Δεκεμβρίου του 1975 με τη δολοφονία του «σταθμάρχη» της CIA στην Αθήνα Ρίτσαρντ Γουέλς έξω από το σπίτι του στο Ψυχικό. Με το Σάββα συζητήσαμε για λίγο την ανακοίνωση του φίλου μας Διονύση και τότε αποφανθήκαμε ότι θα έχουμε πολλές τέτοιες δολοφονίες στο μέλλον! Και δεν πέσαμε έξω!

Το πρωί της πρωτοχρονιάς εκκλησιαστήκαμε όλοι στον ιερό ναό του Αγίου Φρουμεντίου. Με το αυτοκίνητο της Κοινότητας ανεβήκαμε στο κέντρο της πόλης, όπου βρίσκεται η εκκλησία μας. Ο Σεβασμιότατος Μεθόδιος με τον Αρχιμανδρίτη Προτέριο χοροστατούν στη Θεία Λειτουργία και λαμπρύνουν το εκκλησιαστικό περιβάλλον με τα χρυσοκέντητα άμφιά τους. Στο αναλόγιο ψάλλει ο μελωδικότατος ιεροψάλτης μας Αναστάσιος Τσιλίδης συμβοηθούμενος από το Μορφωτικό Ακόλουθο Παναγιώτη Φούγια, το συνάδελφο Νίκο Σαρρόπουλο και το συντάκτη αυτού του κειμένου. Εντύπωση κάνει η ιδιαίτερη ψαλμωδία του πρωτοψάλτη, που ακολουθεί την ευρωπαϊκή μουσική και όχι τη Βυζαντινή! Η εκκλησία είναι κατάμεστη από όλους τους επισήμους της Πρεσβείας μας, της Κοινότητας, τους εμπόρους, τους επιχειρηματίες και πλήθος κόσμου. Στο τέλος της Θείας Λειτουργίας γίνεται η καθιερωμένη Επίσημη Δοξολογία «επί τη ενάρξει του νέου έτους» και ο Σεβασμιότατος δίδοντας το αντιδώρο μας ευλογεί και μας εύχεται «Χρόνια Πολλά και Ευτυχές το Νέο Έτος». Ιδιαίτερα ευλόγησε την Ευαγγελία, που η κοιλιά της έχει αρκετά μεγαλώσει, και της ευχήθηκε με πατρικά και θερμά λόγια με το καλό να έρθει το νέο παιδί και να έχει καλή λευτεριά. Η γυναίκα μου το χάρηκε πολύ και ασπασζόμενη με ευλάβεια το χέρι του τον ευχαρίστησε με όλη την καρδιά της. Ο Σεβασμιότατος από την αρχή της χρονιάς είχε δειξει

τα πατρικά του αισθήματα προς την Ευαγγελία και όσες φορές ερχόταν στα Σχολεία και τη συναντούσε, την αγκάλιαζε και την ευλογούσε. Της ευχόταν τα καλύτερα και την εγκαρδιώνει με το παραπάνω λέγοντάς την να μην επηρεάζεται από τις άσχημες συνθήκες της Αντίς Αμπέμπα. Ότι όλα θα πάνε πολύ καλά και ότι τα νοσοκομεία εργάζονται κανονικά και ότι δεν θα υπάρξει κανένα πρόβλημα με τη γέννηση του παιδιού. Γι' αυτό και η γυναίκα μου έτρεφε μεγάλη εκτίμηση και απέραντο σεβασμό στο πρόσωπό του. Εγώ όμως ήμουνα επιφυλακτικός απέναντί του εξαιτίας της «απολογίας» μου στο κτίριο της Μητρόπολης με το διπλασιασμό του μισθού της υπηρέτριας!

Βγαίνοντας έξω από το χώρο της εκκλησίας είπαμε τα καθιερωμένα «Χρόνια Πολλά και Καλή Χρονιά» με όλους του επισήμους της Κοινότητας, τους συναδέλφους, τους γονείς των παιδιών και το πολυπληθές εκκλησίασμα. Κάναμε νέες γνωριμίες με πολλούς ομογενείς που σπάνια παραβρίσκονται στην πρωτεύουσα της Αιθιοπίας εξαιτίας των ασχολιών τους στα περίχωρα ή τα μακρινά μέρη της χώρας.

Ξαναγυρίσαμε με το αυτοκίνητο της Κοινότητας στο χώρο των Σχολείων και όλο το πρωινό το περάσαμε στην καταπράσινη αυλή. Τα παιδιά μας έπαιζαν διάφορα παιγνίδια, ενώ εμείς οι μεγάλοι περιφερόμασταν συζητώντας για τα ήθη και έθιμα της πρωτοχρονιάς στην περιοχή από όπου καταγόμαστε. Οι γυναίκες μας ετοίμασαν τις βασιλόπιτες και τα καθιερωμένα φαγητά με όση μαεστρία μπορούσαν και όσα μέσα διέθεταν. Το μεσημέρι αφού ευχηθήκαμε τα «Χρόνια Πολλά και Ευτυχισμένο το Νέο Έτος» ο καθένας τράβηξε για το σπιτικό του, όπου οικογενειακά γιορτάσαμε την επίσημη μέρα της Πρωτοχρονιάς. Κάποιοι συνάδελφοι τράβηξαν στο εστιατόριο της Κοινότητας, όπου η κυρία Μπρόφα με το επιτελείο της είχε ετοιμάσει όλα τα καθιερωμένα της ημέρας.

Τις μέρες μετά την Πρωτοχρονιά παρουσιάζονται κάποια σύννεφα στον ορίζοντα και όλοι περιμένουμε ότι όπου νάναι θα ξεσπάσει κάποια μπόρα. Πράγματι έχουμε κάποιες μικρές μπόρες, που δεν κρατούν πολύ. Δροσίζουν το περιβάλλον και ουσιαστικά ποτίζουν την καταπράσινη αυλή των Σχολείων μας. Είναι καλές βροχές και αναζωογονούν την ατμόσφαιρα! Σχεδόν κάθε μέρα πέφτει και λίγο νεράκι και μέχρι την ημέρα των Θεοφανείων συνεχίζεται με τον ίδιο ρυθμό!

Τα Θεοφάνεια και πάλι εκκλησιαστήκαμε στην εκκλησία της Κοινότητας και με ευλάβεια παρακολουθήσαμε τη Θεία Λειτουργία και το Μεγάλο Αγιασμό από το Σεβασμιότατο Μεθόδιο συνεπικουρούμενο από τον Αρχιμανδρίτη Προτέριο. Όλο το εκκλησίασμα έψαλλε το: «Εν Ιοδράνη βαπτιζομένου Σου Κύριε...» και η ατμόσφαιρα έμοιαζε σα να βρισκόμαστε σε κάποιο ελληνικό χωριό. Φωτιστήκαμε και αγιαστήκαμε από το χέρι του Επισκόπου μας ευχόμενοι και αντευχόμενοι και πάλι τα «Χρόνια Πολλά και Καλή Χρονιά». Φεύγοντας από την εκκλησία πήραμε και τον καθιερωμένο αγιασμό σ' ένα μπουκαλάκι για να αγιάσουμε και το σπίτι μας και τους άλλους χώρους γύρω απ' αυτό. Μια καλή χριστιανική συνήθεια για να διώχνουμε τα κακά πνεύματα και τους δαίμονες που μας περιτριγυρίζουν!

Το μεσημέρι της ίδιας μέρας μαζί με την οικογένεια του Σάββα πήγαμε στο σπίτι του Μήτσου και της Μαρίζας Μποσνάκη. Από τις προηγούμενες μέρες μας είχαν προσκαλέσει να συμφάγουμε και να γιορτάσουμε τη μέρα των Φώτων όλοι μαζί. Διαμένουν κοντά στο αεροδρόμιο. Ήρθε ο Μήτσος με το μικρό Φιατάκι του και κάνοντας δυο δρομολόγια μας μετέφερε όλους στο σπίτι του. Τέσσερα άτομα της οικογένειας του Σάββα και τρία η δική μου. Συνολικά επτά άτομα.

Η Μαρίζα και η ξανθή κορούλα της μας υποδέχτηκαν με τόση καλοσύνη και τόσες ευχές, που μας ξάφνιασαν ευχάριστα! Μας ξενάγησαν στο σπιτικό τους και μας έδειξαν τα δυο σκυλιά, που είχαν μαντρωμένα στο πίσω μέρος του σπιτιού. Στα παιδιά μας εντυπωσίασε η ονομασία του αρσενικού σκυλιού που το έλεγαν «μπισκότο». Ο Γιώργος και ο Δημήτρης γέλασαν με την καρδιά τους, όταν άκουσαν τον γκρίζο σκύλο να τον φωνάζουν «μπισκότο». Άρχισαν τα αστεία με τη Ρίτα και συνεχώς τη ρωτούσαν, γιατί έλεγαν έτσι το σκύλο τους. Εκείνη τους απαντούσε ότι ο σκύλος έχει ιδιαίτερη αδυναμία στα μπισκότα!

Κάποτε καθίσαμε στο σαλόνι και μας πρόσφεραν ό,τι καλύτερο είχε να παρουσιάσει η αιθιοπική κουζίνα. Η Μαρίζα αποδείχτηκε ότι ήταν άριστη νοικοκυρά και πολύ καλή μαγείρισσα! Στο μεγάλο τραπέζι του σαλονιού άχνιζε μια γεμιστή γαλοπούλα με πολλά και διάφορα καρυκεύματα. Δεξιά και αριστερά της γαλοπούλας άλλες δυο μεγάλες πιατέλες με ροδοκόκκινα ψημένα κομμάτια αρνιού. Ανάμεσά τους άλλες δυο πιατέλες με σαλάτες με όλα τα φρέσκα τοπικά λαχανικά. Σε μικρότερα πιατάκια διάφορα είδη ψωμιού και τυριά με ξεχωριστά χρώματα και γεύσεις, που όλα τους μοσχομύριζαν και έκαναν το περιβάλλον του τραπέζιού να έχει την όψη αρχαίου ρωμαϊκού συμποσίου! Ένα από τα τυριά μάλιστα, το ροκφόρ, μας εξέπληξε στην αρχή, όταν το αντικρίσαμε. Ξαφνιαστήκαμε με την ύπαρξη αυτού του τυριού στο τραπέζι, καθώς το βλέπαμε να είναι μouxλιασμένο! Πιο πολύ όμως

ξαφνιαστήκαμε, όταν μας είπαν ότι έτσι γίνεται αυτό το είδος του τυριού και ότι ήταν το καλύτερο και το ακριβότερο απ' όλα! Δεν το γνωρίζαμε, ούτε εμείς ούτε η οικογένεια του Σάββα. Ούτε ποτέ το είχαμε αντικρίσει, πολύ περισσότερο δεν το είχαμε γευτεί! Υπήρχε σίγουρα στον τόπο μας, αλλά εμείς δεν το ξέραμε!

Δεν ήταν όμως μόνο το ροκφόρ, που μας εξέπληξε. Στο τέλος, αφού χορτάσαμε από το πλουσιότερο συμπόσιο, μας πρόσφεραν για φρούτο μια παράξενη φρουτοσαλάτα! Η Μαρίζα έφερε στον καθένα από ένα μπωλ με έναν αχταρμά από φρούτα. Ήταν ανακατωμένα κομμάτια από παπάγια, μπανάνες, μάγκο, πορτοκάλια, μανταρίνια, μήλα, πεπόνια, ακλάδια και άλλα! Και τώρα, μας λέει, θα δοκιμάσετε τη σαλάτα μας, τη «ματσεντόνια». Εμένα αμέσως με εξέπληξε η ονομασία της φρουτοσαλάτας! Την ονομασία της σαλάτας την είχα ξανακούσει από κάποιους ομογενείς στον «Ολυμπιακό», αλλά ποτέ δεν την είχα δοκιμάσει και ούτε ρώτησα κάποιον για την ονομασία της. Τώρα που την αντίκριζα και την περιεργαζόμουν για την τόση ποικιλία των φρούτων, ρώτησα την οικοδέσποινα Μαρίζα να μας πει γιατί την ονομάζουν «ματσεντόνια»!

Η Μαρίζα είχε αποφοιτήσει από το ιταλικό Λύκειο της Ασμάρας και είχε κάποιες γνώσεις για την ονομασία της σαλάτας και μας έδωσε την ακριβή απάντηση. Μόλις άκουσα από το στόμα της Μαρίζας, ότι στη Μακεδονία κατοικούν πολλές εθνότητες με πολλούς και διαφορετικούς λαούς και πολιτισμούς, ξαφνιάστηκα και ταραχτήκα σφόδρα! Γι' αυτό, συνεχίζει η Μαρίζα, στην Ιταλία τη φρουτοσαλάτα αυτή την ονομάζουμε «ματσεντόνια». Ομολογώ ότι ακούγοντας αυτά άρχισα να «βράζω» μέσα μου και με δυσκολία κρατήθηκα! Κρατήθηκα και δεν έβγαλα λέξη για την υποτιμητική άποψη που έχουν οι Ιταλοί απέναντι στους κατοίκους της ιδιαίτερης πατρίδας μου! Βρισκόμουν σε ξένο σπίτι και δεν ήθελα ξεδιπλώνοντας τις ιστορικές μου γνώσεις για την ιδιαίτερη πατρίδα μου, τη Μακεδονία, να απαντήσω στην ωραία ιταλίδα, που μας φιλοξενούσε!

Η ψυχολογική μου κατάσταση αμέσως άλλαξε και αυτό έγινε φανερό από τους συνδαιτημόνες μου. Ο Σάββας παρενέβη και θέλησε να δώσει κάποια ερμηνεία στην ονομασία «ματσεντόνια», αλλά κατά τη γνώμη μου δεν τα κατάφερε πλήρως. Είπε ότι είμαστε πολλοί και διαφορετικοί στη Μακεδονία, αλλά όλοι είμαστε Έλληνες με γνήσια ελληνική συνείδηση. Δε μίλησα καθόλου! Συγκρατήθηκα για να μη χαλάσω το κέφι των φίλων μας, που μας είχαν φιλέψει πλουσιοπάροχα. Ο Μήτσος το κατάλαβε και απευθυνόμενος σε όλους λέει ότι η Μακεδονία ήταν και είναι Ελληνική και μόνο Έλληνες κατοικούν σ' αυτήν! Φύγαμε από το σπίτι των φίλων μας ομογενών, αφού τους ευχαριστήσαμε και τους αποχαιρέτησαμε με τον δέοντα τρόπο. Μέσα μου όμως κάτι έβραζε και δε μου άφηνε να ησυχάσω!

Όλο το απόγευμα των Θεοφανείων σκεπτόμουν την ονομασία της φρουτοσαλάτας και δεν μπορούσα να ησυχάσω από την ταραχή μου! Είχα ακούσει πολλά για το Μακεδονικό Ζήτημα. Ίσως είχα διαβάσει πολύ περισσότερα! Το καλύτερο, που θυμήθηκα, ήταν η διάλεξη του καθηγητή στο Πανεπιστήμιο Θεσσαλονίκης Στίλπωνα Κυριακίδη, που κάποιο απόγευμα, όταν ήμουν φοιτητής, άκουσα στην αίθουσα της Εταιρείας Μακεδονικών Σπουδών. Τότε ο αείμνηστος καθηγητής έλεγε και ξανάλεγε: «ο κακός ο χρόνος διαβαίνει, ο κακός ο γείτονας πάντα μένει». Και εννοούσε βέβαια τους Σκοπιανούς που σφετερίστηκαν το όνομα «Μακεδόνες», ενώ το γνωρίζουν πολύ καλά ότι στην πραγματικότητα είναι Σλάβοι και εμφανίστηκαν στη Βαλκανική τον 6ο αιώνα στα χρόνια του Ιουστινιανού. Αυτήν την ανιστόρητη θέση των Σκοπιανών από τις αρχές του 19ου αιώνα την πήραν οι Ιταλοί και μερικοί άλλοι «φίλοι» μας Ευρωπαίοι και από τότε συνεχώς διαβάλλουν τους Έλληνες Μακεδόνες ότι είναι «ανακατωμένοι» και διασπείρουν ανιστόρητες φήμες και βάζουν ζιζάνια στους λαούς της Βαλκανικής!

Τις επόμενες μέρες στα Σχολεία μας, αφού φρέσκαρα στη μνήμη μου όλες τις ιστορικές γνώσεις για την ιδιαίτερη πατρίδα μου, έκανα ολόκληρη εκστρατεία για να ενημερώσω όλους τους συναδέλφους για το ατόπημα που κάνουν όλοι οι ξένοι, κυρίως οι Ιταλοί, και δυστυχώς ακολουθούνε και οι δικοί μας ομογενείς! Κάθε φορά που το έφερνε η ώρα και συζητούσαμε για τραπέζια σε φίλους και ομογενείς, γινόταν συζήτηση και για την περίφημη φρουτοσαλάτα. Τότε έπαιρνα το λόγο και προσπαθούσα να πείσω τους συνομιλητές μου ότι κακώς λέγεται έτσι η φρουτοσαλάτα. Γιατί στη Μακεδονία μόνο Έλληνες κατοικούν! Στη Βαλκανική Χερσόνησο κατοικούν πολλές εθνικότητες με διαφορετικούς λαούς και πολιτισμούς, αλλά στο νότιο τμήμα της, που ονομάζεται Μακεδονία κατοικούν μόνο Έλληνες! Την επόμενη μέρα από τα Φώτα είναι η γιορτή του Αγίου Ιωάννη του Προδρόμου. Είναι η τελευταία μέρα των διακοπών των Χριστουγέννων και αρχίζουν οι προετοιμασίες για το άνοιγμα των Σχολείων. Οι μαθητές προετοιμάζονται για τη νέα περίοδο που αρχίζει. Στα Σχολεία της Αντίς Αμπέμπα γίνονται οι σχετικές προετοιμασίες και οι Δάσκαλοι και οι

Καθηγητές, που είμαστε μέσα στο χώρο των Σχολείων, αναμένουμε την άφιξη των παιδιών από τις πατρίδες τους. Στο Οικοτροφείο γίνονται οι απαραίτητες αγορές τροφίμων για την αντιμετώπιση των τροφίμων που καταφτάνουν σήμερα το βράδυ από όλα τα σημεία της Αιθιοπίας και από τις γειτονικές χώρες.

Το απόγευμα της μέρας του Αγίου Ιωάννου του Προδρόμου είχαμε μια ευχάριστη έκπληξη. Στο χώρο των Σχολείων ήρθε με το αυτοκίνητό του ο Διονύσης Χρυσικός με όλη την οικογένειά του και μας προσκάλεσε να πάμε σε κάποιο ιταλικό εστιατόριο για να απολαύσουμε ένα είδος πίτας άγνωστο στην πατρίδα μας. Ήταν οι πίτσες, που σήμερα κατέκλυσαν το πανελλήνιο και έγιναν το καλύτερο πρόχειρο φαγητό, ιδίως για τα παιδιά. Ειδοποιήσαμε και την οικογένεια του Μήτσου Μποσνάκη και, αφού στριμωχτήκαμε στα δυο αυτοκίνητα, δεκατέσσερα άτομα, φύγαμε για κάποια γνωστή στους φίλους μας πιτσαρία.

Εικόνα 17. Η οικογένεια του Σάββα, η Μαρίζα με την κόρη της Ρίτα και ο Διονύσης

Δεν ήταν τίποτε το σημαντικό σαν εστιατόριο η πιτσαρία, αλλά περιμέναμε να γευθούμε τις πίτσες του ιταλού σεφ, που παραγγείλαμε ο καθένας μας και για πρώτη φορά θα δοκιμάζαμε. Από περιέργεια μπήκαμε και στο εσωτερικό του κέντρου για να δούμε πώς γίνονται οι πίτσες και ποια υλικά χρησιμοποιούνται. Πού και πώς ψήνονται και τι σχέση έχουν τέλος πάντων με τις δικές μας πίτες. Προσέξαμε ότι ο φούρνος ήταν σαν τους δικούς μας χωριάτικους φούρνους, που καίνε ξύλα και όπου οι νοικοκυρές ψήνουν τα ψωμιά και καμιά φορά και τα φαγητά τους. Οι γυναίκες μας, αφού είδαν όλη τη διαδικασία της προετοιμασίας μιας πίτσας με τα διάφορα υλικά (τυριά, σαλάμια, ντομάτες, πιπεριές και άλλα καρυκεύματα) και το φούρνο με τις στάχτες, περίμεναν με αγωνία να γευθούν τις πίτσες και μετά να αξιολογήσουν το ιταλικό προϊόν!

Κάποτε ήρθαν οι πίτσες και πριν αρχίσουμε να τις δοκιμάζουμε, παρατηρήσαμε ότι ήταν περίπου σαν τις δικές μας πίτες, αλλά κάπως αλλόκοτες και πασπαλισμένες από πάνω με διάφορα υλικά. Εκείνο που έκανε εντύπωση στις γυναίκες μας ήταν το ότι οι ιταλικές πίτσες στις γωνίες τους ήταν σταχτωμένες! Αμέσως άρχισαν να γελάνε και να κατσουφιάζονται. Ιδιαίτερα η Ευαγγελία, που έχει κάποια ιδιορρυθμία στα φαγητά, γιατί από κληρονομική προδιάθεση συχαίνεται να τρώει ο,τιδήποτε! Βλέποντας τη σταχτωμένη πίτσα και γνωρίζοντας να κάνει ελληνικές πίτες με φιλά φύλλα γεμισμένα με τυρί, με σπανάκι, με κρεμμύδι, με λάχανο τουρσί, με κρέας και άλλα υλικά, έκανε ένα μορφασμό και δοκιμάζοντας λίγο έσπρωξε το πιάτο της προς εμένα. Μονολογώντας γυρίζει και μου λέει σε χαμηλό τόνο: «Οι δικές μας οι πίτες είναι χιλιάδες φορές καλύτερες από τις ιταλικές πίτσες»! Καθώς τρώγαμε ο γιος μας σταμάτησε να τρώει, γιατί δεν του πολυάρεσε και αμέσως και ολωσδιόλου αυθόρμητα εκφράστηκε λέγοντας: «η μαμά μου κάνει καλύτερες πίτσες»!

Η πρώτη εμπειρία μας δεν ήταν και πολύ καλή! Αλλά ποτέ δεν φανταζόμουν ότι αυτό το ιταλικό προϊόν, που βασικά προερχόταν από τους δικούς μας αρχαίους «πλακούντες» θα κυριαρχούσε στα ελληνικά φαγώσιμα καταστήματα ως μια γρήγορη τροφή (fast food) και θα κατέκλυζε όλες τις πόλεις και τα χωριά μας ακόμη!

Τα μαθήματα ξαναρχίζουν. Η επίσκεψη του Πατριάρχη Αλεξάνδρειας

Μετά τις διακοπές των Χριστουγέννων άρχισαν κανονικά τα μαθήματα στα Σχολεία μας. Οι μαθητές και οι μαθήτριες που είχαν φύγει για τις διακοπές ξαναγύρισαν στο Οικοτροφείο. Η καταπράσινη αυλή των Σχολείων ξαναγέμισε παιδικές φωνές. Από όλα τα σημεία της αχανούς Αιθιοπίας και των κοντινών γειτονικών χωρών κατέφθασαν οι μαθητές και οι μαθήτριες. Από τη Ντίρε Ντάουα και την Ασμάρα, από το Άσσαμπ και το Ντέμπι Ντόλλο, από την Κένουα και τη μακρινή Αρούσα της Τανζανίας. Από την Ασμάρα είχαν έρθει τα δυο κατάμαυρα αδέρφια, ο Ρεζινιέ και η Αλμάζ. Ήταν κατάμαυρα τιγρινάκια, παιδιά κάποιου τιγρίνου φύλαρχου στην Ερυθραία και δεν έμοιαζαν καθόλου με τα καθαρόαιμα αιθιοπιάκια, που ήταν μελαψά. Από τη Ντίρε Ντάουα ήρθαν τα αδέρφια Κουρούκλη, ένα αγόρι και ένα κορίτσι. Από την Αρούσα της Τανζανίας είχαν καταφθάσει τα τέσσερα αδερφάκια με τα πολύ ωραία λευκά χαρακτηριστικά τους. Οι γονείς τους ήταν λευκοί. Ο πατέρας τους Έλληνας και η μητέρα τους Αγγλίδα. Ο Τζίμης και ο Νίκος, η Μαρία και η μικρή Αγγέλα που πήγαιναν στο Δημοτικό.

Όλα τα παιδιά είναι αναζωογονημένα. Η ζωή ξαναπήρε το ρυθμό της. Τα μαθήματα άρχισαν κανονικά σ' ένα εξάισιο περιβάλλον και μ' έναν θαυμάσιο ανοιξιάτικο καιρό. Οι Δάσκαλοι πήραν τις θέσεις τους στις τάξεις και ο Διευθυντής του Δημοτικού τους ενημερώνει για τα νέα δεδομένα σχετικά με τη διδασκαλία της Νεοελληνικής Γλώσσας. Τους διαβάζει τις νέες εγκυκλίους του Υπουργείου Παιδείας, που κατέφθασαν με το διπλωματικό σάκκο της Πρεσβείας, και τους δίνει τις απαραίτητες οδηγίες για τη διδασκαλία της Νεοελληνικής. Βασικά δεν πιστεύει στη Νεοελληνική Γλώσσα, αλλά είναι υποχρεωμένος να ενημεώσει τους συναδέλφους!

Στο εξατάξιο Γυμνάσιο γίνεται περίπου το ίδιο. Ο Διευθυντής μας ενημερώνει στις νέες εγκυκλίους για το ίδιο θέμα, αλλά εμείς από την αρχή της σχολικής χρονιάς είχαμε μιλήσει για τη διδασκαλία της Νεοελληνικής Γλώσσας και μερικοί είχαμε αρχίσει να ακολουθούμε το νέο αναλυτικό πρόγραμμα για τη διδασκαλία της Νεοελληνικής. Συγκεκριμένα εγώ ανέλαβα την Πρώτη Γυμνασίου μόνο και μόνο για να αρχίσω να διδάσκω τη Νεοελληνική Γλώσσα στο μάθημα των Νεοελληνικών Κειμένων από την αρχή της φοίτησης των παιδιών στο Γυμνάσιο. Είδαμε σε προηγούμενο κεφάλαιο τις αντιδράσεις κάποιων συναδέλφων, που εκφράστηκαν πολύ χυδαία για τη Νεοελληνική Γλώσσα. Δε δώσαμε όμως μεγάλη σημασία στις αντιδράσεις τους, γιατί περιμέναμε τα νέα προεδρικά διατάγματα.

Όλα πήραν το ρυθμό τους στα Σχολεία μας. Στα σπίτια μας επίσης τα πράγματα πάνε καλά. Όλοι οι συνάδελφοι είναι στις θέσεις τους και τα παιδιά τους πηγαίνουν στα Σχολεία κανονικά. Ιδιαίτερα στο δικό μου σπιτικό η κατάσταση της γυναίκας μου με την εγκυμοσύνη εξελίσσεται πολύ καλά. Κάθε μήνα έρχεται ο Βούλγαρος μαιευτήρας και την παρακολουθεί με κάθε λεπτομέρεια. Η κοιλιά της έχει μεγαλώσει αρκετά και σε δυο μήνες περιμένουμε το νέο μας παιδί.

Λίγο μετά την έναρξη των μαθημάτων είχαμε και μια άλλη ευχάριστη έκπληξη από το φίλο μας Διονύση Χρυσικό. Του Αϊ-Γιαννιού μας πήγε σε μια ιταλική πιτσαρία για να δοκιμάσουμε τις πίτσες, ενώ τώρα ήρθε ένα βράδυ στο σπιτικό μας με τη γυναίκα του Αγγελική και μας έφερε μια φιάλη με ένα «πολύ παλιό» κρασί. Ούτε κάποια γιορτή είχαμε στην οικογένειά μας, ούτε κάποιο γεγονός γιορτάζαμε! Η Ευαγγελία και εγώ μείναμε έκπληκτοι! Στη δικαιολογημένη αμηχανία μας ο Διονύσης για να μας βγάλει από την απορία, άρχισε να διηγείται μια παλιά ιστορία με το εργοστάσιο επεξεργασίας βαμβακιού, όπου εργάζεται.

Το εργοστάσιο, όπου δουλεύω, μας λέει, είναι πολύ παλιό και η έκτασή του είναι τεράστια. Έγινε πριν από το Δεύτερο Παγκόσμιο Πόλεμο και κατά τη διάρκεια του πολέμου δυο φορές βομβαρδίστηκε από συμμαχικά αεροπλάνα. Τότε οι Ιταλοί, σύμμαχοι των Γερμανών, δούλευαν στο φόρτε το εργοστάσιο για την παραγωγή πολλών χιλιάδων δεμάτων από βαμβακερά νήματα. Αυτά τα χρειάζονταν για την κατασκευή βαμβακερών ενδυμάτων, που απαιτούνταν για τις ανάγκες του στρατού στις διάφορες μονάδες, ιδιαίτερα στη Μέση Ανατολή. Τις τελευταίες μέρες το στρατιωτικό καθεστώς, που εθνικοποίησε το εργοστάσιο, θέλησε να επεκτείνει τις δραστηριότητές του. Γι' αυτό μας υποχρέωσε να καθαρίσουμε όλες

τις παλιές εγκαταστάσεις του και να ετοιμάσουμε νέους χώρους για την εγκατάσταση νέων μηχανών επεξεργασίας του βαμβακιού. Έτσι σε μια απομονωμένη αποθήκη στην άκρη του εργοστασίου, που είχε μείνει για πολλά χρόνια ανέπαφη μετά το βομβαρδισμό της, έγινε μια ανακάλυψη!

Μέσα στο βάθος της αποθήκης υπήρχε ένας θησαυρός! Μετά το καθάρισμα των χόρτων και των χωμάτων αντικρίσαμε ένα θησαυρό! Ο χώρος ήταν γεμάτος από καφάσια προπολεμικά με φιάλες κρασιού, που είχαν εμφιαλωθεί και σφραγιστεί το 1940! Ένα σπάνιο προϊόν, που εξέπληξε όλους τους εργαζόμενους στο εργοστάσιο. Ιδιαίτερα όταν εξακριβώσαμε την ημερομηνία εμφιάλωσης του προϊόντος! Αμέσως ειδοποιήθηκαν οι στρατιωτικοί και το σπάνιο προϊόν περιφρουρήθηκε για να αποφασιστεί άνωθεν ποιος θα ήταν ο προορισμός του!

Τελειώνοντας την απίθανη διήγηση ο Διονύσης μας λέει ότι, επειδή αυτός ήταν υπεύθυνος για το καθάρισμα της αποθήκης, οι στρατιωτικοί του έκαναν δώρο ένα ολόκληρο καφάσι με 24 φιάλες! Έδωσε σ' όλους τους γνωστούς και φίλους από μια φιάλη. Μεταξύ αυτών ήταν και η οικογένεια η δική μου, που με μεγάλη χαρά δεχτήκαμε το δώρο του καλού φίλου. Πράγματι ανοίξαμε τη φιάλη και δοκιμάζοντας το κρασί νιώσαμε ότι πίναμε νέκταρ! Τότε σκέφτηκα ότι κάποιο παρόμοιο ποτό έπιναν οι θεοί του Ολύμπου στην κλασική αρχαιότητα!

Μέσα στον πρώτο μήνα του νέου χρόνου είχαμε και μια ευχάριστη επίσημη επίσκεψη. Ο Μορφωτικός Ακόλουθος στις 10 Ιανουαρίου μας ανακοινώνει ότι στην Αντίς Αμπέμπα στα μέσα του μήνα θα καταφθάσει ο Πατριάρχης Αλεξανδρείας Νικόλαος. Η ποιμαντορική του περιοδεία είναι να επισκεφτεί τη Μητρόπολη Αζώμης, να δει το Μητροπολίτη Μεθόδιο Φούγια και να συζητήσει μαζί του τα διάφορα προβλήματα της Μητρόπολης. Και κοντά στις άλλες επαφές και επισκέψεις του στην Πρεσβεία και την Κοινότητα θα είναι να επισκεφτεί και τα Σχολεία της Κοινότητας για να δει από κοντά την πρόοδο των μαθητών.

Κάποια μέρα πριν καταφτάσει ο Πατριάρχης στην Αντίς Αμπέμπα οι Διευθυντές των Σχολείων μας ειδοποίησαν ότι επιθυμία του Πατριάρχη είναι να επισκεφτεί τα Σχολεία, να γνωρίσει τη μαθητιώσα νεολαία και να μιλήσει μαζί της. Σε έκτακτη σύσκεψη των Συλλόγων των Σχολείων, μιλήσαμε τα σχετικά με την υποδοχή του Παναγιότατου και στην περίπτωση, που εξεδήλωνε την επιθυμία να επισκεφτεί κάποια τάξη, έπρεπε να ετοιμαστεί κάποιος συνάδελφος να τον υποδεχτεί.

Πράγματι ο Πατριάρχης Αλεξανδρείας έφτασε στις 16 Ιανουαρίου στην Αντίς Αμπέμπα. Κατέλυσε στο Μέγαρο της Μητρόπολης και από εκεί μας ειδοποίησαν ότι εξεδήλωσε την επιθυμία όχι μόνο να επισκεφτεί τα Σχολεία, αλλά και να παρακολουθήσει σε κάποια τάξη κάποιο μάθημα και στα δυο Σχολεία. Έπρεπε, λοιπόν, να εξευρεθούν κάποιοι συνάδελφοι των δυο Σχολείων για να αναλάβουν να υποδεχτούν στις τάξεις τους τον Παναγιότατο. Τότε για το Εξατάξιο Γυμνάσιο εγώ προθυμοποιήθηκα να αναλάβω να υποδεχτώ τον Πατριάρχη στην Πρώτη Τάξη του Γυμνασίου, όπου δίδασκα τα μαθήματα των Αρχαίων και των Νέων Ελληνικών. Πρότεινα μάλιστα να παρακολουθήσει το μάθημα των Αρχαίων Ελληνικών.

Σε μια από τις επόμενες μέρες ο Πατριάρχης με όλη την πατριαρχική συνοδεία του ήρθε πρωί-πρωί στα Σχολεία μας. Τον προϋπαντήσαμε στα σκαλοπάτια της μεγάλης καταπράσινης αυλής όλοι οι εκπαιδευτικοί των Σχολείων από το Νηπιαγωγείο ως το Γυμνάσιο. Μαζί με τους εκπαιδευτικούς ήταν και κάποιοι Κοινοτικοί Άρχοντες με επικεφαλής τον Αλέξανδρο Γανωτάκη και οι γυναίκες των εκπαιδευτικών, όσων διαμένουν στο χώρο των Σχολείων, καθώς και το προσωπικό του εστιατορίου του Οικοτροφείου.

Ο Σεβασμιότατος Μεθόδιος τον οδήγησε πρώτα στο Νηπιαγωγείο, όπου τα μικρά παιδάκια τον υποδέχτηκαν με χειροκροτήματα. Δίπλα στο Νηπιαγωγείο και μπροστά στην πόρτα του μικρού διαμερίσματος, όπου διαμένει η οικογένειά μου, στεκόταν η Ευαγγελία. Περνώντας από κοντά της ο Παναγιότατος την ευλόγησε, ενώ εκείνη έσκυψε και του φίλησε το χέρι. Ο Σεβασμιότατος Μεθόδιος έδωσε τις απαραίτητες συστάσεις ότι είναι γυναίκα εκπαιδευτικού και περιμένει να γεννήσει τον επόμενο μήνα το δεύτερο παιδί της. Τότε ο Παναγιότατος χαμογελαστά την ευλόγησε κάνοντας το σχήμα του σταυρού στην κοιλιά της και της ευχήθηκε με το καλό να έρθει το παιδί της. Εκείνη καταχαρούμενη τον ευχαρίστησε και του ευχήθηκε το «καλώς ήλθατε» στην Αντίς Αμπέμπα.

Στο μεταξύ τα παιδάκια του Νηπιαγωγείου κύκλωσαν τη συνοδεία του Πατριάρχη και όλα σαν τα πουλάκια τιτίβιζαν άλλα στα ελληνικά και άλλα στα αιθιοπικά. Η Νηπιαγωγός, η κυρία Τάι, δεν μπόρεσε να τα κρατήσει και όλα χύμιξαν πάνω στη συνοδεία. Ο Παναγιότατος με το Σεβασμιότατο και την άλλη συνοδεία των δύο ιερέων τα ευλογούσαν χαϊδεύοντας τα κεφάλια τους. Μίλησαν για λίγο με τη Νηπιαγωγό και μετά κατευθύνθηκαν προς το Δημοτικό Σχολείο, όπου τους περίμεναν οι Δάσκαλοι με όλα τα παιδάκια παρατεταγμένα κατά τάξεις μπροστά στο κτίριο.

Εκεί ο Παναγιότατος μίλησε για λίγο στα παιδιά και, αφού τα ευλόγησε κάνοντας τη γνωστή χειρονομία με το δεξί του χέρι, όλα με τη σειρά ασπάστηκαν το χέρι όχι μόνο του Πατριάρχη, αλλά και του Δεσπότη μας και των άλλων ιερέων της συνοδείας. Αμέσως μετά μπήκαν στις τάξεις τους και ο Διευθυντής του Δημοτικού Σχολείου οδήγησε όλη τη συνοδεία του Παναγιότατου στην Δ΄ Τάξη, που ήταν η τάξη του συναδέλφου Σάββα Τσακλίδη, για να παρακολουθήσει το μάθημα. Χάρηκε πολύ με τη ζωντάνια των παιδιών και στο τέλος επιβράβευσε το Δάσκαλο για το ωραίο μάθημα, καθώς και τα ζωηρά παιδάκια. Την επόμενη ώρα ο Πατριάρχης θέλησε να επισκεφτεί και τους μαθητές της Στ΄ τάξης του Δημοτικού για να δει από κοντά και εκείνα τα παιδάκια. Ο Διευθυντής του Δημοτικού Σχολείου Δημήτρης Συκάς έκανε το μάθημα και ο Παναγιότατος έμεινε απόλυτα ευχαριστημένος!

Γύρω στις ένδεκα η ώρα η πατριαρχική συνοδεία επισκέφτηκε το Γυμνάσιο. Όλοι οι συνάδελφοι με επικεφαλής το Διευθυντή υποδεχθήκαμε τον υψηλό επισκέπτη με τη συνοδεία του στα σκαλοπάτια του κτιρίου. Τα παιδιά είχαν παραταχθεί κάτω στην αυλή και περίμεναν την ευλογία του Πατριάρχη. Ο Μητροπολίτης Μεθόδιος συστήνει έναν-έναν τους εκπαιδευτικούς στον Παναγιότατο και εμείς όλοι υποκλινόμαστε και ασπαζόμαστε το χέρι του. Ανεβαίνουμε όλοι στη βεράντα του Γυμνασίου και ο Δεσπότης παίρνει πρώτος το λόγο και απευθυνόμενος στα παιδιά λέγει ότι σήμερα έχουμε τη μεγάλη χαρά και την εξαιρετική τιμή να υποδεχόμαστε τον Πατριάρχη Αλεξανδρείας, ο οποίος ήρθε από την Αλεξάνδρεια της Αγύπτου, όπου είναι η έδρα του Πατριαρχείου, για να μας επισκεφτεί και να μας ευλογήσει. Εξεδήλωσε δε την επιθυμία να σας δει ιδιαιτέρως και να σας παρακολουθήσει και στα μαθήματά σας. Αργότερα θα περάσουμε σε κάποια τάξη και θα παρακολουθήσουμε το μάθημα των παιδιών.

Μετά το λόγο πήρε ο Παναγιότατος και λέει προς όλους μας, μαθητές και Καθηγητές, ότι το Γυμνάσιο της Αντίς Αμπέμπα είναι από τα καλύτερα Γυμνάσια της Αφρικής και ότι από εδώ αποφοιτούν πολύ καλοί μαθητές, που τελειώνοντας τη φοίτησή τους πηγαίνουν στην Ελλάδα, όπου φοιτούν με καλές προοπτικές στα Ελληνικά Πανεπιστήμια, αλλά και σε άλλες χώρες της Ευρώπης και της Αμερικής. Αυτό είναι προς τιμή του Σχολείου σας και οφείλεται στους καλούς Καθηγητές σας, στους γονείς που σας φροντίζουν, αλλά και σε σας τους ίδιους, που διαβάζετε για να προκόψετε στη ζωή σας. Να έχετε την ευλογία μας και ο Θεός να σας βοηθήσει να εκπληρώσετε όλα τα όνειρά σας!

Ακολούθησε ο ασπασμός του χεριού του Πατριάρχη από όλους τους μαθητές και μετά μπήκαμε στο Γραφείο των Καθηγητών, όπου προσφέρθηκε καφές και λίγα μπισκοτάκια, ενώ οι μαθητές έκαναν διάλειμμα. Πίνοντας τον καφέ συζητήσαμε διάφορα ζητήματα του Σχολείου και μας μίλησε πολύ πατρικά τονίζοντας τη μεγάλη μας αποστολή στην Αιθιοπία και το θεάρεστο έργο που προσφέρουμε στη νεολαία μας. Ήταν γλυκομίλητος και πολύ χαρωπός. Ανταπάντησε ο Διευθυντής μας για τη μεγάλη τιμή που μας έκανε, να μας επισκεφτεί και να μας ευλογήσει.

Μετά χτύπησε το κουδούνι και όλοι οι συνάδελφοι πήγαμε στο μάθημά μας. Ο Πατριάρχης και όλη η συνοδεία του οδηγήθηκε στην αίθουσα της Α΄ τάξης, όπου εγώ είχα το μάθημα των Αρχαίων Ελληνικών. Η αίθουσα είχε ετοιμαστεί από πριν με πέντε καρέκλες για να καθίσουν οι επίσημοι προσκεκλημένοι μας. Μια για τον Παναγιότατο, μια για το Σεβασμιότατο, δυο για τους ιερείς και μια για το Διευθυντή. Εγώ τους υποδέχτηκα στην πόρτα και αφού τους πέρασα μέσα τους έδωσα από ένα βιβλίο του Αναγνωστικού της Αρχαίας Ελληνικής Γλώσσας του Γ. Ζούκη και τους προέτρεψα να καθίσουν στις καρέκλες. Είπα και στα παιδιά να καθίσουν και να ανοίξουν τα βιβλία τους.

Αμέσως άρχισα το μάθημα λέγοντας σε κάποιο μαθητή να μας πει ποιο μάθημα έχουμε σήμερα και σε ποια σελίδα βρίσκεται. Μαζί με τα παιδιά σύντομα οι επίσημοι βρήκαν τη σελίδα και είδαν το μάθημα της ημέρας. Ένα άλλος μαθητής διάβασε και μετέφρασε το μάθημα της ημέρας, που ήταν: Κύων και πρόβατον. Άλλος μαθητής ρωτήθηκε να απαντήσει στις παρατηρήσεις που είχαν στο σπίτι. Μια μαθήτρια ρωτήθηκε να μας πει τι είναι αττική σύνταξη και η απάντηση δόθηκε αμέσως. Στη δική μου ερώτηση: να μου πείτε μια αττική σύνταξη που τη λέμε πολύ συχνά και έχει σχέση με τα παιδιά, δυο - τρία παιδάκια σήκωσαν το χέρι τους και σχεδόν μαζί απάντησαν: τα παιδιά παίζει. Πολύ καλά, τους λέγω. Σίγουρα καταλάβατε τι είναι η αττική σύνταξη.

Μετά είπα στα παιδιά να κλείσουν τα βιβλία τους και να ακούσουν αυτά που θα τους διάβαζα. Αμέσως άρχισα να διαβάζω τους πρώτους οκτώ στίχους από το παρακάτω κείμενο του βιβλίου, που αναφέρεται στην αρχαία Αίγυπτο. «Η Αίγυπτος στενή εστί και απ' Ελεφαντίνης της νήσου μέχρι της θαλάττης τείνει. Η δε χώρα αύτη ξηρά εστί. Όμβροι μεν γαρ δια πολλών ενιαυτών ου γίνονται εν αυτή, δρόσος δ' ολίγη. Δια μέσης δε της Αιγύπτου ο Νείλος ποταμός φέρεται και την χώραν κατ' ενιαυτόν κατακλύζει. Τότε και αι οδοί

κατέχονται τώ ποταμώ και ουκ έστιν άνευ πλοίων πορεύεσθαι. Οι παλαιοί ορθώς τήν Αίγυπτον μάλιστα δέ τό Δέλτα, δώρον του Νείλου λέγουσι». Αμέσως μετά τους άφησα να σκεφτούν λίγο και μετά ζήτησα να μου πουν τι κατάλαβαν. Σχεδόν κατάλαβαν όλο το κείμενο.

Τους ζήτησα να ανοίξουν τα βιβλία και διαβάζοντας κάθε περίοδο το επεξεργαστήκαμε όλο χωρίς πολλές δυσκολίες. Κάναμε τις ερμηνευτικές αναλύσεις, όπου χρειαζόταν, έγραψα στον πίνακα κάποιες άγνωστες λέξεις με την ερμηνεία τους, όπως τα: όμβρος, ενιαυτός, κατακλύζω και στο τέλος τους ξαναδιάβασα το κείμενο και έκανα όλη τη μετάφραση. Μετά τους έδωσα δυο γραμματικές παρατηρήσεις για το σπίτι. Η πρώτη να κλίνουν στον παρατατικό τα ρήματα: ειμί και κατακλύζω και η δεύτερη να κλίνουν τα ουσιαστικά: η θάλαττα και η νήσος. Στο τέλος ζήτησα από όσους έχουν στο σπίτι το χάρτη της Αφρικής να τον φέρουν στο επόμενο μάθημα για να τον μελετήσουμε όλοι μαζί και να προσέξουμε το ρου του Νείλου.

Μας είχαν μείνει πέντε λεπτά ακόμη από τη διδακτική ώρα. Τότε ζήτησα από τους καλεσμένους και μάλιστα από τον Παναγιότατο να ρωτήσουν τα παιδιά ό,τι θέλουν. Ο Παναγιότατος σηκώθηκε και έδωσε συγχαρητήρια στα παιδιά που καταλάβαιναν τόσο καλά την αρχαία μας γλώσσα και τους ρώτησε να του κλίνουν τον ενεστώτα του ρήματος ειμί. Όλα τα παιδάκια σήκωσαν το κεράκι τους. Ένα αγοράκι από το τελευταίο θρανίο, που ρωτήθηκε, αμέσως το είπε νεράκι. Ο Παναγιότατος του είπε «μπράβο» και μετά ψάχνοντας το κείμενο προφανώς για να βρει κάτι πιο δύσκολο, ρωτάει να του πουν τι τύπος είναι το «πορεύεσθαι» του κειμένου. Τα παιδιά ξαφνιάστηκαν και δυσκολεύτηκαν να απαντήσουν, γιατί δεν είχαν διδαχτεί τη μέση φωνή των ρημάτων. Εγώ τα βοήθησα να κοιτάξουν καλά από πού εξαρτάται και επέμεινα να προσέξουν πώς το μεταφράσαμε. Απάντησαν σ' αυτά που τους βοήθησα, αλλά δικαιολογημένα δεν γνώριζαν ότι είναι απαρέμφατο μέσης φωνής του ρήματος πορεύομαι. Τότε παρεμβαίνει ο Σεβασμιότατος και λέει μήπως δεν το έχουν διδαχτεί τα παιδιά. Στη δική μου καταφατική απάντηση ότι δεν έχουν διδαχτεί ακόμη τη μέση φωνή, ο Πατριάρχης χαμογελαστά τα συγχαίρηκε και ευλογώντας τα για μια ακόμη φορά τα ευχήθηκε καλή πρόοδο στα μαθήματά τους.

Την ίδια στιγμή χτύπησε το κουδούνι και οι επίσημοι καλεσμένοι βγήκαν στη βεράντα του Γυμνασίου. Εκεί συγχαίρηκαν και μένα για το ωραίο μάθημα που έκανα και τράβηξαν για το Γραφείο των Καθηγητών. Ο Σεβασμιότατος Μεθόδιος παρέμεινε λίγο παραπίσω μαζί μου και μου λέγει ότι είμαι καλός δάσκαλος και άριστος γνώστης της αρχαίας μας γλώσσας. Γι' αυτό κάποτε θα σε χρειαστώ! Τον ευχαρίστησα για τα καλά του λόγια, αλλά δεν κατάλαβα τι εννοούσε εκείνη την ώρα. Μετά από ένα χρόνο μου «έσκασε» το μυστικό!

Γύρω στις μία το μεσημέρι η συνοδεία του Πατριάρχη ανεχώρησε από τα Σχολεία μας για το μέγαρο της Μητρόπολης. Εμείς σχολάσαμε τα παιδιά και καθίσαμε στο γραφείο των Καθηγητών. Εκεί ο Διευθυντής μου ζήτησε να εκθέσω σ' όλους τους συναδέλφους την πορεία διδασκαλίας που ακολούθησα στο μάθημα των Αρχαίων Ελληνικών. Ήταν μια καλή ευκαιρία να αναπτύξω τα στάδια της τριμερούς πορείας (εντύπωση, επεξεργασία, έκφραση), που είχα μάθει διαβάζοντας κάποια παιδαγωγικά βιβλία μόλις διορίστηκα το 1969. Κυρίως μετά την πρώτη επιθεώρηση που μου είχε γίνει το 1970 από κάποιον Επιθεωρητή ονόματι Παναγιώτη Κόκοτα στο Γυμνάσιο Σιάτιστας. Τότε σ' αυτή την επιθεώρηση μου έγινε η παρατήρηση ότι είμαι καλός επιστήμονας, αλλά κακός δάσκαλος! Οι συστάσεις του ήταν να καθίσω να διαβάσω πώς διδάσκεται το κάθε φιλολογικό μάθημα χωριστά! Στο Πανεπιστήμιο δεν είχα διδαχθεί καθόλου Παιδαγωγικά Μαθήματα, γιατί η έδρα των Παιδαγωγικών ήταν κενή. Μετά τη Μεταπολίτευση μαζί με όλα τα κακώς κείμενα του παρελθόντος έφυγε και η τριμερής πορεία. Ουσιαστικά αντικαταστάθηκε από το μοντέλο της διαλογικής και συμμετοχικής μεθόδου, που στηρίζεται στη σύγχρονη ψυχοπαιδαγωγική, στην κοινωνιολογία της παιδείας και στις έρευνες που έχουν γίνει στους δυο αυτούς κυρίως κλάδους των Επιστημών της Αγωγής.

Οι προετοιμασίες για τον ερχομό του νέου παιδιού. Η επίσκεψη στο Μερκάτο

Μετά τον πρώτο μήνα του νέου χρόνου η Ευαγγελία έβλεπε πως η κοιλιά της είχε αρκετά μεγαλώσει και ότι πλησίαζε η γέννηση του νέου παιδιού μας. Ήδη βρισκόταν στον όγδοο μήνα και οι γυναίκες γνωρίζουν πολύ καλά ότι και μια μέρα να πάρει το μωρό από τον ένατο μήνα, μπορεί να γεννηθεί! Γι' αυτό άρχισε να σκέπτεται τι πρέπει να ετοιμάσει για την υποδοχή του παιδιού. Ρούχα για μωρά, πάνες, καλτσάκια, κουβερτούλες για το τύλιγμα του μωρού και την προφύλαξη από κρυολογήματα, πλεκτά καπελάκια για το κεφάλι του, πούδρες, κρέμες, σαπούνια και κολόνιες για το σώμα, μπουκάλια με τα απαραίτητα μπιμπερό, πρώτες τροφές (τσάι, χαμομήλι, γάλα) και χίλια δυο άλλα, που είναι απαραίτητα μόλις γεννηθεί κάποιο παιδί. Το μυαλό και η σκέψη της καθημερινά βρίσκεται στις ετοιμασίες αυτές. Την παρακολουθώ με προσοχή να τη βλέπω να είναι πολλές φορές συλλογισμένη και προβληματισμένη. Τη ρωτώ τακτικά τι την βασανίζει και εκείνη απαντάει ότι πλησιάζει ο χρόνος που θα γεννηθεί το παιδί. Χρειαζόμαστε πολλά και διάφορα πράγματα και θα πρέπει να τα ετοιμάσουμε!

Ένα απόγευμα στα τέλη Ιανουαρίου στο μικρό σπιτικό μας παραβρίσκονταν οι γυναίκες της παρέας μας. Η Μαρίκα, η Μαρίζα, και η Αγγελική. Τα παιδιά μας ετοιμάζανε τα μαθήματά τους στις αίθουσες των Σχολείων τους, ενώ εμείς οι άνδρες είχαμε κατεβεί στον «Ολυμπιακό» για κάποιο ποτό. Τότε η Ευαγγελία μίλησε στις άλλες γυναίκες και έθεσε επί τάπητος το θέμα των ετοιμασιών για την υποδοχή του νέου παιδιού. Γνώριζε βέβαια τι έπρεπε να ετοιμάσει, αλλά όλα αυτά απαιτούνταν από κάπου να τα ψωνίσει, κάπου αλλού να τα ράψει για να είναι έτοιμα στην ώρα τους!

Εικόνα 18. Το Μερκάτο της Αντίς Αμπέμπα

Τότε όλες μαζί κατέστρωσαν ένα πλάνο για την ετοιμασία των απαραίτητων μωραδικών. Το πρώτο και βασικό που τόνισαν ήταν ότι έπρεπε να ανεβούμε κάποια μέρα στο Μερκάτο (ιταλική λέξη που σημαίνει αγορά), όπου θα ψωνίζαμε τα υφάσματα για τις πάνες του μωρού, τις κουβέρτες και κάποια άλλα απαραίτητα. Μετά έπρεπε να επισκεφτούμε κάποιο ειδικό για μωρά κατάστημα για την αγορά όλων των άλλων που χρειαζόμασταν. Η Μαρίζα

εξεδήλωσε την επιθυμία να αναλάβει να ράψει όλα όσα χρειάζονταν, αφού γνώριζε την μοδεστρική τέχνη και είχε τον απαραίτητο εξοπλισμό στο σπίτι της.

Όταν οι άνδρες επιστρέψαμε από τον «Ολυμπιακό», οι γυναίκες ήταν έτοιμες και μας ανακοίνωσαν το πρόγραμμα των ετοιμασιών του παιδιού. Ο Μήτσος μάλιστα είπε ότι αύριο κιάλας θα διαθέσει το Φιατάκι να ανεβούμε κάποια ώρα στο Μερκάτο και να κάνουμε τα διάφορα ψώνια από εκεί. Ο Διονύσης είπε ότι γνώριζε κάποιο ειδικό κατάστημα για μωρά, το οποίο βρισκόταν πάνω στο δρόμο προς το εργοστάσιο, όπου εργάζονταν. Οι δυο άλλες φίλες κυρίες προθυμοποιήθηκαν να βοηθήσουν σε ό,τι χρειάζονταν και δήλωσαν ότι οι ετοιμασίες θα γίνουν όλες στην ώρα τους. Η γυναίκα μου ακούγοντας όλα αυτά χαμογέλασε για την προθυμία όλων των καλών φίλων μας και τους ευχαρίστησε με τον καλύτερο τρόπο, προσφέροντας σ' όλους μας από καναδυό κομμάτια μιας μικρής ελληνικής πίτας, που είχε ετοιμάσει πρόχειρα και λέγονται «λαγκίτες». Οι «λαγκίτες» στην περιοχή μας προσφέρονται στις λεχώνες από τους επισκέπτες μετά τον τοκετό του παιδιού.

Πράγματι σε μια από τις επόμενες μέρες, που το πρόγραμμά μου στα μαθήματα του Γυμνασίου έληγε στις 12 η ώρα, ήρθε ο Μήτσος με τη Μαρίζα στα Σχολεία και ανεβήκαμε και οι τέσσερες στο Μερκάτο για την αγορά κάποιων ειδών.

Η μεγάλη υπαίθρια αγορά, το Μερκάτο, της Αντίς Αμπέμπα βρίσκεται στο δυτικό μέρος της πόλης και απέχει από τα Σχολεία περίπου τρία χιλιόμετρα. Σ' ένα τέταρτο της ώρας φτάσαμε στο Μερκάτο και αφήνοντας σε κάποια γωνιά το Φιατάκι του Μήτσου μπήκαμε στην αγορά. Ο Μήτσος και η Μαρίζα γνωρίζουν πολύ καλά το χώρο. Ιδιαίτερα ο Μήτσος που με το καμiónι του ξεφόρτωνε εδώ κάθε βδομάδα σχεδόν πολλά προϊόντα που κουβάλαγε από το εσωτερικό της Αιθιοπίας. Ο χώρος του Μερκάτο είναι πολύ μεγάλος και φαντάζει σαν ανατολίτικο παζάρι!

Ο Μήτσος αναλαμβάνει να μας κάνει την ξενάγηση. Λέει ότι το Μερκάτο της Αντίς Αμπέμπα είναι το μεγαλύτερο υπαίθριο εμπορικό κέντρο της Αφρικής. Εδώ υπάρχουν όλα τα αγαθά της γης! Περπατάμε και αντικρίζουμε μέσα σε στενά δρομάκια και ελεύθερους ανοιχτούς χώρους όλων των ειδών τα εμπορεύματα. Μπαχαρικά, φρούτα, λαχανικά, σπόρους, ρούχα, υφάσματα, ρολόγια, κοσμήματα, έπιπλα, αρωματικά βούτυρα, ηλεκτρονικά είδη και ό,τι άλλο μπορεί να φανταστεί το ανθρώπινο μυαλό! Οι πωλητές καθισμένοι στα τρίποδα αιθιοπικά σκαμνιά ή σε στρωμένες λινάτσες μέσα σε βουνά από μπαχαρικά και σιτηρά διαλαλούν τηνπραμάτεια τους. Το μέρος που πουλάνε υφάσματα, ρούχα, κεντήματα και μεταξωτά είδη είναι από τα δημοφιλέστερα στέκια!

Εμείς εδώ έχουμε σκοπό να σταματήσουμε. Η Μαρίζα με την Ευαγγελία αρχίζουν να ψάχνουν τα λευκά υφάσματα και κατεβάζουν πολλά τόπια. Κάνουν την καλύτερη επιλογή και αμέσως ο μουσουλμάνος Αιθίοπας κόβει τα μέτρα που του παραγγέλλουν οι δυο γυναίκες και τις προτρέπει να πάνε πιο πέρα, όπου υπάρχουν οι υπαίθριοι ράφτες. Πράγματι πιο πέρα βλέπουμε στη σειρά τους ραφτάδες με τις ραπτομηχανές να είναι έτοιμοι να ξεκινήσουν τη δουλειά τους μετά την παραγγελία. Η Μαρίζα όμως του λέει ότι αυτή τη δουλειά θα την κάνει η ίδια. Λίγο πιο εκεί βρίσκουμε τις κουβέρτες και τα άλλα είδη που χρειαζόμαστε και προχωρώντας σε κάποιες γωνιές συναντούμε ένα απαίσιο θέαμα, που μας έκανε να τρομάξουμε!

Κάποια γεροντάκια ξαπλωμένα καταγής σχεδόν γυμνά από ρούχα μας κοιτάζουν παράξενα. Τα γυμνά μέλη του σώματός τους είναι πληγισμένα και κάποιες από τις πληγές τους τρέχουν αίμα και νερό! Ο Μήτσος και η Μαρίζα μας λένε ότι είναι λεπροί! Καλύτερα είναι να απομακρυνθούμε! Η ψυχή μου εκείνη την ώρα κομματιάστηκε! Η Ευαγγελία ούτε να τους κοιτάξει δεν μπόρεσε!

Κάνοντας ένα γύρο στο τεράστιο χώρο του Μερκάτο συναντήσαμε πολλά καταστήματα με πολλά εμπορεύματα. Κάπου είδαμε υφάσματα αγγλικά και ινδικά κασμήρια, που μας έκαναν μεγάλη εντύπωση! Λέω στην παρέα μου να αγοράσω ένα καλό αγγλικό ύφασμα για μένα. Ο Μήτσος όμως δε μου επιτρέπει λέγοντας ότι εδώ οι πωλητές είναι λωποδύτες και πρέπει να προσέχει πολύ ο αγοραστής. Γιατί οι πωλητές πολλές φορές τα προϊόντα τους τα μοσχοπωλούν στους ξένους τουρίστες στη διπλάσια ή και τριπλάσια τιμή. Το παζάρεμα εδώ είναι μεγάλη τέχνη! Χωρίς παζάρεμα στο Μερκάτο δε γίνεται καμιά συναλλαγή!

Ένα πολύ δυσάρεστο γεγονός από την Ελλάδα

Το Φεβρουάριο του 1976 όλα στο χώρο των Σχολείων της Αντίς Αμπέμπα κυλούν ομαλά. Τα μαθήματα γίνονται κανονικά χωρίς να επισκιάζει κάτι τη ζωή των παιδιών και των εκπαιδευτικών. Έξω βέβαια από το χώρο των Σχολείων γίνονται πολλά και δυσάρεστα. Η επικράτηση των Στρατιωτικών δημιούργησε μεγάλη αντίδραση και ο λαός της Αιθιοπίας ξεσηκώθηκε. Τα νέα που μας φέρνουν οι γονείς των παιδιών κάθε πρωινό είναι πολύ άσχημα και πολύ δυσάρεστα. Σε μας εδώ στο χώρο των Σχολείων δε τρέχει τίποτε. Σχεδόν δεν καταλαβαίνουμε ότι έξω στην πόλη γίνεται χαμός! Ευτυχώς την ημέρα υπάρχει σχετική ησυχία και ηρεμία!

Το πρωί κάνουμε τα μαθήματά μας ευρισκόμενοι όλοι μέσα σ' ένα χώρο περικλειστο με ψηλά ντουβάρια. Τα απογεύματα, όταν δεν έχουμε υπηρεσία, ξεπορτίζουμε μέχρι τον «Ολυμπιακό» ή βγαίνουμε λίγο παραέξω στα κοντινά σούπερ μάρκετ για διάφορα ψώνια. Κάποιες μέρες ανεβαίνουμε στο κέντρο της πόλης και πηγαίνουμε στο Ταχυδρομείο για να πάρουμε την αλληλογραφία από τα ιδιωτικά μας κουτιά. Στην επιστροφή μας περνάμε από κανένα τοπικό μπαρ, όπου μέσα υπάρχουν κοπέλες μπαρ-γούμεν και πίνουμε κάποιο ποτό. Τις παρακολουθούμε να μας κάνουν γλυκά μάτια, αλλά εμείς είμαστε προκατειλημμένοι με τις μαύρες και τις μελαψές αιθιοπίδες. Φοβόμαστε να τις πλησιάσουμε, γιατί ο κίνδυνος των ασθενειών είναι «επί θύραις», όπως μας προειδοποίησαν πολλοί ομογενείς. Κάποιοι μάλιστα με πολλή σοβαρότητα μας τόνισαν ότι οι αρρώστιες αυτές που έχουν σχέση με τη συνεύρεση με ντόπια γυναίκα των κόκκινων φαναριών είναι πολύ επικίνδυνη!

Ο Ι. Μ. Παναγιωτόπουλος, που επισκέφτηκε την Αιθιοπία το 1963, έγραψε στις ταξιδιωτικές του εντυπώσεις ότι παντού στην Αιθιοπία υπάρχει μια γεύση κινδύνου. Και δεν είναι μόνο το κλίμα. Και δεν είναι μόνο το κουνούπι το φαρμακερό, το εξοργιστικό. Μήτε ο σκορπιός, που μπορεί να σε σκοτώσει από στιγμή σε στιγμή. Είναι και η νάγια, το φοβερό φίδι, η συγγένισσα της κόμπρας. Και η αρρώστια: ο κίτρινος πυρετός, η βλογιά, οι θέρμες, ο πονόματος, η λέπρα. Και η αρρώστια με τις μεγάλες δαγκάνες, που φαρμακώνει τη σμίξη ανθρώπου με άνθρωπο!

Κάποτε πηγαίνουμε και στο φανταχτερό κτίριο της Εμπορικής Τράπεζας για να στείλουμε κανένα έμβασμα στο λογαριασμό μας στην πατρίδα. Ο μισθός μας είναι ικανοποιητικός. Τα 750 αμερικάνικα δολάρια που παίρνουμε κάθε μήνα, είναι αρκετά. Τα έξοδά μας είναι μόνο το φαγητό, το ντύσιμο και μερικά άλλα ιδιωτικά μικροέξοδα. Δεν πληρώνουμε ενοίκιο, ούτε φως ούτε νερό. Τα οικήματα που μένουμε όλοι οι εκπαιδευτικοί ανήκουν στην Κοινότητα.

Τη Δευτέρα στις 16 Φεβρουαρίου, χωρίς το απόγευμα, βγήκαμε με το Σάββα στον κεντρικό δρόμο και ανεβαίνοντας σ' ένα διερχόμενο ταξί, πήγαμε στο Ταχυδρομείο για να πάρουμε την αλληλογραφία μας. Πήραμε τα γράμματά μας από την Ελλάδα και κάναμε μια βόλτα στο κέντρο της πόλης, όπου περιπολούσαν στρατιώτες και κάποια στιγμή περάσαμε μπροστά από το ξενοδοχείο «Χάραμπι». Είχα ακούσει πολλά και καλά λόγια για το ξενοδοχείο. Ότι είναι μοντέρνο, ότι εσωτερικά έχει παλιό αιθιοπικό στυλ σαν τα παλιά αρχοντικά σπίτια της παλιάς ιστορικής πόλης του Χάραρ και ότι εκεί μέσα μπορεί κανείς να δει και να βρει ό,τι είχε η παλιά Αιθιοπία. Αυτά με ενδιέφεραν πάρα πολύ και ήθελα να τα δω από κοντά. Με ενδιέφεραν ακόμη να πλησιάσω τις κατοικίες του ντόπιου πληθυσμού, που όπως ακούω από κάποιους ζει σε τρώγλες, σπαρμένες μέσα σ' έναν ωκεανό φρικτών παραγκουπόλεων, όπου κυκλοφορούν σκιές ανθρώπων και όπου βασιλεύουν η απόλυτη ένδεια και η διαρκής ανασφάλεια! Λέω λοιπόν στο Σάββα, ας μπούμε μέσα να το δούμε και να πάρουμε ένα ποτό. Εκείνος κοντοστάθηκε, γιατί δεν ξέραμε την αιθιοπική γλώσσα. Και τα δικά μου αγγλικά ήταν λιγοστά! Παρόλα αυτά τον έπεισα να μπούμε!

Στη ρεσεψιόν μας υποδέχτηκε μια χαριτωμένη αιθιοπίδα, η οποία μας ρώτησε τι ζητούσαμε. Εγώ είχα προετοιμαστεί απέξω τι να ζητήσουμε. Της απάντησα ότι θέλαμε να επισκεφτούμε το εσωτερικό του ξενοδοχείου για να πάρουμε μια ιδέα από την παλιά Αιθιοπία και να πάρουμε ένα ποτό. Μας οδήγησε στον πρώτο όροφο σ' ένα μεγάλο δωμάτιο με καμάρες και κάτι λευκές πολυθρόνες, όπου κάποια άλλη κοπέλα ήρθε και μας ξενάγησε στο χώρο. Μας είπε πολλά για τη διαρρύθμιση των δωματίων στα παλιά σπίτια, τη διακόσμησή τους, τα χαλιά, τα έπιπλα, τα φαγητά και πολλά άλλα και πάνω απ' όλα πώς ζούσαν οι παλιοί άρχοντες Αιθίοπες στο Χάραρ.

Από αυτά που μας είπε αρκετά πράγματα κατάλαβα! Έκανα και μια στοιχειώδη μετάφραση στο Σάββα και την ευχαρίστησα για όσα ωραία μας είπε. Μετά μας ζήτησε τι θα πάρουμε. Έδωσα την παραγγελία μας και εκείνη σε λίγο μας έφερε σε δυο παραδοσιακά φλυτζάνια αιθιοπικό καφέ και συγχρόνως άνοιξε την μπαλκονόπορτα να έχουμε περισσότερο φως. Πίνοντας τον καφέ παρατηρούσαμε τον εσωτερικό χώρο του διαμερίσματος και τα μικρότερα δωματιάκια, που υπήρχαν δεξιά και αριστερά. Καθίσαμε αρκετά και όταν αποφασίσαμε να φύγουμε, η κοπέλα ξαναήρθε δίπλα και μας ρώτησε, αν θέλαμε κάτι άλλο. Της απάντησα ότι δε χρειαζόμαστε κάτι άλλο και, αφού πληρώσαμε, την ευχαριστήσαμε και φύγαμε. Μας ξεπροβόδισε ως έξω με πολλούς τεμενάδες και ευχαριστώντας, μας αποχαιρέτησε με τη γνωστή αγγλική φράση: «See you», δηλαδή να σας ξαναδούμε.

Ήταν η πρώτη φορά που έμπαινα σε αιθιοπικό ξενοδοχείο και μάλιστα σ' ένα παραδοσιακό ξενοδοχείο. Έμαθα κάποια πράγματα αποκτώντας μια καλή εμπειρία για τα παλιά αιθιοπικά αρχοντικά. Πάνω απ' όλα έκανα μια καλή πρόβα στα αγγλικά μου που πίστευα ότι είναι λιγοστά. Ο Σάββας βγαίνοντας από το ξενοδοχείο μου λέει ότι τα καταφέρνω καλά και μπορώ να κινηθώ άνετα μέσα στην Αιθιοπία. Αμέσως θυμήθηκα το συνάδελφο Μοφόκα από τη Νότια Αφρική, που δίδασκε αγγλικά στο Γυμνάσιο και με τον οποίο κάποια απογεύματα την εβδομάδα κάναμε φροντιστήριο στα αγγλικά ο Διευθυντής του Γυμνασίου, ο συνάδελφος Σαρρόπουλος και εγώ. Μου φαίνεται, λέει ο Σάββας, ότι ο Μοφόκα κάνει καλή δουλειά!

Περπατώντας σιγά-σιγά όλη τη διαδρομή από το Ταχυδρομείο ως το χώρο των Σχολείων αντικρίσαμε πολύ κόσμο στο δρόμο, που ο καθένας προφανώς πήγαινε στη δουλειά του. Κατά ομάδες κυκλοφορούσαν οπλισμένοι στρατιώτες που σου έδιναν την εντύπωση ότι η χώρα βρίσκεται σε έκτακτη κατάσταση! Αλλά δεν ανησυχήσαμε, γιατί αυτά τα είχαμε ζήσει και στην Ελλάδα στα χρόνια της επταετίας και κατά κάποιο τρόπο τα γνωρίζαμε. Εδώ όμως ήμασταν σε ξένη χώρα και αν συνέβαινε κάτι απρόοπτο, δεν ξέραμε πώς να αντιδράσουμε και το βασικότερο πώς να συνεννοηθούμε με τους μελαπούς Αιθίοπες! Γι' αυτό γρήγορα ανοίξαμε βήμα για να φτάσουμε στον προορισμό μας. Στην κόκκινη πλατεία είδαμε πολύ κόσμο, αλλά δεν μπορούσαμε να αντιληφτούμε τι κάνανε και τι λέγανε. Ούτε ρωτήσαμε κάποιον να μας πει τι γίνεται. Τραβήξαμε κατ'ευθείαν στο δρόμο μας και, αφού φτάσαμε στην περιοχή μας, σταματήσαμε για λίγο στον «Ολυμπιακό» και μετά ανεβήκαμε στο χώρο των Σχολείων, μόλις είχε αρχίσει να σουρουπώνει.

Τα παιδιά μας έπαιζαν ακόμη στην αυλή τρέχοντας άλλα από εδώ και άλλα από εκεί. Βλέποντας το σπιτικό μου σκοτεινό τραβήξαμε για το διαμέρισμα του Σάββα. Ανεβήκαμε τις σκάλες του Οικοτροφείου και μπήκαμε μέσα χαιρετώντας τις γυναίκες μας. Αμέσως ο καθένας άρχισε να ανοίγει την αλληλογραφία του και να διαβάζει τις επιστολές των δικών του. Εγώ είχα τρεις επιστολές, δυο από το χωριό και μια από την Κοζάνη. Την πρώτη επιστολή που άνοιξα ήταν της γυναίκας του μεγάλου αδελφού μου. Μου έκανε εντύπωση, γιατί η Αικατερίνη, η γυναίκα του αδερφού μου, σχεδόν ποτέ δεν μας έγραφε! Έβαζε τα παιδιά της να μας γράφουν τα νέα του σπιτιού και του χωριού. Πιο πολύ βέβαια επέμεινε στα παιδιά της να μας γράφουν πώς πάνε στο Σχολείο με τα μαθήματά τους, γιατί ήξερε την αδυναμία μου. Είχε έξι παιδάκια, τέσσερα κοριτσάκια και δυο μικρά αγόρια. Το πρώτο της κορίτσι, αυτό τον καιρό, Φλεβάρης του 1976, ήτανε εδώ και τρία χρόνια, παντρεμένο και βρίσκονταν με τον άνδρα της στη Γερμανία. Η Ζωή είχε τελειώσει το εξατάξιο Γυμνάσιο, ενώ τα άλλα πήγαιναν στο Γυμνάσιο και τα μικρότερα αγόρια στο Δημοτικό.

Πράγματι ξαφνιάστηκα, όταν είδα το όνομα της νυφαιδιάς μου στο φάκελο! Γι' αυτό και τον άνοιξα πρώτο! Καθισμένος σε μια γωνιά διάβασα την επιστολή σιγά-σιγά και χωρίς να μιλήσω καθόλου, άρχισα να την ξαναδιαβάζω από την αρχή. Το πρόσωπό μου άλλαξε όψη και τα πόδια μου άρχισαν να τρέμουν! Η Ευαγγελία κάτι κατάλαβε και περίμενε εναγωνίως να της μιλήσω τι συμβαίνει. Το μυαλό μου αμέσως πήγε σ' εκείνη και γνωρίζοντας πολύ καλά την κατάστασή της προσπάθησα να συγκρατήσω τον εαυτό μου και να μην της ανακοινώσω τα δυσάρεστα νέα που έρχονταν από το χωριό. Η μεγάλη μου αδερφή, η Φωτεινή, που ήταν παντρεμένη με το Λάζο, το γιο του Παπαγιώργη, δεν υπήρχε πια! Πριν από δέκα μέρες σε ηλικία 52 ετών είχε εγκαταλείψει τα εγκόσμια αφήνοντας απαρηγόρητους τον άνδρα της, τα τρία παιδιά της και όλους τους συγγενείς μας!

Ζήτησα συγγνώμη από τους καλούς μας φίλους και παίρνοντας την Ευαγγελία αγκαζέ ξεκινήσαμε για το σπίτι μας. Κατεβήκαμε τις σκάλες με προσοχή, γιατί η γυναίκα μου πλησίαζε να εισέλθει στον ένατο μήνα εγκυμοσύνης και το περπάτημά της ήταν προβληματικό. Οι φίλοι όμως μας ακολούθησαν, αν και εγώ τους είπα να καθίσουν στο σπίτι τους και μετά από κάποια ώρα να έρθουν στο δικό μας. Η Μαρίκα όμως και ο Σάββας επέμειναν να μας ακολουθήσουν!

Σε πέντε λεπτά φθάσαμε στο σπιτικό μας. Ανοίξαμε τη σιδερόπορτα και έβαλα τη γυναίκα μου να καθίσει πάνω στο κρεβάτι του Δημήτρη, ενώ οι φίλοι μας κάθισαν στις καρέκλες. Η Μαρίκα, όπως και ο σύζυγός της, κατάλαβαν ότι κάποιο δυσάρεστο γεγονός περιείχε η επιστολή, που διάβασα. Γι' αυτό κάθισε δίπλα στην Ευαγγελία κρατώντας σφιχτά το ένα της χέρι. Τότε με δακρυσμένα μάτια τους ανήγγειλα το πολύ δυσάρεστο γεγονός. Κοιτάζοντας στα μάτια της είπα: «Γυναίκα, σφίξε την καρδιά σου, η Φώτω, η αδερφή μου, μας άφησε χρόνους!».

Αμέσως κάθισα και εγώ δίπλα της και της έπιασα το άλλο χέρι, ενώ τα δάκρυα έτρεχαν ποτάμι στο πρόσωπό μου. Εκείνη με κοίταζε σαστισμένη χωρίς να βγάξει μιλιά! Λίγο μετά άρχισε να κλαίει απαρηγόρητα και να προσπαθεί να ξεφύγει από τη Μαρίκα και μένα! Άρχισε να φωνάζει γοερά με πολλά κλάματα, ενώ εμείς προσπαθούσαμε να την ηρεμήσουμε να ησυχάσει και να προσέξει την κατάστασή της! Της λέγαμε γλυκά λόγια, λόγια παρηγοριάς ότι αυτά είναι πράγματα που συμβαίνουν στη ζωή μας και δε μπορούμε να τα αποφύγουμε! Προσπαθούσαμε να τη συνεφέρουμε με νερό χαϊδεύοντας το πέτρινο πρόσωπο της! Συγχρόνως με τα μάτια άρχισε να τρέχει και η μύτη μου και με δυσκολία συγκρατούσα τα υγρά, που έτρεχαν σωρηδόν. Άρχισαν και οι λυγμοί απανωτά και τα δάκρυα πλημμυρίζοντας το πρόσωπο έτρεχαν πάνω στα ρούχα μου!

Κλαίγαμε σα μωρά παιδιά και δεν μπορούσαμε να καταλάβουμε τι είχε συμβεί με την αδερφή μου! Πρόβλημα υγείας δεν είχε! Ούτε ποτέ παραπονέθηκε ότι κάτι τη βασάνιζε! Ούτε είχε επισκεφτεί κάποιο γιατρό για κάποιο σοβαρό πρόβλημα υγείας, όσο χρόνο βρισκόμασταν στην Κοζάνη! Και η επιστολή δεν ξεκαθάριζε την αιτία του θανάτου. Η Αικατερίνη έγραφε απλά ότι την Πέμπτη στις 5 Φεβρουαρίου η αδερφή μου έφτυσε λίγο αίμα και το απόγευμα της ίδιας μέρας την οδήγησαν στο Κρατικό Νοσοκομείο Κοζάνης, όπου αργά το βράδυ ξεψύχησε! Και ότι την άλλη μέρα, Παρασκευή 6 Φεβρουαρίου, τη θάψανε μέσα σε γενικό κλίμα μεγάλου θρήνου και με πολλά κλάματα απ' όλο το χωριό!

Η γυναίκα μου άρχισε να τρέμει! Το πρόσωπό της άλλαζε χρώματα και σιγά-σιγά έχανε τον έλεγχο του εαυτού της! Τα μάτια της έτρεχαν δάκρυα, η φωνή της δεν έβγαινε από μέσα για να εκτονωθεί. Σε λίγο έγειρε στην αγκαλιά μου χωρίς να μπορεί να κρατήσει όρθιο το σώμα της πάνω στο κρεβάτι. Έχασε εντελώς τον εαυτό της! Η Μαρίκα προσπάθησε να τη συνεφέρει δίνοντάς την για μια ακόμη φορά λίγο νερό και τοποθετώντας στη μύτη της κολόνια, ενώ συγχρόνως της έτριβε το χέρι. Εκείνη έγειρε πάνω στο κρεβάτι και με μάτια ολάνοιχτα μας κοίταζε παντελώς χαμένη! Τότε φοβήθηκα πολύ, πάρα πολύ! Και τώρα τι κάνουμε, λέω στους φίλους μου! Πού να την πάμε; Τι να την κάνουμε; Πέρασαν λίγα λεπτά της ώρας και άρχισε να συνέρχεται! Ευτυχώς σε λίγο συνήλθε εντελώς και άρχισε επίμονα να ζητάει την επιστολή της συνυφάδας της να τη διαβάσει και η ίδια για να δει τι έγραφε!

Τα παιδιά που έπαιζαν ακόμη στην αυλή άκουσαν τις φωνές μας και έτρεξαν να δουν τι συμβαίνει. Ο Γιώργος του Σάββα ήρθε πρώτος και βλέποντας τη σκηνή, βγήκε γρήγορα έξω και είπε στο Δημήτρη ότι η μαμά και ο μπαμπάς σου δεν είναι καλά. Κλαίνε συνεχώς! Το παιδάκι μας ήρθε μέσα και αγκαλιάζοντας τη μαμά του άρχισε και εκείνο να κλαίει χωρίς να ξέρει το γιατί! Ρωτούσε συνεχώς! Μια εμένα, την άλλη τη μάνα του, αλλά απάντηση δεν έπαιρνε. Τον πήρα μαζί μου και προσπάθησα να τον ηρεμήσω λέγοντας ότι πήραμε ένα δυσάρεστο γράμμα από το χωριό!

Κάποια στιγμή όλοι ηρεμήσαμε και, ενώ η Ευαγγελία με χέρια τρεμάμενα και μάτια δακρυσμένα διάβαζε την επιστολή, ο Σάββας με ρώτησε από τι κακό υπέκυψε η αδερφή μου. Σκουπίζοντας τα δάκρυά μου του απάντησα ότι το γράμμα γράφει πώς η αδερφή μου έφτυσε αίμα, πώς την πήγαν στο Νοσοκομείο, αλλά δεν την πρόλαβαν! Τότε εκείνος είπε ότι έπαθε γαστρορραγία! Ύπουλη, πολύ ύπουλη ασθένεια! Μεγάλος δολοφόνος αυτή η ασθένεια, μου λέει. Δεν μπορείς να την προλάβεις, αν δε τρέξεις γρήγορα στο Νοσοκομείο και δεν αντικαταστάσεις το χαμένο αίμα με νέο! Η ασθένεια αυτή απαιτεί γρήγορη και επιθετική νοσοκομειακή αγωγή. Η αδερφή σου, Γιώργο, έχασε πολύ αίμα χωρίς να το καταλάβει και ο οργανισμός της δεν άντεξε! Πράγματι από την απώλεια του αίματος έχασε τη ζωής της!

Για πολλή ώρα μείναμε αμίλητοι! Το παιδί μας ρωτούσε και ξαναρωτούσε να του πούμε τι έπαθε η θεία του. Πήγε κοντά στη μάνα του και θέλησε και το ίδιο να διαβάσει την επιστολή, παρότι δεν ήταν σε θέση. Μπορούσε όμως να συλλαβίζει κάποια γράμματα, αλλά ο γραφικός χαρακτήρας της επιστολής δεν το βοηθούσε. Αγκάλιαζε τη μαμά του, τη φιλούσε και την παρακαλούσε να μην κλαίει! Πρώτη φορά μας αντίκριζε σε τέτοια κατάσταση και κλαίγοντας μαζί μας συμμετείχε στο μεγάλο μας πόνο και τον αγιάτρευτο καημό μας.

Οι φίλοι μας κάποια ώρα, αφού είχαμε αρκετά ηρεμήσει, μας άφησαν μόνους και έφυγαν για το σπίτι τους. Η ώρα είχε πλησιάσει μεσάνυχτα και τα δάκρυα έτρεχαν ποταμηδόν. Το

παιδί μας κοντά σ' αυτά που έβλεπε δεν μπορούσε να ησυχάσει και να ηρεμήσει. Η μάνα του το συμμαζέψαε να κοιμηθεί ξαπλώνοντας και η ίδια κοντά του. Τότε νέο κύμα θρήνου και κλάματος ξέσπασε σ' όλους μας! Κλαίγαμε και οι τρεις μας! Δεν μπορούσαμε να σταματήσουμε τα αναφιλητά μας!

Κάποια στιγμή ο μικρός αποκοιμήθηκε και εγώ πήγα στην κεβατοκάμαρη για να ησυχάσω, ενώ η γυναίκα μου έμεινε δίπλα στο παιδί. Πώς όμως να με πάρει ο ύπνος! Γύριζα μια από εδώ, την άλλη από εκεί. Το μαξιλάρι νότισε και το γύρισα από την άλλη πλευρά! Δεν άργησε να έρθει κοντά μου και η Ευαγγελία. Σηκώθηκα, την πλησίασα και χαϊδεύοντας την κοιλιά της τη ρώτησα τι κάνει το μωρό μας. Η απάντηση ήρθε αμέσως και ήταν πολύ τρυφερή! Το μωρό συμμετέχει στον πόνο μας. Το καταλαβαίνω, το νιώθω, το αισθάνομαι! Συνεχώς κλωτσάει και μερικές φορές φαίνεται να δυσανασχετεί. Είναι σα να θέλει να βγει γρήγορα έξω! Δεν ξέρω πού θα μας οδηγήσει αυτή η κατάσταση!

Προσπάθησα να την ηρεμήσω και την έβαλα να πλαγιάσει μόνη στο κρεβάτι. Βγήκα στο σαλονάκι να δω το παιδί και κάθισα στην καρέκλα αναπολώντας την αδελφή μου, που της είχα μεγαλύτερη συμπάθεια από τις άλλες τρεις αδερφές μου. Η Φωτεινή ήταν το πρώτο παιδί στη μεγάλη πατριαρχική οικογένειά μας και στο σπίτι, όπως άκουγα, όταν μεγάλωσα, την είχαν κρυφό καμάρι. Είχε το όνομα της γιαγιάς και ήταν το πρώτο εγγονάκι της. Όταν παντρεύτηκε στα 1945, μετά την κατοχή, εγώ ήμουνα μόνο πέντε χρονών και έξι μηνών! Και όμως θυμάμαι τον πανηγυρικό της γάμο! Τότε σ' ένα από τα φορτωμένα με την προίκα της νύφης ζώα με βάλανε πάνω στο σαμάρι κρατώντας τον καθρέπτη του ζευγαριού, την «ΚΑΛΗΜΕΡΑ», και διασχίσαμε όλο το χωριό ως την άλλη άκρη, όπου ήταν το σπίτι του γαμπρού. Η σκηνή αυτή παρέμεινε στη μνήμη μου παντοτεινά και είναι η δεύτερη από τις νηπιακές εικόνες, που ακόμη παραμένουν ανεξίτηλες στο μυαλό μου. Η πρώτη ήταν με τους γερμανούς κατακτητές, που ήρθαν οπλισμένοι κάποτε μέσα στο σπίτι μας ζητώντας από τη μάνα μου αυγά. Τότε ήμουν τεσσάρων χρονών και πέντε μηνών και πρέπει να ήταν λίγο πριν αναχωρήσουν από την περιοχή μας το Σεπτέμβριο του 44 οι Ούννοι κατακτητές!

Αργότερα όταν φοιτούσα στις πρώτες τάξεις του Γυμνασίου η αδελφή μου Φωτεινή μου έκανε δώρο ένα αμερικάνικο πουκάμισο. Το είχε κρατήσει από τα δώρα, που τους είχε φέρει κάποιος αμερικάνος, θείος του άνδρα της, που είχε έρθει τότε στην Ελλάδα για να επισκεφτεί τους δικούς του. Το είχε φυλάξει ειδικά για μένα, όπως μου το είπε, γιατί μου είχε ιδιαίτερη αδυναμία. Το πουκάμισο αυτό ήταν το πρώτο καλό και επίσημο ρούχο που φόρεσα τότε. Και το φόρεσα με πολύ καμάρι!

Όταν όμως στις αρχές της δεκαετίας του 60 έγινα φοιτητής στο Πανεπιστήμιο, ψυχραθήκαμε με την αδελφή μου! Η αιτία ήταν γιατί είχα συνάψει σχέση με τη σημερινή μου γυναίκα. Τότε η αδελφή μου θύμωσε πάρα πολύ μαζί μου! Είχε κατά τη γνώμη της πολύ σοβαρούς λόγους! Ίσως είχε δίκαιο! Ακόμη σήμερα δεν το έχω ξεκαθαρίσει το πρόβλημα. Γιατί πράγματι θύμωσε τόσο πολύ η αδελφή μου;

Η κοπέλα μου ήταν πρώτη ξαδέρφη του άνδρα της και στο μεταξύ και η δεύτερη αδελφή μου, η Αναστασία, είχε παντρευτεί κάποιον συγχωριανό, που και εκείνος ήταν πρώτος ξάδερφος του άνδρα της αδελφής μου. Δηλαδή, αν παντρευόμουν και εγώ την κοπέλα που έκανα σχέση, θα ήμασταν τρία αδέρφια, που θα είχαμε παντρευτεί τρία πρώτα ξαδέρφια! Αυτό για τη μεγάλη αδερφή μου ήταν ανεπίτρεπτο! Γιατί κατά την προφορική παράδοση του χωριού μας δεν επιτρέπεται να παντρευτούν τρία αδέρφια τρία πρώτα ξαδέρφια. Και, αν αυτό κάποτε γίνει, κάποιος από τα τρία αδέλφια θα χαθεί!

Μια φορά μάλιστα μπροστά στη μάνα μας μέσα στο πατρικό σπίτι η αδελφή μου τα έβαλε μαζί μου. Μου μίλησε πολύ αυστηρά και μου είπε ότι οπωσδήποτε έπρεπε αυτή την κοπέλα να την ξεχάσω, γιατί υπήρχε ο φόβος, αν την παντρευόμουν, κάποιος από τα τρία αδέλφια μας να χανόταν! Σ' αυτό τότε συμφώνησε και η μάνα μας και έτσι μεταξύ μας δημιουργήθηκε μια αδικαιολόγητη ψυχρότητα, ενώ μέχρι τότε η μεταξύ μας αγάπη και συμπάθεια ήταν πολύ μεγάλη! Αργότερα, όταν παντρεύτηκα την κοπέλα μου, η αδελφή μου κάπου-κάπου μου θύμιζε την παράδοση του χωριού μας, αλλά εγώ γελούσα και δεν έδινα σημασία στα λεγόμενά της!

Και να τώρα, που βρίσκομαι τόσο μακριά από την πατρίδα, η προφητεία της αδελφής μου πραγματοποιούνταν και μάλιστα κατά τον δραματικότερο τρόπο. Το μεγάλο κακό, που είχε προφητεύσει με μεγάλη ακρίβεια και στο οποίο τόσο πολύ επέμεινε η αδελφή μου ότι θα μας συμβεί, συνέβαινε και μάλιστα το κακό αυτό έπεφτε στην ίδια! Λες και εκείνη ήταν υπεύθυνη για τα παντρολογήματα των άλλων δυο αδελφών της! Βέβαια το τόνιζε πολλές φορές ότι εκείνη είναι η πρώτη αδελφή και αυτή φέρει την κύρια ευθύνη για το ότι δεν εμπόδισε τα παντρολογήματα των άλλων αδελφών της με τα πρώτα ξαδέρφια του άνδρα της!

Όλα αυτά τα αναπολούσα μέσα στη νύχτα και τα αναφιλητά δεν έλεγαν να σταματήσουν! Τα δάκρυα έτρεχαν, το κεφάλι μου κουδούνιζε! Το πρόσωπό μου ήταν αναμμένο και ολόκληρο το σώμα έτρεμε! Πήγα μια-δυο φορές στο μπάνιο να πλυθώ, αλλά το κακό δεν έλεγε να σταματήσει! Θυμήθηκα και τη μάνα μου, που φαντάζομαι με τι πόνο, τι καημό και με τι κλάμα έθαψε την κόρη της! Πόσα λόγια δεν θα είπε για μένα και την άλλη αδελφή μου, που παντρευτήκαμε τα ξαδέρφια του άνδρα της κόρης της! Άρχισαν να με κυνηγούν οι ερινύες και η καρδιά μου πήγαινε να σπάσει! Η συνείδηση με καταπίεζε βάναισα και οι ενοχές και οι τύψεις άρχισαν να με τυραννούν! Μήπως είχε δίκαιο η αδελφή μου; Μήπως έπρεπε να την ακούσω; Σήμερα ακόμη, κοντά σαράντα χρόνια, δεν ξέρω τι να απαντήσω!

Η γέννηση του παιδιού

Το πρωί της άλλης μέρας, Τρίτη 17 Φεβρουαρίου 1976, σηκωθήκαμε με πρησμένα μάτια από το πολύ κλάμα και τον ύπνο, που ουσιαστικά δεν κάναμε. Ετοιμάσαμε το παιδί μας να πάει Σχολείο και αμέσως η Ευαγγελία ζήτησε να τηλεφωνήσουμε σήμερα το γιατρό να έρθει γρήγορα να την εξετάσει και να μας δώσει κάποιες οδηγίες. Το παιδάκι μας φεύγοντας κοίταξε τη μάνα του, τη φίλησε και της είπε να μην κλαίει, γιατί θα στενοχωρηθεί και το Ταρζανάκι μας!

Εγώ με βαρεία καρδιά πήγα στο Γυμνάσιο και έκανα το πρόγραμμά μου κανονικά. Οι συνάδελφοι και τα παιδιά μαθαίνοντας το δυσάρεστο γεγονός, που έπληξε την οικογένειά μου, με παρηγόρησαν. Οι φίλοι μας Μήτσος Μποσνάκης και Διονύσης Χρυσικός φέρνοντας το πρωί τα παιδιά τους στο Σχολείο πληροφορήθηκαν από το Σάββα το κακό, που μας βρήκε, και αμέσως έτρεξαν κοντά μου να μου πουν τα συλλυπητήρια και μετά στο σπίτι να παρηγορήσουν τη γυναίκα μου. Ο Μήτσος μάλιστα έφυγε γρήγορα για το σπίτι του και επέστρεψε με τη Μαρίζα για να κάνουν παρέα τη γυναίκα μου. Όλο το πρωινό παρέμειναν στο σπιτικό μας και μαζί με τη Μαρίκα του Σάββα προσπαθούσαν να παρηγορήσουν την Ευαγγελία. Η Μαρίζα και η Μαρίκα μάλιστα σα μεγαλύτερες της έδωσαν κάποιες συμβουλές και επέμειναν ότι έπρεπε οπωσδήποτε να τη δει ο γιατρός της. Οι ίδιες από τα γραφεία της Κοινότητας τηλεφώνησαν στο γιατρό και εκείνος το μεσημεράκι κατέφθασε στο χώρο των Σχολείων!

Εξέτασε επισταμένως την Ευαγγελία και της έδωσε κάποιες οδηγίες που είχαν σχέση με την εγκυμοσύνη της. Βασικά τη συμβούλεψε να μη στενοχωριέται, γιατί στην κατάστασή της υπάρχει φόβος να γεννηθεί το παιδί πρόωρα. Ακόμη της είπε να κάνει υπομονή, γιατί βρίσκεται στον όγδοο μήνα, που είναι κρίσιμος μήνας και η γέννηση του παιδιού στο μήνα αυτό είναι προβληματική! Πρέπει να κάνει λίγη υπομονή, όσο τουλάχιστο να μπει στο μήνα της. Και αυτό θα γινόταν σύμφωνα με τους υπολογισμούς μας σε δυο-τρεις μέρες. Πριν μας αποχαιρετήσει, μας είπε ότι πρέπει οπωσδήποτε να την ξαναδεί μόλις μπει στον ένατο μήνα για να αποφανθεί οριστικά, αν πλησιάζει ο χρόνος του ερχομού του παιδιού.

Πράγματι την επόμενη Δευτέρα, 23 Φεβρουαρίου, ξανακαλέσαμε το γιατρό και εκείνος αποφάνθηκε ότι όλα πηγαίνουν πολύ καλά και η Ευαγγελία θα γεννήσει το παιδί με καλούς οiwονούς! Το ηθικό της γυναίκας μου ανέβηκε και η ψυχολογία της ξαναγύρισε στα προηγούμενα δεδομένα. Η συμπαράσταση όλων έκανε το θαύμα που περιμέναμε! Κυρίως σ' αυτό συνετέλεσε η συμπαράσταση της Μαρίκας, της Μαρίζας, της Αγγελικής και όλων των γυναικών, που βρίσκονταν στο χώρο των Σχολείων. Ακόμη και των υπηρετριών και εκείνων που εργάζονταν ως σερβιτόρες στο εστιατόριο του Οικοτροφείου με επικεφαλής την κυρία Μπρόφα. Όλες αυτές τις κυρίες ποτέ η γυναίκα μου δεν τις ξέχασε! Ιδιαίτερα την κυρία Μπρόφα!

Την Πέμπτη το βράδυ, 26 Φεβρουαρίου, είχαμε επισκέψεις στο σπιτικό μας τους γνωστούς φίλους. Το Σάββα με τη Μαρίκα, το Μήτσο με τη Μαρίζα και το Διονύση με την Αγγελική. Καθίσαμε ως αργά συζητώντας διάφορα. Κάποια στιγμή η Μαρίζα με τα «περφαβόρε» και τα σπασμένα ελληνικά ρωτάει τη γυναίκα μου πώς πάει το Ταρζανάκι και τότε με το καλό θα μας έρθει. Η Ευαγγελία χαμογέλασε και την απάντησε ότι συνεχώς κλωτσάει και δεν την αφήνει να ησυχάσει. Θέλει να βγει από την κοιλιά μου. Μόλις ακούσει να μιλάω με κάποιον, αμέσως δυσανασχετεί και κλωτσάει. Λες και θέλει να πάρει μέρος στη συζήτηση! Έχουμε όμως λίγο καιρό ακόμη. Το περιμένουμε γύρω στις 15 με 20 του άλλου μήνα.

Κοιμηθήκαμε γύρω στις ένδεκα το βράδυ και όλα έδειχναν ότι η βραδιά θα ήταν μια συνηθισμένη βραδιά. Γύρω όμως στις τρεις τα χαράματα η γυναίκα μου άρχισε να πονάει και να καταλαβαίνει ότι το Ταρζανάκι βιαζόταν να έρθει στο φως. Αμέσως το μυαλό της πήγε ότι ακόμη δεν είναι η ώρα της! Μου λείπουν κάπου είκοσι μέρες! Γιατί να βιάζεται τόσο πολύ το μωρό μας! Οι πόνοι όμως συνεχίζονταν και κάποτε μεγάλωσαν σε βαθμό ανυπόφορο! Σηκώθηκε μια - δυο φορές κάνοντας μικρούς περιπάτους μέσα στο μικρό σπιτικό μας. Άρχισε να αισθάνεται ότι ο κόλπος της υγραίνεται!

Γρήγορα με ξύπνησε και αρχίσαμε να μαζεύουμε τα απαραίτητα ρούχα για το Νοσοκομείο. Πάνω στις ετοιμασίες ξύπνησε και το παιδί μας. Το είχαμε προετοιμάσει από τις προηγούμενες μέρες πως, όταν θα έλειπε η μαμά στο Νοσοκομείο, θα παρέμενε κοντά στην

οικογένεια του Σάββα και θα κοιμόταν με το Γιώργο. Έτρεξα αμέσως στο διαμέρισμα του Σάββα, τους ξύπνησα και τους παρέδωσα το παιδί με τα βιβλία του και μερικά άλλα πράγματα.

Κατεβαίνοντας από τις σκάλες του Οικοτροφείου συνάντησα στην καταπράσινη αυλή το νυκτερινό φύλακα των Σχολείων με τον οποίο δύσκολα μπόρεσα να συνεννοηθώ πως έπρεπε να πάω τη γυναίκα μου στο Νοσοκομείο για να γεννήσει. Ευτυχώς κάποτε κατάλαβε με τις κινήσεις των χεριών μου και μαζί κατευθυνθήκαμε στο διαμέρισμα του Διευθυντή του Δημοτικού Δημήτρη Συκά. Ξύπνησα και εκείνον και λέγοντάς του τα συμβαίνοντα με τη γυναίκα μου τον παρακάλεσα να μας πάει με το αυτοκίνητό του στο GANDHI MEMORIAL HOSPITAL, όπου επρόκειτο να γεννήσει. Ο Δημήτρης Συκάς, που το περίμενε το γεγονός, αμέσως προθυμοποιήθηκε να μας πάει στο Νοσοκομείο της πόλης, που δεν ήταν και πολύ μακριά από τα Σχολεία. Έπρεπε όμως πρώτα να τηλεφωνήσει στην Αστυνομία για να πάρουμε τη σχετική άδεια, γιατί το στρατιωτικό καθεστώς απαγόρευε τη νυκτερινή κίνηση στην πόλη. Με την έγκριση της αστυνομίας γρήγορα φτάσαμε στο Νοσοκομείο χωρίς να συναντήσουμε κάποια περίπολο!

Το πρόβλημα, που δημιουργήθηκε αμέσως μετά, ήταν πώς ο κύριος Συκάς θα επέστρεφε μόνος στο χώρο των Σχολείων. Αν συναντούσε στρατιώτες στο δρόμο, η κατάσταση θα ήταν δύσκολη, γιατί τους λευκούς δύσκολα τους πίστευαν! Βέβαια ήξερε τη γλώσσα τους και επέστρεψε γρήγορα στα Σχολεία χωρίς ευτυχώς να συναντήσει κάτι. Εγώ παρέμεινα στο Νοσοκομείο για συμπαράσταση μέχρι να γεννηθεί το παιδί και να ετοιμάσουν τη γυναίκα μου για το θάλαμο.

Στο Νοσοκομείο κάποια μεσόκοπη αιθιοπίδα μαία παρέλαβε τη γυναίκα μου και την οδήγησε στο θάλαμο τοκετών στο ισόγειο του Νοσοκομείου, όπου υπήρχαν και άλλες ντόπιες γυναίκες που ξεγεννούσαν. Η ώρα ήταν τέσσερες παρά τέταρτο τα χαράματα. Εντύπωση αμέσως έκανε στη γυναίκα μου ότι οι ντόπιες γυναίκες «ελευθερώνονταν» γρήγορα! Η μαία έβαλε την Ευαγγελία να καθίσει σε μια πολυθρόνα και άρχισε να της μιλάει ιταλικά, γιατί την πέρασε για ιταλίδα. Αλλά η Ευαγγελία μόνο το «περφαβόρε» της Μαρίζας καταλάβαινε. Μετά της μίλησε με σπασμένα αγγλικά, αλλά ούτε τότε ανταποκρίθηκε. Η γυναίκα μου τότε άρχισε να της μιλάει με σπασμένα αιθιοπικά που είχε μάθει από την υπηρέτριά μας, αλλά και με λίγα αγγλικά! Της είπε ποια είναι, πού διαμένει και από πού κατάγεται. Είχε μάθει από τη Μούλου μερικά βασικά αιθιοπικά και μπορούσε κάπως να συνεννοηθεί!

Εγώ βρισκόμουν έξω στο διάδρομο και με πολλή προσοχή άκουγα τη συζήτηση από τημισάνοιχτη πόρτα. Κάποια στιγμή η μαία βγήκε έξω κρατώντας στα χέρια της κάποια χαρτιά και μιλώντας αγγλικά μου ζήτησε να συμπληρώσω τα στοιχεία της γυναίκας μου. Τότε κατάλαβα ότι τα αγγλικά της ήταν λιγότερα από τα δικά μου. Παίρνοντας τα χαρτιά πρόσεξα ότι ήταν γραμμένα σε δυο γλώσσες, αιθιοπικά και αγγλικά. Τα συμπλήρωσα γρήγορα και η μαία βλέποντας ότι ήταν καλά με ευχαρίστησε και πριν ξαναμπει στο θάλαμο μου πρότεινε να παραμείνω στο μικρό σαλόνι, που ήταν εκεί δίπλα. Πήρε τη γυναίκα μου και οδηγώντας την σε άλλο διπλανό θάλαμο την έβαλε να ξαπλώσει πάνω σ' ένα χειρουργικό κρεβάτι, όπου υπήρχαν όλα τα απαραίτητα για να ξεγεννήσει μια γυναίκα.

Κάθισα πράγματι στο σαλονάκι που μου υπέδειξε και άρχισα να περιεργάζομαι τους χώρους του Νοσοκομείου. Με κάποια έκπληξη παρατήρησα ότι όλοι οι χώροι ήταν σε πολύ καλή κατάσταση. Θα έλεγα μάλλον ότι το Νοσοκομείο δεν υστερούσε σε τίποτε! Ήταν φρεσκοβαμμένο, περιποιημένο και έλαμπε από καθαριότητα. Το σαλόνι είχε καλούς καναπέδες, αναπαυτικές πολυθρόνες και καινούργιες καρέκλες. Στα παράθυρα υπήρχαν ωραίες κουρτίνες. Τότε θυμήθηκα το συνάδελφο Παναγιώτη Φούγια και ιδιαίτερα τη γυναίκα του, που από την Αθήνα μου είχαν μιλήσει για την ποιότητα των Νοσοκομείων της Αντίς Αμπέμπα.

Ο τοκετός δεν άργησε να έρθει. Η μαία, όπως μου έλεγε αργότερα η γυναίκα μου, της μιλούσε συνέχεια να κάνει κουράγιο και μιλώντας οι δυο τους άλλοτε ιταλικά, άλλοτε αγγλικά και άλλοτε αιθιοπικά συνεννοούνταν αρκετά καλά. Εγώ βγαίνοντας από το σαλόνι και περπατώντας στο διάδρομο άκουγα τη συνομιλία τους και μόνο τη λέξη κουράγιο καταλάβαινα. «Κουράτζιο», έλεγε και ξανάλεγε η μαία στα ιταλικά, «κουράγιο» επαναλάμβανε η Ευαγγελία στα ελληνικά!

Τα λεπτά της ώρας περνούσαν και οι δυο γυναίκες ακούγονταν να συζητούν ήρεμα μέσα στο θάλαμο. Κάποια στιγμή η γυναίκα μου άρχισε να σφαδάζει από τους πόνους, ενώ η αιθιοπίδα μαία ακουγόταν να της λέει συνεχώς: «κουράτζιο-κουράτζιο». Η ώρα πλησίαζε πέντε το πρωί και, όπως κατάλαβα, το νέο μας παιδί ερχόταν στον κόσμο με το πρώτο φως της καινούργιας μέρας που ξημέρωνε! Και ήταν Παρασκευή 27 Φεβρουαρίου του 1976. Σε λίγο ακούω τη μαία να κραυγάζει: Μπράβο-μπράβο! Και λίγο μετά πιο δυνατά: Babino -

Babino, Boy - Boy! Η γυναίκα μου κατάλαβε ότι ήταν αγόρι και αναστέναξε χαρούμενη! Μια μελαψή νοσοκόμα αμέσως πήρε το μωρό και καθαρίζοντας το τύλιξε με τα ρούχα που είχαμε φέρει μαζί μας. Κάποια άλλη ανέλαβε να καθαρίσει τη γυναίκα μου και ενώ την περιποιόταν της έδειξαν το αγοράκι της, που είχε γεννηθεί με πολλά μαύρα μαλλιά!

Εγώ απέξω μονολογούσα περπατώντας νευρικά στο διάδρομο του Νοσοκομείου: «Μεγάλη μέρα η Παρασκευή! Πολύ μεγάλη μέρα! Παρασκευή ήταν και η 20η Μαρτίου 1970, όταν γεννήθηκε και ο πρώτος μας γιος»! Συνειρμικά το μυαλό μου πήγε στην Οσιοπαρθενομάρτυρα Αγία του χωριού μας, που είναι η Αγία Παρασκευή! Έκανα το σταυρό μου τρεις φορές και ευχαριστώντας την Αγία μας γύρισα στο σαλόνι να καθίσω για λίγο και να ξεκουραστώ!

Το Ταρζανάκι μας ήρθε στο φως του κόσμου πριν συμπληρωθούν οι μέρες της κύησης του. Το περιμέναμε μεταξύ της 15ης και της 20ης Μαρτίου, αλλά τα τελευταία δυσάρεστα γεγονότα με το θάνατο της αδελφής μου, επέτειναν τον ερχομό του. Μας το είχε τονίσει ο Βούλγαρος γιατρός ότι ενδέχεται να έρθει νωρίτερα το παιδί, αρκεί όμως να είναι μέσα στον ένατο μήνα κυοφορίας του. Και πράγματι έτσι έγινε! Ήρθε περίπου δέκα με είκοσι μέρες νωρίτερα κατά τους υπολογισμούς μας! Είχε όμως όλα τα χαρακτηριστικά του ώριμου μωρού, καθώς η σωματική του διάπλαση ήταν κανονική και το βάρος του πολύ ικανοποιητικό.

Τι τύχη είχε αυτό το μωρό μας! Να γεννηθεί σε μια πολύ μακρινή χώρα από την πατρίδα μας! Να γεννηθεί στην Αντίς Αμπέμπα της Αιθιοπίας σ' ένα τεράστιο Νοσοκομείο, που φέρει την προσωνομία GANDHI MEMORIAL HOSPITAL, που σημαίνει Νοσοκομείο στη μνήμη του Γκάντι. Ο Γκάντι ήταν μεγάλος Ινδός πολιτικός, στοχαστής και επαναστάτης. Υπήρξε η κεντρική μορφή του εθνικού κινήματος για την απελευθέρωση της πατρίδας του από τους Βρετανούς και εμπνευστής της παθητικής αντίστασης. Δηλαδή της αντίστασης χωρίς τη χρήση βίας εναντίον των καταπιεστών. Η διδασκαλία του επηρέασε το διεθνές κίνημα για την ειρήνη και μαζί με τον ασκητικό του βίο συνέτειναν στο να καθιερωθεί σαν ένα από τα παγκόσμια σύμβολα του 20ου αιώνα. Κάποιος νομπελίστας ποιητής της πατρίδας του, του έδωσε την προσωνομία Μαχάτμα που σημαίνει «μεγαλόψυχος». Δολοφονήθηκε το 1948 από ένα φανατικό ινδουιστή λίγο μετά την απελευθέρωση της πατρίδας του!

Πραγματικά μεγάλη ευτυχία είχε αυτό το μωρό μας, που γεννήθηκε στην καρδιά της Αφρικής! Ποιος το περίμενε από μας! Κανένας μας. Πήρε και το όνομα Ταρζανάκι, που θα το κουβαλάει σ' όλη του τη ζωή. Αυτό το μωρό γεννήθηκε μακριά από την πατρίδα μας, μακριά από τους δικούς μας και τους φίλους μας!

Το μυαλό μου εκείνες τις ώρες έκανε χίλιες δυο σκέψεις! Πρώτα σκεφτόμουν τη γυναίκα μου, που ξεγέννησε το παιδί μας ολομόναχη. Ξένη μέσα σε ξένους τόπους, ξένη μέσα σε αλλόγλωσσους και αλλόθρησκους ανθρώπους, ξένη μέσα σε ξένες μελαψές και μαύρες γυναίκες, αλλά πολύ χαρούμενες, πολύ γελαστές, πολύ φιλόξενες και πολύ περιποιητικές! Ξένη στην καρδιά της Αφρικής σ' ένα Νοσοκομείο της Αντίς Αμπέμπα χωρίς τη μητέρα της, χωρίς την πεθερά της και χωρίς κανένα από τους δικούς της. Είχε όμως εμένα, τον άνδρα της, και αυτό της ήταν αρκετό! Γιατί πολύ συχνά το έλεγε και το ξανάλεγε, ότι μπορούσε να με ακολουθήσει και στην άκρη της γης. Γιατί πολλές φορές κάποιιοι από τους δικούς της και τους φίλους μας της έλεγαν πού πάει εκεί κάτω στην Αφρική! Ξέρει τι θα συναντήσει! Πώς τολμάει στην κατάσταση που βρίσκεται να ταξιδέψει τόσο μακριά! Πώς θα αντιμετωπίσει τα διάφορα προβλήματα με τη γέννηση του παιδιού!

Εκείνες τις ώρες πολλές τέτοιες σκέψεις περνούσαν από το μυαλό μου. Πιο πολύ όμως η σκέψη μου πήγε στους δικούς μας στο χωριό. Ιδιαίτερα στην πεθερά μου, που λίγα χρόνια νωρίτερα είχε χάσει τον άνδρα της, και περίμενε κάθε μέρα από τη μακρινή Αντίς Αμπέμπα να ακούσει κάποιο καλό νέο από τη μοναχοκόρη της. Περίμενε να γεννηθεί το μωρό και νάναι οπωσδήποτε αγόρι για να πάρει το όνομα του άνδρα της. Όπως και έγινε αργότερα, όταν τον Αύγουστο του 1977 στο χωριό μας στην εκκλησία της Αγίας Παρασκευής βαπτίσαμε το μωρό και του δώσαμε το όνομα Εμμανουήλ. Χωρίς βέβαια να ξεχαστεί και η προσωνομία Ταρζανάκι, το άλλο όνομα που το είχε δώσει ο αδελφός του!

Γύρω στις επτά το πρωί, αφού οι νοσοκόμες είχαν ετοιμάσει τη γυναίκα μου, την οδήγησαν με το μωρό της πάνω σ' ένα φορείο σε κάποιο μικρό μοναχικό θάλαμο του πρώτου ορόφου της γυναικολογικής πτέρυγας. Τους ακολούθησα και εγώ και παρατήρησα ότι και οι θάλαμοι των ασθενών με τα κρεβάτια και τα άλλα έπιπλα και αντικείμενα ήταν σε πολύ καλή κατάσταση. Εκείνο που δεν ήταν συμβατό με όλα όσα είχα παρατηρήσει ως εδώ ήταν οι τουαλέτες των ασθενών. Η γυναίκα μου δεν μπόρεσε να τις επισκεφτεί ούτε μια φορά! Ζητούσε από τις νοσοκόμες τα κλειδιά από τις δικές τους τουαλέτες και εκείνες με πολύ ευχαρίστηση την εξυπηρέτούσαν!

Στις οκτώ η ώρα το πρωί άφησα τη γυναίκα μου στο δωμάτιό της και έτρεξα στο Ταχυδρομείο να τηλεφωνήσω στην Ελλάδα ότι η Ευαγγελία είχε γεννήσει αγόρι. Στην Ελλάδα εκείνη την ώρα ήταν επτά το πρωί, γιατί η ώρα Ελλάδας είναι μια ώρα πίσω από την τοπική ώρα Αντίς Αμπέμπα. Αμέσως άνοιξα γραμμή και τηλεφωνώντας στο σπίτι του κουνιάδου μου, όπου έμεινε η πεθερά μου, τους είπα τα ευχάριστα νέα. Η πεθερά μου το χάρηκε πολύ και ο πρώτος λόγος που βγήκε από το στόμα της ήταν ότι ένας ακόμη Μανόλης γεννήθηκε! Και ήταν ο τρίτος!

Αμέσως γύρισα στο χώρο των Σχολείων και έκανα το πρόγραμμά μου κανονικά. Οι συνάδελφοι μου έδωσαν τα συγχαρητήρια και μου ευχήθηκαν να μας ζήσει το Ταρζανάκι, που όλοι είχαν μάθει το όνομά του πριν καλά-καλά γεννηθεί. Η υπηρέτρια μας μόλις ήρθε το πρωί και δεν βρήκε τη «μαντάμ» στο σπίτι, αμέσως κατάλαβε το συμβάν και έτρεξε στο Νοσοκομείο. Κάθισε μαζί της αρκετή ώρα και πληροφόρησε τις αδελφές νοσοκόμες ποια ήταν η γυναίκα μου, τι ιδιαιτερότητες είχε και πώς έπρεπε να την περιποιούνται!

Στο Νοσοκομείο η Ευαγγελία παρέμεινε τέσσερες μέρες, ως τη Δευτέρα 1η Μαρτίου 1976. Είχε πολύ καλή περιποίηση και εξυπηρέτηση από το προσωπικό του Νοσοκομείου και, όπως έλεγε αργότερα στις διάφορες συζητήσεις, εξυπηρετήθηκε με το παραπάνω από τις μελαψές νοσοκόμες και μάλιστα καλύτερα από την Ελλάδα. Έλεγε μάλιστα ότι οι νοσοκόμες της πρόσφεραν ό,τι ζητούσε και ότι οι ίδιες επιζητούσαν να την εξυπηρετούν με ιδιαίτερη ευχαρίστηση και χαρά. Την περιποιούνταν πολύ ιδιαίτερα και επιδείκνυαν έναν υπερβολικό σεβασμό στο πρόσωπό της, που κάποιες φορές ξεπερνούσε τα επιτρεπτά όρια! Αυτό της έκανε μεγάλη εντύπωση και την προβλημάτισε πολύ. Συζητώντας αργότερα με τους φίλους μας και διηγώντας τη συμπεριφορά των νοσοκόμων απέναντί της, εκείνοι γελούσαν και αποφαινόταν ότι πράγματι οι ντόπιοι Αιθίοπες, άνδρες και γυναίκες, είναι φιλότιμοι, καλόκαρδοι και πολύ εξυπηρετικοί! Ιδιαίτερα στους ξένους από τους οποίους προφανώς περιμένουν και κάποια ανταπόδοση των υπηρεσιών του!

Τις μέρες που η Ευαγγελία βρισκόταν στο Νοσοκομείο στο σπίτι μαγείρευε η υπηρέτρια μας. Ο Δημήτρης είχε συνηθίσει και δεν είχε κανένα πρόβλημα να τρώει από όλα τα φαγητά της υπηρεσίας μας. Εγώ είχα κάποια προβλήματα, αλλά τα ξεπέρασα γρήγορα. Η Μούλου κάθε μέρα τα πρωινά έκανε τις δουλειές στο σπίτι και μετά παίρνοντας κάποια απαραίτητα πράγματα για την Ευαγγελία ανέβαινε στο Νοσοκομείο, όπου με τις αδελφές νοσοκόμες εξυπηρετούσε την κυρία της. Από εκεί έπαιρνε τα ρούχα του παιδιού και της ίδιας, τα έφερνε στο σπίτι και με τις ώρες τα έπλυνε καλά, τα στέγνωσε, τα σιδέρωνε και στην ώρα τους τα πήγαινε στο Νοσοκομείο!

Την άλλη μέρα, Σάββατο 28 Φεβρουαρίου, μετά το τέλος των μαθημάτων, έτρεξα στο Νοσοκομείο έχοντας μαζί μου και το γιο μας. Ο Δημήτρης ήθελε να δει τον αδελφό του και, όπως έλεγε συνεχώς στο δρόμο, ήθελε να τον φωνάξει με το όνομά του, να τον αποκαλέσει Ταρζανάκι για να δει, αν ανταποκριθεί στο άκουσμα του ονόματός του! Φτάνοντας στο Νοσοκομείο έκανε σα τρελός! Έτρεξε στη μάνα του, τη φίλησε και μετά άρχισε να φωνάζει στο μωρό το όνομά του. Εκείνο κοιμόταν ήρεμα στο κρεβατάκι και προφανώς δεν άκουγε όσα του έλεγε ο αδελφός του. Κάποια στιγμή όμως ξύπνησε και άρχισε να κλαίει. Τότε ο Δημήτρης ξετρελάθηκε από τη χαρά του, πιστεύοντας ότι ο αδελφός του ακούγοντας το όνομά του ανταποκρίθηκε!

Την επόμενη μέρα, Κυριακή 29 Φεβρουαρίου 1976, μετά τον εκκλησιασμό μας στην εκκλησία του Αγίου Φρουμεντίου επιστρέψαμε στην Κοινότητα με το αυτοκίνητο των Σχολείων. Μόλις φτάσαμε στο ύψος του Νοσοκομείου πάνω στον κεντρικό δρόμο, ζήτησα από τον οδηγό να σταματήσει για να κατεβούμε με το γιο μου και να επισκεφτούμε την Ευαγγελία με το Ταρζανάκι μας. Πήρα από το χέρι το Δημήτρη και σε λίγο μπήκαμε στο Νοσοκομείο. Τραβήξαμε στον πρώτο όροφο και μπαίνοντας στο θάλαμο της γυναίκας μου τη βρήκαμε να κλαίει απαρνήγορητα! Βλέποντας ότι έλειπε και το μωρό μας, αμέσως τη ρώτησα τι είχε συμβεί και πού βρισκόταν το παιδί μας. Εκείνη τότε με κλάματα μας είπε ότι εδώ και αρκετή ώρα κάποια νοσοκόμα πήρε το μωρό και, αν κατάλαβα καλά, θα το πήγαινε για μπάνιο. Πέρασε όμως αρκετή ώρα και ακόμη δεν μου το έφερε. Γι' αυτό ανησυχώ πολύ!

Κοντοστάθηκα για λίγο και ξαφνικά σαν από μηχανής θεός μου ήρθε κάτι στο μυαλό και της λέω: Μη φοβάσαι καθόλου, όλα τα μωρά εδώ είναι μελαψά ή μαύρα εκτός από το δικό μας. Πού θα το πάνε, θα το βρούμε! Το μοναδικό λευκό είναι το δικό μας! Ναι, μαμά, απάντησε και ο Δημήτρης. Μόνο το Ταρζανάκι μας είναι λευκό! Ακούγοντας αυτά και από το παιδί μας ξεθάρρεψε κάπως, αλλά ο πόνος της μάνας που της κλέβουν το παιδί της, δεν ηρεμεί εύκολα. Βγαίνοντας από το θάλαμο για να βρώ κάποια νοσοκόμα και να ρωτήσω, ήρθα αντιμέτωπος με τη νοσοκόμα, που έφερνε το μωρό στη μάνα του! Γύρισα πίσω με τη νοσοκόμα και εκείνη τοποθέτησε το παιδί στο κρεβατάκι του. Μας είπε διάφορα πράγματα

στα αιθιοπικά, που από αυτά πολύ λίγα καταλάβαμε. Αμέσως της μίλησα στα αγγλικά ότι η γυναίκα μου τρόμαξε με την καθυστέρηση της επαναφοράς του μωρού και εκείνη χαμογέλασε. Ιδιαίτερα γέλασε, όταν της είπα εκείνα που είχα πει νωρίτερα στη γυναίκα μου, ότι δηλαδή είναι το μοναδικό λευκό παιδί στο Νοσοκομείο και δεν υπήρχε φόβος να χαθεί! Η αιθιοπίδα νοσοκόμα ξεκαρδίστηκε στα γέλια και με πολλή ευγένεια δικαιολογήθηκε για την καθυστέρηση, λέγοντας ότι άργησε να επιστρέψει το μωρό, γιατί άργησε να ζεσταθεί το νερό στο θερμοσίφωνα. Έδειξε πραγματικά ότι λυπήθηκε πολύ και πηγαίνοντας κοντά στην Ευαγγελία έσκυψε, τη φίλησε και της είπε στα αγγλικά δυο φορές συγγνώμη. «Sorry -Sorry»! Γυρίσαμε με το Δημήτρη στο γνωστό μας χώρο των Σχολείων με τα πόδια, μόνο και μόνο για να δει το παιδί κάπως την πόλη, τους ανθρώπους της και την κίνηση στους δρόμους. Εντύπωση του έκαναν οι οπλισμένοι στρατιώτες που περιφέρονταν και η οχλαγωγία που γινόταν, όταν περάσαμε μπροστά από την Κόκκινη Πλατεία. Ήταν πολύς κόσμος μαζεμένος και άκουγαν κάποιους ομιλητές, που η διαπεραστική τους φωνή ακούγονταν σ' όλους τους γύρω χώρους. Στις επίμονες ερωτήσεις του μικρού παιδιού μου, έδωσα τις ανάλογες απαντήσεις, αλλά μάλλον δεν κατάλαβε τίποτε.

Την άλλη μέρα, Δευτέρα 1 Μαρτίου 1976, κατά το μεσημέρι μετά το τέλος των μαθημάτων πήγαμε με το Μήτσο στο Νοσοκομείο με το μικρό Φιατάκι του για να μεταφέρουμε στο σπίτι το Ταρζανάκι και τη μητέρα του. Πήγαμε μαζί στα γραφεία του Νοσοκομείου για να εκπληρώσω τις οικονομικές μου υποχρεώσεις. Το Μήτσο τον είχα μαζί μου προφανώς για να με βοηθήσει σε κάτι, που δεν θα μπορούσα να συνεννοηθώ με τους υπεύθυνους του Νοσοκομείου. Πρόσεξα ότι τα κατάφερα πολύ καλά και ευχαριστώντας τους ανθρώπους του Νοσοκομείου για την πολύ καλή περιποίηση της γυναίκας μου, πλήρως ό,τι μου ζήτησαν και εκείνοι μου έδωσαν ένα σημείωμα γραμμένο στα αιθιοπικά και αγγλικά με τα στοιχεία της γυναίκας μου και του παιδιού, χωρίς πουθενά να αναφέρεται το δικό μου όνομα! Αμέσως αναρωτήθηκα, γιατί άραγε; Γιατί στην Αιθιοπία αυτό τον καιρό δεν ενδιέφερε τις αρχές η πατρότητα του παιδιού! Το χαρτί αυτό το κράτησα πολλά χρόνια και τακτικά το διάβαζα για να θυμάμαι εκείνες τις αλησμόνητες σκηνές στο Νοσοκομείο! Σήμερα βρίσκεται στις αποσκευές του παιδιού μας!

Αμέσως μετά πήγαμε στο θάλαμο να παραλάβουμε την Ευαγγελία με το μωρό. Εκεί δυο αδελφές νοσοκόμες με την υπηρέτριά μας βοηθούσαν τη γυναίκα μου να μαζέψουν τα πράγματά της. Αποχαιρετώντας τις φιλότιμες αδελφές τις φιλοδώρησα με κάποια αιθιοπικά χάρτινα μπιρ για όλα όσα πρόσφεραν στη γυναίκα μου και ζήτησα να δω και τη μαία που την ξενένησε. Δυστυχώς όμως δεν τη βρήκαν, γιατί βρισκόταν εκτός υπηρεσίας. Ήθελα να την ευχαριστήσω και εκείνη για τα πολλά «κουράτζιο» που έλεγε στη γυναίκα μου κατά την ώρα της γέννησης του παιδιού! Αποχωρήσαμε με το Μήτσο κατεβαίνοντας τα σκολοπάτια του ορόφου, ενώ οι νοσοκόμες μας ξεπροβόδησαν με πολλούς τεμενάδες ως έξω στην αυλή του Νοσοκομείου!

Η νέα κατάσταση με το παιδί

Τακτοποιηθήκαμε στο μικρό σπιτικό μας και αμέσως αντιληφτήκαμε ότι με την άφιξη του νέου παιδιού δημιουργούνταν ένα μικρό πρόβλημα. Πού θα κοιμόταν το Ταρζανάκι μας! Δεν είχαμε κάποιο κρεβατάκι για το μωρό, αλλά και, αν είχαμε, δεν υπήρχε χώρος μέσα στην κρεβατοκάμαρη. Το διαμέρισμα είναι μικρό και είναι καμωμένο μόνο για έναν άνθρωπο, μάλιστα για μια κοπέλα Νηπιαγωγό! Εμείς με κάποιες μικρές αλλαγές το κάναμε να μπορούν να ζουν άνετα τρεις άνθρωποι. Και, δόξα τω Θεώ, βολευτήκαμε μια χαρά! Να όμως που οι περιστάσεις έφεραν να προστεθεί και ένας τέταρτος άνθρωπος, ο οποίος προφανώς είχε περισσότερα δικαιώματα! Πρώτα εξαιτίας της τρυφερότητας του ηλικίας και μετά εξαιτίας της χαράς και ευτυχίας που μας έφερε στη μακρινή Αιθιοπία! Για τους λόγους αυτούς είχε ανάγκη όχι μόνο από κρεβατάκι, αλλά και από ειδική φροντίδα και περισσότερη και καλύτερη περιποίηση!

Το απόγευμα της ίδιας μέρας, που επιστρέψαμε από το Νοσοκομείο, συζήτησα το πρόβλημα με τους γνωστούς φίλους και εκείνοι αμέσως μου πρότειναν να αγοράσω ένα πορτ-μπεμπέ, όπου θα κοιμόταν το μωρό. Κάνοντας βόλτες στην καταπράσινη αυλή συναντήσαμε και τους άλλους συναδέλφους. Ακούγοντας τη συζήτησή μας ο Διευθυντής του Δημοτικού μου λέει ότι σε μας κάπου υπάρχει ένα πορτ-μπεμπέ. Πράγματι ο κύριος Συκάς ήταν προθυμότερος στην εξυπηρέτηση των συναδέλφων! Είχε στις αποθήκες του Οικοτροφείου κάποιο πορτ-μπεμπέ από τα παιδιά του, το Γκάμπυ και την Ειρήνη. Γρήγορα έτρεξε στο διαμέρισμά του και μίλησε στη γυναίκα του σχετικά για το πορτ-μπεμπέ. Εκείνη μόλις πληροφορήθηκε από το σύζυγό της ότι έψαχνα κάποιο πορτ-μπεμπέ για το μωρό μας, αμέσως θυμήθηκε το καλό που της είχα κάνει, όταν την εξέτασα στα Αρχαία Ελληνικά και την Ιστορία για την απόκτηση του Ελληνικού Απολυτηρίου. Έτρεξε, το βρήκε και μας το έφερε για δώρο! Ήταν πραγματικά ό,τι μας έλειπε εκείνη την ώρα!

Το πορτ-μπεμπέ ήταν κατάλληλο και πολύ βολικό για το Ταρζανάκι μας! Το βολέψαμε εκεί μέσα και όλη την ημέρα το κρατούσε η γυναίκα μου στο σαλονάκι του μικρού σπιτικού. Με τη Μούλου έκαναν τις δουλειές του σπιτιού, ενώ εκείνο κοιμόταν του καλού καιρού. Το βράδυ το παίρναμε μέσα στην κρεβατοκάμαρη. Τοποθετούσαμε το πορτ-μπεμπέ πάνω σε δυο καρέκλες και παίρνοντάς τες δίπλα στο κρεβάτι μας κοιμόμασταν μια χαρά. Κατά τα πρωινά ευτυχώς οι φωνές των μικρών παιδιών του Νηπιαγωγείου, όσο δυνατές και να ήταν, δεν το εμπόδιζαν καθόλου! Ίσα-ίσα το νανούριζαν και κοιμόταν πιο ευχάριστα. Μερικές φορές με τις φωνές που άκουγε έμεινε ξάγρυπνο και ήταν σα να παρακολουθούσε τη φασαρία και το θόρυβο των μικρών παιδιών. Κάποιοι από τους φίλους μας έλεγαν πειραχτικά ότι το Ταρζανάκι πάει στο Νηπιαγωγείο από τα γεννοφάσκια του! Τις πρώτες μέρες έπινε το γάλα της μάνας του, ενώ αργότερα οικονομηθήκαμε με τα άλλα ξένα γάλατα που κατά καλή τύχη βρήκαμε στην αιθιοπική αγορά!

Έτσι η νέα μας ζωή άρχισε με καινούργια δεδομένα. Γίναμε πια τετραμελής οικογένεια! Τώρα απαιτούνταν περισσότερα έξοδα στην οικογένεια. Το μωρό χρειαζόνταν γάλατα, κρέμες, πούδρες, ρούχα και ένα σωρό άλλα βρεφικά προϊόντα, που είναι απαραίτητα για ένα μωρό. Ευτυχώς παρά τις ελλείψεις της αιθιοπικής αγοράς μπορούσαμε να τα βρούμε, έστω σε μικρές ποσότητες σε κάποια ξένα καταστήματα. Ειδικά με τα γάλατα είχαμε πρόβλημα, αλλά κάποτε μας υπέδειξαν ένα ολλανδικό γάλα σε σκόνη, που στην αγορά υπήρχε άφθονο, και λύσαμε το πρόβλημα. Το γάλα αυτό ονομαζόταν NIDO και ήταν πολύ κατάλληλο για το Ταρζανάκι μας. Υπήρχε στα καλά καταστήματα σε μεγάλα χάρτινα κουτιά και εξυπηρετούμασταν με τον καλύτερο τρόπο. Με το ίδιο γάλα η Ευαγγελία έκανε και πολύ καλό γιαούρτι. Για κάποια άλλα απαραίτητα βρεφικά είδη για το μωρό μας υπήρχε ένα ιταλικό κατάστημα της CHICCO, όπου τακτικά το επισκεπτόμασταν και ψωνίζαμε.

Το Ταρζανάκι μας τους πρώτους δεκαέξι μήνες της ζωής του μεγάλωσε μέσα σ' ένα φανταστικό περιβάλλον! Με το τέλος του σχολικού έτους 1976-77 αναχωρήσαμε οριστικά για την Ελλάδα, παρότι η απόσπασή μου είχε γίνει και για το επόμενο σχολικό έτος. Πραγματικά το μωρό μας μεγάλωσε σ' ένα εξάισιο περιβάλλον! Το κλίμα του τόπου, το καθαρό φυσικό περιβάλλον, η καθημερινή λιακάδα, το καταπράσινο τοπίο με τις μόνιμα «αιθαλείς» τριανταφυλλιές, τα τροπικά δέντρα, τα κίτρινα λουλούδια, που στόλιζαν όλους τους χώρους γύρω-γύρω είχαν συντελέσει στο να αναπτυχθεί τόσο καλά και είχαν τόσο

επηρεάσει τον οργανισμό του, που δεν είχε ανάγκη από τίποτε! Όλα αυτά το αναζωογόνησαν και το βοήθησαν να αναπτυχθεί πολύ κανονικά περισσότερο από ό,τι έπρεπε. Το υψόμετρο της πόλης το βοήθησε να αναπτύξει τους πνεύμονές του και να γίνει ένας καλός δρομέας, όπως συμβαίνει με τους δρομείς των αφρικανικών χωρών.

Το σλόγκαν των Αιθίοπων δεν ήταν μόνο ότι έχουν δεκατρείς μήνες λιακάδα, αλλά και ότι τα παιδιά στην Αιθιοπία μεγαλώνουν μόνα τους. Και πράγματι έτσι ήταν! Το δικό μας μωρό παιδίατρος δεν το κούραρε όσο χρόνο παραμείναμε στην Αντίς Αμπέμπα! Δε χρειάστηκε να το περιποιηθεί ποτέ κανένας γιατρός, ούτε ποτέ αρρώστησε για να χρειαστούμε την επικουρία κάποιου γιατρού. Μόνο που πηγαίναμε στο Νοσοκομείο, όταν απαιτούνταν να κάνει τα παιδικά εμβόλια, που ήταν πολλά. Ο μαιευτήρας γιατρός, που παρακολουθούσε την Ευαγγελία, κάποια από τις επόμενες μέρες μετά την επιστροφή μας από το Νοσοκομείο, ύστερα από δική μας επιθυμία, ήρθε στο χώρο των Σχολείων για να δει την ίδια αλλά και το Ταρζανάκι μας. Κάνοντας μια επισταμένη ιατρική επίσκεψη στη μάνα και το μωρό αποφάνθηκε ότι η υγεία και των δυο ήταν πολύ καλή. Εκείνο που μας επέστησε την προσοχή ήταν να κάνουμε όλα τα απαραίτητα εμβόλια του παιδιού στις καθορισμένες ημερομηνίες, όπως μας καθόρισε το Νοσοκομείο.

Τότε μιλήσαμε στο Βούλγαρο γιατρό ότι ο μεγάλος γιος μας, που πηγαίνει στην Α΄ τάξη του Δημοτικού, το μωρό το ονομάτισε Ταρζανάκι και ήθελε να το βαπτίσουμε με αυτό το όνομα, γιατί γεννήθηκε στην Αφρική, την πατρίδα του Ταρζάν! Ο γιατρός γέλασε με την καρδιά του και φεύγοντας μας είπε να μη χαλάσουμε το χατίρι του παιδιού μας. Και εμείς τον ακούσαμε και μέχρι σήμερα το παιδί μας το φωνάζουμε με τα δυο του ονόματα!

Μια ακόμη υποχρέωση είχαμε στο Ταρζανάκι μας. Έπρεπε να πάω στην Πρεσβεία μας να το δηλώσω για να πάνε όλα τα χαρτιά στην Ελλάδα και να καταχωρηθεί στην ατομική οικογενειακή μας μερίδα στο χωριό μας, την Αγία Παρασκευή Κοζάνης. Να καταχωρηθεί και να εγγραφεί και στα Μητρώα της Κοινότητας και να ακολουθήσει την οδό όλων των αρρένων παιδιών της πατρίδας.

Πράγματι την Τρίτη, 2 Μαρτίου 1976, μετά το τέλος των μαθημάτων μου πάλι με το Μήτσο και με το μικρό Φιατάκι του έχοντας μαζί μου το πιστοποιητικό του Νοσοκομείου με ένα αντίγραφο του πήγαμε στην Πρεσβεία μας για να κάνω τη δήλωση του παιδιού μου. Το κτίριο της Πρεσβείας για πρώτη φορά το επισκεπτόμουν και έμεινα έκπληκτος με όσα αντίκρισα. Ήταν στολισμένο με τέτοια αισθητική αντίληψη, που έμοιαζε με προθήκη του ελληνικού πολιτισμού. Είχε σ' όλους τους χώρους διάφορα εκμαγεία κλασικών αγαλμάτων και αναγλύφων, βυζαντινές εικόνες και νεότερα έργα νεοελλήνων καλλιτεχνών. Όλες οι εποχές του πολιτισμού μας σε αρμονική σύζευξη για να μπαίνει ο ξένος και να νιώθει μονομιάς το πνεύμα της πατρίδας μας, το φως και τον πολιτισμό της!

Ο Πρόξενος Παναγιώτης Κατσιμπάρος και η Αργυρούλα Μπρόφα, η σύζυγος του Δημήτρη Συκά, μας εξυπηρέτησαν με τον καλύτερο τρόπο. Μας ξενάγησαν στο ωραίο νεοκλασικό κτίριο και θαυμάσαμε την καλαισθητική ευαισθησία και αγωγή των ανθρώπων της Πρεσβείας μας. Συμπλήρωσα κάποια χαρτιά, ακριβώς τα ίδια με εκείνα της πατρίδας, τα υπέγραψα και με το Μήτσο επιστρέψαμε στη βάση μας. Το Προξενείο, όπως με διαβεβαίωσε η κυρία Αργυρούλα, θα έστελνε τα χαρτιά με το διπλωματικό σάκκο στο Υπουργείο Εξωτερικών στην Ελλάδα και από εκεί θα μεταβιβάζονταν στην Κοινότητά μας στην Κοζάνη.

Η ζωή συνεχίζεται. Η Μαρίκα του Σάββα στο Νοσοκομείο

Ο Μάρτιος του 1976 με τις φανταστικές του λιακάδες πέρασε χωρίς κάτι το ιδιαίτερο μέσα στο χώρο των Σχολείων μας, εκτός από το ότι το μωρό μας έγινε το σημείο αναφοράς όλων! Τα μαθήματα γίνονται κανονικά και το μικρό Ταρζανάκι αναπτύσσεται μέσα σ' ένα ιδανικό περιβάλλον! Τρώει κανονικά ό,τι του δίνει η μάνα του και σε λίγες μέρες άλλαξε όψη! Άρχισε να κινείται και να κλωτσάει μέσα στο πορτ-μπεμπέ του! Αμέσως καταλάβαμε ότι πολύ γρήγορα δεν θα το χωρούσε η «κλούβα», όπου το είχαμε κλείσει. Κάποιες στιγμές η Ευαγγελία το παίρνει αγκαλιά και το βγάζει έξω στην καταπράσινη αυλή και κάνει βόλτες μαζί του. Τότε γίνεται χαμός από τα παιδάκια του Νηπιαγωγείου και τα μεγαλύτερα του Δημοτικού. Όλα τρέχουν να το δουν, να το αγγίξουν και να παίξουν μαζί του. Μάθανε και το όνομά του και από μακριά όλα φωνάζουν: Το Ταρζανάκι, το Ταρζανάκι! Είναι μεγάλη η χαρά όλων μας! Της μαμάς, του Δημήτρη και δική μου!

Στα διαλείμματα πηγαίνω για λίγο στο σπίτι και δεν μπορώ να μπω μέσα, γιατί η είσοδος είναι γεμάτη από τα μικρά παιδιά του Νηπιαγωγείου και του Δημοτικού, που επιθυμούν να πλησιάσουν, να μιλήσουν και να παίξουν με το Ταρζανάκι! Δεν είναι μόνο τα παιδάκια που παραστέκονται στην είσοδο του σπιτικού μας. Κάποιες στιγμές και οι συνάδελφοι του Δημοτικού και ιδίως η Δασκάλα του γιου μας, η κυρία Μαίρη και η κυρία Τάι του Νηπιαγωγείου, επισκέπτονται το σπιτικό μας για να απολαύσουν το χαριτωμένο μας μωρό! Εκεί συναντούν και τη Μαρίκα του Σάββα και πίνουν τον πρωινό καφέ με την ηρεμία τους.

Η εντολή από το Νοσοκομείο, όπου ξεγένησε η Ευαγγελία, ήταν ότι πρέπει το μωρό μας μετά από είκοσι μέρες να κάνει το πρώτο εμβόλιο. Να ξαναγυρίσει στο ίδιο Νοσοκομείο, όπου θα του γινόταν το πρώτο εμβόλιο. Πριν συμπληρωθεί όμως το εικοσαήμερο ξαφνικά η Μαρίκα του Σάββα στις αρχές του δεύτερου δεκαήμερου του Μαρτίου ασθένησε από κάτι, που στην αρχή κανένας γιατρός δεν μπορούσε να αποφανθεί τι ακριβώς συνέβαινε στη γυναίκα. Ό,τι έτρωγε το έκανε εμετό και συνεχώς έχανε βάρος! Αμέσως με τις οδηγίες κάποιων φίλων και γονέων των μαθητών μας οδηγήθηκε σ' ένα Νοσοκομείο της πόλης, όπου δυστυχώς δεν υποχωρούσε ο πυρετός και η κατάσταση της Μαρίκας επιδεινούνταν!

Ο Μορφωτικός Ακόλουθος, ο συνάδελφος Θεολόγος Παναγιώτης Φούγιας με το αδελφό του Μητροπολίτη Μεθόδιο ανέλαβαν προσωπικά την υπόθεση της Μαρίκας! Με τις γνωριμίες τους μέσα στον κύκλο των ξένων αντιπροσωπειών της Αντίς Αμπέμπα βρήκαν κάποιο Βούλγαρο παθολόγο, ο οποίος επισκέφτηκε τη Μαρίκα στο Νοσοκομείο και αποφάνθηκε ότι η Μαρίκα είχε πρόβλημα με τον θυρεοειδή της αδένα και απαιτούνταν κάποια φάρμακα, που δυστυχώς δεν υπήρχαν στα φαρμακεία της πόλης. Ο Σάββας έγραψε αμέσως γράμμα στον κουνιάδο του στη Θεσσαλονίκη να προμηθευτεί τα σχετικά φάρμακα και να τα αποστείλει το γρηγορότερο στην Αντίς Αμπέμπα. Ευτυχώς όμως βρήκαν κάποια υποκατάστατα φάρμακα και παίρνοντάς τα η Μαρίκα σε λίγες μέρες άρχισε να συνέρχεται. Τα φάρμακα μετά από λίγες μέρες έφτασαν στην Αιθιοπία, αλλά η Μαρίκα είχε συνέλθει και είχε επιστρέψει στο διαμέρισμά τους στο Οικοτροφείο.

Εδώ οφείλω συμπληρώνοντας τα σχετικά με την ασθένεια της Μαρίκας να επαινέσω και να εξάρω την ευγενή χειρονομία των αδελφών Φούγια και ιδιαίτερα τη συμπαράσταση του συναδέλφου Παναγιώτη, που ανέλαβε προσωπικά το πρόβλημα της γυναίκας του Σάββα και το διεκπεραίωσε αισίως. Η βοήθειά του εκείνες τις κρίσιμες ώρες αποδείχτηκε αποφασιστική. Ο Σάββας και σήμερα ακόμη ευγνωμονεί το συνάδελφο Παναγιώτη όχι μόνο για την ηθική συμπαράσταση στο θέμα της Μαρίκας, αλλά και την υλική συμβολή προς το Βούλγαρο γιατρό. Ο Παναγιώτης πλήρωσε τον ξένο γιατρό, χωρίς να δεχτεί τίποτε από το Σάββα, που στο τέλος της ασθένειας της γυναίκας του επέμεινε να του δώσει ο,τιδήποτε πλήρωσε στο γιατρό!

Όλοι οι συνάδελφοι των Σχολείων και οι φίλοι Μήτσος Μποσνάκης με τη Μαρίζα, Διονύσης Χρυσικός με την Αγγελική και ο αειθαλής γέροντας Λευτέρης Μετάκος με τη Ζαουντίτου συμπαρασταθήκαμε το Σάββα και τη γυναίκα του. Πολλές φορές επισκεφτήκαμε τη Μαρίκα στο Νοσοκομείο και τους δώσαμε θάρρος ότι γρήγορα η Μαρίκα θα αναρρώσει. Περισσότερο τους ενισχύσαμε ψυχολογικά ότι η υπόθεση θα είχε καλό τέλος, αφού την

είχαν αναλάβει ο Μορφωτικός Ακόλουθος και πίσω απ' αυτόν σίγουρα ήταν και ο Δεσπότης μας. Έτσι η υπόθεση της ασθένειας της Μαρίκας είχε καλό τέλος και πριν από την Μεγάλη Εθνική Γιορτή της 25ης Μαρτίου η Μαρίκα βρισκότανε στο διαμέρισμά τους.

Εικόνα 20. Ο Επίσκοπος Μεθόδιος Φούγιας Εικόνα 19. Ο Δρ Παναγιώτης Φούγιας

Και τώρα ας επιστρέψουμε στο Ταρναζάκι μας. Έπρεπε την Παρασκευή 19 του μηνός Μαρτίου, που τελείωνε το εικοσαήμερο από την έξοδο της Ευαγγελίας από το Νοσοκομείο, να πάμε για το πρώτο εμβόλιο του παιδιού μας. Έτσι το μεσημέρι της ίδιας μέρας μετά το τέλος των μαθημάτων με το αυτοκίνητο του Διονύση Χρυσικού η Ευαγγελία και εγώ πήγαμε το μωρό μας στο ίδιο Νοσοκομείο, όπου γεννήθηκε, για να το κάνουμε το αντιφυματικό (B.C.G.) εμβόλιο. Η νοσοκόμα προφανώς με την ένεση το τσίμπησε πολύ δυνατά και το Ταρζανάκι έκλαψε πολύ. Ήταν η πρώτη φορά που ακούγαμε το μωρό μας να κλαίει τόσο δυνατά και να βγάζει δάκρυα στα ματάκια του! Μαζί του δάκρυσε και η Ευαγγελία, αλλά ο Διονύσης βλέποντας μάνα και γιο να κλαίνει και για να μας δώσει λίγο θάρρος απευθύνθηκε στο Ταρζανάκι και του λέει: Βρε συ, ο Ταρζάν δεν κλαίει, αλλά μόνο φωνάζει δυνατά και τσιρίζει να τον ακούσουν τα άλλα ζώα του δάσους!

Γυρίσαμε στην Κοινότητα με τα κλάματα του μωρού μας. Κάποτε ηρέμησε και πίνοντας το γαλατάκι του με το μπιμπερό της CHICCO το έριξε στον ύπνο. Η Ευαγγελία όμως ανησύχησε φοβούμενη μήπως το εμβόλιο είχε κάποιες παρενέργειες. Ευτυχώς καμία παρενέργεια δεν παρουσιάστηκε και όλα από την επόμενη μέρα κύλησαν σα μην συνέβη τίποτε! Το Ταρζανάκι άρχισε να πίνει το ολλανδικό γαλατάκι της NIDO και τα αιθιοπικά μαντζούνια που πλουσιοπάροχα μας έφεραν οι γυναίκες, που εργάζονταν στο χώρο της Κοινότητας!

Τις υπόλοιπες μέρες του Μαρτίου η ζωή μέσα στο χώρο των Σχολείων κυλάει ήρεμα, ενώ έξω στην πόλη, όπως μας λένε, το κακό περισσεύει! Εμείς με το σταγονόμετρο μαθαίνουμε το τι γίνεται έξω. Τα μαθήματα γίνονται κανονικά χωρίς να υπάρχει κάποιο πρόβλημα. Μια μικρή διακοπή έχουμε μόνο κατά την επέτειο της Εθνικής Εορτής της 25ης Μαρτίου, που είναι η επέτειος της απελευθέρωσης της πατρίδας μας από τον τουρκικό ζυγό.

Τη μέρα αυτή, που είναι Πέμπτη, έχουμε επίσημη αργία και τη γιορτάζουμε πανηγυρικά με εκκλησιασμό όλων των Σχολείων στην εκκλησία της Κοινότητας. Ο Σεβασμιότατος συνεπικουρούμενος από τον αρχιμανδρίτη Προτέριο λαμπρύνει με τα επίσημα και φανταχτερά του άμφια τη Θεία Λειτουργία. Την εκδήλωση πλαισιώνουν με την παρουσία τους ο Πρέσβης, ο Πρόξενος και άλλοι ανώτεροι υπάλληλοι της Πρεσβείας μας, το Διοικητικό Συμβούλιο της Κοινότητας, το Συμβούλιο του «Ολυμπιακού» και πολλοί ομογενείς. Οι εκπαιδευτικοί με τα καλά τους στέκονται μπροστά από τους μαθητές τους, που αρκετοί είναι ντυμένοι με εθνικές στολές (τσολιάδες), ενώ οι μαθήτριες είναι ντυμένες «αμαλίες». Οι σηματοφόροι των δυο Σχολείων κρατούν περήφανα την Ελληνική Σημαία. Τον πανηγυρικό

της ημέρας εκφωνεί ο Μορφωτικός Ακόλουθος και τονίζει τη σημασία και το βαθύτερο νόημα της 25ης Μαρτίου 1821.

Το απόγευμα στη μεγάλη αίθουσα διαλέξεων του Οικοτροφείου γίνεται παλλαϊκή γιορτή με όλους τους επισήμους της Πρεσβείας μας και της Κοινότητας. Γίνεται και πάλι ομιλία σχετική με τη γιορτή και απαγγέλλονται από τις «αμαλίες» και τους τσολιάδες πολλά ποιήματα για τον ξεσηκωμό των προγόνων μας. Ενδιάμεσα παίζονται κάποια πατριωτικά θεατρικά δρώμενα και ο κόσμος που έχει κατακλύσει την αίθουσα χειροκροτεί και ζητωκραυγάζει. Πολύ ωραία και συγκινητική εκδήλωση! Όλα θυμίζουν Ελλάδα! Μια νέα Ελλάδα υπάρχει στην καρδιά της Αφρικής. Ποτέ μου δεν το περίμενα ότι οι ομογενείς θα γιόρταζαν καλύτερα τις εθνικές επετείους από την πατρίδα! Με την πάροδο του χρόνου το κατάλαβα!

Εικόνα 21. Ο Δημήτρης τσολιάς με μαθήτριες του Γυμνασίου. 25 Μαρτίου 1976

Μέσα στο μήνα Μάρτιο κάθε χρόνο συμπίπτει να έχουμε το μεγαλύτερο τμήμα της Μεγάλης Τεσσαρακοστής. Τότε κάθε Παρασκευή όλοι οι Ορθόδοξοι Χριστιανοί στις εκκλησίες μας εξυμνούμε την Υπεραγία Θεοτόκο με ένα από τα σπουδαιότερα υμνογραφικά κείμενα της βυζαντινής περιόδου. Είναι ο Ακάθιστος Ύμνος, οι δημοφιλείς Χαιρετισμοί ή τα Χαιρονύμφια της Παναγίας, όπως επικράτησε να λέγονται. Ο Ύμνος αυτός ψάλλεται το απόγευμα κάθε Παρασκευής σε τέσσερες στάσεις και αρχίζει από την πρώτη Παρασκευή μετά την Κυριακή της Τυροφάγου ή της Μεγάλης Αποκριάς, όπως τη λέει ο λαός μας. Την πέμπτη Παρασκευή ψάλλεται ολόκληρος ο Ακάθιστος Ύμνος μέσα σε μια κατανυκτική ατμόσφαιρα.

Κάθε Κυριακή με το αυτοκίνητο της Κοινότητας ανεβαίνουμε στο κέντρο της πόλης, όπου βρίσκεται η εκκλησία του Αγίου Φρουμεντίου και εκκλησιαζόμαστε. Τώρα τη Μεγάλη Τεσσαρακοστή έχουμε και ένα δεύτερο εκκλησιασμό, που γίνεται κάθε Παρασκευή το απόγευμα, που ψάλλονται οι Χαιρετισμοί προς τιμήν της Παναγίας. Το αυτοκίνητο ξεκινάει από το χώρο των Σχολείων γεμάτο με μαθητές και εκπαιδευτικούς και πάει στην εκκλησία για την παρακολούθηση των Χαιρετισμών. Μερικές φορές κάνει πολλά δρομολόγια.

Τον καιρό αυτό της Μεγάλης Τεσσαρακοστής του 1976 η οικογένειά μου έγινε τετραμελής. Προστέθηκε και το μικρό Ταρζανάκι, που τώρα διανύει τις πρώτες του βδομάδες. Σύμφωνα με τα καθιερωμένα της Ορθόδοξης Χριστιανικής Λατρείας μόλις η λεχώνα συμπληρώσει τις σαράντα μέρες πρέπει να πάει στην εκκλησία και να διαβάσει την ευχή του σαραντισμού. Το σαρανταήμερο από τη γέννηση του μωρού μας συμπληρωόταν στις 8 Απριλίου και έπρεπε να πάμε στην εκκλησία για τα καθιερωμένα. Ρωτήσαμε το Σεβασμιότατο και εκείνος μας έδωσε εντολή ο σαραντισμός της Ευαγγελίας με το μωρό να γίνει την Παρασκευή 10 Απριλίου που ήταν η τελευταία Παρασκευή των Χαιρετισμών και θα ψαλλόταν ολόκληρος ο Ακάθιστος Ύμνος.

Πράγματι με τον ερχομό του Απριλίου του 1976 και τη δεύτερη Παρασκευή στις 10 του μήνα μαζί με τα παιδιά και τους εκπαιδευτικούς ανέβηκε στο αυτοκίνητο της Κοινότητας και η γυναίκα μου με το Ταρζανάκι και τραβήξαμε για την εκκλησία του Αγίου Φρουμεντίου. Ήταν η πρώτη φορά που το μωρό μας εκκλησιαζόταν με τη μάνα του! Πριν αρχίσει η ακολουθία του Ακάθιστου Ύμνου ο αρχιμανδρίτης Προτέριος παρέλαβε την Ευαγγελία και στον πρόναο του ναού διάβασε την ευχή του σαραντισμού. Αμέσως μετά πήρε το μωρό στην αγκαλιά του και, σαν άλλος Πρεσβύτες Συμεών, το εισήγαγε στον κυρίως ιερό ναό ακολουθούμενος από την Ευαγγελία και μένα. Μετά το μετέφερε μέσα στο Άγιο Βήμα και, αφού το περιέφερε γύρω από την Αγία Τράπεζα και το εναποθέτησε για λίγο πάνω, βγήκε έξω και το παρέδωσε

στη μητέρα του. Εκείνη και εγώ παραμείναμε στον κυρίως ναό και αρχίζοντας από την εικόνα της Παναγίας και οι δυο μας ασπαστήκαμε όλες τις άγιες εικόνες του τέμπλου με πολλή ευλάβεια και ευχαριστήσαμε τον Πανάγαθο Θεό που μας αξίωσε να φέρουμε στον κόσμο μακριά από την πατρίδα ένα πανέμορφο μωρό!

Λίγο μετά άρχισε η ακολουθία του Ακάθιστου Ύμνου. Ο Σεβασμιότατος με τα επίσημα άμφια στέκεται πάνω στο Δεσποτικό Θρόνο και ευλογεί όλους τους παραβρισκομένους. Ο αρχιμανδρίτης Προτέριος θυμιατίζει τον κόσμο που γέμισε ασφυκτικά το χώρο της εκκλησίας. Κάποτε ο Σεβασμιότατος κατεβαίνει από το Δεσποτικό Θρόνο, στέκεται στο μέσο του ναού μπροστά στην εικόνα της Παναγίας και εκφωνεί την πρώτη στάση των Χαιρετισμών: «Άγγελος Πρωτοστάτης ουρανόθεν επέμφθη ειπείν τη Θεοτόκω το χαίρε...». Οι πιστοί παρακολουθούμε με ευλάβεια και προσοχή και τις υπόλοιπες τρεις στάσεις με τα πολλά «Χαίρε» του Αγγέλου προς την Παναγία μας από τον αρχιμανδρίτη Προτέριο. Τα τροπάρια των Καταβασιών: «Ανοίξω το στόμα μου..» και το κοντάκιο: «Τη υπερμάχω στρατηγώ τα νικητήρια..» ακούγονται να ψάλλονται από τον μελωδικότατο Αναστάσιο Τσιλίδη, το Μορφωτικό Ακόλουθο και τους άλλους ιεροψάλτες. Στο τέλος της ακολουθίας το «Άσπιλε, αμόλυντε, άχραντε ...» έψαλε ο υποφαινόμενος μπροστά στην εικόνα της Υπεραγίας Θεοτόκου, ενώ το «Δός ημίν, Δέσποτα,..» ο συνάδελφος Νίκος Σαρρόπουλος. Ήταν μια καταπληκτική εμπειρία!

Ο Απρίλιος είναι και αυτός από καιρικά φαινόμενα φανταστικός μήνας. Ο καιρός στις καλύτερες ώρες του! Η θερμοκρασία ιδανική! Το μεσημέρι 27 βαθμούς πάνω από το μηδέν, ενώ το βράδυ κατεβαίνει μέχρι τους 10. Ο καταγάλανος ουρανός στις δόξες του! Ούτε ένα συννεφάκι στον ορίζοντα. Μόνο τα αεροπλάνα, που διασχίζουν τον ουρανό, αντικρίζουμε τούτη την εποχή. Το αεροδρόμιο είναι κοντά μας και όλα τα αεροπλάνα που προσγειώνονται στις Αντίς Αμπέμπα πετούν κατά κανόνα πάνω από τα κεφάλια μας. Περνάνε όμως και κάποια παράξενα αεροπλάνα ως προς την κατασκευή τους, που δεν ξέρουμε την εθνικότητά τους. Ρωτούμε τους παλιούς και παίρνουμε την απάντηση ότι είναι αμερικάνικα. Δεν είναι από τα συνηθισμένα ως προς το σχήμα και τη μορφή τους!

Ευτυχώς η φύση μας χαμογελάει και όπως λέει ο εθνικός μας ποιητής «έστησε ο έρωτας χορό με τον ξανθό Απρίλη και η φύση ήυρε την καλή και τη γλυκειά της ώρα». Τα δέντρα, τα λουλούδια, οι τριανταφυλλιές, το καταπράσινο χαλί της αυλής στολίζουν το χώρο των Σχολείων και η ζωή για μας εδώ μέσα στους περικλειστούς τοίχους κυλάει ήρεμα και με κανονικούς ρυθμούς!

Τα μαθήματα σταματούν για τις διακοπές του Πάσχα στις 17 Απριλίου το Σάββατο του Λαζάρου. Τα παιδιά του Οικοτροφείου, που κατάγονται από μακρινές περιοχές ή άλλες χώρες, φεύγουν για τις ιδιαίτερες πατρίδες τους, όπως είχαν κάνει και τις διακοπές των Χριστουγέννων. Οι συνάδελφοι κάνουν τα προγράμματά τους και φροντίζουν να ξεπορτίσουν από την πόλη, όσοι βέβαια μπορούν.

Το Πάσχα του 1976 στην Αντίς Αμπέμπα

Την Κυριακή των Βαΐων, 18 Απριλίου 1976, εκκλησιαζόμαστε στον Ιερό Ναό της Κοινότητας στον Άγιο Φρουμέντιο και παίρνουμε τα βάγια από το χέρι του Σεβασμιότατου. Όσα παιδιά έχουν μείνει στο Οικοτροφείο και σχεδόν όλοι οι συνάδελφοι με τις γυναίκες και τα παιδιά τους παραβρισκόμαστε στον εκκλησιασμό, όπου απολαμβάνουμε μια εξαιρετική Θεία Λειτουργία με επικεφαλής το Σεβασμιότατο, τον αρχιμανδρίτη Προτέριο και τον καλλίφωνο πρωτοψάλτη μας, τον «άγιο» Αναστάσιο Τσιλίδη. Οι ομογενείς, όσοι έχουν απομείνει και είναι αρκετοί, με τις γυναίκες και τα παιδιά τους ομοθυμαδόν πλαισιώνουν και γεμίζουν ασφυκτικά το χώρο της εκκλησίας. Μεγάλη μέρα η Κυριακή των Βαΐων, όπως συμβαίνει και σ' όλες τις πόλεις και τα χωριά της πατρίδας!

Από αύριο αρχίζει η Μεγάλη Εβδομάδα και για όλους μας είναι επιτακτική ανάγκη κάθε απόγευμα να παρακολουθούμε τις άγιες αγρυπνίες. Στην έξοδό μας στην αυλή της εκκλησίας στις ιδιαίτερες συζητήσεις μας επιμένουμε ότι οπωσδήποτε πρέπει να εκκλησιαστούμε το απόγευμα της Μεγάλης Τρίτης για να απολαύσουμε το τροπάριο της Κασσιανής. Αλλά και τη Μεγάλη Πέμπτη και τη Μεγάλη Παρασκευή δεν είναι δυνατό να απουσιάσουμε από τις κατανυκτικές αγρυπνίες των Αγίων Παθών και του Επιταφίου Θρήνου του Κυρίου μας! Ελπίζουμε ότι δε θα χάσουμε καμιά από τις άγιες αυτές μέρες και θα παραβρεθούμε τουλάχιστο στις σημαντικότερες αγρυπνίες!

Πράγματι τη Μεγάλη Εβδομάδα είχαμε κανονικό ρυθμό στη ζωή μας. Τα πρωινά απολαμβάναμε τη φύση κάνοντας σουηδική γυμναστική στην καταπράσινη αυλή και μετά τις δέκα η ώρα συνήθως οι εναπομείναντες εκπαιδευτικοί και μαθητές χωριζόμασταν σε δυο ομάδες και παίζαμε ποδόσφαιρο. Άλλοτε κατεβαίναμε στον «Ολυμπιακό», όπου πίναμε τον καφέ μας και παρακολουθούσαμε τους ξένους να παίζουν Τέννις ή Μπάσκετ ή ανεβαίναμε στην πόλη.

Όσοι εκπαιδευτικοί σιτιζόμαστε στα σπίτια μας είμαστε υποχρεωμένοι να επισκεπτόμαστε τα κοντινά σούπερ μάρκετ για να κάνουμε τα ψώνια μας. Τακτικά πηγαίνουμε στο μεγάλο σούπερ μάρκετ του BABIS, που βρίσκεται στα ανατολικά της πόλης και ανήκει σ' έναν ομογενή από το Βόλο. Συνήθως όμως ψωνίζουμε από τα σούπερ μάρκετ που βρίσκονται στον κεντρικό δρόμο, γιατί είναι κοντά μας. Αλλά και γιατί μας οδηγούν στο κέντρο της πόλης, όπου υπάρχουν το Ταχυδρομείο και τα άλλα Δημόσια κτίρια και οι Τράπεζες. Στο δρόμο αυτό υπάρχει και το σούπερ μάρκετ του Πολυταρίδη, ενός άλλου ομογενή, που επιστρέφοντας στη βάση μας το επισκεπτόμαστε και κάνουμε κάποια ψώνια. Σ' αυτό το σούπερ μάρκετ βρήκα το ολλανδικό γάλα της NIDO και έλυσα το πρόβλημα για το Ταρζανάκι!

Το απόγευμα της Μεγάλης Τρίτης με το αυτοκίνητο της Κοινότητας ανεβήκαμε στην εκκλησία μας και απολαύσαμε την ακολουθία της αγρυπνίας. Στο τέλος ακούσαμε το τροπάριο της Κασσιανής: «Κύριε, η εν πολλαίς αμαρτίαις περιπεσούσα γυνή...» από τον πρωτοψάλτη μας Τσιλίδη και όλοι φύγαμε συγκινημένοι. Στο δρόμο μέσα στο αυτοκίνητο συζητώντας με τους συναδέλφους και τους μαθητές για το ποια ήταν η Κασσιανή, μου δόθηκε η ευκαιρία να αναπτύξω εν συντομία τις γνώσεις μου και να τους διηγηθώ όλα τα σχετικά με την Κασσιανή και τον αυτοκράτορα του Βυζαντίου Θεόφιλο.

Μόλις φτάσαμε στο σπίτι ο Δημήτρης ξανάφερε το θέμα της Κασσιανής και υποχρεώθηκα να ξαναμιλήσω στο παιδί μου με περισσότερες λεπτομέρειες για τη ζωή της Κασσιανής. Το παιδί μας ήταν πολύ περίεργο για τα ιστορικά πρόσωπα. Ιδιαίτερα ήθελε να του διηγηθώ όλο το ιστορικό και το διάλογο που είχε η Κασσιανή με τον αυτοκράτορα. Του είπα ότι στα βυζαντινά χρόνια, όταν έγινε αυτοκράτορας ο Θεόφιλος και, επειδή ήταν ανύπανδρος, η μητριά του Ευφροσύνη μάζεψε στο παλάτι όλες τις όμορφες κοπέλες της αυτοκρατορίας για να διαλέξει ο παραγιός της την καλύτερη. Ο Θεόφιλος περνώντας μπροστά από τις καλλονές σταμάτησε στην Κασσιανή και αντικρίζοντας την πάγκαλη ομορφιά της είπε: «εκ γυναικός ερρή τα χείρω», δηλαδή από τη γυναίκα προήλθαν τα μεγαλύτερα κακά, υπονοώντας βέβαια την Εύα, γιατί εξαιτίας της δημιουργήθηκε το προπατορικό αμάρτημα. Η Κασσιανή με το σπινθηροβόλο πνεύμα και την ετοιμότητα του λόγου της αμέσως του απάντησε: «και εκ γυναικός ερρή τα κρείττω» υπονοώντας καθαρά την Παναγία! Ότι δηλαδή και από τη γυναίκα προήλθαν τα καλύτερα. Και εννοούσε ότι η σωτηρία του ανθρωπίνου γένους

προήλθε από την ενσάρκωση του Ιησού Χριστού μέσω της Παναγίας. Τότε ο Θεόφιλος θύμωσε και τραυματισμένος από τον εγωισμό του δεν επέλεξε για αυτοκράτειρα την Κασσιανή, αλλά την αμέσως επόμενη καλλονή, που ήταν η Θεοδώρα!

Τη Μεγάλη Πέμπτη ξαναπήγαμε στην εκκλησία και για μια ακόμη φορά απολαύσαμε τα κατανυκτικά τροπάρια των Αγίων Παθών. Μαζί μου έχω και το γιο μου, που μαζί με τα υπόλοιπα παιδάκια παρακολουθεί με μεγάλη προσοχή την ακολουθία των Παθών, παρότι είναι ένα ζωντανό παιδί και δύσκολα τιθασεύεται. Όταν ο πρωτοψάλτης Τσιλίδης στο κέντρο του ναού και κάτω από τον ξύλινο Σταυρό έψαλλε το: «Σήμερον κρεμάται επί ξύλου...», απόλυτη σιωπή επικράτησε μέσα στο χώρο της εκκλησίας. Αυτή η σκηνή μέσα στην εκκλησία εντυπωσίασε το παιδί μου και, όταν επιστρέψαμε στο σπίτι, μου ζήτησε και πάλι να του διηγηθώ όλα τα σχετικά με τη ζωή του Χριστού και τα Άγια Πάθη, που έζησε μέσα στην εκκλησία. Του είπα αρκετά, αλλά η ημερήσια κόπωσή του με τα παιχνίδια στην καταπράσινη αυλή και η πολύωρη παρακολούθηση της ακολουθίας στην εκκλησία, του έκαναν να ανοιγοκλείνει συνεχώς τα μάτια του και γρήγορα το οδήγησαν να πέσει κατάκοπο στο κρεβάτι χωρίς να φάει κάτι για βραδινό. Ο Δημήτρης από μικρός ήταν παράξενο παιδί! Του άρεσαν πολύ τα παιχνίδια, αλλά του άρεσαν και οι ιστορίες και ήθελε σώνει και καλά να του λέω κάποια ιστορία πριν κοιμηθεί!

Τη Μεγάλη Παρασκευή το απόγευμα πήγαμε νωρίτερα στην εκκλησία για να κάνουμε και κάποια βόλτα στα γύρω καταστήματα. Ο Δημήτρης κάποια στιγμή, καθώς κάναμε βόλτες, βλέπει ένα γυράδικο. Η τσίκνα με τα ψημμένα κρέατα του χτύπησε στη μύτη. Αμέσως ζήτησε να του πάρω ένα σάντουιτς με γύρο, γιατί έλεγε ότι τάχα ήταν πεινασμένος. Του εξήγησα ότι σήμερα είναι Μεγάλη Παρασκευή και δεν επιτρέπεται να τρώμε κρέας. Στην αρχή κάπως συγκρατήθηκε, αλλά φαίνεται ότι η πείνα και η μυρωδιά των ψημμένων κρεάτων τον είχαν ξελιγώσει. Επέμεινε τόσο πολύ, που στο τέλος δεν μπόρεσα να του αρνηθώ. Επέμεινε όμως ότι έπρεπε να πάρω και έναν άλλο γύρο για τον εαυτό μου! Του εξήγησα για δεύτερη φορά ότι δεν επιτρέπεται να τρώμε κρέας τη Μεγάλη Παρασκευή και ότι κάποιοι πιστοί χριστιανοί τη μέρα αυτή δεν τρώνε τίποτε. Το παιδί όμως είναι ατίθασο και επιμένει! Παίρνω και δεύτερο σάντουιτς με την προοπτική να το καταναλώσει ο ίδιος. Δυστυχώς όμως στις πιέσεις του παιδιού μου υπέκυψα και εγώ στον πειρασμό!

Τρώγοντας και κάνοντας βόλτα γύρω από την εκκλησία συναντήσαμε ένα κατάστημα με ρολόγια και χρυσαφικά. Μπήκα μέσα με το παιδί και το μάτι μου έπεσε στα αστραφτερά ρολόγια χειρός. Η πωλήτρια γρήγορα κατάλαβε τι ζητούσα και μας εξυπηρέτησε με πολύ χαμόγελο. Μας έδειξε πολλά είδη ρολογιών και εκείνο που μου έκανε εντύπωση ήταν ότι η κοπέλα επέμεινε να πάρω κάποιο ρολόγι γιαπωνέζικης προέλευσης. Το τόνιζε συνεχώς ότι είναι νέας τεχνολογίας και ότι είναι πολύ της μόδας. Αυτά ήταν τα SEIKO με τις γυαλιστερές καδένες και τα CITIZEN με τα πρασινοχρυσίζοντα κατράνς. Τα περιεγράστηκα αρκετή ώρα, ώσπου να αποφασίσω. Στο έλος έκανα το χατήρι του παιδιού μου, που διάλεξε ένα βαρύ και ακριβό CITIZEN με ανοιχτό πράσινο φόντο. Αργότερα από το ίδιο κατάστημα αγόρασα και ένα άλλο γυναικείο ρολόγι ίδιας μάρκας για την Ευαγγελία.

Κάποτε χτύπησε η καμπάνα της εκκλησίας και γυρίσαμε στον ιερό ναό του Αγίου Φρουμεντίου για να παρακολουθήσουμε την ακολουθία του Επιταφίου Θρήνου. Πολλά από τα παιδιά του Δημοτικού και του Γυμνασίου κρατούν στα χέρια τους μικρά βιβλιαράκια με τον Επιτάφιο Θρήνο. Ψάλλουν μόνα τους την πρώτη στάση: «Η ζωή εν τάφω» και οι παιδικές τους φωνές αντιλαλούν χαρούμενα σ' όλο το χώρο της εκκλησίας. Τα αγόρια από τη μια μεριά, τα κοριτσάκια από την άλλη. Το «Αξιόν εστι» το αρχίζει ο Σεβασμιότατος με τη βαρεία του φωνή, ενώ ο υψίφωνος πρωτοψάλτης μας σηκώνει τη δική του φωνή και εκπλήσσει ευχάριστα όλο το εκκλησίασμα. Τα παιδιά ξαναρχίζουν την τρίτη στάση: «Αι γενναιά πάσαι...» και τελειώνει η κατανυκτική ακολουθία του Επιταφίου με την Ταφή του Κυρίου, που γίνεται έξω στο προαύλιο του ναού με όλο το εκκλησίασμα να παρακολουθεί τη θεία μυσταγωγία με πολλή κατανύξη. Το στρατιωτικό καθεστώς από την επικράτησή του εδώ και δυο χρόνια δεν επιτρέπει να γίνεται η περιφορά του Επιταφίου στην πόλη. Στα παλιότερα χρόνια, όπως λένε οι ομογενείς, κάνανε ένα μεγάλο κύκλο γύρω από την εκκλησία με ψαλμωδίες και πολύ κόσμο να ακολουθεί.

Το βράδυ, που επιστρέψαμε στο σπιτικό μας, ο Δημήτρης διηγήθηκε στη μάνα του όλα όσα κάναμε το απόγευμα, αλλά και όσα έζησε μέσα στην εκκλησία με τον Επιτάφιο Θρήνο. Ιδιαίτερα της τόνισε το «κατόρθωμά» μας! Ότι πριν πάμε στην εκκλησία κάναμε κάποιες βόλτες στα γύρω καταστήματα και ότι φάγαμε από ένα σάντουιτς με γύρο. Ακόμη ότι από ένα κατάστημα με χρυσαφικά και ρολόγια αγοράσαμε ένα πολύ ωραίο ρολόγι. Η Ευαγγελία δεν έδωσε σημασία στην αγορά του ρολογιού, αλλά με πολλή αυστηρότητα μας κατσάδιασε

και τους δυο και περισσότερο εμένα, γιατί φάγαμε κρέας τούτη τη μέρα, που είναι Άγια Μέρα!

Κάποτε όμως θέλησε να δει και το ρολόγι, που αγοράσαμε. Το χάρηκε πολύ και, ενώ μας έδινε συγχαρητήρια για την αγορά του ρολογιού, μας κατσάδιασε για δεύτερη φορά για την ανεπίτρεπτη πράξη μας, που φάγαμε κρέας τη Μεγάλη Παρασκευή! Τότε δικαιολογήθηκα ότι εμείς είμαστε μακριά από την πατρίδα και θεωρούμαστε οδοιπόροι, οπότε επιτρέπεται σύμφωνα με τα καθιερωμένα του λαού μας! Στο τέλος όμως ζήτησε να της πάρουμε και αυτήν ένα παρόμοιο ρολόγι, όταν ξαναπάμε στην εκκλησία. Πράγμα που έγινε λίγους μήνες αργότερα.

Τα ρολόγια αυτά τα φορέσαμε πολύ στην Ελλάδα, όταν επιστρέψαμε. Της γυναίκας μου μάλιστα ήταν πολύ φανταχτερό και πολλές φορές κάποιες από τις φίλες της το ζητούσαν να το φορέσουν σε κάποιες επίσημες εκδηλώσεις! Τα ρολόγια αυτά επιζούν ακόμη στις αποσκευές μας! Το δικό μου μάλιστα όχι μόνο επιζεί, αλλά εργάζεται και πολύ καλά, αν και πέρασαν από τότε σαράντα χρόνια περίπου, όσα έχει και το Ταρζανάκι μας. Κάποτε το φοράω με πολλή συγκίνηση για να θυμάμαι τις καλές, αλλά και τις άσχημες μέρες, που περάσαμε στην Αντίς Αμπέμπα. Το ίδιο ρολόγι φόρεσε και το Ταρζανάκι, όταν έγινε φοιτητής στο Α.Π.Θ., αλλά σήμερα το εγκατέλειψε σε μένα, γιατί προτιμάει τα νέα μοντέλα. Την Ανάσταση γιορτάσαμε πανηγυρικά το πρωί της 25ης Απριλίου, όχι τα μεσάνυχτα εξαιτίας του καθεστώτος. Έξω στο προαύλιο της εκκλησίας οι επίτροποι στήσανε μια εξέδρα και από εκεί ο Σεβασμιότατος Μεθόδιος με τον αρχιμανδρίτη Προτέριο και τους ιεροψάλτες έψαλλαν το: «Χριστός Ανέστη» και το: «Αναστάσεως ημέρα λαμπρυνθώμεν λαοί...». Οι ομογενείς είχαν κατακλύσει το μικρό χώρο της αυλής της εκκλησίας και οι γυναίκες τους φορώντας τις βαρύτιμες γούνες έκαναν την επίδειξή τους. Εξαιτίας των κλιματολογικών συνθηκών στην Αντίς Αμπέμπα δεν έχουν άλλη μέρα να επιδείξουν τα πολυτελή τους ρούχα, παρά μόνο το βράδυ στην Ανάσταση! Όλο το σκηνικό της γιορτής ήταν μια καταπληκτική εμπειρία, που δεν μπορούσα να φανταστώ! Μόλις ακούστηκε το: «Χριστός Ανέστη», πολλά βεγγαλικά φώτισαν τον ουρανό και οι χαιρετισμοί, τα χρόνια πολλά και τα αλληλοφιλήματα έδιναν και έπαιρναν. Τα κόκκινα αυγά έκαναν την εμφάνισή τους και ο θόρυβος με το τσουγκρισμά τους ακουγόταν σε μεγάλη έκταση. Πολλές εκατοντάδες οι ομογενείς με τα παιδιά τους, αλλά και άλλοι ορθόδοξοι άλλων εθνοτήτων παραβρίσκονται στη Μεγάλη Εορτή της Ανάστασης του Κυρίου. Είναι Αρμένιοι, Άραβες, Αιγύπτιοι και αρκετοί ορθόδοξοι από τις ανατολικές χώρες της Ευρώπης!

Μετά την ακολουθία της Ανάστασης φύγαμε για το σπιτικό μας με την οικογένεια του Μήτσου Μποσνάκη. Τρία άτομα η οικογένεια του Μήτσου και δυο εγώ με το Δημήτρη. Η οικογένεια του Σάββα έφυγε με την οικογένεια του Διονύση Χρυσικού. Στο σπίτι περίμενε η Ευαγγελία με το Ταρζανάκι, που δεν είχαν παραβρεθεί στην ακολουθία της Ανάστασης. Είχε ετοιμάσει μια καλή σούπα με το κεφαλάκι και το λαιμό ενός αρνιού, που είχα εξασφαλίσει ολόκληρο από τις προηγούμενες μέρες από τους Αιθίοπες βοσκούς, που περιφέρονταν με τα αρνιά τους μέσα στα πάρκα της πόλης. Είπαμε τα «Χρόνια Πολλά», φάγαμε την αχνιστή σούπα και τσουγκρίσαμε τα κόκκινα αυγά. Τους ευχηθήκαμε με το καλό να επιστρέψουν στην πατρίδα και να έχουν ένα ευχάριστο ταξίδι τον ερχόμενο Ιούνιο, που θα φεύγανε οριστικά για την Ελλάδα για να εγκατασταθούν στη Θεσσαλονίκη.

Ο Μήτσος και η Μαρίζα είναι πολύ συγκινημένοι. Τους βλέπουμε και δεν μπορούμε να καταλάβουμε τι τους συμβαίνει. Η Μαρίζα παίρνει το λόγο και αρχίζει μια κουβέντα με σπασμένα ελληνικά που δεν έχει τελειωμό. Θυμάται πώς γιορτάζονταν παλιότερα το Πάσχα στην Αντίς Αμπέμπα και δεν μπορεί να παρηγορηθεί. Θυμάται την περιφορά του Επιταφίου τη Μεγάλη Παρασκευή με την αυτοκρατορική μπάντα μπροστά να παιανίζει, ενώ από πίσω ακολουθούσαν εκατοντάδες λαού από Έλληνες, Αιθίοπες και άλλους Ορθόδοξους με αναμμένα κεριά κάνοντας το γύρο του κέντρου της πόλης. Ενθυμείται τη χορωδία των μεγάλων που ακολουθούσε τον Επιτάφιο και έψαλλε το «Ζωή εν τάφω», το «Άξιόν εστι», το «Αι γενναί πάσαι» και τόσα άλλα. Ένα δάκρυ κυλάει στο πρόσωπό της και σωπαίνει, ενώ ο Μήτσος στριφογυρίζει στην καρέκλα του χωρίς να βγάζει μιλιά! Αμέσως μετά όμως παίρνει το λόγο εκείνος. Αυτός διηγείται το τι γινόταν το βράδυ στην Ανάσταση. Η Ελληνική Εκκλησία, λέει, το βράδυ της Ανάστασης κατακλυζόταν από κόσμο, που περίμενε στην αυλή να βγει ο Δεσπότης και να πει το «Χριστός Ανέστη». Τα παιδιά και πολλοί μεγάλοι ξεκούφαιναν τον κόσμο με τα βαρελότα και τις αυτοσχέδιες «βόμβες» τους.

Είναι πολύ συγκινημένοι! Η κορούλα τους, η Ρίτα, τους παρακολουθεί και είναι σκεπτική! Εμείς προσπαθούμε να τους παρηγορήσουμε ότι η ζωή έχει πολλά γυρίσματα. Τώρα, τους λέω, βάλατε πλώρη για την Ελλάδα. Να ευχόμαστε όλοι εκεί στην πατρίδα που θα πάτε να τα βρείτε καλύτερα. Να βρείτε εργασία, να κάνετε το νοικοκυριό σας, να μεγαλώσετε το

κοριτσάκι σας και να έχετε μια καλύτερη ζωή! Σ' ένα χρόνο, ίσως δυο, θα επιστρέψουμε και εμείς στην πατρίδα και θα έχουμε την ευκαιρία να συναντιόμαστε!

Τις επόμενες μέρες της Εβδομάδας της Διακαινησίμου έχουμε ένα δυσάρεστο γεγονός στην οικογένεια του Μήτσου και της Μαρίζας! Την Τετάρτη το βράδυ ο Μήτσος και η Μαρίζα έφυγαν από το σπίτι μας και τράβηξαν για το δικό τους, όπως πάντα. Εκεί κοιμήθηκαν την κανονική ώρα. Τα χαράματα της Πέμπτης τα σκυλιά τους είχαν τρελαθεί από τα γαυγίσματα μέσα στο κλειστό τους σπιτάκι! Ο Μήτσος άκουσε τα γαυγίσματα, ιδίως του «Μπισκότο», που γαύγιζε πολύ δυνατά, αλλά πίστεψε ότι κάποια γάτα πέρασε από δίπλα τους και δεν έλεγε να αποχωρήσει από τα δυο σκυλιά. Δεν ήταν όμως καμιά γάτα, αλλά ήταν κλέφτες και ληστές, που πληροφορήθηκαν ότι αποχωρούν από την Αιθιοπία και είχαν εισβάλει στο σπίτι τους για να αρπάξουν από τα υπάρχοντά τους, ό,τι μπορούσαν. Είχαν μάλιστα σταθμεύσει στο πίσω μέρος του σπιτιού ένα μικρό φορτηγάκι και από εκεί μπήκαν στο εσωτερικό περνώντας μπροστά από τα σκυλιά. Όπως φαίνεται, γνώριζαν τη διαρρύθμιση του σπιτιού και ακόμη ότι τα σκυλιά ήταν «φυλακισμένα» στο σπιτάκι τους! Ευτυχώς η κορούλα τους εκείνο το βράδυ έλειπε στο σπίτι του κοινού μας φίλου Διονύση κάνοντας παρέα τη συμμαθήτριά της Γεωργία!

Οι ληστές μπήκαν στο σπίτι κατέβασαν το γενικό διακόπτη των φώτων και όρμησαν στην κρεβατοκάμαρα, όπου βρισκόταν ξυπνητοί από τα γαυγίσματα των σκυλιών ο Μήτσος με τη Μαρίζα. Τους αιφνιδίασαν και χτυπώντας το Μήτσο στο χέρι και το πρόσωπο τον ακινητοποίησαν! Η Μαρίζα όμως γρήγορα άνοιξε το παράθυρο και πηδώντας έξω άρχισε να φωνάζει: «κλέφτες-κλέφτες» ξεσηκώνοντας όλη τη γειτονιά! Αυτό τους έσωσε! Οι ληστές γρήγορα εγκατέλειψαν τους φίλους μας, γνωρίζοντας ότι δίπλα από το σπίτι του Μήτσου κατοικούσε και κάποιος αστυνόμος της πόλης, που μπορούσε άνετα να κάνει χρήση και του όπλου του!

Την άλλη μέρα, Πέμπτη 29 Απριλίου 1976, κατέφτασαν οι φίλοι μας στο χώρο των Σχολείων και μας διηγήθηκαν τα δυσάρεστα γεγονότα, που πέρασαν τα χαράματα! Η οικογένεια του Σάββα και η δική μου συλλυπηθήκαμε τους φίλους μας, αλλά η Ευαγγελία, η Μαρίκα και οι άλλες γυναίκες των συναδέλφων άρχισαν να φοβούνται ότι το μέλλον στη μακρινή Αιθιοπία δεν θα είναι πολύ καλό!

Οι υπόλοιπες μέρες μέχρι τη Δευτέρα του Θωμά που αρχίζουν τα μαθήματα, μπορούμε να πούμε ότι κυλάνε ευχάριστα. Άλλοτε μέσα στο χώρο των Σχολείων και άλλοτε κάνοντας βόλτες στην πόλη ή επισκέψεις στον «Ολυμπιακό». Στο σαλόνι του «Ολυμπιακού» και στα γήπεδα γνωρίζουμε αρκετούς ξένους, που μερικοί είναι αρκετά εκδηλωτικοί και καλοί συζητητές και άλλοι φανατικοί παίκτες του Τέννις ή του Μπάσκετ. Κάνουμε παρέα μαζί τους και πολλές φορές συζητάμε διάφορα πράγματα και ιδιαίτερα για τα καλά και τα άσχημα της ζωής εδώ στην Αντίς Αμπέμπα. Κάποιοι είναι αρκετά φιλέλληνες και συζητώντας μαζί μας, εκφράζονται με πολύ καλά λόγια για την πατρίδα μας, την ιστορία, τον πολιτισμό και τις ομορφιές της. Μερικοί ξαφνιάζονται, όταν ακούνε να τους λέμε την πλούσια διασπορά των συμπατριωτών μας και τα πολλά Σχολεία που έχουμε σ' όλα τα σημεία της γης!

Το τέλος του σχολικού έτους. Η οικογένεια Μποσνάκη αναχωρεί για την Ελλάδα

Ο Μάιος δεν έχει να παρουσιάσει κάτι το ιδιαίτερο για τους Έλληνες που ζουμε στην Αντίς Αμπέμπα. Τα πράγματα στα Σχολεία μας είναι καλά. Τα μαθήματα γίνονται κανονικά. Την Κυριακή όμως, 2 Μαΐου 1976, ο Διονύσης Χρυσικός αργά το απόγευμα έρχεται με τη γυναίκα του Αγγελική και τα δυο κοριτσάκια τους στα Σχολεία και μας φέρνει μια πολύ δυσάρεστη είδηση από την Ελλάδα. Από έναν ξένο ραδιοφωνικό σταθμό άκουσε ότι την προηγούμενη μέρα σκοτώθηκε στην Αθήνα ο Αλέκος Παναγούλης, ο νεαρός που θέλησε να δολοφονήσει το δικτάτορα Παπαδόπουλο! Σε δυο μέρες, μας λέει, θα πάρω «ΤΑ ΝΕΑ» και θα δούμε όλο το παρασκήνιο της δολοφονίας του ήρωα Παναγούλη, που τα έβαλε με τη χούντα και πήρε την παράτολμη απόφαση να ξεκάνει το δικτάτορα! Η είδηση αυτή μας προβλημάτισε πολύ! Τα «σταγονίδια» της χούντας ήταν ακόμη ζωντανά και μάλιστα ενεργά και μπορούσαν να δολοφονούν οποιονδήποτε ήθελαν!

Καθώς πλησιάζει ο Ιούνιος, στο Γραφείο των Καθηγητών αρχίζουν οι συζητήσεις για το ποιοι θα φύγουμε το καλοκαίρι για την Ελλάδα και πού θα περάσουμε τις διακοπές μας. Υπάρχουν κάποιοι, που κάθε καλοκαίρι μετακινούνται προς την Ελλάδα. Οι περισσότεροι είμαστε οικογενειάρχες με μικρά παιδιά και η μετακίνησή μας είναι δύσκολη. Αλλά και οικονομικά δεν συμφέρει να μετακινηθούμε, γιατί τα έξοδα είναι πολλά. Μεταξύ αυτών που μετακινούνται κάθε καλοκαίρι, είναι ο Μορφωτικός Ακόλουθος με την οικογένειά του και ο Διευθυντής του Γυμνασίου, που η οικογένειά του βρίσκεται μόνιμα στην Ελλάδα. Γι' αυτό μόλις τελειώσουν οι εξετάσεις περίπου στα μέσα Ιουνίου ο Διευθυντής του Γυμνασίου με το γιο του Γιάννη, παίρνουν το αεροπλάνο και ταξιδεύουν στην Ελλάδα.

Λίγο πριν από τα τέλη Μαΐου τελειώνει η διδασκαλία των μαθημάτων και αρχίζουν οι γραπτές προαγωγικές και απολυτήριες εξετάσεις σύμφωνα με τις διαταγές του Υπουργείου Παιδείας. Σε δώδεκα μέρες διεξάγονται οι εξετάσεις των παιδιών και γύρω στις 10 του μήνα βγαίνουν τα αποτελέσματα των προαγωγικών και απολυτηρίων εξετάσεων. Τις επόμενες μέρες ετοιμάζονται οι τίτλοι σπουδών των παιδιών και, πριν αναχωρήσουν για τις ιδιαίτερες πατρίδες τους ή για την Ελλάδα, παραλαμβάνουν τα ενδεικτικά τους ή τα απολυτήρια και μετά αποχωρούν. Κάποια παιδιά μαζί με τους γονείς τους αποχωρούν για πάντα από την Αιθιοπία, εξαιτίας του πολιτικού καθεστώτος, που επικράτησε εδώ και δυο χρόνια.

Μεταξύ αυτών που αναχωρούν οριστικά για την Ελλάδα είναι και η οικογένεια του Μήτσου και της Μαρίζας Μποσνάκη. Η αναχώρησή τους ορίστηκε για την 6η Ιουνίου. Αλλά ο Μήτσος και η Μαρίζα έχουν ένα ωραίο ξανθό κοριτσάκι που πάει στην Τρίτη Γυμνασίου και με την αναχώρησή τους για την Ελλάδα πρέπει να πάρει τον τίτλο σπουδών της για να συνεχίσει τη φοίτηση στην επόμενη τάξη στα αντίστοιχα Γυμνάσια στην πατρίδα. Οι προαγωγικές όμως εξετάσεις του Ιουνίου δεν τελείωσαν! Η Ρίτα Μποσνάκη είναι καλή μαθήτρια και φοίτησε όλη τη χρονιά ανελλιπώς. Πρέπει να δώσει εξετάσεις σ' όλα τα μαθήματα και να πάρει από το Γυμνάσιο τον τίτλο προαγωγής της για την Τετάρτη τάξη. Έτσι με απόφαση του Συλλόγου των Καθηγητών αποφασίζεται οι εξετάσεις όλων των μαθημάτων για τη μαθήτρια Ρίτα Μποσνάκη να τελειώσουν το αργότερο το Σάββατο στις 5 Ιουνίου. Την ίδια μέρα να εξαχθεί το προαγωγικό αποτέλεσμα και αυθημερόν να γίνει το ενδεικτικό της. Στη συνέχεια να το παραλάβει η οικογένειά της και την επόμενη μέρα να αναχωρήσει για την Ελλάδα.

Πράγματι έτσι έγινε. Η μαθήτρια Ρίτα τελείωσε τις εξετάσεις της το Σάββατο στις 5 Ιουνίου και, αφού διορθώθηκαν όλα τα γραπτά της και κατατέθηκε η βαθμολογία, συνεδρίασε εκτάκτως ο Σύλλογος των Καθηγητών και εξήγαγε το προαγωγικό της αποτέλεσμα. Αμέσως ετοιμάστηκε το ενδεικτικό της και το μεσημέρι της ίδιας μέρας το παρέλαβε μαζί με τους γονείς της.

Ο Μήτσος και η Μαρίζα με την κόρη τους ετοιμάστηκαν για το ταξίδι και το Σαββατόβραδο πήγαμε στο σπίτι τους με τις οικογένειες του Σάββα και του Διονύση για να τους αποχαιρετήσουμε και να τους ευχηθούμε καλο ταξίδι και καλή παραμονή στη Θεσσαλονίκη. Η Ευαγγελία όλες τις προηγούμενες μέρες είναι περίλυπη με την αναχώρηση της οικογένειας του Μήτσου και της Μαρίζας. Όλοι λυπόμαστε, αλλά η Ευαγγελία είχε σοβαρούς λόγους να λυπάται περισσότερο! Λυπάται πάρα πολύ, γιατί έχανε τη Μαρίζα, που ήταν μια πολύ καλή

φίλη! Ήταν η δεύτερη γυναίκα που την συμπαραστάθηκε στη μακρινή Αιθιοπία! Η πρώτη ήταν η Μαρίκα, η γυναίκα του Σάββα! Από τις πρώτες μέρες της άφιξής μας στην Αντίς Αμπέμπα και τη γνωριμία μας με την οικογένεια του Μήτσου μέσω του Σάββα, η γυναίκα μου βρήκε ακόμη μια πολύτιμη σύντροφο για όλα, όσα θα την απασχολούσαν! Από το στήσιμο του νοικοκυριού ως τα απολύτως προσωπικά!

Η Ευαγγελία βέβαια είχε τη Μαρίκα του Σάββα, που καθημερινά ήταν κοντά της. Ζούσαμε στον ίδιο χώρο και ήταν φυσικό να την συμβουλευόμαστε για ο,τιδήποτε την απασχολούσε. Είχαμε και την Αγγελική του Διονύση, αλλά η Μαρίζα με το ιταλικό ταπεραμέντο της και το ότι ζούσε στην Αντίς Αμπέμπα πολλά χρόνια από την παιδική της ηλικία έδινε άλλο νόημα! Η κατάσταση με την εγκυμοσύνη της Ευαγγελίας απαιτούσε να έχει τη βοήθεια κάποιας γυναίκας με απόλυτη εμπιστοσύνη και εξεμύθεια. Είχε ανάγκη κάπου να στηρίζεται και να παίρνει οδηγίες για τα νοσοκομεία της Αντίς Αμπέμπα, τις συνθήκες που επικρατούσαν σ' αυτά και πολλά άλλα προβλήματα. Στο πρόσωπο της Μαρίζας βρήκε τη μάνα και την αδελφή! Και όταν πλησίαζαν οι μέρες της κύησης του μωρού η Μαρίζα προθυμοποιήθηκε να ετοιμάσει μαζί της όλα τα απαραίτητα για το Ταρζανάκι! Αυτή τη βοήθησε να ράψει όλα τα βρεφικά ρούχα, που φόρεσε το Ταρζανάκι μας, όσο ζήσαμε στην Αιθιοπία. Αυτή μας φίλεψε στο σπίτι της «ουκ ολίγες φορές» και μας γνώρισε με πολλές άλλες οικογένειες Ελλήνων ομογενών και Ιταλών. Αυτή με το Μήτσο επισκέπτονταν κάθε μέρα το μικρό σπιτικό μας, μια και δυο φορές, και ρωτούσαν για οποιαδήποτε προβλήματα είχαμε. Δεν ήταν μόνο η Μαρίζα που βοήθησε την Ευαγγελία, αλλά και ο Μήτσος με το μικρό Φιατάκι του, που μας έκανε πολλές βόλτες στην πόλη της Αντίς Αμπέμπα και πολλές φορές μας εξυπηρετούσε στις άμεσες ανάγκες μας με τα ψώνια του σπιτικού και τα απαραίτητα του μωρού!

Οι εξετάσεις του Ιουνίου 1976 στο Μίχειο Γυμνάσιο της Αντίς Αμπέμπα τελείωσαν την Τετάρτη 10 του μήνα. Ο Διευθυντής του Σχολείου μας έδωσε εντολή να φέρουμε τα τελευταία γραπτά γρήγορα και να περάσουμε τη βαθμολογία στα οικεία βιβλία. Την άλλη μέρα, την Πέμπτη 11 Ιουνίου, έγινε η συνεδρίαση του Συλλόγου των Καθηγητών και το μεσημέρι ανακοινώθηκαν τα αποτελέσματα των προαγωγικών και απολυτηρίων εξετάσεων. Ακολούθησε κατά τάξεις η έκδοση των ενδεικτικών και των απολυτηρίων των παιδιών και τις επόμενες μέρες όλα τα παιδιά προσήλθαν στο Σχολείο και παρέλαβαν τους τίτλους των σπουδών τους.

Την Κυριακή 13 Ιουνίου 1976, Κυριακή της Πεντηκοστής, όσοι συνάδελφοι είχαν προγραμματίσει να περάσουν τις διακοπές τους στην Ελλάδα έφυγαν για την πατρίδα. Αυτοί ήταν ο Διευθυντής του Γυμνασίου Γεώργιος Βενιζέλος με το γιο του Γιάννη, οι συνάδελφοι Χρήστος Γιαννούλας με τη γυναίκα του και το μικρό κοριτσάκι τους, ο Κωνσταντίνος Παπαδόπουλος και ο Παναγιώτης Φούγιας με την οικογένειά του. Ο τελευταίος μάλιστα έφυγε οριστικά από την Αιθιοπία με τη γυναίκα του Ασπασία και τα τρία τους παιδιά, το Γιάννη την Αναστασία και το μωρό τους Νίκο. Μαζί τους έφυγαν και αρκετοί ομογενείς με τα παιδιά τους. Μεταξύ αυτών ήταν και η γυναίκα του Διονύση Αγγελική με τις δυο κόρες τους. Το επόμενο Σεπτέμβριο η Αγγελική με τη Γεωργία θα επιστρέφανε στην Αντίς Αμπέμπα, ενώ η Ελένη, που πήρε το απολυτήριο θα παρέμεινε στην Αθήνα για ανώτερες σπουδές.

Από την επόμενη Κυριακή μπαίναμε στον αιθιοπικό «χειμώνα». Όπως μας το έλεγαν οι ομογενείς, αλλά και οι συνάδελφοι που παρέμειναν το προηγούμενο καλοκαίρι στην Αντίς Αμπέμπα, από τις 20 Ιουνίου αρχίζουν οι βροχές σ' όλη την επικράτεια της Αιθιοπίας και σταματούν ακριβώς στις 20 Σεπτεμβρίου. Τρεις ολόκληρους μήνες! Είναι η περίοδος των βροχών, που για τους ντόπιους και τους ξένους, που ζουν μόνιμα εδώ, είναι ο χειμώνας τους!

Αυτή την Κυριακή το πρωί ξυπνήσαμε και αντικρίσαμε έναν ουρανό καταγάλανο. Το αυτοκίνητο της Κοινότητας είναι έτοιμο για να μεταφέρει όσους επιθυμούν στην εκκλησία της Κοινότητας. Παίρνω το Δημήτρη, όπως κάθε Κυριακή, ο Σάββας το Γιώργο και στις οκτώ και μισή κατεβαίνουμε στο κάτω προαύλιο, όπου συναντούμε το συνάδελφο Νίκο. Όλοι είμαστε έτοιμοι για να πάμε με τα παιδιά μας στην εκκλησία. Ο Σάββας μου υπενθυμίζει, όσα συζητούσαμε τις προηγούμενες μέρες ότι από σήμερα στις 20 του μήνα αρχίζει ο αιθιοπικός χειμώνας. Ο ορίζοντας όμως είναι καθαρός και ο καταγάλανος ουρανός δεν προμηνύει ότι θα ξεσπάσει κάποια μπόρα. Ανεβαίνοντας προς την εκκλησία κάνουμε την ίδια συζήτηση για λίγο μέσα στο αυτοκίνητο και απορούμε πώς οι αναμενόμενες βροχές δεν έκαναν ακόμη την εμφάνισή τους!

Φτάσαμε στην εκκλησία και αμέσως με έναν ανοιξιάτικο ήλιο μπήκαμε μέσα. Ενώ όμως βρισκόμασταν στη μέση της Θείας Λειτουργίας, γύρω στις εννέα και μισή, σκοτείνιασε η ατμόσφαιρα στο χώρο της εκκλησίας, ο ουρανός έξω μαύρισε και σε χρόνο μηδέν άρχισε να βρέχει καταρρακτωδώς! Η στέγη της εκκλησίας που είναι με λαμαρίνες κάνει έναν παράξενο

θόρυβο, που τον άκουγα για πρώτη φορά! Οι χοντρές σταγόνες της βροχής χτυπούσαν στις λαμαρίνες με τόση μανία, που όχι μόνο δεν ακούγαμε τις ψαλμωδίες των ιεροψαλτών και του αρχιμανδρίτη Προτέριου, αλλά φαινόταν σα να κροτάλιζαν. Έριξα μια ματιά έξω από το παράθυρο της εκκλησίας και αμέσως κατάλαβα το μεγάλο κακό που γινόταν με την καταρρακτώδη βροχή. Ο Σάββας που ήταν δίπλα μου στο αναλόγιο αντικρίζοντας και αυτός το απρόοπτο συμβάν, έστρεψε τα μάτια προς το μέρος μου και χαμογελώντας μου λέει χαμηλόφωνα: «Αυτός είναι ο αιθιοπικός χειμώνας!».

Εκείνη τη στιγμή το μυαλό μου πήγε στη γυναίκα μου και το μικρό Ταρζανάκι, που ήταν μόνοι στο σπίτι. Πρώτη φορά αντίκριζαν το παράξενο γεγονός! Βέβαια από τις προηγούμενες μέρες είχαμε ακούσει πολλά για τον επερχόμενο «χειμώνα», αλλά άλλο είναι να ακούεις κάτι και άλλο να το βλέπεις και να το ζεις! Φοβήθηκα πολύ για το μωρό μας, γιατί προφανώς ο δυνατός θόρυβος στις λαμαρίνες του σπιτιού θα το ξυπνούσαν, θα το τρόμαζαν και το καημένο θα το έβαζε στα κλάματα. Ευτυχώς η Ευαγγελία ήταν ενήμερη για το τι θα συνέβαινε και πίστευα ότι θα μπορούσε να αντιμετωπίσει την κατάσταση!

Μέσα σε δέκα λεπτά της ώρας σταμάτησε η δυνατή μπόρα και το εσωτερικό της εκκλησίας ξαναφωτίστηκε! Ο ήλιος ξεπρόβαλλε ολόλαμπρος και, όταν βγήκαμε έξω με το τέλος της Θείας Λειτουργίας, όλα ήταν όπως τα είχαμε συναντήσει πριν μπούμε στην εκκλησία. Τα πάντα είχαν στεγνώσει. Η αυλή, ο δρόμος, οι στέγες των σπιτιών. Μόνο κάποιες μικρές λακκούβες της αυλής κρατούσαν λίγα νερά και τα βρεγμένα λουλούδια της αυλής έδειχναν ότι έβρεξε. Οι σταγόνες της βροχής δεν είχαν ακόμη εξατμιστεί από τα λουλούδια και φαινόταν ότι πέρασε κάποια μπόρα και τα δρόσισε. Οι παλιότεροι συνάδελφοι με το τέλος του εκκλησιασμού στο προαύλιο της εκκλησίας συζητούν με τους νέους και μας ενημερώνουν ότι αυτός είναι ο αιθιοπικός «χειμώνας» και να έχουμε το κουράγιο να τον ανεχτούμε για τρεις μήνες, αφού πρόκειται να παραμείνουμε όλες τις διακοπές στην Αντίς Αμπέμπα!

Επιστρέφοντας στη βάση μας με το αυτοκίνητο της Κοινότητας ο Σάββας, ο συνάδελφος Νίκος Σαρρόπουλος, εγώ και τα παιδιά μας συζητούμε για την απότομη και πολύ δυνατή μπόρα. Ο Σάββας αμέσως μας προειδοποιεί ότι ως το βράδυ θα έχουμε και άλλες μπόρες, ίσως κάποιες να είναι πιο δυνατές και να συνοδεύονται από αέρα και από χοντρό χαλάζι! Τότε οι λαμαρίνες (τα κορκορό στην αιθιοπική γλώσσα) των σπιτιών κροταλίζουν και σου δίνουν την εντύπωση ότι θα σπάσουν. Κάποιες στιγμές τρομάζεις και σε πιάνει πανικός! Για κάποια μετακίνηση εκείνη την ώρα της μπόρας δεν γίνεται κανένας λόγος! Ούτε βήμα δεν μπορείς να κάνεις! Γιατί θα γίνεις παπί! Ούτε ομπρέλλα σε σώζει, ούτε κάποιο πανωφόρι σε προστατεύει! Υποχρεωτικά, υπομονετικά και πολύ στωικά υπομένεις το φυσικό φαινόμενο, που οι κλιματολογικές συνθήκες της Αιθιοπίας σου επιβάλλουν!

Μετά τον εκκλησιασμό και την επιστροφή μας στα Σχολεία όλοι ανεβήκαμε στο διαμέρισμα του Σάββα για τον πρωινό καφέ. Η συζήτηση και πάλι είναι γύρω από τον αιθιοπικό χειμώνα. Η Μαρίκα του Σάββα παρεμβαίνει στη συζήτηση και μας διηγείται την τρομάρα που πήρε κάποια μέρα του περυσινού καλοκαιριού, όταν βρέθηκε ολομόναχη στο διαμέρισμα, ενώ ο Σάββας και τα παιδιά έλειπαν στην πόλη. Τότε, λέει η Μαρίκα, η ξαφνική μεσημεριάτικη μπόρα, που ξέσπασε, ήταν κάτι το πρωτοφανές! Η ατμόσφαιρα είχε γίνει θεοσκοτεινή, ο ουρανός κατάμαυρος, ο αέρας παρέεσerne τα πάντα στο διάβα του και δεν μπορούσες να αντικρίσεις τίποτε κάτω στην αυλή! Η βροχή έπεφτε με το τουλούμι! Ο δυνατός και τρελός αέρας έφερνε τη βροχή στα τζάμια τόσο δυνατά, που νόμιζες ότι όπου νάναι θα σπάσουν! Τα δέντρα της αυλής έγερναν ίσαμε το έδαφος και τα κλωνάρια τους έσπαζαν και μεταφέρονταν άλλα από εδώ και άλλα από εκεί. Κάποτε ο αέρας θέριαψε. Έγινε ανεμοστρόβιλος και μέσα στην αυλή ανεμίζονταν παλιά χαρτοκούτια που ήρθαν απέξω, κλωνάρια των δέντρων της αυλής και πολλά άλλα μικροπράγματα!

Πράγματι το μεσημέρι της Κυριακής πριν καθίσουμε για το μεσημεριανό φαγητό, ο Σάββας και η Μαρίκα επαληθεύτηκαν. Ξέσπασε δεύτερη μπόρα! Με την επιστροφή από την εκκλησία τα παιδιά μας κατά ομάδες παίζουν στην καταπράσινη αυλή. Όλη η αυλή είναι δική τους. Λίγα, πολύ λίγα έμειναν και ουσιαστικά είναι τα παιδιά των εκπαιδευτικών. Τα μικρότερα είναι έξω από την πόρτα του μικρού σπιτικού μας και άλλα παίζουν με τα μονόζυγα, που είναι δίπλα στο μεγάλο δέντρο, άλλα γελούν χαρούμενα και άλλα τρέχουν εδώ και εκεί. Τα κοριτσάκια κάθονται μπροστά στο Νηπιαγωγείο και λένε παραμύθια. Ξαφνικά ο ουρανός σκοτεινιάσε και μαύρα σύννεφα έκαναν την εμφάνισή τους. Τα παιδιά κατάλαβαν τι επρόκειτο να επακολουθούσε και άρχισαν να τρέχουν να κρυφτούν. Οι χοντρές ψιχάλες της βροχής γρήγορα ξέσπασαν πάνω στα αφύλακτα κεφαλάκια τους!

Ο Δημήτρης και ο Γιώργος το γλεντάνε κάπως μέσα στις πρώτες ψιχάλες της βροχής, ενώ τα άλλα παιδιά που γνωρίζουν τι πρόκειται να ακολουθήσει τρέχουν να προφυλαχτούν. Η

δυνατή όμως μόρα σα σίφουνας ξαπλώνεται σ' όλη την περιοχή μας και μολύβδινο σκοτάδι καλύπτει τα Σχολεία! Τα παιδιά τρέχουν, μα που να προλάβουν να μπουν στο σπιτικό μας! Σε κλάσματα δευτερολέπτων πέφτουν τόσο χοντρές ψιχάλες βροχής, που δεν προλαβαίνουν να προφυλαχθούν. Όταν μπήκαν μέσα στο σαλονάκι το κεφάλι και τα ρούχα τους έσταζαν νερό. Η Ευαγγελία άρχισε να γελάει με τα χάλια τους, αλλά ο Γιώργος του Σάββα της λέει ότι αυτό θα παθαίνουμε κάθε μέρα όλο το καλοκαίρι! Είχε εμπειρία το παιδί από το περασμένο καλοκαίρι!

Οι εντυπώσεις από την Αιθιοπία το πρώτο σχολικό έτος

Έτσι έληξε το σχολικό έτος 1975-76. Από τις 6 Οκτωβρίου 1975 που φτάσαμε στην Αντίς Αμπέμπα ίσαμε το τέλος Ιουνίου 1976, σχεδόν εννιά μήνες, είχαμε ένα χρονικό διάστημα πλούσιο σε σημαντικά και συνταρακτικά γεγονότα και είχαμε αποκτήσει πολλές και πλούσιες εμπειρίες από μια εξωτική χώρα της Αφρικής!

Και πρώτα να αρχίσω από την οικογένειά μου. Τα πράγματα άλλαξαν ριζικά! Από τριμελή οικογένεια γενήκαμε τετραμελή. Μια καινούργια γλυκειά ύπαρξη ήρθε στο φως και προστέθηκε στα μέλη μας. Ένας νέος άνθρωπος ξεπρόβαλλε στον μικρόκοσμό μας. Μια τρυφερή ψυχούλα εμφανίστηκε στο οικογενειακό μας περιβάλλον και μας έκανε όλους χαρούμενους. Μας αναστάτωσε στην κυριολεξία όλους. Μας άλλαξε την ψυχική διάθεση και την καθημερινή μας ρουτίνα! Όλους ανεξαιρέτως! Τη μαμά, το μπαμπά, τον αδερφό. Ακόμη και τους δικούς μας ανθρώπους στην Ελλάδα! Ιδιαίτερα την πεθερά μου, που επιθυμούσε διακαώς να ακούσει το όνομα του άνδρα της για τρίτη φορά. Μα πιο πολύ αναστάτωσε τον αδερφό του, το γιο μας, που κάνει σαν τρελός στο άκουσμα του κλάματός του. Που από την πρώτη στιγμή της εμφάνισής του τον ονομάτισε «Ταρζανάκι» και επέμεινε «σώνει και καλά» να του δώσουμε αυτό το όνομα!

Το περιμέναμε βέβαια το σημαντικό γεγονός, αλλά όχι ότι θα μας συνέβαινε στα βάθη της Αφρικής! Πού να το φανταζόμασταν ότι θα συνέβαινε κάτι τέτοιο σε μας! Πώς τα έφερε έτσι η μοίρα και μέσα στη μαύρη ήπειρο να γεννήσει η Ευαγγελία το δεύτερο παιδί μας! Πόσος κόπος χρειάστηκε να την πείσω ότι έπρεπε να πάμε στην Αφρική! Πόσοι φίλοι και συγγενείς δεν μας έλεγαν να μην πάμε, γιατί δεν γνωρίζαμε τι θα συναντούσαμε! Και όμως εγώ δεν τα υπολόγισα όλα αυτά. Αλλά και η γυναίκα μου είχε εμπιστοσύνη στον άνδρα της! Και παλιότερα στην Κύπρο, στα 1967, δεν υπολόγισα τη ζωή μου μπροστά στα τουρκικά αεροπλάνα! Και τότε η νεαρή Ευαγγελία, που ήταν το κορίτσι μου, παρά τις αντιρρήσεις των δικών της και των συγγενών, θέλησε να έρθει να με συναντήσει, αλλά την τελευταία στιγμή πριν ανέβει στο αεροπλάνο τη σταμάτησα στην Αθήνα εξαιτίας των γεγονότων και του πολέμου με την Τουρκία, που φαινόταν ότι έρχονταν!

Στην Αφρική πήγαμε τρεις άνθρωποι και γυρίσαμε τέσσερες! Ένα νέο παιδάκι γεμάτο ζωντάνεια και πίστη για ζωή προστέθηκε στην οικογένειά μας. Φοβόμασταν ότι δεν θα βρίσκαμε τα απαραίτητα να το μεγαλώσουμε, αλλά θα έλεγα ότι βρήκαμε και του «πουλιού» το γάλα. Το Ταρζανάκι μας έζησε στην Αντίς Αμπέμπα πέντε μήνες στην κοιλά της μάνας του και δέκα έξι στο φως της ημέρας. Ποτέ δεν αρρώστησε! Ούτε μια φορά! Παιδικός πυρετός, μαγουλάδες, ιλαρά, ανεμοβλογιά δεν παρουσιάστηκαν στο μωρό μας! Οι τροφές του απλές και λιτές, αλλά πλούσιες σε όλες τις απαραίτητες βιταμίνες. Τα τροπικά προϊόντα μπανάνες, παπάγια, μάγκο, καρύδες και άλλα το κράτησαν ακμαίο και δυνατό. Το κλίμα στην κατάψηλη Αντίς Αμπέμπα του άνοιξε τους πνεύμονες για να μπορεί να αναπνέει ανετότερα. Ο καθημερινός ολόλαμπρος ήλιος το αναζωογόνησε για να μπορεί να αναπτύσσεται κανονικά και να μεγαλώνει φανταστικά! Γι' αυτό στην Αιθιοπία λένε ότι τα παιδιά μεγαλώνουν μόνα τους! Η φύση τα τρέφει, το κλίμα τα αναζωογονεί, η ξυπολυσιά τα ανδρώνει! Το δικό μας παιδάκι το ανάθρεψαν η περιποίηση της μάνας, η φροντίδα της Μούλου ως τον Ιούνιο του 1976 και μετά η γλυκειά τιγρίνικη θωπεία της Κουντουσάν, που μας τη «δώρισε» η Μαρίζα και ήταν η δεύτερη υπηρέτριά μας!

Και τώρα στη γυναίκα μου που γνώρισε τόσα και τόσα καινούργια πράγματα, που ποτέ δε φανταζόταν! Έκανε νέες γνωριμίες, είδε από κοντά τους μελαψούς Αιθίοπες και τους αγάπησε. Συγχρωτίστηκε με τις κυρίες των ομογενών, που άλλες ήταν ιταλίδες και άλλες αιθιοπίδες. Κάποιες προέρχονταν από μικτές οικογένειες και ήταν χάρμα να τις αντικρίζεις, όπως και τα παιδιά τους. Στο Γυμνάσιο φοιτούσαν και κάποια παιδιά, που ήταν πολύ μαύρα. Όπως τα αδέρφια Ρεζενιέ και Αλμάζ από την Ασμάρα, που ήταν τιγρίνικης καταγωγής και είχαν κοινή καταγωγή με την Κουντουσάν. Ήταν χαρούμενα και γελαστά παιδιά και είχαν πολύ ανοιχτή καρδιά. Η Αλμάζ μάλιστα πολλές φορές έρχονταν στο σπιτικό μας και με την Κουντουσάν έβγαζαν βόλτα το Ταρζανάκι στην καταπράσινη αυλή.

Καθημερινά η Ευαγγελία είχε επισκέψεις. Πολλές επισκέψεις! Από μικρούς και μεγάλους! Τις πρωινές ώρες την καλημέριζαν αρκετές κυρίες που έφερναν τα παιδάκια τους στα Σχολεία. Ο Μήτσιος με τη Μαρίζα, ο Διονύσης, η κυρία Ίζα. Στα διαλείμματα την επισκεπτόταν η Ρίτα της Μαρίζας, η Ελένη του Σάββα, η Γεωργία του Διονύση, η Ξανθίππη του Παναγιώτη Κουρούκλη από τη Ντίρε Ντάουα, τα παιδιά του Γεράλη με τα ωραία χαρακτηριστικά τους, τα παιδιά από την Αρούσα της Τανζανίας, ιδίως η μικρή Αγγέλα και σχεδόν όλα τα παιδάκια του Νηπιαγωγείου και του Δημοτικού. Την καλημέριζαν και όλα τα διαλείμματα περνούσαν χαϊδεύοντας και παίζοντας με το Ταρζανάκι. Η μεγαλόσωμη μαθήτριά μου Τουρουμπραχάν, που στην αρχή μας βοήθησε κάνοντας το διερμηγέα με το Βούλγαρο γιατρό, κάθε μέρα περνούσε από το σπιτικό και ρωτούσε για την υγεία του μωρού! Η Ξανθίππη από τη Ντίρε Ντάουα μάλιστα μετά την επιστροφή της από τις διακοπές του Πάσχα έφερε στην Ευαγγελία ένα ειδικό σαμπουάν για να λούζει το Ταρζανάκι, έτσι ώστε να μην κλαίει κατά το λούσιμο! Η Ευαγγελία τόσο συμπάθησε αυτά τα παιδάκια, που παρότι έχουν περάσει τόσα χρόνια τα θυμάται όλα με τα μικρά τους ονόματα. Ακόμη θυμάται όλους τους Αιθίοπες και τους άλλους Αφρικανούς, μαύρους και μελαπούς, που πολλές φορές έλεγε και ακόμη λέει ότι, αν τα παιδιά μας φέρουν στο σπίτι μια αφρικανή κοπέλα για γυναίκα τους, όχι μόνο δεν θα στενοχωρηθεί, αλλά θα το χαρεί πάρα πολύ και θα την αγκαλιάσει σαν παιδί της!

Τις απογευματινές ώρες πάντοτε είχαμε επισκέψεις. Οι καλοί μας φίλοι ποτέ σχεδόν δεν απουσίαζαν από το σπίτι! Ο Σάββας με τη Μαρίκα, ο Μήτσιος με τη Μαρίζα, ο Διονύσης με την Αγγελική. Τα παιδάκια του Οικοτροφείου δεν ξεκολλούσαν από το σπίτι την ώρα του απογευματινού διαλείμματος. Ακόμη και το μωρό μας την ώρα αυτή ξυπνούσε και περίμενε χαρούμενο τις επισκέψεις των παιδιών!

Εικόνα 22. Ο Δημήτρης με τη Γεωργία

Εικόνα 23. Ο Δημήτρης με τη Ρίτα

Σειρά έχει ο μεγάλος μας γιος. Από το καλοκαίρι του 1975, που άκουσε ότι θα πηγαίναμε στην Αφρική, μεγάλη επιθυμία δημιουργήθηκε μέσα του ότι θα έβλεπε από κοντά όλα τα θηρία της ζούγκλας, που έβλεπε στα παιδικά του βιβλία στο Νηπιαγωγείο. Επιθυμούσε να δει τον Ταρζάν να κάνει διάφορα νούμερα με το σχοινί του. Να αντικρίσει τις μαιμούδες με τα μικρά τους και να παίξει μαζί τους. Να απολαύσει τους μεγαλόσωμους ελέφαντες και τις καμηλοπαρδόλεις με το μακρύ λαιμό. Να δει τα λιοντάρια να κυνηγούν τα γκνου και τα βουβάλια ή να παλεύουν με τα άλλα θηρία της σαβάνας. Να περιεργαστεί τους ιπποπόταμους και τους κροκόδειλους μέσα στα μεγάλα ποτάμια. Να πλησιάσει τις ύαινες, που τριγυρίζουν μέσα στις πόλεις ανασκαλεύοντας τα σκουπίδια και αναζητώντας ψοφίμια. Πολλά τέτοια και άλλα πολλά επιθυμούσε να δει και να ζήσει από κοντά!

Από την πρώτη μέρα, που καθίσαμε να φάμε στο Οικοτροφείο της Κοινότητας, κάθισε δίπλα στα μεγάλα αγόρια του Γυμνασίου και συνεχώς ζητούσε πληροφορίες για τα ζώα της ζούγκλας. Για το σχοινί του Ταρζάν, για τα μαιμούδάκια, για τα λιοντάρια, τους ρινόκερους, τους ιπποπόταμους! Ρωτούσε και ξαναρωτούσε πού βρίσκεται η ζούγκλα, πόσο μακριά είναι από εδώ και πότε μπορούμε να πάμε να δούμε τα άγρια ζώα και να τα απολαύσουμε! Πρώτα πρέπει να δούμε τον Ταρζάν με το σχοινί του. Έλεγε και ξανάλεγε στα παιδιά, αν μπορούμε να πλησιάσουμε τον Ταρζάν και να δοκιμάσουμε και εμείς να πιάσουμε το σχοινί του. Αν μπορούμε να κάνουμε και εμείς τα νούμερα του Ταρζάν. Ρωτούσε τα παιδιά, αν εδώ κοντά στην πόλη ζουν τα μεγάλα θηρία και πώς δεν τα φοβούνται οι άνθρωποι!

Τα παιδιά των Σχολείων τον είχαν αντικρίσει μόλις πατήσαμε τη χορταρισμένη αυλή. Μόλις ανεβήκαμε από τη μεγάλη πέτρινη σκάλα στην αυλή των Σχολείων ερχόμενοι από το αεροδρόμιο, ο Δημήτρης αντικρίζοντας την καταπράσινη αυλή ξέφυγε από κοντά μας και

παρουσία όλων χωρίς καμιά αναστολή και εντελώς αυθόρμητα έκανε μια τούμπα στον αέρα σαν μικρός πίθηκος. Τα παιδάκια των Σχολείων, που μας περίμεναν, βλέποντας το πήδημα του μικρού, άρχισαν να γελούν και να τον χειροκροτούν. Η μεγάλη συνοδεία, οι συνάδελφοι με τις οικογένειές τους και οι Κοινοτικοί, γέλασαν με το κατόρθωμα του παιδιού και εκφράστηκαν ότι αυτό το παιδί είναι γεννημένο για τούτα τα χώματα!

Από τις πρώτες μέρες γνώρισε το γιο του Σάββα, το Γιώργο, που πάει Τρίτη Δημοτικού και αμέσως τον έκανε μέντορά του. Τον είχε για δάσκαλο και καθοδηγητή του! Και του Γιώργου τα μυαλά ήταν όπως του Δημήτρη! Όπως είναι τα μυαλά όλων των παιδιών σ' αυτή την ηλικία. Ο Γιώργος του έλεγε πού βρίσκεται ο Ταρζάν, πόσο μακριά είναι από την Αντίς Αμπέμπα, πώς κάνει τα νούμερά του και πότε θα πάνε να τον δούνε. Τα διηγούνταν με τέτοιο εκφραστικό και παραστατικό τρόπο, που ο μικρός Δημητράκης τον πίστευε απόλυτα. Του έλεγε μάλιστα ότι κάποτε πήγε με τους δικούς του στη ζούγκλα και πλησιάσανε πολύ κοντά και είδανε τον Ταρζάν με το σχοινί του και ακούσανε τις παράξενες φωνές του! Το παιδάκι των πεντέμισι χρονών τον άκουγε μ' ανοιχτό το στόμα και κρεμόταν από τα χείλη του!

Όλο το χρονικό διάστημα των εννιά μηνών που ζήσαμε ίσαμε τον Ιούνιο του 76, το παιδί μας δεν είχε δει τίποτε από αυτά που έβλεπε στα βιβλία του Νηπιαγωγείου και του έλεγε ο Γιώργος. Και όταν με το Σάββα ακολουθήσαμε το Χρήστο στο μοναστήρι του Γκαμπριέλ στη Ντίρε Ντάουα, μας έκαναν παράπονα και οι δυο τους, γιατί δεν πήραμε και αυτούς για να δουν και να ζήσουν το μεγαλείο της σαβάνας με τα άγρια θηρία! Ιδιαίτερα ο γιος μου είχε γίνει πολύ φορτικός και επέμεινε ότι έπρεπε πάση θυσία να επισκεφτούμε τη ζούγκλα και τη σαβάνα. Η Ευαγγελία και εγώ του λέγαμε, για τον καθησυχάσουμε, ότι το καλοκαίρι θα έχουμε μπροστά μας τρεις μήνες, οπότε θα επισκεφτούμε τη ζούγκλα και θα δούμε τα θηρία της. Σ' αυτό το τελευταίο, που του λέγαμε, βοηθούσε και ο Διονύσης Χρυσικός που μιλώντας πολλές φορές με τα παιδιά, τους έδινε την υπόσχεση ότι το καλοκαίρι ο ίδιος θα διέθετε το αυτοκίνητο για να επισκεφτούμε τη ζούγκλα. Γεγονός που έγινε εν μέρει κατά τη διάρκεια του καλοκαιριού, που ήταν μπροστά μας.

Πράγματι αναχωρώντας για την Ελλάδα η Αγγελική, η γυναίκα του Διονύση, με τις κόρες τους, παρέμεινε μόνος του στην Αντίς Αμπέμπα και είχε το χρόνο τις Κυριακές με το αυτοκίνητό του να μας ταξιδεύει γύρω από την πρωτεύουσα της Αιθιοπίας για να δούμε κάποια αξιόλογα θέρετρα της χώρας και να συναντήσουμε κάποια από τα άγρια ζώα της!

Και τώρα η σειρά μου. Στο διάστημα αυτό των εννιά μηνών από τις αρχές Οκτωβρίου του 1975 ίσαμε το τέλος Ιουνίου του 1976 είχαμε συνταρακτικά γεγονότα, που αφορούσαν όχι μόνο τη γυναίκα μου και το παιδί μας, αλλά πολύ περισσότερο εμένα. Για μένα η επίσκεψη στην Αιθιοπία ήταν η δεύτερη μεγάλη αλλαγή στη ζωή μου. Η πρώτη ήταν στα 1967, όταν στις 2 Μαρτίου με κυπριακό όνομα ταξίδεψα κρυφά στην Κύπρο κάτω από δύσκολες και αντίξοες συνθήκες για ένα εθνικό σκοπό! Ήμουν αρχηγός μιας αποστολής δέκα εφεδρων αξιωματικών, που το Γενικό Επιτελείο Στρατού, μόλις είχαμε τελειώσει την εκπαίδευση στη ΣΕΑΠ, μας φυγάδευσε κρυφά ένα βροχερό απόγευμα για το μαρτυρικό νησί, χωρίς να ξέρουμε πού θα πηγαίναμε, πού θα στρατοπεδεύαμε και ποια θα ήταν η αποστολή μας. Ήμασταν όλοι παιδιά στρατεύσιμης ηλικίας και τίποτε δεν υπολογίζαμε! Ούτε αν πέφταμε από τα βόλια του εχθρού, ούτε αν καιγόμασταν από τις βόμβες ναπάλμ των τουρκικών αεροπλάνων! Ήταν η πρώτη μεγάλη δοκιμασία στη ζωή μου! Αυτό επέβαλλε το καθήκον προς την πατρίδα! Και έπρεπε να γίνει!

Τώρα ήμουν τριάντα πέντε χρονών και είχα στο ενεργητικό μου ως καθηγητής οκτώ χρόνια περίπου ευδόκιμης υπηρεσίας. Ήμουν οικογενειάρχης με ένα παιδί πεντέμισι χρονών και μια έμπιστη γυναίκα που με ακολουθούσε, όπου και αν πήγαίνα! Είχα αρκετή πείρα από τη ζωή και πίστευα ότι μπορούσα να αντιμετωπίσω δυναμικά και πολύ λογικά τα προβλήματα της ζωής. Το είχα βάλει αμανάτι, ακόμη από τα χρόνια της χούντας, να φύγω από την Ελλάδα. Δεν τους έβλεπα με καλό μάτι τους στρατιωτικούς. Θες από ιδεολογία, θες από προσωπική επιθυμία και εμπειρία. Η καταγωγή και το οικογενειακό μου περιβάλλον ήταν βενιζελικό από τον πατέρα μου, που πολέμησε στο Μικρασιατικό Πόλεμο και γύρισε τραυματίας στην πατρίδα το 1922. Είχα και μια φοβερή προσωπική δοκιμασία με τον Υποδιοικητή του Τάγματος, όταν υπηρετούσα με το όνομα Δημητρίου Γεώργιος στο στρατόπεδο της Εθνικής Φρουράς του Αγίου Νικολάου, πάνω στην Κακοπετριά της Κύπρου! Τούτη τη δεύτερη δοκιμασία της ζωής μου την επεδίωξα με φορτικότητα και την επιτυχία της τη θεώρησα μεγάλο κατόρθωμα για τον εαυτό μου. Την έβλεπα σαν εκπαιδευτική περιπέτεια και μάλιστα πολύ περισσότερο σαν πολιτιστική και ερευνητική. Ήταν εκούσια και εντελώς προσωπική! Η άλλη ήταν ακούσια, αλλά εμπειρείχε κάτι πολύ βαθύτερο, την υπακοή στη φωνή της πατρίδας!

Είχα ακούσει πολλά για την Αιθιοπία από τα χρόνια που ήμουνα μαθητής στο Γυμνάσιο. Τα έχω αναφέρει παραπάνω. Είχα διαβάσει περισσότερα για την πολιτική και οικονομική ζωή της Αφρικής και ειδικότερα για την κοινωνία των λαών της από τις καθημερινές εφημερίδες και τα διάφορα ιστορικά περιοδικά, που αγόραζα για την προσωπική μου ενημέρωση και τη συμπλήρωση και τελείωση της εκπαιδευτικής μου επάρκειας. Και όταν ξαφνικά ήρθε η παραίτηση του συναδέλφου από την Πτολεμαΐδα, που αποσπώνταν στο Γυμνάσιο Αντίς Αμπέμπα, τότε άρπαξα την ευκαιρία και ζήτησα φορτικώς από τον καλό φίλο και συνάδελφο Κώστα Χατζηνικολάου, που «έλυνε και έδενε» στο Υπουργείο Παιδείας, να προτείνει στον Υφυπουργό Παιδείας εμένα για την απόσπαση στο Γυμνάσιο της Αντίς Αμπέμπα. Σ' αυτό βοήθησε και ο οικογενειακός φίλος Μιχάλης Παπακωνσταντίνου, που μίλησε στον αρμόδιο Υφυπουργό. Ήταν πράγματι εντελώς προσωπική και εθελοντική η επιθυμία να αποσπαστώ σε Σχολεία του Εξωτερικού!

Και όταν πέτυχα την απόσπαση, η γυναίκα μου έφερε κάποιες αντιρρήσεις εξαιτίας του ότι είχε ξεκινήσει έγκυος στο δεύτερο παιδί μας. Τότε έτρεξα σε φίλους και γνωστούς να πληροφορηθώ πώς είναι τα πράγματα στην Αιθιοπία για να έχω πλήρη εικόνα της νέας χώρας, όπου η Ευαγγελία επρόκειτο να γεννήσει. Εκείνοι που με έπεισαν να το αποφασίσω και να μην κάνω πίσω και ζητήσω ανάκληση της απόσπασης ήταν το ζευγάρι Παναγιώτη και Ασπασίας Φούγια. Ο Θεολόγος Παναγιώτης Φούγιας κοντά στα διδακτικά του καθήκοντα στο Γυμνάσιο ασκούσε και τα καθήκοντα του Μορφωτικού Ακόλουθου στην Πρεσβεία μας στην Αντίς Αμπέμπα. Ιδιαίτερα όμως η γυναίκα του, η Ασπασία Φούγια έπαιξε τον σπουδαιότερο ρόλο με όσα μου είπε, όταν τους επισκέφτηκα στο σπίτι τους στη Νέα Φιλαδέλφεια. Ότι δηλαδή τα πάντα υπάρχουν στην Αντίς Αμπέμπα και ότι εκεί και η ίδια μεγάλωνε το τρίτο τους παιδί, που ήταν ένα αγοράκι ενός έτους!

Και πήγαμε στην Αιθιοπία! Και δεν χάσαμε, αλλά κερδίσαμε πολλά! Μάθαμε περισσότερα για τον τρίτο κόσμο. Βρεθήκαμε στην ανατολική Αφρική λίγο μετά την εποχή, που ολόκληρη η Αφρική αναφλογιζόταν από ένα φοβερό πυρετό. Και συνέχιζε να τη δέρνει υψηλός πυρετός, αφού οι λαοί της ακόμη αφυπνίζονταν και ζητούσαν τη λευτεριά τους. Την πολιτική, την οικονομική και την κοινωνική λευτεριά τους! Χιλιάδες χρόνια η Αφρική έζησε στο περιθώριο της ανθρώπινης ιστορίας. Μόνο η βορινή ακροθαλασσιά και αργότερα και η ανατολική σε μια στενή της λωρίδα δένονταν με τα πεπρωμένα της Ευρώπης ή της Ασίας. Η ενδοχώρα και οι άλλες ακτές βρίσκονταν στη μοναξιά τους. Αρκεί να σκεφτούμε ότι μονάχα οι λαοί της βορινής ακτής και οι Αιθίοπες είχαν γραφή. Ίσαμε τα 1850 όλοι τους ανήκαν στην προϊστορία. Αυτή η αφρικάνικη μοναξιά υπήρξε ένας ασταμάτητος αγώνας για επιβίωση, ένας αγώνας με την οργισμένη φύση και το άγριο ζώο, με την αρρώστεια και τον άλλο «πολιτισμένο» άνθρωπο, που συχνά ήταν αντίμαχος και όχι φίλος!

Η ουσιαστική επαφή της Αφρικής με τους Ευρωπαίους αρχίζει με τους Ισπανούς και τους Πορτογάλους τον δέκατο πέμπτο αιώνα. Έπειτα άρχισε ο αποικισμός, που η βικτωριανή εποχή τον αποκορύφωσε. Από το 1850 ως το 1914 η Αφρική κατακλύζεται από πολλούς Ευρωπαίους. Είναι ανίκανη να αμυνθεί και διαμελίζεται. Οι Ευρωπαίοι φέρνουν ένα πολιτισμό και τον επιβάλλουν με βιαιότητα. Οι ιθαγενείς είναι το όργανο και χρησιμοποιούνται από τους ξένους όσο τους ενδιαφέρουν. Συχνά παραμερίζονται και, αν αντιδρούν, αφανίζονται. Ως τη λήξη του Δευτέρου Παγκοσμίου Πολέμου δεν υπάρχουν παρά μόνο πέντε ελεύθερα κράτη στην Αφρική. Στα 1975 είχαν ξεπεράσει τα τριάντα πέντε και σήμερα στα 2015 καταμετρούνται στα πενήντα τέσσερα. Σ' αυτό απέβλεπε και η ίδρυση το 1963 του Οργανισμού Αφρικανικής Ενότητας με έδρα την Αντίς Αμπέμπα.

Γεγονός είναι ότι, όταν εμείς φτάσαμε στην Αντίς Αμπέμπα, η Αφρική ακόμη βρισκόταν σε αναβρασμό και έψαχνε να βρει το βηματισμό της. Στην Αιθιοπία από το καλοκαίρι του 1974 είχε επικρατήσει το σοσιαλιστικό κίνημα των στρατιωτικών γκρεμίζοντας τον αυτοκράτορα Χαϊλέ Σελασιέ και στη νότια Αφρική εφαρμοζόταν το σκληρό απαρχαίτι. Είχαμε την τύχη να έχουμε στο Γυμνάσιο το συνάδελφο Μοφόκα από τη Νότια Αφρική, που συχνά έκανε λόγο για όλα τα κινήματα και τις εξεγέρσεις των λαών της Αφρικής. Εξεγέρσεις και κινήματα γεμάτα φλόγα και πίστη, πλημμυρισμένα με πολύ αίμα και απέραντη αισιοδοξία για λευτεριά. Ήταν πολιτικός πρόσφυγας της πατρίδας του και εδώ στην Αντίς Αμπέμπα κάτω από την προστασία του Οργανισμού Αφρικανικής Ενότητας βρήκε εργασία στα Σχολεία μας. Για μένα όλα αυτά ήταν πρωτόγνωρα. Προσπαθούσα να εκμαιεύσω από τους δυο Αφρικανούς συναδέλφους, που είχαμε στο Γυμνάσιο, προς τα πού πάει η κινητικότητα των κινήματων και εξεγέρσεων σ' ολόκληρη την Αφρική. Αν υπήρχε ρατσισμός από τους πολλούς ξένους, που ζούσαν στην Αφρική. Αν στα Σχολεία των Ευρωπαίων, όπου φοιτούσαν και πολλά αφρικανόπουλα δημιουργούνταν φαινόμενα ρατσισμού και ξενοφοβίας. Μια μέρα στην Δ' τάξη του Σχολείου μας, όπου δίδασκα, ο γιος του συναδέλφου Τατσιμπέλι

με παρότρυνε να κοιτάξω με προσοχή το τζάμι της αίθουσας και να διαβάσω τι γράφει. Με περιέργεια έριξα μια ματιά στο τζάμι, που ήταν βαμμένο με λευκή λαδομπογιά για να μπαίνει το φως του ήλιου απέξω, αλλά να μη φαίνονται οι διερχόμενοι. Με ξάφνιασε αυτό που αντίκρισα! Είδα γραμμένο στα αγγλικά με ξυμένο μυτερό εργαλείο το εξής παράδοξο: «The black is proud» (ο μαύρος είναι περήφανος)!

Αναλογίστηκα πολλή ώρα, ώσπου να πάρω την απόφαση να ρωτήσω τους άλλους συναδέλφους, αν υπάρχει ρατσισμός στα Σχολεία μας. Όχι μόνο στο Γυμνάσιο, αλλά και στο Δημοτικό και το Νηπιαγωγείο. Κάποιοι συνάδελφοι με τη γνωστή ιδεολογική τους τοποθέτηση αμέσως εσιώπησαν. Κάποιοι άλλοι συνταράχτηκαν και ζήτησαν το λόγο, γιατί έφερα για συζήτηση ένα τέτοιο σοβαρό θέμα. Στους δεύτερους έδειξα το τζάμι και αμέσως άρχισαν να αναρωτιούνται ότι για να γράφονται τέτοια πράγματα σίγουρα κάτι υπάρχει στα Σχολεία μας. Ο Διευθυντής μάλιστα έδωσε εντολή να σβηστεί γρήγορα, πιστεύοντας ότι έτσι εξαφάνιζε το σαράκι του ρατσισμού από το Σχολείο μας. Οι ντόπιοι συνάδελφοι, Τατσιμπέλι και Μοφόκα, όταν το είδαν, κούνησαν το κεφάλι τους και δεν είπαν τίποτε. Αργότερα κάποια μέρα πίνοντας καφέ στο σπίτι μου με το Μοφόκα μου εκμυστερεύτηκε πολλά για τα φαινόμενα ρατσισμού και ξενοφοβίας που υπήρχαν σ' όλα τα Σχολεία των Ευρωπαίων και των Αμερικανών μέσα στην Αντίς Αμπέμπα!

Οι γνώσεις και οι εμπειρίες μου τον πρώτο χρόνο στην Αντίς Αμπέμπα δεν ήταν λίγες. Και δεν ήταν μόνο πολιτικές και κοινωνικές. Δεν ήταν μόνο το ότι γνώριζα από πρώτο χέρι τι καθεστώς υπήρχαν σ' ολόκληρη την Αφρική και πώς ζούσαν οι λαοί της. Αλλά έβλεπα με τα ίδια μου τα μάτια ότι οι ντόπιοι κάτοικοι της Αιθιοπίας ζούσαν μέσα σε παραγκουπόλεις, σε τρώγλες σπαρμένες μέσα στις λάσπες, όπου βασίλευε η φτώχεια, η αθλιότητα, η κακομοιριά και η ανασφάλεια! Και όμως άκουγα ότι η χώρα είναι πλούσια σε πολλά προϊόντα! Ότι έχει απέραντους κάμπους πάνω στα βουνά, που καρπίζουν όλα τα γεωργικά φυτά! Ότι έχουν απέραντες εκτάσεις με καφετείες και παράγουν τον καλύτερο καφέ από όλες τις άλλες χώρες του κόσμου! Ότι έχουν χιλιάδες κοπάδια από μικρά και μεγάλα ζώα. Και όλα αυτά μπορούν να διαθρέψουν πολλαπλάσιο πληθυσμό και να κάνουν και πολλές εξαγωγές γεωργικών προϊόντων και κρεάτων! Ποιος έφταιγε λοιπόν;

Οι προσωπικές εμπειρίες από τη ζωή των ντόπιων είναι πολύ τραυματικές. Κάθε φορά που περπάταγα έξω στην πόλη, η ψυχή μου πληγωνόταν βλέποντας τα ντόπια παιδάκια ξυπόλυτα, ρακένδυτα, κακόμοιρα, γεμάτα μίξες στο πρόσωπο και τις μύγες να κάνουν πάρτι γύρω από το προσωπάκι τους! Άπλωναν το χεράκι τους ζητώντας κάτι, αλλά το μάθημα μάς το είχαν μάθει οι παλιότεροι να μη τα δίνουμε τίποτε, γιατί τα κακομαθαίναμε και μας ακολουθούσαν ως την Κοινότητα. Όταν ψωνίζαμε κάτι από τα σούπερ μάρκετ, μας περίμεναν έξω με τις φράσεις: «φερέντς» ή «μπαμπά» για να πάρουν την τσάντα και ακολουθώντας μας να τη μεταφέρουν ως την είσοδο της Κοινότητας. Κάποιες φορές οι τσάντες ήταν βαρύτερες από τα ίδια και τότε έβλεπες την τιτάνεια προσπάθεια, που καταβάλλανε για να κερδίσουν κάτι παραπάνω. Φοβερή, σκληρή και απάνθρωπη εικόνα!

Όταν με το Σάββα ακολουθήσαμε το Χρήστο για να κάνει το τάμα του στο μοναστήρι του Γκαμπριέλ, για πρώτη φορά αντίκρισα τους Αιθίοπες της ενδοχώρας. Στο Μιέσο, όπου κοιμηθήκαμε σ' εκείνη την απαίσια πανσιόν, το πρωί πηγαίνοντας στο σταθμό των τρένων περπατήσαμε για λίγο μέσα στο χωριό και αντικρίσαμε σ' όλο το μεγαλείο το κατάνημα των ανθρώπων. Είδαμε από κοντά τις κατοικίες τους, τις τενεκεδουπόλεις, τα απαίσια δρομάκια που επικοινωνούσαν μεταξύ τους, τους άνευρους άνδρες, τις κακόμοιρες γυναίκες, τα ξεβράκωτα παιδιά τους. Όλοι άπλυτοι, ρακένδυτοι, κακόμοιροι, πάμφτωχοι. Ο Χρήστος έλεγε ότι είναι μουσουλμάνοι και γι' αυτό βρίσκονται σ' αυτή την κατάσταση! Σα να ήθελε να μας πει ότι η θρησκεία έφταιγε που υπήρχε αυτή η κατάντια!

Στο μοναστήρι ευτυχώς αντικρίσαμε μια καλύτερη κατάσταση. Εδώ δεν είχαμε μουσουλμάνους, αλλά χριστιανούς κόπτες. Δεν είχαμε μπροστά μας τις κατοικίες των ντόπιων. Είχαμε τους ανθρώπους που ζουν μέσα σ' αυτές τις κατοικίες. Είχαμε τους ταλαίπωρους Αιθίοπες που ζουν μέσα στις λάσπες, στις τρώγλες και τις λαμαρινένιες κατασκευές τους. Παρόλα όμως αυτά ήταν καλύτερα ντυμένοι, ήταν κάπως περιποιημένοι. Οι γυναίκες με τις άσπρες φορεσιές και τα σφικτά μαντήλια στο κεφάλι έμοιαζαν με ζωγραφιές από άλλο πλανήτη! Οι κοπέλες με τα αδύνατα σωματάκια τους ήταν χαμογελαστές και με τα κατάλευκα δόντια τους σου έδιναν την εντύπωση ότι ήρθαν στο μοναστήρι, γιατί προσδοκούσαν να πετύχουν κάτι προσωπικό. Οι άνδρες με τα μπαστούνια στους ώμους και την κορμοστασιά τους έδειχναν την περηφάνια και το αγέρωχο της φυλής τους!

Πολλά, πάρα πολλά έχω ακούσει, έχω δει και έχω ζήσει αυτό το χρονικό διάστημα των εννιά μηνών στην Αντίς Αμπέμπα. Οι γνωριμίες μου με τους ομογενείς κυρίως στον

«Ολυμπιακό» και οι συζητήσεις για τη ζωή τους και τις σχέσεις με τους ντόπιους κατοίκους, μου έδωσαν την εντύπωση ότι μεταξύ τους υπήρχε μια παγιωμένη αντίληψη πως οι μαύροι γεννήθηκαν για να υπηρετούν τους λευκούς! Ακόμη και μορφωμένοι άνθρωποι είχαν αυτή την αντίληψη! Ακόμη και ο Δεσπότης μας, που μιλούσε για αγάπη προς τον άνθρωπο, είχε την αντίληψη ότι το καθεστώς αυτό είναι παγιωμένο και δεν μπορεί να αλλάξει! Κάποιοι ομογενείς μιλούσαν σαν μεγάλοι θεωρητικοί αυτής της αντίληψης και επέμειναν μάλιστα πως έχει επιβληθεί από τον ίδιο το Θεό! Έφερναν και παραδείγματα από την Παλαιά Διαθήκη με τον Αβραάμ που είχε χιλιάδες δούλους και εκτός από την επίσημη γυναίκα του, τη Σάρα, είχε και μια δεύτερη γυναίκα που προέρχονταν από τους δούλους του, με την οποία απέκτησε και παιδιά. Άκουγα παράξενα πράγματα και δεν μπορούσα να καταλάβω τη σκέψη και τη φιλοσοφία αυτών των ανθρώπων!

Το καλοκαίρι του 1976 στην Αιθιοπία

Με το κλείσιμο του Γυμνασίου στις 12 Ιουνίου άρχισε η περίοδος των θερινών διακοπών. Ο Διευθυντής του Γυμνασίου Γεώργιος Βενιζέλος με το γιο του Γιάννη, ο εργένης συνάδελφος Κώστας Παπαδόπουλος και ο συνάδελφος Χρήστος Γιαννούλας με την οικογένειά του ανεχώρησαν για την Ελλάδα, όπου θα έβλεπαν τους δικούς τους, θα περνούσαν τις διακοπές τους και, αφού είχε ανανεωθεί η απόσπασή τους στο Γυμνάσιο Αντίς Αμπέμπα για το νέο σχολικό έτος, με το καλό θα επέστρεφαν το ερχόμενο Σεπτέμβριο. Μαζί τους ανεχώρησε οριστικά για την πατρίδα και ο Μορφωτικός Ακόλουθος Παναγιώτης Φούγιας με την οικογένειά του, χωρίς να έχει ζητήσει να ανανεωθεί η απόσπασή του. Εδώ στην Αντίς Αμπέμπα μέيناμε οι συνάδελφοι του Γυμνασίου Αντώνης Γκίκας, Νίκος Σαρρόπουλος και εγώ με τις γυναίκες και τα παιδιά μας. Μαζί μας έχουν παραμείνει και δυο συνάδελφοι του Δημοτικού Σχολείου με τις οικογένειές τους, ο Σάββας Τσακλίδης και ο Διευθυντής του Δημοτικού Δημήτρης Συκάς.

Με τη λήξη των μαθημάτων και το τέλος των εξετάσεων αρκετοί ομογενείς αναχώρησαν οριστικά για την Ελλάδα με τις οικογένειες και τα παιδιά τους εξαιτίας της νέας πολιτικής κατάστασης, που δημιουργήθηκε με την επικράτηση του στρατιωτικού καθεστώτος. Κάποιοι έχασαν τις περιουσίες του, άλλοι τις δουλειές τους και βλέποντας ότι δεν υπάρχει προοπτική να ζήσουν πια στην Αιθιοπία, ανεχώρησαν για την Ελλάδα. Με βαριά καρδιά μάζεψαν ο,τιδήποτε μπορούσαν να σηκώσουν και έφυγαν για την Ελλάδα ή σε άλλη χώρα, όπου έχουν κάποιους δικούς τους. Αυτό ακριβώς έκανε και η οικογένεια του Μήτσου και της Μαρίζας Μποσνάκη, που περιγράψαμε λίγο παραπάνω. Μερικοί αναχώρησαν νύχτα και κρυφά μέσω Τσιμπουτί, γιατί δεν τους επιτρεπόταν να φύγουν από την Αιθιοπία, εξαιτίας των υποχρεώσεών τους προς το αιθιοπικό κράτος.

Πολλά ακούγαμε στον «Ολυμπιακό» για τους τρόπους διαφυγής των ομογενών και των πολλών άλλων ξένων από το στρατιωτικό καθεστώς της Αιθιοπίας. Κάποιοι από τους δικούς μας φυγάδευαν πρώτα με κρυφούς τρόπους τα πολύτιμα είδη τους και μετά αναχωρούσαν και οι ίδιοι κανονικά ή παράνομα. Τα πολύτιμα είδη τα έδιωχναν συνήθως με κρυφούς και σκοτεινούς τρόπους. Κάποιοι ατρόμητοι νεαροί ανελάμβαναν αυτές τις εργασίες και μέσα από μονοπάτια της ζούγκλας ή της σαβάνας τα μετέφεραν ως το Τζιμπουτί και εκεί τα παρελάμβαναν οι ιδιοκτήτες. Υπήρχε όμως και ένας άλλος επίσημος τρόπος με τους διπλωμάτες των διαφόρων Πρεσβειών των ξένων χωρών, που πηγαινοέρχονταν κάθε μέρα στο Τζιμπουτί ή το Χαρτούμ κουβαλώντας σε διπλωματικούς σάκκους ό,τι πολύτιμο κατείχαν οι ομογενείς τους. Άλλοι έφευγαν με πλαστά διαβατήρια προς τις γειτονικές πόλεις της Αφρικής και από εκεί προς την Ευρώπη ή την Αμερική. Μερικοί ευρισκόμενοι σε επίσημες αιθιοπικές αποστολές σε άλλα αφρικανικά κράτη, δεν επέστρεφαν στην Αιθιοπία, αλλά άλλαζαν δρομολόγιο και διέφευγαν σε άλλες χώρες.

Εμείς οι εκπαιδευτικοί, που είχαμε πάρει τις ανανεώσεις των αποσπάσεών μας για ένα ακόμη σχολικό έτος, δεν είχαμε λόγους να αναχωρήσουμε από την Αιθιοπία. Όπως φαινόταν δεν κινδυνεύαμε, ούτε διατρέχαμε κάποιο κίνδυνο. Γι' αυτό παραμείναμε στην Αντίς Αμπέμπα με την προοπτική να μείνουμε ακόμη ένα σχολικό έτος και μετά βλέπουμε! Βασικά δεν φύγαμε για διακοπές στην Ελλάδα, γιατί είμασταν οικογενειάρχες με μικρά παιδιά και δεν ήταν εύκολη η μετακίνησή μας. Ένας δεύτερος λόγος ήταν ότι τα εισιτήρια για την Ελλάδα ήταν πολύ ακριβά και δεν επαρκούσαν τα οικονομικά μας. Έτσι το καλοκαίρι των διακοπών μας το περάσαμε στη «χειμωνιάτικη» Αντίς Αμπέμπα!

Στην οικογένειά μου στα μέσα Ιουνίου του 1976 είχαμε μια αλλαγή. Μια πολύ ευχάριστη αλλαγή, όπως αποδείχτηκε εκ των υστέρων. Αναχωρώντας για την Ελλάδα η οικογένεια Μποσνάκη μας πρότεινε να πάρουμε για υπηρέτρια τη δική τους, που ήταν ένα κατάμαυρο κοριτσάκι είκοσι χρονών. Η Κουντουσάν, έτσι ονομαζόταν το κοριτσάκι, καταγόταν από τα χωριά της Ερυθραίας έξω από την Ασμάρα και ήταν τιγρίνικης καταγωγής με πολύ ωραία μαύρα χαρακτηριστικά. Ήταν χαρούμενο και έξυπνο κοριτσάκι. Δραστήριο και εξυπηρετικό για όλες τις εργασίες του σπιτιού. Η γυναίκα μου το έκανε πολύ κέφι, γιατί σχεδόν όλη την ημέρα παρέμενε στο σπίτι μας και τη βοηθούσε σε όλα. Μιλούσαν μεταξύ τους και, καθώς έκαναν τις εργασίες του σπιτιού, η μια μάθαινε τη γλώσσα της άλλης!

Σε σύντομο χρονικό διάστημα το αποτέλεσμα εκμάθησης της Ελληνικής γλώσσας από την πανέξυπνη Κουντουσάν ήταν καταπληκτικό! Άρχισε να μιλάει καλά και μπορούσε να συνεννοηθεί σε βασικά πράγματα. Σ' αυτό βέβαια είχε βοηθήσει αρκετά και η οικογένεια του Μήτσου Μποςνάκη, η οποία στο σπίτι τους μιλούσαν όχι μόνο αιθιοπικά και ιταλικά, αλλά και ελληνικά. Το καταπληκτικότερο για μένα ήταν ότι η Ευαγγελία κοντά στην Κουντουσάν είχε αρχίσει να καταλαβαίνει την αιθιοπική γλώσσα. Το κατάλαβα, όταν κάποτε βγήκαμε έξω και θελήσαμε να ψωνίσουμε κάποια είδη. Ο καταστηματάρχης και η κοπέλα βοηθός του δεν μιλούσαν αγγλικά και η συνεννόησή μας ήταν αδύνατη. Τότε ανέλαβε η γυναίκα μου και τους μίλησε αιθιοπικά και εξυηρηθηθήκαμε αρκετά καλά! Η Κουντουσάν είχε κάνει το θαύμα της! Ήταν πραγματικά μια θαυμάσια κοπέλα. Έκανε παρέα και με τους μαθητές μας, τα αδέρφια Ρεζενιέ και Αλμάζ, που ήταν και αυτά από την Ασμάρα και μιλούσαν και τη δική τους διάλεκτο!

Εικόνα 22. Η Κουντουσάν

Κάναμε πολλές εξορμήσεις έξω από την Αντίς Αμπέμπα. Στα καθίσματα του αυτοκινήτου καθόμασταν από τρεις στα δυο καθίσματα και στο πίσω ανοικτό μέρος του Καραβάν κάθονταν τα τρία παιδιά μας. Ο Γιώργος, ο Δημήτρης και στη μέση με το πορτ-μπεμπέ το Ταρζανάκι!

Για την οικογένεια τη δική μου εκείνο το καλοκαίρι ο Χρυσικός αποδείχτηκε πολύ χρήσιμος και σ' έναν άλλο σημαντικό τομέα. Με το αυτοκίνητό του μας μετέφερε στα νοσοκομεία της πόλης, όπου κάναμε τα εμβόλια του μωρού μας. Στις αρχές Ιουλίου 1976, πριν αρχίσουν οι εξορμήσεις μας στα γειτονικά θέρετρα της Αντίς Αμπέμπα, είχαμε προγραμματίσει, σύμφωνα με τις οδηγίες του Νοσοκομείου, να κάνουμε δυο εμβόλια του μωρού μας. Το ένα ήταν κατά της διφθερίτιδας και το άλλο κατά της πολιομυελίτιδας. Πράγματι την Κυριακή στις 4 Ιουλίου γύρω στις έντεκα η ώρα, μετά τον εκκλησιασμό μας κατεβήκαμε στην Κοινότητα, όπου συναντήσαμε το Διονύση με το αυτοκίνητο να μας περιμένει για να πάμε το Ταρζανάκι στο Νοσοκομείο. Η γυναίκα μου ετοίμασε το μωρό και αυτή τη φορά δεν πήγαμε στο GANDHI MEMORIAL HOSPITAL, αλλά σ' ένα άλλο νοσοκομείο, που βρίσκεται στα ανατολικά της πόλης και έφερε την ονομασία: Νοσοκομείο της πριγκιπέσσας Ζαουντίτου.

Το Ταρζανάκι με το τσίμπημα της βελόνας άρχισε και πάλιν να κλαίει, όπως συνέβη και στο πρώτο εμβόλιο. Το κλάμα όμως τώρα ήταν δυνατότερο και ασταμάτητο. Ο Διονύσης για μια

Πράγματι το καλοκαίρι του 1976 ήταν καταπληκτικό στη «χειμωνιάτικη» Αντίς Αμπέμπα. Είχαμε στο σπίτι μας την Κουντουσάν, που μας άνοιξε το σπιτικό και το έκανε χαρούμενο. Είχαμε και μια μικρή, αλλά πολύ καλή παρέα. Μαζί μας παρέμεινε η οικογένεια του συμπατριώτη Σάββα και ο μηχανικός Διονύσης Χρυσικός. Η οικογένεια του Σάββα παρέμεινε για δεύτερο καλοκαίρι στην Αντίς Αμπέμπα, ενώ από την οικογένεια του Διονύση η γυναίκα του και οι κόρες τους αναχωρούσαν για την Ελλάδα κάθε καλοκαίρι. Ο ίδιος όμως παρέμεινε εδώ λόγω εργασίας.

Ο Διονύσης όλο το καλοκαίρι μας φάνηκε πολύ χρήσιμος στις μετακινήσεις μας μέσα και έξω από την πόλη της Αντίς Αμπέμπα. Το πρωί εργαζόταν στο εργαστάσιο και το απόγευμα στις ελεύθερες ώρες του περνούσε από την Κοινότητα, όπου συναντιόμασταν και προγραμματίζαμε τις κυριακάτικες εξορμήσεις μας. Έτσι η παρέα μας ήταν πλήρως συμπληρωμένη και αποτελούνταν από εννιά άτομα. Τέσσερα άτομα η οικογένεια του Σάββα, άλλα τέσσερα η δική μου και ένας ο Διονύσης. Όλοι αυτοί χωρούσαμε στο μεγάλο ΟΠΕΛ ΚΑΡΑΒΑΝ του Διονύση και όλο το καλοκαίρι

ακόμη φορά του είπε τα ίδια λόγια με την προηγούμενη φορά, ότι δηλαδή ο Ταρζάν δεν κλαίει, παρά μόνο φωνάζει τα ζώα του δάσους να τον παρακολουθούν τι κάνει. Δυστυχώς όμως το κλάμα του παιδιού μας ήταν ασταμάτητο. Το πήραμε στο αυτοκίνητο και πιστέψαμε ότι, ώσπου να πάμε στην Κοινότητα, θα σταματούσε!

Φτάσαμε στο σπιτικό μας και αμέσως το πήρε στην αγκαλιά της η Κουντουσάν για να το καθησυχάσει. Το κλάμα όμως και πάλι συνεχιζόταν και μερικές φορές ήταν πολύ λυπητερό. Έκλαιγε το Ταρζανάκι μας με λυγμούς! Σίγουρα πονούσε και κανείς δεν μπορούσε να το καθησυχάσει! Το ξαναπήρε στην αγκαλιά της η Ευαγγελία και όλοι πιστέψαμε ότι εκείνη σίγουρα θα το καθησυχάζει. Δυστυχώς όμως! Το Ταρζανάκι φώναζε και όλοι αρχίσαμε να ανησυχούμε. Η μάνα του το έβαλε και εκείνη στα κλάματα! Η Κουντουσάν το ξαναπήρε στην αγκαλιά της και βγαίνοντας έξω το έκανε βόλτες στην καταπράσινη αυλή. Το πήγε μέχρι πάνω στα Γραφεία των Καθηγητών τραγουδώντας τιγρίνικα τραγούδια για να το νανουρίσει και να το καθησυχάσει. Η γυναίκα μου αμίλητη ετοίμαζε το κυριακάτικο τραπέζι, όπου επρόκειτο να συμφάγουμε με το Διονύση και την οικογένεια του Σάββα, αλλά κάθε λίγο έβγαινε στην εξώπορτα και παρακολουθούσε την Κουντουσάν με το μωρό στην αγκαλιά. Έστηνε και το αυτί για να ακούει, αν το παιδάκι μας έκλαιγε ακόμη. Κάποια στιγμή η Κουντουσάν επέστρεψε με το Ταρζανάκι να κοιμάται. Το τοποθέτησε μέσα στο πορτ-μπεμπέ με πολλή προσοχή και το πήγε στην κρεβατοκάμαρα!

Εκείνο το μεσημέρι της Κυριακής είχαμε στενοχωρηθεί όλοι. Ήταν η πρώτη φορά που έκλαιγε τόσο πολύ το παιδάκι μας. Ευτυχώς όμως ήταν και η τελευταία! Κάποτε καθίσαμε στο τραπέζι να φάμε το κοκκινιστό φιλοκομμένο κρέας και το ντόρο-ουότ, που είχε ετοιμάσει η Ευαγγελία με τη βοήθεια της Κουντουσάν. Η Ευαγγελία έκανε δυο αιθιοπικά φαγητά για να φιλέψουμε όλη την παρέα. Τότε ο Διονύσης χιουμοριστικά ζήτησε και αιθιοπικό ψωμί, την ιντζέρα, αλλά δυστυχώς δεν είχαμε! Έπρεπε όμως να έχουμε, συνέχισε ο Διονύσης, για να σας δείξω πώς το τρώνε οι ντόπιοι. Αμέσως όμως κλήθηκε η Κουντουσάν για να μας δείξει τι είναι η ιντζέρα και πώς τρώγεται. Με κινήσεις μας δείχνει τι είναι η ιντζέρα, πώς κόβεται και πώς χρησιμοποιείται στο φαγητό. Μαχαιροπήρουνά δεν υπάρχουν! Η ιντζέρα, που είναι σαν τη δική μας πίτα με ένα φύλλο, κατασκευάζεται από ένα αιθιοπικό καρπό και είναι σπογγώδες υπόξινο ψωμί. Πιάνεται με τα τρία δάχτυλα του χεριού, τον αντίχειρα, το δείκτη και το μέσο, κόβεται ένα κομμάτι και μ' αυτό μαζεύεται το φαγητό σε μπουκιές και στη συνέχεια το φέρνουν στο στόμα!

Η Κουντουσάν, που ουσιαστικά είχε μαγειρέψει τα φαγητά, κλήθηκε να καθίσει και εκείνη στο τραπέζι, αλλά στάθηκε αδύνατο να την πείσουμε να καθίσει! Με τα φτωχά ελληνικά της μας έλεγε συνεχώς: Εγκώ, όχι, όχι! Έτσι ήτανε μαθημένη από τους λευκούς! Σεβαστήκαμε την επιθυμία της και ενώ εμείς τρώγαμε εκείνη στεκότανε στην πόρτα και παρακολουθούσε το Ταρζανάκι, που κοιμόταν πολύ ήρεμα, ύστερα από το φοβερό κλάμα!

Η κίνηση αυτή να δεχτούμε την Κουντουσάν στο τραπέζι να φάει μαζί μας έκανε μεγάλη εντύπωση στην κοπέλα. Τόση που το απόγευμα της Κυριακής το μάθανε όλοι στο χώρο της Κοινότητας και απορούσαν με τη δική μας συμπεριφορά! Η Κουντουσάν το κοινοποίησε σ' όλες τις υπηρέτριες των άλλων συναδέλφων και τους φύλακες της Κοινότητας και έφτασε και στα αφτιά του Διευθυντή του Δημοτικού Σχολείου. Ο συνάδελφος ξαφνιάστηκε και ζήτησε να μάθει από το Σάββα, αν, όσα άκουσε, ανταποκρινόταν στην αλήθεια. Ο Σάββας έδωσε τις δέουσες εξηγήσεις στο Διευθυντή του και τον παρέπεμψε σε μένα!

Ήταν το δεύτερο «σφάλμα» μου, που έσπαζα τα καθιερωμένα της συμπεριφοράς των λευκών προς τους ντόπιους! Αργότερα είχαμε και άλλα γεγονότα με τις κινήσεις μου στην Κουντουσάν, που στα μάτια των λευκών φαινόταν αφύσικα. Προέτρεψα την υπηρέτριά μου να πάει σε νυχτερινό σχολείο για να μάθει καλύτερα την αιθιοπική γλώσσα και να αρχίσει να μαθαίνει και λίγα αγγλικά. Όσο για τα έξοδα, αυτά θα ήταν δικά μου! Πράγματι η Κουντουσάν πήγε σε νυχτερινό σχολείο, αλλά δεν δέχτηκε να πληρώνω εγώ τα έξοδά της. Η γυναίκα μου όμως βρήκε τον τρόπο να βοηθάει την Κουντουσάν με τα μικρά δωράκια, που της έκανε!

Ας ξαναγυρίσουμε όμως στα οικογενειακά μου. Αυτή τη φορά τα εμβόλια, που κάναμε στο Ταρζανάκι μας, ήταν δύο και, όπως μας είπε η νοσοκόμα, είναι ισχυρά εμβόλια και το παιδάκι θα κλάψει λιγουλάκι. Ακόμη ότι πρέπει να τα επαναλάβουμε άλλες δυο φορές μετά από ένα μήνα. Πράγμα που έγινε ακολουθώντας πιστά την οδηγία της. Και τα εμβόλια ξανάγιναν στις ημερομηνίες που μας προτάθηκαν. Η δεύτερη επαναληπτική δόση έγινε το Σάββατο στις 14 Αυγούστου, παραμονή της Μεγάλης Γιορτής της Κοίμησης της Παναγίας μας. Και η τρίτη έγινε πάλι Σάββατο στις 18 Σεπτεμβρίου στο ίδιο Νοσοκομείο. Τη δεύτερη και τρίτη φορά τα επαναληπτικά εμβόλια ήταν σχεδόν ανώδυνα. Το Ταρζανάκι αντέδρασε στα

τσιμπήματα, αλλά μόνο για λίγο και μετά όλα εξελίχτηκαν πολύ καλά. Ήταν ήδη έξι μηνών και είχε μια πολύ καλή σωματική και συναισθηματική εξέλιξη.

Γελούσε πάντα μαζί μας. Το φωνάζαμε «Ταρζανάκι» και εμείς και οι φίλοι μας και ανταποκρινόταν στο όνομά του. Ο αδελφός του το πείραζε μέσα στο «κλουβί» του φωνάζοντας το όνομά του και εκείνο κλωτσούσε βγάζοντας τα πόδια του έξω από το πορτ-μπεμπέ. Με το Γιώργο του Σάββα του έλεγαν διάφορες ιστορίες για τον Ταρζάν και για να γίνουν περισσότερο παραστατικοί έκαναν και κινήσεις μπροστά του, πώς πηδάει στα δέντρα ο Ταρζάν, πώς φωνάζει, πώς τσιρίζει και το παιδάκι μας ξετρελαινόταν στα γέλια. Ο Σάββας, η Μαρίκα, ο Διονύσης και εμείς βλέποντας όλα αυτά χαιρόμασταν με το παραπάνω. Ο Διονύσης κάποια μέρα μέσα στο καλοκαίρι μας λέει ότι το Ταρζανάκι θα βγει από το «καταφύγιό» του και υπάρχει φόβος να πετάξει σαν πραγματικός Ταρζάν. Πράγματι το πορτ-μπεμπέ καταλαβαίναμε ότι δεν ήταν αρκετό για να χωρέσει και έπρεπε να βρούμε κάτι άλλο πιο μεγάλο!

Με την Κουντουσάν το μωράκι μας έκανε πολλά παιχνίδια. Καθώς η κοπέλα ήταν ντυμένη με πεντακάθαρα λευκά ρούχα, που το μπροστινό τους μέρος πάνω στο στήθος ήταν κεντημένο με ωραία σχέδια, το μωρό μας την προτιμούσε περισσότερο από τη μάνα του. Η Ευαγγελία φορούσε μαύρα ρούχα εξαιτίας του θανάτου της αδελφής μου. Η Κουντουσάν όλο το καλοκαίρι το τσίτσε, το νανούριζε τραγουδώντας τιγρίνικα τραγούδια, το έπαιρνε και το γύριζε σ' όλη την αυλή, που ήταν άδεια από τα παιδάκια των Σχολείων. Το τροπικό κλίμα της Αντίς Αμπέμπα με τον καθαρό αέρα, την ιδανική θερμοκρασία και τον ολόλαμπρο ήλιο το βοήθησαν να αναπτυχθεί πολύ φυσιολογικά και να γίνει γρήγορα ευκίνητο, ζωνρό και χαρούμενο. Όταν ξαφνικά ξεσπούσαν οι απότομες μπόρες η Κουντουσάν έτρεχε για να προφυλάξει το Ταρζανάκι και τον εαυτό της, ενώ εκείνο ξετρελαινόταν στα γέλια. Του άρεσε ιδιαίτερα ο θόρυβος, που έκαναν οι χοντρές ψιχάλες ή το χοντρό χαλάζι πάνω στη λαμαρινένια στέγη του σπιτιού μας!

Οι εξορμήσεις μας γύρω από την Αντίς Αμπέμπα

Το τελευταίο δεκαήμερο του Ιουνίου, που άρχισαν οι βροχές στην κατάψηλη Αντίς Αμπέμπα, καθώς και το πρώτο του Ιουλίου το περάσαμε μέσα στην πόλη. Κάθε μέρα είχαμε πολλές απότομες μπόρες, που κρατούσαν πέντε ή και δέκα λεπτά της ώρας. Αμέσως μετά ξεπρόβαλλε ο ζωογόνος ήλιος και όλα έπαιρναν το καλοκαιρινό τους χρώμα. Η Ευαγγελία με την Κουντουσάν όλη μέρα παρέμειναν στο σπίτι και ασχολούνταν με τις εργασίες του σπιτιού και το Ταρζανάκι. Τις ελεύθερες πρωινές ώρες έκανε παρέα με τη Μαρίκα του Σάββα, αλλά και τις άλλες κυρίες των συναδέλφων, που είχαν παραμείνει στην Αιθιοπία. Το απόγευμα, ενώ τα παιδιά έπαιζαν στην καταπράσινη αυλή, εκείνες, όταν δεν έβρεχε, όλες μαζί συζητώντας έκαναν βόλτες γύρω από τα Σχολεία. Το Ταρζανάκι το παίρνανε μαζί τους και έπαιζαν με τα γέλια και τα καμώματά του. Εμείς οι μεγάλοι περνούσαμε τις ώρες μας σουλατσάριζοντας άλλοτε στην πόλη και άλλοτε στον «Ολυμπιακό», κυρίως τα απογεύματα. Τα παιδιά μας όμως, ο Γιώργος και ο Δημήτρης, έπαιζαν στην αυλή των Σχολείων, αλλά δεν ξεχνούσαν την υπόσχεση που τους είχαμε δώσει ότι το καλοκαίρι θα επισκεπτόμασταν διάφορα θέρετρα κοντά σε ποτάμια, στη ζούγκλα και τη σαβάνα. Ότι θα κάναμε μπάνιο στις μεγάλες πισίνες με χλιαρό φυσικό νερό και ότι θα βλέπαμε τους μεγάλους ποταμούς και θα αντικρίζαμε από κοντά τα άγρια θηρία της ζούγκλας και στα ποτάμια τους κροκόδειλους και τους ιπποπόταμους.

Την Κυριακή το μεσημέρι, στις 11 Ιουλίου 1976, ενώ όλη η παρέα συντρώγαμε στο διαμέρισμα του Σάββα, ο Διονύσης μας ανακοίνωσε ότι την ερχόμενη Κυριακή θα κάνουμε μια εκδρομή έξω από την Αντίς Αμπέμπα και ο πρώτος σταθμός θα είναι το SODORE. Τα παιδιά μας με το άκουσμα ότι επιτέλους θα επισκεφτούμε κάποιο θέρετρο έξω από την πόλη, πίστεψαν ότι το SODORE είναι δίπλα στη ζούγκλα και τη σαβάνα και έτσι θα βλέπαμε τα άγρια θηρία που ζουν στην Αιθιοπία. Αμέσως άρχισαν να χειροκροτούν και να πηδούν από τη χαρά τους. Ρωτούσαν και ξαναρωτούσαν τον κύριο Διονύση πού βρίσκεται το SODORE, τι υπάρχει εκεί και τι πρόκειται να κάνουμε και τι θα δούμε!

Ο καλός φίλος ήταν πολύ αγαπητός στα παιδιά και πολλές φορές τους έκανε τα χατίρια. Όταν μας έβγαζε έξω στην πόλη, τα παιδιά τον ακολουθούσαν με πολλή χαρά. Μας πήγαινε σε διάφορα αξιοθέατα και μας ξεναγούσε με πολλές λεπτομέρειες. Κάτι που μας έκανε να απορούμε πώς ήξερε τόσα πράγματα για την πόλη και τους ανθρώπους της Αντίς Αμπέμπα! Άλλοτε μας πήγαινε στο αεροδρόμιο και με τις ώρες τα παιδιά αλλά και εμείς παρακολουθούσαμε το ανεβοκατέβασμα των αεροπλάνων. Άλλοτε λίγο έξω στα βόρεια της Αντίς Αμπέμπα, όπου υπήρχε ένα μεγάλο φράγμα και μια τεχνητή λίμνη από την οποία υδρεύονταν ολόκληρη η Αντίς Αμπέμπα. Πολλές φορές μας οδηγούσε σε κάποιο ξενοδοχείο ή σε καμιά καφετέρια και κερνώντας μας κάτι, μας ενημέρωνε για τα καλά και τα άσχημα της πόλης.

Τα παιδιά μας μόλις άκουσαν ότι θα πάμε στο SODORE ξαφνιάστηκαν. Βέβαια περίμεναν από μέρες να ακούσουν κάποια τέτοια ευχάριστη είδηση. Δεν τους είχαμε υποσχεθεί μόνο εμείς οι γονείς τους, αλλά και ο ίδιος ο Διονύσης τους είχε δώσει το λόγο του ότι θα πηγαίναμε σε κάποια θέρετρα γύρω από την Αντίς Αμπέμπα και θα κάναμε μπάνιο στις πισίνες τους. Τους έλεγε μάλιστα και ελκυστικές ιστορίες για το πού θα πάμε, τι θα δούμε, ποια ζώα της ζούγκλας ή της σαβάνας είναι πιθανόν να συναντήσουμε, πώς πρέπει να τα προσπεράσουμε για να μην έχουμε κάποιο ατύχημα και πολλά άλλα. Τα παιδιά τα άκουγαν όλα αυτά με πολλή προσοχή, αλλά εκείνα επέμεναν να πάμε εκεί όπου βρίσκεται ο Ταρζάν για να τον δουν και να τον απολαύσουν με τα παιχνίδια του!

Ολόκληρη την εβδομάδα από τις 11 Ιουλίου μέχρι το Σάββατο στις 17 του μήνα τα παιδιά μας έκαναν σχέδια και προγράμματα για το πού θα πάμε, τι είναι πιθανόν να δούμε, πώς θα αντιμετωπίσουμε τα άγρια θηρία που πιθανόν να συναντήσουμε στο δρόμο μας, ιδιαίτερα τις ύαινες που περιφέρονται στους δρόμους και γενικά πώς θα αντιδράσουμε με τη θέα των άγριων θηρίων. Ο Γιώργος, που ήταν μεγαλύτερος κατά δυο χρόνια από το Δημήτρη, πήρε ένα χάρτη της Αιθιοπίας για να δει πού βρίσκεται το SODORE, πόσο απέχει από την Αντίς Αμπέμπα και τι υπάρχει γύρω από την περιοχή του. Συμβουλευτήκε για κάποια πράγματα και την αδελφή του Ελένη, που πάει στην Τετάρτη Γυμνασίου, και μαζί με το Δημήτρη κατέστρωσαν τα σχέδιά τους. Ότι έπρεπε να αγοράσουν μαγιώ, μάσκες, βατραχοπέδιλα,

πλαστικά γυαλιά για το νερό, μπρατσάκια και ό,τι άλλο είναι απαραίτητο για το μπάνιο στην πισίνα. Έκαναν προετοιμασίες πώς θα κάνουν τις βουτιές μέσα στο νερό, πώς θα βγάλουν από τα βαθιά νερά τα γυαλιά, που θα τα πετάνε επίτηδες μέσα στο νερό. Ο Δημήτρης καυχιόταν ότι ήξερε πολύ καλό μπάνιο και θα έκανε πολλές τρέλες μέσα στο νερό, όσο μεγάλο και αν ήταν το βάθος της πισίνας.

Οι μάνες των παιδιών ακούγοντας να συζητούν κάθε μέρα για μαγιώ και άλλα απαραίτητα για το μπάνιο στις πισίνες, πήραν απόφαση μια μέρα να ανεβούμε στα καταστήματα της πόλης και να αγοράσουμε ό,τι ήταν απαραίτητο για το μπάνιο. Έτσι την Πέμπτη το πρωί, στις 15 Ιουλίου, όλοι οικογενειακώς, δηλαδή η οικογένεια του Σάββα και η δική μου, αφήνοντας το Ταρζανάκι στο σπίτι με την Κουντουσάν, ανεβήκαμε στην πόλη και επισκεφτήκαμε ένα καλό κατάστημα, κοντά στο Σούπερ Μάρκετ του ομογενούς Πολυταρίδη, και κάναμε τις αγορές που θέλαμε. Τα παιδιά με τα μαγιώ, τις μάσκες και τα μπρατσάκια ξετρελάθηκαν! Ο Δημήτρης όμως ήθελε οπωσδήποτε να πάρουμε και βατραχοπέδιλα, αλλά το κατάστημα δεν είχε. Ήταν καλός κολυμβητής στο κολυμβητήριο Κοζάνης και ήθελε να επιδείξει τις δραστηριότητες και τα παιχνίδια, που είχε μάθει!

Το απόγευμα της ίδιας μέρας, όπως σχεδόν κάθε μέρα, μας επισκέφτηκε ο Διονύσης και τα παιδιά, μόλις τον αντίκρισαν, φόρεσαν τα μαγιώ τους και άρχισαν να διηγούνται στο φίλο μας τι θα κάνουν στην πισίνα, πώς θα πηδούν μέσα στο νερό και τι τρέλες θα κάνουν μέσα στα βαθιά. Τότε ο Διονύσης τους είπε ότι τα παιδιά απαγορεύεται να πηγαίνουν στη μεγάλη πισίνα. Επιτρέπεται να κάνουν μπάνιο μόνο στη μικρή πισίνα, που είναι δίπλα από τη μεγάλη και το βάθος της είναι μισό μέτρο. Υπάρχει και ζαμπάνιας (φύλακας) που επιβλέπει και δεν επιτρέπει στα μικρά παιδιά να εισέρχονται στη μεγάλη πισίνα. Ο Γιώργος ακούγοντας αυτά δε μίλησε, ο Δημήτρης όμως αμέσως και αυθαίρετα πήρε το λόγο και είπε ότι αυτός ξέρει καλό μπάνιο και μπορεί να κολυμπάει και στα βαθιά. Τότε ανέλαβα να τον καθησυχάσω ότι δεν πρέπει να αντιμιλάει και ότι στην πισίνα θα ακολουθεί τους μεγάλους και, αν δεν επιτρέπεται, θα πρέπει να ακολουθήσουμε τις εντολές των ανθρώπων, που είναι υπεύθυνοι στη φύλαξη της πισίνας. Κατσουφιάστηκε λίγο, θύμωσε, αλλά τελικά τα έβαλε μαζί μου λέγοντας ότι ούτε εγώ θα πάω στη μεγάλη πισίνα. Ήταν δύσκολο, ατίθασο και μερικές φορές ανυπάκουο παιδί!

Ο Διονύσης για να καθησυχάσει τα παιδιά, τους περιέγραψε πώς λειτουργούν τα θέρετρα εδώ στην Αιθιοπία, γιατί και στις πισίνες υπάρχουν πολλοί κίνδυνοι. Γι' αυτό υπάρχουν και φύλακες, που είναι υπάλληλοι του κράτους και επιβλέπουν να μη γίνονται παρατυπίες. Εξάλλου εκεί στο SODORE υπάρχουν μεγάλοι και πανύψηλοι ευκάλυπτοι, που είναι γεμάτοι από μικρά και μεγάλα πιθηκάκια. Τα ζωάκια αυτά κατεβαίνουν από τα ψηλά των δέντρων και ψαχουλεύουν τις αποσκευές των παραθεριστών. Γι' αυτό χρειάζεται κάποιος να φυλάγει τα πράγματά μας. Τα παιδιά τον άκουγαν με ανοιχτό το στόμα, καθώς για πρώτη φορά άκουγαν ότι θα δούμε πιθηκούς και μάλιστα μικρά πιθηκάκια. Συνεχίζοντας ο Διονύσης τους είπε ότι, μόλις θελήσεις να πιάσεις κάποιο πιθηκάκι, εκείνο πηδάει και κρεμιέται από κάποιο κλαράκι του ευκάλυπτου. Ακούγοντας όλα αυτά χάρηκαν πολύ και ξέχασαν τις προηγούμενες απαγορεύσεις!

Η Ευαγγελία ακούγοντας και εκείνη ότι οι πίθηκοι κατεβαίνουν από τα ψηλά δέντρα και ψαχουλεύουν τις αποσκευές των παραθεριστών, φοβήθηκε για το Ταρζανάκι, που υποχρεωτικά θα βρισκόταν μέσα στο πορτ-μπεμπέ και θα παρέμεινε δίπλα στις αποσκευές μας. Ο Διονύσης για να την πειράξει και να κάνει και τα παιδιά να γελάσουν της είπε ότι υπάρχει κίνδυνος, αν αφήσουμε μόνο του το Ταρζανάκι, να μας το πάρουν οι πίθηκοι μαζί τους ψηλά στα κλαδιά! Γι' αυτό πρέπει κάποιος να φυλάγει το μωρό! Και αυτή την εργασία να την αναλάβουν ο Γιώργος με το Δημήτρη. Τα παιδιά αλληλοκοιτάχτηκαν και άρχισαν να γελάνε, αλλά γρήγορα απάντησαν ότι δεν μπορούν αυτοί να αναλάβουν τέτοιες δουλειές!

Συνεχίζοντας ο Διονύσης για να εξάψει κάπως τη φαντασία και να ευχαριστήσει τα παιδιά, τους είπε ότι δίπλα από τη μεγάλη πισίνα υπάρχει ένα τεράστιο ποτάμι, που κυλάει τα νερά του πολύ αργά και δεν καταλαβαίνεις, αν τα νερά κινούνται. Εκεί μέσα υπάρχουν πολλοί κροκόδειλοι και πρέπει να είμαστε προσεκτικοί. Να μην πλησιάζουμε το φράχτη, που υπάρχει μεταξύ της πισίνας και του ποταμού, γιατί υπάρχει φόβος να ορμήσει κάποιος κροκόδειλος και σπάζοντας το φράχτη να μας αρπάξει. Τα παιδιά άκουγαν τον Διονύση με τεντωμένα αφτιά και ανοιχτά στόματα και άρχισαν να καταλαβαίνουν ότι δεν είναι τόσο ευχάριστα τα πράγματα! Το ίδιο αισθάνθηκαν και οι γυναίκες και αμέσως απάντησαν στον Διονύση, αν είναι έτσι, καλύτερα να μην πάμε στο SODORE, αλλά να προτιμήσουμε κάποιο άλλο θέρετρο. Ο Διονύσης ακούγοντας αυτά από τις γυναίκες άρχισε να χαμογελάει και αμέσως εκείνες κατάλαβαν ότι αυτά λέγονταν για να τρομάξει κάπως τα παιδιά!

Η εξόρμηση στο Sodore

Το Σάββατο το απόγευμα η Μαρίκα και η Ευαγγελία ετοίμασαν όλα τα απαραίτητα τρόφιμα και άλλα είδη, που θα παίρναμε μαζί μας. Τα έβαλαν σε τσάντες εκδρομής και τα έστησαν σε μια άκρη για να είναι έτοιμα το πρωί. Σε άλλες τσάντες τοποθέτησαν τα ρούχα για το μπάνιο, τις πετσέτες, τα μαγιώ, τα μπρατσάκια, τα καπέλα και ό,τι άλλο χρειαζόμασταν. Για το Ταρζανάκι η γυναίκα μου με την Κουντουσάν ετοίμασαν όλα τα φαγητά του, το γάλα, τα ρούχα, τις πιπίλες και ένα σκουφάκι, που το είχαμε φέρει από την Ελλάδα μαζί με τα άλλα πράγματά μας.

Την Κυριακή το πρωί στις 18 Ιουλίου 1976 είμαστε έτοιμοι για την πρώτη μεγάλη καλοκαιρινή έξοδο. Ο ουρανός προς το παρόν είναι καταγάλανος. Από τις οκτώ το πρωί τα παιδιά είναι έτοιμα. Ο Γιώργος μάλιστα κατέβηκε από το διαμέρισμά τους με όλα τα σύνεργά του για τη διαδρομή και το μπάνιο στην πισίνα του SODORE και βρίσκεται έξω από την εξώπορτα του σπιτικού μας. Ο Δημήτρης τον πήρε είδηση και γρήγορα άνοιξε την πόρτα για να τον υποδεχτεί. Μαζί με το Γιώργο έκανε την εμφάνισή της και η Κουντουσάν. Έπρεπε πρωί-πρωί να είναι κοντά μας για να βοηθήσει την Ευαγγελία να ετοιμάσουν όλα τα απαραίτητα για την εκδρομή μας. Ιδιαίτερα τα απαραίτητα του μωρού.

Σε λίγο καταφθάνει και η υπόλοιπη οικογένεια του Σάββα. Η Μαρίκα, η κόρη τους Ελένη και ο ίδιος ο Σάββας. Κρατούν στα χέρια τους διάφορες τσάντες γεμάτες με τρόφιμα και άλλα πράγματα. Μπαίνουν στο σαλονάκι του σπιτιού, μας καλημερίζουν χαμογελαστοί και καθόμαστε όλοι περιμένοντας το Διονύση να έρθει από το χώρο του εργοστασίου στην περιοχή DIABAKO, όπου διαμένει. Το ραντεβού μας είναι να είναι στην Κοινότητα γύρω στις οκτώ και μισή. Τα παιδιά είναι ανήσυχια και συνεχώς κοιτάζουν το ρολόι. Τους λέμε να πάρουν μια μπάλα και να πάνε έξω στη χορταριασμένη αυλή, να παίξουν λίγο, ώσπου να έρθει ο κύριος Διονύσης.

Πράγματι ο Διονύσης κατέφθασε στην ώρα του. Άφησε το αυτοκίνητο στο κάτω μέρος της Κοινότητας, μπροστά στα Γραφεία, και ανέβηκε την πέτρινη σκάλα. Μόλις τον αντίκρισαν τα παιδιά άρχισαν να φωνάζουν να βγούμε έξω, όχι απλά να τον προϋπαντήσουμε, αλλά να πάρουμε και τα πράγματα για να τα φορτώσουμε στο αυτοκίνητο και να φύγουμε αμέσως. Τότε ο Σάββας και εγώ βγήκαμε έξω και μιλήσαμε στα παιδιά να μην είναι τόσο ανυπόμονα και ότι σε λίγη ώρα θα αναχωρήσουμε για το SODORE. Πρώτα όμως εμείς οι μεγάλοι θα πιούμε ένα καφέ και μετά όλα θα γίνουν, όπως τα έχουμε προγραμματίσει.

Καθίσαμε με την ησυχία μας κάπου μισή ώρα πίνοντας τον καφέ μας. Φάγαμε και κάποια κουλουράκια για πρωινό και στις εννιά η ώρα βγήκαμε έξω για να φορτώσουμε τα πράγματα στο αυτοκίνητο και να ξεκινήσουμε για την εκδρομή μας. Τα παιδιά, όπως πάντα, είναι ανυπόμονα και μεταφέρουν τις τσάντες γρήγορα στο αυτοκίνητο. Ο Διονύσης μας τακτοποιεί με τάξη για να μπορέσουμε να χωρέσουμε όλοι. Δεν είμαστε και λίγοι! Εννιά άνθρωποι με τον οδηγό! Στο πρώτο κάθισμα στη θέση του τιμονιού κάθισε ο Διονύσης, στη μέση ο Σάββας και δεξιά του εγώ. Στο πίσω κάθισμα κάθισαν οι γυναίκες έχοντας στη μέση την Ελένη και παραπίσω στο μακρόστενο πόρτ-μπαγκάζ κάθισαν ο Γιώργος από τη μια μεριά και ο Δημήτρης από την άλλη, ενώ στη μέση τοποθετήσαμε το Ταρζανάκι με το πορτ-μπεμπέ του. Εδώ πίσω τοποθετήσαμε και τις τσάντες με τα πράγματα.

Βγήκαμε από το χώρο των Σχολείων και γρήγορα πιάσαμε τον κεντρικό δρόμο. Στρίβουμε δεξιά και σε μικρή απόσταση προς το κέντρο της πόλης στρίβουμε αριστερά και περνώντας μπροστά από την Κόκκινη Πλατεία διανύουμε περίπου ένα χιλιόμετρο και στρίβουμε πάλι αριστερά και πιάνουμε τη μεγάλη λεωφόρο, που οδηγεί στην περιοχή των λιμνών και την Κένυα. Αφήνοντας την Αντίς Αμπέμπα παρατηρούμε τα πολλά νέα εργοστάσια επεξεργασίας βαμβακιού πλαισιωμένα με ωραιότατους κήπους. Κοντά στην περιοχή, που λέγεται Ακάκι, ο Διονύσης μας δείχνει ένα πελώριο Ινδο-Αιθιοπικό εργοστάσιο επεξεργασίας νημάτων, όπου εργάζονται πολλοί κάτοικοι της πόλης. Είναι καλός γνώστης των εργοστασίων αυτών, αφού και ο ίδιος εργάζεται σε παρόμοιο εργοστάσιο. Καθ'οδόν μας κατατοπίζει πλήρως και μας λέει αρκετές λεπτομέρειες για τα εργοστάσια αυτά και ιδιαίτερα πόσο μεγάλη είναι η προσφορά τους στην οικονομία της Αιθιοπίας. Λίγο παρακάτω μας λέει ότι εδώ στα δεξιά μας υπάρχει ένα σβησμένο ηφαίστειο, που λέγεται ZUQUALA (ζουγκουάλα) και έχει μια γαλάζια λίμνη στον κρατήρα του, όπου κουρνιάζουν πολλά πουλιά της περιοχής.

Καθώς προχωρούμε σ' ένα καλό και ασφαλοστρωμένο δρόμο ο ουρανός γρήγορα αλλάζει όψη και μαύρα σύννεφα σκεπάζουν όλο τον ορίζοντα. Σε λίγα λεπτά ξεσπάει μια πρώτη μπόρα λίγων λεπτών. Ο Διονύσης οδηγεί αργά και σταθερά το αυτοκίνητο, ενώ εμείς και τα παιδιά παρακολουθούμε την πρωινή μπόρα με κάποια περιέργεια. Δεν γνωρίζουμε πώς μετακινούνται τα αυτοκίνητα στις μπόρες, ούτε ξέρουμε τις αντιδράσεις του οδηγού σε παρόμοιες περιστάσεις. Ο Διονύσης, καθώς ο δρόμος γεμίζει από νερά, κατεβάζει ταχύτητα και ταξιδεύουμε αργά. Είναι σαν να πάμε σημειωτόν! Το ίδιο κάνουν και τα άλλα οχήματα που προπορεύονται, αλλά και τα άλλα που μας ακολουθούν. Ο Γιώργος και ο Δημήτρης βλέπουν ότι από πίσω έρχεται ένα άλλο μικρό αυτοκίνητο, που μας ακολουθεί με τον ίδιο ρυθμό ταχύτητας. Υπάρχουν μέσα κάποια παιδιά, που χαιρετάνε τους δικούς μας. Μας το λένε και οι μαμάδες τους λένε να ανταποδώσουν τους χαιρετισμούς.

Σε λίγο η μπόρα σταματάει και ο ουρανός ανοίγει. Ο ήλιος ξαναφωτίζει τον απέραντο ορίζοντα, που ανοίγεται μπροστά μας. Σχεδόν σε χρόνο μηδέν ο δρόμος στεγνώνει και το ταξιδάκι μας συνεχίζεται κανονικά. Κατηφορίζοντας προς τον προορισμό μας αντικρίζουμε δεξιά και αριστερά πολλές ακακίες και πολλούς μικροπωλητές να πουλάνε εξωτικά φρούτα και χειροποίητες κατασκευές. Οι ντόπιοι κάτοικοι τον αποκαλούν «δρόμο των ακακιών». Η περιοχή είναι πεδινή, μας λέει ο Διονύσης, και εδώ κατοικούν οι Ορόμο, που στην πλειοψηφία τους είναι μουσουλμάνοι γεωργοί και κτηνοτρόφοι. Πολλοί απ' αυτούς κατά παρέες κάθονται κάτω από τα δέντρα των ακακιών και μασουλάνε τα φύλλα ενός φυτού, που το λένε τσατ. Είναι κάτι σα ναρκωτικό. Είναι διεγερτικό φυτό και το χρησιμοποιούν μόνο οι μουσουλμάνοι. Το προτιμούν πολύ οι φανατικοί μουσουλμάνοι και λένε ότι είναι προτιμότερο να μασουλάει κανείς τσατ, παρά να πηγαίνει στα μπαρ και να πίνει αλκοόλ. Το διεγερτικό τσατ εξασφαλίζει καλή διάθεση και διαύγεια πνεύματος. Αυτό τους βοηθάει να κάνουν μακρές και ενδιαφέρουσες συζητήσεις.

Συνεχίζοντας ο Διονύσης λέει κάτι για το τσατ, το οποίο έχει σχέση με τους μαθητές των σχολείων και τους φοιτητές των πανεπιστημίων. Ότι το τσατ το χρησιμοποιούν οι μουσουλμάνοι μαθητές και φοιτητές κατά την περίοδο των εξετάσεων, γιατί πιστεύουν ότι ενισχύει τη μνήμη. Αλλά σε μεγάλες δόσεις έχει χαλαρωτικές ιδιότητες, που δημιουργούν υπνηλία ή υπερένταση. Εν ολίγοις είναι ναρκωτικό! Τονώνει πολύ τον οργανισμό του χρήστη, ο οποίος ξεσπάει σε πρόσωπα και πράγματα που είναι κοντά του. Ακόμη κατά την περίοδο της νηστείας των μουσουλμάνων, την περίοδο του Ραμαζανιού, η κατανάλωση του τσατ αυξάνεται κατακόρυφα, καθώς τα συστατικά του μειώνουν την όρεξη για φαγητό και ελαττώνουν στο ελάχιστο το λίμπιντο τόσο των ανδρών όσο και των γυναικών!

Η περιοχή είναι σχετικά πλούσια σε γεωργικά προϊόντα και ανθεί το εμπόριο στους καφέδες, τα σιτηρά και τα κτηνοτροφικά είδη. Απ' αυτή την περιοχή βγαίνουν οι κορυφαίοι δρομείς των μεγάλων αποστάσεων, που καταπλήσσουν στους Διεθνείς Ολυμπιακούς Αγώνες. Λίγο παρακάτω συναντούμε το BISHOFTU. Είναι η πρώτη κωμόπολη και απέχει από την πρωτεύουσα 45 χιλιόμετρα. Ο Διονύσης λέει ότι είναι η κοντινότερη πόλη προς το νότο και οι ομογενείς μας με τους άλλους ξένους το επισκέπτονται τακτικά κατά τις Κυριακές, γιατί έχει ζεστό κλίμα και είναι από τους δημοφιλέστερους προορισμούς. Είναι τόπος αναψυχής και ανάπαυσης με τη λίμνη που διαθέτει δίπλα του. Στη λίμνη όμως δεν κάνουν μπάνιο, γιατί λένε ότι έχει ρουφήχτρες και το μπάνιο είναι επικίνδυνο. Κάποιοι δεν φοβούνται και με τα μικρά μοτοσάιπς κάνουν βόλτες στα νερά και πολλές φορές μπορεί κάποιος να δει και κάποιους τολμηρούς να κάνουν σκι! Δίπλα στη λίμνη υπάρχει ένα ιταλικό ξενοδοχείο, το GRAND HOTEL, όπου κάθε Κυριακή και κάθε μεγάλη γιορτή γεμίζει από κόσμο.

Συνεχίζοντας ο Διονύσης μας λέει ότι εδώ στο BISHOFTU υπάρχει η αεροπορική βάση των Αιθίοπων και παραδίπλα ένα Κτηνιατρικό Κολλέγιο, όπου εκπαιδεύονται οι κτηνίατροι όλης της χώρας. Ακόμη εδώ παλιότερα ένας Βούλγαρος, που τον λέγανε Παυλόφ, είχε αγοράσει ένα μεγάλο κτήμα δίπλα στη λίμνη και έκτισε και ένα σπίτι. Στο κτήμα καλλιεργούσε πολλά τροπικά οπωροφόρα δέντρα και διάφορα λαχανικά. Αργότερα το κτήμα αυτό με το σπιτάκι του το νοίκιασε ένας δικός μας ευπατρίδης ομογενής, που το όνομά του ο Διονύσης δεν το θυμόταν. Ο δικός μας Ρωμιός καλούσε πολλούς φίλους κάθε Κυριακή και κάθε μεγάλη γιορτή και ψήνανε αρνιά, κοκορέτσια και πίνανε πολύ κρασί από το εργοστάσιο του «Σαρρή». Ο Σαρρής είχε στην κατοχή του μεγάλο οινοποιείο και αναδείχτηκε, όπως λένε οι ομογενείς, ο μεγαλύτερος έμπορος ποτών σ' όλη την Αιθιοπία. Στα χρόνια της χούντας το σπίτι εγκαταλείφτηκε και το νοίκιασε ένας άλλος ομογενής, που σήμερα είναι πράκτορας ταξιδίων. Και αυτός είναι ο Τζίμης Καλογερόπουλος, που μας εξυπηρετεί όταν θέλουμε να ταξιδέψουμε στην Ελλάδα ή οπουδήποτε αλλού.

Εκείνο που μας κάνει εντύπωση είναι ότι ο Διονύσης είναι πολύ καλά ενημερωμένος για πολλά πράγματα της Αιθιοπίας. Τον ρωτάμε πότε και πώς τα έμαθε όλα αυτά και εκείνος

χαμογελώντας μας απαντάει ότι πολλά άκουσε από τους ντόπιους, που εργάζονται στο εργοστάσιο και τα περισσότερα τα έχει διαβάσει στους αγγλόγλωσσους οδηγούς, που κυκλοφορούν ευρύτατα στην πόλη της Αντίς Αμπέμπα. Εργάζεται στην Αντίς Αμπέμπα από το 1972 και μας λέει ότι πολλές φορές στο παρελθόν έφερε τη γυναίκα του και τα κορίτσια τους σ' όλες αυτές τις περιοχές, που πρόκειται να επισκεφτούμε. Τότε ήταν υποχρεωμένος να τους κατατοπίζει πλήρως, γιατί είχαν πολλές απορίες, ιδιαίτερα τα κορίτσια.

Σήμερα στα 2015, που γράφονται αυτές οι γραμμές, ο συγγραφέας έχει υπόψη του όχι μόνο τις προσωπικές του σημειώσεις και τις αναμνήσεις από τη ζωή του επί μία δεκαετία περίπου στην Αιθιοπία, αλλά στο διαδίκτυο βρήκε το πρώτο μέρος του βιβλίου που έγραψε ο Δημήτρης Καλογερόπουλος: «Οι δυο μου Πατρίδες». Ακολουθώντας πιστά το βιβλίο μπορεί να συμπληρώσει ακόμη κάποια στοιχεία για την περιοχή, το κτήμα και το σπίτι δίπλα στη λίμνη του BISHOFTU. Ομολογουμένως ο συγγραφέας αυτού του δοκιμίου οφείλει πολλές ευχαριστίες στον κύριο Καλογερόπουλο, για τις πάρα πολλές πληροφορίες, που περιέχει το βιβλίο του, καθώς έφερε στο μυαλό του πολλές ξεθωριασμένες αναμνήσεις από τη ζωή του στην Αιθιοπία. Ο συγγραφέας περπάτησε τη διαίτη αυτή πολλά από τα μέρη της Αιθιοπίας, που περιγράφει το βιβλίο: «Οι δυο μου Πατρίδες».

Ο Καλογερόπουλος αναφέρει ότι στην περιοχή, όπου περπατάμε, κατοικούν οι Ορόμο, που είναι Κουσίτες και έχουν μεγάλη ιστορία συγκριτικά με τους άλλους Αιθίοπες που ζουν στα ορεινά. Έχουν δική τους γλώσσα και κουλτούρα, διαφορετική από την επίσημη αιθιοπική. Είναι οι μόνοι από τους άλλους Αιθίοπες που αντικατέστησαν στη γραφή το αιθιοπικό αλφάβητο με το λατινικό. Το σπίτι κοντά στη λίμνη κάποτε το νοίκιασε και ο ίδιος και με το φίλο του Γιώργο Αλεξανδράκη κάνανε κάποια πάρτι για να ξεχνούν τις έγνοιες τους. Ακόμη ότι το σπίτι ήταν αρκετά ευρύχωρο και διέθετε σχεδόν όλες τις ανέσεις. Είχε σαλοτραπεζαρία, τρεις κρεβατοκάμαρες, ένα καθιστικό δωμάτιο, μια κουζίνα και ένα μπάνιο. Τα τζάμια στα παράθυρα ήταν καλυμμένα με δίχτυ, κουνουπιέρα, γιατί τα βράδια η περιοχή γέμιζε από κουνούπια, κυρίως εξαιτίας της λίμνης. Αυτό ήταν φοβερό και η μαλάρια (ελονοσία) θέριζε τους κατοίκους της περιοχής. Στο κάτω μέρος του σπιτιού υπήρχε το κτήμα με τα τροπικά οπωροφόρα δέντρα. Τις παπάγιες, τα μάνγκο, τις μπανανιές, τις λεμονιές, τις πορτοκαλιές και πολλά άλλα, που ο ιδιοκτήτης τα τρυγούσε κάθε φορά που κατέβαινε. Ήταν ιδανικός χώρος για να ηρεμήσει και να ξεχάσει τις έγνοιες της πόλης!

Περνούμε σιγά-σιγά το κτήμα με τα τροπικά φυτά και πλησιάζουμε το MOJO, που απέχει από την Αντίς Αμπέμπα εβδομήντα χιλιόμετρα. Ο δρόμος εδώ διαχωρίζεται στα δυο. Ο ένας στα δεξιά κατευθύνεται προς το νότο και οδηγεί στις πολλές, μικρές και μεγάλες, λίμνες. Ο άλλος στα αριστερά κατευθύνεται προς τα ανατολικά και οδηγεί στο DJIBOUTI περνώντας από τη NAZARETH, το AWASH, το KULUBI και τη DIRE DAWA. Μόλις στρίψαμε αριστερά και βλέποντας την πινακίδα NAZARETH θυμηθήκαμε με το Σάββα την περιπετειώδη εκδρομή που κάναμε τα περασμένα Χριστούγεννα με το φίλο μας Χρήστο για να πάμε στο μοναστήρι του GABRIEL, όπου ο Χρήστος είχε το τάμα του.

Περνούμε και τη NAZARETH, που σήμερα ξαναπήρε το παλιό της όνομα ADAMA και είναι πρωτεύουσα της επαρχίας Ορόμο και μεγάλο εμπορικό κέντρο διακίνησης γεωργικών και κτηνοτροφικών προϊόντων. Λίγο πιο πέρα και προς τη νότια πλευρά της πόλης σε κοντινή απόσταση υπάρχει το SODORE. Δίπλα του κυλάει τα πολλά νερά του ποτάμι του AWASH, που διασχίζει το ζωολογικό πάρκο και είναι ένα από τα μεγάλα ποτάμια στο «κέρασ της Αφρικής». Ο Καλογερόπουλος γράφει ότι το ζωολογικό πάρκο του AWASH είναι ίσως το πιο όμορφο εθνικό πάρκο της Αιθιοπίας!

Το SODORE είναι μια θαυμάσια τοποθεσία για να κάνει κάποιος με την παρέα του πικ-νικ. Μόλις φτάνουμε στον προορισμό μας, κατεβαίνουμε από το αυτοκίνητο και αμέσως με το πρώτο βλέμμα στη γύρω περιοχή ένα μεγάλο θαυμασμό εκφράζουμε για το χώρο. Κατεβάζουμε τα πράγματά μας και τα βάζουμε σε μια γωνιά του χώρου κάτω από ένα τεράστιο ευκάλυπτο. Η γυναίκα μου αμέσως παίρνει το πορτ-μπεμπέ με το Ταρζανάκι και κάθεται κάτω στην πρασινάδα να το ταΐσει. Οι άλλοι ξεχυνόμαστε γύρω-γύρω και παρατηρούμε το φανταστικό τοπίο. Ξαφνικά ακούμε φωνές από την Ευαγγελία! Ελάτε, ελάτε, τα μαϊμουδάκια με τύλιξαν! Πράγματι μόλις η γυναίκα μου άνοιξε τα πράγματά μας για να κάνει το γαλατάκι του μωρού, τα μαϊμουδάκια κατέβηκαν από τα κλαδιά και την περικύκλωσαν. Όλοι αρχίζουμε να γελάμε, ενώ εκείνη είναι έτοιμη να κλάψει!

Ο Διονύσης με το απίθανο χιούμορ αρχίζει να γελάει και να λέει ότι σας έχω προειδοποιήσει από τις προηγούμενες μέρες ότι υπάρχουν πολλά μαϊμουδάκια στα δέντρα και ο φόβος να μας κλέψουν το Ταρζανάκι δεν είναι αστείο! Τα παιδιά, ο Γιώργος και ο Δημήτρης, τρέχουν δίπλα στην Ευαγγελία και τα διώχνουν μακριά. Εκείνα κάνουν ένα σάλτο και πιάνονται από ένα κλαράκι και ανεβαίνουν στο τεράστιο δέντρο. Γελάμε με την καρδιά μας και

αντικρίζοντας το πραγματικό γεγονός με τα μαιμουδάκια καταλαβαίνουμε ότι ο Διονύσης δεν μας έλεγε ψέματα!

Αφού η Ευαγγελία τάισε το Ταρζανάκι, το παίρνει αγκαλιά και κάνουμε ένα γύρο για να απολαύσουμε την τοποθεσία με τις πισίνες και το ποτάμι, που ρέει δίπλα. Ο χώρος είναι γεμάτος από κίτρινα λουλούδια, πλούσια πρασινάδα, τεράστιες συκίες και μεγάλους ευκάλυπτους. Ο Διονύσης και πάλι αναλαμβάνει να μας ξεναγήσει. Λέει ότι υπάρχουν φυσικές πηγές δίπλα στο ποτάμι με καλά μεταλλικά χλιαρά νερά, που τροφοδοτούν τις δυο πισίνες για κολύμπι. Η μια είναι μικρή και προορίζεται για τα παιδιά, ενώ η άλλη είναι μεγάλη και χρησιμοποιείται από τους μεγάλους. Η μεγάλη έχει το μέγεθος και το βάθος, που έχουν οι ολυμπιακές πισίνες. Ο Διονύσης λέει ότι η μεγάλη πισίνα είναι «OLYMPIK SIZE» και τα παιδιά μας αμέσως ρωτούν τι σημαίνει αυτό. Τους δίνεται η μετάφραση από την Ελένη, που ξέρει αρκετά αγγλικά, ενώ εκείνοι παρατηρούν περίεργα τις δυο πισίνες.

Προχωρώντας γύρω από τις πισίνες πλησιάζουμε το φράχτη, που χωρίζει τις πισίνες από το ποτάμι. Αντικρίζοντας μέσα από το φράχτη το τεράστιο ποτάμι, καταλαβαίνουμε αυτό που ακούγαμε για τα ποτάμια της Αφρικής. Ότι κυλούν πολύ ράθυμα εξαιτίας της πολύ μικρής κλίσης του εδάφους. Ο Διονύσης λέει ότι πιο τέρα σε μια περιοχή που λέγεται Μεταχάρα υπάρχουν οι καταρράχτες του ποταμού, που τώρα στην περίοδο των βροχών είναι πράγματι εντυπωσιακοί και προσφέρουν μοναδικό θέαμα! Ακόμη ότι στη Μεταχάρα ο ομογενής μας Σαρρής, που ήταν γνωστός για τα κρασιά του, έκανε μια μεγάλη επικήρηση με φυτεία ρυζιού, αλλά δεν μπόρεσε να την εκμεταλλευτεί, γιατί τα πουλιά της περιοχής κατέστρεφαν τα φυτά. Κοντά στη Μεταχάρα υπάρχει το χωριό AWASH, από όπου αρχίζει το ζωολογικό πάρκο, ένα από τα ωραιότερα Εθνικά Πάρκα, που έχει η Αιθιοπία. Με το Σάββα και το Χρήστο το περάσαμε με το αυτοκίνητο νύχτα πηγαίνοντας στο μοναστήρι του Γκαμπριέλ για το τάμα του Χρήστου και επιστρέφοντας με το τρένο στην Αντίς Αμπέμπα το ξαναπεράσαμε μεσημεριάτικα.

Επιστρέφουμε στα πράγματά μας και τα βρίσκουμε περικυκλωμένα από πολλά μαιμουδάκια, που είναι έτοιμα να κάνουν επίθεση και να αρχίσουν να τα ψαχουλεύουν. Μόλις τα πλησιάζουμε αμέσως σκαρφαλώνουν στα κλαριά των δέντρων. Καθόμαστε για λίγο στην πρασινάδα και τα παρατηρούμε πάνω στις συκίες και τους ευκάλυπτους. Ο Διονύσης, που γνωρίζει από προηγούμενη επίσκεψη του χώρου, ανοίγει μια τσάντα του και βγάζει ξηρούς καρπούς για να τα τσίσει. Εκείνα βλέποντας το Διονύση να έχει στην παλάμη του φυστίκια και στραγάλια αμέσως κατεβαίνουν από τα δέντρα και με πολλή προσοχή και επιφυλακτικότητα τον πλησιάζουν και αρπάζουν τους ξηρούς καρπούς. Όλοι παρακολουθούμε το θέαμα, που μας εντυπωσιάζει! Τα παιδιά θέλουν να τσίσουν τα μαιμουδάκια, αλλά στην αρχή φοβούνται να το δοκιμάσουν! Σιγά-σιγά όμως πήραν θάρρος και αμέσως έγινε μεγάλο πανηγύρι με το τσίσμα των μικρών πιθήκων!

Αρκετή ώρα παίζουμε με τους μικρούς πιθήκους και κάποτε αποφασίζουμε να ξεντυθούμε και να μπούμε στις πισίνες. Δίπλα από τις πισίνες υπάρχουν μικρά δωματιάκια, που χρησιμοποιούνται από τους παραθεριστές ως αποδυτήρια. Μπαίνουμε στα μικρά δωματιάκια, φοράμε τα μαγιώ μας και είμαστε έτοιμοι για να βουτήξουμε. Η Ευαγγελία όμως δεν ξεντύνεται, γιατί φοβάται και θέλει να φυλάγει το Ταρζανάκι. Έχει πιστέψει πραγματικά ότι ήταν δυνατό να το πάρουν τα μικρά μαιμουδάκια και να το ανεβάσουν ψηλά στα δέντρα! Στη δική μου όμως επιμονή φοράει και εκείνη το μαγιώ της και όπου πάει κουβαλάει και το πορτ-μπεμπέ με το Ταρζανάκι!

Κάποια στιγμή, γύρω στις δώδεκα το μεσημέρι, οι άνδρες της παρέας βουτούμε στα χλιαρά νερά και απολαμβάνουμε το μπάνιο, που είναι υπέροχο. Τα παιδιά μπαίνουν στη μικρή πισίνα και ο Δημήτρης αρχίζει τις παλαβομάρες του. Βουτιές, πισιλιίσματα και τρεχάματα μέσα στα αβαθή νερά. Μια από εδώ και την άλλη από εκεί. Τα νερά όμως είναι αβαθή και δεν μπορεί να το ευχαριστηθεί. Θέλει να έρθει στη μεγάλη πισίνα, αλλά όλοι του λέμε ότι απαγορεύεται για τα παιδάκια. Η Μαρίκα, η Ελένη και η Ευαγγελία κάθονται στο πεζούλι της μικρής πισίνας και βάζουν τα πόδια τους στο χλιαρό νερό. Η Ευαγγελία όμως κρατάει σφιχτά το πορτ-μπεμπέ, λες και κάποιος θέλει να της το αρπάξει! Κάθονται δίπλα από τη μικρή πισίνα και παρακολουθούν τα παιδιά τους. Υπάρχουν και πολλά άλλα παιδάκια, που όλα σχεδόν είναι αιθιοπιάκια. Άλλες δυο οικογένειες λευκών υπάρχουν μαζί μας με τρία παιδάκια, ένα αγοράκι και δυο κοριτσάκια. Ο Δημήτρης με το Γιώργο ξετρελαίνονται μέσα στο νερό και με τα νούμερά τους κάνουν όλα τα ξένα παιδιά να γελάνε μαζί τους και να προσπαθούν να τους μιμηθούν.

Στη μεγάλη πισίνα υπάρχει και ένας αναβατήρας περίπου τριών μέτρων πάνω από την επιφάνεια του νερού και όποιος από τους μεγάλους γνωρίζει καλό μπάνιο μπορεί να ανεβεί και να κάνει τις βουτιές του. Ο Σάββας και ο Διονύσης δεν θέλουν να ανεβούν στο βατήρα

και τσαλαβουτάνε στα ρηχά νερά, περίπου στο ένα μέτρο και κάτι. Όπως φαίνεται δεν γνωρίζουν καλό μπάνιο και είναι επιφυλακτικοί. Στην αρχή τους ακολουθώ και εγώ και κολυμπάμε οριζόντια στην πισίνα, όπου το βάθος είναι σ' όλο το πλάτος το ίδιο. Κάποτε όμως τους εγκαταλείπω και με μια μακροβουτιά απομακρύνομαι και τραβώ κάθετα στα βαθιά. Σε λίγο φτάνω στην άλλη άκρη της πισίνας, που το βάθος είναι πέντε μέτρα. Τους χαιρετώ από την απέναντι πλευρά, ενώ εκείνοι μένουν σαστισμένοι με το εγχείρημά μου. Παίρνω μια αναπνοή και κάνοντας μια βουτιά ξαναγυρίζω πίσω στους φίλους μου ακολουθώντας την ίδια διαδρομή!

Μέσα στα νερά παραμένουμε αρκετή ώρα κολυμπώντας χαλαρά στα χλιαρά νερά και παρατηρώντας τους ντόπιους και τους άλλους λίγους λευκούς, που φαίνονται ότι είναι καλοί κολυμβητές. Κάποια στιγμή ένας από τους λευκούς, που η καταγωγή τους είναι από τη βόρεια Ευρώπη, φωνάζει τους άλλους λευκούς να τον βοηθήσουν να βγάλει από το μεγάλο βάθος των νερών τα πλαστικά του γυαλιά, που του είχαν πέσει και κατέβηκαν στον πυθμένα της πισίνας. Τα παιδιά μας γρήγορα καταλαβαίνουν τι έχει συμβεί στους ξένους και βγαίνοντας έξω από την πισίνα τους τρέχουν στο σημείο, όπου βρίσκονται οι ξένοι. Εκείνοι προσπαθούν με βουτιές να πιάσουν τα γυαλιά, αλλά οι προσπάθειές τους δεν καρποφορούν, γιατί δεν μπορούν να πλησιάσουν τον πυθμένα, όπου είχαν καθίσει τα γυαλιά.

Ο Δημήτρης θέλει ο ίδιος να κάνει μια βουτιά και να πιάσει τα γυαλιά, αλλά οι ξένοι δεν του επιτρέπουν. Αμέσως τα παιδιά μας φωνάζουν να πλησιάσουμε για να μας πουν τι έχει συμβεί. Ο Σάββας, ο Διονύσης και εγώ γρήγορα πηγαίνουμε στην άλλη άκρη της πισίνας και ζητούμε να μας πουν τι ακριβώς έχει γίνει. Στο μεταξύ και αρκετοί από τους ντόπιους Αιθίοπες μαζεύονται γύρω μας και παρακολουθούν τα τεκταινόμενα. Είναι μια καλή ευκαιρία να επιδείξω κάπως τις κολυμβικές μου ικανότητες και περισσότερο τις κατακόρυφες βουτιές μέχρι τον πυθμένα των πέντε μέτρων βάθος. Πρέπει όμως πρώτα να επισημάνουμε το μέρος, όπου ακριβώς είχαν καθίσει τα γυαλιά. Ο κατάξανθος βορειοευρωπαίος μας υποδεικνύει περίπου το μέρος, όπου έχασε τα γυαλιά του, αλλά πέφτοντας τα γυαλιά μέσα στα νερά «έκαναν δεξιά και αριστερά» σύμφωνα με το νόμο της φυσικής, που λέει ότι, όταν ένα αντικείμενο σχετικά ελαφρύ πέσει στο νερό, κινείται δεξιά-αριστερά και σιγά-σιγά κατακάθεται στον πυθμένα. Έτσι τα γυαλιά κάθισαν κάπου δυο μέτρα πιο πέρα, από το σημείο που μας υποδεικνύει ο λευκός φίλος μας!

Η πρώτη βουτιά, που κάνω, είναι να επισημάνω το ακριβές σημείο, όπου βρίσκονται τα γυαλιά. Κατεβαίνοντας με ορμή κάτω στο πυθμένα ψάχνω δεξιά και αριστερά, αλλά τα νερά είναι θολά και δεν μπορώ να τα επισημάνω. Ανεβαίνοντας πάνω τους λέω ότι τα γυαλιά, δεν βρίσκονται στο σημείο, που μας υποδεικνύουν οι φίλοι. Η δεύτερη βουτιά γίνεται δυο μέτρα περίπου δεξιότερα και ώ! του θαύματος, επισημαίνω το μέρος, όπου βρίσκονται τα γυαλιά. Ανεβαίνοντας πάνω για δεύτερη φορά, τους ανακοινώνω ότι με την τρίτη βουτιά, τα πλαστικά γυαλιά θα είναι και πάλι στα χέρια τους!

Πράγματι παίρνω μερικές βαθιές αναπνοές και βουτώ στα νερά σα σίφουνας. Σε κλάσματα του λεπτού ανεβαίνω στην επιφάνεια κρατώντας στα χέρια μου τα γυαλιά του φίλου μας ευρωπαίου. Οι ευχαριστίες τους είναι εγκάρδιες, ενώ ο Δημήτρης με το Γιώργο αρχίζουν να χειροκροτούν. Το ίδιο κάνουν και οι άλλοι παραβρισκόμενοι, ενώ οι γυναίκες μας από την άλλη μεριά της πισίνας δεν μπορούν να εξηγήσουν τι γίνεται με μας. Τα παιδιά μας όμως τρέχουν και τους διηγούνται το «κατόρθωμά» μου. Ιδιαίτερα ο γιος μου επιμένει στη μάνα του ότι και ο ίδιος, αν του επέτρεπαν να κάνει βουτιά, θα τα έβρισκε τα γυαλιά. Είναι μια καλή στιγμή για όλους μας! Οι ξένοι μετά τις ευχαριστίες τους μας ρωτούν από πού καταγόμαστε. Ακούγοντας ότι είμαστε Έλληνες εκπαιδευτικοί και διδάσκουμε στα Ελληνικά Σχολεία της Αντίς Αμπέμπα, απορούν με την ύπαρξη τόσων πολλών Ελλήνων στην Αντίς Αμπέμπα! Στη συζήτηση που ακολουθεί τους λέμε ότι λειτουργούν Νηπιαγωγείο, Δημοτικό και Γυμνάσιο με πολλούς μαθητές και τότε αναρωτήθηκαν πώς εξηγείται αυτό! Ο Διονύσης με τα καλά αγγλικά του ανέλαβε να τους εξηγήσει πλήρως πώς δικαιολογείται η ύπαρξη των Σχολείων μας στις Αντίς Αμπέμπα με τόσους μαθητές και πώς βρέθηκε το ελληνικό στοιχείο εδώ στην Αιθιοπία!

Μετά από την ευχάριστη αυτή στιγμή οι γυναίκες μας επιμένουν ότι πρέπει να καθίσουμε να τσιμπήσουμε κάτι και μετά συνεχίζουμε. Πράγματι καθόμαστε στην πλούσια πρασινάδα και οι γυναίκες ανοίγουν τις τσάντες, που έχουν πολλά καλούδια. Κεφτέδες, κέικ, μια γαλοτόπιτα της γυναίκας μου, μια τυρόπιτα της Μαρίκας, ψωμιά, πολλά φρούτα, μπανάνες, πορτοκάλια, μάγκο, φρέσκα κρεμμυδάκια, νερά, μπύρες, πορτοκαλάδες και καμιά δεκαριά βρασμένα αυγά. Αρχίζουμε να τρώμε και οι γυναίκες φωνάζουν και τα παιδιά να πλησιάσουν. Αυτά όμως δεν αφήνουν τη μικρή πισίνα! Τσαλαβουτάνε με τα άλλα παιδάκια και ο ένας προσπαθεί να επιδείξει στον άλλο πώς γίνονται οι βουτιές και πώς μπορεί

κάποιος να κολυμπήσει ανάσκελα. Ο Δημήτρης αποδεικνύεται ότι είναι ο καλύτερος κολυμβητής της παρέας, παρότι φαίνεται να είναι ο μικρότερος!

Κάποτε ο Γιώργος αφήνει την πισίνα και έρχεται κοντά μας για να φάει κάτι. Ο Δημήτρης όμως δεν αποχωρίζεται την πισίνα και φωνάζει τη μάνα του να του φέρει ένα κομμάτι πίτα να το φάει μέσα στην πισίνα! Τον φωνάζω να έρθει γρήγορα κοντά μας, αλλά το παιδί δεν καταλαβαίνει από τέτοια! Τελικά η Ευαγγελία παίρνει ένα κομμάτι γαλατόπιτα και πάει να του το δώσει. Πριν όμως σηκωθεί μου αφήνει το πορτ-μπεμπέ με το Ταρζανάκι λέγοντας αυστηρά να προσέχω το μωρό από τα πιθηκάκια, που όλα είναι γύρω μας και παρακολουθούν την ιεροτελεστία του φαγητού μας.

Εικόνα 23. Η Ευαγγελία ταΐζει το Ταρζανάκι

συνέρχεται από τον πανικό της. Το τοποθετώ κάτω στην πρασινάδα όρθιο και το βοηθώ να κάνει κάποια βήματα. Εκείνο ξετρελαμένο προχωρεί προς τα μαϊμουδάκια και προσπαθεί να πιάνει κάποιο, ενώ ξεκαρδίζεται στα γέλια. Η μαμά του από δίπλα αρχίζει να κλαίει από τη χαρά της! Το Ταρζανάκι κάνει με τη βοήθειά μου τα πρώτα βήματα μέσα στην καρδιά της Αφρικής και μάλιστα κυνηγώντας πιθηκάκια! Η σκηνή είναι για να κινηματογραφηθεί! Οι ξένοι βλέπουν το μωρό μας και έρχονται κοντά για να απολαύσουν το μοναδικό θέαμα! Τότε μόνο βγαίνει και ο Δημήτρης από την πισίνα και θέλει να παίξει με το Ταρζανάκι. Αυτό όμως δεν θέλει κανέναν! Παρακολουθεί τους μικροκαμωμένους «φίλους» του, τα ζωηρά μαϊμουδάκια και δεν λείπει να τα αποχωριστεί!

Κάποτε κουράστηκε και ζήτησε την αγκαλιά της μαμάς του. Εκείνη το παίρνει και τυλίγοντάς το θεραπευτικά στην αγκαλιά της, το φιλάει, το θωπεύει και νανουρίζοντας το κοιμίζει μέσα σε λίγο χρόνο. Με πολλή προσοχή το τοποθετεί και πάλι μέσα στο κλουβί του και το βάζει δίπλα από τα πράγματά μας. Τα μαϊμουδάκια όμως δεν λένε να ξεκολλήσουν από κοντά του! Η γυναίκα μου τα διώχνει, ενώ εκείνα επιμένουν να παρατηρούν το Ταρζανάκι, λες και καταλαβαίνουν το όνομά του που ακούνε να το φωνάζουμε και πιστεύουν ότι το μωρό μας είναι μέρος από την οικογένειά τους! Ότι ανήκει σ' αυτά και θα πρέπει να παίξουν μαζί του!

Εκείνη τη στιγμή ο Διονύσης παίρνει το πορτ-μπεμπέ με το Ταρζανάκι και το αφήνει λίγο πιο πέρα από την ομήγυρη. Το τι έγινε με τα μαϊμουδάκια δεν περιγράφεται! Μαζεύτηκαν όλα γύρω του και το κοίταζαν περίεργα βγάζοντας και κάποιες κραυγές! Η γυναίκα μου βρίσκεται κάπου δέκα μέτρα πιο πέρα. Μόλις βλέπει τη σκηνή, βγάζει μια δυνατή φωνή σα να της έχουν κλέψει το παιδί: «Γιώργο, το μωρό μας!»! Ο Διονύσης σηκώνεται να την καθουχάσει, αλλά η μάνα τέτοιες ώρες δεν καταλαβαίνει από παρηγορητικά λόγια! Σηκώνομαι και εγώ και πάω δίπλα στο Ταρζανάκι, που προσπαθεί σηκώνοντας το κεφαλάκι του να «μιλήσει» στους περίεργους επισκέπτες του. Χαμογελάει και στριφογυρίζει μέσα στο κλουβί του, σα να θέλει να το βγάλουμε έξω για να παίξει με τα μαϊμουδάκια!

Η Ευαγγελία έρχεται φουριόζα και αρπάζει το πορτ-μπεμπέ, ενώ φαίνεται να τρέμει από το φόβο της! Την καθουχάζουμε να ηρεμήσει και της λέμε δεν έγινε τίποτε το σοβαρό! Αυτή όμως επιμένει! Τότε παίρνω το Ταρζανάκι στην αγκαλιά μου και το πλησιάζω στα πιθηκάκια. Σαν τρελό κάνει από τη χαρά του! Είναι μόνο πέντε μηνών! Γελάει, απλώνει τα χεράκια του να τα πιάσει, κλωτσάει τα ποδαράκια του, ενώ εκείνα το πλησιάζουν στο ένα μέτρο και βγάζουν άναρθρες κραυγές! Όλα αυτά τα παρατηρεί και η Ευαγγελία και αρχίζει να

Ο Γιώργος και ο Δημήτρης, ξαναπαίρνουν στη μικρή πισίνα και δεν εννοούν να την εγκαταλείψουν. Κάποια στιγμή η γυναίκα μου κρατώντας γερά το πορτ-μπεμπέ από τα δυο του σχοινιά πλησιάζει τη μικρή πισίνα και παρατηρεί το Δημήτρη και τον παρακαλεί να βγει από την πισίνα για να ξεκουραστεί λιγάκι και να φάει κάτι. Τότε προσέχει ότι τα μάτια του παιδιού έχουν γίνει κατακόκκινα και αρχίζει να ανησυχεί. Με φωνάζει να πλησιάσω και να κάνω μια γρήγορη επισκόπηση των ματιών του. Πράγματι τον πλησιάζω μέσα στη μικρή πισίνα και βλέπω τα μάτια του να είναι κατακόκκινα. Τον σέρνω με δυσκολία έξω από την πισίνα και του κάνω αυστηρή παρατήρηση να καθίσει έξω να ξεκουραστεί. Το παιδί όμως είναι σκληρό και δεν καταλαβαίνει τίποτε! Τα βάζει με τη μαμά του και φωνάζει δυνατά: «Δεν έχω τίποτε, δεν με πονάνε τα μάτια μου!».

Τότε όλοι οι μεγάλοι μαζευόμαστε και συζητούμε το πρόβλημα. Πρέπει να κάνουμε κάτι, να αποφανθούμε τι έχουν πάθει τα μάτια του παιδιού. Στο μεταξύ μας βλέπουν και οι ξένοι ευρωπαίοι και ένας απ' αυτούς έρχεται και παρατηρεί τα μάτια του Δημήτρη. Αμέσως αποφαίνεται ότι τα μάτια του παιδιού έγιναν κατακόκκινα από το χλώριο που είναι διαποτισμένο το νερό της πισίνας. Δεν είναι τίποτε το σοβαρό και, αν καθίσει λίγο έξω από την πισίνα, γρήγορα θα επανέλθουν στην προηγούμενη κατάσταση. Με δυσκολία τον κρατούμε για κάνα τέταρτο της ώρας έξω από το νερό! Τρώει κάτι από τα φαγώσιμα της παρέας και ξαναπαίρνοντας στο νερό αρχίζει τις παλαβομάρες του!

Αφού πέρασε αρκετή ώρα μετά το φαγητό, αποφασίζουμε να ξαναπούμε στην πισίνα. Τότε με τη γυναίκα μου συζητούμε, αν πρέπει να βάλουμε για λίγο στη μικρή πισίνα και το Ταρζανάκι. Η Ευαγγελία όμως είναι αρνητική! Οι μεγάλοι ξαναπαίρνουμε. Το στομάχι μας δεν το έχουμε παραφορτώσει και έτσι μπορούμε να συνεχίσουμε το κολύμπι. Ο Σάββας και ο Διονύσης τσαλαβουτάνε στα ρηχά της μεγάλης πισίνας, ενώ εγώ ακολουθώ κάποιον ντόπιο Αιθίοπα και ανεβαίνω στον αναβατήρα, τρία μέτρα πάνω από τα νερά της πισίνας. Ο Αιθίοπας πέφτει στο νερό και αμέσως μετά απ' αυτόν είμαι και εγώ έτοιμος να κάνω ένα μακροβούτι και να βγω στην απέναντι πλευρά. Οι φίλοι μου στέκονται κάτω από τον αναβατήρα και παρακολουθούν την κίνησή μου! Παίρνω φόρα και ένα δυνατό πέσιμο ακούγεται μέσα στα νερά! Σε λίγα δευτερόλεπτα με αντικρίζουν στη μέση της πισίνας. Κολυμπώντας φτάνω στην απέναντι πλευρά, βγαίνω από την πισίνα και παίρνοντας κάποιες αναπνοές ξαναβουτώ και σε λίγο ξαναβρίσκομαι κοντά στους φίλους μου.

Μέχρι εκείνη την ώρα κανένας από τους κολυμβητές δεν είχε ανεβεί στον αναβατήρα! Μόλις οι άλλοι, ντόπιοι και ξένοι, μας είδαν, επιχειρούν και εκείνοι να ανεβούν στον αναβατήρα και επιχειρούν να κάνουν το ίδιο. Κάποιοι αντικρίζοντας το ύψος γυρίζουν πίσω, κάποιοι όμως το επιχειρούν και μάλιστα με μεγάλη επιτυχία! Κάνουν και κάποια νούμερα μέσα στο νερό και αποδεικνύουν ότι είναι καλύτεροι κολυμβητές από μένα! Ένας μεγαλόσωμος Αιθίοπας μάλιστα, που ακολούθησε μετά από εμάς, έκανε ένα τόσο μεγάλο μακροβούτι, που σχεδόν κάλυψε τα τρία τέταρτα της πισίνας μέσα στα νερά! Η αρχή είχε γίνει! Και συνεχίστηκε πολλές φορές από πολλούς κολυμβητές!

Κάποια στιγμή βγαίνουμε από την πισίνα και πλησιάζουμε το φράχτη, που χωρίζει τις πισίνες από το ποτάμι. Ο Διονύσης μας λέει κάποια πράγματα, που άκουσε ή έμαθε από τους τουριστικούς οδηγούς. Ότι το ποτάμι είναι αρκετά μεγάλο, κινείται πολύ αργά πηγαινόντας προς το Τζιμπουτί και χύνεται στον κόλπο του Άσσαμπ στην Ερυθρά Θάλασσα. Στα νερά του υπάρχουν κροκόδειλοι και σε κάποια σημεία και ιπποπόταμοι. Ότι διασχίζει το Εθνικό Πάρκο του AWASH και ότι δίπλα σ' αυτό το ποτάμι διαβιούν πολλά ζώα του δάσους και υπάρχουν και αρκετοί υδροβιότοποι. Τα παιδιά μόλις είδαν να βρισκόμαστε κοντά στο ποτάμι, έτρεξαν δίπλα μας και άρχισαν να ρωτούν για τα ζώα, που ζουν στο ποτάμι, και αν θα μπορούσαν να δουν κάποια απ' αυτά. Ο Διονύσης αμέσως τους κατατοπίζει ότι πράγματι υπάρχουν κροκόδειλοι στο ποτάμι, αλλά όχι στην περιοχή που βρισκόμαστε. Για κάθε όμως ενδεχόμενο οι αρχές έχουν λάβει προστατευτικά μέτρα και έκαναν αυτό το μεγάλο και πολύ σταθερό φράχτη για να αποφεύγονται τα ατυχήματα.

Ξαναγυρίζουμε στην πισίνα και το κολύμπι συνεχίζεται με κανονικό ρυθμό. Τώρα και οι γυναίκες μας παίρνουν την απόφαση να μούνε στη μεγάλη πισίνα, αλλά στα αβαθή σημεία της, που βρίσκονται κάτω από τον αναβατήρα. Η γυναίκα μου όμως τα μάτια της έχει στραμμένα στο πορτ-μπεμπέ, που το έχει τοποθετήσει δίπλα από την πισίνα. Ο κόσμος που βρίσκεται δίπλα μας είναι αρκετός. Μικροί και μεγάλοι, άνδρες και γυναίκες και παιδιά. Οι περισσότεροι Αιθίοπες. Παρατηρούν το Ταρζανάκι μας, που κοιμάται μέσα στο κλουβί του και χαμογελούν κοιτάζοντάς το. Ένας ντόπιος το θαυμάζει και λέει στη γυναίκα μου στα αγγλικά: «Your baby is beautiful». Η Ελένη κάνει τη μετάφραση στην Ευαγγελία και εκείνη απαντάει στον ξένο με ένα μεγάλο ευχαριστώ. Ο Αιθίοπας, όπως φαίνεται, καταλαβαίνει κάπως τα ελληνικά και απαντάει στα ελληνικά: «Πολύ ωραία»!

Κάποια στιγμή η γυναίκα μου με τις παραινέσεις όλων μας αποφασίζει να ξυπνήσει το μωρό μας και, αφού το ξεντύσει, να το βάλει στα χλιαρά νερά της μικρής πισίνας. Γρήγορα βλέπουμε να το κρατάει από τα δυο του χέρια και να το βάζει μέσα στα νερά. Εκείνο τσαλαβουτάει στα νερά και χτυπάει τα πόδια του σα μεγάλος. Θέλει να ξεφύγει από τη μαμά του και να πλησιάσει τα άλλα παιδάκια, που το παρακολουθούν με μεγάλη περιέργεια. Ο Γιώργος και ο Δημήτρης αρχίζουν να του πετάνε νερά, ενώ εκείνο κλωτσάει και δεν τους δίνει σημασία. Βλέπει τα άλλα παιδάκια, που το έχουν περικυκλώσει, και θέλει να παίξει μαζί τους. Αρκετή ώρα μένει μέσα στο νερό και δεν θέλει να βγει, ενώ η μαμά του προσπαθεί να το βγάλει!

Κάποτε το σηκώνει ψηλά και ζητάει από τη Δημήτρη να πάρει τη μεγάλη πετσέτα να το σκουπίσει. Εκείνο όμως επιμένει να μείνει και άλλο στα νερά, γιατί προφανώς του άρεσε που για πρώτη φορά έμπαινε και δοκίμαζε τη θεραπευτική ιδιότητα των φυσικών χλιαρών νερών, που έβγαιναν από κάποιο ηφαίστειο από τα έγκατα της αιθιοπικής γης. Το βάζει στα κλάματα και αρχίζει να κλωτσάει στην αγκαλιά της μαμάς του, ενώ τα παιδάκια γελούν. Στα κλάματα του μωρού τρέξαμε και μεις οι μεγάλοι και είπαμε στη γυναίκα μου να το ξαναβάλει στα νερά. Εκείνη όμως επιμένει ότι πρέπει να το βγάλει έξω, γιατί αρκετή ώρα έμεινε στο νερό. Θέλει να το σκουπίσει καλά, να το ντύσει με καθαρά ρούχα και να το βάλει να ησυχάσει στο κλουβί του. Πράγμα που ακριβώς κάνει! Εκείνο ηρεμεί και παίρνοντας το μπιμπερό στο στόμα πίνει το γαλατάκι του και γρήγορα το παίρνει ο ύπνος!

Εικόνα 24. Ύαινες στους αιθιοπικούς δρόμους

Αργά το απόγευμα, ενώ είχαν αρχίσει οι άλλοι παραθεριστές του χώρου να αποχωρούν, αποφασίζουμε και εμείς να μαζέψουμε τα πράγματά μας και κάνοντας την ίδια διαδρομή να επιστρέψουμε στη βάση μας στην Αντίς Αμπέμπα. Τα παιδιά όμως δεν καταλαβαίνουν ότι πρέπει να αναχωρήσουμε και συνεχίζουν το μπάνιο στην πισίνα τους. Ιδιαίτερα ο Δημήτρης όχι μόνο δεν αποχωρίζεται τη μικρή πισίνα, αλλά κάποια στιγμή ξεφεύγοντας από την παιδική πισίνα μπαίνει στη μεγάλη πισίνα και κινείται οριζόντια στα αβαθή της. Γρήγορα φτάνει στην άκρη της και φωνάζει να κάνει το ίδιο και ο Γιώργος. Η Ελένη όμως τους βλέπει και αμέσως μας ειδοποιεί για το εγχείρημά τους. Με μια δυνατή φωνή καλώ το Δημήτρη να βγει έξω από την πισίνα και του κάνω αυστηρές παρατηρήσεις, ότι άλλη φορά δε θα ξαναδεί πισίνα, αν δεν συμμορφωθεί με τους οδηγίες των μεγάλων!

Γύρω στις πέντε το απόγευμα ετοιμαζόμαστε για αναχώρηση. Ξαναμπαίνουμε στο αυτοκίνητο, όπως είχαμε ανεβεί από την Αντίς Αμπέμπα, και ξεκινούμε για την επιστροφή. Ο Διονύσης μας προτείνει να σταματήσουμε για λίγο στη Ναζαρέτ. Ο Σάββας και εγώ αμέσως συμφωνούμε με την πρόταση του Διονύση. Κάτι θυμόμαστε από την πόλη αυτή, αφού τα περασμένα Χριστούγεννα την επισκεφτήκαμε με το φίλο μας Χρήστο. Τότε πήγαμε και στο σπίτι του Λευτέρη Μετάκου, όπου με τη γυναίκα του Ζαουντίτου και τα παιδιά τους μας

πρόσφεραν όλα τα χριστουγεννιάτικα καλούδια. Βέβαια δεν γνωρίζαμε, αν ο φίλος μας Μετάκος με την οικογένειά του βρισκόταν στη Ναζαρέτ. Κάναμε ένα γύρο στην πόλη, βρήκαμε το σπίτι του φίλου μας Μετάκου, αλλά ήταν άδειο χωρίς τους ιδιοκτήτες του.

Βγαίνοντας από την πόλη σταματήσαμε σ' ένα ωραίο διώροφο ξενοδοχείο σε σχήμα κεφαλαίου Π. Στον πλούσιο όροφο υπήρχαν γύρω-γύρω καλοφτιαγμένοι ξύλινοι εξώστες πλασιωμένοι με εξωτικά λουλούδια. Στο ανοικτό μέρος του Π υπήρχε μια μεγάλη πισίνα και πολλά δέντρα γύρω-γύρω με πλούσιες φυλλωσιές, που έφταναν μέχρι τους εξώστες των δωματίων. Ήταν ένα θαυμάσιο περιβάλλον! Καθίσαμε να πάρουμε τον καφέ μας και τα παιδιά μας να πιουν ένα αναψυκτικό. Γρήγορα και με μεγάλη προθυμία οι μελαψοί Αιθίοπες μας εξυπηρέτησαν προσφέροντας τα ποτά που ζητήσαμε. Τα αγόρια μας αμέσως βλέποντας την πισίνα θέλησαν να μπουν για μια ακόμη φορά και να κάνουν το απογευματινό τους μπάνιο. Τους απαγορεύσαμε λέγοντας ότι βρισκόμαστε εκατό χιλιόμετρα περίπου μακριά από τη βάση μας και έπρεπε να αναχωρήσουμε το γρηγορότερο.

Πράγματι γύρω στις έξι η ώρα, ενώ ο ρόδινος ήλιος πήγαινε να βασιλέψει, ανεβήκαμε και πάλι στο αυτοκίνητο και ξεκινήσαμε για την Αντίς Αμπέμπα. Στο δρόμο ταξιδεύουμε σχετικά με χαμηλή ταχύτητα, γιατί ο Διονύσης γνωρίζει πολύ καλά ότι τις βραδινές ώρες επιστρέφουν στα σπίτια τους οι ντόπιοι με τα κοπάδια των ζώων και ότι παρουσιάζονται στο δρόμο πολλές ύαινες, που κινούνται παράλληλα πάνω στο δρόμο. Κάποιες φορές διασταυρώνουν τα αυτοκίνητα και υποχρεώνουν τους οδηγούς να είναι πολύ προσεκτικοί. Τα ατυχήματα είναι αρκετά, όπως μας λέει ο Διονύσης, και καμιά φορά και θανατηφόρα!

Ενώ ο Διονύσης μας έλεγε αυτά και δεν είχε ακόμη πέσει για καλά το σκοτάδι, παρουσιάζονται μπροστά μας δυο ύαινες. Περπατούν στο δρόμο σαν να μη συμβαίνει τίποτε! Ο οδηγός μας τις αντιλαμβάνεται από κάποια απόσταση και κόβει ταχύτητα. Αμέσως μας λέει ότι είναι ύαινες! Ας τις απολαύσουμε, λέει, και ας τις αφήσουμε να περάσουν. Τα παιδιά μας από το πίσω μέρος του αυτοκινήτου θέλουν να τις δουν στην πραγματικότητα. Θέλουν να παρατηρήσουν πώς περπατάνε με το κεφάλι ψηλά σα να οσμίζονται κάτι και να δουν τα μπροστινά τους πόδια, που είναι πιο ψηλά από πισινά. Όλοι μας τις παρακολουθούμε που διασχίζουν το δρόμο και κάποτε γυρίζουν και μας κοιτάζουν με τα φλογισμένα μάτια τους. Είναι μια πολύ καλή εμπειρία για τις γυναίκες και τα παιδιά μας, αφού για πρώτη φορά συναντούν τις αδίστακτες ύαινες στο δρόμο και βλέπουν επιτέλους ένα σαρκοφάγο ζώο της αφρικάνικης σαβάνας! Ο Σάββας και εγώ είχαμε την τύχη να τις συναντήσουμε τα περασμένα Χριστούγεννα σ' εκείνο το ανεκδιήγητο ταξιδάκι μας στο μοναστήρι του Γκαμπιέλ! Όσο για το Διονύση τα πράγματα ήταν πολύ απλούστερα, αφού πολλές φορές τις είχε συναντήσει στις πολλές περιηγήσεις με την οικογένειά του γύρω από την Αντίς Αμπέμπα.

Γύρω στις επτά η ώρα το βραδάκι πλησιάσαμε το ΜΟJΟ. Πάνω στη διασταύρωση συναντήσαμε αρκετά αυτοκίνητα, που προφανώς επέστρεφαν από τις λίμνες. Βαδίζοντας προς την Αντίς Αμπέμπα σχηματίστηκε ένα μεγάλο κομβόι, που είχε αρκετά μεγάλη ουρά. Ευτυχώς όλοι οι οδηγοί είναι προσεκτικοί και δεν έχουμε προσπεράσματα. Τα αγόρια μας παρακολουθούν την ουρά των αυτοκινήτων που μας ακολουθούν και πάνω στις στροφές του δρόμου προσπαθούν να καταμετρήσουν τον αριθμό τους. Στο μεταξύ το σκοτάδι έπεσε και μόνο από τα φανάρια των αυτοκινήτων γίνεται η καταμέτρηση. Παίζουν και οι δυο με το να λέει ο ένας ότι είναι δέκα, ενώ ο άλλος ότι είναι ένδεκα. Κάποια στιγμή άρχισαν να φωνάζουν και ο καθένας να επιμένει στα λεγόμενά του με αποτέλεσμα να τρομάξουν το μικρό Ταρζανάκι, που κοιμόταν στο κλουβί του αμέριμνα. Τότε οι γυναίκες τους έβαλαν τις φωνές, αλλά τα παιδιά είναι πάντα παιδιά!

Στις οκτώ και μισή είμαστε στα πρόθυρα της πόλης. Ο Διονύσης λέει ότι βρισκόμαστε στο Ακάκι και σε λίγο θα είμαστε στο χώρο των Σχολείων. Ο Σάββας λέει στα παιδιά μας να ευχαριστήσουν τον κύριο Διονύση για την τόσο ευχάριστη μέρα, που μας χάρισε! Εκείνα δεν χάνουν την ευκαιρία και αρχίζουν να φωνάζουν, όπως κάνουν τα παιδάκια στις παιδικές κατασκηνώσεις: «Ούμε-ούμε-ούμε, σας ευχαριστούμε!»! Το Ταρζανάκι από τις φωνές του Γιώργου και του Δημήτρη άρχισε να κλαίει και ο χαρισματικός και ετοιμόλογος Διονύσης αμέσως λέει ότι με τον τρόπο του και το μικρό Ταρζανάκι μας ευχαριστεί όλους, που το κάναμε βόλτα στο SODORE και του χάρισαμε μια μοναδική ευκαιρία να γνωρίσει τους μικρούς του «φίλους», τα μικρά μαϊμουδάκια και να παίξει μαζί τους!

Πραγματικά περάσαμε μια θαυμάσια μέρα σ'ένα κοντινό τουριστικό θέρετρο έξω από την Αντίς Αμπέμπα. Ο Διονύσης γνώριζε καλά τις περιοχές γύρω από την πρωτεύουσα της Αιθιοπίας και μας οδήγησε ίσως στο ελκυστικότερο από τα τουριστικά θέρετρα της χώρας. Πράγματι το SODORE συγκρινόμενο με τα άλλα τουριστικά θέρετρα της Αιθιοπίας, που επισκεφτήκαμε τις επόμενες Κυριακές, όπως το AMBO, το WOLISSO ή το SABATA, ήταν το

καλύτερο, γιατί διέθετε ένα φανταστικό ειδυλλιακό τοπίο με το ποτάμι του AWASH να κυλάει ράθυμα δίπλα του! Να έχει πολλή πρασινάδα, τεράστια δέντρα γεμάτα μαϊμουδάκια στους κλώνους τους και δυο πισίνες με πλούσια χλωριούχα ηφαιστιογενή νερά!

Τις επόμενες μέρες ο Γιώργος και ο Δημήτρης παίζουν στη χορταριασμένη αυλή με τα άλλα παιδιά των εκπαιδευτικών που υπάρχουν στο χώρο των Σχολείων. Κυρίως υπάρχουν τα παιδιά του Διευθυντή του Δημοτικού Σχολείου, ο Γκάμπης και η Ειρήνη, τα κοριτσάκια του Αντώνη Γκίκα και του Νίκου Σαρρόπουλου. Στις συζητήσεις τους κάνουν λόγο για την εκδρομή μας στο SODORE και τους διηγούνται πολλά και διάφορα που μερικά είναι πολύ φανταστικά. Πώς ταξιδέψαμε ως το SODORE με το αυτοκίνητο του Διονύση, πως βολευτήκαμε εννιά άνθρωποι μέσα στο αυτοκίνητο και ιδιαίτερα με το Ταρζανάκι στο πορτ-μπεμπέ. Τι είδαμε στο δρόμο και ποιες πόλεις και χωριά περάσαμε. Ακόμη τους περιγράφουν τον ειδυλλιακό χώρο του SODORE με τα αιωνόβια δέντρα και την υποδοχή, που μας έκαναν τα μικρά μαϊμουδάκια. Πιο πολύ όμως διηγούνται τι έκαναν μέσα στη μικρή πισίνα με τα άλλα παιδάκια. Πώς κολυμπούσαν, πώς έκαναν βουτιές μέσα στα νερά, πόση ώρα μπορούσαν να κρατούν την αναπνοή τους κάτω από το νερό και τι παιχνίδια έκαναν με την πλαστική μπάλα. Τους περιγράφουν το περιστατικό που οι ξένοι ευρωπαίοι έχασαν τα πλαστικά τους γυαλιά στα πολύ βαθιά της μεγάλης πισίνας και πώς τα βγάλαμε εμείς.

Κάποιες φορές, όταν κουράζονται από το παιχνίδι, κάθονται δίπλα από το μικρό μας σπίτι, στην πόρτα του Νηπιαγωγείου, και διηγούνται τις εντυπώσεις τους από την εκδρομή μας στο SODORE. Ο Γιώργος, που είναι ο μεγαλύτερος της παρέας, έχει πάντα τον πρώτο λόγο. Έχει τελειώσει την Τρίτη Δημοτικού και είναι δέκα χρονών. Τα άλλα παιδιά είναι μικρότερα. Ο Γκάμπης είναι μια τάξη πίσω από το Γιώργο, ενώ ο Δημήτρης, η Ειρήνη και οι Κατερίνες μόλις έχουν τελειώσει την Πρώτη τάξη. Τα δυο άλλα κοριτσάκια, η Αλεξία του Αντώνη και η Τασούλα του Νίκου είναι νήπια. Ο Γιώργος τους διηγείται τα περιστατικά στο SODORE με πολλή ενάργεια και με μεγάλη παραστατικότητα. Κάνει και κάποιες χειρονομίες για να γίνει περισσότερο πιστευτός. Κάποια φορά τον διακόπτει ο Δημήτρης για να συμπληρώσει κάτι που ξεχνάει. Όλη η παρέα των παιδιών παρακολουθεί την αφήγηση του Γιώργου με πολλή προσοχή. Τους λέει πώς παίζανε με τα μικρά μαϊμουδάκια ταΐζοντάς τα στραγάλια και φιστίκια, πώς προσπαθούσαν να τα πιάσουν, αλλά εκείνα μ' ένα σάλτο πηδούσαν και κρέμονταν από κάποιο κλαράκι των θεόρατων δέντρων. Πιο πολύ τους περιγράφει τις κινήσεις, που έκανε το Ταρζανάκι για να πιάσει κάποιο μαϊμουδάκι και τα γέλια που έκανε και τη μεγάλη χαρά που ένιωθε!

Εκεί που ξετρελάθηκε όλη η παρέα ήταν, όταν ο Γιώργος άρχισε να περιγράφει ότι εκεί δίπλα στο ποτάμι είδαν το σχοινί του Ταρζάν! Η φαντασία των παιδιών δεν έχει όρια! Τους έλεγε ότι το σχοινί κρεμόταν από ένα μεγάλο δέντρο, αλλά δυστυχώς γι' αυτούς δεν μπόρεσαν να δουν τον Ταρζάν. Ίσως, τους έλεγε, ότι είχε πάει να κοιμηθεί στη φωλιά του, που ήταν πιο πέρα πάνω σ' ένα άλλο μεγάλο δέντρο. Επέμεινε ότι εμείς προσπαθήσαμε να πλησιάσουμε το δέντρο, από όπου κρεμότανε το σχοινί, αλλά οι γονείς δεν μας επιτρέψανε! Μας έδωσαν όμως την υπόσχεση ότι σε μια άλλη επίσκεψη, θα μας οδηγούσαν στο δέντρο για να πιάσουμε το σχοινί! Είχαν λησμονήσει όμως να τους διηγηθούν ότι στην επιστροφή συναντήσαμε δυο ύαινες, που μας έκοψαν το δρόμο!

Ένα απόγευμα μετά από μια απότομη και καταρρακτώδη μπόρα μαζεύτηκε όλη η παρέα των μικρών παιδιών κάτω από τη βεράντα του Γυμνασίου και τότε ο Γιώργος άρχισε να τους διηγείται το περιστατικό με τις δυο ύαινες, που μας έκοψαν το δρόμο, όταν επιστρέψαμε από το SODORE. Εγώ από την ανοιχτή πόρτα του σπιτιού, τους βλέπω και αφουγκράζομαι τη συζήτηση. Ο Γιώργος συνεπικουρούμενος και από το Δημήτρη τους λέει ότι δυο τεράστιες ύαινες παρουσιάστηκαν μπροστά μας και ο κύριος Διονύσης υποχρεώθηκε να σταματήσει το αυτοκίνητο για να περάσουν τα κακομούτσουνα σαρκοβόρα στο απέναντι μέρος του δρόμου. Τότε η μικρή Ειρήνη ανέφερε ότι κάποτε και ο μπαμπάς της έκανε το ίδιο, όταν ταξίδευαν με όλη την οικογένεια της προς την περιοχή της Τζίμα. Ο Γκάμπης, που είναι αδελφός της και πιο μεγάλος επιβεβαιώνει τα λεγόμενα της αδελφής του και αρχίζει να διηγείται και εκείνος το περιστατικό με τις ύαινες που συνάντησαν στο δρόμο.

Είναι πολύ ευχάριστο να ακούς τα μικρά παιδιά, που πάνε στις πρώτες τάξεις του Δημοτικού Σχολείου, να διηγούνται τέτοια περιστατικά. Η ηλικία τους από τα επτά ως τα δώδεκα περίπου χρόνια είναι το στάδιο των αντικειμενικών ενδιαφερόντων, λένε οι ψυχοπαιδαγωγοί. Στα στάδιο αυτό το παιδί «φεύγει» κάπως από τον εαυτό του, όπου ήταν κλεισμένο, και έχει ενδιαφέροντα για τα πράγματα που το περιβάλλουν. Το παιδί τώρα είναι περισσότερο πραγματιστής και αντικειμενικός κριτής. Στην περίοδο αυτή θέλει να κατακτήσει τον έξω κόσμο και γι' αυτό παρουσιάζεται πιο αντικειμενικό. Κάποτε ρεμβάζει, ονειροπολεί και προσπαθεί να βάζει τα πράγματα σε μια λογική τάξη, χωρίς να το

καταφέρνει πάντοτε. Μετά τα δέκα θα αναπτύξει τις βασικές έννοιες του χρόνου και της αιτίας και συγχρόνως θα αρχίσει να συλλαμβάνει την αξία της κοινωνικοποίησης και της ομάδας. Τώρα τα τέσσερα παιδιά της παρέας είναι μέχρι τα δέκα και σ' αυτή την περίοδο το παιδί αρέσκεται να διηγείται ό,τι βλέπει γύρω του και πολλές φορές υπερβάλλει. Αυτό ακριβώς κάνουν ο Γιώργος, ο Γκάμπης, ο Δημήτρης και η Ειρήνη, ενώ τα άλλα τους παρακολουθούν!

Η επίσκεψη στη λίμνη πάνω από την Αντίς Αμπέμπα

Την Κυριακή στις 25 Ιουλίου έχουμε προγραμματίσει να εκδράμουμε κάπου μακρύτερα. Ο καιρός από το πρωί ψιλοβρέχει και κατά διαστήματα έχουμε απότομες μπόρες που μας τρομάζουν με τις βροντές και τις αστραπές. Η τελευταία επικοινωνία με τον Διονύση έγινε το χτεσινό Σάββατο, που μας επισκέφτηκε στο χώρο της Κοινότητας και μας ανακοίνωσε ότι έχει κάποιες επείγουσες εργασίες στο εργοστάσιο. Στα παιδιά όμως είπε ότι για αύριο έχουμε μια έκπληξη και να περιμένουν μετά το μεσημέρι να μας επισκεφτεί και να μας την ανακοινώσει. Βασικά ούτε σε μας τους μεγάλους ανέφερε για το πού θα πηγαίναμε.

Το πρωί της Κυριακής ο Σάββας και εγώ πήραμε τα αγόρια και με το αυτοκίνητο της Κοινότητας πήγαμε στην εκκλησία, όπου για μια ακόμη φορά απολαύσαμε τον «άγιο» Τσιλίδη με πολύ λίγους εκκλησιαζόμενους. Μετά το μεσημέρι και γύρω στις τέσσερες το απόγευμα παρουσιάστηκε με το αυτοκίνητό του ο Διονύσης και μας προέτρεψε να ετοιμαστούμε για να πάμε κάπου κοντά έξω από την Αντίς Αμπέμπα.

Πράγματι ξεκινήσαμε χωρίς να γνωρίζουμε πού θα μας οδηγούσε. Περνώντας το κέντρο της πόλης και βαδίζοντας προς το βορρά αρχίσαμε να προβληματιζόμαστε για το πού θα μας πήγαινε. Στο δρόμο μας ανακοίνωσε ότι θα πηγαίναμε να επισκεφτούμε το φράγμα, που υπάρχει πάνω από την πόλη, όπου δημιουργείται μια τεράστια τεχνητή λίμνη. Απ' αυτή τη λίμνη υδρεύεται ολόκληρη η πόλη της Αντίς Αμπέμπα. Από τα νερά της βροχής και κάποια μικρά ποταμάκια γεμίζει η τεχνητή λίμνη και με μεγάλους αγωγούς τα νερά διοχετεύονται στην πόλη και διαμοιράζονται στις γειτονιές και από εκεί σε κάθε σπίτι. Ο Σάββας και εγώ αμέσως εκφράσαμε το θαυμασμό μας ότι άξιζε τον κόπο να δούμε τα θολά νερά της λίμνης, που έφταναν στα σπίτια μας επίσης θολά. Γι' αυτό υπήρχε μια μεγάλη διαδικασία για να κάνουν οι κάτοικοι της πόλης τα θολά νερά καθαρά και στο τέλος να γίνονται πόσιμα και κατάλληλα για τις οικιακές χρήσεις.

Νομίζω ότι αξίζει τον κόπο να δούμε αυτή τη διαδικασία της μετατροπής του θολού νερού σε γάργαρο και καθαρό, ώστε άφοβα να πίνεται από τους ανθρώπους και να χρησιμοποιείται από τις νοικοκυρές για όλες τις χρήσεις. Νομίζω ότι εμφανιζόταν, όταν οι βιομηχανικές χώρες αντιλήφθηκαν ότι με τα απόβλητα των βιομηχανιών, μολύνονταν τα νερά της φύσης. Εκείνο που εντυπωσιάζει είναι το γεγονός ότι ο άνθρωπος μπροστά στην ανάγκη να αποφύγει να πιεί θολό νερό, βρήκε τρόπο να το καθαρίσει και να λύσει για την υγεία του το πρόβλημα της δίψας. Πολύ σωστά ο Κοραής είχε πει ότι «η πενία τέχναις κατεργάζεται»!

Πράγματι σε κάθε σπίτι, ανάλογα με τον αριθμό των ενοίκων, υπήρχε ένα μεγάλο διώροφο δοχείο, τουλάχιστο δέκα λίτρων. Μέσα στον επάνω «όροφο» του δοχείου υπήρχε μια πορώδης πέτρα δέκα πόντους περίπου ειδικά κατασκευασμένη σε σχήμα στρογγυλό και στο εσωτερικό της υπήρχε μια κοιλότητα. Η πορώδης πέτρα ήταν τοποθετημένη σταθερά όρθια στη μέση του επάνω «ορόφου» του δοχείου, ώστε το κάπως θολό νερό, που έμπαινε μέσα να διαπερνά από την πορώδη πέτρα, να φιλτράρεται και να τρέχει στη συνέχεια σιγά-σιγά καθαρό στο κάτω μέρος του δοχείου από μια τρύπα, που υπήρχε κάτω από την πορώδη πέτρα. Από εκεί, καθαρισμένο πια από τις λούνες, έτρεχε έξω με μια μικρή κάνουλα, όπως γίνεται με τα βαρέλια του κρασιού.

Το μεγάλο πρόβλημα ήταν η πορώδης πέτρα, που πολύ συχνά εξαιτίας κυρίως της λούνης του θολού νερού έκλειναν οι πόροι της και απαιτούνταν κατά τακτά χρονικά διαστήματα να καθαρίζεται καλά. Γιατί, αν δεν καθαρίζονταν καλά, δεν απορροφούσε το θολό και ακάθαρτο νερό και το αποτέλεσμα ήταν να μην κατεβαίνει το φιλτραρισμένο νερό! Ήταν μια διαδικασία πολύπλοκη, αλλά πολύ διασκεδαστική να την παρακολουθεί κανείς και να θαυμάζει το ανθρώπινο μυαλό, που βρήκε μια τόσο απλή εφεύρεση για να μετατρέψει ο άνθρωπος το θολό νερό σε γάργαρο και πόσιμο! Σε πολλά σπίτια στην Αντίς Αμπέμπα για να είναι περισσότερο κατάλληλο το νερό για πόση, μετά τη διαδικασία του φιλτραρίσματος του θολού νερού, στράγγιζαν μέσα στο νερό ζωμό λεμονιού, για να σκοτώνονται τυχόν βακτηρίδια και μικρόβια!

Είδαμε τη μεγάλη σε έκταση λίμνη και τα θολά νερά της, που σε κάποια σημεία έμοιαζε με βούρκο! Στις άκρες της λίμνης υπήρχαν πολλές ακαθαρσίες, που αντικρίζοντας μας έβαλλαν στο μυαλό χίλιες υποψίες ότι υπάρχει πιθανότητα να υπάρχουν πολλά μικρόβια και να πέσει κάποια αρρώστεια σ' όλους τους κατοίκους της πόλης! Αμέσως αναρωτηθήκαμε πώς είναι δυνατό από μια τόσο βρώμικη λίμνη να υδρεύεται μια πόλη δυο εκατομμυρίων κατοίκων περίπου! Ο Διονύσης αμέσως πήρε το λόγο και είπε ότι τα νερά διοχετεύονται παρακάτω σε μεγάλες δεξαμενές, όπου, αφού καθαριστούν από τις ξένες ουσίες, τους γίνεται χλωρίωση και μετά κατεβαίνουν στην πόλη στην κατάσταση που τα βλέπουμε στα σπίτια μας. Δυστυχώς όμως και στα σπίτια μας φτάνουν κάπως θολά! Τουλάχιστο να είναι μόνο θολά και όχι βρώμικα. Το ότι όμως δεν πάθαμε κάποια δηλητηρίαση μέχρι σήμερα, σημαίνει ότι είναι θολά, αλλά δεν είναι ακάθαρτα. Με τη γνωστή διαδικασία, που περιγράψαμε παραπάνω, τα καθαρίζουμε και πίνουμε χωρίς φόβο!

Κοντά στη βρώμικη λίμνη υπήρχε ένα μικρό ξενοδοχείο, όπου καθίσαμε να πάρουμε ένα αναψυκτικό, ή έναν καφέ. Καθίσαμε και η σκέψη όλων μας περιστρεφόταν γύρω από τα νερά της λίμνης. Πώς είναι δυνατό, αναρωτιόμασταν, να είναι τόσο ακάθαρτη και τόσο βρώμικη! Δεν μπορούσε να γίνει ένας φράχτης, έτσι ώστε να μην πλησιάζουν τα κάθε λογής ζώα, που μερικά, όπως μας είπαν στο ξενοδοχείο, ποτίζονται από τα νερά της! Οι γυναίκες μας ακούγοντας όλα αυτά άρχισαν να νιώθουν άσχημα! Ιδιαίτερα η Ευαγγελία, που έχει από κληρονομικές καταβολές απέχθεια σε ο,τιδήποτε ρυπαρό και βρώμικο!

Η εξόρμηση στο Wolisso

Μετά από λίγες μέρες, όπως μας είχε προετοιμάσει από την αρχή του καλοκαιριού, ο Διονύσης μας ειδοποίησε ότι την Κυριακή, 1 Αυγούστου 1976, θα επισκεπτόμασταν ένα άλλο τουριστικό θέρετρο της Αιθιοπίας που βρίσκεται από την άλλη πλευρά προς τα δυτικά της Αντίς Αμπέμπα. Το τουριστικό αυτό θέρετρο ήταν το WOLISSO, το οποίο απέχει από την πρωτεύουσα γύρω στα εκατόν είκοσι χιλιόμετρα. Η εκδρομή τώρα θα ήταν λίγο πιο μακρινή, αλλά ευτυχώς όλοι μας δεν έχουμε κάποιο πρόβλημα. Ακόμη και το μικρό Ταρζανάκι αρέσκεται να ταξιδεύει, αφού μέσα στο κλουβί του με ανοιχτά μάτια παρακολουθεί τη συζήτηση της παρέας και μερικές φορές χαμογελάει στο Γιώργο και το Δημήτρη, που το πειράζουν, καθώς κάθονται δίπλα του, ό ένας από τη μια μεριά και ο άλλος από την άλλη.

Πράγματι την Κυριακή το πρωί της 1ης Αυγούστου ο Διονύσης ήρθε στο χώρο των Σχολείων, όπως και την προηγούμενη φορά που ταξιδέψαμε στο SODORE. Άφησε το αυτοκίνητο στο κάτω μέρος της αυλής μπροστά στα Γραφεία της Κοινότητας και ανεβαίνοντας την πέτρινη σκάλα συνάντησε το Γιώργο και το Δημήτρη να τον περιμένουν ανυπόμονοι. Τους καλημέρισε και τους είπε πού θα πηγαίναμε και τι θα βλέπαμε. Τα παιδιά χαμογελαστά τον συνόδευσαν στο σπιτάκι μας, όπου όλη η παρέα των δυο οικογενειών τον αναμέναμε. Μαζί μας ήταν και η Κουντουσάν, που κρατούσε στην αγκαλιά το Ταρζανάκι.

Ο Διονύσης χαρούμενος και καλοκεφάτος μας καλημερίζει όλους και απευθυνόμενος στην υπηρέτριά μας της μιλάει αιθιοπικά, ότι σήμερα θα μας ακολουθήσει και η ίδια στο WOLISSO. Εκείνη αμέσως χαμογελαστά του απαντάει ότι είναι έτοιμη να μας ακολουθήσει αρκεί να υπάρχει χώρος στο αυτοκίνητο. Η γυναίκα μου και η Μαρίκα κατάλαβαν τι της είπε και συγκατένευσαν στα λεγόμενα του Διονύση. Δυστυχώς όμως, λέει ο Διονύσης, το αυτοκίνητο δεν χωράει άλλον. Αλλιώς θα την παίρναμε μαζί μας να κρατάει το Ταρζανάκι και να παίζουν με τα μαϊμουδάκια!

Η Κουντουσάν ήταν ανοιχτή κοπελίτσα, χαρούμενη, σεμνή, ταπεινή, χαμογελαστή, κοινωνική, συνεργάσιμη και πολύ ομιλητική. Τα γονίδια της προφανώς ήταν από καλή οικογένεια και η έφεσή της για μάθηση ήταν πολύ επιδεκτική! Κοντά στη Μαρίτσα με την ιταλική φινέτσα, την κοσμοπολίτικη νοοτροπία και την καλή ανθρώπινη συμπεριφορά εκπαιδεύτηκε σε πολλά πράγματα. Έμαθε και λίγα ιταλικά, που τα χρησιμοποιούσε με πολλή χάρη! Και αυτά που διδάχτηκε τα έκανε κτήμα της και αφειδώς τα εξεδήλωνε στους αφέντες της και τους φιλοξενούμενους τους. Προπαντός έμαθε τρόπους καλής συμπεριφοράς. Πώς να υποδέχεται τους ξένους στο σπίτι, πώς να τους συμπεριφέρεται, πώς να τους ομιλεί και πώς να τους καθοδηγεί στα ενδότερα του σπιτιού. Στη συμπεριφορά της ξεχώριζε από όλες τις άλλες υπηρέτριες στο χώρο των Σχολείων. Ήταν το καμάρι όλων των υπηρετριών, όχι μόνο γιατί ήταν η νεότερη στην ηλικία, αλλά και γιατί φάνταζε ότι ήταν «αρχόντισσα» υπηρέτρια. Γι' αυτό και οι γυναίκες των συναδέλφων από την πρώτη στιγμή, μόλις είδαν και γνώρισαν από κοντά τα χαρίσματα της Κουντουσάν, καλοτύχιζαν τη γυναίκα μου για τα προτερήματα της υπηρέτριάς της!

Στα γρήγορα η Ευαγγελία έψησε πέντε μοσχομυρισμένους αιθιοπικούς καφέδες και τους πρόσφερε με κάποια κουλουράκια και ένα κομμάτι τυρόπιτα. Πήραμε τους καφέδες, φάγαμε την τυρόπιτα και κάποια κουλουράκια και είμαστε έτοιμοι για αναχώρηση. Τα παιδιά είχαν πάρει το πρωινό τους από νωρίς και ήταν έτοιμα να κουβαλήσουν τα πράγματα στο αυτοκίνητο. Η Κουντουσάν κρατάει σφιχτά στην αγκαλιά της το Ταρζανάκι και μας ξεπροβοδάει μέχρι το αυτοκίνητο. Αφού τακτοποιηθήκαμε στις θέσεις μας, όπως την προηγούμενη φορά, η Ευαγγελία ζητάει από την Κουντουσάν το μωρό να το πάρει εκείνη στην αγκαλιά της. Εκείνο όμως δεν θέλει να αποχωριστεί από τη ζεστή αγκαλιά της υπηρέτριας! Γυρίζει το κεφαλάκι του προς την άλλη πλευρά και δεν θέλει να πάει στην αγκαλιά της μαμάς του. Βλέποντας τη σκηνή όλοι το βάλαμε στα γέλια, ενώ το Ταρζανάκι, μόλις το πήρε η μάνα του, άρχισε να κλαίει. Τότε ο ετοιμόλογος Διονύσης λέει στη γυναίκα μου: «Κυρία Μυλωνού, πάει! Το έχασες το Ταρζανάκι. Αυτό γεννήθηκε εδώ και, όπως φαίνεται από τις κινήσεις και τη συμπεριφορά του, επιθυμεί να παραμείνει μόνιμα εδώ!».

Γύρω στις δέκα το πρωί είμαστε έτοιμοι για αναχώρηση. Αποχαιρετούμε την Κουντουσάν, που στέκεται δίπλα μας και κοιτάει το Ταρζανάκι. Και εκείνο, ενώ βρίσκεται στην αγκαλιά της μαμάς του, με δάκρυα στα μάτια κοιτάζει την Κουντουσάν και προσπαθεί να ξεφύγει

από τη μαμά του και να πετάξει προς αυτήν. Όλοι γελούμε με τη συμπεριφορά του μωρού μας και απορούμε πώς δικαιολογείται ο τόσο γρήγορος συγχρωτισμός του με την Κουντουσάν και η σύνδεση μαζί της. Η υπηρέτριά μας βρίσκεται κοντά μας μόνο ένα μήνα! Καλά-καλά δεν τη γνωρίζει το μωρό μας! Προφανώς στις επισκέψεις μας στο σπίτι του Μήτσιου και της Μαρίζας το Ταρζανάκι γνώρισε τη ζεστή αγκαλιά της Κουντουσάν, που κάποιες φορές το κρατούσε κοντά της. Αλλά και η ενδυμασία της κοπέλας με τα ωραία κεντήματα στο στήθος της σαγίνευαν το μωρό μας και προτιμούσε αυτήν περισσότερο από τη μάνα του, που φορούσε κατάμαυρα ρούχα! Και αυτά ήταν αρκετά για να συνδεθεί με την καλοσυνάτη Κουντουσάν και να μη θέλει να αποχωριστεί απ' αυτήν!

Ξεκινήσαμε γύρω στις δέκα η ώρα και το δρομολόγιο τώρα ήταν προς τα δυτικά. Περάσαμε δίπλα από την περιοχή, όπου βρίσκεται το εργοστάσιο που εργάζεται ο Διονύσης. Είναι μια καλή γειτονιά με ωραία σπίτια, φανταστικά τοπικά τοκούλια, αλλά και κάποια χαμόσπιτα. Ο Διονύσης αναλαμβάνει και πάλι να μας ξεναγήσει λέγοντας ότι το χαρακτηριστικό γνώρισμα σ' όλες τις γειτονιές της Αντίς Αμπέμπα είναι οι μεγάλες αντιθέσεις. Δίπλα σ' ένα ωραίο σπίτι ή σ' ένα παραδοσιακό τοπικό τοκούλι, όπου διαμένει κάποιος αξιωματούχος μιας ξένης αποστολής ή ένας πρέσβης ή πρόξενος μιας ξένης χώρας βλέπεις μερικά χαμόσπιτα, όπου κυριαρχεί μεγάλη φτώχεια και αξιοθρήνητη γύμνια! Τα χαμόσπιτα είναι φτιαγμένα με ξύλα και ανάμεσά τους δένονται πλέγματα με βέργες, όπου πάνω κολλάνε λάσπη. Για σκεπή έχουν παλιές λαμαρίνες. Η επικοινωνία μεταξύ τους γίνεται με στενά δρομάκια, όπου βασιλεύει η βρωμιά, ο βούρκος και η κακομοιριά! Εδώ μέσα στα χαμόσπιτα αυτά συναλλάζει την αθλιότητά του ένας λαός, που έχει υποφέρει πολλά από ξένους και ντόπιους αφέντες! Λένε ότι είναι λαός καρτερικός, πολύ γενναϊόδωρος και προικισμένος με κάποια συνείδηση παλιάς αρχοντιάς .

Καθώς προσπερνάμε τη DIABAKO, έτσι λέγεται η περιοχή, μας εντυπωσιάζει ένα μεγάλο τοκούλι μ' ένα τεράστιο λουλουδιασμένο κήπο. Ζητούμε από τον Διονύση να κόψει κάπως ταχύτητα για να το δούμε και να απολαύσουμε το παραδοσιακό τοπικό κτίσμα. Είναι μια αιθιοπική καλύβη, ένα διώροφο κυκλικό κτίσμα καμωμένο με πολλή μαστοριά από «τσικά», που είναι λάσπη πασπαλισμένη πάνω σε πλέγματα ξύλων, που δένουν όλο το κυκλικό κτίσμα. Εξωτερικά το συγκεκριμένο τοκούλι μοιάζει με τις αρχαίες καλύβες των πλούσιων Αιθίοπων. Εσωτερικά όμως έχει άλλη επένδυση. Είναι ένα πολυτελές διαμέρισμα δυο ορόφων, σαν τις δικές μας σημερινές μεζονέτες. Ο Διονύσης δεν μας δίνει πολλές επεξηγήσεις, καθώς οδηγεί το αυτοκίνητο και η κίνηση στο δρόμο είναι αρκετά πυκνή. Μας δίνει όμως την υπόσχεση ότι εκεί, όπου πρόκειται να σταθμεύσουμε, υπάρχουν αρκετά τοκούλια και έτσι θα έχουμε όλο το χρόνο να τα δούμε από κοντά και να μελετήσουμε την κατασκευή, τη διαρρύθμιση και τη χρήση του κάθε χώρου.

Ο δρόμος, που ακολουθούμε, οδηγεί στη JIMMA, όπου υπάρχει ένα μεγάλο Αγροτικό Κολλέγιο, γιατί η περιοχή είναι το μεγαλύτερο κέντρο παραγωγής του αιθιοπικού καφέ. Πάνω στο δρόμο αυτό και στο εκατοστό δέκατο έβδομο χιλιόμετρο από την Αντίς Αμπέμπα βρίσκεται το WOLISSO, όπου πρόκειται να σταθμεύσουμε σήμερα. Εκεί θα έχουμε την ευκαιρία να πάρουμε το μπάνιο στις πισίνες κάποιου ξενοδοχείου, να δούμε αρκετά πράγματα στην περιοχή και να ξεναγηθούμε σε ένα από τα πολλά τοκούλια, που έχει το διπλανό χωριό.

Λίγο έξω από την Αντίς Αμπέμπα και στα δεξιά μας αντικρίζουμε ένα καλοφτιαγμένο κτίριο. Ο Διονύσης μας λέει ότι είναι το «LEPROSARIUM», Λεπροσάριο. Αυτό που εμείς στα ελληνικά το λέμε Λεπροκομείο και που είναι το νοσοκομείο όπου θεραπεύονται οι λεπροί. Δυστυχώς μας λέει ότι, παρά τις πολλές προσπάθειες της Κυβέρνησης για την εξάλειψη της φοβερής ασθένειας, υπάρχει σε πολλές περιοχές της χώρας και πολύ μεγάλο μέρος του πληθυσμού υποφέρει από τη μάστιγα της λέπρας. Μέσα στην πρωτεύουσα μπορεί κανείς να συναντήσει πολλούς λεπρούς στο Μερκάτο, όπου ξαπλωμένοι σε κάποια δρομάκια ζητούν βοήθεια από τους περαστικούς! Όταν πήγαμε στο Μερκάτο τον περασμένο Ιανουάριο με το Μήτσο και τη Μαρίζα να κάνουμε κάποια ψώνια για το αναμενόμενο μωρό μας, τους είδαμε από κοντά και τρομάξαμε!

Λίγο πιο πέρα συναντήσαμε ένα άλλο κτίσμα, που ο Διονύσης μας λέει ότι είναι το RADIO VOICE OF THE GOSPEL, δηλαδή το ραδιόφωνο που εκπέμπει τη Φωνή του Ευαγγελίου. Είναι Ραδιοφωνικός Σταθμός των Ευαγγελικών, που αφθονούν μέσα στην Αντίς Αμπέμπα και σε πολλές άλλες πόλεις της Αιθιοπίας. Η Ελένη τότε παρεμβαίνει και λέει ότι τακτικά ακούει το σταθμό αυτό και καταλαβαίνει αρκετά πράγματα και έτσι κάνει καλή εξάσκηση εκμάθησης των αγγλικών της.

Συζητώντας στο δρόμο για τις πολλές ξένες ιεραποστολές, που υπάρχουν στην Αιθιοπία, πλησιάζουμε σ' ένα πολύ ωραίο τοπίο, όπου υπάρχουν δέντρα και πολύ πράσινο. Ο

Διονύσης λέει ότι εδώ η περιοχή λέγεται SABATA και κατά τις Κυριακές είναι πολυσύχναστη από πολλούς κατοίκους της πρωτεύουσας και ιδιαίτερα από τους ξένους. Υπάρχει και ένα φανταστικό ιταλικό εστιατόριο, το οποίο φιλοξενεί πολύ κόσμο με τις οικογένειές τους. Ακόμη λέει ότι στην περιοχή εδώ έρχονται τα αιθιοπικά ζευγάρια μετά το γάμο τους και φωτογραφίζονται μέσα στο δάσος. Μελλοντικά θα το επισκεφτούμε και θα έχουμε την ευκαιρία να απολαύσουμε το πλούσιο τοπίο και ίσως συναντήσουμε και κάποιο ζευγάρι νεονύμφων.

Πράγματι σε μια από τις επόμενες Κυριακές ο Διονύσης μας έκανε το χατήρι και επισκεφτήκαμε το SABATA και είχαμε τη χαρά να δούμε και να συναντήσουμε ένα ζευγάρι νεονύμφων με τα νυφικά κοστούμια και τα όμορφα παρανυμφάκια τους. Τότε βρήκαμε την ευκαιρία και δώσαμε το Ταρζανάκι να το κρατήσει το ζευγάρι των νεονύμφων και φωτογραφηθήκαμε όλοι μαζί. Τους μιλήσαμε για το έθιμο που έχουμε στην Ελλάδα το νιόπαντρο ζευγάρι, μόλις στεφανωθεί, πρέπει να κρατήσει ένα μωρό στην αγκαλιά του για να γεννήσει ωραία και πολλά παιδιά. Η απάντηση ήρθε αμέσως από τα νεαρά παιδιά ότι το ίδιο έθιμο έχουν και οι ίδιοι!

Βαδίζοντας προς τον προορισμό μας συναντούμε στο δρόμο μας πολύ κόσμο, που σταματάει δεξιά και αριστερά του δρόμου πουλώντας διάφορα λαχανικά, που, όπως φαίνεται, παράγει ο τόπος. Κάτι παρόμοιο συναντήσαμε και όταν πηγαίναμε στο Σοντορέ. Τους βλέπουμε να κάθονται κατά ομάδες κάτω από τις ακακίες με τα προϊόντα τους αραδιασμένα πάνω στο δρόμο. Φαίνονται να τρώνε ή να μασουλάνε κάτι. Είναι μουσουλμάνοι και προφανώς μασουλάνε τσατ. Υπάρχουν βέβαια και πολλοί μικροπωλητές με την αιθιοπική πραμάτεια από δακτυλίδια, αιθιοπικούς σταυρούς, ασημένια βραχιόλια, περιδέρια από πλαστικό ελεφαντόδοντο, διάφορα κολιέ με γνήσιο ή κίβδηλο κεχριμπάρι, αστραφτερά ρολόγια ASEIKO, που τα πουλούν στους αφελείς τουρίστες για SEIKO και πολλά άλλα.

Κάποτε φτάσαμε στον προορισμό μας. Ο τόπος είναι γεμάτος από δέντρα και ένα στενόμακρο πέτρινο ξενοδοχείο με πολλά δωμάτια είναι μπροστά μας. Κατεβαίνουμε από το αυτοκίνητο και κάνουμε μια μικρή επιτόπια έρευνα. Η γυναίκα μου παίρνει το πορτ-μπεμπέ του μωρού μας, που μετά το πρωινό του κλάμα κοιμήθηκε ήρεμα σ' όλη τη διαδρομή. Ο Γιώργος και ο Δημήτρης το χαϊδεύουν, ενώ εκείνο χασμουριέται. Το βγάζουμε από το κλουβί του και το παίρνω αγκαλιά. Η Ευαγγελία του φοράει το κεντημένο σκουφάκι του, γιατί είναι ελαφρή συννεφιά και φοβάται μήπως κρυσώσει. Είναι χαρούμενο και το βλέμμα του περιφέρεται εδώ και εκεί.

Περπατώντας μέσα στους χώρους του ξενοδοχείου αντικρίζουμε εκτεταμένους και ευρύχωρους κήπους με πολλά τροπικά δέντρα και πλούσιους θάμνους. Ο ουρανός είναι συννεφιασμένος και κάποιες σταγόνες μπατσίζουν τα πρόσωπά μας. Μπαίνουμε μέσα στην υποδοχή του ξενοδοχείου και παρατηρούμε ότι έχει πολύ ενδιαφέροντα πράγματα. Το σαλόνι στολίζεται από ωραία τοπικά έπιπλα και γύρω-γύρω στεφανώνεται από γιρλάντες φυσικών δέντρων που φτάνουν μέχρι την οροφή του σαλονιού. Καλημερίζουμε την κοπέλα στη ρεσεψιόν και εκείνη με πολλή ευγένεια ανταποδίδει το χαιρετισμό. Μας μιλάει αγγλικά και ζητάει να μας εξυπηρετήσει. Ο αρχηγός μας της απαντάει ευγενέστατα ότι θα μιλήσουμε αργότερα. Βγαίνοντας έξω κάνουμε ένα γύρο στο χώρο του ξενοδοχείου και κάπου στο διπλανό μέρος βλέπουμε ότι υπάρχει μια πισίνα, που τα νερά της ανκίζουν. Καθώς ο ουρανός είναι συννεφιασμένος και η θερμοκρασία ελαφρώς πεσμένη, τα χλιαρά και μεταλλικά νερά της πισίνας αναδύουν ατμούς, που διακρίνονται πολύ καθαρά!

Αμέσως είπαμε μεταξύ μας ότι σήμερα δεν πρόκειται να κάνουμε μπάνιο, γιατί ο καιρός δεν μας το επιτρέπει. Τα παιδιά όμως δυσανασχετούν και επιμένουν να ετοιμαστούμε για την πισίνα. Τους λέμε να μην είναι ανυπόμονοι, να περιμένουν λίγο, ώσπου να ζεστάνει ο καιρός και να λαμпыρίσει ο αιθιοπικός ζεστός ήλιος. Παρατηρούμε το τοπίο, που είναι γεμάτο από δέντρα και κήπους με πολλά κηπευτικά προϊόντα. Στα δέντρα κυκλοφορούν πολλά και διάφορα πουλάκια, που με τις φωνές και τα κελαηδήματά τους μας προκαλούν να τα παρατηρήσουμε και να εκφράσουμε το θαυμασμό μας. Ενδιαφέρον παρουσιάζουν κάποιοι μικρόσωμοι πολύχρωμοι παπαγάλοι, που, καθώς μας αντικρίζουν, βγάζουν ακαταλαβίστικες κραυγές. Ένας από τους ανθρώπους του ξενοδοχείου μας λέει ότι με τις κραυγές τους αυτές μας υποδέχονται και μας καλωσορίζουν. Λένε πολλές φορές στα αγγλικά το: «WELCOME, WELCOME», που εμείς δύσκολα καταλαβαίνουμε τη γλώσσα τους!

Γυρίζουμε στο σαλόνι του ξενοδοχείου και μιλούμε με την κοπέλα, αν μπορούμε να μεσημεριάσουμε εδώ και αν μπορούν να μας ετοιμάσουν κάποια εδέσματα. Πολύ φιλοφρονητικά η κοπέλα μας απαντάει ότι μπορούν να μας ετοιμάσουν μακαρονάδα, σουτζουκάκια, πλούσια σαλάτα με ντόπια λαχανικά και στο τέλος, αν επιθυμούμε να μας ετοιμάσουν και μια «ματσεντόνια». Ο Διονύσης αμέσως λέει ότι μας πέρασε για Ιταλούς, γι'

αυτό και μας πρότεινε να μας ετοιμάσουν μακαρονάδα και «ματσεντόνια». Η κοπέλα όμως είναι αρκετά έξυπνη και γρήγορα καταλαβαίνει ότι δεν είμαστε Ιταλοί, αφού δε μιλάμε ιταλικά, αλλά μια άλλη γλώσσα άγνωστη σ' αυτή. Αμέσως με πολλή ευγένεια μας ρωτάει στα αγγλικά από πού καταγόμαστε και πώς δικαιολογείται η παραμονή μας στην Αιθιοπία. Μήπως είμαστε τουρίστες και με τι μέσο φτάσαμε στη μακρινή Αιθιοπία.

Ο Διονύσης αναλαμβάνει να της εξηγήσει από πού είμαστε και τι κάνουμε εδώ στην Αιθιοπία. Ξαφνιάστηκε πολύ, όταν άκουσε ότι ο Σάββας και εγώ είμαστε εκπαιδευτικοί, ο ένας δάσκαλος και ο άλλος καθηγητής, και ότι ήρθαμε από την Ελλάδα για να διδάξουμε την Ελληνική Γλώσσα στα Ελληνικά Σχολεία, που έχει η Κοινότητά μας στην Αντίς Αμπέμπα. Η κοπέλα όμως έχει μεγάλη περιέργεια και συνεχίζει τις ερωτήσεις. Πόσα Σχολεία έχουμε, πόσοι είναι οι μαθητές σε κάθε βαθμίδα και από πού προέρχονται; Υπάρχουν τόσοι πολλοί Έλληνες στην Αντίς Αμπέμπα, έτσι ώστε να λειτουργούν Νηπιαγωγείο, Δημοτικό και Γυμνάσιο; Όταν ο Διονύσης της είπε ότι υπάρχουν περίπου 350 μαθητές, που φοιτούν στα τρία Σχολεία, και ότι από την Ελλάδα κάθε χρόνο έρχονται 15 δάσκαλοι και καθηγητές για να διδάξουν, έμεινε μ' ανοιχτό το στόμα!

Ύστερα από την «αναφορά» που δώσαμε στην κοπέλα της ρεσεψιόν και γεμάτοι εθνική υπερηφάνεια για το Γένος μας, καθίσαμε στο ωραίο σαλόνι και αρχίσαμε τη συζήτηση για τα ωραία, αλλά και τα άσχημα της χώρας. Θυμηθήκαμε και το φανταστικό τοκούλι, που συναντήσαμε περνώντας από τη γειτονιά του Διονύση, και αμέσως οι γυναίκες μας αναρωτήθηκαν πού υπάρχουν τοκούλια εδώ κοντά και πώς μπορούμε να επισκεφτούμε κάποιο απ' αυτά και, αν είναι δυνατό, να ξεναγηθούμε από κάποιον τοπικό κάτοικο. Ο Διονύσης αμέσως μας είπε ότι μετά το μεσημεριανό φαγητό θα κάνουμε μια βόλτα εδώ γύρω στο μικρό οικισμό των ντόπιων Αιθιόπων και θα έχουμε την ευκαιρία να δούμε από κοντά κάποιο τοκούλι και είναι πολύ πιθανό να συζητήσουμε με τους ενοίκους του αρκετά πράγματα.

Τα αγόρια όμως δεν μπορούν να ησυχάσουν μέσα στον κλειστό χώρο του σαλονιού, ούτε να πάρουν μέρος στη συζήτησή μας για την Αιθιοπία και τους ανθρώπους της. Θέλουν να βγουν έξω, να περπατήσουν, να κάνουν μπάνιο στην πισίνα, να παίξουν μέσα στα νερά, να γελάσουν. Εξάλλου, μας το λένε φωναχτά. Γιατί σήμερα ήρθαμε εδώ; Δεν ήρθαμε να κάνουμε μπάνιο; Δεν ήρθαμε να καθίσουμε μέσα στα σαλόνια και να συζητούμε «περί ανέμων και υδάτων»; Τελευταία κάπου άκουσαν τη φράση αυτή και μας την πιπιλίζουν πολύ τακτικά!

Τελικά ώσπου να ετοιμαστούν τα φαγητά και τα εδέσματα, που παραγγείλαμε, πήρα την πρωτοβουλία να τους κάνω το χατήρι και τους είπα να ετοιμαστούν για την πισίνα. Αμέσως χοροπήδησαν και οι δυο και ζήτησαν από τις μάνες τους τα μαγιώ να τα φορέσουν και να κατευθυνθούν στην πισίνα. Τους ζήτησα όμως να περιμένουν και εμένα, που θα τους επέβλεπα. Αυτό δεν τους πολυάρεσε, αλλά εγώ και οι άλλοι επιμείναμε ότι έπρεπε κάποιος να τους επιβλέπει στην πισίνα. Γιατί και στις πισίνες γίνονται πολλά ατυχήματα με τα παιδιά της ηλικίας τους!

Πράγματι παρέδωσα στη γυναίκα μου το Ταρζανάκι και σε δέκα λεπτά ετοιμαστήκαμε και, ενώ ο ουρανός είναι κατάμαυρος και ψιλοβρέχει, μπαίνουμε στην πισίνα και οι τρεις μας. Τα παιδιά χαίρονται και μέσα από τα νερά κάνουν νόημα στους άλλους που βρίσκονται στο σαλόνι και μας παρακολουθούν, να ετοιμαστούν και εκείνοι για την πισίνα. Τα νερά είναι θαυμάσια! Χλιαρά, ζεστά, απολαυστικά! Αχνίζουν σαν να βράζουν και να βγαίνουν από τα έγκατα της γης. Η πισίνα είναι σαν ένα μεγάλο καζάνι που από κάτω του υπάρχει σιγανή φωτιά, τόση όση χρειάζεται να 158

γίνει χλιαρό το νερό! Αυτό είναι το θαύμα της αιθιοπικής φύσης! Αυτό σε πολύ λίγα μέρη του πλανήτη μπορείς να το συναντήσεις! Από πάνω το κεφάλι μας βρέχεται ελαφρά από τον ουρανό, ενώ το σώμα μας μέσα στα νερά βρίσκεται σε φανταστική χαλαρότητα!

Στην πισίνα μείναμε περισσότερο από μια ώρα. Και ενώ οι άλλοι της παρέας έκαναν βόλτες στους κήπους του ξενοδοχείου, τα αγόρια και εγώ απολαμβάναμε εντελώς μόνοι τα χλιαρά νερά. Από τους λίγους ξένους που βρίσκονται γύρω μας κανένας δεν μπαίνει στην πισίνα. Τα παιδιά συνεχώς κάνουν βουτιές, παίζουν με τα νερά και βγαίνοντας έξω από την πισίνα κρυστάλλινος και αμέσως ξαναβουτάνε στα ζεστά νερά! Δεν θέλουν να αποχωρήσουν με κανένα τρόπο. Κάποτε τους λέω ότι πρέπει να βγούμε από την πισίνα και να ακολουθήσουμε τους άλλους. Εκείνοι όμως δεν θέλουν ούτε να το ακούσουν. Όταν τους λέω ότι είναι μεσημέρι και πρέπει να πάμε για φαγητό, απαντούν μ' ένα στόμα και οι δυο. Δεν χρειάζεται να φάμε σήμερα! Εξάλλου δεν πεινάμε! Εμείς φάγαμε καλά το πρωί και δεν χρειάζεται να ξαναφάμε! Εγώ επιμένω ότι πρέπει να βγούμε από την πισίνα και τους φωνάζω ότι με τη

συμπεριφορά τους αυτή όχι μόνο δεν κερδίζουν τίποτε, αλλά χάνουν και την εμπιστοσύνη των γονιών τους και αυτό θα είναι σε βάρος τους για μελλοντικές εξορμήσεις.

Τελικά βγαίνουμε από την πισίνα και γρήγορα τρέχουμε να ντυθούμε, γιατί έξω από το νερό η θερμοκρασία είναι σχετικά χαμηλή και κρυώνουμε. Οι άλλοι της παρέας μας γελάνε με τα παιδιά, που τρέχουν να σκουπιστούν με τις πετσέτες και να φορέσουν τα ρούχα τους.

Σε λίγο ο ουρανός ανοίγει και ο ήλιος ολόλαμπρος κάνει την εμφάνισή του. Είναι μεσημέρι και η φύση γύρω μοσχοβολάει από τα τροπικά δέντρα και τα λουλούδια των κήπων του ξενοδοχείου. Τα πουλάκια κελαηδούν πάνω στα δέντρα και τα μάτια μας δε χορταίνουν να απολαμβάνουν το τοπίο με το γρασίδι και τα δέντρα. Περιφερόμαστε για λίγο και απομακρυνόμαστε από το χώρο του ξενοδοχείου, ώσπου να ετοιμαστούν τα φαγητά μας. Λίγο παρακάτω από το ξενοδοχείο νιώθουμε μια ωραία μυρωδιά χωματίλας, που αναδύεται από το χώμα της πλούσιας αιθιοπικής γης. Το μαύρο χώμα μετά τη βροχή αντίζει και αναδύει ατμούς, καθώς ο λαμπρός ήλιος το περιλουζει με τις ζεστές του ακτίνες. Όλοι προσέχουμε το γήινο φαινόμενο, μικροί και μεγάλοι, και αμέσως αρχίζουμε τις παρατηρήσεις. Τα παιδιά ρωτούν γιατί γίνεται αυτό και τι ακριβώς συμβαίνει!

Ο Σάββας με τη διδασκαλική του εμπειρία και με τη γνώση των δικών μας ελληνικών περιοχών, σα γιος γεωργού, λέει ότι το ίδιο συμβαίνει και στον τόπο μας κατά την περίοδο της άνοιξης. Τις πρωινές ώρες της άνοιξης στον τόπο μας η θερμοκρασία είναι χαμηλή και όταν ο ήλιος ανατείλει και ζεστάνει το χώμα της γης, εκείνο αντίζει βγάζοντας υδρατμούς, που διακρίνονται σε μεγάλη έκταση σαν ένα αραιό σύννεφο πάνω στη γη. Συμφωνούμε με το Σάββα επιδοκιμάζοντας όλοι οι μεγάλοι την αποψη του. Αλλά τα παιδιά δεν τα πολυκαταλαβαίνουν αυτά. Ο Σάββας σαν καλός δάσκαλος αναλαμβάνει να μας κάνει το μάθημα και να εξηγήσει στα παιδιά το φαινόμενο. Ξεκίνησε από την πισίνα, που λίγο πριν τα αγόρια και εγώ κάναμε μπάνιο. Και εκεί, μας λέει, υπήρχαν υδρατμοί πάνω από τα νερά. Η διαφορετική θερμοκρασία του νερού με τη θερμοκρασία της φύσης δημιουργεί αυτό το φαινόμενο. Το ίδιο συμβαίνει και με το χώμα της γης, αλλά σε αντίθετη φορά. Με την ανατολή του ήλιου και καθώς αυτός ανεβαίνει στο στερέωμα του ουρανού, η θερμοκρασία αυξάνεται, ενώ η θερμοκρασία του χώματος είναι ακόμη χαμηλή. Γι' αυτό το χώμα αντίζει και αναδύει τη θαυμάσια αυτή μυρωδιά!

Λίγο παρακάτω αντικρίζουμε ένα μικρό οικισμό ντόπιων με τα τοπικά τοκούλια τους. Είναι ευκαιρία να τους πλησιάσουμε και να ρωτήσουμε για τις κατοικίες τους. Ο Διονύσης όμως λέει να έχουμε λίγη υπομονή. Να επιστρέψουμε στο ξενοδοχείο να καθίσουμε με την ησυχία να φάμε το μεσημεριανό φαγητό, που παραγγείλαμε, και μετά θα κάνουμε μια προσπάθεια να πλησιάσουμε κάποιο ντόπιο κάτοικο και να τον παρακαλέσουμε να μας ξαναγίσει στο τοκούλι του.

Πράγματι επιστρέψαμε στο ξενοδοχείο και κατευθυνθήκαμε στην τραπεζαρία, όπου ένας νεαρός Αιθίοπας ετοίμαζε το τραπέζι με όλα τα απαραίτητα του γεύματος. Ξαφνικά ένιωσα μια αδιαθεσία και θέλησα να πάω στην τουαλέτα. Ψάχνοντας να βρω την τουαλέτα μπήκα μέσα στο μαγειρείο του ξενοδοχείου για να ρωτήσω κάποιο γκαρσόνι. Την ώρα εκείνη ένα γκαρσόνι μετέφερε μια πιατέλα γεμάτη μακαρόνια, προφανώς για το δικό μας τραπέζι. Τον βλέπω να προχωρεί σιγά-σιγά, αλλά πριν προλάβει να βγει από την πόρτα του μαγειρείου γλιστράει και πέφτει κάτω! Η πιατέλα φεύγοντας από τα χέρια του αναποδογύρισε και σκέπασε όλο το υλικό του φαγητού από κάτω! Δεν κατάλαβα τι ακριβώς είχε γίνει! Ούτε πρόσεξα καλά, αν υπήρχαν μακαρόνια στην πιατέλα ή κάτι άλλο. Πήγα στην τουαλέτα που μου υπέδειξαν και γυρνώντας στο τραπέζι της παρέας δε μίλησα καθόλου για το συμβάν, υποψιαζόμενος ότι η πιατέλα προοριζόταν για το δικό μας τραπέζι και ότι το μεγαλύτερο κακό που θα έκανα ήταν στη γυναίκα μου!

Κάθισα στο τραπέζι και περίμενα με τους άλλους να έρθουν τα φαγητά που είχαμε παραγγείλει. Κάποτε ήρθαν δυο μεγάλες πιατέλες με τις σαλάτες. Ακολούθησαν άλλες τρεις επίσης μεγάλες πιατέλες. Η μια είχε τα σουτζουκάκια, που μοσχομύριζαν και η μυρωδιά τους πλημμύρισε όλη την τραπεζαρία! Η ευωδία τους τρύπησε τις μύτες ολωνών και περιμέναμε πραγματικά να κάνουμε ένα λουκούλειο γεύμα! Οι άλλες δυο πιατέλες είχαν τη μακαρονάδα! Οι γυναίκες άρχισαν να σερβίρουν στα πιάτα τα μακαρόνια από τις μεγάλες πιατέλες. Δίπλα στο πιάτο με τη μακαρονάδα έβαζαν και δυο σουτζουκάκια με τη σάλτσα τους. Ήταν κάτι το φανταστικό! Όλοι βλέπουμε τα πιάτα μας να αντίζουν και να μοσχοβολάνε! Κανένας δεν πρόσεξε ότι τα μακαρόνια της μιας πιατέλας δεν είχαν το φυσικό τους χρώμα! Ήταν περισσότερο λευκά και διέφεραν από τα μακαρόνια της άλλης πιατέλας. Η Ευαγγελία το πρόσεξε κάπως, αλλά δεν έδωσε σημασία!

Τι είχε γίνει ακριβώς; Προφανώς τα μακαρόνια της μιας πιατέλας, που είχαν διαφορετικό χρώμα, ήταν εκείνα που έπεσαν κάτω στο δάπεδο. Τα γκαρσόνια τα μάζεψαν, τα έπλεναν

με νερό και βάζοντας λίγη σάλτσα μέσα, μας τα σερβίρισαν μαζί με τα άλλα εδέσματα. Κατά κακή τύχη η πιατέλα των «πλυμένων» μακαρονιών μοιράστηκε στους τρεις άνδρες. Ευτυχώς που δεν μοιράστηκε στις γυναίκες μας, γιατί η Ευαγγελία θα το καταλάβαινε αμέσως! Τα μακαρόνια αυτά τρώγοντας κάπου-κάπου τραγάνιζαν. Αυτό το παρατήρησαν ο Σάββας και ο Διονύσης, αλλά εγώ έκανα την «πάπια». Δε μίλησα καθόλου, γιατί δεν ήθελα να χαλάσω την όρεξη κανενός! Το απόγευμα γυρνώντας στην Αντίς Αμπέμπα μέσα στο αυτοκίνητο τους διηγήθηκα το περιστατικό και όλοι γελάσαμε. Αλλά οι γυναίκες μας, η Μαρίκα, η Ευαγγελία και η Ελένη, στην αρχή χαμογέλασαν, αλλά λίγο μετά κατσουφιάστηκαν και καλοτύχισαν τον εαυτό τους, που δεν έφαγαν από τα «πλυμένα» μακαρόνια!

Εικόνα 25. Οι δύο οικογένειες μπροστά σε ένα αιθιοπικό τοκούλι

Κατά την ώρα του φαγητού ο ήλιος λαμπύρισε για τα καλά και η ατμόσφαιρα ζέστανε. Παρόλα αυτά όμως φοράμε τα μπουφάν και τις ζακέτες μας. Τα παιδιά βγαίνοντας από την πισίνα φέρεσαν χοντρές ζακέτες ζιβάνγκο, γιατί ένιωθαν να κρυώνουν. Πράγματι η θερμοκρασία είναι χαμηλή, γιατί το υψόμετρο, όπου βρισκόμαστε, είναι αρκετό υψηλό. Γι' αυτό οι ντόπιοι και οι ξένοι την περίοδο αυτή, που εμείς λέμε καλοκαίρι, αυτοί την αποκαλούν χειμώνα. Και έτσι είναι στην ορεινή Αιθιοπία, όπου ζούμε. Μπορεί να βρισκόμαστε κοντά στον Ισημερινό, αλλά οι καιρικές συνθήκες στα κατάφηλα αιθιοπικά οροπέδια είναι ελαφρώς χειμερινές.

Μετά το φαγητό ξεχυθήκαμε στους χώρους γύρω από το ξενοδοχείο και απολαβίναμε το θαυμάσιο φυσικό περιβάλλον με τους κήπους, τα τροπικά δέντρα και τα κελαηδήματα των παραδεισένιων πουλιών. Την ώρα εκείνη πήραμε την απόφαση να περπατήσουμε λίγο παρακάτω, όπου υπήρχε ο μικρός οικισμός των ντόπιων αιθιόπων με τα τοκούλια τους. Τα παιδιά μας τρέχουν μπροστά και μας καθοδηγούν στις καλύβες των ντόπιων κατοίκων. Πλησιάζουμε και ο Διονύσης με το γνωστό ευγενικό του τρόπο χαιρετάει στα αιθιοπικά κάποιον ντόπιο κάτοικο με τη φράση «τιενά ίστιλιν γκετότς» και του ζητάει, αν είναι δυνατό να δούμε για λίγο το «σπιτάκι» του. Εκείνος πρόθυμα μας οδηγεί στο τοκούλι του και μας δίνει τις πληροφορίες, που του ζητούμε. Ο Διονύσης κάνει τη μετάφραση από τα αιθιοπικά και μαθαίνουμε από πρώτο χέρι πώς κατασκευάζονται τα τοκούλια. Εντύπωση μας κάνει ότι οι ίδιοι με την οικογένειά τους κάνουν τις καλύβες, όπου ζουν.

Στο μεταξύ φτάνουν κοντά μας τρία μελαψά παιδάκια ξυπόλυτα, ρακένδυτα, αλλά πολύ ζωηρά! Μας κοιτάζουν παράξενα και κάτι λένε μεταξύ τους. Βρισκόντουσαν παραδίπλα στο κτήμα μ' έναν μεγαλύτερο άνδρα και βοσκούσαν μερικές κασίκες με τα μικρά τους κατσικάκια, που χοροπηδούσαν και βέλαζαν. Ο Γιώργος με το Δημήτρη χάρηκαν πολύ

Βλέποντας τα κατσικάκια με τις μάνες τους. Μας πλησιάζουν όλοι και παρακολουθούν τη συζήτηση, που κάνουμε με τον άνθρωπό τους.

Ο ηλικιωμένος Αιθίοπας τους κάνει νόημα να σταματήσουν και με πολλή παραστατικότητα μας λέει ότι τα τοκούλια γίνονται με ξύλα, που κόβουν οι ίδιοι από το δάσος και ανάλογα με τον αριθμό των μελών της οικογένειας χαράζουν πάνω στο έδαφος ένα κύκλο ή ένα τετράγωνο. Στερεώνουν καλά πάνω στο έδαφος χοντρά δοκάρια στο ύψος του ενάμισι μέτρου περίπου και σε απόσταση το ένα από το άλλο περίπου στο ένα μέτρο. Από πάνω τα δένουν μεταξύ τους με άλλα οριζόντια δοκάρια. Μετά ακολουθούν τα διαγώνια δοκάρια, που μπαίνουν μεταξύ των όρθιων δοκαριών για καλύτερη στερέωση. Σ' αυτά τα διαγώνια δοκάρια στερεώνονται και άλλα μικρότερα για να κλείσει όλο το τετράγωνο, που σχηματίζεται μεταξύ των δυο όρθιων δοκαριών. Αφού τελειώσει αυτή η προκαταρκτική και βασική στερέωση ανεβαίνουν προς τα πάνω για να κατασκευάσουν το «θόλο» του σπιτιού τους. Εδώ απαιτείται περισσότερη μαεστρία. Στο κέντρο του κύκλου ή του τετραγώνου τοποθετούν ένα χοντρό και στερεό δοκάρι, που ανεβαίνει ψηλά γύρω στα τρία μέτρα. Από αυτό το δοκάρι ξεκινούν άλλα λεπτότερα δοκάρια, που κατεβαίνουν και πατούν πάνω στα οριζόντια δοκάρια γύρω-γύρω και καλύπτουν όλο τον κύκλο ή το τετράγωνο. Μεταξύ αυτών των δοκαριών πλέκονται με πολλή τέχνη βέργες από τα κλαδιά των δέντρων και καβαλίνες, έτσι ώστε να κλείσει όλος ο κυκλικός ή ο τετράγωνος κώνος.

Μετά ακολουθεί «το σοβάτισμα» στο τοκούλι. Κάνουν λάσπη με χώμα και άχυρα, που τη λένε «τσίκκα», και πασαλείβουν εξωτερικά και εσωτερικά το κτίσμα από κάτω μέχρι πάνω στο κάτω όρθιο μέρος. Στον κώνο το πασαλείβουν μόνο εξωτερικά και από πάνω τοποθετούν άχυρα ή κλαδιά από φοινικόδεντρα. Στον εσωτερικό χώρο στρώνουν πάνω στο πατημένο χώμα δέρματα από κασίκες, από πρόβατα ή από πιθήκους. Εδώ πάνω κοιμάται όλη η οικογένεια κατά ένα πρωτόγονο τρόπο. Έπιπλα και άλλα χρήσιμα αντικείμενα δεν υπάρχουν! Κουζίνα, μπάνιο και τουαλέτες βρίσκονται έξω από το τοκούλι και είναι σε πρωτόγονη κατάσταση!

Πριν αποχαιρετήσουμε τον καλοκάγαθο Αιθίοπα και τα μέλη της οικογένειάς του για τις πληροφορίες που μας έδωσε, του ζητήσαμε να μας επιτρέψει να μπούμε μέσα. Πολύ πρόθυμα μας δέχτηκε! Μπήκαμε μέσα στο τοκούλι για να δούμε από κοντά τους ανθρώπους και το νοικοκυριό τους. Δυο γυναίκες στο βάθος καθισμένες σε μια γωνιά με σκυμμένα τα κεφάλια δε σηκώνουν τα μάτια ούτε να μας αντικρίσουν! Το πρόσωπό τους είναι σκεπασμένο σχεδόν ολόκληρο και δεν μπορούμε να καταλάβουμε την ηλικία τους. Βλέπουμε τα δέρματα των ζώων πάνω στο χώμα και σε μια γωνιά κάποια ρούχα και λίγα είδη από οικιακά σκεύη! Βγήκαμε έξω, φωτογραφηθήκαμε μπροστά στο τοκούλι και αφού τους ευχαριστήσαμε όλους δώσαμε στα μικρά παιδιά κάποια αιθιοπικά κέρματα και αναχωρήσαμε για το ξενοδοχείο, όπου είχαμε τα πράγματά μας.

Φύγαμε με πολλές απορίες. Στο δρόμο αρχίζουμε σχεδόν όλοι να ρωτούμε τον αρχηγό μας. Άλλος ρωτούσε για το ποιοι ήταν οι γονείς των μελαψών παιδιών, άλλος ρωτούσε πώς ζουν όλοι μαζί σ' αυτό το μικρό τοκούλι, ενώ οι γυναίκες ρωτούσαν τι ρόλο είχαν οι δυο γυναίκες μέσα στην οικογένεια. Λογικές και εύλογες οι ερωτήσεις! Ο Διονύσης απαντώντας άρχισε από την τελευταία ερώτηση λέγοντας ότι σίγουρα η οικογένεια είναι μουσουλμάνοι και γ' αυτό ήταν έτσι ντυμένες και συμμαζεμένες οι δυο γυναίκες. Προφανώς μόλις μας είδαν να πλησιάζουμε στο τοκούλι τους κρύφτηκαν στο βάθος του, γιατί αυτό επιβάλλει η θρησκεία, τα ήθη και τα έθιμά τους. Όσο για το ποιοι ήταν οι γονείς των μικρών παιδιών η απάντηση ήρθε από το Σάββα, που έκανε το συλλογισμό ότι ο ηλικιωμένος άνδρας ήταν μάλλον ο παππούς της οικογένειας και η μία από τις δυο γυναίκες ήταν η γυναίκα του. Ο νέος άνδρας και η άλλη γυναίκα ήταν το ζευγάρι των μουσουλμάνων και σ' αυτούς ανήκαν τα τρία παιδιά. Η άλλη ερώτηση για το πώς ζουν όλοι μαζί δεν απαντήθηκε, γιατί απαιτούνταν μεγάλη συζήτηση. Η ζωή των φτωχών Αιθίοπων είναι μαρτυρική και σηκώνει πολλή συζήτηση!

Φεύγοντας από τον οικισμό των Αιθίοπων στο μυαλό μου φτερούγιζε εκείνο που άκουσα, όταν περνώντας από τη γειτονιά της ΔΙΑΒΑΚΟ είδαμε εκείνο το διώροφο τοκούλι, όπου μέσα διαβίωσε με την οικογένειά του ένας αξιωματούχος μιας πλούσιας ευρωπαϊκής χώρας. Ο Διονύσης χαμογελώντας λέει ότι στα τοκούλια συμβαίνει ό,τι συμβαίνει με τις κατοικίες των ανθρώπων. Άλλες είναι επαύλεις με πολλά τετραγωνικά και στολισμένες με κήπους, με πισίνες, με κιόσκια και πολλά άλλα παραρτήματα. Ενώ άλλες είναι μικρά διαμερίσματα μέσα σε μια στενόχωρη πολυκατοικία. Η Μαρίκα παρεμβαίνει και λέει ότι και στην Ελλάδα και ιδιαίτερα στα χωριά υπάρχουν σπίτια και σπιτάκια αλλά και σπιταρώνες. Οι φτωχές οικογένειες πάντοτε είχαν μικρά σπιτάκια και καμιά φορά ήταν και πολυμελείς!

Πλησιάζοντας στο ξενοδοχείο ήρθε στο μυαλό μου η κατασκευή της οικογενειακής μας καλύβας, που στις αρχές της δεκαετίας του πενήντα είχε κατασκευάσει στα κτήματα του Παπακωνσταντίνου ο πατέρας μου με τον αδερφό μου Μάρκο και μένα για βοηθό τους. Τότε ήμουνα δέκα χρονών. Η καλύβα μας ήταν αχυρέρια, πολύ μικρότερη από τα τοκούλια και στο μπροστινό της μέρος, όπου ήταν η είσοδος, σχημάτιζε ένα ισόπλευρο τρίγωνο. Ήταν πρόχειρο κατασκεύασμα για να μας προφυλάγει από βροχή, όταν εργαζόμασταν στα κτήματα και τ' αμπέλια. Κάποιες φορές κατά τους θερινούς μήνες υπήρχε πιθανότητα να κοιμάται κάποιος από τους μεγάλους της οικογένειας για επείγουσες δουλειές.

Τέτοιες καλύβες στον τόπο μας είχαν και έχουν ακόμη και σήμερα όλοι οι βοσκοί στα Βουνά, όπου έβοσκαν και βόσκουν τα ζωντανά τους. Οι Σαρακατσαναίοι μάλιστα τις έχουν ακόμη σήμερα σ' όλα τα Βαλκάνια, όπου ζουν, και τις συντηρούν με πολλή επιμέλεια. Κάποιες ήταν τετράγωνα στη βάση τους και κτισμένες με πέτρες, ενώ το πάνω μέρος ήταν αχυρένιο. Διηγήθηκα στο Σάββα και το Διονύση πώς την κάναμε τότε και πρόσεξα ότι οι ντόπιοι Αιθίοπες ήταν καλύτεροι μάστορες. Προφανώς τα δικά τους τοκούλια ήταν για μόνιμη κατοικία, ενώ εμείς τις είχαμε μόνο για προσωρινές και έκτακτες περιστάσεις και μόνο κατά τους θερινούς μήνες.

Το απόγευμα, ενώ ο ήλιος έγερνε ροδοκόκκινος προς τη δύση, ανεβήκαμε στο αυτοκίνητο και ξεκινήσαμε για τη βάση μας. Στο δρόμο οι μικροπωλητές των λαχανικών και ζαρζαβατικών πλήθυναν κατά πολύ. Γέμισε ο δρόμος και από τις δυο μεριές από κόσμο! Άνδρες, γυναίκες, μικρά παιδιά με την πραμάτεια μπροστά τους και τα γαϊδουράκια τους να βόσκουν στα διπλανά κτήματα. Κάποια από τα γαϊδουράκια γκαρίζουν παράξενα και με τα ξεφωνητά τους βουϊζει ο τόπος. Τα παιδιά μας κάνουν πολύ χάζι με τα γκαρίσματα των ζώων και με τα γέλια τους ξυπνούν το μικρό Ταρζανάκι. Η κίνηση γίνεται με ρυθμό σημειωτόν. Κάπου σταματάμε κοντά στο SABATA και βγαίνοντας από το αυτοκίνητο απολαμβάνουμε το ανατολίτικο παζάρι! Η Μαρίκα και η Ευαγγελία παρατηρούν τα φρεσκότατα λαχανικά και επιθυμούν να αγοράσουν λίγα χόρτα και λίγα καρότα. Η Ελένη κρατάει αγκαλιά το Ταρζανάκι, που και εκείνο χαζεύει τον κόσμο, που μας περιβάλλει. Τα μελαψά αιθιοπάκια το παρατηρούν και γελούν μαζί του, αλλά συγχρόνως απλώνουν και το χέρι τους ζητώντας κάτι. Μας φωνάζουν «Φερέντς» και μας λένε κουβέντες, που δεν καταλαβαίνουμε. Τα δίνουμε από κάποιες αιθιοπικές μπακίρες και μας ευχαριστούν κάνοντας μια υπόκλιση μπροστά μας σα να είμαστε άρχοντες!

Αναχωρούμε από το ανατολίτικο παζάρι των ντόπιων και με τη δύση του ηλίου είμαστε στο χώρο της Κοινότητας. Η μέρα ήταν γεμάτη εκπλήξεις! Από το μαγευτικό αιθιοπικό τοπίο, από τους γνήσιους ανθρώπους του, τα πρωτόγονα «σπίτια» τους στη φύση, από το φτωχικό νοικοκυριό τους και τη ζωή τους στο απέραντο υψίπεδο της «οροφής του κόσμου»! Αλλά και από τη μακαρονάδα που μας φίλεψαν οι εξυπηρετικοί άνθρωποι του ξενοδοχείου!

Η εξόρμηση στο Ambo

Την επόμενη Κυριακή, στις 8 Αυγούστου 1976, ακολουθούμε το πρόγραμμα, που είχαμε κάνει από την αρχή του καλοκαιριού. Ο Διονύσης είναι πολύ τυπικός στο πρόγραμμά μας. Σχεδόν κάθε απόγευμα έρχεται στο χώρο των Σχολείων και περνάει μαζί μας μέχρι αργά το βράδυ. Η αυλή από τις βροχές έχει χορταριάσει και μικροί και μεγάλοι απολαμβάνουμε το εξαισιό «γήπεδο». Τα παιδιά μας παίζουν ποδόσφαιρο, πηδούν στο σκάμμα ή παίζουν με την άμμο, κάνουν μονόζυγα, ανεβαίνουν στο μεγάλο δέντρο που βρίσκεται κοντά στο σπίτι μας και προσπαθούν να μιμηθούν τον Ταρζάν! Εμείς οι μεγάλοι τα απογεύματα, όταν δεν βρέχει, πίνουμε τον καφέ ή κάποιο αναψυκτικό έξω από το σπίτι μας πάνω στο χορτάρι. Παραδίπλα μας περιφέρεται ο Ταμπαλά, που είναι μουσουλμάνος ζαμπάνιας (φύλακας) και δεν χάνει καιρό, όταν έρχεται η ώρα της προσευχής των μουσουλμάνων να διπλωθεί επί τόπου και να κάνει την προσευχή του, όπως επιβάλλει η θρησκεία του. Τα παιδιά μερικές φορές τον παρακολουθούν και εκφράζουν τις απορίες τους, που τον βλέπουν να προσεύχεται έξω στη φύση. Ρωτούν τους μεγαλύτερους ή τους γονείς τους και παίρνουν τις δέουσες απαντήσεις.

Την Κυριακή, λοιπόν, ο Διονύσης ήρθε με το αυτοκίνητό του και το στάθμευσε στο συνηθισμένο χώρο. Οι δυο οικογένειες είμαστε έτοιμοι για τη νέα εξόρμηση. Τα πράγματά μας, οι τσάντες και ότι είναι απαραίτητο για το μπάνιο είναι ήδη έξω από το σπίτι. Η Κουντουσάν κρατάει πάλι στην αγκαλιά της το χαριτωμένο Ταρζανάκι, ενώ η Ευαγγελία με τη Μαρίκα ετοιμάζουν τους καφέδες, τα κουλουράκια και τα μπουρεκάκια για να πάρουμε το πρωινό μας. Τα παιδιά τρώνε τα σάντουιτς και, όπως πάντα, είναι ανυπόμονα. Οι μάνες τους όμως επιμένουν να πάρουν και από ένα μπουρεκάκι, έτσι ώστε να είναι εντελώς έτοιμα για το μπάνιο. Εκείνα βέβαια το μυαλό τους είναι να αναχωρήσουμε όσο γίνεται γρηγορότερα. Τώρα, λένε, έχουμε να κάνουμε μακρυνότερη διαδρομή, γύρω στα εκατόν τριάντα χιλιόμετρα, και πρέπει να ξεκινήσουμε νωρίτερα.

Γύρω στη συνηθισμένη ώρα μεταφέρουμε τα πράγματά μας στο αυτοκίνητο και η Ευαγγελία παίρνει το Ταρζανάκι από την αγκαλιά της Κουντουσάν για να αποφύγει τη σκηνή της προηγούμενης Κυριακής. Εκείνο πάει στη μαμά του, αλλά κοιτάζει με ορθάνοιχτα μάτια τη κατάμαυρη υπηρέτριά μας. Η Κουντουσάν δεν είναι αισιοπίδα και γι' αυτό δεν είναι μελαψή. Είναι τιγρίνα κοπέλα από την περιοχή της Ερυθραίας και είναι πολύ μαύρη. Έχει όμως πολύ ωραία χαρακτηριστικά με μάτια αμυγδαλωτά, κατάμαυρα και γυαλιστερά μαλλιά και άριστη σωματική διάπλαση.

Μια μικρή πρωινή μπόρα μας καθυστερεί λίγο και γύρω στις δέκα και μισή αναχωρούμε από την Κοινότητα. Το δρομολόγιο μέχρι την έξοδο της Αντίς Αμπέμπα είναι κάπως περίπλοκο. Πρέπει να διασχίσουμε όλο το κέντρο της πόλης και να βγούμε από την πολύβουη πόλη της Αντίς Αμπέμπα δια μέσου της ABUNA PETROS. Ο Διονύσης αναλαμβάνει και πάλι το ρόλο του ξεναγού. Μας λέει ότι τώρα θα πάρουμε τον ασφαλοστρωμένο δρόμο που οδηγεί στο NEKEMPTE, δυτικά της Αντίς Αμπέμπα. Βρίσκεται αρκετά μακριά, τριακόσια πενήντα χιλιόμετρα από εδώ. Εμείς όμως θα διανύσουμε γύρω στα εκατόν τριάντα και εκεί είναι ο προορισμός μας. Στα μισά περίπου θα συναντήσουμε το Εθνικό Πάρκο του MENEGESHA, όπου υπάρχει ένα τοπικό δάσος με μικρές κατωφέρειες. Πριν από το Πάρκο, είκοσι επτά χιλιόμετρα περίπου από την Αντίς Αμπέμπα, υπάρχει μια βρύση που λέγεται «SPRING FARM» και έχει σχέση με τη μεγάλη φάρμα κάποιου πλούσιου Αιθίοπα, που υπάρχει εκεί δίπλα σε απέραντη έκταση. Λίγο πιο πέρα, περίπου στο εξηκοστό χιλιόμετρο, ο Διονύσης μας λέει ότι κάπου εδώ κοντά και λίγο έξω από τον κεντρικό δρόμο μπορεί κανείς να δει την πλούσια κατοικία κάποιου Μενελίκ, που είναι κατασκευασμένη σαν εκκλησία. Θα θέλαμε πολύ να τη δούμε, αλλά, όπως μας λέει ο Διονύσης, είναι έξω από το δρόμο και ίσως στην επιστροφή μας θα έχουμε το χρόνο να την επισκεφτούμε.

Ο Διονύσης είναι καλά προετοιμασμένος και το δρομολόγιο το γνωρίζει πολύ καλά! Στο δρόμο συναντούμε πολλούς ντόπιους μικροπωλητές, όπως τις προηγούμενες Κυριακές. Κάθονται κάτω από τις ακακίες του δρόμου και τους βλέπουμε να πουλούνε τα προϊόντα τους. Φαίνεται ότι και αυτοί είναι μουσουλμάνοι, καθώς κάτι μασουλάνε! Γύρω στις δώδεκα βρισκόμαστε στο παραδεισένιο AMBO. Κατεβαίνουμε από το αυτοκίνητο και αντικρίζουμε μπροστά μας ένα πέτρινο κτίσμα με την επιγραφή: «RAS». Είναι ένα παραδοσιακό κτίσμα καλής κατασκευής με ευρύχωρους και εκτεταμένους κήπους με πολλά τροπικά δέντρα και

θάμνους. Δίπλα από το ξενοδοχείο υπάρχει μια καλή πισίνα με χλιαρό νερό πλαισιωμένη από ένα ευρύχωρο γρασίδι για να ξαπλώσει κανείς ή να παίξει διάφορα παιχνίδια. Το ξεχωριστό που αντικρίζουμε είναι ότι δίπλα από την πισίνα και συνδεδεμένες μαζί της υπάρχουν μικρές αβαθείς λακκούβες για τα μικρά παιδιά!

Μπαίνουμε στη ρεσεψιόν του ξενοδοχείου και παρατηρούμε ότι εδώ υπάρχουν μοντέρνα και εξαιρετικά πλούσια έπιπλα και, όπως βλέπουμε, γύρω-γύρω υπάρχουν αρκετά δωμάτια και κοινόχρηστοι χώροι με πολλές διευκολύνσεις. Καλημερίζουμε την κοπέλα και ζητούμε, αν μπορούν, να μας ετοιμάσουν κάτι για να μεσημεριάσουμε. Η κοπέλα ευγενέστατα μας απαντάει στα αγγλικά ότι το ξενοδοχείο είναι πολυτελείας και μπορεί να μας ετοιμάσει ό,τι επιθυμούμε. Δίνουμε τις παραγγελίες μας και βγαίνουμε έξω κατευθυνόμενοι προς την πισίνα. Τα παιδιά μας τρέχουν και ζητούν επίμονα από τις μάνες τους τα μαγιώ για να μπουν στην πισίνα. Τους λέμε να μη βιάζονται, γιατί σήμερα ο καιρός είναι εξαιρετικά καλός και ζεστός και θα έχουν όλη τη μέρα μπροστά τους να κάνουν μπάνιο, να παίξουν στο γρασίδι, να τρέξουν γύρω στους κήπους και να κάνουν όλες τις τρέλες τους.

Εικόνα 26. Στην πισίνα του Ambo

Ετοιμαζόμαστε όλοι με τα μαγιώ μας και στα γρήγορα μπαίνουμε στην πισίνα. Η θερμοκρασία εξωτερικά πλησιάζει τους 30 βαθμούς Κελσίου. Το νερό είναι χλιαρό, ελαφρώς ζεστό και απολαυστικό. Ίσως καλύτερο από εκείνο του SODORE. Ο Διονύσης όμως μας λέει ότι είναι το ίδιο, γιατί σ' όλη την Αιθιοπία υπάρχουν τα ίδια νερά και στην ίδια θερμοκρασία. Είναι ηφαιστειακά νερά που βγαίνουν από τα έγκατα της αιθιοπικής γης και αυτό κάνουν τη χώρα να είναι κάτι το εξαιρετικά διαφορετικό από τις άλλες αφρικανικές χώρες. Δίπλα από την πισίνα και το γρασίδι υπάρχουν στους κήπους και τη γύρω περιοχή εξωτικά πουλιά που μας ξεκουφαίνουν με τα κελαηδήματά τους. Δεν τα προσέχουμε σχεδόν καθόλου, γιατί εκείνο που μας ενδιαφέρει τούτη την ώρα είναι να απολαύσουμε το χλιαρό μεταλλικό νερό της πισίνας. Να μπορούμε στις μικρές κυκλικές αβαθείς λακούβες και να δούμε από κοντά την κατασκευή και τη χρήση τους.

Η Ευαγγελία ετοιμάζει το Ταρζανάκι και μαζί με τη Μαρίκα και την Ελένη κατευθύνονται στις μικρές λακκούβες. Τις ακούμε να απολαμβάνουν το απολαυστικό χλιαρό νερό και χαλαρώνουν κρατώντας στην αγκαλιά τους το μικρό Ταρζανάκι, που γελάει μέσα στο νερό. Κλωτσάει τα νερά σα μεγάλος, ενώ οι γυναίκες γελάνε μαζί του και μας φωνάζουν να παρατηρήσουμε τις κινήσεις του. Ο Γιώργος και ο Δημήτρης τρέχουν κοντά στο μωρό και θέλουν να παίξουν μαζί του. Οι μάνες τους όμως τους διώχνουν, γιατί φοβούνται ότι αυτοί δεν γνωρίζουν να κρατούν το μωρό μέσα στο νερό. Εκείνοι επιμένουν και τα βάζουν μαζί

τους. Τότε ο Διονύσης βγαίνει από την πισίνα, παίρνει τη φωτογραφική του μηχανή και απαθανατίζει τη σκηνή με τα τρία παιδιά.

Παραμένουμε στην πισίνα περισσότερο χρόνο απ' ό,τι πρέπει. Τα νερά είναι τόσο απολαυστικά που δεν μπορείς να τα αποχωριστείς! Η εξωτερική θερμοκρασία είναι ιδανική και μπορούμε να πούμε ότι είναι η ίδια με των δικών μας παραλιών κατά τους καλοκαιρινούς μήνες. Αυτό το παρατηρούμε όλοι οι μεγάλοι και πολύ νοσταλγικά θυμόμαστε την πατρίδα. Το μυαλό μας πάει στους δικούς μας, τις παραλίες μας που αυτή την εποχή πλημμυρίζουν από κόσμο, την ξάπλα των συμπατριωτών μας κάτω από τις ομπρέλες στην καυτή άμμο, τα παιγνίδια των παιδιών δίπλα στη γαλάζια θάλασσα και την κοσμοσυρροή των ξένων τουριστών στην πατρίδα μας!

Όλα τα ωραία όμως κάποτε τελειώνουν! Και εμείς, παρά την επιμονή των παιδιών να μην αποχωρήσουμε από την πισίνα, ακόμη και το Ταρζανάκι δεν θέλει να βγει από τα νερά, βγαίνουμε από τα θαυμάσια νερά της πισίνας του AMBO και παίρνοντας παραμάσχαλα τα ρούχα μας τραβούμε παραδίπλα από την πισίνα στα ειδικά δωματιάκια, όπου γίνεται η προετοιμασία για το μπάνιο. Ντυνόμαστε και αμέσως κατευθυνόμαστε στην τραπεζαρία του ξενοδοχείου, όπου τα πάντα είναι έτοιμα για το μεσημεριανό φαγητό. Πάλι μακαρονάδα αντικρίζουμε πάνω στο τραπέζι. Μας πιάνουν τα γέλια σχεδόν όλους μας. Η Ευαγγελία μόνο δεν αντιστέκεται και δεν θέλει ούτε να ακούσει τη σκηνή με το γεγονός της περασμένης Κυριακής. Κάθεται παραδίπλα και τσιτίζει το Ταρζανάκι με κάποια κρέμα, που είχαμε μαζί μας. Δεν είναι όμως μόνο η μακαρονάδα. Υπάρχουν δυο πιατέλες με πατάτες τηγανητές, άλλες δυο πιατέλες με πλούσιες σαλάτες από πολλά και διάφορα λαχανικά, ακόμη δυο πιατέλες με πολλά και μοσχομυρισμένα κρεατικά, τέσσερα πιατάκια με κίτρινα και λευκά τυριά, τρία-τέσσερα αναψυκτικά και δυο μπουκάλια με λευκό ιταλικό κρασί.

Φάγαμε πολύ ωραία, απολαύσαμε το πλούσιο γεύμα και χωρίς να παραγγείλουμε κάτι άλλο, ξαφνικά ένα γκαρσόνι μας φέρνει μια μεγάλη πιατέλα γεμάτη με «ματσεντόνια». Την αφήνει πάνω στο τραπέζι και μας λέει ότι είναι δωρεά του ξενοδοχείου. Μαζεύει κάποια πιατικά για να κάνει χώρο, ενώ από κοντά του έρχεται άλλο γκαρσόνι με πολλά μπωλ και κουταλάκια για να σερβιριστεί η περίφημη για τους Ιταλούς και Αιθίοπες «ματσεντόνια». Καθώς ακούω τη φράση με πιάνει το νευρικό μου, ενώ ο Σάββας με κοιτάζει και χαμογελάει. Αρχίζουμε και πάλι την κουβέντα για τη «ματσεντόνια» και ο Διονύσης αναρωτιέται γιατί να υπάρχει αυτή η διαμάχη μεταξύ των Ελλήνων και των Σκοπιανών, αφού όλοι οι Ευρωπαίοι έτσι αποκαλούν αυτή τη σαλάτα! Κουνάω το κεφάλι μου και παίρνοντας το λόγο προσπαθώ να εξηγήσω και στο Διονύση ότι αυτό στο μέλλον θα έχει άσχημες συνέπειες για τη Μακεδονία μας και το λαό της!

Κάποτε σηκωθήκαμε από το τραπέζι, αφού καταβροχθίσαμε με μεγάλη όρεξη και τη «ματσεντόνια». Το Ταρζανάκι αναπαύεται στο κλουβί του ύστερα από το απολαυστικότατο μπάνιο και το νόστιμο φαγητό του. Μαζέψαμε τα πράγματά μας και τα βάλαμε στο αυτοκίνητο. Κάναμε μια βόλτα μέσα στους παραδεισένιους κήπους με τα τροπικά δέντρα και απολαύσαμε τα κελαηδήματα των πουλιών με τις παράξενες κραυγές και τα έντονα σφυρίγματα. Η Ευαγγελία με τη Μαρίκα κουβαλάνε και το πορτ-μπεμπέ, όπου πάμε. Τα παιδιά θέλουν να ξαναμπουν στην πισίνα, αλλά τους συμβουλευόμαστε ότι μετά το φαγητό απαγορεύεται για ένα τρίωρο να μπουν στην πισίνα.

Ο καιρός είναι θαυμάσιος και προκλητικός για όλους μας. Καθόμαστε στις πολυθρόνες, που βρίσκονται έξω από την πισίνα και απολαμβάνουμε τα ήρεμα νερά και την καταπράσινη φύση που την περιβάλλει! Ο Γιώργος και ο Δημήτρης όμως δεν μπορούν να καθίσουν και να κάνουν συζητήσεις, όπως εμείς οι μεγάλοι, αλλά θέλουν να κινούνται. Θέλουν να παίξουν, να τρέξουν, να κάνουν τρέλες. Τότε ο Διονύσης, που κατάλαβε ότι τα παιδιά δεν μπορούν να καθίσουν μαζί μας, πήρε μια πλαστική μπάλα, που είχε στο αυτοκίνητο, και την έδωσε για να παίξουν πάνω στο πλούσιο γρασίδι. Μαζί τους πήγε και η Ελένη και έτσι άρχισαν να χτυπάνε τη μπάλα και να γελάνε με τρανταχτά γέλια.

Γύρω στις 4.30' αφήσαμε το ξενοδοχείο του AMBO, πήκαμε στο αυτοκίνητο και πήραμε το δρόμο της επιστροφής. Οι εντυπώσεις όλων είναι θαυμάσιες! Από το περιβάλλον του χώρου με τους κήπους, τα δέντρα, τα πουλιά, από την ζεστασιά του καιρού, από τα απολαυστικά νερά της πισίνας, από τις λακκούβες δίπλα στην πισίνα, από το εκλεκτό μεσημεριανό φαγητό, από την ηρεμία του τοπίου που μόνο τα παραδεισένια πουλιά το διατάρασσαν με τα κελαηδήματά τους! Ήταν μια εξαιρετική μέρα μέσα στην καρδιά της Αιθιοπίας!

Κατά την διαδρομή της επιστροφής συναντούμε πολλούς μικροπωλητές, που ο καθένας πουλάει τηνπραμάτεια του. Οι περισσότεροι είναι γεωργοί και διαθέτουν τα προϊόντα τους, κυρίως λαχανικά, παρατεταγμένοι εκατέρωθεν του δρόμου. Υπάρχουν βέβαια και οι άλλοι με τα σουβενίρ της χώρας. Με τους αιθιοπικούς σταυρούς, το κομπολόγια με τα γνήσια και

κίβδηλα κεχριμπάρια, τα μικρά έργα από ελεφαντόδοντο, τα ρολόγια ΑΣΕΙΚΟΝ και τόσα άλλα.

Τα παιδιά μας θέλουν και πάλι να σταματήσουμε για να απολαύσουν τα γκαρίσματα των γαϊδουριών και να δουν τα μελαψά αιθιοπιάκια, που κάνουν ιππασία στα γαϊδουράκια τους ή κάνουν ιπποδρομίες και ανταγωνίζονται ποιος θα πρωτεύσει. Μια εικόνα που τους αρέσει πολύ, καθώς διηγούνται τα κατορθώματα των μικρών παιδιών της προηγούμενης Κυριακής, που είδαν και απόλαυσαν κατά την επιστοφή μας από το WOLISSO. Κάτι που εμείς οι μεγάλοι δεν το προσέξαμε την προηγούμενη Κυριακή, γιατί ήμασταν απασχολημένοι με την αγορά των φρέσκων λαχανικών. Ο Γιώργος και ο Δημήτρης επιμένουν και ο Διονύσης δε θέλει να τους χαλάσει το χατήρι και να τους στερήσει την επιθυμία. Κάπου κοντά στο Εθνικό πάρκο του MENEGESHA σταματάει, ενώ ο ολόλαμπρος δίσκος του ήλιου με κάτι παράξενα χρώματα από κόκκινο, λίγο κοραλί και περισσότερο ροζ στέκεται στο απέναντι βουναλάκι, μας «κοιτάζει» κατάματα σα να μας χαιρετάει. Είναι χάρμα να αντικρίζεις τον ήλιο αυτή την ώρα, που κοντεύει να βασιλέψει!

Σταματάμε όλοι και παρακολουθούμε το θαυμάσιο ηλιοβασίλεμα! Οι γυναίκες με την Ελένη μένουν έκθαμπες με το φανταστικό ηλιοβασίλεμα και παραμένουν αρκετή ώρα να παρατηρούν το φαινόμενο. Η Ελένη μάλιστα κάνει την παρατήρηση ότι ο ήλιος αυτή την ώρα «βλέπεται» άνετα χωρίς να προκαλεί την όραση του παρατηρητή! Ο πατέρας της, σαν καλός δάσκαλος, μας λέει ότι ο ήλιος τόσο κατά την ανατολή, όσο και κατά τη δύση παρουσιάζει αυτό το φαινόμενο με τα θαυμάσια χρώματα, που φαίνεται ολόκληρος ο δίσκος του χωρίς να δημιουργεί προβλήματα στην όραση των παρατηρητών. Ενώ εμείς οι μεγάλοι συζητούμε για το θαυμάσιο ηλιοβασίλεμα, τα παιδιά μας δεν πολυενδιαφέρονται γι' αυτό. Μας αφήνουν και αμέσως τρέχουν πίσω από τους μικροπωλητές, όπου μέσα στα χωράφια βόσκουν τα γαϊδουράκια τους. Εκεί βρίσκονται και τα παιδιά τους, που άλλα παίζουν μεταξύ τους και άλλα ασχολούνται με τα γαϊδουράκια. Θέλουν να δουν και να απολαύσουν τα αιθιοπιάκια με τα παιγνίδια που κάνουν με τα αθώα γαϊδουράκια.

Κάποια στιγμή τους ακούμε να μας φωνάζουν για να πάμε και εμείς να απολαύσουμε τις ιπποδρομίες των μικρών παιδιών με τα γαϊδουράκια τους. Ο Διονύσης γελάει με τα παιδιά και προτρέπει το Σάββα και μένα να πάμε να δούμε τις ιπποδρομίες των παιδιών. Εγκαταλείπουμε τις γυναίκες στο «ανατολίτικο» παζάρι και ακολουθούμε τα παιδιά. Η Ευαγγελία κρατάει σφιχτά στην αγκαλιά το Ταρζανάκι, που στο μεταξύ είχε ξυπνήσει και με μάτια ορθάνοιχτα παρακολουθεί και αυτό το αιθιοπικό ανατολίτικο παζάρι των ντόπιων κατοίκων της περιοχής.

Πράγματι πίσω από τους μικροπωλητές τα μελαψά ξυπόλυτα αιθιοπιάκια είναι έτοιμα να ξεκινήσουν την γαϊδουροδρομία τους! Είναι πάνω από είκοσι! Είναι όλα ανεβασμένα πάνω στα ξεσαμάρωτα γαϊδουράκια και ένας μεγαλύτερος τους τοποθετεί στην ίδια ευθεία και σε λίγο βλέπουμε να τους δίνει το σύνθημα εκκίνησης. Τα παιδιά με μια βέργα στο χέρι χτυπάνε τα μικρόσωμα γαϊδουράκια και συγχρόνως τα χτυπάνε και στα πλευρά με τα πόδια τους, ενώ εκείνα τρέχουν και όλο τρέχουν μέσα στο οργωμένο χωράφι. Η σκόνη που σηκώνουν πάει σύννεφο, αλλά αυτά τρέχουν με τις φωνές των «καβαλάρηδων» και τις κραυγές των άλλων παιδιών, που παρακολουθούν τον αγώνα! Η διαδρομή είναι γύρω στα διακόσια μέτρα και εκεί βλέπουμε άλλα παιδιά να περιμένουν τους νικητές για να τους κατατάξουν. Η εικόνα είναι συναρπαστική!

Ξαφνικά μέσα στη σκόνη και, ενώ το σύνολο των γαϊδουριών κοντεύει να τελειώσει τη διαδρομή, αντικρίζουμε έναν «καβαλάρη» να είναι πεσμένος κάτω και το γαϊδουράκι του να έχει κωθεί μέσα στο οργωμένο χωράφι! Το παιδάκι κάποτε σηκώνεται και ξεσπάει πάνω στο αθώο ζώο! Το βλέπουμε να το χτυπάει αλύπητα στο κεφάλι με τη βέργα του, λες και εκείνο έφταιγε, που βούλιαξε μέσα στο χωράφι. Το λυπηθήκαμε το καυμένο γαϊδουράκι!

Στο μεταξύ η «Ελλανόδικος Επιτροπή» επιλέγει τους νικητές και οι φωνές και τα χειροκροτήματα των παιδιών ακούγονται σ' όλο το αιθιοπικό παζάρι. Οι γυναίκες μας άκουσαν το θόρυβο και θέλησαν να δουν τι συμβαίνει. Αλλά το συναρπαστικό θέαμα της γαϊδουροδρομίας είχε τελειώσει! Ο Γιώργος και ο Δημήτρης δε γέλασαν μόνο με το παραπάνω, αλλά θέλησαν να ανεβούν και οι ίδιοι στα γαϊδουράκια και να κάνουν μια μικρή διαδρομή. Αυτό ήταν εύκολο να γίνει, αρκεί να δίναμε σε κάποια παιδάκια από ένα μικρό αιθιοπικό νόμισμα και θα μας παραχωρούσαν τα γαϊδουράκια τους! Τους απαγορεύσαμε όμως να σκέφτονται κάτι τέτοιο, γιατί φοβηθήκαμε ότι τα αθώα ζώα ήταν βρώμικα καθώς και τα παιδάκια, που τα καβαλίκευαν! Τόσο χάρηκαν όμως με τους ξυπόλυτους μελαπούς «καβαλάρηδες», που αργότερα κατά τη διαδρομή διηγούνταν στις μάνες τους τα κατορθώματα των παιδιών και ο ένας συμπλήρωνε τον άλλο!

Μετά από τη συναρπαστική αυτή σκηνή με τη γαϊδουροδρομία και τη χαρά των παιδιών μας ανεβαίνουμε στο αυτοκίνητο και τραβάμε για την Αντίς Αμπέμπα. Σ' όλη τη διαδρομή ο Γιώργος και ο Δημήτρης μιλούν φωναχτά για τους ξυπόλυτους «καβαλάρηδες» και δεν λένε να σταματήσουν. Το Ταρζανάκι κλωτσάει μέσα στο κλουβί του, καθώς τα αγόρια που είναι δίπλα του δεν το αφήνουν να ησυχάσει. Τότε η μαμά του το παίρνει αγκαλιά και παρακολουθεί και εκείνο τις περιγραφές του Γιώργου και του Δημήτρη. Περιγράφουν τους γενναίους, όπως τους αποκαλούν, «καβαλάρηδες», αλλά δε λησμονούν να περιγράψουν και τα αθώα γαϊδουράκια, που κάποια ήταν γεροδεμένα και λίγο υψηλόσωμα. Εκείνο μάλιστα που βγήκε πρώτο ήταν, απ' ό,τι φαινόταν, το πιο μεγάλο και το πιο γεροδεμένο!

Με το πρώτο σούρουπο φτάσαμε στη βάση μας. Η αυλή των Σχολείων είναι έρημη από τα άλλα παιδιά των συναδέλφων. Είναι Κυριακή και κάπου έξω στην πόλη ή τον «Ολυμπιακό» θα βρίσκονται. Οι δικοί μας τρέχουν δεξιά και αριστερά για να συναντήσουν τα άλλα παιδιά και να τους διηγηθούν τα όσα παράξενα είδαν και έζησαν τη σημερινή μέρα. Τους έχουν εντυπωσιάσει πολύ όχι μόνο όσα έζησαν στο AMBO, αλλά πιο πολύ ήθελαν να τους ανακοινώσουν τις γαϊδουροδρομίες, που απόλαυσαν κοντά στο Εθνικό Πάρκο του MENEGETHA. Επειδή όμως δεν συναντούν κανένα, επιστρέφουν στα σπίτια τους και, καθώς είναι κατάκοποι από την ολόήμερη απασχόληση, τρώνε κάτι για βραδινό φαγητό και το ρίχνουν στον ύπνο. Τις εντυπώσεις τους θα τις ανακοινώσουν αύριο το πρωί.

Δεκαπενταύγουστος στην Αντίς Αμπέμπα

Την άλλη μέρα, Δευτέρα 9 Αυγούστου 1976, ο Γιώργος του Σάββα ξυπνάει νωρίς και αφού ετοιμάζεται κατεβαίνει από το διαμέρισμά τους στην αυλή των Σχολείων και περιμένει το Δημήτρη έξω στη χορταριασμένη αυλή. Κάποτε από την πέτρινη σκάλα εμφανίζεται και ο Γκάμπη, που έχει ξυπνήσει και εκείνος νωρίς και κρατώντας τη μπάλα στα χέρια φτάνει στην αυλή. Έτσι κάνει κάθε πρωί το καλοκαίρι. Ξυπνάει νωρίς, ντύνεται και σχεδόν χωρίς να φάει κάτι φεύγει από το διαμέρισμά τους, που είναι δίπλα από το εστιατόριο του Οικοτροφείου και τρέχει στην αυλή να συναντήσει το Γιώργο, το Δημήτρη και τα άλλα παιδιά να παίξουν. Αμέσως αρχίζουν να παίζουν με τη μπάλα κοντά στο χώρο του σπιτιού μας. Ο Δημήτρης ακόμη κοιμάται, αλλά μόλις ακούει τα χτυπήματα της μπάλας και τις φωνές του Γιώργου και του Γκάμπη, ξυπνάει γρήγορα και ζητάει από τη μάνα του να ετοιμάσει τα ρούχα να ντυθεί και να πάει κοντά τους. Το παιδί μας ήταν πάντοτε πολύ ανυπόμονο και, όταν επρόκειτο για παιγνίδι, δεν το σταματούσες με τίποτε!

Ο Γιώργος έχει ήδη αρχίσει να διηγείται στον Γκάμπη τα χτεσινά γεγονότα, που τόσο τους έχουν εντυπωσιάσει. Δεν περίμενε το Δημήτρη να τα ανακοινώσουν μαζί στην παρέα τους. Ο Δημήτρης ακούει μέσα από το σπίτι τη συζήτηση και φωνάζει στη μάνα του να κάνει γρήγορα. Θέλει να παραβρίσκεται και εκείνος στην ανακοίνωση όλων των χτεσινών σημαντικών γεγονότων. Θέλει να συμπληρώνει το Γιώργο, ή να διηγείται και ο ίδιος κάποια από τα γεγονότα. Βέβαια ο Γιώργος, που είναι πιο μεγάλος, ξέρει να διηγείται καλύτερα τα γεγονότα, αλλά πρέπει οπωσδήποτε να παραβρίσκεται και ο ίδιος και να συμμετέχει στη συζήτηση.

Σε χρόνο μηδέν και χωρίς να βάλει κάτι στο στόμα τρέχει έξω και χαιρετάει τους φίλους, που είναι μεγαλύτεροί του και εξαιτίας αυτού τρέφει κάποιο σεβασμό απέναντί τους. Τους ακολουθεί, τους συμβουλεύεται, τους μιμείται σε πολλές πράξεις και επαναλαμβάνει τις λέξεις και φράσεις που ακούει απ' αυτούς. Τους έχει για δασκάλους και συμβουλάτορες. Έτσι συμβαίνει με τα μικρότερα παιδιά!

Σε λίγο καταφτάνουν και τα άλλα παιδάκια, η Ειρήνη, η αδερφή του Γκάμπη, και τα κοριτσάκια του Νίκου Σαρρόπουλου, η Κατερίνα και η Τασούλα. Τα αγόρια δεν τους δίνουν και πολλή σημασία, όχι μόνο γιατί είναι κοριτσάκια, αλλά γιατί αυτά δεν πολυενδιαφέρονται για τις ατέρμονες διηγήσεις και τα αποκυήματα της φαντασίας των αγοριών. Η Ειρήνη ακολουθεί κατά πόδας τον αδερφό της και είναι συνομήλικη με το Δημήτρη και την Κατερίνα. Πάνε και στην ίδια τάξη. Η Τασούλα είναι μικρότερη και κατά κανόνα παίζει στο σκάμμα με την άμμο. Κάθε μέρα αυτό είναι σε γενικές γραμμές το πρόγραμμα των παιδιών μας. Όλη τη μέρα παίζουν στη χορταριασμένη αυλή και κάποιες ώρες μαζί τους περιφέρεται και η Κουντουσάν έχοντας στην αγκαλιά το Ταρζανάκι.

Σε λίγες μέρες έρχεται η μεγάλη γιορτή της Κοίμησης και Μετάστασης της Παναγίας μας. Είναι Κυριακή και στο πρόγραμμά μας δεν υπάρχει κάτι προγραμματισμένο. Ο Διονύσης δε θέλει αυτή τη μεγάλη μέρα για τη Χριστιανοσύνη να πάμε κάπου. Κοντά στα άλλα είναι και καλός Χριστιανός και δεν θέλει τη μέρα της γιορτής της Παναγίας να βρίσκεται έξω από την πόλη. Θέλει να εκκλησιαστούμε και το απόγευμα, αν οι περιστάσεις το επιτρέπουν να βγούμε κάπου κοντά έξω από την πόλη. Τις μέρες αυτές η γυναίκα μου κοιτάζοντας το ημερολόγιο ενθυμείται ότι την παραμονή της μεγάλης γιορτής έχουμε μια σοβαρή υποχρέωση. Πρέπει να κάνουμε το δεύτερο επαναληπτικό εμβόλιο κατά της διφθερίτιδας στο Ταρζανάκι.

Έτσι το Σάββατο, παραμονή της γιορτής, γύρω στις δέκα το πρωί ήρθε στο χώρο των Σχολείων ο Διονύσης και με το αυτοκίνητό του πήγαμε στο Νοσοκομείο της Πριγκιπέσσας Ζαουντίτου. Εκεί κάναμε το προγραμματισμένο εμβόλιο στο μωρό μας. Το Ταρζανάκι έκλαψε λίγο, αλλά γρήγορα συνήλθε, πράγμα που έκανε τη μάνα του να χαρεί πολύ. Μαζί μας ήταν και η Κουντουσάν, που το κρατούσε πολύ θωπευτικά στην αγκαλιά της. Τότε ο Διονύσης είπε στη γυναίκα μου ότι το Ταρζανάκι «τα βρίσκει πολύ καλά με την υπηρέτριά μας». Η Ευαγγελία γέλασε, αλλά αυτό το έβλεπε πολύ συχνά και απορούσε με τη συμπεριφορά του παιδιού μας.

Την άλλη μέρα το πρωί ξημέρωσε το «Πάσχα του καλοκαιριού». Έτσι αποκαλεί τη γιορτή της Παναγίας ο λαός μας σε πολλά μέρη της πατρίδας. Είναι μεγάλη γιορτή η Κοίμηση και

Μετάσταση της Παναγίας μας! Ο λαός μας ευλαβείται και σέβεται την Παναγία, σα Μητέρα όλων των ανθρώπων. Τη θεωρεί προστάτιδα και Υπέρμαχο Στρατηγό του Έθνους μας. Γι' αυτό υπάρχουν πολλά, πάρα πολλά ιερά που γιορτάζουν τη μέρα αυτή πανηγυρικά τη γιορτή της Κοίμησης και Μετάστασης της Παναγίας. Πιο πολύ γιορτάζεται στο νησί της Τήνου και πάνω στο βουνό Βέρμιο του νομού Ημαθίας. Στο Βέρμιο μάλιστα οι Πόντιοι έκτισαν μεγάλο συγκρότημα από πολλά κτίσματα με κεντρικό κτίσμα την εκκλησία της Παναγίας Σουμελά. Την εικόνα της Παναγίας δεν την έφεραν από το Μοναστήρι του Πόντου μετά τον ξεριζωμό τους από τα πατρία εδάφη το 1922, αλλά στα 1952, όταν οι σχέσεις των δυο χωρών είχαν ηρεμήσει και σχετικά είχαν καλύτερεύσει!

Εμείς εδώ στην καρδιά της Ανατολικής Αφρικής το πρωί της Κυριακής ανεβαίνουμε στο αυτοκίνητο της Κοινότητας, ο Σάββας με το Γιώργο, ο συνάδελφος Νίκος Σαρρόπουλος και εγώ με το Δημήτρη, και τραβούμε για την εκκλησία του Αγίου Φρουμεντίου. Εκεί συναντούμε τον Διονύση, αρκετούς ομογενείς και λίγους γονείς των παιδιών των Σχολείων μας. Λιγοστό το εκκλησίασμα εξαιτίας του καλοκαιριού, αλλά ο πατήρ Προτέριος με τον «άγιο» Τσιλίδη είναι στο πόστο τους. Ο Δεσπότης μας απουσιάζει, όπως και αρκετοί συνάδελφοι και ομογενείς, που οι περισσότεροι λείπουν στην πατρίδα για διακοπές.

Στην πανηγυρική Θεία Λειτουργία ψάλλουμε με πολλή χάρη κοντά στα άλλα και το απολυτίκιο της Κοίμησης της Παναγίας και μας κάνει εντύπωση ότι πολλές από τις κυρίες των ομογενών γνωρίζουν το απολυτίκιο της Κοίμησης, το οποίο και συμπάλλουν μαζί μας: «Εν τη γεννήσει την παρθενίαν εφύλαξας, εν τη κοιμήσει τον κόσμον ου κατέλιπες Θεοτόκε. Μετέστης προς την ζωήν, μήτηρ υπάρχουσα της ζωής, και ταις πρεσβείαις ταις σαις λυτρουμένη, εκ θανάτου τας ψυχάς ημών». Τελειώνοντας παίρνουμε αντίδωρο από το χέρι του πατέρα Προτέριου, ο οποίος μας εύχεται χρόνια πολλά και καλή πατρίδα. Βγαίνουμε έξω στην αυλή της εκκλησίας και μια μικρή μπόρα για λίγο μας αναστατώνει. Λέμε και μεταξύ μας τα χρόνια πολλά και με κάποιους άλλους γνωστούς ομογενείς και το συνάδελφο Νίκο δίνουμε ραντεβού στον «Ολυμπιακό» για τον πρωινό καφέ.

Μπαίνουμε όλοι στο αυτοκίνητο του Διονύση και επιστρέφουμε στην Κοινότητα. Λέμε στις γυναίκες μας, τη Μαρίκα, την Ευαγγελία και την Έλλη του συναδέλφου Νίκου, να ετοιμαστούν, να πάρουν τα παιδιά τους και να κατεβούμε όλοι στον «Ολυμπιακό» για να πάρουμε τον καφέ μας. Η γυναίκα μου όμως θέλει να πάρει μαζί της και το Ταρζανάκι, το οποίο όμως κοιμάται μετά το πρωινό γαλατάκι. Η Κουντουσάν προθυμοποιείται να το ετοιμάσει η ίδια και να το φέρει αργότερα, όταν ξυπνήσει. Η Ευαγγελία όμως δεν εμπιστεύεται απολύτως την Κουντουσάν. Ή δεν θέλει να την αφήσει μόνη της να το ετοιμάσει. Γι' αυτό λέει να πάμε εμείς και σε λίγο μαζί με το Ταρζανάκι και την Κουντουσάν θα κατεβούμε και εκείνες.

Πράγματι κατεβαίνουμε όλοι στον «Ολυμπιακό» και συναντούμε τον θαλερό γέροντα, το Μανιάτη Λευτέρη Μετάκο με την οικογένειά του. Είναι με τη μικροκαμωμένη μελαψή γυναίκα του Ζαουντίτου και τα δυο μελαχρινά χαριτωμένα παιδάκια τους, το Γιάννη και την Αγγελική. Πιάνουμε μια γωνία σε ένα μεγάλο τραπέζι και δίνουμε τις παραγγελίες μας. Η Ζαουντίτου με τα νόστιμα μελαχρινά παιδάκια της στολίζουν πολύ ευχάριστα την παρέα μας, καθώς ξεχωρίζουν από εμάς, που όλοι είμαστε λευκοί και μερικοί πολύ ξανθοί. Ο συνάδελφος μάλιστα Νίκος Σαρρόπουλος είναι και φαλακρός και με τα χαρακτηριστικά γυαλιά στα μάτια του φαντάζει σαν εξωγήινος, ενώ τα ωραία κοριτσάκια του μοιάζουν σαν να προέρχονται από χώρες της βόρειας Ευρώπης.

Σε λίγο καταφτάνει και η Ευαγγελία με την Κουντουσάν να κρατάει αγκαλιά το Ταρζανάκι. Κάθονται δίπλα μας και η παρέα συμπληρώνεται. Είμαστε όλοι-όλοι δέκα οκτώ άτομα. Δίνουμε τις παραγγελίες και για τη γυναίκα μου και την Κουντουσάν. Αλλά εκείνη δε θέλει να πάρει τίποτε, ούτε να καθίσει δίπλα μας. Κρατάει αγκαλιά το μωρό μας και θέλει να καθίσει παραπίσω. Εμείς όμως μ' ένα στόμα όλοι την προτρέπουμε να καθίσει δίπλα μας στην καρέκλα που είναι γι' αυτήν. Εκείνη επιμένει, αλλά ο θαλερός Μανιάτης σε στυλ διαταγής της λέει στα αιθιοπικά να καθίσει μαζί μας. Εκείνη χαμογελάει και υπακούει στο γεροδεμένο γέροντα!

Από δίπλα μας παρακολουθούν οι άλλοι καφενόβιοι του «Ολυμπιακού», που οι περισσότεροι είναι ξένοι κρατώντας στα χέρια τους ρακέττες και μπαλάκια του Τέννις. Υπάρχουν και κάποιοι δικοί μας ομογενείς, που, όπως δείχνει το πρόσωπό τους, εκπλήσσονται με την παρουσία της υπηρέτριάς μας να κάθεται στο ίδιο τραπέζι και να πίνει καφέ μαζί μας. Ο Διονύσης, βλέποντας τις κινήσεις και τα λοξοκοιτάγματα των δικών μας, παίρνει το λόγο και λέει ότι σήμερα σπάσαμε το κατεστημένο. Πού ακούστηκε να κάθονται στο ίδιο τραπέζι λευκοί με το υπηρετικό τους προσωπικό και μάλιστα να συντρώνουν! Τότε θυμήθηκα το Δεσπότη μας, που τον περασμένο Δεκέμβριο με κάλεσε στη Μητρόπολη και με «κατσάδιασε»,

γιατί χωρίς την έγκριση των Κοινοτικών Αρχόντων αύξησα το μισθό της υπηρέτριάς μου! Αμέσως απάντησα στο Διονύση ότι, αν ο Δεσπότης πληροφορηθεί και αυτό το γεγονός, προβλέπω νέα πρόσκληση για απολογία!

Καθόμαστε αρκετή ώρα. Οι μεγάλοι παίρνουμε το μυρωδάτο αιθιοπικό καφέ, τα παιδιά τρώνε τα σάντουιτς και πίνουν τα αναψυκτικά τους, ενώ η Κουντουσάν δεν νιώθει καλά μαζί μας και δε θέλει ούτε να φάει κάτι ούτε να πιεί το αναψυκτικό της. Η Ζαουντίτου τότε παρεμβαίνει και δίνοντάς την θάρρος, την πείθει ότι πρέπει να πιεί το αναψυκτικό της. Εκείνη κρατάει σφικτά στην αγκαλιά το Ταρζανάκι και δεν το αφήνει να το πάρει κανένας. Αλλά και εκείνο δεν ξεκολλάει από την αγκαλιά της! Ούτε στη μαμά του δεν πηγαίνει! Τα κοριτσάκια του Νίκου θέλουν να παίξουν μαζί του, αλλά εκείνο χαμογελάει μαζί τους, μα δεν αφήνει την αγκαλιά της Κουντουσάν. Τότε ο Διονύσης ξαναθυμάται τη σκηνή, που συνέβη σε μια από τις προηγούμενες Κυριακές, που και τότε το μωρό μας δεν άφηνε την αγκαλιά της Κουντουσάν για να πάει στην αγκαλιά της μαμάς του! Διηγείται στο θαλερό γέροντα το περιστατικό και εκείνος θυμόσοφα απαντάει στο Διονύση: «Καλό είναι, όταν ο Γιώργος και η Ευαγγελία επιστρέψουν στην Ελλάδα και αποφασίσουν να παραμείνουν μόνιμα εκεί, να πάρουν μαζί τους στην Ελλάδα και την Κουντουσάν για να μεγαλώσει το παιδί τους, αλλά και οι ίδιοι να έχουν μια καλή βοηθό για τις δουλειές στο σπίτι τους». Ο Σάββας, η Μαρίκα και οι άλλοι της παρέας αρχίζουμε να χαμογελάμε και πιο πολύ η Ζαουντίτου. Η Κουντουσάν δεν κατάλαβε τι είπε για αυτήν ο θαλερός γέροντας και δεν απάντησε. Αμέσως όμως σε παρόμοια ερώτηση του Διονύση στα αιθιοπικά, εκείνη απάντησε αρνητικά!

Κοντά στο μεσημέρι αποφασίζουμε να σηκωθούμε και να πάμε στα σπίτια μας. Ο Διονύσης προθυμοποιείται να πληρώσει τους καφέδες και τα λοιπά ποτά και φαγώσιμα, αλλά ο Μανιάτης γέροντας δεν του επιτρέπει να κουνηθεί από τη θέση του. Με τη βροντώδη φωνή του μας λέει ότι είναι ήδη πληρωμένα και μπορούμε να αποχωρήσουμε όποτε θέλουμε. Δεν είναι η πρώτη φορά που δεν μας επιτρέπει να πληρώσουμε! Πάντοτε λέγει ότι αυτός έχει περισσότερα δικαιώματα στην Αιθιοπία. Ότι αυτός πέρασε μια ζωή στη χώρα αυτή, ότι εδώ έκανε τη ζωή του, ότι εδώ δημιούργησε την οικογένειά του. Ενώ εμείς είμαστε προσωρινοί εδώ, ότι είμαστε φιλοξενούμενοι και ότι πρέπει να τον σεβόμαστε στις επιθυμίες του. Εξάλλου τονίζει ότι εμείς οι εκπαιδευτικοί μαθαίνουμε γράμματα στα παιδιά του. Και αυτό αποτελεί υποχρέωση για αυτόν!

Είναι κοινωνικός άνθρωπος, έχει πολύ καλές σχέσεις με όλους τους ομογενείς και όλοι εκφράζονται με τα καλύτερα λόγια για το γεροδεμένο Μανιάτη. Ακόμη και οι ντόπιοι Αιθίοπες τον εκτιμούν και τον σέβονται για τις υπηρεσίες που τους έχει προσφέρει. Ιδιαίτερα τον εκτιμούν κάποια από τα «παράνομα παιδιά» του, που απέκτησε με τις ντόπιες αιθιοπίδες. Εξαιτίας του στρατιωτικού καθεστώτος, που εθνικοποίησε όλα τα ακίνητα σπίτια των Αιθίοπων, ο πανέξυπνος Μανιάτης αποφάσισε να νομιμοποιήσει κάποια από τα πολλά παιδιά του και να τα δώσει ως δωρεά από ένα σπίτι. Έτσι κατόρθωσε να σώσει τα μισά από τα σπίτια που κατείχε μέσα στην Αντίς Αμπέμπα.

Τον ευχαριστούμε για την ευγενική του χειρονομία και αποχαιρετώντας με πολύ σεβασμό τον ίδιο και όλη την οικογένειά του αναχωρούμε για την Κοινότητα, που βρίσκεται εκατό μέτρα περίπου ψηλότερα από τον «Ολυμπιακό».

Ο Σάββας παίρνοντας μαζί του το Διονύση και την οικογένειά του τράβηξαν για το διαμέρισμά του στο Οικοτροφείο. Το ίδιο έκανε και ο συνάδελφος Νίκος με τη δική του οικογένεια. Η Μαρίκα, λόγω της ονομαστικής της γιορτής, είχε ετοιμάσει να φάμε όλοι μαζί, αλλά το Ταρζανάκι είχε αποκοιμηθεί και έπρεπε να το μεταφέρουμε στο σπιτάκι μας και να το βάλουμε να ξαπλώσει στο δικό μας κρεβάτι, γιατί το δικό του πορτ-μπεμπέ είχε αρχίσει να του στενεύει και να του δυσκολεύει στις κινήσεις του. Η Κουντουσάν παρέμεινε στο σπίτι φυλάγοντας το Ταρζανάκι, ενώ ο Δημήτρης, η Ευαγγελία και εγώ ανεβήκαμε στο διαμέρισμα του Σάββα για να τιμήσουμε τη Μαρίκα και να συμφάγουμε όλοι μαζί.

Αργά το απόγευμα η οικογένεια του Σάββα με το Διονύση κατεβαίνουν στο σπίτι μας και, αφού η Κουντουσάν έβγαλε ένα τραπεζάκι και μερικές καρέκλες έξω στην καταπράσινη αυλή, καθόμαστε όλοι πάνω στο πράσινο χαλί, όπου παίρνουμε τον απογευματινό μας καφέ. Τα παιδιά παίζουν ποδόσφαιρο στο πάνω μέρος της στενόμακρης πλατείας των Σχολείων με τα άλλα παιδάκια των συναδέλφων. Κάποια στιγμή ξυπνάει και το Ταρζανάκι και το βάζει στα κλάματα. Αμέσως τρέχει μέσα η Κουντουσάν και το παίρνει στην αγκαλιά της. Η Ευαγγελία πηγαίνει κοντά της, παίρνει το μωρό, πλένει το προσωπάκι του, το ντύνει με καθαρά ρούχα, το περιποιείται και το βγάζει έξω με το σκουφάκι στο κεφάλι. Είναι για φωτογραφία! Ο Διονύσης με το γλυκό του χαμόγελο και το αστείρευτο χιούμορ λέει στη γυναίκα μου ότι το Ταρζανάκι θα έχει να μολογάει σ' όλη του τη ζωή ότι γεννήθηκε στην

Αφρική κοντά στα λιοντάρια, τους πιθήκους και τον Ταρζάν. Αμέσως θυμήθηκε τα πρωινά λόγια του θυμόσοφου Μανιάτη γέροντα και απευθυνόμενος στην Κουντουσάν της ξαναλέει αιθιοπικά να ετοιμάζεται να ταξιδέψει στην Ελλάδα για να μεγαλώσει το Ταρζανάκι. Εκείνη όμως, καθώς είναι ετοιμόλογη και αρκετά έξυπνη, αμέσως του απαντάει ότι αυτό είναι αδύνατο, γιατί δεν μπορεί να αφήσει τους γονείς και τα αδέρφια της εδώ και αυτή να βρίσκεται σ' άλλη χώρα!

Εικόνα 27. Κάπου στην εξοχή

Σε λίγο καταφτάνουν στην παρέα μας και ο Νίκος Σαρρόπουλος με τη γυναίκα του και τα δυο κοριτσάκια τους. Κάθονται κοντά μας και πίνοντας τον καφέ αρχίζουμε τη συζήτηση για τα ήθη και τα έθιμα των χωριών μας κατά την περίοδο της Σαρακοστής του Δεκαπενταύγουστου, καθώς και ποιο είναι το τελετουργικό που ακολουθούμε κατά την ημέρα της Κοίμησης της Παναγίας. Ο Νίκος παίρνει πρώτος το λόγο και λέει ότι στα μέρη τους στη Χαλκίδα το Δεκαπενταύγουστο τον αποκαλούν: «Το Πάσχα του καλοκαιριού» και αυτό σημαίνει ότι αποδίδουν μεγάλη σημασία στη Γιορτή. Το ίδιο λέει και ο Διονύσης και ότι στα Επτάνησα τη μέρα τη γιορτάζουν επίσημα με χορούς, τραγούδια και πανηγύρια. Ο Σάββας με τη Μαρίκα λένε ότι ο Δεκαπενταύγουστος για τους Ποντίους είναι η μεγαλύτερη Γιορτή τους. Από τα μέρη των αλησμόνητων πατρίδων του Πόντου, όπου υπήρχε το Μοναστήρι της Παναγίας Σουμελά, τη δεκαετία του πενήντα κάποιοι πρόσφυγες πήγαν στο παλιό Μοναστήρι και μετέφεραν την εικόνα της Παναγίας πάνω στις πλαγιές του Βερμίου Όρους, που βρίσκεται μεταξύ των νομών Κοζάνης και Ημαθίας, και ίδρυσαν νέο ομώνυμο Μοναστήρι. Το νέο Μοναστήρι, συνεχίζει ο Σάββας, βρίσκεται κοντά στα χωριά μας και εκεί κάθε Δεκαπενταύγουστο γίνεται μεγάλο πανηγύρι με πολλές τελετές και πλούσιες εκδηλώσεις παρουσία πολλών επισήμων και πλήθους κόσμου από χιλιάδες Ποντίους, που καταφτάνουν από τα πέρατα του κόσμου!

Εγώ έμεινα τελευταίος να μιλήσω. Εμείς οι γηγενείς Μακεδόνες τους λέω ότι όλοι οι κάτοικοι και ιδιαίτερα οι γυναίκες μας νηστεύουν αυστηρά όλη τη Σαρακοστή του Δεκαπενταύγουστου, ενώ την ημέρα της Γιορτής τη γιορτάζουμε με πολλά πανηγύρια στα χωριά και τα μοναστήρια μας. Πολλοί δικοί μας, που ζουν μακριά από τα χωριά τους, την ημέρα του Δεκαπενταύγουστου επιστρέφουν στα χωριά τους και ακολουθούν τα πατροπαράδοτα ήθη και έθιμα. Το πρωί εκκλησιάζονται και μετά γλεντοκοπούν, όπως έκαναν οι παππούδες τους από τα χρόνια της Τουρκοκρατίας. Ιδιαίτερα τους αναφέρω τι γίνεται στο Μοναστήρι της Παναγίας στο Μικρόκαστρο της επαρχίας Βοΐου, κοντά στη Σιάτιστα. Εκεί οι Σιατιστινοί καβαλάρηδες κατεβαίνουν με στολισμένα τα άλογά τους στο προαύλιο του Μοναστηριού. Δένουν έξω τα άλογα, εκκλησιάζονται και προσκυνούν με

πολλή ευλάβεια την Εικόνα της Παναγίας. Μετά το τέλος της Θείας Λειτουργίας αναχωρούν για τη Σιάτιστα, όπου κάνουν παρέλαση με τα στολισμένα και καμαρωτά άλογα. Μερικοί τολμηροί πάνω στα ζώα τους κάνουν και διάφορα νούμερα, ενώ πολύς κόσμος τους χειροκροτεί! Όλο το υπόλοιπο της μέρας συνεχίζουν το πανηγύρι και το τρελό γλέντι πίνοντας και χορεύοντας στον κάτω μαχαλά της Σιάτιστας, τη Γεράνεια.

Τα κοριτσάκια του Νίκου περιτριγυρίζουν το Ταρζανάκι, καθώς το κρατάει η Ελένη του Σάββα, και θέλουν να παίξουν μαζί του. Εκείνο χαμογελώντας γυρίζει μια από εδώ, την άλλη από εκεί και τα κοριτσάκια ξεκαρδίζονται στα γέλια. Μόλις όμως βγαίνει έξω η Κουντουσάν και τη βλέπει να σερβίρει τους καφέδες, προσπαθεί να φύγει από την αγκαλιά της Ελένης και να πάει σ' εκείνη. Η Ελένη το κρατάει σφιχτά, αλλά εκείνο βάζει τα κλάματα και τα μάτια του είναι προσηλωμένα στην υπηρέτριά μας, που λάμπει με την κατάλευκη φορεσιά της! Όλοι γελάμε με το μωρό μας για τη συμπάθεια που δείχνει στην Κουντουσάν και που θέλει να είναι πάντα μαζί της. Εκείνη σερβίρει τους καφέδες και το γλυκό και αμέσως το παίρνει αγκαλιά. Του λέει τιγρίνικα τραγούδια, του λέει τιγρίνικες κουβέντες, που εμείς δεν καταλαβαίνουμε. Το παίρνει μαζί της και με τα κοριτσάκια του Νίκου τρέχουν να συναντήσουν το Γιώργο, το Γκάμπη, το Δημήτρη και την Ειρήνη.

Το απόγευμα μέχρι αργά περνάει χαρούμενα και ευχάριστα συζητώντας για πολλά και διάφορα. Κάποια στιγμή συννεφιάζει και περιμένουμε να ξεσπάσει μια συνηθισμένη μπόρα. Ευτυχώς κάποιες σταγόνες μόνο πέφτουν και μας δροσίζουν. Τα παιδιά όμως περιμένουν μια απότομη μπόρα. Τρέχουν να προφυλαχτούν κάτω από το μεγάλο δέντρο, που βρίσκεται δίπλα στο σπίτι μας. Αμέσως τους φωνάζουμε ότι σε τέτοιες περιπτώσεις ποτέ δεν καταφεύγουμε κάτω από τα δέντρα! Αν πέσει κάποιος κεραυνός πάνω στο δέντρο, τα ηλεκτρικά κύματα του κεραυνού φτάνουν μέχρι τη βάση του δέντρου και ο,τιδήποτε βρίσκεται κάτω από το δέντρο γίνεται κατάμαυρο και ακαριαία πεθαίνει από τα δυνατά ηλεκτρικά ρεύματα του κεραυνού!

Η εξόρμηση στις λίμνες

Την επόμενη Κυριακή, 22 Αυγούστου 1976, ακολουθούμε το πρόγραμμά μας. Μεσοβδόμαδα ο Διονύσης ήρθε στο χώρο των Σχολείων και μας προετοίμασε ψυχολογικά. Περισσότερο τα παιδιά που τους λέει ότι το ερχόμενο Σαββατοκύριακο θα εκδράμουμε προς το νότο, όπου υπάρχουν πολλές λίμνες και είναι από τα σπουδαιότερα αξιοθέατα της Αιθιοπίας. Το μεγάλο και σπουδαίο νέο είναι ότι η εκδρομή μας τώρα θα είναι δυο μέρες, που σημαίνει ότι ένα βράδυ θα κοιμηθούμε κάπου μακριά από τη βάση μας. Ο Διονύσης λέει ότι θα κοιμηθούμε σε κάποιο ξενοδοχείο, που υπάρχει δίπλα στη λίμνη Λαγκάνο!

Η χαρά των παιδιών είναι απεριγράπτη, αλλά και για μας τους μεγάλους είναι πολύ ευχάριστο, αφού θα έχουμε την ευκαιρία να μείνουμε ένα βράδυ έξω από την Αντίς Αμπέμπα. Η γυναίκα μου ακούγοντας την είδηση ξαφνιάζεται, γιατί εμείς έχουμε και το Ταρζανάκι, το οποίο χρειάζεται ιδιαίτερες φροντίδες και ιδιαίτερη προετοιμασία. Θα πρέπει να ετοιμάσουμε τα φαγητά του, τις κρέμες, τα φρούτα καθώς και τα παιδικά του ρούχα. Τα φαγητά μάλιστα για να μην αλλοιωθούν, θα πρέπει να τα τοποθετήσουμε σε ειδικά αεροστεγή τάπερ και μόλις φτάσουμε στον προορισμό μας να τα βάλουμε σε κάποιο ψυγείο. Μονολογεί κοιτάζοντας το μωρό μας ότι χρειάζεται μια ειδική προετοιμασία !

Πράγματι τις επόμενες μέρες πριν από το Σάββατο κάνουμε τις σχετικές προετοιμασίες όχι μόνο για το Ταρζανάκι, αλλά και για μας τους μεγάλους και τα παιδιά. Το μεγάλο πρόβλημα υπάρχει μόνο για το Ταρζανάκι εξαιτίας του ειδικού διαιτολογίου του. Όλα όμως προετοιμάζονται κατά τον καλύτερο δυνατό τρόπο και το Σάββατο το πρωί στις 21 Αυγούστου όλα είναι έτοιμα. Ο Διονύσης θα σχολάσει νωρίτερα και γύρω στις δώδεκα η ώρα θα βρίσκεται στο χώρο της Κοινότητας να ξεκινήσουμε για τις λίμνες.

Το Σάββατο ο Διονύσης έρχεται με το αυτοκίνητο την προκαθορισμένη ώρα και αφήνοντάς το μπροστά στα Γραφεία της Κοινότητας ανεβαίνει την πέτρινη σκάλα και, όπως τις προηγούμενες Κυριακές, τους πρώτους που συναντάει είναι ο Γιώργος και ο Δημήτρης. Αυτοί είναι οι ανυπόμονοι και τον περιμένουν σαν τον Άγιο Βασίλειο. Τους καλημερίζει και κατευθύνεται στο σπιτάκι μας. Μας χαιρετάει όλους, καθώς και οι δυο οικογένειες είμαστε συγκεντρωμένοι και τον περιμένουμε. Παίρνουμε ένα καφέ με όλα τα συνηθισμένα και στα γρήγορα βγαίνουμε έξω μεταφέροντας τις τσάντες και κάποια άλλα πράγματα για τη νέα μας εκδρομή. Είναι σχεδόν μεσημέρι, αλλά ο καιρός είναι πολύ δροσερός. Ούτε ζέστη, αλλά ούτε κρύο!

Το δρομολόγιο μέχρι κάποιο σημείο είναι γνωστό. Το έχουμε ξανακάνει, όταν στην πρώτη μας εξόρμηση στις 16 Ιουλίου επισκεφτήκαμε το SODORE, δίπλα στη Ναζαρέτ. Βγαίνοντας από το χώρο των Σχολείων και μπαίνοντας στον κεντρικό δρόμο στρίβουμε δεξιά και σε μικρή απόσταση στρίβουμε αριστερά και σε μικρή πάλι απόσταση στρίβουμε αριστερά και πιάνουμε τη μεγάλη λεωφόρο, που οδηγεί προς την περιοχή των λιμνών και την Κένυα. Περνώντας το Ακάκι αντικρίζουμε και πάλι τα νέα μεγάλα εργοστάσια επεξεργασίας βάμβακος και νημάτων με τους ωραίους κήπους και γρήγορα πιάνουμε την «οδό των ακακιών». Οι τοπικοί μουσουλμάνοι κάθονται κάτω από τις ακακίες έχοντας μπροστά τους τα προϊόντα προς πώληση, αλλά συγχρόνως πίνουν τον καφέ τους και μασουλούν και το διεγερτικό τσατ, που τους ηρεμεί για πολλούς και διάφορους λόγους.

Γρήγορα περνούμε το BISHOFTU και το DEBRE ZEIT και ξαναθυμόμαστε τα όσα έχουμε ακούσει στην προηγούμενη διαδρομή μας. Ο Διονύσης ξαναδιηγείται με πολύ χιούμορ τα γεγονότα με τους γραφικούς μουσουλμάνους, τα προϊόντα τους, τις συνήθειές τους και τα χαρακτηριστικά του αιθιοπικού τοπίου της περιοχής. Εντύπωση κάνει σ' όλους και ιδιαίτερα στα παιδιά μας, καθώς περνώντας έξω από την αεροπορική βάση, δίπλα από το BISHOFTU, βλέπουμε ένα πολεμικό αεροπλάνο, που ετοιμάζεται να απογειωθεί κάνοντας φοβερό θόρυβο.

Πριν πλησιάσουμε το MOJO κοντά στη διασταύρωση ο Διονύσης λέει ότι τώρα δεν θα πάμε αριστερά, όπως κάναμε την προηγούμενη φορά, που πήγαμε στο SODORE δίπλα από τη NAZARERH, αλλά θα πάμε δεξιά που ο δρόμος οδηγεί προς τις λίμνες και την Κένυα. Πράγματι ξεκυνόμαστε με το αυτοκίνητο του Διονύση προς το νότο, όπου ο δρόμος είναι καλοστρωμένος και η κίνηση σχετικά μεγάλη. Υπάρχουν αρκετά αυτοκίνητα που κινούνται μπροστά μας, αλλά και άλλα που έρχονται από πίσω μας. Είναι Σαββατοκύριακο και αρκετοί

ντόπιοι και ξένοι πηγαίνουν προφανώς, όπου πάμε και εμείς. Τα παιδιά από το πίσω μέρος του αυτοκινήτου παρακολουθούν πάνω στις στροφές του δρόμου την κίνηση των τροχοφόρων και μας ενημερώνουν πλήρως καταμετρώντας τα κινούμενα αυτοκίνητα.

Έχουμε ήδη διανύσει τη διαδρομή των 70 χιλιομέτρων από την Αντίς Αμπέμπα μέχρι το ΜΟΪΟ και, καθώς κατεβαίνουμε προς τις λίμνες, καταλαβαίνουμε ότι η θερμοκρασία ανεβαίνει, γιατί το υψόμετρο ξαφνικά πέφτει από το 2450 μέτρα της Αντίς Αμπέμπα στα 1500 της περιοχής. Όσο κατεβαίνουμε, τόσο θα κατεβαίνει και το υψόμετρο και φυσικό είναι να ανεβαίνει η θερμοκρασία. Στο δρόμο συναντούμε πολλά κοπάδια από ζώα. Συνήθως είναι κοπάδια από στεφανοκέρατα βόδια, λιπόσαρκες αγελάδες και γαϊδουράκια φορτωμένα με προϊόντα. Περπατούν πολύ ράθυμα και πρέπει ο οδηγός του αυτοκινήτου να είναι προσεκτικός. Ο Διονύσης κάποια στιγμή πλησιάζει ένα φορτωμένο γαϊδουράκι πολύ κοντά και με το πηγαίο του χιούμορ λέει: «άντε, κύριε Νιόνιο, πέρασε, γιατί εσύ έχεις προτεραιότητα». Όλοι το βάζουμε στα γέλια, ενώ τα παιδιά από το πίσω μέρος του αυτοκινήτου ξαφνιάζονται με τα λόγια του Διονύση και ρωτούν επίμονα σε ποιον μίλησε ο κύριος Διονύσης, γιατί δεν βλέπουν προς τα εμπρός. Η Ελένη τους εξηγεί ακριβώς τη σκηνή και εκείνοι ξεκαρδίζονται στα γέλια, τόσο που ξυπνούν το Ταρζανάκι, που στις διαδρομές με το κούνημα του αυτοκινήτου κοιμάται πολύ ευχάριστα!

Σε κοντινή απόσταση από τη διασταύρωση του ΜΟΪΟ αντικρίζουμε αριστερά μας μια λίμνη και όλοι πιστεύουμε ότι εδώ είναι ο προορισμός μας. Ο Διονύσης όμως λέει ότι εδώ υπάρχει η πρώτη μικρή λίμνη που λέγεται ΚΟΚΑ. Έχουμε ακόμη αρκετή απόσταση και θα συναντήσουμε και άλλες λίμνες στο δρόμο μας.

Το τοπίο γύρω μας είναι ήμερο και οι καταράσινες ακακίες πάνω στο δρόμο και από τις δυο μεριές με τα οριζόντια κλωνάρια τους σκεπάζουν σαν ομπρέλλες όλο το δρόμο, καθώς τα κλωνάρια τους καλύπτουν σχεδόν όλο το πλάτος του δρόμου. Οι μουσουλμάνοι μικροπωλητές κατά ομάδες κάθονται κάτω από τις σκιές των ακακιών και πουλούν τα προϊόντα τους και τις χειροποίητες κατασκευές. Σε κάποια σημεία υπάρχουν και γυναίκες, που είναι όμως χωριστά από τους άνδρες. Και αυτές κάνουν την ίδια εργασία με τους άνδρες. Πουλούν τα εξωτικά προϊόντα τους και τις ιδιόμορφες κατασκευές, αλλά μασουλούν και αυτές τα διεγερτικά φύλλα τσατ, όπως και οι άνδρες τους.

Σε μια ώρα περίπου πλησιάζουμε μια κωμόπολη και ξαφνικά αντικρίζουμε την πινακίδα να γράφει PONTE MAKI. Η ώρα είναι κοντά στις τρεις το μεσημέρι και έχουμε διανύσει κάπου 130 χιλιόμετρα από την Αντίς Αμπέμπα. Αρχίζουμε, όλοι μικροί και μεγάλοι, να κουραζόμαστε στο αυτοκίνητο. Ευτυχώς το Ταρζανάκι κοιμάται και δεν ενοχλεί κανένα. Ο Διονύσης λέει ότι εδώ στο PONTE MAKI όλοι οι αυτοκινητιστές κατά κανόνα σταματούν και στο βουλκανιζατέρ, που ιδιοκτήτης είναι ένας Ιταλός, μετράνε τον αέρα των ελαστικών των αυτοκινήτων τους. Ο Ιταλός έχει δίπλα και ένα καφέ-μπαρ και όσοι διψούν ξεκουράζονται από την απρόσμενη ζέστη πίνοντας κάποιο δροσιστικό αναψυκτικό ή καμιά μπύρα ή παίρνουν ένα μρωδάτο αιθιοπικό καφέ. Κάνουμε τη σκέψη να σταματήσουμε για λίγο. Να πάρουμε κάτι και μετά συνεχίζουμε.

Πράγματι σταματούμε και αμέσως κατεβαίνουμε από το αυτοκίνητο να ξεμουδιάσουμε. Η Ευαγγελία παίρνει το πορτ-μπεμπέ με το Ταρζανάκι και πηγαίνοντας προς το μπαρ του Ιταλού την ακολουθούν η Μαρίκα και η Ελένη. Οι άλλοι παρακολουθούμε τον Διονύση, που πιάνει κουβέντα με τον Ιταλό για την κίνηση των τροχοφόρων προς τις λίμνες και ακούμε τον Ιταλό να μιλάει κάπως παράξενα τα αγγλικά του. Μέσες-άκρες καταλαβαίνω τι λένε, αλλά ο Ιταλός μου κάνει εντύπωση που τα αγγλικά τα λέει κάπως τραγουδιστά. Κάτι που το πρόσεξαν και όλοι οι άλλοι. Οι γυναίκες επιθυμούν να πάρουν μια πορτοκαλάδα για να ξεδιψάσουν. Βλέποντας τα παιδιά τις μάνες τους παραγγέλλουν και εκείνα το ίδιο ποτό. Ο Διονύσης όμως απευθυνόμενος σε μας τους μεγάλους λέει ότι σε λίγο πλησιάζουμε τις λίμνες. Ας κάνουμε λίγο υπομονή και εκεί θα καθίσουμε να πάρουμε κάτι και να φάμε με όρεξη τα φαγητά, που έχουμε μαζί μας ή αυτά που θα παραγγείλουμε στο εστιατόριο του ξενοδοχείου. Συμφωνούμε με τον Διονύση και σε λίγο είμαστε έτοιμοι για αναχώρηση. Πληρώνουμε στον Ιταλό τα ποτά των γυναικών και των παιδιών και ανεβαίνουμε στο αυτοκίνητο. Λίγο παρακάτω σε μια απόσταση λίγων χιλιομέτρων αντικρίζουμε άλλη λίμνη πάλι στα αριστερά μας. Ο Διονύσης λέει ότι η λίμνη λέγεται ΖΙWAY (Ζιουάι) και είναι αρκετά μεγάλη, αλλά δεν έχει να παρουσιάσει κάποια ιδιαίτερα χαρακτηριστικά. Είναι αβαθής και στο μέσον της περίπου έχει ένα νησάκι, όπου υπάρχει ένα μοναστήρι με λίγους μοναχούς. Ούτε αυτή η λίμνη μας ενδιαφέρει, λέει ο Διονύσης. Λίγο παρακάτω υπάρχουν οι άλλες μεγάλες λίμνες και ιδιαίτερα η LANGANO, που είναι μια ξεχωριστή λίμνη, όπου καταφτάνουν εκατοντάδες επισκέπτες για να δουν τα καφετιά νερά της και να θαυμάσουν το τοπίο της πλούσιας περιοχής.

Σιγά-σιγά με το αυτοκίνητο, καθώς στο δρόμο συναντούμε και άλλα κοπάδια από ζώα, πλησιάζουμε τη LANGANO. Βρισκόμαστε διακόσια χιλιόμετρα περίπου μακριά από την Αντίς Αμπέμπα. Ταξιδεύουμε τέσσερες ώρες και κάτι και με τις εναλλαγές του τοπίου, που συναντούμε, τους ανθρώπους, που αντικρίζουμε δεξιά και αριστερά κάτω από τις ακακίες και τα κοπάδια των ζώων με τα βόδια, τις αγελάδες και τα συμπαθητικά γαϊδουράκια, δεν καταλαβαίνουμε καλά-καλά ότι κάναμε τόσα χιλιόμετρα. Εκείνο που αρχίζει κάπως να μας ενοχλεί είναι η ζέστη. Τη νιώθουμε όλοι και τα παιδιά μας θέλουν να βγάλουν τις ζακέτες τους και ζητούν να έχουμε τα παράθυρα του αυτοκινήτου ανοιχτά. Είμαστε ντυμένοι με χοντρά σχετικά ρούχα, τέτοια που απαιτεί το κλίμα της Αντίς Αμπέμπα την περίοδο, που διανύουμε. Εδώ κοντά στις λίμνες η θερμοκρασία κατά το μεσημέρι και τώρα το καλοκαίρι, που στην Αιθιοπία είναι «χειμώνας» είναι γύρω στους τριάντα βαθμούς Κελσίου πάνω από το μηδέν, ενώ στην πρωτεύουσα, όπου ζούμε, την περίοδο αυτή το θερμόμετρο το μεσημέρι με δυσκολία ανεβαίνει στους είκοσι βαθμούς.

Εικόνα 28. Τα πουλιά στη λίμνη Abiata

Πριν φτάσουμε στη λίμνη LANGANO ο Διονύσης λέει ότι εδώ στα δεξιά μας είναι η λίμνη ABIATA και λίγο παρακάτω η SHALA, που είναι μεγαλύτερη. Ανάμεσα σ' αυτές τις λίμνες κουνιάζουν χιλιάδες πουλιά και υπάρχουν πάνω στις ακακίες πολλοί ξένοι επιστήμονες, που παρακολουθούν και μελετούν τις κινήσεις και τις συνήθειες των πουλιών. Είναι οι γνωστοί ορνιθοσκόποι. Ο χώρος είναι μεγάλος και πλούσιος υδροβιότοπος, όπου συγκεντρώνονται χιλιάδες λευκοί πελεκάνοι, φλαμίγκο, ερωδιοί, μαριμπού και πολλά άλλα είδη πουλιών. Είναι ένα πλουσιότατο Εθνικό Πάρκο από πουλιά και βρίσκεται απέναντι από την είσοδο του ξενοδοχείου της λίμνης LANGANO. Οι επισκέπτες εντυπωσιάζονται από το πλήθος και την ποικιλία των πουλιών, που καταλαμβάνουν ένα μεγάλο χώρο μεταξύ των δυο λιμνών και δημιουργούν μια παράξενη εικόνα και μια παράξενη «συναυλία» όλων των πουλιών από τους κρωγμούς, τα σφουρίγματα και τις κλαψιάρικες στριγγλιές τους.

Σε λίγο πλησιάζουμε τη λίμνη LANGANO και καθώς περνάμε τη γέφυρα του ποταμού HORECALO στρίβουμε αριστερά και μπαίνουμε σ' ένα χωματόδρομο, που μας οδηγεί στην περίφημη λίμνη και το ξενοδοχείο με τα μπαγκαλόου του. Η λίμνη, καθώς βαδίζουμε παράλληλα με την παραλία της, φαίνεται ότι είναι αρκετά μεγάλη και το χρώμα των νερών της είναι ανοιχτό καφετί. Αρχίζουμε όλοι να απορούμε με αυτό που βλέπουμε. Εξήγηση δυστυχώς δεν υπάρχει! Ούτε και ο Διονύσης γνωρίζει κάτι. Απλά λέει ότι υπάρχει κάποια ερμηνεία του φαινομένου, αλλά εκείνος δεν ξέρει τίποτε! Ο καθένας λέγει τα δικά του. Αργότερα ρωτώντας τους ντόπιους και τους ξένους επισκέπτες, μας απάντησαν ότι μάλλον ο

Βυθός της λίμνης έχει καφετί χρώμα και κατά αναλογία τα νερά παίρνουν αυτό το χρώμα. Ή κάτι άλλο που προέρχεται από τον ουρανό και τα γύρω βουνά!

Η λίμνη LANGANO, όπως μας εξηγεί ο Διονύσης, έρχεται πρώτη στη σειρά προτίμησης των ντόπιων και των ξένων για διακοπές. Το ωραίο περιβάλλον με το Εθνικό Πάρκο των πουλιών, οι καλές κλιματολογικές συνθήκες και η πλούσια αμμουδιά της λίμνης προφανώς συνηγορούν σ' αυτό. Πριν φτάσουμε στο ξενοδοχείο αντικρίζουμε δεξιά και αριστερά εξωτικά δέντρα με μεγάλα κόκκινα φύλλα και μια μεγάλη ποικιλία πουλιών και μαϊμούδων να κρέμονται από τα κλαδιά των δέντρων. Οι βεράντες στα μπαγκαλόου είναι όλες σχεδόν καλυμμένες από πολύχρωμες μπουκαμβίλιες, που ξαφνιάζουν ευχάριστα και ένα συναίσθημα ευχαρίστησης και ευφορίας γεμίζει την ψυχή του επισκέπτη. Για φόντο η λίμνη έχει μια μεγάλη οροσειρά που, όπως λέει ο Διονύσης λέγεται ARSI. Η οροσειρά περιτριγυρίζει σχεδόν όλη τη λίμνη και έχει μεγάλο υψόμετρο που αγγίζει τα τέσσερα χιλιάδες μέτρα και ίσως αυτή να επηρεάζει το χρώμα των νερών της λίμνης!

Ο Καλογερόπουλος γράφει στο βιβλίο του, που αναφέρθηκε παραπάνω, ότι η λίμνη LANGANO είναι ιδανικός χώρος για διακοπές. Ότι στην επικλινή μεγάλη αμμουδιά της οι εκδρομείς έστηναν γύρω-γύρω τις τέντες τους και περνούσαν τις νύχτες παρέα με τους ήχους των γρύλων. Οι παρέες των εκδρομικών χωρισμένες σε γκρουπ τραγουδούσαν και γλεντούσαν όλη τη νύχτα. Τραγουδούσαν ιταλικές καντσονέτες, ελληνικά τραγούδια, αλλά και ξένα, ευρωπαϊκά και αμερικάνικα. Το μεσημέρι, γράφει ο Καλογερόπουλος, οι ψαράδες εκδρομείς έψηναν τα ψάρια, που ψάρευαν οι ίδιοι, ενώ οι γυναίκες ετοιμάζαν τα τραπέζια, τις σαλάτες, τα τυριά και τα εξωτικά φρούτα. Κάθε τέντα διέθετε όλα τα απαραίτητα είδη οικοσκευής. Ποτήρια, μαχαιροπήρουνα, πιάτα, τραπέζια, καθίσματα, ξαπλώστρες. Ακόμη και φανάρια νυκτός υπήρχαν για να γίνονται τα γεύματα ανετότερα. Οι ντόπιοι έφερναν κορμούς δέντρων και χαμόξυλα για το άναμμα της φωτιάς και το ψήσιμο των ψαριών. Τις νύχτες οι φωτιές έδιναν ιδιαίτερο ρομαντικό χρώμα δίπλα στη λίμνη, όπου τα νερά της φεγγαβολούσαν κάτω από τον έναστρο ουρανό!

Αφήνουμε το αυτοκίνητο έξω από το ξενοδοχείο και γρήγορα οι μεγάλοι με τα παιδιά κατευθυνόμαστε προς την επικλινή μεγάλη αμμουδιά για να δούμε τη λίμνη, να πλησιάσουμε και να αγγίξουμε τα νερά της, να δούμε με τα μάτια μας τα καφετιά νερά της και να πιστέψουμε αυτά που βλέπουμε! Πλησιάζουμε τη λίμνη, παίρνουμε νερό στη φούχτα μας και αντικρίζουμε ότι το νερό της λίμνης έχει το συνηθισμένο χρώμα του νερού, που ξέρουμε. Δεν διαφέρει καθόλου από τα συνηθισμένα νερά! Οι μεγάλοι αρχίζουμε τις συζητήσεις και δεν καταλήγουμε πουθενά.

Δίπλα μας υπάρχουν και μερικοί ξένοι που, όπως φαίνεται, έχουν την ίδια απορία με μας. Ρωτούμε και εκείνους και κάποιος αποφαινεται ότι ο βυθός της λίμνης είναι εκείνος που επηρεάζει το χρώμα του νερού, ενώ κάποιος άλλος λέει ότι μάλλον ο ουρανός με το χρώμα του επηρεάζει το χρώμα των νερών της λίμνης. Κάτι παρόμοιο που συμβαίνει και στη θάλασσα, αλλά θα έπρεπε να είναι γαλάζιο το χρώμα των νερών! Ένας τρίτος αποφαινεται ότι μάλλον στη λίμνη κατεβαίνουν πολλά ποτάμια, που κουβαλούν ξένες ύλες γι' αυτό τα νερά φαίνονται καφετιά. Πράγμα όμως που μάλλον δεν συμβαίνει, γιατί δεν υπάρχουν ποταμοί που χύνονται στη λίμνη. Ένας άλλος λέει ότι το κλειστό περιβάλλον της λίμνης με την οροσειρά, που τη στεφανώνει, πιθανόν να επηρεάζει το χρώμα των νερών της. Ίσως ο συνδυασμός όλων αυτών να επηρεάζει το χρώμα των νερών της λίμνης. Γεγονός είναι ότι η απορία μας δε λύθηκε πλήρως!

Επιστρέφουμε στο αυτοκίνητο, όπου συναντούμε τις γυναίκες με την Ελένη και το Ταρζανάκι μέσα στο πορτ-μπεμπέ να είναι αναστατωμένο. Προφανώς έχει κοιμηθεί αρκετές ώρες και τώρα ήρθε η ώρα για φαγητό. Παίρνουμε τα απαραίτητα πράγματα και τραβάμε για τη ρεσεψιόν του ξενοδοχείου. Τους καλησπερίζουμε και τους ζητούμε κάποιες πληροφορίες για τη λίμνη και τους ρωτούμε, αν μπορούν να μας ετοιμάσουν κάτι για να γευματίσουμε. Μια ευπαρουσίαστη μελαπή κοπέλα με το χαμόγελο στα χείλη αποκρίνεται ότι μπορούν να μας ετοιμάσουν ό,τι επιθυμούμε. Το σπεσιαλιτέ, μας λέει, της περιοχής είναι τα ψάρια της λίμνης, που είναι πεντανόστιμα, άπαχα και έχουν χρώμα λευκό! Κάνουμε μια μικρή σύσκεψη μεταξύ μας και, επειδή η ώρα για μεσημέρι είναι προχωρημένη και είμαστε θεονήστικοι, αποφασίζουμε οι μεγάλοι να δοκιμάσουμε τα ψάρια της λίμνης, ενώ τα παιδιά να φάνε μοσχαρίσιες μπριζόλες, που αφθονούν στην Αιθιοπία.

Η Ευαγγελία όμως έχει τις φροντίδες για το Ταρζανάκι. Παίρνει τις τσάντες με τα φαγητά του μωρού και ζητάει από την κοπέλα της ρεσεψιόν, αν μπορεί να τα τοποθετήσει σε κάποιο ψυγείο. Η μελαπή κοπέλα αμέσως προθυμοποιείται να εξυπηρετήσει τη γυναίκα μου και της υποδεικνύει την κουζίνα του ξενοδοχείου, όπου υπάρχουν μεγάλα ψυγεία. Η γυναίκα μου τοποθετεί τα τάπερ σ' ένα ψυγείο και παίρνοντας μόνο ένα, όπου έχει την απογευματινή

κρέμα, κάθεται σ' ένα τραπέζι και ταΐζει το Ταρζανάκι. Εκείνο τρώει λαίμαργα την κρέμα του, ενώ όλοι το κοιτάζουμε περίεργα. Ο Σάββας λέει ότι το Ταρζανάκι άλλαξε περιβάλλον και αμέσως άνοιξε η όρεξή του. Τα παιδιά γελούν και βλέποντας το μωρό να τρώει ζηλεύουν και ρωτούν εμείς πότε θα φάμε!

Θέλουν όμως να κάνουν και μπάνιο στη λίμνη. Δε το ρωτήσαμε αυτό, που είναι το βασικότερο! Ξαναμιλάμε στην κοπέλα, αν μπορούμε να κάνουμε μπάνιο στη λίμνη και πόσο μπορεί κανείς να απομακρυνθεί από την παραλία. Μήπως η λίμνη έχει ρουφήχτες ή μεγάλα και επικίνδυνα ψάρια ή κροκοδείλους; Η απάντηση είναι ότι άνετα μπορεί κανείς να κάνει μπάνιο κοντά την παραλία, αλλά δεν το συνηθίζουν οι επισκέπτες εξαιτίας του χρώματος των νερών της λίμνης. Σχεδόν όλοι περιφέρονται κατά μήκος της παραλίας και παρακολουθούν το φανταστικό τοπίο με την ποικιλία των δέντρων και των πουλιών. Άλλοι απομακρύνονται λίγο από το ξενοδοχείο για να συναντήσουν τους μεγάλους πιθήκους, που κατεβαίνουν με την ακολουθία τους από τα ψηλότερα να σβήσουν τη δίψα τους στα νερά της λίμνης. Ενώ κάποιοι άλλοι τραβούν απέναντι από το ξενοδοχείο και περνώντας το δρόμο παρακολουθούν τα πολύχρωμα πουλιά του Εθνικού Πάρκου πάνω στα δέντρα και ιδιαίτερα τους παπαγάλους, που σφυρίζουν τόσο δυνατά που σε ξεκουφαίνουν!

Εικόνα 29. Η παραλία της λίμνης Langanos

Αμέσως ο Γιώργος και ο Δημήτρης ζητούν από τις μάνες τους τα μαγιώ να τα φορέσουν και να πάνε για μπάνιο. Ο Σάββας όμως τους δίνει αυστηρές οδηγίες. Να είναι κοντά στην παραλία και να μην απομακρυνθούν. Απλά να παίζουν με τα νερά και να κάνουν πύργους και άλλα παιγνίδια στην αμμουδιά. Εκείνα όμως είναι ατίθασα και αντιμιλούν ότι θα κάνουν το δικό τους. Η αντίδραση είναι φυσικό αποτέλεσμα στους περιορισμούς που τους επιβάλλουμε. Κατά βάθος γνωρίζουμε ότι δεν μπορούν να απομακρυνθούν, γιατί ακούγοντας ότι πιθανόν να υπάρχουν μεγάλα και επικίνδυνα ψάρια ή κροκοδείλοι, αρχίζουν να σκέπτονται ότι το κολύμπι στη λίμνη με το καφετί χρώμα θα είναι επικίνδυνο. Παρόλα αυτά όμως παίρνουν τα μαγιώ τους και μπαίνοντας στις διπλανές τουαλέτες τα φορούν και κατευθύνονται γρήγορα στην πλούσια αμμουδιά.

Από πίσω ακολουθούν οι μάνες τους, καθώς το μητρικό φίλτρο δεν είναι δυνατό να αφήσει μονα τους τα παιδιά. Η Μαρίκα τραβάει μπροστά και μετά από λίγο, αφού το Ταρζανάκι τελείωσε την κρέμα, ακολουθεί η Ευαγγελία με την Ελένη κρατώντας από τα δυο «αφτιά» το πορτ-μπεμπέ με το Ταρζανάκι. Κοντά σ' αυτούς ακολουθούμε και εμείς οι μεγάλοι. Πλησιάζουμε την αμμουδιά και καθόμαστε πάνω στην άμμο. Είναι ζεστή, χαλαρή και πολύ ανακουφιστική. Η ώρα είναι αργά το απόγευμα, αλλά η ζέστη είναι αρκετή και καλή. Η γυναίκα μου βγάζει το Ταρζανάκι από το κλουβί του, το ξεντύνει και με το βρακάκι του το

τοποθετεί πάνω στη ζεστή άμμο να μπουσουλίσει. Εκείνο κάθεται πάνω στη γκρίζα ζεστή άμμο και με τα χεράκια του τη χαϊδεύει σα να θέλει να παίξει. Τα παιδιά έρχονται κοντά του και ζητούν να το πάρουν μαζί τους στα νερά της λίμνης. Εκείνο απλώνει τα χεράκια του και χωρίς να καταλαβαίνει επιθυμεί να τους ακολουθήσει. Εμείς γελάμε μαζί του και διώχνοντας τους μεγάλους μακριά τους λέμε να το αφήσουν ήσυχο να παίξει στην αμμουδιά.

Πράγματι ο Γιώργος με το Δημήτρη τρέχουν στα νερά της λίμνης, αλλά καθώς βλέπουν τα καφετιά νερά της, δεν θέλουν να μπουκιά. Στο μυαλό τους στριφογυρίζει η ιδέα ότι τα νερά είναι καφετιά εξαιτίας κάποιων ακάθαρτων και βρώμικων υλών, που έχουν διεισδύσει μέσα της. Νωρίτερα άκουσαν και από το στόμα της ωραίας κοπέλας στη ρεσεψιόν ότι δεν πρέπει να απομακρύνεται κανείς από την παραλία και να κολυμπάει στα βαθιά της λίμνης. Και αυτό τους δημιούργησε ψυχολογικά και συνειρμικά ένα αποκρουστικό αίσθημα προς τη λίμνη. Κάποια στιγμή ο Δημήτρης έρχεται κοντά μου και μου ζητάει να ξεντυθώ και εγώ και να κολυμπήσω μαζί τους. Η απάντησή μου είναι αρνητική. Τους λέω ότι πρέπει να σεβαστούμε τα λόγια της κοπέλας στη ρεσεψιόν και να ακολουθήσουμε πιστά τις οδηγίες της. Παρόλα αυτά εκείνοι πλησιάζουν τα νερά της λίμνης και μπαίνουν λίγα μέτρα μέσα. Γρήγορα όμως βγαίνουν έξω και κάθονται στην αμμουδιά. Σκέπτονται ότι σήμερα η μέρα θα πάει χαμένη και ότι δε θα μπορέσουν να απολαύσουν το κολύμπι. Κάτι που πολύ επιθυμούν!

Εικόνα 30. Η λίμνη Langano με τα πουλιά

Καθόμαστε για λίγο στην αμμουδιά και κάποτε θέλουμε να κάνουμε μια βόλτα στη γύρω περιοχή για να απολαύσουμε το περιβάλλον της περιοχής με τα κόκκινα πλατύφυλλα δέντρα, τα παράξενα πουλιά με τα σφυρίγματά τους και τους πιθήκους του βουνού, που βρίσκονται σε απόσταση αναπνοής. Η ώρα πλησιάζει πέντε το απόγευμα και αρχίζουμε όλοι να νιώθουμε τα στομάχια μας να διαμαρτύρονται. Πολύ προχωρημένη ώρα για μεσημέρι! Ξαφνικά, ενώ είμαστε έτοιμοι για έναν περίπατο πάνω στην παραλία, έρχεται η κοπέλα από τη ρεσεψιόν και μας ανακοινώνει ότι το τραπέζι με τις παραγγελίες είναι έτοιμο και μας περιμένει. Λέει ακόμη ότι τα ψάρια τρώγονται ζεστά και πρέπει να τα φάμε αμέσως για να τα απολαύσουμε, γιατί, αν κρυώσουν, θα χάσουν ένα μεγάλο μέρος από τη νοστιμιά τους!

Επιστρέφουμε στο εστιατόριο του ξενοδοχείου και αντικρίζουμε ένα μεγάλο καλοστρωμένο τραπέζι. Και τι δεν υπάρχει πάνω! Όλα τα καλούδια της περιοχής και της χώρας. Πέντε μερίδες φιλέτο από τα ψάρια της λίμνης σε πέντε μεγάλα ρηκά πιάτα και τρεις μοσοχομισμένες μπριζόλες σε άλλα τρία επίσης μεγάλα πιάτα. Στη μέση του τραπέζιού υπάρχουν δυο μεγάλες πιατέλες με σαλάτες από χόρτα και αγγουροντομάτες. Δίπλα τους άλλες δυο μικρότερες με ρώσικη σαλάτα, που πολύ συνηθίζεται τελευταία στην Αιθιοπία, όπως λένε οι ντόπιοι! Και ανάμεσά τους μικρά πιατάκια με διάφορα τυριά, τρία καλαθάκια με μικρά ψωμάκια, δυο μπουκάλια λευκό ιταλικό κρασί και μερικά αναψυκτικά από κόκα-κόλα, πορτοκαλάδες και σόδες. Ο Διονύσης με το αυθόρμητο χιούμορ κοιτάζει το

Ταρζανάκι και απευθυνόμενος στο γκαρσόνι, που στέκεται δίπλα μας, του λέει ότι ξέχασε να φέρει και μια άλλη μερίδα για το Ταρζανάκι. Όλοι γελάμε, όταν καταλαβαίνουμε, τι του λέγει στα αιθιοπικά. Το μελαψό αγοράκι γελάει και τα λαμπερά του δόντια φεγγοβολούν γύρω από το προσωπάκι του. Προθυμοποιείται αμέσως να φέρει κάτι και για το μωρό μας και απαντάει στο Διονύση στα αγγλικά. «Πείτε μας, τι τρώει και εμείς είμαστε πρόθυμοι να το ετοιμάσουμε». Αμέσως κάνω τη μετάφραση στην Ευαγγελία και εκείνη σε επήκοον όλων λέγει ότι το Ταρζανάκι έφαγε το δικό του φαγητό, που το φέραμε από την Αντίς Αμπέμπα.

Αρχίζουμε να τρώμε και νιώθουμε μεγάλη ευχαρίστηση με τα νοστιμότητα ψάρια της λίμνης. Τόσο που τα παιδιά μας τρώγοντας τις δικές τους μπριζόλες, ζηλεύουν ακούγοντας τα τόσα κολακευτικά λόγια για τα ψάρια και επιθυμούν να τα δοκιμάσουν. Πράγματι οι μανάδες τους δίνουν από ένα κομμάτι φιλέτου, αλλά εκείνα δοκιμάζουν και αμέσως σουφρώνουν το πρόσωπό τους λέγοντας ότι οι μπριζόλες είναι πολύ καλύτερες. Ρωτούμε το γκαρσόνι πώς τα λένε τα ψάρια και παίρνουμε την απάντηση ότι τα λένε «τελάπιες». Κοιτάζω προσεκτικά τα ψάρια και το λευκό τους χρώμα φέρνουν στο μυαλό μου το δικό μας γουλιανό, που υπάρχει στη λίμνη της Καστοριάς και σήμερα στα 2015 αφθονεί στην στενόμακρη τεχνική λίμνη του Αλιάκμονα κοντά στην περιοχή μας.

Συζητώντας για το είδος του ψαριού ο Σάββας θυμήθηκε τους φίλους μας Χρήστο και Γιώργο, που είναι συνέταιροι και ιδιοκτήτες του εργαστηρίου περιελίξεων στην Αντίς Αμπέμπα πίσω από την Κόκκινη Πλατεία. Οι δυο φίλοι μας εκτός από το κατάστημα των περιελίξεων ασχολούνται και με άλλες προσοδοφόρες εργασίες. Έχουν μια μικρή βάση στην πόλη ARBA MINCH, που βρίσκεται αρκετά χιλιόμετρα παρακάτω μεταξύ των δυο λιμνών της ΑΒΑΥΑ και CHAMO. Στη βάση αυτή υπάρχει ντόπιο εργατικό προσωπικό, που εργάζεται για λογαριασμό τους ψαρεύοντας πολλά και μεγάλα ψάρια. Τα ψάρια αυτά τα μεταφέρουν στην Αντίς Αμπέμπα με δικά τους αυτοκίνητα και τα μοσχοπωλούν στα μεγάλα σούπερ μάρκετ της πόλης.

Πολλές φορές τα απογεύματα ο Σάββας και εγώ πηγαίνουμε στο εργαστήρι των φίλων και πίνοντας καφέ ο Χρήστος μας λέγει ότι πολύ τακτικά κατεβαίνουν στις λίμνες, συντονίζουν το εργατικό δυναμικό των ψαράδων και λογαριάζονται μεταξύ τους. Μας περιγράφει το είδος του ψαριού, που ψαρεύουν, το χρώμα του, το μέγεθος και αμέσως αντιλαμβάνομαι ότι ομοιάζει με το δικό μας γουλιανό. Η διαφορά είναι στο μέγεθος. Η τελάπια, όπως λέει ο Χρήστος, φτάνει ως τα έξι, το πολύ δέκα κιλά, ενώ ο δικός μας γουλιανός ξεπερνάει και τα εκατό κιλά και αρκετές φορές ακούμε ότι αιχμαλωτίστηκε στα δίχτυα των ψαράδων γουλιανός διακοσίων κιλών!

Μετά το πλούσιο γεύμα και αφού ήπιαμε το γευστικό λευκό ιταλικό κρασί και καταβροχθίσαμε και τη «ματσεντόνια», που μας πρόσφεραν απροειδοποίητα, σηκώνομαστε από το τραπέζι και θέλουμε να κάνουμε μια βόλτα περπατώντας πάνω στην παραλία της λίμνης. Ο ήλιος πάει να βασιλέψει και βρίσκεται πάνω από τις βουνοκορφές του βουνού. Τούτη την ώρα, ενώ όλα είναι ήρεμα, ήσυχα και ατάραχα, εμείς επιθυμούμε να κινηθούμε πάνω στην παραλία. Να απολαύσουμε τη δύση του ήλιου, να αφουγκραστούμε τα σφυρίγματα των πουλιών πάνω στα πλατύφυλλα δέντρα, να δούμε τις μικρόσωμους πιθήκους, που κρέμονται από τα κλαδιά των δέντρων και παίζουν μεταξύ τους. Να απομακρυνθούμε λίγο από το ξενοδοχείο με την προοπτική να πετύχουμε κάποιο κοπάδι από τους μεγάλους πιθήκους της περιοχής, που κατεβαίνουν από τα ψηλότερα του βουνού για να δροσιστούν στην καφετιά λίμνη.

Ξεκινούμε από το ξενοδοχείο όλοι μαζί και πιάνοντας την παραλία της λίμνης περπατάμε πάνω σ' ένα μικρό δρομάκι, που οδηγεί σε μικρό κολπίσκο της λίμνης. Οι γυναίκες μας κρατώντας το πορτ-μπεμπέ με το Ταρζανάκι, που κοιμάται ήσυχα, κάπου κουράζονται, προφανώς από το πολύ φαγητό, και δεν θέλουν να συνεχίσουν. Την αράζουν κάτω από ένα από τα πλατύφυλλα δέντρα και αγναντεύουν τα καφετιά νερά της λίμνης και τον κατακόκκινο ήλιο, που πάει να βασιλέψει. Οι τρεις μεγάλοι με τα δυο αγόρια προχωρούμε πιο πέρα και πάνω στη στροφή του κολπίσκου αντικρίζουμε ένα κοπάδι από μικρούς και μεγάλους πιθήκους να έχουν τις μουσούδες τους μέσα στα νερά της λίμνης και να ρουφούν λαίμαργα τα νερά της. Ο Διονύσης, που προπορεύεται, κάνει νόημα να ηρεμήσουμε, να καθίσουμε κάτω χωρίς να μας αντιληφτούν οι πίθηκοι και να παρακολουθήσουμε τις κινήσεις τους. Βρισκόμαστε πολύ κοντά τους, γύρω στα είκοσι με τριάντα μέτρα, και η παραμικρή κίνησή μας θα τους αναστατώσει. Και τότε ο αρχηγός τους θα σημάνει συναγερμό και θα εξαφανιστούν όλοι μέσα στο δάσος ή θα ανεβούν πάνω στα βράχια, που είναι πίσω από τα μεγάλα δέντρα και θα μας κοιτάζουν περίεργα!

Πράγματι γρήγορα μας αντιλαμβάνονται και ξαφνικά ένας μεγάλος πίθηκος, που προφανώς είναι ο αρχηγός του κοπαδιού, βγάζει μια δυνατή κραυγή και όλοι οι πίθηκοι σηκώνουν τις

μουσούδες από τα νερά και κάνουν πίσω. Η εικόνα είναι φανταστική! Η σκηνή και το θέαμα συναρπαστικά! Δεν την έχουμε ξανασυναντήσει! Όλοι κοιτάζουμε παράξενα το κοπάδι των πιθήκων και απορούμε καθώς αντικρίζουμε τα μικρά μαϊμουδάκια, άλλα να πηδούν γρήγορα στις ράχες των μανάδων τους, άλλα να κρέμονται από το λαιμό τους και άλλα να γαντζώνονται κάτω από την κοιλιά τους. Τα μικράκια πάνω στις ράχες μας κοιτάζουν περιεργά, καθώς οι μανάδες τους υποχωρούν με τάξη, ενώ οι μεγάλοι πίθηκοι αναχωρούν τελευταίοι, κουνώντας επιδεικτικά τον κόκκινο πισινό τους!

Τα παιδιά γυρίζουν τρέχοντας προς τα πίσω για να αναγγείλλουν στις μάνες τους το παράξενο θέαμα με τους πιθήκους. Αλλά, ενώ εκείνα τους διηγούνται το ωραίο θέαμα με τους πιθήκους, εκείνες τους προτρέπουν να κοιτάξουν στην ψηλότερη κορυφή του μεγάλου δέντρου για να δουν μια τεράστια φωλιά. Μέσα στη φωλιά υπάρχουν δυο μεγάλα πουλιά με ψηλά πόδια, σαν τους δικούς μας πελαργούς. Τα παιδιά σηκώνουν προς τα πάνω το κεφάλι τους και ανάμεσα από τα πλατύφυλλα κλαδιά βλέπουν όχι μόνο το ζευγάρι των πουλιών, αλλά και τα μικρά τους, που διακρίνονται κάτω από τις φτερούγες τους. Μένουν και οι δυο σαστισμένοι για δεύτερη φορά με αυτό που αντικρίζουν. Θέλουν να ανεβούν στο δέντρο, αλλά ο κορμός του είναι τεράστιος. Δεν μπορούν ούτε να τον αγκαλιάσουν!

Με τη δική μας επιστροφή ο Γιώργος και ο Δημήτρης ξαφνιασμένοι και από το δεύτερο θέαμα των πουλιών, τρέχουν κοντά μας και μας προτρέπουν να κοιτάξουμε πάνω στο δέντρο την τεράστια φωλιά των πουλιών. Ο Σάββας σαν έμπειρος δάσκαλος αναλαμβάνει να εξηγήσει στα παιδιά και κοντά σ' αυτά και μας, ότι τα πουλιά, μικρά και μεγάλα, κάνουν ό,τι κάνουν και οι άνθρωποι. Ζευγαρώνουν για να αποκτήσουν απογόνους, για να διαιωνίσουν το είδος τους. Αυτός είναι ο προορισμός όλων των ζωντανών οργανισμών πάνω στη γη. Τα παιδιά όμως λίγο τα καταλαβαίνουν αυτά, που τους λέει ο Σάββας, και ζητούν επίμονα να ανεβούν πάνω στο δέντρο και να αρπάξουν τα μικρά πουλάκια. Αυτή είναι μια κακή συνήθεια όλων των μικρών παιδιών, που θέλουν να κρατούν ως λάφυρο τα μικρά πουλάκια, όταν βρούν κάποια φωλιά είτε σε θάμνους, είτε σε μεγάλα δέντρα. Ο Σάββας προσπαθεί να τους δώσει να καταλάβουν ότι δεν πρέπει να αιχμαλωτίζουμε τα πουλάκια, φέρνοντας κάποια παραδείγματα από τη ζωή των ανθρώπων. Τα παιδιά μας όμως επιμένουν, χωρίς να δίνουν σημασία στα λεγόμενα του Σάββα!

Ο Δημήτρης έρχεται κοντά μου και παρακαλώντας, με προτρέπει να τον βοηθήσω να ανεβεί στο δέντρο. Γελάω μαζί του και του λέω ότι ο δάσκαλος είπε να αγαπάμε τα πουλάκια, όπως και τους ανθρώπους. Το παιδί όμως δεν καταλαβαίνει και μου απαντάει ότι στο χωριό μας όλα τα ξαδέρφια του πιάνουν τα μικρά πουλάκια από τις φωλιές και παίζουν μαζί τους. Προσπαθώ να του δώσω να καταλάβει ότι αυτό είναι μια πολύ κακή πράξη, αλλά το παιδί δεν καταλαβαίνει! Για να τον καθησυχάσω του δίνω την υπόσχεση ότι αύριο το πρωί θα έχουμε όλο το χρόνο μπροστά μας και θα κάνουμε ό,τι πρέπει για τα πουλιά στη φωλιά. Κάπως έτσι ησύχασε και ηρέμησε πιστεύοντας ότι αύριο θα εκτελούσα την επιθυμία του!

Ο ήλιος σιγά-σιγά πάει να βασιλέψει. Ο κατακόκκινος δίσκος του άρχισε να κρύβεται πίσω από τις ψηλές κορυφές του βουνού και όλοι παρατηρούμε το φανταστικό ηλιοβασίλεμα πάνω από τη λίμνη με τα καφετιά νερά. Ο ορίζοντας γύρω από τον ήλιο είναι πορφυρένιος με πολλά χρώματα, ενώ τα νερά της λίμνης αντιφεγγίζουν τα χρώματα του ουρανού. Λίγα μέτρα πιο πέρα βρίσκονται μερικοί ξένοι, που και εκείνοι παρακολουθούν το συναρπαστικό ηλιοβασίλεμα. Μαζί τους υπάρχουν και δυο μικρά παιδιά, ένα αγοράκι και ένα κοριτσάκι. Παρακολουθούν το ηλιοβασίλεμα και ακούγονται να μιλούν στα αγγλικά με πολύ ενθουσιαστικά λόγια για τα χρώματα που παίρνει ο ήλιος κατά την ώρα που πάει να βασιλέψει! Τότε θυμήθηκα τον Κώστα Κρυστάλλη, τον ποιητή «του χωριού και της στάνης» και άρχισα να απαγγέλλω φωναχτά τους στίχους του ποιήματος, που περιγράφει το ηλιοβασίλεμα καλοτυχίζοντας τους συγχωριανούς του με τούτα τα λόγια: «Πίσω από τις μακρινές κορφές ο ήλιος βασιλεύει και τ' ουρανού τα χρώματα χίλιες βαφές αλλάζουν, πράσινες, κόκκινες, ξανθιές, ολόχρυσες, γαλάζιες και ανάμεσά τους σκάει λαμπρός-λαμπρός ο Αποσπερίτης. Καλότυχοί μου χωριανοί, ζηλεύω τη ζωή σας, την απλοϊκή σας τη ζωή πόχει περισσιες χάρες. Μα πλιο πολύ το μαγικό ζηλεύω γυρισμό σας, όντας η μέρα σώνεται και βασιλεύει ο ήλιος»!

Όλοι στην παρέα χαμογελάνε ακούοντας τους ωραίους στίχους του ποιητή μας και γεμάτοι θαυμασμό και αγαλλίαση με το φανταστικό ηλιοβασίλεμα γυρίζουμε σιγά-σιγά πίσω στο χώρο του ξενοδοχείου. Περπατώντας πάνω στη ζεστή αμμουδιά γυρίζουμε τα μάτια μας προς τη μεριά του βουνού, που έχει βασιλεύει ο ήλιος και παρακολουθούμε τις τελευταίες αναλαμπές του ουρανού με τα χρώματα, που σιγά-σιγά αρχίζουν να ξεθωριάζουν. Η λίμνη ακόμη φωτίζεται από τον κατακόκκινο ουρανό, ενώ στα νερά της καθρεπτίζονται όλα τα χρώματα του ορίζοντα.

Γυρίζουμε στο ξενοδοχείο και ετοιμάζουμε τα τρία δωμάτια, που κρατήσαμε από το απόγευμα με την αφιξή μας. Ο Διονύσης με το Σάββα κράτησαν ένα δίκλινο δωμάτιο, ενώ τα υπόλοιπα μέλη της οικογένειας του Σάββα κράτησαν ένα τρίκλινο, καθώς το ίδιο έκανα και εγώ για την οικογένειά μου. Οι γυναίκες ετοιμάζουν τα κρεβάτια, κλείνουν τα παράθυρα με τις δικτυωτές σίτες για να προφυλαχτούμε από τα ενοχλητικά κουνούπια και επιβλέπουν με σχολαστικότητα την ασφάλεια στις πόρτες των δωματίων.

Μετά την ετοιμασία των δωματίων αποφασίζουμε να κάνουμε μια ακόμη βραδινή βόλτα γύρω στη λίμνη. Να αγναντέψουμε με το πρώτο μισοσκόταδο τα ήρεμα νερά της και το φανταστικό περιβάλλον της περιοχής. Και αργότερα να γυρίσουμε στο ξενοδοχείο, να τσιμπήσουμε κάτι από τα κουλουράκια και τις πίτες, που είχαμε μαζί μας και να πλαγιάσουμε για να ξεκουραστούμε. Η Ευαγγελία όμως εκτός από την περιποίηση και την ετοιμασία του δωματίου έχει και άλλες φροντίδες με το Ταρζανάκι. Πρέπει να το ταΐσει τα βραδινά φαγητά του, να το καθαρίσει, να το αλλάξει και να το ετοιμάσει για ύπνο. Γι' αυτό πηγαίνει στα ψυγεία του εστιατορίου του ξενοδοχείου. Παίρνει τα απαραίτητα και ετοιμάζει το βραδινό γαλατάκι και την κρέμα των φρούτων του. Έχει βοηθούς το Δημήτρη και το Γιώργο, που κρατάει το Ταρζανάκι στην αγκαλιά του.

Στο μεταξύ οι άλλοι της παρέας ετοιμαζόμαστε για τη βραδινή βόλτα. Ο Δημήτρης, μόλις ακούει ότι πρόκειται να πάμε βραδινή βόλτα, φοβήθηκε μήπως παραμείνει στο δωμάτιο με τη μαμά του για να την βοηθάει στις δουλιές με το μωρό. Εξανίσταται για λίγο, γιατί δεν μπορεί να αποχωριστεί από την παρέα. Είναι ατίθασο παιδί, νευρικό και δεν υπακούει στις οδηγίες μας. Του αρέσουν πολύ τα παιχνίδια και η παρέα ακόμη και με τους μεγάλους. Η μαμά του τον παρακαλεί να παραμείνει μαζί της να τη βοηθήσει σε ό,τι χρειαστεί για τον αδερφό του. Και όμως την αφήνει μόνη και έρχεται κοντά μας. Τότε η Μαρίκα με την Ελένη προθυμποιούνται να καθίσουν να τη βοηθήσουν να ετοιμάσει το μωρό και μετά βγαίνουν στη βραδινή βόλτα.

Ξεκινήσαμε οι μεγάλοι με τα δυο αγόρια και περνώντας κάτω από τα πλατύφυλλα δέντρα του ξενοδοχείου πιάσαμε την κατωφερική αμμουδιά δίπλα στη λίμνη. Θέλουμε να περπατήσουμε κατά μήκος της παραλίας και να αγναντέψουμε τον παφλασμό των νερών της λίμνης και, αν είναι δυνατό, να ακούσουμε τις κραυγές κάποιου κοπαδιού από τους πιθήκους ή οτιδήποτε άλλο παρουσιαζόταν μπροστά μας. Τα φώτα όμως στην παραλία είναι ανύπαρκτα και όσα υπάρχουν γύρω από την αυλή του ξενοδοχείου είναι χαμηλής έντασης. Ρωτώντας κάποιον άνθρωπο του ξενοδοχείου για την κατάσταση των φωτών παίρνουμε την απάντηση ότι επίτηδες είναι έτσι καμωμένα. Αναρωτηθήκαμε όλοι μας γιατί άραγε να είναι έτσι. Την απάντηση την πήραμε λίγο αργότερα με την επιστροφή μας στο ξενοδοχείο!

Καθίσαμε στη σκοτεινή παραλία αρκετή ώρα, ώσπου κάποια στιγμή κατέφθασαν και η Μαρίκα με την Ελένη. Η Ευαγγελία παρέμεινε στο δωμάτιο με το Ταρζανάκι, που κατάκοπο από την ασυνήθιστη ταλαιπωρία το έριξε στον ύπνο, αφού έφαγε το βραδινό του φαγάκι. Είπαμε πολλές ιστορίες και ο καθένας διηγόταν και κάτι προσωπικό από τη ζωή του κυρίως με τις βραδυνές περιπέτειες στην πατρίδα μας. Ο Διονύσης είχε πολλή όρεξη να διηγείται τις παιδικές του αναμνήσεις από το νησί της καταγωγής του. Μιλούσε για τα «κατορθώματά» των φίλων του και του ίδιου, όταν ήταν μικροί και έπαιζαν δίπλα στη θάλασσα. Περισσότερο όταν γίνανε έφηβοι και φεύγανε κρυφά από τους γονείς τους για να πάνε στη θάλασσα για κάποια βόλτα στην παραλία και καμιά φορά για κάποιο βραδινό μπάνιο.

Ο Σάββας και εγώ δεν είχαμε τέτοιες θαλασσινές εμπειρίες. Οι δικές μας εμπειρίες ήταν από τις αγροτικές εργασίες, που είχαμε στα χωράφια με τα ζώα και τα γεωργικά εργαλεία. Πώς εργαζόμασταν μέχρι αργά που νύχτωνε, πώς κοιμόμασταν το καλοκαίρι στα χωράφια κάτω από τον έναστρο ουρανό έχοντας δίπλα μας τα ζώα. Τα άλογα, που όλη τη νύχτα βοσκούσαν στα διπλανά λειβάδια, τα βόδια με τις αγελάδες, που ήταν δεμένα δίπλα μας και έτρωγαν φρέσκο χορτάρι από τα κτήματά μας και καμιά φορά τα μικρά προβατάκια που κάθονταν δίπλα στα μεγάλα ζώα. Τότε εμείς τα παιδιά, ώσπου να μας πάρει ο ύπνος μετρούσαμε τα αστέρια του ουρανού, ενώ από τα γειτονικά χωράφια ακούγονταν τα γαυγίσματα των σκυλιών. Ήταν χαρούμενες και ευτυχισμένες νύχτες!

Τα παιδιά άκουγαν με πολλή προσοχή τις διηγήσεις των μεγάλων. Κάποτε πήρα το λόγο και τους διηγήθηκα κοντά στις αγροτικές ασχολίες μας και μια θαλασσινή μου περιπέτεια στο Ηράκλειο της Κρήτης.

Ήταν στα τέλη Μαΐου του 1964. Τότε ως τελειόφοιτοι της Σχολής μου στο Πανεπιστήμιο κάναμε την καθιερωμένη δωδεκαήμερη εκπαιδευτική εκδρομή στην Αθήνα και την Κρήτη με μια ομάδα πέντε καθηγητών μας. Καθ'οδόν επισκεφτήκαμε τις Θερμοπύλες, όπου ο

καθηγητής της ιστορίας Μιχάλης Σακελλαρίου μας έκανε ξενάγηση με πολλές λεπτομέρειες για τη μάχη των Θερμοπουλών του 480 π.Χ. Το βράδυ φτάσαμε στην Αθήνα και μείναμε σ' ένα ξενοδοχείο στην Κηφισιά. Την άλλη μέρα, 22 Μαΐου, επισκεφτήκαμε την Ακρόπολη και την επόμενη το Αρχαιολογικό Μουσείο. Στη συνέχεια, την άλλη μέρα επισκεφτήκαμε την Αίγινα, όπου ξεναγηθήκαμε στον αρχαϊκό ναό της Αφαίας Αθηνάς από τους καθηγητές Γιώργο Μπακαλάκη και Μανόλη Ανδρόνικο. Το βράδυ της ίδιας μέρας με το καράβι «Καραϊσκάκης» αναχωρήσαμε για το πανέμορφο νησί της Κρήτης.

Αποβιβαστήκαμε στα Χανιά με βασικό λόγο πρώτα να προσκυνήσουμε στο Ακρωτήρι τους τάφους του Εθνάρχη Ελευθερίου Βενιζέλου και του γιου του Σοφοκλή και από εκεί οδικώς να περιτρέξουμε όλη την Κρήτη μέχρι τον Άγιο Νικόλαο και το Ζάκρο στο ανατολικό άκρο. Ένα βράδυ, λοιπόν, στο Ηράκλειο μετά από ένα ξέφρενο γλέντι σε κέντρο της πόλης, αντί να πάμε στο ξενοδοχείο για ύπνο, τραβήξαμε αγόρια και κορίτσια στην παραλία, που ήταν λίγο παρακάτω από το ξενοδοχείο μας. Χωρίς μαγιώ και χωρίς πολλή ντροπή σχεδόν όλα τα αγόρια ξεντυθήκαμε μπροστά στα κορίτσια και μπήκαμε στη θάλασσα. Οι κοπέλες συμφοιτήτριες δεν τόλμησαν να ξεντυθούν και να μας ακολουθήσουν στο νυκτερινό κολύμπι! Ήταν ακόμη τα πράγματα αρκετά συμμαζεμένα! Οι περισσότεροι δεν ξέραμε καλό μπάνιο και εξαιτίας της κρασοκατάνυξης, που είχε προηγηθεί, υπήρχε ο φόβος να έχουμε και κάποιο ατύχημα. Ευτυχώς όλα πήγαν καλά και γύρω στις τρεις η ώρα τα χαράματα πήγαμε για ύπνο στο ξενοδοχείο μας «Αρκάδι», που ήταν δίπλα στη Χανιόπορτα.

Η διήγηση του περιστατικού έκανε μεγάλη εντύπωση στη Μαρίκα, που γελώντας μου λέει, αν αυτά τα γνωρίζει η κυρία Ευαγγελία!

Τελειώνοντας τη συζήτηση με τις παλιές νυκτερινές μας περιπέτειες γύρω στις δέκα το βράδυ γυρίσαμε στα δωμάτια για να ξεκουραστούμε. Μπαίνοντας στην αυλή του ξενοδοχείου συναντούμε έναν ζαμπάνια (φύλακα) και αμέσως τον ρώτησα στα αγγλικά, γιατί τα φώτα είναι λίγα και χαμηλής έντασης. Η απάντηση ήταν αφοπλιστική! Όλοι οι χώροι των ξενοδοχείων της Αιθιοπίας έχουν κοινή αρχή τα φώτα τους να είναι χαμηλής έντασης. Κάποια μάλιστα έχουν κόκκινα φώτα, που αναβοσβήνουν! Και όποιος επισκέπτεται τα ξενοδοχεία γίνεται δεκτός να παραμείνει και να κοιμηθεί όσο χρόνο επιθυμεί. Εδώ στη LANGANO κάθε μέρα και ιδιαίτερα τα βράδια καταφτάνουν δεκάδες άνθρωποι κάθε είδους. Τα νεαρά ζευγαράκια βέβαια έχουν τον πρώτο και κύριο λόγο και πολλοί κατασκηνώνουν στην παραλία. Αλλά και ηλικιωμένοι και κάποια γεροντάκια επιθυμώντας να θυμηθούν τα νειάτα τους καταφτάνουν εδώ και αναλίσκουν όλη τη νύχτα παρέα με «παρδαλές» γυναίκες, που φέρνουν μαζί τους ή κάνουν παρέα με γυναίκες, που διαθέτει το ξενοδοχείο. Δε μίλησα καθόλου, ούτε έκανα τη μετάφραση στους άλλους! Ο Διονύσης χαμηλόφωνα έκανε τη μετάφραση μόνο στο Σάββα, ενώ η Ελένη κάτι είπε στη μαμά της, καθώς βαδίζαμε για τα δωμάτια να πλαγιάσουμε!

Διαβάζοντας φέτος το καλοκαίρι το βιβλίο του Τζίμη Καλογερόπουλου είδα με κάποια περιέργεια να γράφει μερικά πράγματα, που τα άκουγα πολύ συχνά, αλλά λίγο τα πίστευα! Γράφει ότι: «δυστυχώς η πόλη της Αντίς Αμπέμπα ταυτίστηκε με την πορνεία, γιατί ακόμα και σήμερα συμβαίνει το ίδιο, όπως και σε μερικές πόλεις της Άπω Ανατολής. Τα κόκκινα φώτα στα νυκτερινά μπαρ, που αναβοσβήνουν, όπως τα λαμπάκια στα χριστουγεννιάτικα δέντρα, κρύβουν πίσω τους το δράμα χιλιάδων κοριτσιών, που κάνουν το αρχαιότερο επάγγελμα στον κόσμο»!

Πήγαμε στα δωμάτιά μας και ξαπλώσαμε. Λόγω της ολόημερης κόπωσης γρήγορα ο Μορφέας μας πήρε στην αγκαλιά του. Κοιμηθήκαμε πολύ καλά! Σα να είμαστε «διαβασμένοι»! Ακόμη και το Ταρζανάκι κοιμήθηκε πολύ ήρεμα! Δεν ξύπνησε καθόλου κατά τη διάρκεια της νύχτας. Αυτό ανησύχησε τη μαμά του, γιατί συνήθως τα μεσάνυχτα ξυπνούσε και το ξανακοίμιζε ταΐζοντας λίγο γαλατάκι και κάποτε αλλάζοντάς το με καθαρά ρούχα. Προφανώς το κλίμα του περιοχής και η ολόημερη ταλαιπωρία συνετέλεσαν να κοιμηθεί όλη τη νύχτα χωρίς να ξυπνήσει!

Το πρωί οι μεγάλοι ξυπνήσαμε από τα κελαηδήματα και τα σφυρίγματα των πουλιών καθώς και από τις διαπεραστικές κραυγές των μικρών πιθήκων, που χοροπηδώντας πάνω στα κλαδιά των δέντρων έπαιζαν κυνηγώντας ο ένας τον άλλον. Νωρίς βγήκαμε από τα δωμάτιά μας και παρακολουθώντας τα πουλιά και τα μαϊμουδάκια απολαμβάναμε την πρωινή «συναυλία» των πουλιών και γελούσαμε με τα παιγνίδια των μικρών πιθήκων!

Τραβήξαμε προς την κατωφερική παραλία για να κάνουμε τον πρωινό μας περίπατο και να απολαύσουμε τη δροσιά της λίμνης. Πλησιάσαμε σε κάποια αντίσκηνα, που ήταν στημένα στην παραλία, και από περιέργεια αντικρίσαμε κουκουλωμένους ανθρώπους να κοιμούνται μακαρίως, ενώ το πρώτο φως του ήλιου έλουζε τα αντίσκηνά τους. Ύστερα από όσα ακούσαμε από το φύλακα το βράδυ επιστρέφοντας στα δωμάτιά μας, δεν ξαφνιαστήκαμε

καθόλου. Απλά τους προσπεράσαμε και κάνοντας σιγά-σιγά την πρωινή μας βόλτα σε μια απόσταση γύρω στα πεντακόσια μέτρα, ώσπου τελείωνε η παραλία και άρχιζαν τα βράχια του βουνού, απολαύσαμε την αυγουσιτιάτικη δροσιά της λίμνης με τα ήρεμα νερά της. Μόνο κάπου-κάπου ένα μικρό κύμα έσκαζε στην παραλία και πολύ χαμηλά ακουγόταν το πάφλασμά του!

Επιστρέψαμε στο ξενοδοχείο και περιμέναμε να ξυπνήσουν και οι άλλοι της παρέας. Τα παιδιά όμως κοιμούνται του «καλού καιρού»! Το ίδιο κάνουν και οι γυναίκες μας. Δε θελήσαμε να τους ξυπνήσουμε, αλλά κατευθυνθήκαμε στο σαλόνι του ξενοδοχείου και ζητήσαμε να ετοιμάσουν τρεις καφέδες. Το γκαρσόν όμως ζήτησε να περάσουμε στο εστιατόριο για να μας ετοιμάσουν το πρωινό, αλλά εμείς τους είπαμε ότι αργότερα θα πάρουμε το πρωινό μας, αφού ξυπνήσουν και οι άλλοι της παρέας μας.

Πήραμε τον πρωινό μας καφέ και, ενώ η ώρα πλησίαζε οκτώ και μισή, αποφασίσαμε, ώσπου να ξυπνήσουν και οι άλλοι της παρέας μας, να πεταχτούμε στα γρήγορα στην άλλη πλευρά του δρόμου. Να κάνουμε μια πρώτη αναγνώριση του χώρου του Εθνικού Πάρκου και να δούμε από κοντά τις χιλιάδες των πουλιών. Να πλησιάσουμε τις δυο φημισμένες λίμνες, την ABIATA και τη SHALA, όπου στον αναμεταξύ τους χώρο μέσα σ' έναν μεγάλο υδροβιότοπο κουρνιάζουν όλα τα είδη των ενδημικών πουλιών της Αιθιοπίας.

Εικόνα 31. Ο Σάββας, ο Διονύσης και ο Γιώργος στη λίμνη Langanano

Γρήγορα περάσαμε με το αυτοκίνητο το δρόμο που χωρίζει τη LANGANO από τις άλλες δυο λίμνες και ξαφνικά βρεθήκαμε σ' ένα χώρο γεμάτο από κάθε είδος πουλιά. Ήταν μια καταπληκτική εικόνα! Ο χώρος μεταξύ των δύο λιμνών, όπου υπήρχαν και αβαθή νερά, δε χωρούσε από τα εκατομμύρια πουλιά! Μια εκκωφαντική «συναυλία» εκτελούνταν, που δεν ξεχώριζες από ποια πουλιά προερχόταν! Ο υδροβιότοπος ήταν γεμάτος από τα φλαμίγκο, τους ερωδιούς, τα μαριμπού και όλα τα άλλα πουλιά που ζουν μέσα σε τέτοιους χώρους. Οι παράξενες κινήσεις τους με το να βάζουν τα κεφάλια μέσα στα νερά και ξαφνικά να τα σηκώνουν και να ελέγχουν το γύρω χώρο, μας έκανε μεγάλη εντύπωση. Οι ακακίες που υπάρχουν γύρω από τον υδροβιότοπο, είναι κατάφορτες από τα άλλα εξωτικά πουλιά της Αφρικής. Συνήθως είναι οι πολύχρωμοι παπαγάλοι, που σφυρίζουν ασταμάτητα και βγάζουν άναρθρες κραυγές.

Σταθήκαμε αρκετή ώρα και από κάποια απόσταση παρακολουθούσαμε την παράξενη «συναυλία» των πουλιών. Ξαφνικά κάποια στιγμή αντικρίζουμε από μακριά κάποιους ξένους να μας πλησιάζουν. Κρατούν στα χέρια τους φωτογραφικές και κινηματογραφικές μηχανές, μικρούς και μεγάλους τηλεφακούς, κυάλια, τρίποδες, τσάντες και άλλα εργαλεία. Κάτι λένε μεταξύ τους και τους βλέπουμε άλλος να ανεβαίνει σε μια ακακία κρατώντας μαζί του ένα τηλεφακό και μια φωτογραφική μηχανή, άλλος να στήνει έναν τρίποδα και να τοποθετεί την

κινηματογραφική μηχανή και ένας τρίτος να πλησιάζει τα πουλιά και να είναι έτοιμος να τα φωτογραφίσει. Ο τέταρτος που είναι μαζί τους στέκεται σ' ένα μικρό εξόγκωμα του τοπίου και παρακολουθεί τα πουλιά έχοντας κρεμασμένη από το λαιμό του μια φωτογραφική μηχανή. Με την παρακολούθηση των πουλιών παρακολουθούμε συγχρόνως και τους ξένους επιστήμονες ορνιθοσκόπους, που, όπως φαίνεται, κάνουν κάποια επιστημονική εργασία για τις κινήσεις και τις συνήθειες των πουλιών.

Πλησιάζουμε κάποιον, που βρίσκεται δίπλα μας πάνω στο λοφίσκο και θέλουμε να τον ρωτήσουμε τι ακριβώς κάνουν. Ο Διονύσης που ξέρει καλά τα αγγλικά τον ρωτάει με ευγένεια από πού κατάγονται και σε τι αποσκοπεί η εργασία τους. Μας απαντάει ότι εδώ, όπου βρισκόμαστε, είναι το κέντρο του RIFT VALLEY LAKES OF ETHIOPIA, (το ρήγμα της κοιλάδας των λιμνών της Αιθιοπίας). Το ρήγμα είναι πολύ μεγάλο και εκτείνεται από τα βορειοανατολικά εδάφη της Αιθιοπίας, στα σύνορα με το Τζιμπουτί, και φτάνει μέχρι τα νοτιοδυτικά σύνορα της Κένυας στην πολύ μεγάλη στενόμακρη λίμνη TURKANA, που παλιά λεγόταν λίμνη του Ροδόλφου. Η διαμόρφωση του ρήγματος γίνεται περισσότερο αισθητή στο χώρο αυτό από τις μακρόστενες λίμνες ZIWAY, ABIATA, SHALA, LANGANO, AWASSA, ABAYA και CHAMO. Συνεχίζοντας λέει ότι είναι μια αποστολή τεσσάρων επιστημόνων από ένα αγγλικό πανεπιστήμιο και ότι ήρθαν εδώ πριν δέκα μέρες για να μελετήσουν τη ζωή και τις κινήσεις των πουλιών. Παρακολουθούμε με προσοχή τη συζήτηση του Διονύση με τους ξένους και αντιλαμβανόμαστε ότι υπάρχουν επιστήμονες και πανεπιστημιακά ιδρύματα, που ασχολούνται με τη ζωή και τις κινήσεις των πουλιών. Πρωτόφαντα πράγματα αυτά για μας! Να υπάρχουν στο εξωτερικό ειδικοί επιστήμονες και πανεπιστήμια που ασχολούνται με τα πουλιά!

Μετά τη θαυμάσια και εκπληκτική επισκόπηση των πουλιών γυρνώντας προς τη βάση μας σταθήκαμε κάνα τέταρτο της ώρας πάνω στο δρόμο, που ακολουθεί το Μεγάλο Ρήγμα και οδηγεί προς το νότο μέχρι τη μεγάλη λίμνη Τουρκάνα μέσα στην Κένυα. Κάναμε κάποιες σκέψεις για το μεγάλο ρήγμα, που και ο Διονύσης δε γνώριζε πολλά πράγματα! Βέβαια είχε επισκεφτεί όλη την περιοχή και μας λέει ότι βαδίζοντας κανείς προς το νότο συναντάει πλούσιες πόλεις και πολλά χωριά. Πρώτη μεγάλη κωμόπολη είναι το SHASHAMANE, που είναι σπουδαίο εμπορικό κέντρο της περιοχής. Λίγο παρακάτω βρίσκεται η στενόμακρη λίμνη AWASSA και δίπλα της η ομώνυμη πόλη. Εδώ υπάρχει ένα ωραίο και πολυτελές ξενοδοχείο με πολύ καλή κουζίνα για απαιτητικούς επισκέπτες. Όσοι καταφτάνουν εδώ, βρίσκουν ηρεμία για ξεκούραση και ανάπαυση. Αμέσως μετά είναι η πόλη YIRGALEM, μεγάλο κέντρο διακίνησης του καφέ, και λίγο παρακάτω η DILLA, που θεωρείται η πραγματική χώρα του αιθιοπικού καφέ. Κατεβαίνοντας παρακάτω, συνεχίζει ο Διονύσης, λίγο έξω από την κεντρική αρτηρία του δρόμου προς τα δεξιά βρίσκεται η πόλη ARBA MINCH ανάμεσα από δυο μεγάλες επίσης στενόμακρες λίμνες, την ABAYA και την CHAMO, που ανήκουν στο Μεγάλο Ρήγμα. Η λέξη ARBA MINCH σημαίνει σαράντα πηγές από τις πολλές πηγές, που υπάρχουν γύρω από την πόλη. Οι λίμνες αυτές είναι γεμάτες από ψάρια, που μοιάζουν με τους δικούς μας γουλιανούς.

Ακούγοντας το όνομα της πόλης και τις μεγάλες λίμνες, που την περιβάλλουν, αμέσως με το Σάββα θυμηθήκαμε τους φίλους μας Χρήστο και Γιώργο, που για λογαριασμό τους εργάζονται στις λίμνες αυτές κάποιοι ψαράδες. Οι ίδιοι δε κάθε βδομάδα κατεβαίνουν στις λίμνες και μεταφέρουν τα ψάρια στην Αντίς Αμπέμπα, όπου πωλούνται. Εκείνο που μας κάνει εντύπωση είναι, όταν λέει ότι στις λίμνες αυτές ζουν πολλοί ιπποπόταμοι και ιδιαίτερα στη λίμνη CHAMO βρίσκουν καταφύγιο οι μεγάλοι κροκόδειλοι του Νείλου (NILE ALLIGATORS).

Ο Σάββας και εγώ μόλις ακούσαμε για ιπποποτάμους και κροκοδείλους, αμέσως ξαφνιαστήκαμε και ζητήσαμε, αν είναι δυνατό, μια άλλη φορά να ταξιδέψουμε στα μέρη αυτά, γιατί αξίζει να τα επισκεφτεί κανείς. Ο Διονύσης συμφώνησε με τη γνώμη μας, αλλά εμείς του απαντήσαμε ότι με τις γυναίκες και τα παιδιά μας είναι δύσκολο να απομακρυνθούμε τόσο πολύ από την Αντίς Αμπέμπα. Η απόσταση από τη βάση μας είναι πολύ μεγάλη, πάνω από τριακόσια χιλιόμετρα, και είναι δύσκολο, αν όχι αδύνατο, να ταξιδέψουμε τόσο μακριά με το μωρό Ταρζανάκι. Το ζήτημα το αφήσαμε να το συζητήσουμε με τις γυναίκες μας. Αν, βέβαια, στη συζήτηση αυτή υπήρχαν τα παιδιά μας, ο Γιώργος με το Δημήτρη, θα μας πίεζαν φορτικά να κάνουμε αυτή την εξόρμηση, γιατί ήθελαν να δουν από κοντά τους ιπποπόταμους και τους μεγάλους κροκόδειλους. Άκουγαν στο Σχολείο από τους ντόπιους συμμαθητές τους για τους ιπποπόταμους και κροκόδειλους, αλλά δεν τους είχαν αντικρίσει ακόμη!

Ακόμη πρόσθεσε και κάτι άλλο πολύ σημαντικό για μας τους Ρωμιούς! Το ότι ένας Ελληνοκύπριος, ονόματι Νάσος Ρούσος, που ασχολήθηκε με το σαφάρι στην Αιθιοπία,

ίδρυσε με το γιο του Ιάσονα μια εταιρεία, την ETHIOPIAN RIFT VALLEY SAFARIS, και οργάνωναν πολλές αποστολές για σαφάρι και κυνήγι μέσα στις σαβάνες. Τα όνόματα του Ελληνοκύπριου και του γιου του ο Διονύσης δεν τα θυμόταν, αλλά σήμερα 15 Αυγούστου 2015 διαβάζοντας στο διαδίκτυο το βιβλίο του Τζίμη Καλογερόπουλου τα βρήκα και αμέσως τα συμπλήρωσα!

Γύρω στις δέκα η ώρα γυρίσαμε στο ξενοδοχείο και βρήκαμε τους άλλους της παρέας να είναι καθισμένοι στο εστιατόριο του ξενοδοχείου. Το Ταρζανάκι είναι χαρούμενο και ευδιάθετο καθώς εναλλάσσεται από την αγκαλιά του ενός στην αγκαλιά του άλλου. Χαμογελάει με όλους, κάνει κάποια νούμερα με τα χεράκια του και όλοι ξεκαρδιζόμαστε στα γέλια. Στο Γιώργο και το Δημήτρη, που θέλουν να παίξουν μαζί του, δεν πάει, γιατί το αναστατώνουν, όταν το παίρνουν αγκαλιά. Ήπιε το πρωινό γαλατάκι του νωρίς και τώρα στις δέκα είναι η ώρα να πάρει την κρέμα του, που την κάνει η γυναίκα μου από τα εξωτικά φρούτα του τόπου. Το Ταρζανάκι είναι χάρμα να το βλέπεις τούτες τις ώρες! Η μαμά του το έχει ντύσει με καθαρά ρούχα, το φόρεσε και το λευκό σκουφάκι και μοιάζει με αγγελούδι!

Καθίσαμε όλοι στο εστιατόριο του ξενοδοχείου και οι γυναίκες άνοιξαν τις τσάντες με τις πίτες και τα μπουρεκάκια, που είχαμε μαζί μας από την Αντίς Αμπέμπα. Παραγγείλαμε στα γκαρσόνια να μας φέρουν τα πρωινά ροφήματα και παίρνοντας το πρωινό μας κάνουμε και το πρόγραμμα της ημέρας. Δυστυχώς λίγες ώρες μένουν για να απολαύσουμε τις λίμνες! Βρισκόμαστε αρκετά μακριά από τη βάση μας και πρέπει μετά το μεσημεριανό φαγητό να αναχωρήσουμε για την Αντίς Αμπέμπα. Επιβάλλεται όμως για χάρη των παιδιών και των γυναικών να επισκεφτούμε και πάλι τον υδροβιότοπο. Πρέπει όλοι να δουν τα πουλιά! Πρέπει όλοι να απολαύσουν το θέαμα, που παρουσιάζει ο υδροβιότοπος! Είναι μοναδικό φυσικό φαινόμενο και επιβάλλεται, ιδίως τα παιδιά μας, να τον αντικρίσουν και να χαρούν τις χιλιάδες των πουλιών! Να αντικρίσουν το παράξενο κοπάδι των πουλιών με τις κραυγές, τα σφυρίγματα και τις κινήσεις τους! Να δουν τις φωλιές τους πάνω στις ακακίες! Να παρακολουθήσουν τους ξένους επιστήμονες, που με υπομονή και επιμονή άλλος φωτογραφίζει τα πουλιά, άλλος τα κινηματογραφεί και άλλος κρατάει σημειώσεις για τις κινήσεις τους!

Στις έντεκα το πρωί ξεκινάμε για τον υδροβιότοπο, αφού τοποθετήσαμε το Ταρζανάκι στο πορτ-μπεμπέ. Κρατώντας το από τα δυο σχοινιά ένας από τη μια μεριά και άλλος από την άλλη προχωρούμε προς την έξοδο, όπου έχουμε σταθμεύσει το αυτοκίνητο. Εκείνο όμως κλωτσάει μέσα στο μικρό του καθούκι και αρχίζει να κλαίει. Η μαμά του καταλαβαίνει ότι δεν θέλει να βρίσκεται ξαπλωμένο στο πορτ-μπεμπέ και το βγάζει. Αμέσως συνέρχεται και αρχίζει να γελάει. Το παίρνει στην αγκαλιά της και προχωρούμε προς το αυτοκίνητο. Καθώς μπαίνουμε στο αυτοκίνητο, αρχίζει πάλι να κλαίει και αμέσως καταλαβαίνουμε ότι θέλει να απολαύσει την ωραία φύση της περιοχής κρατώντας το στην αγκαλιά. Επιθυμεί να έχει ελεύθερο το πεδίο όρασης για να μπορεί να βλέπει και να ελέγχει όλα γύρω του. Γελάμε μαζί του, αλλά πρέπει να πάμε απέναντι στον υδροβιότοπο, που απέχει περίπου ένα χιλιόμετρο. Το παίρνει η μαμά του αγκαλιά και κάθετα στην άκρη με το παράθυρο του αυτοκινήτου ανοιχτό. Και πάλι δεν ησυχάζει, αλλά βγάζοντας το κεφαλάκι του λίγο έξω από το παράθυρο κάπως ηρέμησε!

Γρήγορα πλησιάσαμε τον υδροβιότοπο. Κατεβήκαμε από το αυτοκίνητο και τότε αντικρίζοντας τα πουλιά με τις φωνές τους όλοι μείναμε άναυδοι. Ακόμη και το Ταρζανάκι κοίταζε γύρω του, άκουγε τις φωνές των πουλιών και δεν έβγαζε μιλιά! Κοιτάζαμε όλοι γύρω και δεν μπορούσαμε να καταλάβουμε τι συμβαίνει μ' αυτό το παράξενο κοπάδι των διαφορετικών πουλιών. Το Ταρζανάκι, μόλις κάπως συνήλθε, άρχισε να κάνει κάποιες κινήσεις με τα χεράκια του, σα να ήθελε να πλησιάσουμε τα πουλιά. Βγάζει και αυτό κάποιες κραυγές σαν τα πουλάκια, που αντικρίζει μπροστά του. Το παρακολουθούμε με περιέργεια όλοι και καταλαβαίνουμε ότι θέλει να πάμε πιο κοντά στα πουλιά. Να πλησιάσουμε όσο γίνεται πιο κοντά, αλλά ο υδροβιότοπος έχει χόρτα και κάπου-κάπου γυαλίζουν τα νερά του. Κάνουμε μια βόλτα γύρω από τον υδροβιότοπο, όσο επιτρέπει ο χώρος.

Τα μεγάλα παιδιά, η Ελένη, ο Γιώργος και ο Δημήτρης, μένουν σαστισμένοι με το θέαμα και θέλουν να πλησιάσουν τα πουλιά. Δεν μπορούν όμως! Τρέχουν γύρω-γύρω από το χώρο, αλλά η έκταση του υδροβιότοπου είναι απέραντη. Κάποτε ο Γιώργος και ο Δημήτρης αντικρίζουν τους ξένους ορνιθοσκόπους πάνω στα δέντρα. Μας καλούν να τους μιλήσουμε και να μας πουν τι κάνουν. Ο Διονύσης, ο Σάββας και εγώ έχουμε κάνει αυτή τη δουλειά πριν από καμιά ώρα και δίνουμε τις σχετικές πληροφορίες στα παιδιά. Εκείνα όμως δεν πιστεύουν και επιμένουν να τους ρωτήσουμε και πάλι. Τελικά είπαμε στα παιδιά ότι είναι άγγλοι επιστήμονες, που ήρθαν από κάποιο αγγλικό πανεπιστήμιο για να μελετήσουν τη

ζωή και τις κινήσεις των πουλιών. Και πάλι δεν μας πιστεύουν! Καταφεύγουν στην Ελένη, που πάει στην Τετάρτη Γυμνασίου (Α΄ Λυκείου σήμερα) και ξέρει αρκετά καλά τα αγγλικά, να τους ρωτήσει ποιοι είναι και τι κάνουν. Εκείνη όμως δεν τους κάνει το χατήρι, γιατί ντρέπεται να πιάσει κουβέντα με τους ξένους!

Τελικά αποφασίζουμε να απομακρυνθούμε από τον υδροβιότοπο και να επιστρέψουμε στο ξενοδοχείο. Τα παιδιά όμως δεν θέλουν να φύγουμε. Βλέπουν τους ξένους πάνω στις ακακίες και θέλουν και εκείνοι να ανεβούν. Να δουν από ψηλά τα πουλιά και να παρατηρήσουν τις κινήσεις τους. Βλέπουν τους ξένους να τα παρατηρούν με κυάλια και τηλεφακούς και ρωτούν γιατί να μην έχουμε και εμείς τηλεφακούς για να δούμε καλύτερα τα πουλιά. Τους απαντούμε ότι μια άλλη φορά που θα επισκεφτούμε τις λίμνες, θα εφοδιαστούμε και με τα κατάλληλα εργαλεία και θα έχουμε τη δυνατότητα να παρατηρήσουμε καλύτερα τα πουλιά.

Επιστρέφουμε στο ξενοδοχείο και δίνοντας παραγγελία να ετοιμάσουν το μεσημεριανό μας φαγητό, τραβούμε για την παραλία της λίμνης. Είναι μεσημέρι και αρκετός κόσμος βρίσκεται στην κατωφερική παραλία. Άλλοι κάνουν βόλτες πάνω στην αμμουδιά δίπλα στα νερά της λίμνης, μερικοί κάνουν μπάνιο και οι πιο πολλοί ημίγυμνοι είναι ξαπλωμένοι πάνω στην άμμο κάνοντας ηλιοθεραπεία. Όσοι κάνουν ηλιοθεραπεία κατά κανόνα είναι λευκοί και, όπως δείχνει το χρώμα τους, προέρχονται από τη βόρεια Ευρώπη. Είναι κατάξανθοι και τα πρόσωπά τους είναι ξεφλουδισμένα από την πολλή παραμονή στον αιθιοπικό ήλιο. Τα παιδιά μας παρακολουθούν όλους, αλλά πιο πολύ βλέπουν τους λουομένους και θέλουν και εκείνα να μπουν στη λίμνη. Τους δίνουμε το «οκεί» και γρήγορα τρέχουν στο ξενοδοχείο και σε λίγα λεπτά επιστρέφουν με τα μαγιώ τους. Τους βλέπουμε χαμογελαστούς να ορμάνε στα νερά, αλλά ο Σάββας τους πλησιάζει και τους εφιστά την προσοχή να μην πάνε στα βαθιά.

Το Ταρζανάκι χαιρετά τον ζεστό ήλιο και παίζει πάνω στην αμμουδιά. Μπουςουλάει πάνω στην κατωφερική αμμουδιά και ξαφνικά κάνει μια κολοτούμπα και γεμίζει το στοματάκι του άμμο. Όλοι αρχίσαμε να γελάμε, ενώ η Ευαγγελία το αρπάζει από το ποδαράκι του και το παίρνει την αγκαλιά της. Εκείνο κλείνει τα ματάκια του και φτύνει την άμμο σε μεγάλος άνθρωπος. Γελάει, καθώς αντικρίζει όλους να γελάνε μαζί του. Η μαμά του το καθαρίζει την άμμο και το βάζει να καθίσει πάνω σε μια πετσέτα. Εκείνο όμως δεν θέλει να καθίσει πάνω στην πετσέτα! Θέλει να παίζει με την άμμο. Θέλει να ανακατεύει τη ζεστή άμμο και να την πετάει εδώ και εκεί!

Καθίσαμε αρκετή ώρα, ώσπου η κοπέλα από τη ρεσεψιόν του ξενοδοχείου μας προσκάλεσε να πάμε για φαγητό. Στο εστιατόριο επαναλάβαμε σχεδόν το ίδιο γεύμα με το απογευματινό. Τα παιδιά είναι πολύ ευχαριστημένα και επιθυμούν, αν είναι δυνατό, να μείνουμε ακόμη μια μέρα! Αυτό όμως δεν είναι δυνατό, γιατί ο Διονύσης εργάζεται και δεν μπορεί να απουσιάσει από την εργασία του. Τους δίνει όμως υπόσχεση ότι θα ξαναρθούμε στις λίμνες και θα κατεβούμε παρακάτω, όπου υπάρχουν πιο μεγάλες λίμνες και θα έχουμε την ευκαιρία να δούμε πολύ περισσότερα αξιοθέατα. Ιδιαίτερα θα δούμε μέσα στις λίμνες ιπποποτάμους και κροκοδείλους! Ακούγοντας τα παιδιά ότι στις παρακάτω λίμνες υπάρχουν ιπποπόταμοι και κροκοδείλοι, αμέσως εξανέστησαν. Αρχισαν να ρωτούν, γιατί δεν πήγαμε λίγο παρακάτω για να δούμε και αυτά τα παράξενα ζώα. Τότε ο Διονύσης τους εξήγησε ότι είναι αρκετά μακριά. Χρειαζόμαστε άλλα εκατό χιλιόμετρα περίπου.

Γύρω στις δύο η ώρα είμαστε έτοιμοι για αναχώρηση. Λογαριαζόμαστε με το ξενοδοχείο, φορτώνουμε τα πράγματα στο αυτοκίνητο και είμαστε έτοιμοι να μπούμε στο αυτοκίνητο. Το Ταρζανάκι όμως δε θέλει να μπει στο αυτοκίνητο. Το βάζει στα κλάματα και η μαμά του το χαϊδεύει, το φιλάει, του λέει γλυκόλογα, αλλά εκείνο γυρίζει το κεφαλάκι του δεξιά-αριστερά και κλαίει απαρηγόρητα. Όλοι ξεκαρδιζόμαστε στα γέλια. Τότε ο Γιώργος και ο Δημήτρης βρίσκουν την ευκαιρία να μας πουν ότι ακόμη και το Ταρζανάκι δεν θέλει να φύγουμε! Καλό είναι να παραμείνουμε άλλη μια μέρα! Να χορτάσουμε τον πανέμορφο τόπο! Πρέπει όμως να φύγουμε! Έχουμε για την επιστροφή μια διαδρομή μεγάλη και ο δρόμος δεν επιτρέπει να τρέχει πολύ το αυτοκίνητο!

Τελικά με το ζόρι μπαίνουμε στο αυτοκίνητο, ενώ το Ταρζανάκι κλαίει και χτυπιέται στην αγκαλιά της Ευαγγελίας. Ξεκινώντας η Ευαγγελία ανοίγει ως τη μέση το παράθυρό της για να μπορεί το μωρό μας να βλέπει έξω και να παρακολουθεί την ανοιξιιάτικη φύση. Γρήγορα όμως ο δροσερός αέρας το ζάλισε και γέρνοντας στην αγκαλιά της αποκοιμήθηκε. Με προσοχή πήγε να το βάλει στο πορτ-μπεμπέ, αλλά εκείνο ξυπνάει και δεν θέλει. Του αρέσει η ζεστή αγκαλιά της μαμάς του και αποκοιμιέται και πάλι. Έτσι ησυχάσαμε από τα καμώματα του μωρού μας και το ταξίδι προς την Αντίς Αμπέμπα, παρότι υπάρχουν πολλά κοπάδια από ζώα και αρκετά αυτοκίνητα στο δρόμο, γίνεται με τους καλύτερους οιωνούς.

Πολύ γρήγορα πλησιάζουμε τη λίμνη ZIWAY και την κωμόπολη του PONTE MAKI, όπου είχαμε σταματήσει κατά την κάθοδό μας. Τώρα ξαναβλέπουμε στα δεξιά μας την περιοχή και προχωρώντας προς τα πάνω συναντούμε πάλι τα κοπάδια με τα ζώα και τα συμπαθητικά γαϊδουράκια φορτωμένα με προϊόντα. Είναι απόγευμα και οι γεωργοί Αιθίοπες γυρίζουν στα σπίτια με τη σοδειά των χωραφιών και τα ζώα τους. Κάπου-κάπου σταματάμε ή βαδίζουμε αργά, γιατί ο δρόμος είναι κατελημμένος από τα κοπάδια. Τα βοοειδή με το χαρακτηριστικό μικρό ύβο στην αρχή της ράχης τους σπρώχνονται μεταξύ τους, καθώς ο ξυπόλυτος βοσκός τα χτυπάει με ένα ραβδί, για να ανοίξει ο δρόμος και να περάσουμε.

Γύρω στις τέσσερες και μισή το απόγευμα πλησιάζουμε τη διασταύρωση στο MOJO. Πάνω στο δρόμο υπάρχει ένα βενζινάδικο και δίπλα ένα καλό εστιατόριο με τραπέζια και καθίσματα μέσα και έξω. Γύρω από το βενζινάδικο υπάρχουν πολλά αμπέλια με πλούσια βλάστηση. Κάνουμε μια στάση για να γεμίσουμε το ρεζερβουάρ του αυτοκινήτου και να πάρουμε μια ανάσα. Το Ταρζανάκι ξαφνικά με το σταμάτημα του αυτοκινήτου ξυπνάει και αρχίζει να γκρινιάζει. Είναι η ώρα να πάρει την απογευματινή του κρέμα. Ενώ ο Διονύσης βάζει βενζίνη, εμείς κατευθυνόμαστε στο εστιατόριο, όπου η Ευαγγελία ταιΐζει το Ταρζανάκι με την έτοιμη από το μεσημέρι κρέμα του. Τα παιδιά παίρνουν από ένα αναψυκτικό και οι υπόλοιποι από έναν μυρωδάτο καφέ. Καθόμαστε περίπου ένα ημίωρο για να ξεμουδιάσουμε και στις πέντε η ώρα ξεκινάμε για την Αντίς Αμπέμπα.

Έχουμε βαδίζει πάνω από τα δύο τρίτα του διαδρομής μας και από εδώ και πάνω η κίνηση γίνεται πυκνότερη. Τώρα έχουμε και τα τροχοφόρα από τη NAZARETH και το SODORE. Τα εβδομήντα χιλιόμετρα που έχουμε ακόμη μέχρι τη βάση μας, θα τα διανύσουμε σε δυο ώρες περίπου, ίσως και περισσότερο εξαιτίας της μεγάλης κίνησης στο δρόμο. Στο μεταξύ η θερμοκρασία, καθώς ανεβαίνουμε στο υψίπεδο της Αντίς Αμπέμπα, κατεβαίνει. Το αισθανόμαστε έντονα στο σώμα μας και φοράμε οι άνδρες τα σακάκια και οι γυναίκες με τα παιδιά τις ζακέτες τους. Η γυναίκα μου κουράστηκε να κρατάει στην αγκαλιά της το Ταρζανάκι και ξαναεπιχειρεί να το βάλει στο πορτ-μπεμπέ, στο καβούκι του, κοντά στα παιδιά μας. Εκείνο όμως δε θέλει να είναι ξαπλωμένο. Έχει ήδη κοιμηθεί δυο ώρες και τώρα επιθυμεί να ακούει τους μεγάλους να μιλάνε και να απολαμβάνει την πλούσια αιθιοπική φύση. Το ξαναπαίρνει στην αγκαλιά της και εκείνο χαίρεται κοιτάζοντας έξω από το παράθυρο του αυτοκινήτου.

Σιγά-σιγά προχωρούμε και περνώντας το DEBRE ZEIT και το BISOFTU πιάνει μια μικρή καταιγίδα, που μας αναγκάζει να προχωρούμε σημειωτών. Είναι απότομη και πολύ δυνατή με βροντές και πολλές αστραπές. Ευτυχώς κρατάει μόνο πέντε λεπτά της ώρας και καθώς προχωρούμε προς την Αντίς Αμπέμπα η κίνηση γίνεται πυκνότερη. Τώρα τα κοπάδια των ζώων είναι λιγότερα, αλλά τα αυτοκίνητα πολύ περισσότερα. Είναι Κυριακή απόγευμα και όλοι οι εκδρομείς από τις λίμνες και τα άλλα εξωτικά μέρη του νότου επιστρέφουν στη βάση τους.

Γύρω στις έξι και μισή, ενώ ο ήλιος πλησίαζε προς τη δύση του, φτάσαμε στην Αντίς Αμπέμπα. Ο Διονύσης τράβηξε κατευθείαν στην Κοινότητα. Στάθμευσε το αυτοκίνητο στο γνωστό χώρο μπροστά στα Γραφεία της Κοινότητας και αμέσως πήραμε τα πράγματά μας και ο καθένας τράβηξε για το διαμέρισμά του. Ζητήσαμε από το Διονύση να έρθει να καθίσουμε στο μικρό σπιτικό μας και να κάνουμε τον απολογισμό του διήμερου ταξιδιού στις λίμνες. Αρνήθηκε όχι μόνο εξαιτίας της κόπωσης των τεσσάρων ωρών, που οδηγούσε το αυτοκίνητο, αλλά και γιατί την ίδια κόπωση είχαμε όλοι μας, μικροί και μεγάλοι. Απλά είπε ότι τις επόμενες μέρες θα ερχόταν στην Κοινότητα και θα είχαμε με την ησυχία μας το χρόνο για τον απολογισμό του διήμερου ταξιδιού.

Πήγαμε στο σπιτάκι μας και καθίσαμε να ξεκουραστούμε. Ο Δημήτρης γρήγορα έγειρε το κεφάλι και αποκοιμήθηκε πάνω στο κρεβάτι. Ήταν πολύ κουρασμένος από τα πολλά τρεξίματα γύρω από τις λίμνες και το πολύωρο ταξίδι της επιστροφής. Η Ευαγγελία τακτοποίησε το Ταρζανάκι κάνοντάς το ένα καλό μπανάκι στη λεκάνη και ταιΐζοντας το βραδινό του γαλατάκι το έβαλε στο πορτ-μπεμπέ να κοιμηθεί. Για λίγο χρόνο παρέμεινε ξυπνητό, αλλά γρήγορα και αυτό αποκοιμήθηκε. Μαζί του ξαπλώσαμε και εμείς, χωρίς να βάλουμε κάτι στο στόμα για βραδινό! Είμαστε κατάκοποι από τη φανταστική διήμερη εξόρμηση στις λίμνες. Κουραστήκαμε αρκετά, αλλά είδαμε πολλά και απολαύσαμε περισσότερα!

Τη Δευτέρα, 23 Αυγούστου 1976, τα παιδιά μας εξιστορούσαν στα άλλα παιδιά όσα είδαν στις στενόμακρες λίμνες και στη γύρω περιοχή. Τους έλεγαν ότι είδαν πολλά πουλιά σε μια λίμνη και κάποιους ξένους να τα παρακολουθούν με τηλεφακούς και να τα φωτογραφίζουν με τις μηχανές τους. Ακόμη ότι είδαν από πολύ κοντά το κοπάδι των πιθήκων και το ότι τους έκανε μεγάλη εντύπωση το σκαρφάλωμα των μικρών μαϊμούδων πάνω στις ράχες ή τις

κοιλίες των μαμάδων τους. Έλεγαν και ξανάλεγαν χωρίς σταματημό όλα όσα συναντήσαμε στο δρόμο με τα κοπάδια των ζώων, τα μικρόσωμα γαϊδουράκια και τους ξυπόλυτους Αιθίοπες με τα κοντάρια και τα ραβδιά τους.

Την άλλη μέρα το απόγευμα ήρθε στην Κοινότητα ο Διονύσης και πίνοντας καφέ μπροστά στο σπιτάκι μας, μέσα στο πράσινο της μεγάλης αυλής των Σχολείων, κάναμε τον απολογισμό της εξόρμησης στις λίμνες. Πράγματι η εξόρμηση αυτή θα μείνει για πάντα αξέχαστη για τα όσα είδαμε και ζήσαμε σχεδόν είκοσι τέσσερες ώρες κοντά στις λίμνες. Όλοι μείναμε ευχαριστημένοι και ενθουσιασμένοι! Μικροί και μεγάλοι. Περισσότερο οι μικροί, ο Γιώργος και ο Δημήτρης, αλλά και η μεγάλη Ελένη. Η Ελένη μάλιστα έλεγε ότι θα τα γράψει όλα όσα είδαμε και ζήσαμε στις λίμνες στην ξαδέρφη της στην Ελλάδα. Τα αγόρια μας τόσο ενθουσιάστηκαν που ακούγοντας από το στόμα του Διονύση ότι σε μια από τις επόμενες Κυριακές θα ταξιδέψουμε παρακάτω στις άλλες φανταστικές λίμνες κοντά στην πόλη του ARBA MINCH, συνεχώς επαναλάμβαναν και μας ενοχλούσαν για το πότε θα πάμε στις άλλες λίμνες. Ήθελαν σώνει και καλά να πείσουμε το Διονύση να αποφασίσει το πότε θα πηγαίναμε.

Δυστυχώς όμως η επιθυμία μας να ταξιδέψουμε στις μεγάλες λίμνες του ARBA MINCH δεν πραγματοποιήθηκε ποτέ! Γιατί όλες τις επόμενες Κυριακές του Σεπτεμβρίου ο Διονύσης ήταν πολύ απασχολημένος στο εργοστάσιο και εργαζόταν και την Κυριακή. Έτσι το αναβάλλαμε για το επόμενο καλοκαίρι του 1977!

Το επόμενο καλοκαίρι όμως άλλαξαν τα σχέδιά μας! «Άλλα άνθρωπος βούλεται, άλλα Θεός κελεύει». Τα εσωτερικά πολιτικά πράγματα της Αιθιοπίας δεν πήγαιναν καθόλου καλά! Κάθε μέρα ακούγαμε φοβερά πράγματα! Ο ξεσηκωμός των φοιτητών και των αντιφρονούντων είχε γενικευτεί και οι πυροβολισμοί και οι σκοτωμοί κάθε νύχτα αυξάνονταν! Και ο πόλεμος με τους κατοίκους της Ερυθραίας, που ήθελαν να αποσχιστούν από την Αιθιοπία, άλλαξαν το πρόγραμμα μας. Έτσι το επόμενο καλοκαίρι η γυναίκα μου και εγώ αποφασίσαμε να εγκαταλείψουμε την Αιθιοπία και να επιστρέψουμε στην Ελλάδα, παρότι είχε γίνει η απόσπασή μου από το Υπουργείο Παιδείας για την επόμενη σχολική χρονιά. Και τούτο το αποφασίσαμε κυρίως για το Ταρζανάκι μας! Γιατί ακούγοντας ότι τους επόμενους μήνες θα υπάρξουν ελλείψεις βασικών αγαθών και τροφίμων και βλέποντας πολλούς ομογενείς να αναχωρούν για την πατρίδα, εξαιτίας της παρατεταμένης αναταραχής και του πολέμου, αποφασίσαμε και εμείς να αναχωρήσουμε για την Ελλάδα!

Η εξόρμηση στο Sabata

Ας επιστρέψουμε όμως στο τέλος του τρίτου δεκαήμερου του Αυγούστου του 1976. Τα αγόρια μας κάθε φορά που ο Διονύσης ερχόταν στο χώρο των Σχολείων του υπενθύμιζαν την υπόσχεση, που τους είχε δώσει ότι κάποτε θα ταξιδεύαμε προς τις μεγάλες λίμνες! Εκείνος με το χαμόγελο στο στόμα τους έλεγε ότι θα έρθει κάποτε στιγμή που θα πάμε στις μεγάλες λίμνες του ARBA MINCH και θα δούμε την πλούσια περιοχή με τα λιβάδια αλλά και τους ιπποπόταμους και τους φοβερούς κροκόδειλους. Εκείνο που αξίζει να δει κανείς στις λίμνες αυτές, έλεγε σε όλους μας, είναι η λωρίδα γης, που χωρίζει τις δυο λίμνες και να θαυμάσει την πανοραμική θέα της περιοχής. Και μεταξύ των άλλων αξιοθέατων να δει το άσπρο λιβάδι με τις γαζέλες, τις ζέβρες και τα άλλα άγρια ζώα της σαβάνας. Όλοι ακούγαμε το Διονύση για όσα θαυμάσια έλεγε και η επιθυμία μας γινόταν πιο έντονη για να τα δούμε κάποτε όλα αυτά! Έτσι, όχι μόνο τα παιδιά μας ανησυχούσαν και περίμεναν τη μεγάλη στιγμή, αλλά και εμείς οι μεγάλοι αναμέναμε τη μέρα που θα ταξιδεύαμε στις μεγάλες λίμνες! Την ίδια βδομάδα ένα άλλο απόγευμα μας ανακοίνωσε ότι την επόμενη Κυριακή στις 29 Αυγούστου θα πηγαίναμε λίγο έξω από την Αντίς Αμπέμπα σ' ένα εξωτικό τοπίο, που λέγεται SABATA. Πηγαίνοντας προς το WOLISSO την 1η Αυγούστου μας είχε προδιαθέσει για το φανταστικό τοπίο του SABATA και λίγο πολύ ξέραμε τι θα συναντούσαμε. Πράγματι εκεί πήγαινε πολύς κόσμος να απολαύσει την αιθιοπική φύση με τα πολλά δέντρα και το άφθονο πράσινο καθώς και τα σπεσιαλιτέ φαγητά και τις σαλάτες με το περίφημο χορταρικό «ρικόλα», που έκανε ο ιταλός ιδιοκτήτης του εστιατορίου. Ιδιαίτερα εκεί κατέφταναν μετά το γάμο τους όλα σχεδόν τα νεόνυμφα ζευγάρια των Αιθίοπων για να ζήσουν αξέχαστες στιγμές μέσα στο πράσινο και να βγάλουν φωτογραφίες με τα νυφικά τους ρούχα!

Έτσι οι γυναίκες άρχισαν και πάλι τις ετοιμασίες για την επόμενη Κυριακή. Τα παιδιά όμως περιμένουν να ακούσουν από το στόμα του Διονύση ότι θα ταξιδέψουμε στις μεγάλες λίμνες. Εκείνος τους δίνει και πάλι την υπόσχεση ότι κάποτε θα πάμε στις λίμνες και να μη στενοχωριούνται! Όσπου να ανοίξουν τα σχολεία, τους έλεγε, έχουμε αρκετό χρόνο ακόμη και μένουν άλλες τέσσερες Κυριακές το μήνα Σεπτέμβριο. Δυστυχώς όμως τα πράγματα δεν ήρθαν, όπως τα επιθυμούσαμε!

Την επόμενη Κυριακή, 29 Αυγούστου 1976, ο Διονύσης, αφού τελείωσε κάποιες έκτακτες εργασίες στο εργοστάσιο, ήρθε το μεσημέρι στην Κοινότητα. Μεσημέριασε με την οικογένεια του Σάββα και αμέσως νωρίς το απόγευμα φύγαμε όλοι με το αυτοκίνητό του για το SABATA. Ακολουθήσαμε το δρομολόγιο, που είχαμε ακολουθήσει την προηγούμενη φορά, όταν πήγαμε στο WOLISSO. Σχετικά γρήγορα βγήκαμε από την πολύβουη Αντίς Αμπέμπα και αφού περάσαμε το LEPROSARIUM (Θεραπευτήριο των Λεπρών) και το κτίριο του RADIO VOICE OF THE GOSREL φτάσαμε στο μαγευτικό SABATA.

Κατευθυνθήκαμε στο ωραίο ιταλικό εστιατόριο, όπου πήραμε τον απογευματινό μας καφέ, ενώ τα παιδιά πήραν από ένα αναψυκτικό. Πολύς κόσμος περιβάλλει από όλες τις πλευρές το θαυμάσιο εστιατόριο. Πολλές γλώσσες ακούει κανείς να μιλιούνται γύρω μας. Υπερτερούν βέβαια τα ιταλικά, αλλά δεν πάνε πίσω τα ντόπια αιθιοπικά, τα αγγλικά και τα ελληνικά. Αρκετοί ομογενείς βρίσκονται μεταξύ μας, οι οποίοι, καθώς μας αντικρίζουν, μας χαιρετούν εγκάρδια. Είναι και κάποιοι γονείς με τα παιδιά τους, που πάνε στα Σχολεία μας. Κυρίως στο Δημοτικό Σχολείο. Γι' αυτό κατά κανόνα χαιρετούν το Σάββα, που τον γνωρίζουν καλύτερα. Παίρνουμε το ποτό μας και αποφασίζουμε να κάνουμε μια βόλτα στο καταπράσινο τοπίο με τα εξωτικά τροπικά δέντρα. Ο καιρός είναι καλός. Υπάρχει συννεφιά, αλλά τίποτε δε δείχνει ότι πρόκειται να βρέξει. Η θερμοκρασία στα μέτρα της Αντίς Αμπέμπα. Γύρω στους 18 με 20 βαθμούς πάνω από το μηδέν. Η ενδυμασία των ανθρώπων είναι ίδια με εκείνη της Αντίς Αμπέμπα. Βρισκόμαστε κοντά στην πόλη και δεν υπάρχει καθόλου διαφορά θερμοκρασίας. Οι φωτογραφίες το αποδεικνύουν.

Σε κάποιο σημείο βλέπουμε μια ομάδα ανθρώπων να συνοδεύουν ένα νεόνυμφο ζευγαράκι. Το νεαρά παιδιά μόλις έχουν τελέσει το γάμο τους σε κάποια εκκλησία της πόλης και κατέφθασαν εδώ με τη συνοδεία τους να φωτογραφηθούν. Μαζί τους έχουν τα παρανυφάκια και πολλούς από τους συγγενείς και τους φίλους τους. Περπατούν μέσα στο πράσινο χαμογελαστοί και χαρούμενοι. Κάποιοι τραγουδούν αιθιοπικά τραγούδια, ενώ

κάποιοι άλλοι χορεύουν μπροστά από το νεόνυμφο ζευγαράκι! Ο γαμπρός και η νύφη λάμπουν από χαρά! Είναι δυο νεαρά παιδιά με πολύ ωραία αιθιοπικά χαρακτηριστικά! Πλησιάζουμε την ομάδα του νεόνυμφου ζευγαριού και πιάνοντας το χέρι τους δίνουμε τα συγχαρητήριά μας. Συγχρόνως εγώ, που κρατώ το Ταρζανάκι στην αγκαλιά μου, τους δίνω να κρατήσουν στην αγκαλιά τους το μωρό μας. Η νύφη πρώτη παίρνει στην αγκαλιά της το Ταρζανάκι και χαμογελαστή το κοιτάζει με πολλή χάρη. Μετά από λίγο το δίνει στο γαμπρό και εκείνος το σηκώνει ψηλά και το παρατηρεί πόσο χαρούμενο και γελαστό είναι. Το μωρό μας με το λευκό σκουφάκι στο κεφάλι του κοιτάζει κατάματα στο φακό της φωτογραφικής μηχανής, ενώ όλοι οι παριστάμενοι γύρω του χειροκροτούν. Η σκηνή είναι καταπληκτική και μοναδική! Όλοι χειροκροτούν το ζευγαράκι με το Ταρζανάκι στην αγκαλιά τους! Τους λέμε ότι το έθιμο αυτό, να κρατάνε οι νεόνυμφοι ένα παιδάκι στην αγκαλιά τους αμέσως μετά το γάμο τους, το έχουμε στην Ελλάδα για να κάνουν πολλά και ωραία παιδιά. Αμέσως απαντούν ότι και οι ίδιοι έχουν αυτό το έθιμο! Σκέφτομαι λίγο μέσα μου και αποφαίνομαι ότι σ' όλα τα μήκη και τα πλάτη της γης η ψυχή του ανθρώπου είναι ίδια και απαραλλάκτη!

Εικόνα 32. Το Ταρζανάκι στην αγκαλιά του γαμπρού

Αποχαιρετούμε το πανέμορφο νεόνυμφο ζευγαράκι και τη συνοδεία του και περιφερόμαστε στο ειδυλλιακό τοπίο. Στα δέντρα πετούν πολλά, μικρά και μεγάλα, πουλιά. Άλλα πετούν από κλαρί σε κλαρί και άλλα κελαηδώντας ωραία σκορπίζουν χαρά και αγαλλίαση στους περιπατητές του τοπίου. Μερικά άλλα με τις μακρόσυρτες κραυγές τους σφυρίζουν «κλέφτικα». Είναι οι πολύχρωμοι παπαγάλοι που ξεπερνούν τους δικούς μας τσοπάνηδες στο σφύριγμα! Τα απολαμβάνουμε χαρούμενοι περπατώντας μέσα σ' ένα εξάισιο και παραδεισένιο περιβάλλον!

Τα παιδιά μας τρέχουν εδώ και εκεί και σε ένα σημείο βρίσκουν άλλα παιδάκια να παίζουν ποδόσφαιρο. Είναι ντόπια αιθιοπιάκια με ωραία χαρακτηριστικά. Από την εμφάνισή τους φαίνονται καλοαναθρεμμένα και προφανώς προέρχονται από ευκατάστατες αιθιοπικές οικογένειες. Ο Γιώργος τους μιλάει για λίγο αιθιοπικά και βλέπουμε ότι και οι δικοί μας μπαίνουνε στην ομάδα και αρχίζουν να παίζουν. Εμείς όμως τους λέμε ότι δεν έχουμε πολύ χρόνο να παραμείνουμε εδώ. Τα παιδιά μάς παρακαλούν να μείνουμε λίγο, γιατί θέλουν να παίξουν και να εκτονωθούν στο πράσινο τοπίο. Τους κάνουμε το κατήρι για λίγο και τους λέμε μετά από λίγο θα επιστρέψουμε να τους πάρουμε.

Πράγματι μετά από ένα ημίωρο επιστρέφουμε να πάρουμε τα παιδιά και να αναχωρήσουμε για την Αντίς Αμπέμπα. Τους βρίσκουμε καταϊδρωμένους και λαχανιασμένους. Τους λέμε ότι αναχωρούμε, αλλά εκείνοι δε θέλουν να αφήσουν το παιγνίδι. Μας παρακαλούν να τους επιτρέψουμε ακόμη λίγο και μάλιστα μέχρι να μπει ένα γκολ! Ένα μελαψό αιθιοπιάκι μας μιλάει αγγλικά και μας παρακαλεί και εκείνο να τους αφήσουμε ακόμη λίγο. Γελάμε με τα

παιδιά μας και για λίγο γινόμαστε θεατές στο παιχνίδι τους. Ξαφνικά σε μια κατεβασιά ο Γιώργος με την ομάδα του βάζει ένα γκολ και όλοι αρχίζουμε να χειροκροτούμε. Αμέσως τους λέμε ότι τους κάναμε το χατήρι και τώρα είναι ώρα να αναχωρήσουμε για τη βάση μας. Γύρω στις πέντε και μισή ανεβαίνουμε στο αυτοκίνητο και ξεκινάμε για την Αντίς Αμπέμπα. Στο δρόμο υπάρχει μεγάλη κίνηση όχι μόνο από τα αυτοκίνητα των εκδρομικών, αλλά και από τα πολλά κοπάδια των ζώων, που κινούνται πάνω στον ίδιο δρόμο. Στο μεταξύ και στις δυο μεριές του δρόμου υπάρχουν πολλοί ντόπιοι παραγωγοί γεωργικών προϊόντων, που πουλούν την πραμάτειά τους. Τα ζαρζαβατικά και τα λαχανικά είναι πολλά. Χόρτα, καρότα, λάχανα, κρεμμύδια και ένα άλλο σωρό γεωργικά προϊόντα. Πίσω από τους μικροπωλητές μέσα στα χωράφια υπάρχουν τα γαϊδουράκια με τα παιδιά, που παίζουν μαζί τους. Τα παιδιά μας θυμήθηκαν την προηγούμενη φορά, που περάσαμε γυρνώντας από το WOLISSO, και θέλησαν να επαναλάβουν τα ίδια πράγματα. Ήταν όμως περασμένη η ώρα και έπρεπε να φύγουμε για την Αντίς Αμπέμπα.

Με το ηλιοβασίλεμα φτάσαμε στη βάση μας. Ο Διονύσης μας κατέβασε μπροστά στα Γραφεία της Κοινότητας και παίρνοντας τις αποσκευές μας τραβήξαμε για τα σπίτια μας. Το Ταρζανάκι, που σ' όλο το δρόμο κοιμότανε, ξύπνησε και άρχισε να γκρινιάζει. Ο Διονύσης με το αστείρευτρο χιούμορ ξαναλέει στη γυναίκα μου κάτι που και άλλη φορά είπε: «Αυτό, κυρία Μυλωνού, θα γίνει σωστός Αιθίοπας και, όπως δείχνουν τα πράγματα, θα μείνει εδώ για πάντα»! Γελάσαμε όλοι με τα λόγια του Διονύση. Σήμερα περίπου σαράντα χρόνια μετά, το Ταρζανάκι συχνά επαναλαμβάνει ότι επιθυμεί διακαώς να επισκεφτεί τη χώρα, όπου γεννήθηκε και είδε το πρώτο φως! Αλλά δε θέλει να ταξιδέψει μόνο του. Θέλει μαζί και τους γονείς του. Να το οδηγήσουν εκεί όπου γεννήθηκε και περπάτησε, εκεί όπου είδε το πρώτο φως της ζωής του και πρωτοέκλαψε! Ίσως κάποτε γίνει και αυτό!

Αυτή ήταν η τελευταία εξόρμηση του καλοκαιριού του 1976 στην Αντίς Αμπέμπα. Τις επόμενες Κυριακές δυστυχώς δεν μπορέσαμε να πραγματοποιήσουμε το πρόγραμμά μας. Και τούτο γιατί ο καλός φίλος Διονύσης Χρυσικός δεν μπόρεσε να μας ξεγλιττήσει με τις εξορμήσεις εξαιτίας του φόρτου εργασίας στο εργοστάσιο. Όλες τις επόμενες Κυριακές του Σεπτεμβρίου ήταν πολύ απασχολημένος με κάποιες απαραίτητες επισκευές των μηχανών του εργοστασίου. Έτσι πέρασε ο Σεπτέμβριος του 1976 μέσα στο χώρο των Σχολείων, στα γήπεδα του Ολυμπιακού και στην πόλη της Αντίς Αμπέμπα.

Το καλοκαίρι του 1976 με τις εξορμήσεις στα κοντινά μέρη γύρω από την Αντίς Αμπέμπα και με τις μεγάλες εκδρομές μακριά από την πόλη, ζήσαμε φανταστικές στιγμές! Είδαμε σχεδόν όλες τις ομορφιές της Αιθιοπίας γύρω από την πρωτεύουσά της και απολαύσαμε τις εξωτικές περιοχές της NAZARETH και του SODORE, του WOLISSO, του AMBO, της LANGANO, του SABATA και τόσων άλλων χωριών και πόλεων που συναντούσαμε στο δρόμο. Και αυτό ομολογουμένως το χρωστάμε στο Διονύση Χρυσικό! Αλλά για να λέμε όλη την αλήθεια χρωστάμε μεγάλη ευγνωμοσύνη και στην οικογένεια του συμπατριώτη συναδέλφου Σάββα Τσακλίδη, ο οποίος μας γνώρισε με την οικογένεια του Διονύση. Η κόρη του Σάββα Ελένη είχε συμμαθήτρια την κόρη του Διονύση Γεωργία, που έγιναν «κολλητές» φίλες από τα χρόνια της φοίτησής τους στο Γυμνάσιο της Αντίς Αμπέμπα. Αργότερα έγιναν και κουμπάρες. Η Ελένη στεφάνωσε τη Γεωργία!

Το καλοκαίρι του 1976 μένει βαθιά χαραγμένο στη συνείδηση όλης της οικογένειάς μου. Ο Δημήτρης τότε ήταν μόλις έξι χρονών και πέντε μηνών! Είχε τελειώσει την Α' Δημοτικού και έχει ακόμη σήμερα ζωντανές τις εικόνες από τα μέρη, όπου ταξιδέψαμε. Το Ταρζανάκι, που αργότερα στην Ελλάδα μετονομάστηκε «δια του βαπτίσματος» Εμμανουήλ, είχε την ευτυχία να περιτρέξει όλα αυτά τα εξωτικά μέρη σα μωρό. Σήμερα τα βλέπει στις φωτογραφίες και μεγάλη επιθυμία έχει να ταξιδέψει με τη γυναίκα του στη μαγευτική Αιθιοπία, όπου είδε το φως της ζωής του. Η γυναίκα μου θυμάται ακόμη και σήμερα, ύστερα από τριαντηνιά χρόνια, όλα όσα ζήσαμε εκείνο το καλοκαίρι. Μάλιστα θυμάται ακόμη και το τι είδαμε και το τι φάγαμε σε κάθε εξωτική περιοχή!

Στο έργο αυτό, όσα γράφονται για τα αξιοθέατα, τα χωριά και τις πόλεις που είδαμε στη μαγευτική Αιθιοπία, καθώς και τα φαγητά που γευτήκαμε στα διάφορα εστιατόρια, δεν είναι έργο μόνο της μνήμης και των προσωπικών σημειώσεων του συγγραφέα. Ένα μεγάλο μέρος των γεγονότων, που εξιστορούνται με πολλές λεπτομέρειες, οφείλεται στην οξυδέρκεια της γυναίκας μου Ευαγγελίας. Η μνήμη της είναι ακόμη πολύ δυνατή και ενθυμείται πάρα πολλά από εκείνα, που ζήσαμε στη μακρινή Αιθιοπία, καθώς και όσα είδαμε και απολαύσαμε αργότερα στην Κωνσταντινούπολη επί μια τριετία και μετά στη Γερμανία. Γι' αυτό τώρα που γράφονται αυτές οι παλιές αναμνήσεις, πολλές φορές καταφεύγω στη μνήμη της, που είναι πολύ διαφωτιστική και κατατοπιστική! Ακόμη οφείλω να το επισημάνω με πολλές ευχαριστίες ότι κάποιες λεπτομέρειες των όσων αναφέρονται τις χρωστάω στους αγαπητούς

φίλους μας. Το Σάββα, τη Μαρίκα και την κόρη τους Ελένη, που αρκετά πράγματα θυμούνται! Θα ήταν μεγάλη παράλειψη να μην αναφέρω και τη συμβολή της Μαρίζας και της κόρης της Ρίτας, που και αυτές βοήθησαν αρκετά με τις αναμνήσεις από τη ζωή τους στις Αντίς Αμπέμπα!

Το τέλος του «χειμώνα»

Ο Σεπτέμβριος μήνας στην Αντίς Αμπέμπα δεν διαφέρει από τους προηγούμενους καλοκαιρινούς μήνες. Τουλάχιστο μέχρι τις 20 του μηνός. Έχει και αυτός τις απότομες βροχές και τις θορυβώδεις καταιγίδες. Εμείς όμως που καταγόμαστε από την Ευρώπη και ευκαιριακά βρισκόμαστε στην Αιθιοπία, ακολουθούμε τα ευρωπαϊκά πρότυπα. Δηλαδή βρισκόμαστε ακόμη στις καλοκαιρινές μας διακοπές. Ευτυχώς, λέμε μεταξύ μας ότι ο «χειμώνας» των Αιθίοπων είναι μέχρι τις 20 Σεπτεμβρίου. Αυτό καθημερινά το ακούμε από τους ντόπιους ομογενείς, αλλά και από τους παλιούς εκπαιδευτικούς. Το Σάββα, το Δημήτρη Συκά και τον Αντώνη Γκίκα. Δυσκολευόμαστε όμως να το πιστέψουμε, ότι δηλαδή στις 20 Σεπτεμβρίου σταματάει απότομα ο «αιθιοπικός χειμώνας» και την 21η αρχίζει η άνοιξη με όλα τα κάλλη και τις ομορφιές της. Περιμένουμε υπομονετικά να έρθει η 21η ημέρα του Σεπτεμβρίου!

Πράγματι μέχρι τις 20 Σεπτεμβρίου ο καιρός είναι όπως άρχισε την 20η Ιουνίου. Ο Σάββας και εγώ κάθε πρωί, κάνουμε βόλτες στην πόλη της Αντίς Αμπέμπα και πηγαίνοντας σχεδόν κάθε μέρα στο κέντρο της πόλης επισκεπτόμαστε το ταχυδρομείο και ανοίγουμε το ταχυδρομικό μας κουτί για να βρούμε κάποια επιστολή από τους δικούς μας στην Ελλάδα. Άλλοτε σουλατσάrouμε στο κέντρο της πόλης και όταν ξεσπάει καμιά μπόρα, καθόμαστε σε κάποια καφετέρια κάποιου ξενοδοχείου ή σε κάποια άλλα καταστήματα, που τα βράδια αναβοσβήνουν τα κόκκινα φανάρια. Πίνουμε τον καφέ ή το αναψυκτικό, που μας τρατάρουν οι όμορφες μελαψές αιθιοπίδες. Κατά κανόνα όλες είναι νόστιμες και πολύ ευγενικές. Μιλώ αγγλικά μαζί τους και κάνω καλή εξάσκηση στη γλώσσα. Κάποιες κατέχουν πολύ καλά την αγγλική γλώσσα και έχουν και καλή προφορά. Τις παρακολουθούμε με το Σάββα και βλέπουμε ότι είναι καλλιεργημένες κοπέλες και γνωρίζουν αρκετά πράγματα. Τις κρίνουμε με το αισθητήριο του ξενητεμένου Έλληνα, που δεν έχει ξαναδεί κοπέλες γκαρσόνες! Εκφραζόμαστε με καλά λόγια για τις κοπέλες αυτές, που όλες μας βλέπουν σαν πελάτες, που μπήκαμε στο «μαγαζί» τους όχι μόνο για καφέ! Εμείς όμως ακούσαμε πολλά γι' αυτές και συζητώντας μαζί τους για πολλά πράγματα της χώρας και τους ανθρώπους της στο τέλος τις αποχαιρετούμε με τον αγγλικό χαιρετισμό: «See you», δηλαδή θα σας ξαναδούμε! Μερικές φορές επισκεπτόμαστε τους καλούς φίλους μας Χρήστο και Γιώργο στο εργαστήρι τους, πίσω από την Κόκκινη Πλατεία. Καθόμαστε με τις ώρες πίνοντας καφέ ή κάποια μπίρα, που μας κερνάνε τα καλά παιδιά. Στο χώρο που έχουν το εργαστήριο υπάρχει και ένα ωραίο ισόγειο σπίτι, όπου διαμένει ένας ομογενής με την Εβραία σύζυγό του και τα δυο τους μικρά παιδιά. Ο Δημήτρης, αυτό είναι το όνομά του, έχει μείνει άνεργος αρκετούς μήνες εξαιτίας του κλεισίματος της επιχείρησης, όπου εργαζόταν. Βρίσκεται σε κακή οικονομική κατάσταση και κάθε φορά, που επισκεπτόμαστε τους φίλους μας, έρχεται κοντά μας και διетραγωδεί την κατάσταση πολλών ομογενών, που έμειναν άνεργοι εξαιτίας της αλλαγής του καθεστώτος. Μια φορά μάλιστα, στα μέσα Σεπτεμβρίου, με παρακάλεσε εκ μέρους πολλών ομογενών να κάνω μια επιστολή στους αρμόδιους της εφημερίδας το «ΒΗΜΑ» περιγράφοντας την άσχημη οικονομική κατάσταση πολλών ομογενών στην Αιθιοπία. Του έκανα την επιθυμία και έγραψα την επιστολή παρακαλώντας τους αρμόδιους στην Ελλάδα να φροντίσουν γι' αυτούς τους ταλαίπωρους ομογενείς μας, αφού κανένας από την Ελληνική Πρεσβεία και τη Μητρόπολη δεν ενδιαφερόταν. Εκείνος πήρε την επιστολή και αφού συγκέντρωσε αρκετές υπογραφές την έστειλε στην Ελλάδα. Το αποτέλεσμα δεν το πληροφορήθηκα ποτέ!

Τα παιδιά μας τα πρωινά παίζουν στην αυλή των Σχολείων, ενώ τα απογεύματα κατεβαίνουμε όλοι μαζί στον «Ολυμπιακό», όπου παρακολουθούμε αγώνες Μπάσκετ-μπαλ ή αγώνες Τένις. Το ενδιαφέρον των παιδιών είναι οι αγώνες του Μπάσκετ. Παρακολουθούν τις διάφορες ομάδες και παίρνουν θέση άλλοτε με τη μια ομάδα και άλλοτε με την άλλη. Υπάρχει αρκετός κόσμος στις εξέδρες του γηπέδου, που χειροκροτεί τους καλούς παίκτες. Ιδιαίτερα όταν μπαίνουν καλάθια από πολύ μακριά. Τότε ξεσηκώνεται όλη η εξέδρα και οι φωνές φτάνουν μέχρι πάνω στα Σχολεία.

Την Παρασκευή το απόγευμα, 17 Σεπτεμβρίου 1976, έρχεται στην Κοινότητα ο Διονύσης και καθόμαστε έξω στην καταπράσινη αυλή παίρνοντας τον απογευματινό μας καφέ. Συζητούμε για το τέλος του αιθιοπικού «χειμώνα» και το πότε καταφτάνει στην Αντίς Αμπέμπα η

οικογένειά του. Μας απαντάει ότι την ερχόμενη εβδομάδα έρχεται η Αγγελική με τη Γεωργία. Η μεγάλη κόρη του, η Ελένη, έχει τελειώσει το Γυμνάσιο και αναμένει τα αποτελέσματα μετά τις εξετάσεις που έδωσε για το Πανεπιστήμιο. Τότε βρήκα την ευκαιρία να του υπενθυμίσω ότι αύριο, Σάββατο 18 Σεπτεμβρίου, πρέπει να κάνουμε το επαναληπτικό εμβόλιο κατά της πολιομυελίτιδας στο Ταρζανάκι. Είναι η τρίτη και τελευταία δόση του εμβολίου. Ο Διονύσης χαμογελάει και κοιτάζοντας το Ταρζανάκι, που το κρατάει η Κουντουσάν, του λέει φωναχτά: «Αύριο δε θα κλάψεις»!

Την άλλη μέρα γύρω στις δέκα το πρωί ο Διονύσης ήρθε στην Κοινότητα και πήγαμε στο Νοσοκομείο της Πριγκιπέσσας Ζαουντίτου και κάναμε το εμβόλιο. Το Ταρζανάκι τρόμαξε με το τσίμπημα της βελόνας, έκλαψε λιγάκι, αλλά γρήγορα συνήλθε από το παροδικό σοκ. Γυρίσαμε στο σπίτι και ο Διονύσης έφυγε αμέσως για το εργοστάσιο. Τον ευχαριστήσαμε και τον παρακαλέσαμε να μείνει για λίγο, να πάρει κάτι ή να καθίσει να μεσημεριάσουμε. Οι έκτακτες όμως εργασίες του εργοστασίου τον πίεζαν και γι' αυτό έφυγε αμέσως.

Στις 19 Σεπτεμβρίου, διαβάζω τις σημειώσεις μου, ότι είναι Κυριακή. Πηγαίνουμε στην εκκλησία της Κοινοτήτάς μας στον Άγιο Φρουμέντιο πάνω στη Μόσβουλντ, όπως συνηθίζουμε κάθε Κυριακή. Ο Σάββας με το Γιώργο, ο Νίκος Σαρρόπουλος μόνος του και εγώ με το Δημήτρη ανεβαίνουμε στο αυτοκίνητο της Κοινοτήτας με οδηγό το Δημήτρη Συκά και με συννεφιασμένο τον ουρανό φτάνουμε στην εκκλησία μας. Μόλις κατεβαίνουμε κάποιες χοντρές ψιχάλες βροχής μας υποδέχονται στα σκαλοπάτια της εκκλησίας. Ο Διευθυντής του Δημοτικού λέει ότι είναι οι προτελευταίες! Ό,τι έχει να κάνει, θα το κάνει σήμερα και αύριο! Από μεθαύριο ξημερώνει άλλη μέρα! Ο Σάββας συγκατανεύει σ' αυτά που λέει ο Δημήτρης Συκάς, γιατί έχει την εμπειρία του προηγούμενου καλοκαιριού. Ο συνάδελφος Σαρρόπουλος όμως και εγώ τους ακούμε, αλλά δεν μπορούμε να εκφέρουμε γνώμη, γιατί δεν ξέρουμε τι πραγματικά συμβαίνει με τις κλιματολογικές συνθήκες και τις καιρικές αλλαγές στην Αιθιοπία.

Μετά το τέλος της Θείας Λειτουργίας όλοι οι ντόπιοι εκκλησιαζόμενοι βγαίνοντας έξω λένε και ξαναλένε ότι τελείωσε ο «χειμώνας» και από μεθαύριο θα λαμπυρίσει και πάλι ο ήλιος με όλες του τις χάρες! Επιστρέφουμε στην Κοινότητα και ξαφνικά το μεσημέρι ξεσπάει μια μπόρα, που τρομάζει τους πάντες! Ιδιαίτερα το Ταρζανάκι, που κοιμάται στο μικρό υπνοδωμάτιο. Άρχισε να κλαίει και αμέσως έτρεξε η Κουντουσάν να το καθυσηχάσει. Συνηθισμένη βέβαια η κατάσταση αυτή, αλλά σήμερα, προτελευταία μέρα, να κάνει τέτοια νούμερα ο καιρός, δεν το περιμέναμε! Ακόμη και η γυναίκα μου από τις πολλές φορές, που έχει ακούσει ότι τελειώνει ο «χειμώνας», λέει ότι μάλλον αυτή είναι η τελευταία μπόρα του καλοκαιριού! Η Κουντουσάν όμως της λέει ότι καλύτερα είναι να περιμένουμε και αύριο!

Και πραγματικά έτσι είναι! Ας περιμένουμε ακόμη λίγο! Όταν το απόγευμα ο ήλιος έλαμψε, το χόρτο της αυλής των Σχολείων γυάλιζε από τις δροσοσταλίδες και τα νερά της δυνατής βροχής. Τα δέντρα δίπλα στο σπίτι μας άπλωναν και πάλι τα κλαδιά τους περήφανα, ύστερα από την ξαφνική καταιγίδα, που ξέσπασε μεσημεριάτικα. Τα σύννεφα από τον ουρανό εξαφανίστηκαν μονομιάς και όλοι περιμένουμε κάτι καινούργιο να εμφανιστεί! Ακόμη και τα μικρά παιδιά, που κατεβαίνουν στην αυλή να συναντήσουν το Δημήτρη, το επαναλαμβάνουν συνεχώς. Ότι ο «χειμώνας τελειώνει και μια μέρα ακόμη μένει»! Ο Γκάμπης με την Ειρήνη και ο Γιώργος λένε στο Δημήτρη ότι τελείωσε ο «χειμώνας» και από μεθαύριο έρχεται η άνοιξη!

Την άλλη μέρα, Δευτέρα 20 Σεπτεμβρίου, ο καιρός φαίνεται ότι πάει να καλοκαιριάσει! Είναι η τελευταία μέρα του «χειμώνα». Ο ήλιος ανέτειλε ολόλαμπρος και η φύση προφανώς ετοιμάζεται να γιορτάσει την πρώτη μέρα της άνοιξής της! Τα παιδιά παίζουν ελεύθερα στο πράσινο της αυλής και τίποτε δεν προμηνύει ότι έρχεται η τελευταία καταιγίδα του «χειμώνα».

Κατά το μεσημέρι μαύρα σύννεφα σκέπασαν τον αιθιοπικό ουρανό και πολύ σύντομα άνοιξαν οι ουρανοί! Δυνατοί άνεμοι ξεσπούν μονομιάς και τα δέντρα αρχίζουν να στροβιλίζονται! Τα παιδιά τρέχουν να προφυλαχτούν κάτω από τη βεράντα του Γυμνασίου! Η Μαρίκα από το κτίριο του Οικοτροφείου και η Ευαγγελία από το σπιτάκι του Νηπιαγωγείου παρακολουθούν τα παιδιά και τους φωνάζουν να παραμείνουν εκεί κάτω από τη βεράντα του Γυμνασίου μέχρι να περάσει η μπόρα! Τα παιδιά όμως το γλεντάνε και παίζουν με τις χοντρές ψιχάλες της βροχής! Ευτυχώς η μπόρα περνάει γρήγορα, αλλά το παιγνίδι μέσα στο καταπράσινο χαλί της αυλής είναι επικίνδυνο! Τα νερά είναι πολλά και οι λακκούβες γυαλίζουν στο φως του ήλιου, που ξεπροβάλλει αμέσως μετά τη μπόρα.

Το απόγευμα άνοιξε η μέρα και ο ήλιος έκανε και πάλι την εμφάνισή του. Τα νερά γρήγορα εξατμίστηκαν και το πράσινο στην αυλή των Σχολείων έγινε κατάλληλο για το παιγνίδι των παιδιών. Ήρθε και ο φίλος μας ο Διονύσης από τη ΔΙΑΒΑΚΟ και βγάζοντας καρέκλες και

τραπεζάκια έξω στο πράσινο χαλί καθίσαμε να πάρουμε τον καφέ μας. Κατέβηκαν από τα διαμερίσματά τους και οι οικογένειες του Σάββα και του Νίκου με τα παιδιά τους και όλοι μαζί το στρώσαμε στο κουβεντολόγι. Ο Σάββας και ο Διονύσης παίρνουν το λόγο και αποφαίνονται ότι τελείωσε ο χειμώνας και από αύριο πια ανατέλλει η άνοιξη. Ο Διονύσης που έχει περισσότερα χρόνια στην Αιθιοπία αρχίζει να λέει ότι οι Αιθίοπες αυτό το μήνα γιορτάζουν την άνοιξη και την αιθιοπική Πρωτοχρονιά.

Η περίοδος των βροχών, λέει ο Διονύσης, που αρχίζει από τα μέσα Ιουνίου, είναι μια περίοδος εκνευριστική και πολύ κουραστική. Κρατάει τρεις μήνες και δεν υπάρχει μέρα χωρίς βροχή, αλλά δεν υπάρχει και μέρα χωρίς ήλιο. Γι' αυτό οι Αιθίοπες λένε ότι έχουν 365 μέρες το χρόνο ήλιο! Λίγο πριν λήξουν οι βροχές οι Αιθίοπες γιορτάζουν την άνοιξη και την Πρωτοχρονιά τους. Συγκεκριμένα τις γιορτάζουν στις 11 Σεπτεμβρίου κάθε χρόνο. Την ημέρα αυτή οι λόφοι γύρω από την πόλη είναι κατάφυτοι από μικρά κίτρινολούλουδα σε σχήμα σταυρού, που τα λένε «meskel», που στα αιθιοπικά η λέξη σημαίνει σταυρός. Όπου στέκεσαι και όπου κοιτάξεις, βλέπεις τα κίτρινα λουλούδια να καλύπτουν τα πάντα. Τους λόφους, τις βουνοπλαγιές, τις πεδιάδες, μέχρι και τους τοίχους των σπιτιών. Το κίτρινο χρώμα είναι εθνικό χρώμα για τους Αιθίοπες και γι' αυτό το έχουν και στη σημαία τους.

Ζητώ συγγνώμη από το Διονύση και τον διακόπτω για λίγο λέγοντας στην ομήγυρη ότι, όταν ήρθα στις 5 Οκτωβρίου αντικρίσαμε από πολύ ψηλά την ώρα που προσγειωνόταν το αεροπλάνο το κίτρινο χρώμα σ' όλη την περιοχή, όλοι θαυμάσαμε το ωραίο θέαμα και μας έκανε μεγάλη εντύπωση το κίτρινο χαλί, που απλωνόταν γύρω από την πόλη της Αντίς Αμπέμπα.

Ο Διονύσης συνεχίζοντας λέει ότι οι Αιθίοπες γιορτάζουν την άνοιξη και την Πρωτοχρονιά τους, όπως περίπου γιορτάζουμε εμείς την Πρωτοχρονιά με τα κάλαντα των παιδιών. Εδώ τα κοριτσόπουλα γυρίζουν τα σπίτια κρατώντας μικρές ζωγραφιές και ψάλλοντας διάφορα τραγούδια με τη φράση «καλωσόρισες λουλούδι μου» μαζεύουν κάποια χρήματα για τον εαυτό τους. Το βράδυ πάνε στα σπίτια τους και κάνουν την καταμέτρηση των χρημάτων, που μάζεψαν όλη την ημέρα.

Μετά από λίγες μέρες στις 27 Σεπτεμβρίου οι Αιθίοπες γιορτάζουν την Ημέρα της Ύψωσης του Τιμίου Σταυρού, που ανακάλυψε η Αγία Ελένη στα Ιεροσόλυμα. Οι Αιθίοπες πιστεύουν ότι ένα κομμάτι του Τιμίου Σταυρού βρίσκεται στην Αιθιοπία. Γι' αυτό η γιορτή της Ύψωσης του Τιμίου Σταυρού γιορτάζεται πανηγυρικά και θεωρείται ένα από τα μεγαλύτερα σύμβολα του αιθιοπικού έθνους. Για το λόγο αυτό όλα τα διαφημιστικά τους σποτ προβάλλουν πάντοτε τη γιορτή αυτή σαν ένα από τα χαρακτηριστικά της χώρας. Εξάλλου για τον ίδιο λόγο οι ντόπιοι καλλιτέχνες σε μεγάλη κλίμακα ασχολούνται με την κατασκευή πολλών και διαφόρων ποικιλιών ξύλινων και μεταλλικών σταυρών, που τους πωλούν στους ξένους περιηγητές.

Τον τελευταίο καιρό διαβάζοντας στο διαδίκτυο το βιβλίο: «Οι δυο μου Πατρίδες» του Καλογερόπουλου βρήκα όλα τα παραπάνω, όπως περίπου τα έχω καταγράψει τις προσωπικές μου σημειώσεις ακούγοντάς τα τότε όλα σχεδόν από το Διονύση. Βέβαια ο συγγραφέας των «Δυο του Πατρίδων» σαν ντόπιος Αιθίοπας από τη μητέρα του, αλλά και σαν γνήσιος Έλληνας από τον πατέρα του, τα περιγράφει πολύ πιο ωραία και πολύ πιο γλαφυρά και με πολλές λεπτομέρειες. Και αυτό είναι πολύ φυσικό, γιατί όλα αυτά τα γνωρίζει από πρώτο χέρι, αφού εκεί στην Αιθιοπία γεννήθηκε, εκεί πήγε σχολείο, εκεί ανατράφηκε και εκεί μεγάλωσε! Και έφυγε από την Αιθιοπία τον Απρίλιο του 1977 με ένα πρωτότυπο τρόπο, που πολλοί ξένοι, που ζούσαν και εργάζονταν στην Αιθιοπία, χρησιμοποιούσαν!

Αξίζει τον κόπο να περιγράψουμε τη σύλληψη του σχεδίου δραπέτευσης και τον τρόπο διαφυγής του συγγραφέα του παραπάνω βιβλίου.

Στη Μομπάσα της Κένυα τον Απρίλη του 1977 διοργανωνόταν ένα συμπόσιο με συμμετοχή των LIONS των χωρών της Ανατολικής Αφρικής. Τότε ο Καλογερόπουλος, που ήταν μέλος του LIONS CLUB της Αιθιοπίας, ορίστηκε υπεύθυνος της διοργάνωσης του ταξιδιού προς την Κένυα και επικεφαλής της αιθιοπικής αντιπροσωπείας. Και αυτό εξαιτίας της «καλής του διαγωγής» που επέδειξε προς το στρατιωτικό καθεστώς, γιατί σε ένα CHARITY WALK (πεζοπορία με φιλανθρωπικό σκοπό) οι LIONS της Αιθιοπίας μάζεψαν αρκετά χρήματα και ενίσχυσαν το Οφθαλμοϊατρικό Νοσοκομείο της Αντίς Αμπέμπα. Επειδή απαιτούνταν αρκετές μέρες για την όλη προετοιμασία, έφυγε για τη Μομπάσα νωρίτερα για να κανονίσει τα σχετικά με την οργανωτική επιτροπή. Την απόφαση να δραπετεύσει από την Αιθιοπία την είχε πάρει οριστικά! Το κλίμα δεν του επέτρεπε να παραμείνει άλλο! Από όσα άκουγε και περισσότερα από όσα έβλεπε καθημερινά, καταλάβαινε ότι όπου νάναι έρχεται και η σειρά του!

Ας τον αφήσουμε όμως να μας διηγηθεί ο ίδιος τα γεγονότα, όπως τα περιγράφει πολύ παραστατικά στο τέλος του πρώτου μέρους του βιβλίου του: «Ήταν Απρίλιος του 1977. Από το παράθυρο του αεροπλάνου κοιτούσα κάτω τα οροπέδια της Αιθιοπίας. Αισθάνθηκα ρίγος σ' όλο το κορμί μου. Έφευγα από τον τόπο που γεννήθηκα και αγάπησα και που, ίσως, δεν θα ξανάβλεπα ποτέ και μέσα μου ένιωσα ένα κενό. Άφηνα ό,τι είχα και δεν είχα: την περιουσία μου, το σπίτι μου και προπαντός τη μάνα μου. Τελειώνοντας την αποστολή μου στην Κένυα, πήρα το αεροπλάνο για την Αθήνα. Στην Κένυα με εξέλεξαν LIONS της χρονιάς και αντικυβερνήτη των LIONS της Ανατολικής Αφρικής για την πρωτοβουλία μου να διοργανώσω το "CHARITY WALK" υπό αντίξοες συνθήκες. Όμως τίποτε απ' αυτά δεν με συγκινούσε, καθώς είχα άλλα, πιο σοβαρά πράγματα να σκεφτώ. Όταν ο Θεός κλείνει μια πόρτα, ανοίγει ένα παράθυρο».

Σχολικό έτος 1976-77

Βρισκόμαστε στο τρίτο δεκαήμερο του Σεπτεμβρίου του 1976. Ο αιθιοπικός «χειμώνας» έχει περάσει οριστικά και ο ήλιος με τις ζωογόνες του ακτίνες έχει πλημμυρίσει όλη την αιθιοπική ατμόσφαιρα. Το πράσινο χαλί στην αυλή των Σχολείων έχει καλύψει όλη την έκταση του παραλληλόγραμου και περιμένει να υποδεχτεί τους μαθητές, που αυτές τις μέρες αναμένονται να επιστρέψουν στα Σχολεία και το Οικοτροφείο. Σε λίγες μέρες έρχονται και οι νέοι και οι παλιοί εκπαιδευτικοί από την Ελλάδα. Οι ειδήσεις είναι ευχάριστες ότι έρχονται κανονικά, χωρίς πολλές διατυπώσεις με τη βίζα από την Αιθιοπική Πρεσβεία των Αθηνών, όπως δυστυχώς είχαμε εμείς τον περασμένο χρόνο. Έτσι τα μαθήματα θα αρχίσουν κανονικά την 1η Οκτωβρίου, όπως γίνεται και στα Σχολεία της Ελλάδας.

Πράγματι τις τελευταίες μέρες του Σεπτεμβρίου φτάνουν στο αεροδρόμιο της Αντίς Αμπέμπα οι εκπαιδευτικοί από την Ελλάδα και όλοι οι μαθητές από τις γύρω περιοχές της Αιθιοπίας καθώς και από τα όμορα κράτη. Στο Γυμνάσιο μαζί με τους παλιούς έρχονται και δυο νέοι καθηγητές. Ένας Γυμναστής, ο Λάμπρος Ζήσης, και μια καθηγήτρια των Αγγλικών, η Άννα Δασκαλοπούλου. Ο Γυμναστής είναι παντρεμένος και φτάνει στην Αιθιοπία με τη γυναίκα του Βάγια και τα δυο μικρά τους παιδιά, τη Λαμπρινή και τον Αντώνη. Η καθηγήτρια Άννα είναι ελεύθερη. Κάτι παρόμοιο γίνεται και με τους συναδέλφους του Δημοτικού Σχολείου και του Νηπιαγωγείου. Με τον ερχομό των παλιών Δασκάλων έρχονται και δυο νεαροί και ελεύθεροι. Ο ένας είναι ο δάσκαλος Γεώργιος Κοντοπάνος και στο Νηπιαγωγείο η Νηπιαγωγός Μαρία Σωτηριάδου, που αντικαθιστά τη γυναίκα του Αντώνη Γκίκα. Η κυρία Τάι δεν ήταν πτυχιούχος Νηπιαγωγός, αλλά εξαιτίας της μη απόσπασης πτυχιούχου Νηπιαγωγού από το Υπουργείο κατά το προηγούμενο σχολικό έτος εκτελούσε εκείνη τα καθήκοντα της Νηπιαγωγού.

Την 1η Οκτωβρίου του 1976 αρχίζει πανηγυρικά το νέο σχολικό έτος και για τα τρία Σχολεία της Κοινότητας. Στο Γυμνάσιο υπάρχουν όλες οι ειδικότητες των καθηγητών, εκτός από την ειδικότητα του Θεολόγου. Το μάθημα των Θρησκευτικών με εντολή του Υπουργείου θα το διδάσκει ο Σεβασμιότατος Μεθόδιος. Οι προϋποθέσεις για μια καλή σχολική χρονιά είναι ευοίωνες. Ιδιαίτερα φέτος, που υπάρχει και Γυμναστής, τα παιδιά στο Γυμνάσιο θα έχουν την καλή τύχη να μη χάσουν τίποτε από όσα προβλέπει το αναλυτικό πρόγραμμα.

Έτσι την 1η Οκτωβρίου όλοι οι καθηγητές είμαστε έτοιμοι για τον αγιασμό της καινούργιας χρονιάς. Ο Διευθυντής Γεώργιος Βενιζέλος από την προηγούμενη μέρα μας ανακοινώνει τα ευχάριστα νέα ότι φέτος θα έχουμε όλες τις ειδικότητες στο Σχολείο και ότι μαζί μας θα είναι και ο Σεβασμιότατος, ο οποίος θα διδάσκει το μάθημα των Θρησκευτικών στη θέση του Παναγιώτη Φούγια, που έφυγε οριστικά για την Ελλάδα. Μόλις ακούσαμε ότι ο Δεσπότης θα διδάσκει το μάθημα των Θρησκευτικών, κάπως ξαφνιαστήκαμε! Δεν μπορώ να πω ότι χαρήκαμε ιδιαίτερα ή ότι δυσαρεστηθήκαμε! Δεν είχαμε πολλά πάρε-δώσε με το Δεσπότη. Για τους περισσότερους από τους συναδέλφους ήταν μια τυπική γνωριμία. Τον συναντούσαμε τις Κυριακές στην εκκλησία, όταν δεν απουσίαζε στο εξωτερικό. Γιατί απουσίαζε πολύ τακτικά στο εξωτερικό! Κάποιες φορές τον βλέπαμε στα Γραφεία της Κοινότητας ή στο σπίτι του Διευθυντή του Δημοτικού Σχολείου Δημήτρη Συκά.

Εγώ προσωπικά δεν είχα τις καλύτερες σχέσεις μαζί του! Είχα το προηγούμενο από τον περασμένο Δεκέμβριο με την πρόσκλησή μου στα Γραφεία της Μητρόπολης για την υπόθεση της αμοιβής της υπηρέτριάς μου! Η πρόσκληση εκείνη ουσιαστικά ήταν απολογία! Γιατί τότε σχεδόν με «κατσάδιασε»! Επειδή διπλασίασα το μισθό της υπηρέτριάς μου, χωρίς να πάρω την άδεια των Κοινοτικών! Έσπαζα ένα κατεστημένο πολλών χρόνων και έπρεπε να επανέλθω στα καθιερωμένα, πράγμα που υποχρεώθηκα να το κάνω!

Κάτι άλλο βασικό που μας ανακοινώνει ο Διευθυντής του Γυμνασίου είναι ότι στο γενικό αγιασμό όλων των Σχολείων θα παραβρεθούν ο Πρόξενος της Πρεσβείας μας Παναγιώτης Κατσιμπάρδος και ο ίδιος ο Σεβασμιότατος Μεθόδιος, που θα τελέσει και τον αγιασμό. Και έτσι η σχολική χρονιά θα άρχιζε με τους καλύτερους οιωνούς, καθώς θα είχαμε την τιμή να πλαισιώνουν την τελετή του αγιασμού επίσημες παρουσίες υψηλών προσώπων τόσο από την εκκλησιαστική ηγεσία όσο και από την πολιτική εξουσία με τον Πρόξενο της Πρεσβείας μας. Πράγματι την Παρασκευή, 1η Οκτωβρίου του 1976, με έναν καλοκαιριάτικο ήλιο, γύρω στις εννιά και τριάντα το πρωί, όλοι οι εκπαιδευτικοί των Σχολείων, οι Κοινοτικοί Άρχοντες με

επικεφαλής τον Αλέξανδρο Γανωτάκη και αρκετοί γονείς των παιδιών είμαστε μαζεμένοι μπροστά στη βεράντα του Γυμνασίου με τη μεγάλη και φαρδιά σκάλα. Στη μέση υπάρχει ένα τραπέζι με τα σύνεργα του αγιασμού. Μια μεγάλη πιατέλα με ένα μεταλλικό σταυρό μέσα στο νερό και ένα πλούσιο ματσάκι βασιλικού. Ακριβώς πίσω από το τραπέζι βρίσκεται ο Σεβασμιότατος Μεθόδιος, ο Αρχιμανδρίτης Προτέριος και ο άρχων πρωτοψάλτης της Μητρόπολης Αξώμης Αναστάσιος Τσιλίδης. Δίπλα από τους Καθηγητές και κοντά στο Διευθυντή του Γυμνασίου στέκεται ο Πρόξενος της Πρεσβείας μας Παναγιώτης Κατσιμπάρδος.

Κάτω στην καταπράσινη αυλή είναι παρατεταγμένα όλα τα παιδιά με τη σειρά. Και είναι αρκετά! Κοντεύουν τα τριακόσια! Αριστερά βρίσκονται τα παιδιά του Γυμνασίου, στη μέση τα παιδιά του Δημοτικού και στη δεξιά πλευρά τα μικρά του Νηπιαγωγείου. Πίσω από τα παιδιά υπάρχουν αρκετοί γονείς, άνδρες και γυναίκες, που στέκονται κοντά στα παιδιά τους. Μερικοί είναι από τα όμορα κράτη και ήρθαν να παρακολουθήσουν τον αγιασμό και να συντρέξουν κυρίως τα παιδάκια τους στην Πρώτη τάξη, που για πρώτη φορά έρχονται στο Γυμνάσιο της Αντίς Αμπέμπα.

Η τελετή του αγιασμού αρχίζει κανονικά. Με το «ευλόγησον Δέσποτα» του αρχιμανδρίτη Προτέριου, ο Μητροπολίτης Μεθόδιος αρχίζει με το: «Ευλογητός ο Θεός ημών ...» και όλα κυλούν ήρεμα μέχρι το τέλος της τελετής του αγιασμού. Στο τέλος της τελετής ο Μητροπολίτης ψάλλει το απολυτίκιο: «Σώσον, Κύριε, τον λαόν σου και ευλόγησον την κληρονομίαν σου ...» και ραίνει τρεις φορές όλη την ομήγυρη με το βασιλικό, που τον εμβαπτίζει τρεις φορές στο νερό της πιατέλας. Αμέσως μετά σύμφωνα με τα καθιερωμένα πρέπει κατά ιεραρχική σειρά να αγιάσει τα επίσημα πρόσωπα. Να πλησιάσει τον Πρόξενο, να του δώσει να φιλήσει το σταυρό και να τον ραντίσει το κεφάλι με το βασιλικό. Αντί αυτού κατευθύνεται στους Διευθυντές των Σχολείων, τους οποίους αγιάζει και μετά γυρίζει προς την πλευρά των Κοινοτικών και των εκπαιδευτικών και με τη σειρά αγιάζει όλους!

Τον Πρόξενο Παναγιώτη Κατσιμπάρδο, ενώ περνάει δυο φορές από μπροστά του τον παρακάμπτει! Δεν του δίνει σημασία, ούτε τον υπολογίζει! Όλοι οι παρευρισκόμενοι παρακολουθούμε το Μητροπολίτη και αντιλαμβανόμαστε ότι οι κινήσεις του είναι προμελετημένες! Δεν επιθυμεί να τον αγιάσει και τον θεωρεί παρείσακτο στην τελετή του αγιασμού! Οι ματιές όλων των συναδέλφων διασταυρώνονται αμήχανα, ενώ οι γονείς από κάτω στην αυλή αρχίζουν να σιγοψιθυρίζουν βλέποντας την απαράδεκτη σκηνή! Και ενώ ο Δεσπότης συνεχίζει να αγιάζει τους συναδέλφους και τους γονείς, που στέκονται πάνω στη βεράντα, ο Πρόξενος επιδεικτικά και χωρίς να χαιρετήσει κανέναν αποχωρεί από την τελετή! Κατεβαίνει γρήγορα τα σκαλοπάτια της κλίμακας, διασχίζει την καταπράσινη αυλή και κατευθύνεται στην κάτω αυλή, όπου υπάρχει ο οδηγός του με το αυτοκίνητο της Πρεσβείας! Στο τέλος της τελετής και, ενώ επικρατεί απόλυτη σιγή, ο Δεσπότης αρχίζει να μιλάει σ' όλους τους παρευρισκόμενους λέγοντας πολλά και διάφορα. Κατάλληλα βέβαια στην ώρα και τη στιγμή! Όλοι τον ακούμε αποσβολωμένοι! Άλλοι κοιτάζονται μεταξύ τους και άλλοι κουνούμε αμήχανα το κεφάλι μας. Άλλοι σκύβουμε το κεφάλι μας και κάπου-κάπου ρίχνουμε λοξές ματιές στο Δεσπότη μας. Τελικά ο Σεβασμιότατος εύχεται τα γνωστά σ' αυτές τις εκδηλώσεις! Στα παιδιά εύχεται «καλή χρονιά και καλή πρόοδο», ενώ σε μας τους εκπαιδευτικούς «καλή δύναμη και καλή χρονιά στο θεάρεστο έργο μας»!

Εκείνο που κάνει εντύπωση σε όλους μας είναι η στάση του απέναντι στον Πρόξενο της Πρεσβείας μας. Γιατί αμέσως μετά την αχαρακτήριστη πράξη του μας τόνισε ότι πρέπει να έχουμε ομόνοια μεταξύ μας και να μας διακρίνει αλληλοκατανόηση! Μίλησε μπροστά σε τριακόσιους πενήντα ανθρώπους περίπου για αγάπη και συναδέλφωση, που πρέπει να έχουν όλοι οι Έλληνες και ιδιαίτερα εμείς που βρισκόμαστε πολλές χιλιάδες χιλιόμετρα μακριά από την Πατρίδα! Μίλησε μπροστά σε εκατόν είκοσι παιδιά του Γυμνασίου, που λίγα ακούουν, αλλά πολλά καταλαβαίνουν. Δίπλα τους ήταν άλλα εκατόν πενήντα παιδιά του Δημοτικού και καμιά εικοσαριά παιδάκια του Νηπιαγωγείου. Μπροστά σε αρκετούς γονείς, που όλοι είδαν την απερίσκεπτη κίνησή του και κατάλαβαν την πρόθεσή του!

Σήμερα σαράντα χρόνια περίπου μετά, κάθομαι στο γραφείο μου και διαβάζοντας τις σημειώσεις της εποχής εκείνης σκέφτομαι τι άνθρωπος ήταν ο Μητροπολίτης Μεθόδιος Φούγιας! Τι εγωισμός ήταν αυτός που τον είχε κυριεύσει εκείνη τη στιγμή και τι διαφορές είχε με τον Πρόξενο της Πρεσβείας μας! Ποτέ δε το μάθαμε. Ούτε ζητήσαμε να το πληροφορηθούμε! Μόνο τούτο σκεπτόμασταν. Είναι δυνατόν εδώ στην Αιθιοπία τόσο μακριά από την Ελλάδα ένας άνθρωπος της Εκκλησίας και μάλιστα στην υψηλότερη βαθμίδα να μη συνεργάζεται με τους υπεύθυνους ηγέτες της Πρεσβείας μας! Είναι δυνατόν να μην τους συγχωρεί, έστω και αν έφταιγαν εκείνοι! Ο βίος όμως και η μετέπειτα πολιτεία του, ως Μητροπολίτης Θουατείρων και Μεγάλης Βρετανίας, απέδειξαν ότι ως άνθρωπος ήταν πολύ

εγωιστής και προφανώς κυριαρχούνταν από ταπεινά ελατήρια! Από το θρόνο της Αρχιεπισκοπής Θυατείρων και Μεγάλης Βρετανίας τον καθαίρεσε το 1988 η Ιερά Σύνοδος του Οικουμενικού Πατριαρχείου με επικεφαλής τον Πατριάρχη Δημήτριο και τον απομάκρυνε από τα καθήκοντά του με τη αιτιολογία «της ανάρμοστης και απρεπούς συμπεριφοράς» και «της ζηλώσεως θρόνων»!

Ο αδερφός του Παναγιώτης με τον οποίο συνυπηρέτησαμε στο Γυμνάσιο της Αντίς Αμπέμπα κατά το σχολικό έτος 1975-76, στο πολυσέλιδο βιβλίο του: «Μεθόδιος, ο αδικημένος Ιεράρχης» γράφει πολλά και προσπαθεί με πάρα πολλά κείμενα να δικαιολογήσει τον αδερφό του για την αδικία που διέπραξε το Οικουμενικό Πατριαρχείο το 1988. Γεγονός είναι ότι ο Μεθόδιος ήταν μια ξεχωριστή φυσιογνωμία. Έτσι τον γνώρισα και έτσι τον χαρακτήρισα στην Αντίς Αμπέμπα, παρότι οι σχέσεις μου δεν ήταν πολύ καλές μαζί του! Ήταν δυναμικός, ασυμβίβαστος και ασυγκράτητος! Στο τέλος του βιβλίου, που το αγόρασα μόλις κυκλοφόρησε και το διάβασα με πολύ ενδιαφέρον, έγραψα τα εξής: «Τελικά ποιος έφαγε το Μεθόδιο; 1. Το Πατριαρχείο; (Βαρθολομαίος, Καρράς και άλλοι Ιεράρχες εκ Φαναρίου ή εξ Ελλάδος). 2. Η Τουρκική Διπλωματία για τις θέσεις του Μεθοδίου στα εθνικά θέματα; 3. Η Αγγλικανική Εκκλησία; Ο Μεθόδιος ήταν δυναμικός και ασυμβίβαστος άνθρωπος. Ίσως φταίει και ο ίδιος σε κάποια πράγματα. Όπως στις διασυνδέσεις του με κάποια πρόσωπα και η ασυγκράτητη ορμή του χαρακτήρα του!».

Αργότερα το 1981, όταν υπηρετούσα πάλι με απόσπαση στη Μεγάλη του Γένους Σχολή στην Κωνσταντινούπολη, συναντήθηκα με το Μεθόδιο στο Πατριαρχείο στη μεγάλη επέτειο για τα 1600 χρόνια από τη σύνοδο της Χαλκηδόνας και είχαμε μια καλή και φιλική συνάντηση. Τότε τον παρακάλεσα να κάνει κάποια παρέμβαση στο Υπουργείο Παιδείας για να γίνει η απόσπασή μου στο Λονδίνο, όπου θα είχαμε συνεργασία για την εκπαίδευση των ελληνόπουλων της Αγγλίας. Μου τόνισε ότι: «θα πράξω τα δέοντα» και ιδιαίτερα μεταξύ των άλλων μου είπε ότι, αν μετατεθώ στο Λονδίνο, θα έχω μεταξύ των άλλων μαθητών και τα βασιλόπουλα του εξορισμένου από την Ελλάδα βασιλιά μας Κωνσταντίνου! Χωρίς πραγματικά να σκεφτώ καθόλου του απάντησα ότι ποτέ δεν θα ήθελα να έχω μαθητές τα βασιλόπουλα! Τότε εκείνος κάπως θυμωμένα μου απάντησε αμέσως: «Είσαι ξεροκέφαλος Μακεδόνας, αγύριστο κεφάλι! Το Φανάρι δεν σε δίδαξε τίποτε! Τρία χρόνια διδάσκεις εδώ στη Μεγάλη του Γένους Σχολή και δεν κατάλαβες το πνεύμα του Φαναρίου!».

Σήμερα συλλογιζόμενος εκείνα τα λόγια του Μητροπολίτη Μεθοδίου αναλογίζομαι πόσο επηρέασε τον ίδιο το πνεύμα του Φαναρίου! Γιατί ο Μεθόδιος εκεί σπούδασε, στη Θεολογική Σχολή της Χάλκης. Εκεί εμβαπτίστηκε στα νάματα της πολιτικής και της διπλωματίας του Πατριαρχείου! Πόσο ακολούθησε ο ίδιος την πολιτική του Φαναρίου στις διάφορες θέσεις, όπου τον έταξε ο Θεός;

Τελικά νομίζω ότι ο άνθρωπος γεννιέται και λιγότερο γίνεται!

Αλλά ας επιστρέψουμε στην Αντίς Αμπέμπα. Κατά το νέο σχολικό έτος, που ανάδευε, με το Σεβασμιότατο Μεθόδιο Φούγια θα ήμασταν συνάδελφοι και θα διδάσκαμε στα ίδια παιδιά. Εκείνος θα δίδασκε Θρησκευτικά, ενώ εγώ εκτός από τα Ελληνικά θα δίδασκα και Ιστορία και Πολιτική Αγωγή στην Έκτη τάξη του Γυμνασίου. Θα ήμασταν στους ίδιους χώρους και στις ίδιες αίθουσες. Θα καθόμασταν στα διαλείμματα στο ίδιο Γραφείο των Καθηγητών και θα πίναμε μαζί τον καφέ. Έτσι θα είχαμε πολλές φορές το χρόνο να συζητούμε για πολλά και διάφορα. Όπως εκκλησιαστικά θέματα, πολιτικά, κοινωνικά και εκπαιδευτικά, που ήταν τότε επίκαιρα με τη μεταρρύθμιση του Υπουργού Γεωργίου Ράλλη της Κυβέρνησης του Κωνσταντίνου Καραμανλή. Ιδιαίτερα με το ζήτημα της καθιέρωσης της Νεοελληνικής Γλώσσας είχαμε πολλά να συζητούμε.

Κάποτε η συζήτηση το έφερνε και σε ιστορικά θέματα. Μια φορά μάλιστα η συζήτηση το έφερε με τη Βασιλεία και τους Βασιλιάδες στην Ελλάδα, που τελευταία είχαν εκδιωχθεί με το δημοψήφισμα του 1974. Τότε ο Σεβασμιότατος ενώπιον όλων των συναδέλφων μίλησε με καλά λόγια για τους Βασιλιάδες και είπε κάποια ανιστόρητα πράγματα. Αυτό δεν μπόρεσα να το ανεχτώ, όχι γιατί έμπαινε στα «χωράφια» μου, αλλά περισσότερο γιατί ήθελε να περάσει την αντίληψη ότι οι Βασιλιάδες στην Πατρίδα μας ήταν πάντοτε καλοί και «αγαθοποιοί»! Τότε στηριζόμενος στις γνώσεις μου πάνω στο ζήτημα της Βασιλείας στην Ελλάδα, του έφερα αντίρρηση σε όσα έλεγε. Προς επίρρωση των όσων έλεγα, έφερα και την εγκυκλοπαίδεια του Ελευθερουδάκη από τη βιβλιοθήκη του Γραφείου του Γυμνασιάρχη και του επέδειξα προκλητικά το μεγάλο λάθος που έκανε! Αυτό ήταν και το δικό μου λάθος! Το ότι προκλητικά και ενώπιον όλων ξεσκεπάσα την ιστορική του γύμνια! Το αποτέλεσμα ήταν να κληθώ στη Μητρόπολη για δεύτερη φορά σε «απολογία»! Αλλά αυτό το επεισόδιο θα το δούμε παρακάτω. Συνέβη τον Ιανουάριο του 1977 και είχε κάποια καλά αποτελέσματα «εις βάρος μου»!

Τα μαθήματα αρχίζουν

Αμέσως μετά τον αγιασμό και αφού απεχώρησαν όλοι οι «ξένοι» κρατήσαμε για λίγο ακόμη τους μαθητές μας και ο Διευθυντής τους μίλησε σχετικά με τη νέα σχολική χρονιά και ευχόμενος «καλή χρονιά και καλή πρόοδο», τους λέει να κάνουν ένα διάλειμμα. Σιγά-σιγά και κατά ιεραρχική τάξη μπαίνουμε όλοι μέσα στο Γραφείο των Καθηγητών για να πάρουμε τον πρωινό μας καφέ. Προπορεύεται ο Σεβασμιότατος με το Διευθυντή. Είναι και οι δυο πολύ σοβαροί, αμίλητοι και κατευθύνονται στο Γραφείο των Καθηγητών και από εκεί στο Γραφείο του Διευθυντή, καθώς το ένα επικοινωνεί με το άλλο. Κλείνονται εκεί και για αρκετή ώρα δεν επικοινωνούν μαζί μας. Οι υπόλοιποι συνάδελφοι καθόμαστε στις καρέκλες του Γραφείου και κοιταζόμαστε μεταξύ μας χωρίς μιλά να βγαίνει από το στόμα μας. Είμαστε εννιά συνάδελφοι. Τρεις φιλόλογοι, ο Χρήστος Γιαννούλας, ο Νίκος Σαρρόπουλος και εγώ, δυο φυσικοί, ο Αντώνης Γκίκας και ο Κώστας Παπαδόπουλος, δυο των Αγγλικών, ο Μοφόκα και η Άννα Δασκαλοπούλου, ο Γυμναστής Λάμπρος Ζήσης και ο Αιθίοπας Τατσιμπέλι, καθηγητής της Αιθιοπικής Γλώσσας.

Σε λίγο η υπηρέτρια του Οικοτροφείου Ραγκάση φέρνει τους καφέδες με κάτι κουλουράκια. Σε διαφορετικά φλυτζάνια έχει τους καφέδες του Δεσπότη και του Διευθυντή. Πίνουμε τους καφέδες μας αμίλητοι και περιμένουμε να ανοίξει η πόρτα του Γραφείου του Διευθυντή και να έρθουν κοντά μας οι δυο «μεγάλοι» συνάδελφοι. Κάποτε ανοίγει η πόρτα και ο Δεσπότης βγαίνει αγέρωχος με το μπαστούνι στο χέρι. Μας αποχαιρετάει όλους ευχόμενος και πάλι καλή χρονιά και συνοδευόμενος από το Διευθυντή ως έξω κατεβαίνει τις σκάλες του Γυμνασίου και διασχίζοντας την καταπράσινη αυλή, ενώ το ράσο του λικνίζεται στο πρωινό αεράκι, κατευθύνεται στα Γραφεία της Κοινότητας. Τα παιδιά τον αποχαιρετούν με τον πρέποντα σεβασμό κάνοντας μια υπόκλιση!

Ο Διευθυντής επιστρέφει στο Γραφείο και χωρίς να κάνει καμιά νύξη για τα όσα έγιναν κατά τη ώρα του αγιασμού, αμέσως κάθεται στη μέση του Γραφείου και αρχίζει να κάνει τις δέουσες οδηγίες για την καλή λειτουργία του Σχολείου. Από την προηγούμενη μέρα σε κοινή συνεδρία είχαμε κάνει την κατανομή όλων των μαθημάτων και ο ίδιος είχε ετοιμάσει ένα πρόχειρο πρόγραμμα τεσσάρων ωρών για τις τρεις πρώτες μέρες.

Μόνο στα φιλολογικά μαθήματα εμείς οι φιλόλογοι είχαμε κάποιες διαφωνίες για το ποιος θα έπαιρνε το μάθημα των Ελληνικών στην Πρώτη Τάξη. Ο συνάδελφος Χρήστος Γιαννούλας δεν ήθελε να πάρει την Πρώτη Τάξη στο μάθημα των Αρχαίων και Νέων Ελληνικών για κάποιους προσωπικούς λόγους. Το νέο αναλυτικό πρόγραμμα προέβλεπε τη διδασκαλία της Νεοελληνικής Γλώσσας από την Πρώτη Γυμνασίου και ο εν λόγω συνάδελφος δεν επιθυμούσε να ασχοληθεί με τη Νεοελληνική Γλώσσα. Ήταν βέβαια απόφοιτος της Φιλοσοφικής Αθηνών, η οποία ήταν ολοφάνερα κατά της Νεοελληνικής. Μάλιστα ο συνάδελφος Χρήστος από την προηγούμενη χρονιά διακρήρυττε στεντορείως στον Αρχιμανδρίτη Προτέριο και κάποιους άλλους συντηρητικούς Κοινοτικούς, με τους οποίους έκανε παρέα, ότι αυτός ποτέ δεν θα δεχόταν να διδάξει τη Νεοελληνική Γλώσσα στα παιδιά! Αυτά είχαν γίνει γνωστά μεταξύ των συναδέλφων και, όταν ήρθε η ώρα στη νέα σχολική χρονιά να κάνουμε κατανομή των μαθημάτων κατά τάξεις τόσο ο συνάδελφος Σαρρόπουλος, αν και ήταν και εκείνος απόφοιτος της Φιλοσοφικής Αθηνών, όσο και εγώ δεν δεχτήκαμε να πάρουμε την Πρώτη Τάξη! Εγώ μάλιστα την προηγούμενη χρονιά είχα πάρει την Πρώτη Τάξη επίτηδες και είχα αρχίσει τη διδασκαλία της Νεοελληνικής Γλώσσας με την έγκριση του Διευθυντή, που και εκείνος προέβλεπε τι θα ακολουθούσε σχετικά με τη διδασκαλία της Νεοελληνικής. Στο τέλος και με την άρνηση του συναδέλφου Νίκου Σαρρόπουλου, ο συνάδελφος Γιαννούλας υποχώρησε και υποχρεωτικά ανέλαβε να διδάξει το μάθημα των Αρχαίων και Νέων Ελληνικών στην Πρώτη Τάξη!

Ο Διευθυντής κάνοντας τις δέουσες συστάσεις μας λέει ότι φέτος θα έχουμε ένα πλήρες πρόγραμμα και ότι τα παιδιά δεν θα χάσουν τίποτε από όσα προβλέπει το νέο αναλυτικό πρόγραμμα. Επιμένει ότι πρέπει να ακολουθούμε το νέο αναλυτικό πρόγραμμα, που στηρίζεται στο νέο ψηφισμένο νόμο 309/76 από τη Βουλή των Ελλήνων και τονίζει ότι δεν πρέπει να γίνει καμιά παρέκκλιση από το νέο νόμο. Λέγοντας και επιμένοντας σ' όλα αυτά όλοι καταλαβαίνουμε ότι περισσότερο απευθύνεται στο συνάδελφο Χρήστο Γιαννούλα. Στο τέλος μας προτρέπει να μιλούμε στα παιδιά στη Δημοτική Γλώσσα και να τα αφήνουμε να

ξεδιπλώνουν τις σκέψεις τους ελεύθερα και αβίαστα. Να παρεμβαίνουμε μόνο, όταν κάνουν εκφραστικά λάθη και να τα διορθώνουμε με πολλή ευγένεια και σεβασμό στην προσωπικότητά τους. Σκοπός μας είναι να τους μάθουμε να εκφράζονται με σωστά νεοελληνικά, γιατί τα περισσότερα παιδιά των Σχολείων μας προέρχονται από δίγλωσσους γονείς και τα νεοελληνικά τους είναι πολύ φτωχά. Περισσότερο εδώ που οι μητέρες των παιδιών είναι κατά πλειοψηφία αιθιοπίδες.

Οι συστάσεις αυτές του Διευθυντή με εντυπωσιάζουν πολύ. Ο Βενιζέλος, αν και είναι Μαθηματικός, αντιλαμβάνεται ότι ο νέος νόμος για την εκπαίδευση είναι στο σωστό δρόμο και επιμένει στην πιστή του εφαρμογή. Μου κάνει εντύπωση στο ότι επιμένει να μάθουμε στα δίγλωσσα παιδάκια του Γυμνασίου να εκφράζονται με σωστά νεοελληνικά και να μιλάνε και στο σπίτι τους ελληνικά, διορθώνοντας ακόμη και τους γονείς τους ή μαθαίνοντάς τους καλύτερα τη γλώσσα μας. Είναι συνεπής στο καθήκον του και γνωρίζει πολύ καλά την αποστολή μας εδώ στο εξωτερικό. Ιδιαίτερα σ' ένα Σχολείο του εξωτερικού με πολλά δίγλωσσα παιδάκια! Από την προηγούμενη χρονιά είχα αντιληφθεί τις ικανότητές του να διευθύνει σωστά ένα σχολείο, να έχει επίγνωση της αποστολής του και με τη σειρά του να μεταδίνει αυτή την ιερή αποστολή στους συναδέλφους. Και κάτι ακόμη πολύ σημαντικό να διαλύει τυχόν διαφωνίες μεταξύ των συναδέλφων!

Αμέσως μετά από ένα εικοσάλεπτο διάλειμμα βγαίνει από το Γραφείο του και προτρέπει ονομαστικά έξι συναδέλφους να πάμε στις τάξεις σύμφωνα με το πρόχειρο πρόγραμμα και να αρχίσουμε τα μαθήματα με την γνωριμία των μαθητών, ενώ ο ίδιος θα περνούσε από τις τάξεις για να δώσει το πρόγραμμα των τριών πρώτων ημερών, δηλαδή της Παρασκευής, του Σαββάτου και της Δευτέρας.

Φεύγοντας για τις τάξεις τους οι έξι συνάδελφοι στο Γραφείο των Καθηγητών μείναμε μόνο τρεις. Ο Νοτιοαφρικανός Μοφόκα, καθηγητής των Αγγλικών, ο Γυμναστής Λάμπρος Ζήσης και εγώ. Μόλις μείναμε εντελώς μόνοι ο Γυμναστής, σα νέος καθηγητής του Γυμνασίου, άρχισε τη συζήτηση για όσα απαράδεκτα είδε κατά την ώρα του αγιασμού και μου ζήτησε, σαν παλιότερος εδώ, να του πω και να του εξηγήσω κάποια πράγματα που αντίκρισε και ήταν και γι' αυτόν απαράδεκτα και περισσότερο ανεξήγητα!

Προσπάθησα να του δώσω κάποιες εξηγήσεις και να δικαιολογήσω τη στάση του Μητροπολίτη μας, λέγοντας ότι προφανώς μεταξύ των δυο ανδρών υπάρχει κάποια σοβαρή διαφωνία, την οποία δεν γνωρίζω. Δυστυχώς, λέω στο συνάδελφο, ότι αυτά συμβαίνουν και στις καλύτερες κοινωνίες, ακόμη και στις πιο μικρές και μάλιστα στις κοινωνίες των Ελληνικών Κοινοτήτων του εξωτερικού! Ο συνάδελφος φαινόταν πολύ προβληματισμένος! Μάλιστα μιλώντας κάπως έντονα κουνούσε και τα χέρια του. Ο άλλος συνάδελφος των Αγγλικών, που είναι μαζί μας στο Γραφείο και δεν γνωρίζει καθόλου την Ελληνική Γλώσσα, κάτι όμως καταλαβαίνει από τη στάση του Γυμναστή και μου ζητάει και εκείνος στα Αγγλικά να του πω, γιατί ο συνάδελφος μιλάει τόσο έντονα! Κατάλαβε ότι αναφερόταν στα όσα είχαν γίνει πριν από λίγο στην τελετή του αγιασμού. Μου έλεγε μάλιστα ότι η κίνηση του Δεσπότη να μην αγιάσει τον Πρόξενο ήταν προσβλητική για έναν ανώτερο υπάλληλο της Πρεσβείας, που θέλησε να παρευρεθεί στον αγιασμό των μαθημάτων των παιδιών!

Έδωσα και στο συνάδελφο Μοφόκα με τα λιγοστά μου Αγγλικά να καταλάβει ότι τέτοια γεγονότα συμβαίνουν παντού. Ίσως του λέω ότι σε μας τους Έλληνες συμβαίνουν πιο πολύ εξαιτίας της ιδιοσυγκρασίας μας ως μεσογειακού λαού! Γέλασε με την ερμηνεία μου και απάντησε ότι και άλλοι λαοί είναι μεσογειακοί, αλλά δεν ενεργούν μ' αυτό τον τρόπο. Ήταν μια καλή ευκαιρία να δώσω στον Νοτιοαφρικανό συνάδελφο μια πλήρη εικόνα της ιδιαιτερότητάς μας, αλλά δεν μπορούσα να βρω τις κατάλληλες λέξεις στην αγγλική γλώσσα για να του εκθέσω όλα τα προτερήματα αλλά και τα ελαττώματα της φυλής μας! Προσπάθησα πολύ και, ενώ εκείνος χαμογελούσε, του εξιστόρησα πολλά για το γένος των Ελλήνων και την ιστορία μας. Στο τέλος μου έδωσε να καταλάβω ότι συμφωνούσε μαζί μου σε πολλά, λέγοντας μάλιστα ότι γνωρίζει καλά την ιστορία μας και μάλιστα όλα τα σχετικά με τον πολιτισμό μας και την Αρχαία Δημοκρατία του Περικλή. «Δημοκρατία», μου λέει, «δεν υπάρχει στην πατρίδα μου! Στην πατρίδα μου, στη SOUTH AFRICA, δεν υπάρχει Δημοκρατία! Οι λευκοί έχουν απομονώσει το ντόπιο πληθυσμό και ισχύει το βάρβαρο: APARTHEID. Εγώ μάλιστα είμαι διωγμένος από την πατρίδα μου, είμαι πολιτικός πρόσφυγας στην Αιθιοπία και ευτυχώς η Κοινότητά σας με προσέλαβε να διδάσκω Αγγλικά στα Σχολεία της και έτσι μπορώ να επιζώ».

Ακούοντας ο Γυμναστής τις τελευταίες λέξεις από τον Νοτιοαφρικανό συνάδελφο, χωρίς να γνωρίζει Αγγλικά, κατάλαβε ότι μιλούσε για τη δική του χώρα, όπου επικρατούσε το Απαρτχάιντ των λευκών κατά του ντόπιου πληθυσμού. Προσπάθησα, όσο μπορούσα, να κάνω το διερμηνέα μεταξύ των δυο συναδέλφων και να μεταφράζω τα λεγόμενα του ενός

προς τον άλλο. Ο συνάδελφος Μοφόκα, καθώς μου άκουγε να τα καταφέρνω αρκετά καλά, επαίνεσε την προσπάθειά μου και την πρόοδο, που είχα στην εκμάθηση της αγγλικής γλώσσας. Τότε τον ευχαρίστησα για τα καλά του λόγια και του απάντησα ότι αυτό οφειλόταν στον ίδιο, αφού εκείνος ήταν ο δάσκαλός μου την προηγούμενη χρονιά!

Αμέσως μετά χτύπησε το κουδούνι για διάλειμμα και όλοι οι συνάδελφοι μαζευτήκαμε στο Γραφείο. Τώρα η κατάσταση είναι περισσότερο χαλαρή και ελαφρώς χαρούμενη. Οι συνάδελφοι μόλις μπήκαν στο Γραφείο ξέχασαν το γεγονός του αγιασμού και άρχισαν την κουβέντα για τα παιδιά και τη νέα επικοινωνία μαζί τους. Η συζήτηση κράτησε μέχρι το χτύπημα του νέου κουδουνιού και όλοι χαρούμενοι μιλούσαν για τα παιδιά. Ο καθένας από τους συναδέλφους είχε και κάτι να αναφέρει για τα παιδιά. Ότι κάποια μεγάλωσαν πολύ περισσότερο από το κανονικό! Ότι κάποια έλειπαν, γιατί είχαν αναχωρήσει με τους γονείς τους οριστικά για την Ελλάδα. Ότι κάποιες κοπέλες ήταν αγνώριστες, καθώς μέσα σε τρεις μήνες ξεπέρασαν τα φυσιολογικά όρια! Είχαν ψηλώσει αρκετά και στο σώμα τους φαινόταν ότι είχε σχηματιστεί μια καλοφτιαγμένη δεσποινίδα. Ιδιαίτερα οι κοπέλες των Αιθιοπών! Η νέα καθηγήτρια των Αγγλικών, η Άννα, που ανέλαβε να διδάξει στις τρεις πρώτες τάξεις του Γυμνασίου και πήγε την πρώτη μέρα για μάθημα στην Γ΄ τάξη, έδειχνε πολύ χαρούμενη με την πρώτη επικοινωνία με τα παιδιά, γιατί πολλά ήξεραν να μιλούν αγγλικά πολύ καλά!

Ακολούθησαν οι υπόλοιπες τρεις ώρες για την πρώτη μέρα. Όλοι περάσαμε από τις τάξεις μας και είχαμε τις πρώτες εντυπώσεις από τα παιδιά. Κάποια φαίνονταν χαρούμενα, γελαστά, ορεξάτα. Κάποια όμως ήταν σκυθρωπά! Φαίνονταν με την πρώτη ματιά! Οι γονείς τους είχαν μείνει χωρίς εργασία ή τα καταστήματα που είχαν αναγκάστηκαν να τα κλείσουν! Και το μεγαλύτερο κακό γι' αυτούς ήταν το ότι δεν μπορούσαν να αναχωρήσουν από την Αιθιοπία, γιατί χρωστούσαν πολλούς φόρους στο Αιθιοπικό Δημόσιο ή η επιχείρησή τους ήταν υπό έλεγχο! Η κατάσταση αυτή κάθε μέρα γινόταν περισσότερο γνωστή σ' όλους τους εκπαιδευτικούς και ο φόβος μας για το τι θα ακολουθούσε γινόταν περισσότερο έντονος!

Τα μαθήματα από τη Δευτέρα, 4 Οκτωβρίου 1976, άρχισαν κανονικά. Οι μαθητές και οι συνάδελφοι πήραμε το κανονικό μας εβδομαδιαίο πρόγραμμα και όλα άρχισαν κανονικά. Ο Δεσπότης έρχεται και κάνει το μάθημα των Θρησκευτικών σ' όλες τις τάξεις του Γυμνασίου. Οι ώρες όμως του μαθήματος σύμφωνα με το αναλυτικό πρόγραμμα είναι αρκετές για το Μητροπολίτη, που έχει και άλλες ασχολίες. Γι' αυτό το μάθημα έγινε δίωρο για κάθε τάξη. Κάποιες φορές μάλιστα απουσιάζει ολόκληρη βδομάδα, γιατί ταξιδεύει στο εξωτερικό. Οι άλλοι συνάδελφοι κινούμαστε μέσα στα όρια του αναλυτικού προγράμματος και όλα κυλούν με κανονικό ρυθμό.

Η ζωή μας στη νέα σχολική χρονιά

Έτσι άρχισε η νέα σχολική χρονιά του 1976-77. Οι συνάδελφοι είναι σχεδόν όλοι γνωστοί. Δυο είναι οι νέοι που ήρθαν από την Ελλάδα. Ο Μητροπολίτης μας επίσης είναι γνωστός από την προηγούμενη χρονιά. Τον βλέπαμε όλη την προηγούμενη χρονιά κατά τις Κυριακές και τις μεγάλες γιορτές στην εκκλησία και κάπου-κάπου στα Σχολεία. Εγώ μάλιστα τον είχα γνωρίσει εκ του σύνεγγυς και είχα μια πρώτη «καλή» επικοινωνία μαζί του. Και για λέω την αλήθεια, ενώ στην αρχή τον είχα χαρακτηρίσει πολύ καλό και φιλόνητο, εξαιτίας των καλών λόγων που έλεγε στη γυναίκα μου για την εγκυμοσύνη της κάθε φορά που τη συναντούσε, μετά την «απολογία» μου στο κτίριο της Μητρόπολης για το διπλάσιασμό του μισθού της υπηρέτριάς μου, τα αισθήματά μου απέναντί του ελαφρώς άλλαξαν! Ήμουν επιφυλακτικός όχι μόνο σ' αυτόν, αλλά και στον αδερφό του, που καθημερινά την περασμένη χρονιά ήμασταν στους ίδιους χώρους!

Εικόνα 33. Ο συγγραφέας Γ.Α. Μυλωνάς με παιδιά της ΣΤ' Τάξης

Όλοι οι συνάδελφοι εργαζόμαστε στο Γυμνάσιο με ζήλο και μεγάλη προθυμία. Προσφέρουμε εθνική υπηρεσία στα ελληνόπουλα της ανατολικής Αφρικής. Τους διδάσκουμε την ελληνική γλώσσα, την ελληνική ιστορία και τον ελληνικό πολιτισμό δια μέσου των αιώνων. Τους ενισχύουμε το θρησκευτικό και το εθνικό συναίσθημα με την καλή έννοια και προσπαθούμε να σφυρηλατήσουμε το χαρακτήρα τους πάνω στα ιδεώδη της Δημοκρατίας, της Ελευθερίας, της Ειρήνης και της Αλληλεγγύης μεταξύ των λαών. Ακολουθούμε στη διδασκαλία των μαθημάτων το αναλυτικό πρόγραμμα, που ισχύει στην Ελλάδα, αλλά εδώ τα περισσότερα παιδιά είναι δίγλωσσα και έχουμε και λίγα γνήσια αιθίοπουλα, που απαιτούν από εμάς τους Δασκάλους και τους Καθηγητές να υπερβαίνουμε τους τύπους του αναλυτικού προγράμματος. Σκοπός μας είναι τα δίγλωσσα παιδιά να τα μάθουμε ελληνικά, ενώ τα αιθίοπουλα σκοπός μας δεν είναι να τα κάνουμε Έλληνες, αλλά να τους δώσουμε να καταλάβουν την ανωτερότητα του Ελληνικού Πολιτισμού και να γίνουν μελλοντικά φορείς του Ελληνικού Πνεύματος, όπου βρεθούν και όπου σταθούν!

Ακόμη τα απογεύματα στα παιδιά του Οικοτροφείου, που είναι αρκετά και μεταξύ αυτών και λίγα αιθίοπουλα από μακρινές περιοχές και την Ασμάρα, προσφέρουμε σημαντική υπηρεσία. Δεν τα επιβλέπουμε μόνο μέσα στις αίθουσές τους να διαβάζουν, να κάθονται φρόνιμα και

να μην ενοχλεί το ένα το άλλο. Τα βοηθούμε στα μαθήματα του κλάδου μας και πολλές φορές τα συγκεντρώνουμε κατά τάξεις και τους λύνουμε διάφορες απορίες. Στα απογευματινά διαλείμματα συζητούμε τα προβλήματά τους και βλέπουμε ότι έχουν καλή και ολοκληρωμένη αντίληψη για την παγκόσμια κατάσταση. Γνωρίζουν αρκετά πράγματα από την πολιτική, κοινωνική και οικονομική ζωή των λαών της γης. Γνωρίζουν το Απαρτχάιντ στη Νότια Αφρική, τα κινήματα των λαών στη Λατινική Αμερική και σε άλλα σημεία του πλανήτη μας. Κάποιες φορές μας εκπλήσσουν με τις εγκυκλοπαιδικές τους γνώσεις. Μιλούν για την επικράτηση των στρατιωτικών στην Αιθιοπία και συγκρίνουν την κατάσταση με την επικράτηση των στρατιωτικών στην Ελλάδα το 1967!

Από τα παιδιά μαθαίνουμε πολλά νέα. Τους ρωτούμε για το τι γίνεται έξω, ζητούμε πληροφορίες για τις περιουσίες των ομογενών μας, τις περιουσίες των άλλων ξένων και γενικά για την κατάσταση που επικρατεί σ' όλη την Αιθιοπία. Πολλά παιδιά εξιστορούν τις δυσκολίες των γονιών τους, των συγγενών και των πολλών άλλων ομογενών και ξένων με τις εργασίες, τα καταστήματα και τις επιχειρήσεις τους. Από τα παιδιά του Οικοτροφείου μαθαίνουμε πολλά δυσάρεστα γεγονότα, που διαδραματίζονται κάθε νύχτα μέσα στην Αντίς Αμπέμπα και σ' άλλες μικρές και μεγάλες πόλεις της χώρας. Τα μαθαίνουν από τους συμμαθητές τους κατά την πρωινή διδασκαλία των μαθημάτων και το απόγευμα τα μεταδίδουν και σε μας. Μερικά παιδιά είναι επιφυλακτικά, ενώ άλλα είναι πολύ εκδηλωτικά. Περιγράφουν την κατάσταση με τα πλέον δραματικά χρώματα και τη θεωρούν πολύ επικίνδυνη όχι μόνο για τους ντόπιους, αλλά και για τους ξένους, όπως είμαστε εμείς!

Γεγονός είναι ότι είμαστε μέσα στα γεγονότα, αλλά βρισκόμαστε κάπως μακριά από το κέντρο της πόλης και το πανεπιστήμιο, όπου γίνονται κάθε βράδυ πολλές συλλήψεις και ακολουθούν, όπως την άλλη μέρα μαθαίνουμε, πολλές εκτελέσεις αντιφρονούντων. Ακούμε ότι κάθε πρωί με τα καμιόνια μεταφέρονται οι νεκροί από τις γειτονίες της πόλης και πολλές δεκάδες φοιτητές και αντιφρονούντες συλλαμβάνονται και οδηγούνται στις φυλακές. Κάποια βράδια, ενώ κοιμόμαστε, ακούμε ντουφεκίες γύρω από το χώρο της Κοινότητας. Ένα βράδυ μάλιστα την άνοιξη του 1977 ακούστηκαν πολλές ντουφεκίες γύρω από το χώρο της Κοινότητας και την άλλη μέρα ήρθαν πολλοί αξιωματικοί με στρατιώτες και έκαναν έρευνα σ' όλους τους χώρους της Κοινότητας. Το γεγονός αυτό μας κατατρόμαξε όλους! Για την οικογένειά μου ήταν το καταλυτικότερο και εξαιτίας και αυτού εξαναγκαστήκαμε να αποχωρήσουμε το επόμενο καλοκαίρι και να επιστρέψουμε στην Ελλάδα. Αλλά αυτό το γεγονός θα το δούμε παρακάτω.

Η οικογένειά μου στο μικρό σπιτικό «δόξα τω Θεώ» είμαστε όλοι καλά! Ο Δημήτρης πάει στη Β' τάξη Δημοτικού. Πήρε τα βιβλία και τα τετράδιά του και ασχολείται μ' αυτά. Κάθεται λίγες ώρες στο σπίτι, κυρίως για να μάθει την ορθογραφία και να γράψει τις εργασίες που τους βάζει η κυρία τους. Με το διάβασμα του Αναγνωστικού του δεν έχει πρόβλημα. Μια φορά να το διαβάσει το μάθημα της μέρας, αμέσως το μαθαίνει απέξω και το λέει στη μάνα του και την Κουντουσάν. Με την Αριθμητική έχει κάποια προβλήματα, αλλά όχι σοβαρά. Μόλις το απόγευμα χτυπήσει το κουδούνι για να κάνουν διάλειμμα τα παιδιά του Οικοτροφείου, εκείνος τα περιμένει στην αυλή για να παίξουν. Βασικά περιμένει το Γιώργο και τον Γκάμπη με την Ειρήνη. Έχει πολλούς φίλους και είναι πολύ αγαπητός όχι μόνο στους συνομηλίκους του αλλά και στα μεγάλα παιδιά.

Η Ευαγγελία τις πρωινές ώρες ασχολείται σχεδόν με το Ταρζανάκι και την ετοιμασία του φαγητού. Δεν προλαβαίνει να ξεπροβοδίσει το Δημήτρη και μένα για τα Σχολεία μας και το Ταρζανάκι αρχίζει να γκρινιάζει στο υπνοδωμάτιο. Σχετικά ξυπνάει νωρίς το πρωί! Θεσ από τις φωνές των μικρών παιδιών του Νηπιαγωγείου, που αρκετοί γονείς τα φέρνουν από τις επτά το πρωί, θεσ από κληρονομική προδιάθεση των γονιών του! Μάλλον από τη δεύτερη αιτία! Γιατί και κατά την περίοδο του καλοκαιριού, που απουσίαζαν τα παιδιά του Νηπιαγωγείου, πάλι νωρίς το πρωί ξυπνούσε. Η γυναίκα μου αμέσως καταπιάνεται μ' αυτό αφήνοντας τους άλλους δυο ενοίκους στο έλεος του Θεού! Τότε υποχρεώνομαι να ετοιμάσω το Δημήτρη για το Σχολείο και να φροντίσω τον εαυτό μου για τα σχετικά με τις πρωινές υποχρεώσεις. Η Κουντουσάν έρχεται στο σπίτι γύρω στις επτά και μισή. Την ώρα αυτή το Ταρζανάκι είναι στο «πόδι». Στις οκτώ το πρωί αποχωρούμε από το σπιτικό μας ο Δημήτρης και εγώ και τραβούμε ο καθένας για το Σχολείο του.

Οι δυο γυναίκες αμέσως καταπιάνονται με το Ταρζανάκι! Με το ξύπνημά του η Ευαγγελία το καθαρίζει και το ντύνει καθαρά εσώρουχα. Με τον ερχομό της Κουντουσάν αρχίζει η περιποίηση του. Η μια ετοιμάζει το γαλατάκι του, ενώ η άλλη απολυμαίνει ζεματίζοντας τα μπουκάλια της Κίκο και καθαρίζει τα πιατάκια και τα φρούτα για τις κρέμες του. Γύρω στις οκτώ του δίνουν το γαλατάκι και, ενώ το καταπίνει λαίμαργα, αφουγκράζεται τις φωνές των μικρών παιδιών του Νηπιαγωγείου, που ξεσηκώνουν την αίθυσά τους. Την περίοδο

του καλοκαιριού ήμασταν μόνοι μας. Ούτε φωνές, ούτε θορύβους! Τα Σχολεία ήταν άδεια από παιδιά! Απόλυτη σιωπή επικρατούσε στο γύρω χώρο μας. Τους μοναδικούς θορύβους, που άκουγε το Ταρζανάκι ήταν, όταν έπαιζαν τα παιδιά των εκπαιδευτικών κοντά στο σπίτι μας.

Με την έναρξη του νέου σχολικού έτους άλλαξε η κατάσταση. Ο χώρος των Σχολείων γέμισε από παιδιά. Δίπλα από το σπίτι μας υπάρχει το Νηπιαγωγείο, που φέτος έχει είκοσι πέντε παιδάκια. Είναι όλα φωνακλάδικα και πολύ ζωηρά! Σαν τα πουλάκια στα γύρω δέντρα! Όταν το Ταρζανάκι πίνει το γαλατάκι τα μάτια του παίζουν δεξιά και αριστερά. Πιο πολύ γυρίζουν προς τη μεριά, από όπου ακούγονται οι φωνές των παιδιών. Κάποιες φορές αφήνει το μπιμπερό του και στρέφεται ολόκληρο προς το μέρος των μικρών παιδιών του Νηπιαγωγείου. Τα παιδάκια του Νηπιαγωγείου φωνάζουν, γελούν, τρέχουν μέσα στην αίθουσα, σπρώχνονται παίρνοντας σβάρνα τις καρέκλες και τα μικρά θρανία. Ο θόρυβος, ώσπου να καταφτάσει η Νηπιαγωγός για να τα καθησυχάσει, είναι μεγάλος!

Τη σκηνή αυτή με τις φωνές των παιδιών το Ταρζανάκι τώρα για πρώτη φορά τη νιώθει καθαρά. Από τον περασμένο Ιούνιο, που σχόλασαν τα παιδάκια για τις θερινές τους διακοπές, πέρασαν κάπου τέσσερες μήνες. Τις φωνές τις άκουγε και τους πρώτους μήνες της ύπαρξής του, αλλά προφανώς η ηλικία δεν του επέτρεπε να τις παρακολουθεί και να έχει τις ανάλογες αντιδράσεις. Τώρα μεγάλωσε κάπως και μπορεί να τις παρακολουθεί ακουστικά! Φαίνεται μάλιστα ότι εντυπωσιάζεται από τις φωνές και δείχνει ότι ευχαριστείται! Αμέσως μετά η γυναίκα μου το ετοιμάζει αλείφοντάς το με τις απαραίτητες κρέμες και τις παιδικές πούδρες. Το ντύνει με καθαρά ρούχα, το καλωπίζει με τις παιδικές κολόνιες, του χτενίζει τα καινούργια ξανθά μαλλάκια, που στη γέννηση ήταν μαύρα. Μετά το καλοκαιρινό κούρεμα φύτρωσαν νέα ωραία ξανθά μαλλάκια, του φοράει και το λευκό σκουφάκι και είναι έτοιμο για τον πρώτο πρωινό περίπατο. Στο μεταξύ η Κουντουσάν στην κουζίνα πλένει τα ρούχα του και τα απλώνει εκεί μέσα προς την πλευρά των μικρών ανατολικών παραθυριών, από όπου μπαίνει πλουσιοπάροχα ο πρωινός ζωογόνος αιθιοπικός ήλιος.

Γύρω στις εννιά το πρωί το Ταρζανάκι είναι έτοιμο για την πρωινή του βόλτα. Σε λίγο θα χτυπήσει και το κουδούνι για το πρώτο διάλειμμα των παιδιών. Η Κουντουσάν το παίρνει αγκαλιά και το βγάζει έξω στον καταγάλανο ουρανό πάνω στην καταπράσινη αυλή. Το αφήνει για λίγο κάτω στο γρασίδι κρατώντας το από το χεράκι και εκείνο αμέσως προσπαθεί να βηματίσει! Δεν μπορεί όμως ακόμη, γιατί μόλις έχει συμπληρώσει τους επτά μήνες! Μόλις τα παιδάκια κάνουν διάλειμμα, βλέπουν μπροστά τους το Ταρζανάκι με την Κουντουσάν. Όλα μαζί τρέχουν πάνω τους και προσπαθούν να πιάσουν και να χαϊδέψουν το χαριτωμένο Ταρζανάκι! Μεγάλος συνωστισμός γίνεται γύρω από την Κουντουσάν και το μωρό μας. Ένα τσούρμο παιδάκια μαζεύεται γύρω τους! Κυρίως είναι τα κοριτσάκια του Δημοτικού, που τρέχουν κοντά τους και όλα θέλουν να παίξουν με το Ταρζανάκι. Έμαθαν και το όνομά του και το φωνάζουν από μακριά. Εκείνο χαμογελάει στις φωνές των παιδιών και πολλές φορές θέλει να παίξει μαζί τους. Η Κουντουσάν το προσέχει πολύ και δεν το δίνει να το πάρουν αγκαλιά τα κοριτσάκια του Δημοτικού. Μόλις ξαναχτυπήσει το κουδούνι για να μαζευτούν τα παιδάκια στις τάξεις τους, το Ταρζανάκι θέλει να τα ακολουθήσει, αλλά η Κουντουσάν το κρατάει γερά, ενώ εκείνο γκρινιάζει!

Κάποιες φορές το οδηγεί μέχρι τις πόρτες των αιθουσών του Δημοτικού μαζί με τα παιδάκια, που το φωνάζουν να μπει και εκείνο στην τάξη τους. Οι Δάσκαλοι ή η Δασκάλα, παίρνουν είδηση από την οχλαγωγία των παιδιών και γελάνε, καθώς αντικρίζουν το Ταρζανάκι έξω από την αίθουσα της τάξης τους! Η κυρία Μαίρη, η Δασκάλα του Δημήτρη, το φωνάζει να μπει μέσα στην αίθουσα, ενώ όλα τα παιδάκια φωνάζουν ρυθμικά: «Θε-θε-θέλουμε το Ταρζανάκι!». Το παίρνουν για λίγο μέσα στην τάξη και με τις φωνές τους το αναγκάζουν να πέσει στην αγκαλιά της Κουντουσάν σφίγγοντας τα χεράκια του γύρω από το λαιμό της!

Άλλη φορά κατευθύνονται στην είσοδο του Νηπιαγωγείου. Εκεί γίνεται το «σώσε»! Τα μικράκια φωνάζουν όλα μαζί και ξεσηκώνουν τον κόσμο! Η νέα Νηπιαγωγός, η Μαρία Σωτηριάδου, ξεκαρδίζεται στα γέλια και με τον ερχομό του μωρού στην αίθουσα βρίσκει την ευκαιρία να κάνει μάθημα στα μικράκια για το πώς πρέπει να συμπεριφέρονται στα μωρά. Το παίρνει στην αγκαλιά της, το χαϊδεύει, το φιλάει και το πηγαίνει στη μέση της αίθουσας, ενώ η Κουντουσάν στέκεται στην πόρτα. Αμέσως μετά απευθύνεται στα μικράκια και τους λέει πόσο όμορφο είναι, τι ωραίο σκουφάκι έχει και πόσο συμπαθητικό είναι! Το Ταρζανάκι στην αρχή κοιτάζει περίεργα τα παιδάκια, αλλά μετά από λίγο στρέφει τα ματάκια του προς την Κουντουσάν. Απλώνει τα χεράκια του προς το μέρος, που βρίσκεται εκείνη και είναι σαν να την καλεί να έρθει να το πάρει! Δεν κλαίει όμως, ούτε οδύρεται! Απλά γκρινιάζει και θέλει να πάει στην Κουντουσάν!

Η Νηπιαγωγός στο μεταξύ λέει στα παιδάκια το μάθημά της. Ότι πρέπει να αγαπάμε τα μωρά, που μπορεί να είναι τα μικρότερα αδερφάκια μας. Να τα χαϊδεύουμε, να τα λέμε παραμύθια, ιστορίες, να τα παίζουμε με τα παιχνίδια μας και να κάνουμε τα χατίρια τους. Τα παιδάκια του Νηπιαγωγείου ακούνε με προσοχή τις συμβουλές της κυρίας και όλα μαζί παρατεταμένα αναφωνούν: «Ναι!»!

Για το Ταρζανάκι αυτή είναι η πρώτη καθημερινή του έξοδος, που κρατάει ως τις έντεκα το πρωί. Ξυπνάει πρωί-πρωί με τους γονείς του και ακολουθεί το πρόγραμμά του. Χωρίς να καταλαβαίνει το τι συμβαίνει γύρω του, παρακολουθεί τα πάντα. Ο πρωινός θόρυβος των παιδιών του Νηπιαγωγείου, οι φωνές τους, τα γέλια το αναστατώνουν και αντιλαμβάνεται ότι κάτι γίνεται γύρω του. Κάποιες φορές πετιέται πάνω, σα να τρομάζει. Στήνει τα αφτιά του προς το μέρος των φωνασκιών και για λίγα δευτερόλεπτα αφουγκράζεται το θόρυβο, που δεν τον άκουγε νωρίτερα κατά την περίοδο του καλοκαιριού. Αλλά γρήγορα συνέρχεται και συνεχίζει να παίζει με τη μάνα του ή την Κουντουσάν ή να πίνει το γάλα του ή να τρώει την κρέμα του!

Η Κουντουσάν το γυρίζει σ' όλη την αυλή των Σχολείων και σε κάθε διάλειμμα όλα τα παιδιά, ακόμη και του Γυμνασίου, θέλουν να παίξουν με το Ταρζανάκι. Πολλά τρέχουν για να το συναντήσουν, αλλά κυρίως η Αγγέλα, το στρουμπουλό ξανθό κοριτσάκι από την Αρούσα, είναι το παιδάκι που μόλις χτυπήσει το κουδούνι για διάλειμμα, τρέχει πρώτο να συναντήσει το Ταρζανάκι. Όταν εκείνο κοιμάται, η Αγγέλα χτυπάει την εξώπορτα του σπιτιού μας και ρωτάει τη γυναίκα μου ή την Κουντουσάν τι κάνει το Ταρζανάκι. Η αγάπη της μικρής Αγγέλας στο μωρό μας είναι ιδιαίτερα μεγάλη! Η Ευαγγελία έλεγε ότι η αγάπη της Αγγέλας προς το μωρό μας είναι παθολογική!

Στις έντεκα το πρωί το Ταρζανάκι τρώει την κρέμα του, που συνήθως είναι από τα εξωτικά φρούτα του τόπου. Μπανάνες, παπάγια, μάγκο και ό,τι πολύτιμο έχει τούτος ο ευλογημένος τόπος! Αμέσως μετά η Κουντουσάν κρατώντας το αγκαλιά το κάνει μια βόλτα μέσα στην αυλή, ενώ εκείνο γέρνει πάνω της και το παίρνει ο γλυκός ύπνος. Το γυρίζει στο σπιτικό μας και το τοποθετεί μέσα στο υπνοδωμάτιο για να είναι κάπως μακριά από τις φωνές των παιδιών του Νηπιαγωγείου. Εκεί κοιμάται του καλού καιρού γύρω στις δύο ώρες!

Μόλις χτυπήσει το τελευταίο κουδούνι για να σχολάσουν τα παιδάκια του Δημοτικού και του Νηπιαγωγείου, το Ταρζανάκι ξυπνάει. Λες και καταλαβαίνει ότι τα παιδάκια πρόκειται να φύγουν και θέλει και εκείνο να τα αποχαιρετήσει! Περιμένει την Αγγέλα να έρθει να το φιλήσει, να το χαϊδέψει και να του ευχηθεί καλό μεσημέρι! Μετά η Αγγέλα θα πάει ψηλά στο Οικοτροφείο να αφήσει τα βιβλία της και να ετοιμαστεί με τα άλλα παιδάκια για το μεσημεριανό φαγητό στο εστιατόριο του Οικοτροφείου. Το απόγευμα μετά τις τέσσερες η ώρα μαζί με τα άλλα παιδάκια θα επιστρέψει στην αίθυσά της για να ετοιμάσει τα μαθήματα, αλλά πρώτα θα περάσει από το σπίτι μας για να χαιρετήσει το Ταρζανάκι!

Το μεσημέρι το Ταρζανάκι θα πάρει κάποιες παιδικές τροφές, που μας έφερε από την Ελλάδα η κυρία Αγγελική, η γυναίκα του Διονύση. Τις ετοιμάζει η Ευαγγελία και είναι κυρίως ξινός τραχανάς. Παράλληλα η Κουντουσάν ετοιμάζει και το γαλατάκι του με πολλή επιμέλεια. Είναι το ολλανδικό NIDO, που αποδείχτηκε ότι ήταν το καλύτερο για τη διατροφή του παιδιού μας. Ευτυχώς το βρήκαμε στο σούπερ μάρκετ του Πολυταρίδη και λύσαμε το πρόβλημα. Η κατάσταση στην Αιθιοπία δεν είναι καλή και πολλοί μας προειδοποιούν ότι θα υπάρξουν στο μέλλον προβλήματα με τα τρόφιμα που έρχονται από το εξωτερικό! Αυτό μας ανησυχεί πολύ και μας προβληματίζει για την παραμονή μας και για τα επόμενα χρόνια. Η Ευαγγελία συνεχώς παρακολουθεί την κατάσταση και από τις γυναίκες των ομογενών ακούει κάποια δυσάρεστα, που την ανησυχούν πολύ! Προς το παρόν όμως η νέα σχολική χρονιά άρχισε με καλούς οiwονούς! Τα έχουμε όλα! Τα βρίσκουμε όλα! Ας τελειώσει με το καλό και αυτή η σχολική χρονιά και του χρόνου βλέπουμε!

Μετά το μεσημεριανό του γεύμα το Ταρζανάκι θα κάνει μια βόλτα πάλι στην καταπράσινη αυλή με την Κουντουσάν για να χωνέψει ελαφρά και γύρω στις δύο η ώρα θα επιστρέψει στο σπιτικό, όπου θα κοιμηθεί για άλλες δυο ώρες ως τις τέσσερες το απόγευμα. Όταν τα παιδάκια του Οικοτροφείου θα κατεβούν στις αίθουσές τους για να ετοιμάσουν τα μαθήματα της επόμενης μέρας, το Ταρζανάκι θα τα υποδεχτεί στην αυλή. Είναι η ώρα που κάνει την απογευματική του έξοδο και περιτρέπει με την Κουντουσάν όλη την άδεια αυλή. Τη ίδια ώρα η Ευαγγελία του ετοιμάζει την απογευματινή κρέμα με παιδικές τροφές, που ευτυχώς βρίσκουμε σε κάποια καταστήματα. Τα παιδάκια του Δημοτικού στο σύνολό τους πηγαίνουν στις αίθουσες για διάβασμα, κάποια όμως, όπως η Αγγέλα, περιτριγυρίζουν την Κουντουσάν με το μωρό και παραμένουν έξω παίζοντας μαζί τους. Τότε ο Δάσκαλος, που έχει υπηρεσία, βγαίνει έξω και μαζεύει τα υπόλοιπα παιδιά να περάσουν στις αίθουσες για διάβασμα!

Εκείνα αποχαιρετούν το Ταρζανάκι και τραβούν για το Σχολείο τους, ενώ το μωρό μας θέλει να τα ακολουθήσει! Έχει εξοικειωθεί με τα παιδάκια και δεν θέλει να αποχωριστεί απ' αυτά! Μετά από μιάμιση ώρα τα παιδιά θα κάνουν διάλειμμα και τότε θα ξανασυναντήσουν το Ταρζανάκι για να παίξουν μαζί του. Στο χρονικό αυτό διάστημα το Ταρζανάκι παίρνει την απογευματινή του κρέμα του έξω στην ηλιόλουστη καταπράσινη αυλή. Η Ευαγγελία το ταΐζει περπατώντας στο πράσινο, ενώ η Κουντουσάν κρατώντας το αγκαλιά περπατεί και εκείνη. Κάποια στιγμή το μωρό δείχνει ότι κουράζεται, καθώς έχει κάνει στην αγκαλιά της Κουντουσάν πολλούς γύρους στην αυλή και έχει παίξει μέσα στην άμμο του σκάμματος με την Τασούλα του συνάδελφου Νίκου. Αρχίζει να κλαψουρίζει και δείχνει ότι θέλει και πάλι να πάει να ησυχάσει. Τότε η Κουντουσάν το οδηγεί στο σπίτι, όπου το περιμένουν οι γονείς του, που εκείνη την ώρα συνήθως έχουν κάποιους επισκέπτες. Συνήθως είναι ο Σάββας και ο Διονύσης με τις γυναίκες τους Μαρίκα και Αγγελική.

Θα ξανακοιμηθεί για άλλες δυο ώρες ως τις οκτώ το βράδυ και αργά θα ξυπνήσει, όταν πια η Κουντουσάν θα έχει αποχωρήσει από το σπίτι μας. Το Ταρζανάκι παρακολουθεί γύρω του και δεν βλέπει την υπηρέτριά μας, που τόσο έχει συνδεθεί μαζί της! Η Ευαγγελία και οι άλλες κυρίες, που βρίσκονται στο σπίτι μας, το παίρνουν αγκαλιά, αλλά εκείνο ψάχνει την Κουντουσάν! Όλοι παρακολουθούμε τις κινήσεις του και απορούμε με τη συμπεριφορά του! Η Ευαγγελία γελάει και δεν μπορεί να φανταστεί ότι το μωρό μας προτιμάει περισσότερο την υπηρέτρια από την ίδια! Οι άλλες δυο γυναίκες και εμείς οι τρεις άνδρες ξαφνιαζόμαστε και απορούμε με τη συμπεριφορά του μωρού. Προσπαθούμε να βρούμε τους λόγους της προτίμησής του, αλλά δεν ξέρουμε τι να πούμε! Ο Διονύσης όμως λέει ότι εγώ πολλές φορές σας έχω μιλήσει ότι το Ταρζανάκι έγινε πια Αιθίοπας και με τους ντόπιους έχει εξοικειωθεί απόλυτα!

Πράγματι το Ταρζανάκι, που ζει στην πανύψηλη Αντίς Αμπέμπα, όπου το κλίμα είναι θαυμάσιο, έχει εξοικειωθεί όχι μόνο με τις κλιματολογικές συνθήκες του τόπου, αλλά και με τους ανθρώπους του. Έτσι μόνο ερμηνεύεται η προτίμησή του προς την Κουντουσάν! Εδώ η θερμοκρασία είναι ιδανική! Ούτε ζέστη, ούτε κρύο! Εδώ τα παιδιά μεγαλώνουν μόνα τους, λένε οι ντόπιοι Αιθίοπες και πολλοί από τους ομογενείς μας. Τα τρέφει το κλίμα, ο καθαρός αέρας, η υγιεινή ατμόσφαιρα, η ιδανική θερμοκρασία. Αν υπάρχει κανονική διατροφή, σωστή και καλή περιποίηση και κατάλληλη ιατρική περίθαλψη σχετικά με τα εμβόλια, τότε οι συνθήκες είναι ιδανικές για τη φυσιολογική ανάπτυξη ενός παιδιού. Το Ταρζανάκι τα έχει όλα αυτά! Έχει και ένα θαυμάσιο περίγυρο με τα παιδιά των Σχολείων και κυρίως τα παιδιά του Νηπιαγωγείου, που το ξυπνούν και το συντροφεύουν ολημερίς! Και πάνω απ' όλα έχει την Κουντουσάν! Γι' αυτό μεγάλωσε πολύ φυσιολογικά και μέσα σε άριστες συνθήκες τους πρώτους δεκαέξι μήνες, που έζησε στην Αντίς Αμπέμπα!

Η ζωή με τους συναδέλφους

Στην καινούργια σχολική χρονιά έχουμε κάποιες καλές αλλαγές στο εκπαιδευτικό προσωπικό. Η πρώτη καλή αλλαγή είναι η νεαρή Νηπιαγωγός που ήρθε για τα παιδιά του Νηπιαγωγείου. Και αυτό είναι πολύ σημαντικό για την οικογένειά μου. Η νέα Νηπιαγωγός Μαρία Σωτηριάδου είναι μια νόστιμη μελαχρινή κοπέλα, που γνωρίζει πολύ καλά την αποστολή της. Από τις πρώτες μέρες, που έφτασε στην Αντίς Αμπέμπα, απέδειξε ότι έχει όλα εκείνα τα προσόντα που πρέπει να έχει μια καλή εκπαιδευτικός για να επιτελέσει σωστά τα καθήκοντά της. Έχει και άλλα προσόντα. Είναι χαρούμενη, γελαστή, φιλική με όλους και πολύ κοινωνική! Έχει καλούς τρόπους και γρήγορα προσαρμόστηκε στο κλίμα των συναδέλφων του Δημοτικού και του Γυμνασίου αλλά και στο κλίμα των Κοινοτικών και των γονέων. Όλοι μιλούν με τα καλύτερα λόγια για την νέα Νηπιαγωγό!

Το μικρό μας σπιτάκι είναι κολλημένο με το Νηπιαγωγείο και ουσιαστικά κτίστηκε για να φιλοξενεί την εκάστοτε Νηπιαγωγό. Κατά καλή τύχη το πήραμε εμείς από την προηγούμενη χρονιά εξαιτίας του ότι το Υπουργείο δεν απέσπασε Νηπιαγωγό. Είναι προέκταση του Νηπιαγωγείου και επικοινωνεί με διπλή τζαμόπορτα, που την κλείσαμε με κουρτίνα. Τα μικράκια του Νηπιαγωγείου ακούγονται στο σαλονάκι του σπιτιού μας. Γι' αυτό το Ταρζανάκι το βάζουμε να κοιμάται στο υπνοδωμάτιο, που είναι κάπως απομακρυσμένο από την αίθουσα του Νηπιαγωγείου για να έχει περισσότερη ησυχία. Παρόλα αυτά όμως ο θόρυβος ακούγεται, αλλά το μωρό μας τον έχει συνηθίσει και, όπως φαίνεται, όχι μόνο δεν παραπονείται, αλλά μάλλον ευχαριστείται!

Εικ. 34. Ο Σάββας συγχαίρει το ζευγάρι του Γ. Κοντοπάνου και της Μαρ. Σωτηριάδου

Η Ευαγγελία με την άφιξη της Μαρίας αμέσως καταλαβαίνει ότι είναι πολύ καλή κοπέλα και μπορεί να κάνει παρέα μαζί της όχι μόνο στα διαλείμματα, αλλά και τις άλλες ώρες της μέρας. Την νιώθει σα δική μας κοπέλα και την αγκαλιάζει από τις πρώτες μέρες. Γι' αυτό σ' όλη τη διάρκεια του σχολικού έτους από τον Οκτώβριο του 1976 μέχρι τον Ιούνιο του 1977,

που αποχωρήσαμε από την Αιθιοπία, την έχουμε καθημερινά στο σπιτικό μας, ιδιαίτερα τις πρωινές ώρες!

Μόλις χτυπήσει το πρώτο κουδούνι για διάλειμμα, η Μαρία κατευθύνεται στην Ευαγγελία και αμέσως πίνουν την κουβέντα. Κατά το νέο σχολικό έτος είναι σχεδόν η μόνιμη συνομιλήτρια σ' όλα τα διαλείμματα! Γιατί η Μαρίκα του Σάββα μετακόμισε στη βίλα Παρή πίσω από τα Σχολεία και δεν είναι δυνατό, ούτε πολύ εύκολο να επικοινωνούν. Στο δεύτερο διάλειμμα μάλιστα η Μαρία και η Ευαγγελία πίνουν μαζί το καφέ τους, που τον έχει ετοιμάσει η ίδια λίγο πριν χτυπήσει το κουδούνι. Κάθονται στο σαλονάκι του σπιτικού μας με ανοιχτή την εξώπορτα και παρακολουθούν τα μικράκια του Νηπιαγωγείου καθώς και την Κουντουσάν με το Ταρζανάκι, που κυκλοφορούν απέξω. Συζητούν τα προβλήματά τους, τη ζωή στην Αντίς Αμπέμπα, τα προβλήματα με τα μελαψά παιδάκια του Νηπιαγωγείου, τα προβλήματα των γονέων των παιδιών, την κατάσταση στην Αιθιοπία με την επικράτηση των στρατιωτικών και γενικά για όλα όσα τις ενδιαφέρουν.

Κάποιες φορές στα διαλείμματα, που πίνουν το καφέ τους, καταφτάνει από το Δημοτικό και ο συνάδελφος Γιώργος Κοντοπάνος, που είναι ελεύθερο παιδί, όπως και η Μαρία, και κάνει παρέα στις δυο γυναίκες. Πίνει μαζί τους τον καφέ και ζητάει επιμόνως να του πούνε το φλυτζάνι για να μάθει την εξέλιξη της ζωής σχετικά με τα παντρευτικά του! Η γυναίκα μου χωρίς να έχει γνώσεις φλυτζανιού, προσποιείται ότι γνωρίζει να λέει το φλυτζάνι και εκφράζεται πολύ φιλικά στα νεαρά παιδιά, όταν τους λέει το φλυτζάνι! Παρακολουθεί τις κινήσεις των δυο νεαρών εκπαιδευτικών και με το γυναικείο της ένστικτο προβλέπει ότι πολύ σύντομα τα δυο παιδιά θα «ανταμώσουν» και θα έλθουν «εις γάμον κωνωνίαν»! Πράγματι τον επόμενο χρόνο, που εμείς λείπαμε στην Ελλάδα, στεφανώθηκαν στην εκκλησία του Αγίου Φρουμεντίου στην Αντίς Αμπέμπα!

Με τους άλλους συναδέλφους του Δημοτικού οι σχέσεις μας είναι πολύ φιλικές. Κάθε μέρα περνούν μπροστά από το σπιτικό μας κατευθυνόμενοι προς το Σχολείο τους. Μας καλημερίζουν κάθε φορά που μας συναντούν στην εξώπορτα. Ιδιαίτερα ο Διευθυντής του Δημοτικού μαζί με την καλημέρα του ρωτάει για το μικρό Ταρζανάκι και κάνει πολύ χαρούμενη την Ευαγγελία, που βλέπει να ενδιαφέρεται για το μωρό μας. Στα διαλείμματα συναντούν τη γυναίκα μου και την Κουντουσάν, που ασχολούνται με το Ταρζανάκι στην καταπράσινη αυλή. Ο Σάββας και η Δασκαλα του Δημήτρη Μαίρη πολύ συχνά κατά τη διάρκεια των διαλειμμάτων ακολουθούν τον Κοντοπάνο και επισκέπτονται το σπιτικό μας. Παίζουν με το Ταρζανάκι και από καιρό ο Σάββας με τη Μαρίκα έχουν εκδηλώσει την επιθυμία να γίνουν οι νονοί του μωρού μας!

Με τους συναδέλφους του Γυμνασίου επίσης έχουμε πολύ καλές και φιλικές σχέσεις. Φέτος έχουμε μια πολύ καλή αλλαγή! Ο Γυμναστής είναι το νέο πρόσωπο, που μαζί του θα κάνουμε πολλή και καλή παρέα. Κάνει γυμναστική τα παιδιά του Γυμνασίου και καθημερινά βρίσκεται έξω από το σπίτι μας, όπου παραδίπλα είναι τα μονόζυγα. Η γυναίκα του βέβαια βρίσκεται με τη Μαρίκα στη βίλα Παρή και δεν τους βλέπουμε τις πρωινές ώρες. Τα παιδιά τους όμως, η Λαμπρινή και ο Αντώνης πάνε στο Δημοτικό και πολύ συχνά επισκέπτονται το σπίτι μας για να δουν και να παίξουν με το Ταρζανάκι. Έχουμε και την καθηγήτρια των Αγγλικών, την κυρία Άννα Δασκαλοπούλου, αλλά εκείνη έχει το δικό της πρόγραμμα. Κάνει το μάθημα, τρώει στο εστιατόριο του Οικοτροφείου και μετά εξαφανίζεται στην πολύβουη πόλη της Αντίς Αμπέμπα. Οι άλλοι συνάδελφοι είναι γνωστοί από την περυσινή χρονιά. Με όλους έχουμε καλή επικοινωνία και πολύ καλή συνεργασία. Ο Διευθυντής επιτελεί τα καθήκοντά του άριστα και η συμπεριφορά του απέναντι στους συναδέλφους είναι άψογη. Με όλους τους άλλους συναδέλφους συνεργαζόμαστε για να έχουμε τα καλύτερα αποτελέσματα στους μαθητές μας. Με τους ντόπιους συναδέλφους επίσης η επικοινωνία όλων είναι πολύ καλή. Ιδιαίτερα φέτος συζητούμε περισσότερο μεταξύ μας για πολλά και διάφορα προβλήματα. Με το Μοφόκα στην αγγλική γλώσσα, ενώ με το Τατσιμπέλι στα ελληνικά, αφού καταλαβαίνει αρκετά καλά τη γλώσσα μας.

Στα διαλείμματα η Κουντουσάν φτάνει μέχρι πάνω στο χώρο του Γυμνασίου και όλοι οι συνάδελφοι παρακολουθούν το Ταρζανάκι και κάποιοι εκφράζονται με έκπληξη για την ανάπτυξη του παιδιού και την εξοικείωσή του με τους μαθητές και ιδιαίτερα τις μαθήτριες. Γεγονός είναι ότι καθημερινά το Ταρζανάκι για όλους όσοι ζούμε στο μεγάλο χώρο των Σχολείων έχει γίνει το σημείο αναφοράς! Ακόμη και οι ντόπιοι συνάδελφοι του Γυμνασίου, ο Μοφόκα και ο Τατσιμπέλι, παρακολουθούν το Ταρζανάκι και μιλούν με καλά λόγια για το μωρό μας!

Κάποιες άλλες ώρες η Κουντουσάν το κατεβάζει στην κάτω αυλή και το πηγαίνει στο μαγειρείο και το εστιατόριο του Οικοτροφείου. Εκεί συναντάνε τις γυναίκες που ετοιμάζουν το φαγητό των παιδιών. Βλέποντας το Ταρζανάκι σταματάνε τις εργασίες τους και

ασχολούνται μ' αυτό. Η επικεφαλής του μαγειρείου η καλοκάγαθη κυρία Μπρόφα το χαϊδεύει, το παίζει, το φυλάει και του εύχεται να μεγαλώσει εδώ στην Αντίς Αμπέμπα, όπως μεγάλωσαν τα δικά της εγγόνια, ο Γκάμπης και η Ειρήνη. Το Ταρζανάκι όμως αρχίζει να γκρινιάζει και να νιώθει άσχημα μέσα στο μαγειρείο εξαιτίας των μυρωδιών των φαγητών. Ιδιαίτερα της μυρωδιάς του πιπεριού, που είναι διάχυτη σ' όλο το χώρο του εστιατορίου. Η Κουντουσάν καταλαβαίνει ότι το Ταρζανάκι δεν μπορεί να παραμείνει για πολύ χρόνο στους χώρους αυτούς με τις βαριές μυρωδιές και αμέσως αποχαιρετάει τις γυναίκες και βγαίνει έξω στον καθαρό αέρα.

Έτσι για την οικογένειά μου κυλάει ευχάριστα ο καιρός μέσα στο χώρο της Κοινότητας. Η γυναίκα μου με την Κουντουσάν και το Ταρζανάκι καθημερινά ζουν και βιώνουν μέσα σ' ένα χώρο γεμάτο κόσμο, κυρίως από παιδιά. Από παιδιά κάθε ηλικίας. Ιδιαίτερα τις πρωινές ώρες ο χώρος γύρω από το σπιτικό μας είναι γεμάτο από παιδικές φωνές. Μόνο το μεσημέρι από τις δύο ίσαμε τις τέσσερες το απόγευμα υπάρχει σχετική ηρεμία. Είναι οι ώρες που ησυχάζουν τα παιδιά του Οικοτροφείου. Μετά τις τέσσερες ξαναγεμίζει η αυλή με παιδιά. Τα παιδιά του Γυμνασίου ετοιμάζουν τα μαθήματα στις αίθουσες του Σχολείου τους, τα παιδιά του Δημοτικού επίσης κάνουν το ίδιο στις αίθουσές τους, ενώ τα παιδιά του Νηπιαγωγείου παίζουν ελεύθερα στην καταπράσινη αυλή ή ανακατεύουν την άμμο στο σκάμμα. Κάποια που είναι νηπιακής ηλικίας, όπως το Ταρζανάκι και η Τασούλα του συναδέλφου Νίκου Σαρρόπουλου, κάνουν βόλτες και γύρους στη μεγάλη αυλή των Σχολείων με τους γονείς τους ή τις υπηρέτριές τους.

Τα παιδιά και οι συνάδελφοι των σχολείων

Τα παιδιά έρχονται από τις γύρω περιοχές της πόλης το πρωί με τα αυτοκίνητα των γονιών τους και συναντούν τα υπόλοιπα του Οικοτροφείου. Η εικόνα με τον ερχομό των παιδιών λίγο πριν από τις οκτώ το πρωί είναι φανταστική! Οι πύλες του χώρου της Κοινότητας ανοίγουν διάπλατα και οι δυο ζαμπάνηδες (φύλακες), που γνωρίζουν τους γονείς των παιδιών, τους επιτρέπουν να περάσουν. Κάποιες φορές, που τα παιδιά έρχονται με ντόπιους οδηγούς, κυρίως εργάτες στις επιχειρήσεις των γονιών τους, δημιουργούνται προβλήματα. Λύνονται όμως αμέσως με την παρέμβαση των ίδιων των παιδιών, που τα γνωρίζουν οι φύλακες. Τα αυτοκίνητα σταματούν στην κάτω αυλή και τα παιδιά ανεβαίνοντας την πέτρινη σκάλα κατευθύνονται μέσα από την καταπράσινη αυλή το καθένα στο Σχολείο του. Μερικοί γονείς τα ακολουθούν μέχρι την είσοδο του Σχολείου τους και περιμένουν τους εκπαιδευτικούς των παιδιών να τους χαιρετήσουν και να μάθουν κάτι για τα παιδιά τους. Είναι πραγματικά μια πολύ ωραία εικόνα!

Τα παιδιά που διαμένουν στο Οικοτροφείο είναι πάνω από εκατό. Είναι αγόρια και κορίτσια όλων των ηλικιών, από το Δημοτικό ίσαμε το Γυμνάσιο. Την ώρα που έρχονται τα εξωτερικά παιδιά, τα παιδιά του Οικοτροφείου παίρνουν το πρωινό τους στο εστιατόριο στο ισόγειο του τετραώροφου κτιρίου. Τελειώνοντας το πρωινό τους αποχωρούν από το εστιατόριο και βγαίνοντας έξω συναντούν στη σκάλα τα εξωτερικά παιδιά, που πολλά είναι συμμαθητές τους. Αγκαλιάζονται, φιλιούνται, σαν να έχουν χρόνια να ιδωθούν, και πιασμένα χέρι-χέρι ανεβαίνουν τη σκάλα και κατευθύνονται στην αίθουσα του Σχολείου τους.

Πολλά πρωινά πριν αναχωρήσω για το Σχολείο μου, στέκομαι στην εξωτερική πόρτα του σπιτικού μου και απολαμβάνοντας τον καθαρό πρωινό αέρα παρακολουθώ τις κινήσεις των παιδιών, καθώς κινούνται γελαστά, χαρούμενα και ζωηρά μέσα στην καταπράσινη αυλή κατευθυνόμενα στις αίθουσές τους. Κάποια από τα μεγάλα κοριτσάκια του Δημοτικού μόλις αντικρίζουν να τα παρακολουθώ, αλλάζουν βηματισμό! Περπατούν καμαρωτά σα μεγάλες κοπέλες! Θέλουν να επιδείξουν την πρώιμη νεανική τους ταυτότητα και φρεσκάδα και κάπως λικνιστά διασχίζουν το γρασίδι της αυλής! Επιθυμούν να επιδείξουν ότι μεγάλωσαν και περπατώντας πάνω στο πράσινο κάνουν κάποιες κινήσεις, που θυμίζουν μοντελάκια! Το ίδιο φαινόμενο παρατηρώ και με κάποιες μαθήτριες των μικρών τάξεων του Γυμνασίου! Είναι χάρμα να τα βλέπεις αυτά τα μελαψά παιδάκια να περπατούν πάνω στο πράσινο! Η σκηνή μου θυμίζει τη Θεά των αρχαίων χρόνων, την Παλλάδα Αθηνά, που περπατούσε ανάλαφρα κατεβαίνοντας από τον Όλυμπο, όπως την περιγράφει ο Όμηρος στην Οδύσεια και την Ιλιάδα!

Τα μεγάλα παιδιά, αγόρια και κορίτσια, είναι σοβαρά και κυρίως τα κορίτσια λιγομίλητα. Βαδίζουν σταθερά προς τις αίθουσές τους συζητώντας μεταξύ τους τα μαθήματα ή τα προβλήματα της ηλικίας. Τα αγόρια δυο-δυο ή τρία μαζί συζητούν πολλά και διάφορα. Παρακολουθούν και τα ποδοσφαιρικά της πατρίδας μας και, όπως συμβαίνει με τα αγόρια, υποστηρίζουν κάποια ομάδα. Άλλα υποστηρίζουν τον Ολυμπιακό, άλλα τον Παναθηναϊκό και άλλα την ΑΕΚ, που τελευταία κάνει μεγάλη εντύπωση με τα αποτελέσματα, που φέρει με τις ξένες ομάδες. Έχει έναν καλό παίκτη, το Σέρβο Ντούσαν Μπάγεβιτς, που βάζει γκολ σε κάθε αγώνα και έχει γίνει το ίνδαλμα των παιδιών. Αργότερα ο παίκτης αυτός έγινε προπονητής της ΑΕΚ και κατέκτησε πολλά πρωταθλήματα. Πολλά από τα παιδιά βλέπουν τα βράδια τους αγώνες της ΑΕΚ με τις δορυφορικές τηλεοράσεις τους και την άλλη μέρα όλα συζητούν πολύ έντονα τις επιτυχίες της ομάδας.

Τα κορίτσια είναι πιο σοβαρά. Η ηλικία τους πάνω στην εφηβεία τα προσγειώνει στα προβλήματα της ζωής και κάνουν σκέψεις για το μέλλον τους. Σχεδόν όλα είναι μελαψά και προέρχονται από μικτούς γάμους. Φαίνονται καθώς περπατούν πάνω στο πράσινο προβληματισμένα και πολύ σκεφτικά. Σε κάποια απ' αυτά οι γονείς έχασαν τις δουλειές τους και έχουν οικονομικά προβλήματα με τη νέα κατάσταση των στρατιωτικών, που επικράτησε εδώ και δυο χρόνια. Μαζεύονται στη βεράντα του Γυμνασίου σχεδόν όλα μαζί και περιμένουν να χτυπήσει το κουδούνι για να μπουν στις αίθουσες. Οι συνάδελφοι τα παρακολουθούμε όχι μόνο κατά τον ερχομό τους στο Σχολείο αλλά και κατά τα διαλείμματα. Τα βλέπουμε να είναι μαζεμένα όλα σε μια γωνιά της βεράντας και να συζητούν τα δικά τους προβλήματα. Κάποια είναι εντελώς αμίλητα! Τα παρακολουθούμε με κάποια ιδιαιτερότητα

και προσπαθούμε να τονώσουμε το ηθικό τους. Ωστόσο η κατάμαυρη Αλμάζ από την Ασμάρα και η μελαψή αιθιοπίδα Τουρουμπραχάν φαίνονται να είναι αισιόδοξες και προσπαθούν να εμφυσήσουν το αισιόδοξο πνεύμα και στις άλλες!

Οι συνάδελφοι σχεδόν όλοι διαμένουμε στο χώρο της Κοινότητας, όπως ήμασταν την προηγούμενη χρονιά, εκτός από τους συναδέλφους Χρήστο Γιαννούλα, ο οποίος διαμένει στην πολυκατοικία της Κοινότητας στη Μόσβουλντ στο κέντρο της πόλης, και τη Μαίρη Περνιεντάκη, η οποία διαμένει στο σπίτι των γονιών της. Ο νέος συνάδελφος Λάμπρος Ζήσης με την οικογένειά του εγκαταστάθηκε στη βίλα Παρή, εκεί όπου είχε εγκατασταθεί η οικογένειά μου στην αρχή της άφιξής μας. Μαζί με Λάμπρο με εντολή της Κοινότητας, εξαιτίας των πολλών δωματίων και των άλλων κοινόχρηστων χώρων της βίλας, εγκαταστάθηκε και η οικογένεια του Σάββα, που τα δυο προηγούμενα χρόνια διέμεινε σ' ένα μικρό διαμέρισμα του Οικοτροφείου. Η Κοινότητα υποχρεώθηκε να προσλάβει και έναν νέο ζαμπάνια (φύλακα) για να φυλάγει τη βίλα, για να μην έχουμε τα δυσάρεστα γεγονότα της προηγούμενης χρονιάς με το συνάδελφο Κώστα Παπαδόπουλο, που του κλέψανε όλα τα υπάρχοντα! Ο νέος Δάσκαλος Γιώργος Κοντοπάνος και η νέα Νηπιαγωγός Μαρία Σωτηριάδου εγκαταστάθηκαν στους θαλάμους του Οικοτροφείου ως παιδονόμοι, σύμφωνα με τον κανονισμό του Οικοτροφείου για τους άγαμους εκπαιδευτικούς. Ο Δάσκαλος στον όροφο των αγοριών, ενώ η Μαρία στο όροφο των κοριτσιών.

Τα μαθήματα των σχολείων

Τα μαθήματα γίνονται κανονικά και τίποτε δεν σκιάζει την καλή λειτουργία των Σχολείων. Το Νηπιαγωγείο φέτος λειτουργεί καλύτερα από πέρυσι. Έχει αρκετά παιδάκια και η εκπαιδευτικός είναι προσοντούχος Νηπιαγωγός. Τα καταφέρνει μια χαρά και έχει την επιδοκίμασία όλων των συναδέλφων και ιδιαίτερα του Διευθυντή του Δημοτικού, ο οποίος ασκεί τυπικά και ουσιαστικά τα καθήκοντα του υπευθύνου για όλους τους Δασκάλους. Στο Δημοτικό επίσης όλα γίνονται κανονικά. Οι Δάσκαλοι έχουν την εμπειρία που απαιτείται για το διδασκαλικό τους έργο και για τα δίγλωσσα παιδιά του Σχολείου εξαντλούν όλη τους την πείρα να τα διδάσκουν σωστά την Ελληνική Γλώσσα και τα άλλα μαθήματα. Ο νέος συναδέλφος Γιώργος Κοντοπάνος γρήγορα προσαρμόζεται στα νέα δεδομένα γι' αυτόν και εκτελεί κατά τον καλύτερο τρόπο τα καθήκοντά του.

Στο Γυμνάσιο τα πράγματα φέτος είναι καλύτερα από πέρυσι. Δεν υπάρχουν οι περυσινές αντιπαλότητες, που είχαν δημιουργηθεί σχεδόν από την αρχή του σχολικού έτους. Η άφιξη των δυο νέων συναδέλφων προσέδωσε στο σύλλογο των Καθηγητών καινούργιο αέρα. Μπήκε στο σύλλογο των Καθηγητών και μια γυναίκα, πράγμα που σήμαινε ότι η ατμόσφαιρα θα μύριζε και λίγο γυναικείο άρωμα. Αλλά και ο ερχομός του Σεβασμιοτάτου κάποιες μέρες για να κάνει το μάθημα των Θρησκευτικών, από σεβασμό στο πρόσωπό του περιόρισε τις μεταξύ μας γκρίνιες, αντεγκλήσεις και κάποιες ελευθεροστομίες της προηγούμενης χρονιάς.

Η Άννα Δασκαλοπούλου είναι η νέα καθηγήτρια των Αγγλικών, που αποσπάρθηκε στο Γυμνάσιο της Αντίς Αμπέμπα για να διδάξει το μάθημα της ειδικότητάς της. Είναι ελεύθερη και σχετικά νέα. Από τις πρώτες μέρες του ερχομού της έδειξε ότι διακατέχεται από μια μανία να περιτρέξει όλη την Αιθιοπία! Την ενδιαφέρει η κοινωνική ζωή με τους ξένους, που ζουν στην Αιθιοπία, και δεν πολυενδιαφέρεται για την κύρια αποστολή της. Διαμένει σ' ένα μικρό δωμάτιο, δίπλα από το θάλαμο του Οικοτροφείου των κοριτσιών, με την υποχρέωση σύμφωνα με τον κανονισμό του Οικοτροφείου να προσφέρει υπηρεσία στις κοπέλες του Οικοτροφείου. Υποχρέωση την οποία ποτέ δεν προσέφερε! Πάντα μετά το μάθημα χάνεται μέσα στην Αντίς Αμπέμπα! Αυτό προβλημάτισε τους Κοινοτικούς Άρχοντες, αλλά στην αρχή δεν έκαναν τίποτε για να διορθωθεί η κατάσταση! Ανέμειναν την επόμενη χρονιά να ζητήσουν από το Υπουργείο να μην ξαναγίνει η απόσπασή της!

Στο μεταξύ η Κοινότητα από την προηγούμενη χρονιά, προφανώς από εντολή κάποιων συμβούλων της Αφρικανικής Ένωσης, που έχει έδρα την Αντίς Αμπέμπα, έχει προσλάβει το νοτιοαφρικανό πολιτικό πρόσφυγα Μοφόκα, που είναι καθηγητής των Αγγλικών. Η Κοινότητα με την απόσπαση της νέας καθηγήτριας δεν ήθελε να απολύσει το συνάδελφο Μοφόκα και για ευνόητους λόγους προς το στρατιωτικό καθεστώς τον κράτησε με την προοπτική να διδάσκουν και οι δυο, τόσο στο Γυμνάσιο όσο και στις τρεις μεγάλες τάξεις του Δημοτικού. Έτσι παρέμειναν και οι δύο για τα δυο Σχολεία. Αυτό ήταν πράγματι μια μεγάλη και επιτυχημένη διπλωματική κίνηση των Κοινοτικών μας προς τους ντόπιους στρατιωτικούς άρχοντες. Αλλά και για τους μαθητές και για μερικούς συναδέλφους η παραμονή στα Σχολεία του Μοφόκα είχε καλά αποτελέσματα. Οι μαθητές διδάσκονταν και εξασκούσαν πολύ καλά στη γλώσσα και οι συναδέλφοι, που κάναμε φροντιστήριο, μαθαίναμε σωστά την αγγλική γλώσσα.

Ο δεύτερος συνάδελφος, που αποσπάρθηκε στην Αντίς Αμπέμπα, ο Γυμναστής Λάμπρος Ζήσης κατάγεται από την Παντάνασσα της Άρτας και είναι γνήσιος Ηπειρώτης. Τα χαρακτηριστικά του προσώπου και το μέγεθος της κεφαλής του με την πρώτη ματιά φανερώνουν την καταγωγή του. Η σωματική του ευρωστία και το γενναίο περπάτημά του δηλώνουν ότι πρόκειται για περήφανο και επιβλητικό ηπειρώτη. Η φαλάκρα του, παρότι είναι νέος, υποδηλώνει ξύπνιο και μεστωμένο άνδρα. Φαίνεται σοβαρός, λιγομίλητος, επιφυλακτικός και προσεκτικός στα λόγια του και αρκετά παρατηρητικός. Παρακολουθεί τα πάντα και εκφράζεται για τους ανθρώπους με πολλή διπλωματικότητα. Κάτι που χαρακτηρίζει τους συμπατριώτες του. Τις πρώτες μέρες της άφιξής του κρατάει τις απαραίτητες αποστάσεις με όλους τους συναδέλφους και του Κοινοτικούς. Καθώς όμως περνούν οι πρώτες μέρες αποδεικνύεται ότι είναι χαρούμενος τύπος, γελαστός, πολύ κοινωνικός, χωρατατζής και άνθρωπος με αρκετό χιούμορ. Αγαπάει την καλή παρέα, τους

φίλους και θέλει τακτικά να συναναστρέφεται με εκείνους που αγαπάνε το ποτό, τον καλό μεζέ και την καλοπέραση!

Στις ώρες των μαθημάτων παρακολουθεί τα πάντα! Συνέχεια βρίσκεται στην καταπράσινη αυλή εξαιτίας του μαθήματός του και έχει γενική εποπτεία του τι γίνεται στο χώρο ολόκληρης της Κοινότητας! Η παρατηρητικότητά του είναι ακριβής, λεπτομερής και ολοκληρωμένη! Βλέπει ποιος μπαίνει στο χώρο της Κοινότητας και ποιος βγαίνει. Παρακολουθεί το Διευθυντή του Δημοτικού πόσες φορές βγαίνει από την τάξη του για να πάει τα Γραφεία της Κοινότητας αφήνοντας τα παιδιά της Στ' τάξης ολομόναχα! Η Ευαγγελία, που είναι πολύ κοντά στο χώρο, όπου ο Λάμπρος κάνει γυμναστική τα παιδιά, τον παρακολουθεί και θαυμάζει την όρεξη, την επιμέλεια και τη φροντίδα του να κάνουν σωστά τις ασκήσεις οι μαθητές και οι μαθήτριες. Ειδικά στα μονόζυγα, που είναι λίγα μέτρα από το σπιτικό μας, τον παρακολουθεί από κοντά και βλέπει να κάνει πρώτα ο ίδιος τις ασκήσεις και μετά ζητάει να τις εκτελέσουν τα παιδιά. Επιμένει στη σωστή και ακριβή εκτέλεση των ασκήσεων. Η Ευαγγελία εκφράζεται με τα πιο καλά και κολακευτικά λόγια για τον Λάμπρο, όχι μόνο για την εργασία, που προσφέρει στα παιδιά, αλλά πολύ περισσότερο γιατί αποδείχτηκε καλός φίλος, συνεισφέρων συνάδελφος και αυτός και η γυναίκα του Βάγια!

Εικόνα 35. Οι Καθηγητές Λάμπρος Ζήσης, Χρήστος Γιαννούλας και Γ.Δ. Μυλωνάς με παιδιά της ΣΤ' τάξης

Στα διαλείμματα, καθώς πίνουμε τους καφέδες μας, παρατηρεί όλους τους συναδέλφους και ιδιαίτερα τους ντόπιους. Το Μοφόκα και τον Τατσιμπέλι, που και οι δύο είναι γύρω στα πενήντα. Του κάνει μεγάλη εντύπωση η ενδυμασία τους, που δεν είναι στα δικά μας μέτρα. Τον καιρό αυτό επικρατεί η μόδα να φοράμε παντελόνια «καμπάνες» και στενά σακάκια με φαρδιά πέτα. Τα παντελόνια είναι εφαρμοστά στο πάνω μέρος του σώματος και φαρδιά στο κάτω. Οι ντόπιοι συνάδελφοι δεν παρακολουθούν την ευρωπαϊκή μόδα και ντύνονται με τα καθιερωμένα του τόπου τους. Φοράνε φαρδιά παντελόνια και φαρδιά σακάκια και δεν δίνουν μεγάλη σημασία στην ενδυμασία τους, όπως συμβαίνει με μας τους Ευρωπαίους. Πολλές φορές, καθώς καθόμαστε όλοι στα διαλείμματα, ο Λάμπρος παρατηρεί το συνάδελφο Μοφόκα και γελάει μαζί του, καθώς τον βλέπει να φοράει φαρδιά σακάκια και φαρδιά και κλασικά παντελόνια. Τον παρατηρεί με κάποια περιέργεια και όπως ο Μοφόκα, εξαιτίας του πλαδαρού σώματος και του περπατήματός του κινείται κάπως χαλαρά μέσα στο Γραφείο των Καθηγητών, τον βλέπει και τον παρακολουθεί συνεχώς!

Κάποια μέρα προς το τέλος Οκτωβρίου, ο Λάμπρος προφανώς για να γελάσουμε, μου ζήτησε να απευθυνθώ στο συνάδελφο Μοφόκα και να τον ρωτήσω, στα αγγλικά βέβαια,

«πού ράβεται!». Οι συνάδελφοι μηδενός εξαιρουμένου, ακόμη και ο Τατσιμπέλι, που καθόταν δίπλα μου και γνώριζε κάπως τα ελληνικά, κατάλαβαν την αστεία ερώτηση του Γυμναστή και αρχίσαμε να γελάμε. Ο νοτιοαφρικανός συνάδελφος υποψιάστηκε ότι κάτι συζητούμε για τον ίδιο, γιατί άκουσε το όνομά του και απευθυνόμενος σε μένα μου ζήτησε να του εξηγήσω γιατί γελάμε! Δυσκολεύτηκα προς το παρόν να απαντήσω και στο Λάμπρο και στο Μοφόκα. Ο Μοφόκα όμως πήρε το λόγο και άρχισε χαμογελώντας να μου ζητάει επιμόνως να του απαντήσω τι ρώτησε ο συνάδελφος Λάμπρος.

Τελικά ακολουθώντας τη διπλωματική οδό βρήκα την ευκαιρία να εξηγήσω στο νοτιοαφρικανό συνάδελφο όλες τις απορίες του Λάμπρου, που είχε σχετικά με το πρόσωπό του, χωρίς όμως να απαντήσω στην κύρια απορία του. Δηλαδή λέω στο συνάδελφο Μοφόκα ότι ο Λάμπρος ρωτάει πώς βρεθήκατε στην Αιθιοπία, τι καθεστώς επικρατεί στην πατρίδα σας τη Νότια Αφρική και τι είναι το Απαρχάντ! Ο Μοφόκα όμως κατάλαβε την προσπάθειά μου να εξηγήσω διπλωματικά τις απορίες του Λάμπρου και πριν χτυπήσει το κουδούνι για να ξαναπούμε στις αίθουσες για μάθημα, μου λέει ότι κάτι άλλο ρώτησε ο Λάμπρος. Τότε του απάντησα ότι το μεσημέρι θα πάμε στο σπιτικό μου, όπου θα γευματίζαμε και εκεί θα του εξηγούσα με κάθε λεπτομέρεια τις απορίες του Λάμπρου. Ο νοτιοαφρικανός συνάδελφος γέλασε και δέχτηκε με πολλή χαρά να έρθει στο σπίτι μου αλλά μόνο για έναν καφέ. Ωραία, του απάντησα. Ας πάμε στο σπίτι μου και μετά βλέπουμε τι θα κάνουμε. Αυτό βέβαια ήταν για μένα μια πολύ καλή ευκαιρία να εξασκηθώ στην αγγλική γλώσσα, αλλά και για τη γυναίκα μου να γνωρίσει από κοντά το συνάδελφο Μοφόκα!

Ο συνάδελφος Μοφόκα στο σπίτι μου

Πράγματι το μεσημέρι εκείνης της μέρας πήγαμε στο σπίτι μου με το Μοφόκα, αφού προηγουμένως σε κάποιο διάλειμμα ειδοποίησα την Ευαγγελία ότι το μεσημέρι θα είχαμε την τιμή στο τραπέζι μας να φιλέσουμε το συνάδελφο Μοφόκα. Ήταν η γιορτή του Αγίου Δημητρίου, 26 Οκτωβρίου, και το σπίτι μας γιόρταζε. Ο μεγάλος μας γιος έχει το όνομα του πατέρα μου. Η Κουντουσάν, μόλις το άκουσε, έκανε σαν τρελή! Δεν περίμενε μια τέτοια επίσκεψη, γιατί πίστευε ότι οι λευκοί δεν «συγχρώνονται» με τους μαύρους! Της φάνηκε πολύ παράξενο! Βασικά όμως το ευχαριστήθηκε πολύ, γιατί είχε το ίδιο χρώμα μ' αυτόν και θα είχε την ευκαιρία να μιλήσει μαζί του για το πώς περνάει στην Αιθιοπία και αν του αρέσει εδώ η ζωή. Δε γνώριζε τίποτε για το Μοφόκα και τις πολιτικές του περιπέτειες!

Γύρω στις δύο η ώρα, μετά το τελευταίο πρωινό κουδούνι, παίρνω μαζί μου το συνάδελφο Μοφόκα και τραβάμε για το σπίτι μου, που απέχει από το Γυμνάσιο πενήντα μέτρα περίπου. Το τραπέζι, όταν φτάσαμε στο σπίτι, ήταν έτοιμο και στρωμένο με ένα καλό τραπεζομάντηλο και πάνω του μια πλούσια σαλάτα με ντόπια χορταρικά, ένα πιατάκι με λίγες φέτες κομμένο λευκό τυρί, τέσσερες φέτες ψωμί και ένα μπουκάλι αιθιοπικό κρασί. Ο νοτιοαφρικανός συνάδελφος, μόλις είδε το τραπέζι στρωμένο, ξαφνιασθήκε! Άρχισε να γελάει και επέμενε ότι δεν ήρθε για να γευματίσει. Ήρθε μόνο για έναν καφέ. Με τις παρακλήσεις όμως όλων ότι σήμερα έχουμε γιορτή στο σπίτι μας, γιατί ο γιος μας έχει τα ονομαστήριά του, κάθισε στο τραπέζι και αμέσως η Κουντουσάν σέρβιρε το αχνιστό παστίτσιο με τα ιταλικά μακαρόνια, που είχε ετοιμάσει η γυναίκα μου. Στο μεταξύ εγώ έκανα μεγάλη προσπάθεια για να μπορέσω να ανταποκριθώ στα αγγλικά, που ήξερα. Ο Μοφόκα το κατάλαβε και συνεχώς γελούσε. Μαζί του γελούσαν και οι δυο γυναίκες του σπιτιού με το Δημήτρη. Κάποια στιγμή κοιτάζοντας γύρω ρώτησε για το μωρό μας, πού βρίσκεται και πώς πάει η υγεία του. Αμέσως κατάλαβα την ερώτηση και του απάντησα ότι το Ταρζανάκι κοιμάται στην κρεβατοκάμαρη. Τότε γέλασε με την απάντησή μου και φάνηκε ότι χάρηκε πολύ με την ονομασία του μωρού μας!

Στο τραπέζι καθίσαμε τέσσερες άνθρωποι. Ο Μοφόκα, η Ευαγγελία, ο Δημήτρης και εγώ. Η Κουντουσάν, παρότι κλήθηκε να καθίσει και εκείνη δίπλα στο Δημήτρη, που γιόρταζε, δεν κάθισε. Πριν αρχίσουμε να τρώμε, εμείς οι τρεις της οικογένειάς μου, κάναμε το σταυρό μας και καλωσορίζοντας το συνάδελφο του ευχηθήκαμε καλή όρεξη. Η Ευαγγελία φίλησε το γιο μας και του ευχήθηκε «Χρόνια πολλά και καλή πρόοδο». Εγώ του χάιδεψα τα ξανθά μαλλάκια και του ευχήθηκα τα ίδια με τη μάνα του. Ο Μοφόκα μας κοιτάζει κάπως παράξενα και φαίνεται να εκπλήσσεται. Καταλαβαίνει αμέσως ότι είμαστε χριστιανοί και ότι γιορτάζουμε τα ονομαστήρια του παιδιού μας και λέει ότι γνώρισε πολλούς Έλληνες στην πατρίδα του, που δεν ήταν μόνο όλοι χριστιανοί, αλλά ακολουθούσαν όλα τα έθιμα της πατρίδας τους. Του απάντησα ότι όλοι οι Έλληνες είμαστε Ορθόδοξοι Χριστιανοί και ότι η θρησκεία μας είναι πολύ δεμένη με τη ζωή μας. Έχουμε και λίγους Μουσουλμάνους στο βόρειο τμήμα της πατρίδας μας, αλλά το ποσοστό τους είναι μόνο δύο τοις εκατό. Με την ευκαιρία αυτή του ζήτησα να μας πει, αν εκείνος πιστεύει κάπου. Η απάντησή του ήταν αποπλιστική: Nothing, δηλαδή τίποτε!

Ευχήθηκε και εκείνος το γιο μας λέγοντας στα αγγλικά: «GOOD LUCK», καλή τύχη και αμέσως αρχίσαμε να τρώμε το νοστιμότατο παστίτσιο. Φάγαμε με όρεξη και σ' όλη τη διάρκεια του φαγητού μιλούσα για τις συνήθειες και τα ελληνικά έθιμα που έχουμε, όταν γευματίζουμε. Ο φίλος μας άκουγε με πολλή προσοχή και κάθε φορά που έκανα κάποιο λάθος με διόρθωνε με πολλή διακριτικότητα. Ήθελε να με κάνει καλό μαθητή του και μερικές φορές γελούσε όχι μόνο για τα λάθη μου, αλλά γιατί ήμουν υποχρεωμένος να κάνω και το διερμηνέα στις απορίες της γυναίκας μου και του γιου μας Δημήτρη, που ζητούσαν από μένα να τον ερωτώ και για τα δικά του έθιμα. Η Κουντουσάν, που μας περιποιόταν, κάποια στιγμή νομίζοντας ότι ο επισκέπτης μας γνώριζε αιθιοπικά τον ρώτησε αιθιοπικά πώς περνάει εδώ στην Αιθιοπία. Ο Μοφόκα όμως δεν απάντησε, γιατί δεν γνώριζε καθόλου αιθιοπικά. Αμέσως η Ευαγγελία, που είχε αρχίσει να καταλαβαίνει κάπως τη ντόπια γλώσσα, μου λέει ότι η Κουντουσάν ρωτάει πώς περνάει εδώ στην Αιθιοπία. Του είπα τι ρωτάει η υπηρέτρια και η απάντησή του ήταν πολύ διπλωματική. Κούνησε το κεφάλι του και

είπε: «Σαν το ψάρι, όταν βγει στην ξηρά». Είδαμε και πάθαμε να εξηγήσουμε στην Κουντουσάν τι εννοούσε ο καλός επισκέπτης μας!

Αφού τελειώσαμε το φαγητό ήπιαμε και το κόκκινο αιθιοπικό κρασί και ο συνάδελφος Μοφόκα φαινόταν ότι είχε ευχαριστηθεί με το παραπάνω. Καθίσαμε κουβεντιάζοντας δυο ώρες περίπου μέχρι τις τέσσερες το απόγευμα. Του προτείναμε να πιούμε και έναν καφέ και δέχτηκε πολύ ευχάριστα. Είπαμε πολλά και η εξάσκηση μου στην αγγλική γλώσσα ήταν φανταστική. Εγώ μιλούσα για την Ελλάδα, ενώ εκείνος για τη Νότια Αφρική. Με πολύ καημό μιλούσε για τους συμπατριώτες του, που ζούσαν κάτω από το τυραννικό καθεστώς του Απαρχάιντ των λευκών. Μίλησε και για κάποιον Νέλσον Μαντέλα, που ήταν ο ηγέτης των μαύρων της πατρίδας του, αλλά εγώ δεν γνώριζα τίποτε για τον Μεγάλο Νέλσον Μαντέλα! Κάποια στιγμή εκφράστηκε ευνοϊκά για τους Έλληνες, που ζούσαν στην πατρίδα του λέγοντας ότι και εκείνοι, σαν λευκοί, ακολουθούν το ίδιο καθεστώς, καθώς είναι υποχρεωμένοι να ακολουθούν το γενικό κλίμα του Απαρχάιντ. Αρκετοί όμως δεν πιστεύουν στην καταπίεση των μαύρων από τους λευκούς και αυτό είναι ένα καλό μήνυμα ότι κάποτε το Απαρχάιντ θα καταργηθεί!

Εκείνο που ιδιαίτερα του έκανε μεγάλη εντύπωση και γέλασε πολύ, ήταν, όταν του είπα, ότι εμείς οι Έλληνες μετά το μεσημεριανό γεύμα, που κατά κανόνα στο μέσο Έλληνα είναι καλό, κοιμόμαστε μια ή δυο ώρες για να ξεκουραστούμε από την πρωινή εργασία. Τότε κουνώντας το κεφάλι του μου απάντησε ότι αυτό δεν είναι καλό, γιατί κάποτε, όταν πεθάνουμε, θα κοιμόμαστε: «FOR EVER», για πάντα. Αυτό το «FOR EVER» το τόνισε έντονα. Τώρα πρέπει να εργαζόμαστε συνέχεια για να κάνουμε τη ζωή μας καλύτερη! Του απάντησα βέβαια: «YES», αλλά του τόνισα ότι οι κλιματολογικές συνθήκες στην πατρίδα μου είναι τέτοιες, που πρέπει να ξεκουραστεί κάποιος το μεσημέρι και να συνεχίσει την απογευματινή του εργασία!

Κάποτε όμως θυμήθηκε και το συνάδελφο Λάμπρο και με ρώτησε για την πρωινή απορία του. Τότε με κάποια μαεστρία του απάντησα ότι ο Λάμπρος είναι πολύ καλός συνάδελφος, πολύ καλαμπουρτζής και οι απορίες του έχουν ένα γλυκό χιούμορ. Καθώς σας βλέπει να φοράτε και σεις και ο συνάδελφος Τατσιμπέλι ρούχα κλασικά, που δεν είναι της μόδας, με ρώτησε, ουσιαστικά για να γελάσουμε: «πού ράβετε». Δηλαδή σε ποιον ράφτη κάνετε τα ρούχα σας. Γιατί εμείς στην Ελλάδα έχουμε το ράφτη μας, όπου κάνουμε τα κοστούμια μας και τα άλλα εξωτερικά ρούχα. Δεν είχε επικρατήσει ακόμη το έτοιμο ρούχο, που ήρθε στην Ελλάδα κυρίως μετά τη δεκαετία του 70. Ο συνάδελφος Μοφόκα γέλασε με τις απορίες του Λάμπρου και κουνώντας και πάλι το κεφάλι του απάντησε θυμοσοφικά ότι υπάρχουν άνθρωποι, που ενδιαφέρονται στη ζωή τους για το τι και πώς ντύνονται οι άλλοι άνθρωποι!

Γύρω στις τέσσερες η ώρα το απόγευμα ο νοτιοαφρικανός συνάδελφος μας ευχαρίστησε με πολύ καλά λόγια για το καλό γεύμα, την καλή παρέα, το ευχάριστο κλίμα, που του προσφέραμε, και μας αποχαιρέτησε λέγοντας ότι πάει για απογευματινό μάθημα σε κάποια παιδιά ιταλικής καταγωγής.

Για την οικογένειά μου και μένα προσωπικά η επίσκεψη του συναδέλφου Μοφόκα ήταν πολύ εποικοδομητική. Η εξάσκηση, που έκανα στη γλώσσα, ήταν πολύ καλή! Υποχρεώθηκα, με πολλή δυσκολία βέβαια, να φέρνω στο μυαλό μου πολλές λέξεις για να μπορώ να δίνω στο συνομιλητή μου να καταλαβαίνει τι ήθελα να του πω. Όλες οι διορθώσεις του ήταν φιλικές και κάποια φορά λίγο αυστηρές! Αυτό το έβλεπαν οι δικοί μου και γελούσαν μαζί μου. Μάλιστα ο Δημήτρης στο τέλος εκφράστηκε με πολύ καλά λόγια για το συνάδελφο και ζήτησε να του πω να ξανάρθει! Πράγμα που έγινε αρκετές φορές μέχρι τον Ιούνιο του 1977, που αποχωρήσαμε από την Αιθιοπία. Η γυναίκα μου με την Κουντουσάν με το χαμόγελο στα χείλη τον ευχαρίστησαν, που μας έκανε την τιμή να έρθει στο σπίτι μας και του ζήτησαν, όπως ο Δημήτρης, να ξανάρθει και πάλι!

Η ζωή στα σχολεία της Αντίς Αμπέμπα συνεχίζεται

Στα τέλη Οκτωβρίου έχουμε την Εθνική Γιορτή της 28ης Οκτωβρίου. Από το Διευθυντή του Γυμνασίου μου ζητήθηκε να ξαναμιλήσω για την επέτειο του πολέμου και το έπος του 1940, όπως έγινε την προηγούμενη χρονιά. Του απάντησα ότι έχω ομιλήσει την προηγούμενη χρονιά και λογικό είναι να μιλήσουν και οι άλλοι συνάδελφοι. Έτσι απέφυγα το σκόπελο αυτό, αλλά σκεφτόμουν τι θα έκανα στη Γιορτή του Πολυτεχνείου, που σε είκοσι μέρες θα ερχότανε! Το συλλογιζόμουν πολύ και δεν ήθελα να μπλέξω, όπως την προηγούμενη χρονιά. Από μέσα όμως έλεγα ότι δεν πρέπει να κάνω πίσω και να αφήσω ελεύθερους τους υβριστές των παιδιών του Πολυτεχνείου. Κάτι έπρεπε να κάνω! Είχαμε και το Σεβασμιότατο στο Σύλλογο των Καθηγητών και δεν ήθελα να έχουμε γκρίνιες και αντεγκλίσεις.

Το Νοέμβριο τα μαθήματα γίνονται κανονικά κάτω από έναν ανοιξιάτικο ήλιο και από μια χαρούμενη ατμόσφαιρα. Η φύση γύρω μας οργιάζει. Τα δέντρα, οι τριανταφυλλίες, το γρασίδι της αυλής, τα κίτρινα αγριολούλουδα, τα πουλάκια και όλα τα ζωντανά πλάσματα βρίσκονται στην καλύτερή τους ώρα! Ακόμη και τα μεγάλα όρνεα με τους γυμνούς λαιμούς κατά κοπάδια μαζεύονται στη γωνιά της κάτω αυλής για να χορτάσουν από τα αποφάγια του Οικοτροφείου. Τσιμπιούνται και αλληλοτρώνονται μεταξύ τους με γοερές κραυγές, ενώ τα παιδάκια τα παρακολουθούν από την πάνω αυλή, χωρίς όμως να πλησιάζουν κοντά τους! Είναι μεγάλα και φαντάζουν σαν τα μυθικά τέρατα της μυθολογίας!

Ο καιρός είναι ιδανικός για εργασία και περισυλλογή. Ενώ πλησιάζει η μέρα του Πολυτεχνείου, κανένας δεν συζητάει τι θα κάνουμε! Ούτε κάποιος αναλαμβάνει να κάνει νύξη για να τιμήσουμε τα ηρωικά παιδιά του Πολυτεχνείου. Τη Δευτέρα, 15 Νοεμβρίου του 1976, κάποια από τα μεγάλα παιδιά της Στ΄ τάξης ρωτούν κάποιους από τους συναδέλφους τι πρόκειται να κάνουμε την Ημέρα του Πολυτεχνείου. Όλοι οι συνάδελφοι μένουμε ενεοί, σιωπηλοί, άφωνοι. Ούτε μεταξύ μας συζητούμε για τον εορτασμό της εξέγερσης των παιδιών! Ούτε ο Διευθυντής του Γυμνασίου αναφέρει κάτι σχετικό!

Τις μέρες εκείνες μόνο με το Σάββα έκανα συζήτηση για την εξέγερση των παιδιών στο Πολυτεχνείο. Και εκείνος με συμβούλευσε να μην ανακινήσω το θέμα, γιατί το κλίμα στα Σχολεία δεν ήταν κατάλληλο. Οι περισσότεροι συνάδελφοι από όλα τα Σχολεία ήταν κατά της Γιορτής του Πολυτεχνείου, οπότε έπρεπε δυστυχώς και εμείς να σιωπήσουμε! Εκείνο που μου έκανε εντύπωση ήταν το γεγονός ότι και οι νέοι συνάδελφοι, που ήρθαν από την Ελλάδα, δε μίλησαν καθόλου για τον ξεσηκωμό των παιδιών στο Πολυτεχνείο. Και αυτό σήμαινε ότι και εκείνοι ήταν κατά της Γιορτής! Έτσι η Γιορτή του Πολυτεχνείου στις 17 Νοεμβρίου του 1976 στα Σχολεία της Αντίς Αμπέμπα δε γιορτάστηκε καθόλου. Σύμφωνα με το ωρολόγιο πρόγραμμα κάθε Τετάρτη δεν είχα μάθημα στην Στ΄ τάξη και έτσι δεν χρειάστηκε να βρεθώ σε δύσκολη θέση. Γιατί πηγαίνοντας να κάνω μάθημα, όλο και κάποιος μαθητής θα με προκαλούσε να μιλήσω για την εξέγερση των παιδιών! Είχα όμως μέσα μου μια μεγάλη στενοχώρια, που δεν τιμήσαμε τα ηρωικά παιδιά, που φώναζαν: «Ψωμί, Παιδεία, Ελευθερία, Εθνική Ανεξαρτησία»!

Λίγες μέρες μετά ο Διονύσης μας έφερε μια πολύ δυσάρεστη είδηση από την Ελλάδα! Άκουσε από κάποιο ξένο ραδιοφωνικό σταθμό ότι στην περιοχή της Κοζάνης λόγω κακοκαιρίας κοντά στον ορεινό όγκο του χωριού Μεταξά έπεσε και συνετρίβη ένα αεροπλάνο της Ολυμπιακής Αεροπορίας, που έκανε το δρομολόγιο Αθήνα-Λάρισα-Κοζάνη και ότι όλοι οι πενήντα επιβαίνοντες ήταν νεκροί. Οι δυο οικογένειες, του Σάββα και η δική μου, μόλις ακούσαμε τη δυσάρεστη είδηση, λυπηθήκαμε πολύ, γιατί φοβηθήκαμε ότι κάποιος από τους επιβάτες θα ήταν γνωστοί, φίλοι και πιθανώς συγγενείς. Αργότερα με την επιστροφή μου στην Ελλάδα πληροφορήθηκα ότι μεταξύ των νεκρών ήταν και η μαθήτριά μου στο Οικονομικό Λύκειο Σεβαστή Παναγιωτίδου, μια ωραία κοπέλα είκοσι χρονών και πολύ καλή μαθήτριά. Επίσης από κάποιους συναδέλφους της Δημοτικής Εκπαίδευσης πληροφορήθηκα ότι μεταξύ των νεκρών ήταν και ο Νικηφόρος Ζήσης, ένας λαμπρός εκπαιδευτικός, που κατείχε τη θέση του Γενικού Επιθεωρητή των Δασκάλων στο Νομό Κοζάνης.

Έτσι ομαλά και αθόρυβα πέρασε ο Νοέμβριος του 1976.

Ο Δεκέμβριος είναι ο μήνας με τις πολλές γιορτές και τις διακοπές των παιδιών, που τις περιμένουν με πολλή λαχτάρα. Πολλά παιδιά, ιδιαίτερα αυτά που διαμένουν στο

Οικοτροφείο, περιμένουν πότε θα έρθουν οι διακοπές των Χριστουγέννων για να πάνε στα σπίτια τους και να ανταμώσουν με τους γονείς και τα αδερφάκια τους. Η γυναίκα μου καθημερινά ακούει τη μικρή Αγγέλα από την Αρούσα να της λέει πότε θα έρθουν οι διακοπές για να πάρουν τα τέσσερα αδερφάκια το αεροπλάνο και να πετάξουν στη μακρινή Τανζανία, όπου θα τους περιμένουν οι γονείς τους. Το ίδιο κάνει και η μαθήτριά του Γυμνασίου Ξανθίππη Κουρούκλη, που κατάγεται από τη Ντίρε Ντάουα και καθημερινά και αυτή επισκέπτεται τη γυναίκα μου.

Ενώ αυτά γίνονται μέσα στο χώρο της Κοινότητας, έξω η κατάσταση συνεχώς εκτραχύνεται. Το στρατιωτικό καθεστώς ακούμε στον «Ολυμπιακό» ότι έχει σοβαρά εσωτερικά προβλήματα. Τα στελέχη της επαναστατικής αριστεράς, που προέρχονται από όλα τα κοινωνικά στρώματα με επικεφαλής τη νεολαία κατηγορούν τους στρατιωτικούς ότι διαπράττουν πολλές αδικίες και δεν αποδίδουν λογαριασμό σε κανέναν. Έτσι άρχισαν οι διαφωνίες μεταξύ τους και στο τέλος κατέληξαν σε επιθέσεις σε κτίρια και γραφεία των επαναστατών και δολοφονίες στελεχών της χούντας. Τότε ο αδιαφιλονίκητος αρχηγός της χούντας Χαϊλέ Μαριάμ Μεγγίστου άρχισε την «κόκκινη τρομοκρατία» διακηρύττοντας ότι για κάθε θύμα της επανάστασης, θα πλήρωναν με τη ζωή τους εκατοντάδες αντιφρονούντες!

Επίσης στον «Ολυμπιακό» μαθαίνουμε από τους ομογενείς ότι στην Αιθιοπία δεν υπάρχουν μόνο τα εσωτερικά προβλήματα. Έχουν και σοβαρά προβλήματα με τους Σομαλούς. Οι Σομαλοί στα νοτιοανατολικά της χώρας τούς κήρυξαν πόλεμο και προχωρούν ακάθεκτοι μέσα στο έδαφός τους. Ο αρχηγός Μεγγίστου και το επαναστατικό συμβούλιο των στρατιωτικών ζήτησε βοήθεια από τους Αμερικανούς. Η κυβέρνηση όμως του Τζίμη Κάρτερ αρνήθηκε να τους στείλει στρατιωτική βοήθεια, γιατί έβλεπε ότι στην Αιθιοπία καταπατούνται τα ανθρώπινα δικαιώματα!

Τότε οι Αιθίοπες επαναστάτες στράφηκαν προς τη Ρωσία, γιατί άλλη λύση δεν υπήρχε! Οι Σοβιετικοί, αν και αρχικά υποστήριζαν τους Σομαλούς, άλλαξαν στρατηγική, γιατί η Αιθιοπία ως μεγαλύτερη χώρα και με σημαντική επιρροή στην περιοχή, τους βόλευε περισσότερο. Έτσι το Δεκέμβριο του 1976 υπογράφηκε στη Μόσχα συνθήκη για στρατιωτική βοήθεια προς τους Αιθίοπες. Λίγο μετά οι επαναστάτες του Μεγγίστου ακύρωσαν ό,τι είχαν με τους Αμερικανούς και τους απέπεμψαν όλους από τη χώρα τους!

Οι Σοβιετικοί εμπειρογνώμονες γρήγορα κατέφτασαν στην Αιθιοπία και ανέλαβαν την εκπαίδευση του στρατού και της αεροπορίας, ενώ τον εκσυγχρονισμό της αστυνομίας ανέλαβαν οι Ανατολικογερμανοί. Ακούμε ότι όπου νάναι καταφτάνουν και πολλοί Κουβανοί του Φιντέλ Κάστρο προς ενίσχυση του αιθιοπικού στρατού, πράγμα που έγινε το επόμενο έτος κατά το 1978. Ακόμη ότι καταφτάνουν και Κινέζοι ειδικοί για την αλλαγή των καλλιεργειών. Εντύπωση μεγάλη μας κάνει το ότι πολλοί Αιθίοπες φεύγουν για το εξωτερικό. Φυγαδεύουν πρώτα τα παιδιά τους και μετά ακολουθούν και οι ίδιοι! Ακούμε ότι το στρατιωτικό καθεστώς δεν εμποδίζει το μεγάλο μεταναστευτικό κύμα προς το εξωτερικό, καθώς μιμείται το σκεπτικό της Κούβας του Φιντέλ Κάστρο, που μετά την επικράτηση της επανάστασής του είχε διακηρύξει πως όποιος δεν ήθελε να ζήσει στο σοσιαλιστικό καθεστώς μπορούσε να φύγει από τη χώρα!

Τα δεύτερα Χριστούγεννα στην Αιθιοπία

Οι διακοπές των Χριστουγέννων πλησιάζουν και δεν είναι μόνο για τα παιδιά. Είναι και για τους συναδέλφους που και εκείνοι τις περιμένουν. Περιμένουν μάλιστα να συναντηθούν με κάποιους ομογενείς και να κλείσουν σε κάποια παραθεριστικά θέρετρα να περάσουν τις διακοπές τους. Μεταξύ των συναδέλφων δεν ακούγεται κάτι για μετακινήσεις και δραπετεύσεις στο εσωτερικό της χώρας, γιατί η κατάσταση είναι δύσκολη. Από τους νέους συναδέλφους μόνο η Άννα κάνει κάποιες νύξεις ότι πρόκειται να δραπετεύσει προς το νότο, όπου υπάρχουν οι μεγάλες λίμνες του Μεγάλου Ρήγγματος. Κινείται όμως έχοντας παρέα ξένους φίλους της, που γνώρισε εδώ, και έτσι οι υπόλοιποι μένουμε να γιορτάσουμε τις Άγιες Μέρες των Χριστουγέννων στην Αντίς Αμπέμπα.

Ευτυχώς φέτος στην καλή παρέα με τις οικογένειες του Σάββα και του Διονύση προστέθηκε ο Λάμπρος με την οικογένειά του και οι εργένηδες συνάδελφοι, ο Δάσκαλος Γιώργος Κοντοπάνος και η Νηπιαγωγός Μαρία Σωτηριάδου. Είναι καλοί συνάδελφοι και κάνουν καλή παρέα. Ιδιαίτερα ο Λάμπρος, που αγαπάει κάπως το ποτό, τον καλό μεζέ και το ηπειρώτικο τραγούδι.

Τις μέρες των Χριστουγέννων εκκλησιαζόμαστε όλοι στην εκκλησία της Κοινότητας στον Άγιο Φρουμέντιο πάνω στη Μόσβουλντ. Ο Δεσπότης με τον Αρχιμανδρίτη Προτέριο ιερουργούν πανηγυρικά, ενώ στο αναλόγιο ο καλλίφωνος Τσιλίδης ψάλλει μελωδικότατα το: «Χριστός γεννάται δοξάσατε, Χριστός εξ ουρανών απαντήσατε ...». Η εκκλησία είναι γεμάτη, παρότι αρκετοί ομογενείς με τις οικογένειές τους έχουν αναχωρήσει για την Ελλάδα ή για άλλες χώρες. Η ατμόσφαιρα είναι πανηγυρική!

Μετά τον εκκλησιασμό ανταλλάσσουμε τις συνηθισμένες ευχές και ξαναγουρίζουμε στην Κοινότητα. Όλοι κατευθυνόμαστε στον «Ολυμπιακό», όπου παίρνουμε τον καφέ μας και μερικοί τα πρωινά τους ποτά. Η παρέα μας διανθίζεται από πολλούς ομογενείς με επικεφαλής το γέροντα Λευτέρη Μετάκο. Ο θαλερός γέροντας επιθυμεί πολύ την παρέα μας και είναι πολύ ανοιχτοχέρης. Δεν αφήνει να πληρώσουμε! Συνεχώς λέει ότι οι εκπαιδευτικοί είναι η αφρόκρεμα της κοινωνίας και πάνω σ' αυτούς στηρίζεται το μέλλον της πατρίδας μας! Το λέει και, όπως φαίνεται, το πιστεύει! Μας βλέπει ιδιαίτερα με καλό μάτι και συνεχώς ενθουσιάζεται μαζί μας και επιζητεί την παρέα μας!

Τις μέρες των διακοπών ανεβαίνουμε στην πόλη και επισκεπτόμαστε διάφορα καταστήματα ή καθόμαστε σε κάποια ξενοδοχεία ή καφετέριες, όπου παίρνουμε τον καφέ μας ή κάποιο ποτό. Ξεναγούμε τους νέους συναδέλφους στα διάφορα καταστήματα και περιπλανώμενοι στους κεντρικούς δρόμους κάνουμε εξάσκηση εκμάθησης της αγγλικής γλώσσας με τους πλανόνιους μικροπωλητές. Τα απογεύματα παραμένουμε στα σπίτια μας ή κατεβαίνουμε στο «Ολυμπιακό» με τα παιδιά μας. Καθόμαστε με τις ώρες στο μεγάλο σαλόνι του Συλλόγου παίρνοντας κάποιο ποτό και πολλές φορές συζητούμε με τους ομογενείς την εσωτερική κατάσταση της χώρας. Κάποιοι γνωρίζουν πολλά, αλλά μας τα μεταδίδουν με μεγάλη επιφυλακτικότητα. Φοβούνται και οι ίδιοι για την προσωπική τους ζωή!

Τα βράδια μαζευόμαστε εναλλάξ στα σπίτια μας και κουβεντιάζοντας τα «τσούζουμε» κανονικά. Ψήνουμε αρνιά, ας είναι Χριστούγεννα! Είναι πάμφθηνα και ο Λάμπρος έχει την τιμητική του! Γνωρίζει πολύ καλά από σουβλα και σχεδόν κάθε βδομάδα έχουμε και ένα αρνί στην πυρά! Περισσότερο μαζευόμαστε στη βίλα Παρή, όπου διαμένουν οι οικογένειες του Σάββα και του Λάμπρου. Το σπίτι είναι ευρύχωρο και βρίσκεται έξω από τα «τείχη» του χώρου της Κοινότητας και αυτό είναι καλό, γιατί δεν ενοχλούμε κανέναν! Το κάπως δυσάρεστο είναι, που η Ευαγγελία δεν μπορεί να συμμετέχει πάντοτε στις κρασοκατανύξεις αυτές εξαιτίας του μωρού μας. Το Ταρζανάκι έχει τις δικές του απαιτήσεις. Έχει τις προσωπικές του ιδιορρυθμίες και τις δικές του ώρες, που δεν συμφωνούν πάντοτε με τις δικές μας επιθυμίες. Γι' αυτό η γυναίκα μου πολλές φορές λείπει από την παρέα!

Την πρωτοχρονιά το βράδυ μαζευτήκαμε στο μεγάλο σαλόνι της βίλας Παρή. Είμαστε δεκαεπτά άτομα. Οι οικογένειες του Σάββα, του Λάμπρου, του Διονύση, η δική μου και ο Γιώργος Κοντοπάνος με τη Μαρία Σωτηριάδου. Όλες οι νοικοκυρές έχουν κάνει κάτι προσωπικό και τα δυο μεγάλα τραπέζια του σαλονιού είναι γεμάτα από βασιλόπιτες, φαγητά, ψητά αρνιά, σαλάτες, τυριά, γλυκά, ποτά και πολλά δώρα. Τα παιδιά μας κάθονται σε ξεχωριστό τραπέζι και κόβουν τη δική τους πίτα. Παίζουν τα γνωστά τυχερά

παιγνίδια και αστειεύονται. Έχουν και μια έγχρωμη τράπουλα με την οποία παίζοντας ξεκαρδίζονται στα γέλια. Γελούν τόσο δυνατά, που αναγκαζόμαστε να τα στείλουμε σε άλλο δωμάτιο για να μη μας ενοχλούν.

Στην αλλαγή του χρόνου κάναμε τα καθιερωμένα και ευχηθήκαμε μεταξύ μας τα «Χρόνια Πολλά και Καλή και Ευτυχισμένη Χρονιά». Από τα στόματα κάποιων ακούστηκε και το «Καλή Πατρίδα» και όλοι αλληλοκοιταχτήκαμε. Η τελευταία ευχή για την οικογένειά μου είχε ιδιαίτερο συναισθηματικό χρώμα, καθώς το σκεφτόμασταν πολύ, αν θα έπρεπε να μείνουμε ή να αναχωρήσουμε από την Αιθιοπία εξαιτίας του μωρού μας. Η γυναίκα μου κρατώντας στην αγκαλιά το Ταρζανάκι το φιλούσε αδιάκοπα και έλεγε μέσα της ότι την επόμενη Πρωτοχρονιά θα τη γιορτάσουμε στο σπίτι μας στην Ελλάδα! Το έβλεπα στα μάτια της και καταλάβαινα πολύ καλά τι σκεφτόταν εκείνη τη στιγμή!

Ξαφνικά και ενώ όλοι αλληλοσπαζόμασαν ο Λάμπρος άρχισε το χριστουγεννιάτικο ηπειρώτικο τραγούδι του Αλέκου Κιτσάκη: «Χριστούγεννα στην ξενιτιά, χτυπάνε οι καμπάνες, κλαίνε στα ξένα τα παιδιά και στην Ελλάδα οι μάνες»! Όλοι βουρκώσαμε από συγκίνηση χωρίς να μπορούμε να βγάλουμε μιλιά! Οι καρδιές μας πήγαιναν να σπάσουν, τα γόνατα πήγαιναν να λυγίσουν, τα μάτια έβγαζαν καυτά δάκρυα και αυλάκωναν το πρόσωπό μας. Η Αγγελική του Διονύση, που είχε ζήσει πολλά χρόνια στην ξενιτιά, πήρε το λόγο και μας εγκάρδιωσε ότι όλοι κάποτε θα γυρίσουμε στην πατρίδα! Ο Λάμπρος συνέχιζε το παραποινιάρικο τραγούδι και με μάτια δακρυσμένα κρατώντας το ποτήρι στο τρεμάμενο χέρι του περίμενε να τελειώσει το στίχο και να μας ευχηθεί όλους τα Χρόνια Πολλά!

Μείναμε λίγα λεπτά άφωνοι, ώσπου να συνέλθουμε από τη μεγάλη συγκίνηση και αμέσως πάλι ο Λάμπρος έβαλε στο μαγνητόφωνο μια κασέτα με τραγούδια ηπειρώτικα για να χορέψουμε και να ξεσκάσουμε. Σήκωσε ψηλά το ποτήρι του με το αιθιοπικό κρασί και τσουγκρίζοντας όλοι τα ποτήρια μας ήπιαμε ευχόμενοι και πάλι Χρόνια Πολλά και Καλή Πατρίδα. Ακούστηκαν και κάποια «Αμήν» από τα νεαρά παιδιά της παρέας, αλλά κοιτάζοντας την Ευαγγελία ξεφώνησα και εγώ το «Αμήν». Είχαμε αρχίσει να συνειδητοποιούμε ότι έπρεπε να αναχωρήσουμε από την Αιθιοπία εξαιτίας της κατάστασης!

Κόψαμε τις δυο βασιλόπιτες, πήραμε τα κομμάτια μας, ψάξαμε για το φλωρί, αλλά οι τυχεροί της βραδιάς ήταν τα ανύπανδρα παιδιά της παρέας μας, ο Γιώργος Κοντοπάνος και η Μαρία η Νηπιαγωγός. Το φλωρί βρισκόταν μεταξύ των κομματιών, που θα έπαιρναν τα νεαρά παιδιά της παρέας! Τους ευχηθήκαμε ξανά και ξανά Χρόνια Πολλά και Καλή Τύχη και καθίσαμε να γευτούμε τα πλούσια εδέσματα της βραδιάς. Συνήλθαμε από τη συγκίνηση του τραγουδιού του Λάμπρου και το κέφι ξαναζωντάνεψε σ' όλη την ομήγυρη. Το κρασί άρχισε να ρέει άφθονο και τα ποτήρια συνεχώς γέμιζαν χωρίς σταματημό. Τα τραγούδια και οι χοροί έδιναν και έπαιρναν. Τα ηπειρώτικα είχαν την τιμητική τους, αλλά ο Σάββας και η Μαρία ήθελαν να τραγουδήσουν ποντιακά και να χορέψουν τους δικούς τους χορούς. Κάπου μέσα στην παραζάλη μας άρχισα να τραγουδώ το «Έντεκα». Το γνήσιο κοζανίτικο τραγούδι, που ακούγεται σ' όλη την περιοχή μας στην περίοδο της Αποκριάς. Ο Κοντοπάνος και η Μαρία σηκώθηκαν πρώτοι και άρχισαν να χορεύουν με πολύ κέφι. Όλοι στρέψαμε τα βλέμματά τους στα νεαρά παιδιά και μια κρυφή ευχή κάναμε για την ένωσή τους. Εκείνη τη βραδιά φάνηκε καθαρά ότι τα δυο νεαρά παιδιά της παρέας μας σύντομα θα ζευγαρώνανε!

Κάποτε όμως έπρεπε να σταματήσουμε, γιατί την άλλη μέρα ήταν Πρωτοχρονιά και επιβαλλόταν να πάμε στην εκκλησία για το καλό του Νέου Χρόνου. Και ενώ το κέφι ήταν διάχυτο σ' όλη την παρέα, η γυναίκα μου με το Ταρζανάκι στην αγκαλιά της με παρακάλεσε να φύγουμε για το σπίτι, γιατί το μωρό είχε αποκοιμηθεί. Αποχαιρετήσαμε την καλή παρέα ευχόμενοι και πάλι Χρόνια Πολλά και Καλή Χρονιά και παίρνοντας με το ζόρι τον άλλο γιο μας, που ήθελε να παραμείνει με τα άλλα παιδιά, φύγαμε για το σπίτι. Κοιμηθήκαμε του καλού καιρού και το πρωί με το Δημήτρη ανεβήκαμε στην εκκλησία με το αυτοκίνητο της Κοινότητας.

Εκεί συναντήσαμε αρκετό κόσμο από τους γονείς των μαθητών μας και από τους άλλους ομογενείς και κάποιους από τους επισήμους της Πρεσβείας μας. Ο Σεβασμιότατος με τον Προτέριο χοροστατούν στην πανηγυρική Θεία Λειτουργία και στο τέλος γίνεται η επίσημη Δοξολογία «επί τη ενάρξει του Νέου Έτους». Ο Δεσπότης δίνοντας το αντίδωρο εύχεται σ' όλους Χρόνια Πολλά και Ευτυχές το Νέο Έτος. Σε μένα κοντοστάθηκε για λίγο και ρώτησε για τη γυναίκα μου και το νεογέννητο παιδί μας. Το ενδιαφέρον του πράγματι ήταν μεγάλο! Τον ευχαρίστησα με τον δέοντα σεβασμό και κάνοντας μια υπόκλιση του φίλησα το χέρι!

Στο προαύλιο της εκκλησίας ανταλλάξαμε ευχές με όλους τους συναδέλφους και τους ομογενείς. Εκείνο που μου έκανε εντύπωση ήταν ότι πολλοί από τους ομογενείς μαζί με τις ευχές τους έλεγαν και ξανάλεγαν: «Καλή Πατρίδα». Πολύ με εντυπωσίασε η ευχή αυτή των ομογενών και μόλις επέστρεψα στο σπίτι ανέφερα στη γυναίκα μου το γεγονός. Εκείνη με το

μητρικό της φίλτρο ανεπτυγμένο κούνησε το κεφάλι της και μου απάντησε αμέσως χωρίς να σκεφτεί καθόλου ότι πρέπει να αναχωρήσουμε και εμείς για την Ελλάδα! Ότι έχουμε μωρό παιδί και δεν ξέρουμε, αν αύριο θα βρίσκουμε τροφές, γάλατα και άλλα απαραίτητα για το Ταρζανάκι μας! Η Κουντουσάν, που ήταν δίπλα της κάτι κατάλαβε με τα λεγόμενά μας, και αμέσως λέγει στην Ευαγγελία: «Όχι, όχι, μαντάμ. Εγκώ κοιτάζει Ταρζανάκι». Πολύ συμπαθητική και πολύ φιλαλήθης η συμπεριφορά της κοπέλας μας!

Πέρασε η Πρωτοχρονιά του 1977 με χαρές, πολλά τραγούδια και πολύ κέφι. Η παρέα μας φέτος αυξήθηκε με τους νέους φίλους και συναδέλφους, που ήρθαν από την Ελλάδα. Είχαμε τα ίδια ήθη και έθιμα, τα ίδια τραγούδια, τους ίδιους χορούς και έτσι η χαρά μας ήταν απέραντη. Πέρυσι είχαμε τη Μαρίζα και το Μήτσο. Μια ξεχωριστή ιταλική παρουσία, που μας έκανε να ζήσουμε κοσμοπολίτικα. Φέτος είχαμε το Λάμπρο και τη Βάγια. Είχαμε και τον Γιώργο Κοντοπάνο και την όμορφη ποντιπούλα Μαρία από το Κοκκινοχώρι Καβάλας. Πολύ καλά παιδιά! Μας άνοιξαν την καρδιά και μας ευχαρίστησαν με το παραπάνω!

Την προπαραμονή των Φώτων, την Τρίτη 4 Ιανουαρίου του 1977, είχαμε μια υποχρέωση στο νεογέννητο παιδί μας. Το Ταρζανάκι έπρεπε να το πάμε στο Νοσοκομείο για να κάνει το εμβόλιο κατά της ευλογιάς. Ο Διονύσης και πάλι επιστρατεύτηκε με το όχημά του. Ήρθε γύρω στις έντεκα το πρωί και, ενώ ο καιρός πήγαινε ελαφρώς να βρέξει, κάτι συνηθισμένο για τον τόπο αυτό τον καιρό, ετοιμαστήκαμε και τρέξαμε στο Νοσοκομείο στα ανατολικά της Αντίς Αμπέμπα και κάναμε το εμβόλιο. Η νοσοκόμα ήταν η ίδια που είχε κάνει και τα προηγούμενα εμβόλια. Μας υποδέχτηκε με πολλή χαρά και παίρνοντας την κάρτα εμβολίων του παιδιού σημείωσε την ημερομηνία και μας είπε σε δέκα μέρες να ξαναπάμε για να κάνουμε το επαναληπτικό του. Πράγμα που έγινε την Παρασκευή 14 Ιανουαρίου. Το Ταρζανάκι μόλις αντίκρισε τη νοσοκόμα άρχισε να γελάει και εκείνη με το χαμόγελο στα χείλη το πήρε στην αγκαλιά της και το έκανε μια στροφή γύρω της. Μετά το έκανε το εμβόλιο χωρίς καθόλου να γκρινιάζει το ζωηρό Ταρζανάκι μας!

Σε δυο μέρες ήρθε και η μεγάλη γιορτή των Φώτων με τους αγιασμούς, τους φωτισμούς και τα πολλά ξόρκια για την αλλαγή των κάθε είδους καταστάσεων. Πήγαμε στην εκκλησία και ο Δεσπότης με τον Προτέριο μας αγίασαν σύμφωνα με τα καθιερωμένα. Είπαμε και πάλι όλοι μαζί το: «Εν Ιορδάνη βαπτίζομένου Σου, Κύριε, ...» και πήραμε το αγιασμένο νερό για τα σπίτια μας. Είπαμε τα Χρόνια Πολλά στο προαύλιο της εκκλησίας και συζητώντας με τους ομογενείς καταλάβαμε ότι κάποιοι είναι αισιόδοξοι ότι τα πράγματα θα βελτιωθούν και οι στρατιωτικοί θα παραδώσουν την εξουσία στους πολιτικούς. Οι περισσότεροι όμως είναι απαισιόδοξοι και δεν αναμένουν κάποια αλλαγή προς το καλύτερο. Δυστυχώς οι καταστάσεις αυτές με τα στρατιωτικά κινήματα σχεδόν πάντα φέρνουν άσχημα αποτελέσματα. Χύνεται πολύ αίμα, γίνονται πολλές άδικες καταδίκες και πολλοί κλείνονται στις φυλακές χωρίς πολλές διατυπώσεις! Ιδιαίτερα στα αφρικανικά κινήματα το μίσος των ντόπιων προς τους «εκμεταλλευτές» λευκούς και η βία, που χρησιμοποιείται εναντίον τους, είναι πολύ σκληρή και απάνθρωπη! Η ανθρώπινη ζωή δεν υπολογίζεται καθόλου!

Τα μαθήματα ξαναρχίζουν – Το επεισόδιο με το Δεσπότη

Το Σάββατο, 8 Ιανουαρίου του 1977, μετά τη γιορτή του Αη-Γιαννιού ξανάνοιξαν τα Σχολεία μας. Τα παιδιά σχεδόν όλα επέστρεψαν από τις πατρίδες τους. Τα τέσσερα αδερφάκια όμως από τη μακρινή Αρούσα και τα δυο από την Ασμάρα ήρθαν την Κυριακή. Το Οικοτροφείο με όλο το προσωπικό τα αγκάλιασε σα στοργική μητέρα και εμείς οι εκπαιδευτικοί τα καλωσορίσαμε σαν να ήταν δικά μας παιδιά. Είναι χαρούμενα όλα τα παιδάκια και τα καλά αισθήματα που τρέφουν απέναντι σ' όλους τους παράγοντες της Κοινότητας, εκπαιδευτικούς και προσωπικό, είναι αληθινά και πραγματικά. Υπάρχει μια καλή, άδολη και αμοιβαία επικοινωνία. Το ένα τρίτο των παιδιών, που φοιτούν στα Σχολεία, διαμένουν στο Οικοτροφείο, γιατί κατάγονται από μακρινές περιοχές και από ξένες χώρες. Και έτσι είναι πολύ φυσικό να μας θεωρούν σα «γονείς» τους! Ιδιαίτερα τα μικρά παιδιά! Πώς αλλιώς να εξηγήσει κανείς τη συμπεριφορά της μικρής Αγγέλας ή της μεγάλης Ξανθίππης και της κατάμαυρης Αλμάζ, που καθημερινά επισκέπτονται τη γυναίκα μου και συζητούν μαζί της για πολλά και διάφορα και πολλές φορές και τα εντελώς προσωπικά!

Από τη Δευτέρα τα μαθήματα αρχίσανε κανονικά. Στο Νηπιαγωγείο ξανακούγονται οι φωνούλες και οι τσιρίδες των μικρών παιδιών και το Ταρζανάκι, ώσπου να προσαρμοστεί στην καινούργια κατάσταση, τaráζεται και μερικές φορές τρομάζει. Στο Δημοτικό τα παιδάκια μπαινοβγαίνουν στις αίθουσες με φωνές και πολύ θόρυβο, όπως πριν, αλλά όλα κυλούν ομαλά. Στο Γυμνάσιο τα πράγματα είναι περισσότερα σοβαρά. Ιδιαίτερα όταν μας επισκέπτεται ο Σεβασμιότατος για να κάνει το μάθημα των Θρησκευτικών. Τότε επικρατεί απόλυτη ηρεμία και τάξη όχι μόνο στις αίθουσες διδασκαλίας αλλά και στο Γραφείο των Καθηγητών. Ο Δεσπότης είναι σοβαρός, πολυμαθής, πολύγλωσσος με διδακτορικά από το Μόναχο της Γερμανίας και την Αγγλία. Είναι ευγενικός, έξυπνος, κοσμοπολίτης και εμπνέει εμπιστοσύνη. Είναι γύρω στα πενήντα και άρχισαν να γκριζάρουν τα γένια και τα μαλλιά του γύρω από τους κροτάφους. Στα διαλείμματα κάθεται μαζί μας. Είναι ομιλητικός και καλός συζητητής. Συζητούμε διάφορα θέματα πίνοντας τον καφέ μας και πολλές φορές αναφέρεται σε θέματα πολιτικά και εκκλησιαστικά. Μια μέρα μας είπε ότι έκανε αίτηση για να καταλάβει μια κενή θέση στην Ακαδημία Αθηνών, αλλά μετά τον αποκλεισμό του, κάποιιοι «φίλοι του», του είπαν πως πρέπει να γκριζάρουν πιο πολύ τα γένια και τα μαλλιά του! Κάποιες φορές παραμένει στο Γραφείο του Διευθυντή και μιλάει στο τηλέφωνο με τις ώρες!

Στα τέλη του μηνός Ιανουαρίου του 1977 είχαμε μια σοβαρή συζήτηση στο Γραφείο των Καθηγητών. Πλησίαζε η 30η Ιανουαρίου, που είναι η Ημέρα των Γραμμάτων. Συγκεκριμένα ήταν Τρίτη, 27 Ιανουαρίου. Στο μεγάλο διάλειμμα γύρω στις 10 η ώρα πίνοντας τον καφέ μας ο Διευθυντής έφερε στη συζήτηση την Εορτή των Τριών Ιεραρχών. Ποιος θα μιλούσε στα παιδιά και τι άλλες εκδηλώσεις θα μπορούσαν να γίνουν. Τον πρώτο λόγο για την γιορτή είχε ο Σεβασμιότατος. Πήρε το λόγο και κάνοντας μια σύντομη εισαγωγή για τη Μεγάλη Εορτή των Γραμμάτων ανέφερε από πότε ξεκίνησε να γιορτάζεται και πόσο σημαντική είναι για τα Ελληνικά Γράμματα. Ανέφερε ότι άρχισε να γιορτάζεται από τα μέσα του 11ου αιώνα στα χρόνια της Βυζαντινής Αυτοκρατορίας. Το έθιμο αυτό συνεχίστηκε και στα χρόνια της Τουρκοκρατίας και με βάση αυτού του εθίμου, μετά την απελευθέρωση και τη δημιουργία του Ελεύθερου Ελληνικού Κράτους, η Σύγκλητος του Εθνικού και Καποδιστριακού Πανεπιστημίου Αθηνών πολύ σοφά σκέφτηκε και θέσπισε να γιορτάζεται από το ακαδημαϊκό έτος 1844 η μεγάλη αυτή εκκλησιαστική γιορτή και ως Εορτή των Ελληνικών Γραμμάτων. Ανέφερε και κάποια ονόματα μεγάλων ανδρών των Γραμμάτων στο νεοσύστατο Ελληνικό Κράτος, που ενδιαφέρθηκαν να καθιερωθεί η Εορτή των Τριών Ιεραρχών ως Εορτή των Ελληνικών Γραμμάτων. Μεταξύ των άλλων ανέφερε ότι και όλοι οι Βασιλείς μας διαχρονικά ενδιαφέρθηκαν για την Εορτή των Ελληνικών Γραμμάτων με πρώτο τον Όθωνα!

Ακούγοντας ότι όλοι οι Βασιλείς μας διαχρονικά ενδιαφέρθηκαν για την Εορτή των Τριών Ιεραρχών και μάλιστα με πρώτο τον Όθωνα, ξαφνιάστηκα! Αμέσως πήρα το λόγο και ήρεμα του απάντησα ότι το 1843 ο Βασιλιάς Όθων, που ήταν «Βασιλεύς της Ελλάδος» ήταν ένα άπειρο νεαρό βασιλόπουλο, που είχαν στείλει οι Μεγάλες Δυνάμεις της εποχής για να ελέγχουν τα πολιτικά πράγματα της Πατρίδας μας. Ήταν δυνατό ο νεαρός τότε Βασιλιάς της

Ελλάδος, να συνέβαλε να καθιερωθεί η γιορτή αυτή; Ένας άνθρωπος με μέτρια διανοητικότητα, με αργή αντίληψη των πραγμάτων και δύσκαμπτη σκέψη; Ένας διστακτικός και χωρίς πρωτοβουλία Βασιλιάς; Τι γνώσεις είχε τότε ο νεαρός Βασιλιάς από τα Ελληνικά Γράμματα, που το 1843 ήταν μόνο είκοσι οκτώ ετών! Συνέχισα λέγοντας, ευτυχώς σήμερα ο Ελληνικός Λαός δεν τους έχει στις πλάτες του μετά το δημοψήφισμα του 1974, γιατί ποτέ οι Βασιλείς μας δεν ήταν Βασιλείς των Ελλήνων, αλλά ήταν ξενόφερτοι και ξενοκίνητοι και ονομάζονταν Βασιλείς της Ελλάδος, δηλαδή της χώρας και όχι των κατοίκων!

Ο Σεβασμιότατος στις δικές μου ήρεμες αντιρρήσεις για τον Όθωνα ανταπάντησε αμέσως πολύ σοβαρά ότι ο Όθων, ο πρώτος Βασιλεύς μας, ήταν Βασιλεύς όλων των Ελλήνων. Και αυτό αποδεικνύεται από πολλά και επίσημα γραπτά κείμενα! Μόλις άκουσα το τελευταίο, ταραχτήκα!

Δεν απάντησα καθόλου στην κατηγορηματική και απόλυτη δήλωση του Δεσπότη μας. Έχοντας απόλυτη εμπιστοσύνη στις ιστορικές μου γνώσεις σηκώθηκα και πήγα μέσα στο Γραφείο του Διευθυντή. Σε μια μεγάλη ντουλάπα με τζαμαρία, που χρησιμοποιούνταν ως βιβλιοθήκη, υπήρχαν πολλά βιβλία και μια εγκυκλοπαίδεια του Ελευθερουδάκη. Άνοιξα τη βιβλιοθήκη και ψάχνοντας τους τόμους βρήκα τον τόμο του γράμματος Ο. Πήρα στα χέρια μου το χοντρό τόμο και ξεφυλλίζοντας βρήκα τον τόμο «ΟΘΩΝ». Ξαφνικά έφφτω πάνω σε μια ολοσέλιδη έγχρωμη φωτογραφία του Βασιλιά Όθωνα ντυμένο με την εθνική μας στολή. Πάνω-πάνω έγραφε με μεγάλα κεφαλαία γράμματα: «ΟΘΩΝ ΒΑΣΙΛΕΥΣ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ». Βγήκα από το Γραφείο και ενώπιον όλων των συναδέλφων πλησίασα το Σεβασμιότατο και του έδειξα τη φωτογραφία του Όθωνα και του επέστησα να διαβάσει την έγχρωμη επικεφαλίδα!

Τη διάβασε και δεν είπε τίποτε! Σηκώθηκε και πήγε μέσα στο Γραφείο του Διευθυντή χωρίς να επανακάμψει. Μετά από λίγο χτύπησε το κουδούνι και όλοι οι συνάδελφοι πήγαμε στις τάξεις μας. Το Σεβασμιότατο δεν τον είδαμε μέχρι το τέλος των μαθημάτων. Προφανώς ένιωσε πολύ άσχημα και αποχώρησε από το Γυμνάσιο χωρίς να μας αποχαιρετήσει. Το επόμενο διάλειμμα αναρωτηθήκαμε όλοι οι συνάδελφοι τι απέγινε ο Δεσπότης. Ο Διευθυντής απάντησε ότι έφυγε, γιατί είχε κάποια επείγουσα συνάντηση. Σε κάποιους αμέσως μπήκαν ψύλλοι στα αφτιά ότι είχε προσβληθεί με την ενέργεια μου να του δείξω τη φωτογραφία του Όθωνα και να τον προκαλέσω να διαβάσει ο ίδιος την επικεφαλίδα! Αμέσως ένιωσα άσχημα, αλλά δεν μπορούσα να ανεχτώ να μου αμφισβητούν με τέτοιο τρόπο τις ιστορικές μου γνώσεις!

Το μεσημέρι πήγα στο σπίτι σκεφτικός και μετανιωμένος! Η Ευαγγελία το κατάλαβε ότι κάτι συνέβη στο Γυμνάσιο και μου ζήτησε να της δώσω κάποιες εξηγήσεις. Δεν μπορούσα όμως να εξιστορήσω τα γεγονότα με τη σειρά. Ήμουν συγχυσμένος και πολύ νευριασμένος με τον εαυτό μου! Άρχισα να σκέφτομαι ότι ο Δεσπότης είναι ικανός να μου κάνει κακό! Ότι, αν θέλει μπορεί να με διώξει από την Αιθιοπία κάνοντας ένα απλό τηλεφώνημα στο Υπουργείο! Πολλά πέρασαν από το μυαλό μου εκείνο το απόγευμα. Κάποιες στιγμές έρχονταν στο μυαλό μου ότι έπραξα το καθήκον μου και ποτέ δεν θα έδινα το δικαίωμα στον οποιονδήποτε, ας ήταν και Δεσπότης, να αμφισβητεί το υπόβαθρο του γνωστικού αντικείμενου, που είχα σπουδάσει!

Το απόγευμα πέρασε από το σπίτι ο συνάδελφος Λάμπρος, που είχε υπηρεσία στη μελέτη των παιδιών του Γυμνασίου, και συζητώντας μαζί του για το περιστατικό της διαφωνίας με το Δεσπότη, μου είπε ότι με τον τρόπο που του επέδειξα τη φωτογραφία του Όθωνα και τον προκάλεσα να διαβάσει την επικεφαλίδα, τον πρόσβαλα. Και ότι ο ίδιος ο Δεσπότης δεν θέλησε να δώσει συνέχεια στη συζήτηση και γι' αυτό σηκώθηκε και μπήκε στο Γραφείο του Διευθυντή και μετά αποχώρησε από το Γυμνάσιο χωρίς μάλιστα να μας αποχαιρετήσει, όπως έκανε πάντοτε!

Το περιστατικό το πληροφορήθηκαν όλοι οι συνάδελφοι και οι Κοινοτικοί Άρχοντες και κυριολεκτικά όλοι έριξαν την ευθύνη σε μένα! Μόνο ο συνάδελφος Αντώνης Γκίκας μετά από δυο μέρες μου είπε εμπιστευτικά ότι κάποιος κάποτε έπρεπε να αμφισβητήσει τα λεγόμενά του και να τον διορθώσει! Όλοι όμως πίστευαν ότι δεν έπρεπε να του μιλήσω με τέτοιο τρόπο και να μην τον προσβάλω στα μάτια όλων των συναδέλφων. Ο Δεσπότης έχαιρε μεγάλης εκτιμήσεως από όλους τους ομογενείς και από το σύνολο των εκπαιδευτικών. Ίσως ήταν η μοναδική φορά, που κάποιος καθηγητής του έφερνε αντίρρηση σ' αυτά που έλεγε και πίστευε. Θεωρούνταν αλάνθαστος και δεν σήκωνε αντιρρήσεις και αντίλογο στα λεγόμενά του!

Τι έπρεπε να κάνω; Να του ζητήσω συγγνώμη; Να πάω στη Μητρόπολη μόνος μου και γονατιστός να του φιλήσω το χέρι και του ειπώ ότι έσφαλα; Ο Λάμπρος και ο Σάββας μου έλεγαν να βρω ένα τρόπο να του ζητήσω συγγνώμη! Ο Διευθυντής την επόμενη μέρα, που

συζήτησα μαζί του το «σοβαρό» μου ατόπημα, μου είπε ότι ο ίδιος θα παρενέβαινε στο Σεβασμιότατο και θα προσπαθούσε να με δικαιολογήσει, ότι δήθεν από «νεανική» παρόρμηση έγινε ό,τι έγινε. Ότι δεν υπήρχε πρόθεση να τον προσβάλλω και να αμφισβητήσω τις γνώσεις του!

Μέσα μου όμως κάτι με πίεζε ότι δεν έπρεπε να ενδώσω και να προδώσω τον εαυτό μου! Έλεγα μέσα μου, δεν φοβήθηκα τον Υποδιοικητή μου στην Κύπρο, όπου υπηρετούσα στα χρόνια της χούντας των Συνταγματαρχών ως δόκιμος αξιωματικός! Δεν τρόμαξα τότε γιατί την Κυριακή της 20ης Αυγούστου του 1967 μέσα στη Λέσχη Αξιωματικών βλέποντας να διαβάζω την εφημερίδα «ΜΑΚΕΔΟΝΙΑ», που βρήκα πάνω σ' ένα τραπέζι, άρχισε να φωνάζει άγρια ότι έφερα το «ΡΙΖΟΣΠΑΣΤΗ» στο Στρατόπεδο! Τότε θύμωσα πολύ, γιατί ο κύριος Υποδιοικητής έμμεσα με χαρακτήριζε Κομμουνιστή και αμφισβητούσε τα εθνικά μου φρονήματα! Αμέσως χτύπησα δυνατά το χέρι μου πάνω στο τραπέζι, όπου καθόμουν, και του απάντησα ότι σήμερα όλες οι εφημερίδες είναι «εθνικές». Το αποτέλεσμα ήταν να πέσουν κάτω όλα τα πιάτα και τα ποτήρια και να σπάσουν!

Μετά το επεισόδιο ο Διοικητής του Τάγματος διέταξε να γίνει ΕΔΕ (Ένορκη Διοικητική Εξέταση) και τότε σθεναρά υπερασπίστηκα τον εαυτό μου με τη βοήθεια όλων των μόνιμων αξιωματικών και των εφέδρων ανθυπολοχαγών και δοκίμων αξιωματικών, που παραβρίσκονταν εκείνη την ώρα στη Λέσχη. Ο ιδιόρρυθμος Υποδιοικητής κατά την προανακρίση προσκόμισε ψευδείς μάρτυρες τους Μόνιμους Υπαξιωματικούς, για να με ενοχοποιήσει, πως δήθεν του επιτέθηκα και είχα σκοπό να τον δειρώ, αλλά τον έσωσαν οι Μόνιμοι Υπαξιωματικοί, που βρισκόντουσαν μέσα στη Λέσχη! Η υπόθεση ακολούθησε τη δικαστική οδό και έφτασε ως το Στρατοδικείο Αθηνών, χωρίς ποτέ να φτάσει σε ακροαματική διαδικασία! Κάποτε όμως, γύρω στα 1972, όπως πληροφορήθηκα, μπήκε στο Αρχείο!

Αργότερα, όταν στα 1969 διορίστηκα καθηγητής, μαζί με τα Αρχαία και τα Νέα Ελληνικά δίδασκα και Ιστορία στις μεγάλες τάξεις του Γυμνασίου, ως απόφοιτος του Ιστορικού Τμήματος. Εκεί έπρεπε να μιλώ στα παιδιά και για την «Εθνοσωτήριο Επανάσταση της 21ης Απριλίου». Αλλά πάντοτε έλεγα ότι «Η Επανάσταση» είναι μια παρένθεση στον πολιτικό βίο της χώρας και κάποτε θα τελειώσει! Τέτοια παραδείγματα επέμβασης του Στρατού στην πολιτική ζωή της χώρας έχουμε και άλλα στον ιστορικό μας βίο! Έχουμε το 1909 την Επανάσταση του Νικολάου Ζορμπά στο Γουδί. Την Επανάσταση του 1922 των Πλαστήρα, Γονατά και Φωκά. Την Επανάσταση της 4ης Αυγούστου 1936 του Ιωάννου Μεταξά. Κάποια από τα μεγάλα παιδιά της τότε Έκτης Τάξης του Οικονομικού Λυκείου Κοζάνης, όπου υπηρετούσα, μου έλεγαν να μην τα λέω αυτά, γιατί κινδύνευα! Ακόμη σήμερα σε ευκαιριακές συναντήσεις με εκείνα τα παιδιά, μου θυμίζουν και απορούν πώς τολμούσα τότε να λέω τέτοια πράγματα!

Και ακόμη ένα περιστατικό της θαρραλέας αντιμετώπισης των Προϊσταμένων μου Επιθεωρητών σ' εκείνα τα δύσκολα χρόνια της χούντας. Στα τέλη Φεβρουαρίου του 1974 έφερα σκληρή αντίρρηση στον Επιθεωρητή Ειδικότητας Φιλολόγων Δημήτριο Τρίμη, που έκανε έλεγχο στα διορθωμένα γραπτά των εξετάσεων της Γ' τάξης, όπου δίδασκα. Και τούτο γιατί σημείωνε κάποια λέξη με κόκκινη μελάνη πάνω στα γραπτά μου, την οποία δήθεν είχα ξεχάσει να εκφωνήσω! Ξεθηκώθηκα, όταν με κάλεσε στο Γραφείο του Γυμνασιάρχη! Ξαναδιαβάζοντας μπροστά του τα γραπτά μου πρόσεξα ότι δεν υπήρχε κάποια παράλειψη. Αμέσως εξεμάνην και του έφερα αντίρρηση ότι εκείνος κάνει λάθος και όχι εγώ! Στην επιμονή του μπροστά στο Γυμνασιάρχη, μακαριστό σήμερα Νίκο Λαπαρίδη, ότι έχω κάνει λάθος και παρέλειψα να εκφωνήσω κάποια λέξη από το κείμενο του βιβλίου των Αρχαίων Ελληνικών, βγήκα από το Γραφείο και φέρνοντας το βιβλίο των Αρχαίων του έδειξα το κείμενο ότι δεν υπάρχει αυτή η λέξη. Αμέσως σήκωσα τη φωνή μου και τόνισα έντονα ότι «εσείς κύριε Επιθεωρητά κάνετε λάθος»! Και απαίτησα εκείνη τη στιγμή να σβηστούν απ' όλα τα γραπτά μου, ό,τι είχε γράψει ο κύριος Επιθεωρητής! Έφυγα αμέσως πολύ χολωμένος και μετά από λίγο με ξαναφώναξε ο Γυμνασιάρχης και ο Επιθεωρητής μου ζήτησε συγγνώμη, γιατί το λάθος ήταν δικό του! Τις επόμενες μέρες έγινε μεγάλη συζήτηση στο Σύλλογο των Καθηγητών του Γυμνασίου για την βιασύνη και επιπολαιότητα του Επιθεωρητή, που είχε ουσιαστικά αμφισβητήσει και ακυρώσει την υπηρεσιακή μου ευσυνειδησία!

Ήταν δυνατό τώρα, τρία χρόνια μετά τη Μεταπολίτευση, να δεχτώ τέτοια ακύρωση και αμφισβήτηση του ιστορικού μου αντικειμένου, που είχα σπουδάσει με πολύ καλές προοπτικές στο Ιστοριοαρχαιολογικό Τμήμα του Αριστοτέλειου Πανεπιστημίου Θεσσαλονίκης! Δεν είχα φοβηθεί τη χούντα των συνταγματαρχών στα 1967, ούτε τους Προϊσταμένους μου επίσης στα χρόνια της χούντας, που μπορούσαν τα πέτρινα εκείνα

χρόνια να με κατακεραυνώσουν στις υπηρεσιακές μου εκθέσεις! Τότε στην υπηρεσιακή μου έκθεση του σχολικού έτους 1973-74 ο Διοικητικός Επιθεωρητής με αξιολόγησε στο επισημονικό και στο διδακτικό πεδίο με 10 (άριστα), ενώ ο παραπάνω Επιθεωρητής Ειδικότητας στην επιστημονική κατάρτιση και τη διδακτική ικανότητα με 8 (λίαν καλώς)! Οι βαθμοί αυτοί εκείνη τη σχολική χρονιά ήταν από τους υψηλότερους, που είχαν πάρει οι συνάδελφοι, που αξιολογήθηκαν από τους Επιθεωρητές! Αυτή ήταν η ανταμοιβή μου εκείνα τα δύσκολα χρόνια!

Τις επόμενες μέρες μετά το επεισόδιο είχα μέσα μου μεγάλη ανησυχία. Την ημέρα της Γιορτής των Τριών Ιεραρχών αντιπροσωπείες από το Γυμνάσιο και το Δημοτικό ανεβήκαμε στην Εκκλησία της Κοινότητας, όπου παρουσία του Σεβασμιότατου έγινε η σχετική ομιλία για τη Γιορτή των Γραμμάτων. Στο τέλος της Θείας Λειτουργίας περάσαμε όλοι οι εκπαιδευτικοί από την Ωραία Πύλη, όπου ο Σεβασμιότατος μας έδινε αντίδωρο και μας ευχόταν τα Χρόνια Πολλά για τη Γιορτή μας. Με τους άλλους συναδέλφους πέρασα και εγώ και ασπαζόμενος το χέρι του πήρα το αντίδωρο και την ευλογία του χωρίς καθόλου να μιλήσω! Σήκωσα μόνο τα μάτια μου προς το πρόσωπό του και ελαφρά τον κοίταξα. Με κοίταξε και εκείνος κατάματα χωρίς να μου μιλήσει, αλλά το πρόσωπό του έδειχνε ότι ήταν χολωμένος μαζί μου. Τουλάχιστο αυτό κατάλαβα εκείνη τη στιγμή!

Βγαίνοντας έξω στο προαύλιο της εκκλησίας με πλησίασε ο Διευθυντής του Δημοτικού και σε χαμηλό τόνο μου ανακοίνωσε ότι ο Σεβασμιότατος με περιμένει στο κτίριο της Μητρόπολης για να συζητήσει κάποιο θέμα μαζί μου. Ταράχτηκα προς το παρόν και δεν είπα τίποτε στον κύριο Συκά. Ο Σάββας είδε την κίνηση του Διευθυντή του και πλησιάζοντας μου λέγει τι ακριβώς μου είπε. Του απάντησα αμέσως κοφτά ότι ο Δεσπότης με προσκαλεί να με «κατσαδιάσει» για δεύτερη φορά! Ο Σάββας όμως πολύ σοβαρά μου λέει να πάω και να είμαι ψύχραιμος απέναντί του και να σκεφτώ πολύ καλά τι θα του απαντήσω! Όχι πολλές αντιρρήσεις στο Δεσπότη μας, γιατί δεν έχει μόνο μεγάλη εκτίμηση από τους ομογενείς και τους εκπαιδευτικούς, αλλά έχει μεγαλύτερη δύναμη στο Υπουργείο Παιδείας. Ο λόγος του είναι πολύ δυνατός στους εκάστοτε Υπουργούς Παιδείας και οι εισηγήσεις του εισακούονται κατά γράμμα!

Ενώ οι συνάδελφοι και τα παιδιά, μετά τον εκκλησιασμό, έφυγαν για την Κοινότητα, εγώ τράβηξα για το κτίριο της Μητρόπολης, που βρίσκεται κοντά στην Εκκλησία του Αγίου Φρουμεντίου. Στο μεταξύ ο Σεβασμιότατος είχε προηγηθεί με το αυτοκίνητο και με περίμενε στο μεγάλο σαλόνι της Μητρόπολης.

Διστακτικά μπήκα στη Μητρόπολη και μόλις αντίκρισα το Δεσπότη στο σαλόνι να με περιμένει, τον πλησίασα και σκύβοντας του ξαναφίλησα το χέρι. Με πρότεινε να καθίσω απέναντί του και άρχισε να μιλάει για τον Ελληνισμό του Εξωτερικού και την προσφορά του στην Πατρίδα μας. Τον κοίταζα σαστισμένος χωρίς να βγάζω μιλιά. Κάποτε άρχισε να μιλάει και για την προσφορά της Εκκλησίας στον Απόδημο Ελληνισμό και ότι τα Σχολεία, που λειτουργούν στο Εξωτερικό, είναι όλα υπο την καθοδήγηση της Εκκλησίας. Ηγέτες στη λειτουργία των Σχολείων δεν είναι το Υπουργείο Παιδείας, που αποσπάει κάποιους εκπαιδευτικούς, αλλά οι κατά τόπους Εκκλησίες με τους Επισκόπους και τους Ιερείς της. Γι' αυτό όλοι οι εκπαιδευτικοί, που αποσπώνται από την Ελλάδα για τα Σχολεία των Ελληνοπαίδων του Εξωτερικού, τίθενται στη διάθεση πρώτα της τοπικής Εκκλησίας και μετά στις Προξενικές Αρχές. Αυτό ομολογουμένως το άκουγα για πρώτη φορά και μου φάνηκε πολύ παράξενο και έξω από τα καθιερωμένα!

Είπε πολλά χωρίς να μου δίνει το λόγο και, όπως κατάλαβα, περίμενε από μένα να συγκατανεύσω σε όσα έλεγε. Πράγμα που δεν είχα σκοπό να κάνω! Μέσα μου έλεγα, πού το πάει και τότε και πώς θα ερχόταν στο θέμα, που με απασχολούσε! Κάποτε μου λέει με τόνο αυστηρό ότι οι Επίσκοποι των Εκκλησιών μας δεν δέχονται αντιρρήσεις σ' αυτά που λένουν. Γιατί τα λόγια τους είναι λόγια αγάπης προς τους ευλαβείς χριστιανούς. Γι' αυτό δεν περιμένουν αντίλογο, ούτε άλλη διαφορετική άποψη από τη δική τους!

Κοντοστάθηκα για λίγο και παίρνοντας το λόγο του απάντησα ότι, αν εννοείτε το γεγονός που συνέβη προχτές στο Γραφείο των Καθηγητών με την άποψή σας για το Βασιλιά Όθωνα, δεν υπήρχε πρόθεση να σας προσβάλλω, ούτε να αμφισβητήσω τις γνώσεις σας σε ιστορικά γεγονότα. Όμως μου κακοφάνηκε με όσα είπατε για τους Βασιλείς μας και συγκεκριμένα για τον Όθωνα, που μπορεί να αγάπησε πραγματικά και ειλικρινά και αυτός και η γυναίκα του Αμαλία τον Ελληνικό Λαό, αλλά στα συμφέροντα των ξένων, πάντοτε έπαιρνε εντολές από τις Πρεσβείες των Τριών Προστάτιδων Δυνάμεων και ακολουθούσε πιστά τις οδηγίες τους!

Του έδωσα την εντύπωση ότι ήμουν αγύριστο κεφάλι και πίστευα αυτά που του έλεγα! Με τη βροντώδη του φωνή μου ξαναλέει ότι: «Εμένα ποτέ κανείς δεν μου έφερε αντίρρηση στα

λεγόμενά μου, έστω και αν είχε διαφορετική άποψη. Όχι μόνο, όταν ήμουνα με πολλούς άλλους μαζί, αλλά ούτε κατά μόνος». Αμέσως το έπιασα το υπονοούμενο και του ζήτησα συγγνώμη, επαναλαμβάνοντας αυτό που είπα παραπάνω. Ότι δεν υπήρχε πρόθεση προσβολής του προσώπου του, αλλά ότι ήταν μια στιγμιαία αντίδραση για όσα γνώριζα για τους ξενοκίνητους Βασιλείς μας!

Κάποτε τελειώσαμε τη συζήτηση και, αφού σηκώθηκε πρώτος από την καρέκλα, μου έδωσε το χέρι και ασπαζόμενος τη δεξιά του, του ζήτησα και πάλι συγγνώμη και αποχώρησα. Όχι βέβαια σα βρεγμένη γάτα, αλλά βαριά θυμωμένος με όσα άκουσα από έναν σοβαρό επιστήμονα μεγάλου βεληνεκούς, που είχε κάνει μάλιστα και αίτηση στην Ακαδημία Αθηνών για να καταλάβει κάποια κενή θέση! Δυστυχώς και σήμερα πολλοί από τους Επισκόπους μας τέτοιοι και χειρότεροι είναι! Εγλωιστές, υπερόπτες, σκληροί και άτεγκτοι στις απόψεις τους! Δε δέχονται διάλογο!

Σήμερα, που γράφονται αυτές οι γραμμές, είναι η γιορτή του Αγίου Ευσταθίου και της συνοδείας του, 20 Σεπτεμβρίου του 2015, και φέρνοντας στη μνήμη μου εκείνο το δυσάρεστο γεγονός, θυμήθηκα το βιβλίο του αδερφού του Δεσπότη, που διάβασα πριν από κάποια χρόνια. Είδα το συνάδελφο Παναγιώτη να γράφει κάπου πως τότε, που έκανε αίτηση ο αδελφός του για να καταλάβει κάποια κενή θέση στην Ακαδημία Αθηνών, κάποιοι τον καταγγείλλανε ως βασιλικό, σε μια περίοδο που οι αντιβασιλικές κορώνες κυριαρχούσαν παντού στην Ελλάδα. Και το αποτέλεσμα ήταν να χάσει την εκλογή να γίνει Μέλος της Ακαδημίας Αθηνών εξαιτίας αυτής της κατηγορίας και όχι εξαιτίας του ελλιπούς φακέλου του!

Γύρισα με βαριά καρδιά στην Κοινότητα παίρνοντας ένα ταξί, που συνάντησα έξω από τη Μητρόπολη. Στο σπίτι με περίμενε η γυναίκα μου, που είχε πληροφορηθεί από το Σάββα την πρόσκλησή μου για δεύτερη φορά από το Δεσπότη. Περιγράφοντας τα γεγονότα με πολλή δυσθυμία, μου τα έψαλλε και εκείνη λέγοντας ότι πρέπει να είμαι προσεκτικός ιδιαίτερα στο Σεβασμιότατο και τους Κοινοτικούς. Είχε σχηματίσει καλή εντύπωση για το Δεσπότη, γιατί πάντοτε, όταν τη συναντούσε, της έλεγε καλά και γλυκά λόγια. Και είχε πραγματικά πολύ δίκιο! Ήταν στη γυναίκα μου πολύ φιλόανθρωπος, ευγενικός και πολύ καλοκάγαθος με τα ωραία και παρηγορητικά λόγια, που της έλεγε. Της ανέβαζε το ηθικό και την ψυχολογική κατάσταση στον ορυμαγδό των κακών ειδήσεων, που καθημερινά έφταναν στην Κοινότητα από τους ομογενείς και τα παιδιά τους!

Το Ταρζανάκι γιορτάζει τα πρώτα γενέθλια

Μετά τη Μεγάλη Γιορτή των Γραμμάτων των Τριών Ιεραρχών ήρθε ο Φεβρουάριος με τις γραπτές εξετάσεις των παιδιών του πρώτου εξαμήνου, που κρατούν δέκα πέντε μέρες. Πριν τελειώσουν οι εξετάσεις σε όλα τα μαθήματα φέτος ήρθε νωρίς και η Κυριακή της Αποκριάς, γιατί το Πάσχα ήταν στις 10 Απριλίου. Τα παιδιά μας ακολουθώντας τα τοπικά έθιμα της ιδιαίτερης πατρίδας επιθυμούν να κάνουν κάτι από τα δρώμενα των περιοχών τους. Να ντυθούν αποκριάτικες στολές, όσα έχουν, να φορέσουν διάφορα παλιά ρούχα με καπέλα και μπαστούνια, να γίνουν καρναβάλια και να τραγουδήσουν τα αποκριάτικα τοπικά τραγούδια τους.

Εικόνα 36. Το Ταρζανάκι γιορτάζει τα πρώτα γενέθλια με τα παιδιά

Από την Πέμπτη, 10 Φεβρουαρίου, ξεκίνησε η Τσικνοπέμπτη και μέχρι την Καθαρή Δευτέρα είχαμε το δωδεκαήμερο της Αποκριάς. Όλη αυτή την περίοδο στην Ελλάδα γίνονται πολλές εκδηλώσεις και σε ορισμένες περιοχές γίνονται ξεφαντώματα με χορούς, τραγούδια και πολλά δρώμενα. Ιδιαίτερα στην Κοζάνη, την ιδιαίτερη πατρίδα μας, κατά το δωδεκαήμερο αυτό γίνεται μεγάλο νταβαντούρι. Κάθε βράδυ στους δρόμους και τις πλατείες περιφέρονται καρναβαλιστές διακωμωδώντας διάφορα πολιτικά και θρησκευτικά πρόσωπα. Τα μικρά παιδιά συνήθως ντύνονται κάου-μπόιδες, κολομπίνες, γιαγιάδες, παππούδες ενώ οι μεγάλοι ντύνονται με φράκα, γραβάτες, ψηλά καπέλα και τακούνια σατυρίζοντας τους πολιτικούς μας, άνδρες και γυναίκες. Μικροί και μεγάλοι χορεύουν στις πλατείες με κλαρίνα, βιολιά, τρουμπέτες και νταούλια και το κέφι είναι διάχυτο σ' όλη την πόλη. Τις βραδιές αυτές

ακούονται και πολλά τραγούδια, που στην Κοζάνη τα λέμε «ξεδιάντροπα», δηλαδή τραγούδια με πολύ σαχλό περιεχόμενο, που θυμίζουν τις αρχαίες διονυσιακές τελετές! Τα παιδιά μας, ο Γιώργος και ο Δημήτρης, χαίρονται ιδιαίτερα και ζητούν από τις μανάδες τους να τους εξοικονομήσουν κάποια παλιά ρούχα για να ντυθούν καρναβαλιστές και να παίξουν με τα άλλα παιδιά. Καθημερινά συζητούν μεταξύ τους τι θα φορέσουν, τι δρώμενα μπορούν να παίξουν στα άλλα παιδιά και πώς θα τρομάξουν τα μικρά κοριτσάκια. Θέλουν να τους μάθουμε και κάποιο αποκριάτικο τραγούδι για να το πουν στα άλλα παιδιά και να πρωτοτυπήσουν. Τελικά η Ευαγγελία κάποιο απόγευμα τους έμαθε το αποκριάτικο τραγούδι: «Της ακρίβειας τον καιρό πήγα για να παντρευτώ και μου δώσαν μια γυναίκα, πούτρωγε πέντ' έξι δέκα». Τα παιδιά έκαναν το κέφι τους και κάθε βράδυ έτρεχαν στο Οικοτροφείο και τραγουδούσαν το τραγούδι τους.

Μετά την Κυριακή της Μεγάλης Αποκριάς είχαμε στις 27 Φεβρουαρίου την Πρώτη Κυριακή των Νηστειών, που λέγεται Κυριακή της Ορθοδοξίας, γιατί το 842 επί της βασιλείας του Μιχαήλ του Γ' και της αυτοκράτειρας Θεοδώρας έγινε η αναστήλωση των εικόνων. Το πρωί πήγαμε στην Εκκλησία και ο Σεβασμιότατος μίλησε, γιατί ονομάστηκε Κυριακή της Ορθοδοξίας και ποια είναι η βαθύτερη σημασία της αναστήλωσης των εικόνων για τους Ορθόδοξους όλης της Οικουμένης.

Για την οικογένειά μας η 27 Φεβρουαρίου του 1977 ήταν επίσης μια μεγάλη μέρα. Είχαμε τα πρώτα γενέθλια του μωρού μας! Το Ταρζανάκι συμπλήρωνε ένα χρόνο και έπρεπε πανηγυρικά να γιορτάσουμε τα γενέθλιά του. Η Ευαγγελία με την Κουντουσάν ετοίμασαν γλυκά, μια καλή τούρτα για το Ταρζανάκι και έκαναν και καναδυό πίτες. Το απόγευμα το μικρό σπιτάκι μας γέμισε από τα παιδιά των συναδέλφων και τους φίλους μας. Από τα παιδιά ήταν ο Γιώργος του Σάββα, ο Γκάμπης και η Ειρήνη του Δημήτρη Συκά, η Λαμπρινή και ο Αντώνης του Λάμπρου, η Κατερίνα και Τασούλα του Νίκου Σαρρόπουλου, η μικρή Αγγέλα από την Αρούσα και οι μεγάλες μαθήτριες Ελένη του Σάββα, Γεωργία του Διονύση και η Ξανθίππη με την Αλμάζ. Από τους μεγάλους ήταν ο Σάββας με τη Μαρίκα, ο Διονύσης με την Αγγελική, ο Λάμπρος με τη Βάγια, ο Γιώργος Κοντοπάνος με τη Μαρία και ο Νίκος Σαρρόπουλος με την Έλλη.

Τα παιδάκια είπαν στο Ταρζανάκι μας το συνηθισμένο τραγουδάκι: «Να ζήσεις Ταρζανάκι και χρόνια πολλά, μεγάλος να γίνεις» και το βάλανε να σβήσει το κεράκι του, αλλά, επειδή δεν μπορούσε, το έσβησε ο αδερφός του. Κεραστήκανε όλα τα παιδάκια από την τούρτα του παιδιού μας και αμέσως βγήκαν στην αυλή να παίξουν και να τρέξουν στο καταπράσινο χαλί. Στη συνέχεια κεραστήκαμε όλοι οι μεγάλοι. Ήπιαμε τον αιθιοπικό καφέ, φάγαμε από ένα κομμάτι πίτα και ένα γλυκό και στο τέλος δοκιμάσαμε και την τούρτα του μωρού μας. Όλοι ευχήθηκαν στο Ταρζανάκι τα Χρόνια Πολλά και σε μας να το δούμε μεγάλο και τρανό στη μετέπειτα ζωή του. Ήταν ένα πολύ ευχάριστο απόγευμα!

Η κατάληψη της Κοινότητας από τους Στρατιωτικούς

Μετά το Φεβρουάριο του 1977 ήρθε ο Μάρτιος, που ήταν δύσκολος μήνας! Έπρεπε να αποφασίσουμε, αν θα παραμέναμε και άλλη σχολική χρονιά στην Αιθιοπία ή θα αποχωρούσαμε οριστικά χωρίς να επανακάμψουμε στην Αντίς Αμπέμπα. Οι πληροφορίες από την Πρεσβεία έλεγαν ότι οι αποσπάσεις, όσων εκπαιδευτικών είχαν κάνει αίτηση για να παραμείνουν και την επόμενη χρονιά, είχαν γίνει από το Υπουργείο Παιδείας. Όλοι είχαμε κάνει αιτήσεις για να παραμείνουμε και την επόμενη χρονιά. Αλλά όλοι παρακολουθούσαμε τις εσωτερικές συνθήκες της χώρας και ανάλογα κάναμε τα προγράμματά μας. Γιατί, αν πηγαίναμε το καλοκαίρι στην Ελλάδα για διακοπές, είχαμε το δικαίωμα να ανακαλέσουμε την απόσπασή μας για κάποιους προσωπικούς ή οικογενειακούς λόγους. Κάτι τέτοιο έγινε με την οικογένειά μου, που από τα τέλη Μαρτίου το είχαμε αποφασίσει να αναχωρήσουμε για την Ελλάδα και να μην επιστρέψουμε, κάνοντας μέσα στο καλοκαίρι αίτηση ανάκλησης της απόσπασης εξαιτίας της άσχημης κατάστασης, που επικρατούσε σ' ολόκληρη την Αιθιοπία!

Πράγματι η κατάσταση μέσα στην Αντίς Αμπέμπα και σ' ολόκληρη τη χώρα συνεχώς χειροτέρευε! Καθημερινά οι ειδήσεις ήταν σκληρές και αποτρόπαιες! Οι γονείς που το πρωί έφερναν τα παιδιά τους στα Σχολεία, μας έφερναν απαίσιες ειδήσεις. Ότι τα καμιόνια κάθε πρωί μαζεύουν από τις γειτονιές τους σκοτωμένους και τους μεταφέρουν έξω από την πόλη, όπου τους θάβουν σε μεγάλους λάκκους! Οι χώροι γύρω από το Πανεπιστήμιο στρατοκρατούνται. Οι ξεσηκωμένοι φοιτητές χτυπιούνται αλύπητα! Πολλοί από τους κατοίκους της Αντίς Αμπέμπα πήραν τα βουνά και άρχισαν με άλλους κατοίκους των χωριών αντίσταση! Ακόμη και ο πόλεμος στην Ερυθραία συνεχιζόταν με αμείωτη ένταση και με τεράστιες ανθρώπινες απώλειες και μεγάλες ζημιές στην παραγωγή προϊόντων!

Όσοι από τους ομογενείς μπορούσαν να αναχωρήσουν, το σκεφτότανε πολύ σοβαρά! Έβλεπαν ότι δεν υπάρχει πια μέλλον στην Αιθιοπία και έκαναν ό,τι μπορούσαν για να φύγουν μια ώρα νωρίτερα. Ετοιμάζανε τα πράγματά τους, έκλειναν τις δουλειές τους, πουλούσαν κάποια αντικείμενα από τα κειμήλια και την περιουσία τους και προγραμματίζανε την αναχώρησή τους. Κάποιοι που κατείχαν καταστήματα, τακτοποιούσαν τις εκκρεμότητες με την εφορεία και ετοιμάζονταν με τη λήξη του σχολικού έτους να πάρουν τα παιδιά τους και να αναχωρήσουν. Αρκετοί δεν μπορούσαν να φύγουν εξαιτίας των οικονομικών τους ή των πολλών εκκρεμοτήτων με το επίσημο αιθιοπικό κράτος, κυρίως με την εφορεία!

Αυτά όλα τα βλέπαμε και τα ακούγαμε καθημερινά! Η Ευαγγελία ήταν τρομαγμένη με όσα άκουγε από τα μεγάλα παιδιά του Οικοτροφείου. Κάποια κορίτσια, που καθημερινά την επισκέπτονταν στο σπίτι μας, την κατατρόμαζαν με όσα της έλεγαν! Κυρίως με τις ελλείψεις των παιδικών τροφών, τις ελλείψεις στις εισαγωγές στα γάλατα και τα άλλα απαραίτητα των μικρών παιδιών. Ακόμη της έλεγαν ότι και τα ντόπια προϊόντα σιγά-σιγά θα εκλείψουν, γιατί ο πόλεμος με τους αντάρτες της Ερυθραίας θα είναι μακροχρόνιος και εξαιτίας αυτού οι άνδρες επιστρατεύονται και δεν υπάρχουν εργατικά χέρια για την καλλιέργεια των κτημάτων και των απέραντων εκτάσεων με τις καφεφυτείες!

Ενώ η κατάσταση μέσα στην Αντίς Αμπέμπα ήταν τραγική, ένα πρωινό στο Γυμνάσιο ο Σεβασμιότατος Μεθόδιος με πλησιάζει στο διάλειμμα και μου λέει ότι θέλει με το τέλος των μαθημάτων να συζητήσει κάτι σοβαρό μαζί μου! Αμέσως μπήκαν ψύλλοι στα αφτιά μου! Πάλι θέλει να μου τα ψάλλει! Τελειώνοντας τα μαθήματα με κάλεσε στο Γραφείο του Διευθυντή και μου πρότεινε μια συνεργασία! Στην απορία μου τι είδους συνεργασία, μου απάντησε ότι έχει σκοπό να μεταφράσει ένα μεγάλο θρησκευτικό βιβλίο από τα αγγλικά στα ελληνικά και έχει ανάγκη από ένα φιλόλογο για να κάνει το γραμματέα του αποδίδοντας σωστά τη μετάφραση στη Νεοελληνική Γλώσσα! Δεν αρνήθηκα να του απαντήσω το ναι, αλλά του είπα ότι υπάρχουν και άλλοι φιλόλογοι στο Σχολείο μας! Και μάλιστα κάποιος, που είναι οπαδός της καθαρεύουσας! Η απάντησή του ήταν ότι ήθελε η απόδοση του κειμένου να είναι στη νεοελληνική και όχι στην καθαρεύουσα. Μου τόνισε μάλιστα ότι θα είχα και μια καλή ανταμοιβή και ότι η συνεργασία μας θα άρχιζε από τον προσεχή Σεπτέμβριο με την αρχή του νέου σχολικού έτους!

Ομολογουμένως χάρηκα με την πρόταση του Δεσπότη μας και πίστεψα ότι ο πάγος, που μας χώριζε θα έλιωνε! Λίγες μέρες μετά όμως και συγκεκριμένα στα μέσα Μαρτίου είχαμε ένα πολύ δυσάρεστο γεγονός μέσα στο χώρο της Κοινότητας, το οποίο ουσιαστικά επέτεινε την απόφαση για την αποχώρησή μας από την Αιθιοπία. Και έτσι η μελλοντική μας συνεργασία, διαλυόταν!

Δεν ήταν μόνο οι καθημερινές τρομερές ειδήσεις, που μας έφερναν οι γονείς των παιδιών! Δεν ήταν τα όσα μας εξιστορούσαν οι εξωτερικοί μαθητές καθημερινά! Δεν ήταν μόνο όσα ακούγαμε από τα διεθνή μέσα ότι στην Αιθιοπία οι κάτοικοι της Ερυθραίας σφάζονται αλύπητα! Αλλά είχαμε και την ατυχία να ζήσουμε φοβερές σκηνές και μέσα στο χώρο της Κοινότητας! Ένα πρωινό μας επισκέφτηκαν με τα όπλα Αιθίοπες αξιωματικοί και στρατιώτες με πολύ κακές διαθέσεις! Ουσιαστικά έκαναν κατάληψη των χώρων της Κοινότητας και των Σχολείων μας! Και αυτό ήταν το ποτήρι που ξεχείλισε και συνέβαλε τα μέγιστα για να πάρουμε την απόφαση να αναχωρήσουμε οριστικά για την Πατρίδα!

Ήταν το πρωινό της Τετάρτης 16 Μαρτίου του 1977! Ένα μουντό και συννεφιασμένο πρωινό. Κάτι παράξενο για τις κλιματολογικές συνθήκες της Αντίς Αμπέμπα την εποχή αυτή! Εδώ ο ήλιος καθημερινά ανατέλλει και απλώνει πλουσιοπάροχα τις ζωογόνες του ακτίνες, εκτός από το «χειμώνα» τους, που είναι το δικό μας καλοκαίρι. Και τότε πάλι για λίγο κρατάει η κατάσταση αυτή. Σπάνια παρατηρείται το φαινόμενο να είναι σκοτεινό κάποιο πρωινό το μήνα Μάρτιο! Και αν κάποτε συμβεί, δεν κρατάει πολύ. Ούτε μισή ώρα! Αυτό λένε όλοι οι παλιοί συνάδελφοι και οι ντόπιοι ομογενείς. Και όμως την Τετάρτη στις 16 Μαρτίου το μουντό πρωινό κράτησε μέχρι τις δέκα το πρωί! Λες και η φύση της Αντίς Αμπέμπα εκείνη τη μέρα είχε «συγχρωστεί» με τη δική μας ψυχική κατάσταση!

Αλλά τι ακριβώς συνέβη την 16η Μαρτίου του 1977;

Από το προηγούμενο βράδυ στη γειτονιά μας ακουγότανε πολλοί πυροβολισμοί! Κατά τη διάρκεια της νύχτας οι πυροβολισμοί έγιναν πυκνότεροι και πολλοί συνάδελφοι, αλλά και μαθητές και μαθήτριες από το Οικοτροφείο ακούγαμε τους πυκνούς πυροβολισμούς. Το πρωί δεν προλάβαμε να πούμε καλημέρα στους συναδέλφους και τους μαθητές μας και αντικρίσαμε μέσα στο χώρο της Κοινότητας πολλούς αξιωματικούς και στρατιώτες. Είχαν καταλάβει όλο το χώρο της Κοινότητας με τα όπλα στα χέρια και έτοιμοι να πυροβολήσουν οποιονδήποτε έφερνε κάποια αντίδραση! Στην κάτω αυλή και προς την έξοδο της Κοινότητας υπήρχαν πολλοί στρατιώτες με πλήρη εξοπλισμό! Στην πάνω αυλή περιφέρονταν κάποιοι ανώτεροι αξιωματικοί με τα περίστροφα στα χέρια και δίπλα τους στρατιώτες να κρατούν τα όπλα στα χέρια και το δάκτυλο στη σκανδάλη!

Όσοι γονείς εκείνη την ώρα έφερναν τα παιδιά τους στα Σχολεία, εμποδίστηκαν να εισέλθουν στο χώρο της Κοινότητας. Τους έλεγαν να επιστρέψουν πίσω, να ξαναγυρίσουν στα σπίτια τους ή να περιμένουν, γιατί έπρεπε πρώτα να γίνει έλεγχος σ' όλους τους χώρους της Κοινότητας. Οι αξιωματικοί πίστευαν ότι οι νυκτερινοί πυροβολισμοί προέρχονταν μέσα από την Κοινότητα και μάλιστα από το ψηλότερο διαμέρισμα του Οικοτροφείου! Πίστευαν μάλιστα ότι θα συνελάμβαναν όλους τους αντιφρονούντες, αφού από νωρίς είχαν περικυκλώσει όλο το συγκρότημα και είχαν αποκλείσει όλες τις εισόδους και εξόδους του!

Οι υπεύθυνοι της Κοινότητας, Πρόεδρος, Αντιπρόεδρος, Γραμματέας και άλλα μέλη έλειπαν στα σπίτια τους. Από τους εκπαιδευτικούς μόνο ο Δημήτρης Συκάς και ο Αντώνης Γκίκας γνώριζαν την αιθιοπική γλώσσα και μπορούσαν να συνεννοηθούν με τους αξιωματικούς για τα καθέκαστα. Όλοι οι άλλοι εκπαιδευτικοί ουσιαστικά ήμασταν ξένοι! Εκείνος που πραγματικά ανέλαβε να εξηγήσει στους πάνοπλους αξιωματικούς και στρατιώτες του Αιθιοπικού Στρατού ήταν ο Δημήτρης Συκάς. Και τα κατάφερε πολύ καλά και ήταν προς τιμή του!

Τους εξήγησε ότι πράγματι σ' όλη τη διάρκεια της νύχτας ακούγονταν πυροβολισμοί, αλλά δεν προέρχονταν από το χώρο της Κοινότητας. Για να τους δώσει να καταλάβουν την αλήθεια των λεγομένων του, τους οδήγησε ο ίδιος συνοδευόμενος και με το Διευθυντή του Γυμνασίου σ' όλους τους χώρους του Οικοτροφείου. Έδωσε εντολή να κατεβούν όλα τα παιδιά στο εστιατόριο για να πάρουν το πρωινό τους και να παραμείνουν εκεί μέχρι να τους δοθεί η εντολή να αποχωρήσουν για τις αίθουσές τους. Οι δυο Διευθυντές των Σχολείων οδήγησαν τους αξιωματικούς και τους στρατιώτες στους ορόφους του Οικοτροφείου για να κάνουν ενδελεχή έλεγχο στις ντουλάπες, τα κρεβάτια, τις τουαλέτες και τις βαλίτσες των παιδιών και στους δυο ορόφους αγοριών και κοριτσιών. Μετά τους κατέβασαν στη μεγάλη αίθουσα των δεξιώσεων με όλα τα μικρότερα δωματιάκια της, όπου έγινε και εκεί ο έλεγχος. Δεν βρέθηκε τίποτε ύποπτο!

Στο μεταξύ οι άλλοι συνάδελφοι με τις οικογένειες περιμέναμε στα σπίτια μας. Οι στρατιώτες με τα όπλα στα χέρια και με το δάκτυλο στη σκανδάλη περιφέρονταν στην αυλή.

Κάποτε ήρθε η σειρά να γίνει έλεγχος και στο δικό μου σπίτι! Η Ευαγγελία στην κρεβατοκάμαρη ετοιμάζε το Ταρζανάκι, που τότε είχε ξυπνήσει και, σα μωρό, γρκίνιαζε! Όταν είδε τους δυο αξιωματικούς με τον κύριο Συκά μπροστά στο σπίτι μας τρόμαξε! Ο Δημήτρης και εγώ τους υποδεχτήκαμε στην εξώπορτα. Μιλώντας τους αγγλικά τους είπα να περάσουν μέσα και να δουν από κοντά το μικρό μας σπιτάκι. Οι αξιωματικοί πέρασαν μέσα, έριξαν μια ματιά γύρω και προχώρησαν προς την κρεβατοκάμαρη, όπου η γυναίκα μου κρατούσε στην αγκαλιά της το Ταρζανάκι. Σήκωσαν το στρώμα του κρεβατιού και ρίχνοντας μια γρήγορη ματιά γύρω αποχώρησαν χωρίς να μιλήσουν καθόλου!

Βγήκαν έξω και συνέχισαν τον έλεγχο στο Νηπιαγωγείο και το Δημοτικό. Από την άλλη βόρεια πλευρά άλλοι αξιωματικοί έκαναν έλεγχο στα τρία διαμερίσματα των εκπαιδευτικών δίπλα από το Οικοτροφείο και ακολούθησε ο έλεγχος στο Γυμνάσιο και τα Γραφεία του. Μετά κατέβηκαν στην κάτω αυλή και έκαναν έλεγχο στα Γραφεία της Κοινότητας, το διαμέρισμα του Διευθυντή του Δημοτικού, τα εστιατόρια, τις αποθήκες και τα δωμάτια των υπηρετριών μας.

Ευτυχώς τίποτε δεν βρέθηκε! Και ούτε ήταν δυνατό να βρεθεί!

Γύρω στις εννιά και μισή το πρωί, αφού έψαξαν όλους τους χώρους της Κοινότητας χωρίς να βρουν τίποτε το επιλήψιμο, αποχώρησαν. Μας τρόμαξαν όλους και περισσότερο τα παιδιά και τις γυναίκες! Οι μικροί μαθητές και ιδιαίτερα οι μαθήτριες όλων των ηλικιών φοβήθηκαν πάρα πολύ! Κάποιοι μαθητές και κάποιες μαθήτριες έκλαιγαν απαρηγόρητα!

Με την αποχώρησή των απρόσκλητων πρωινών επισκεπτών ξεκινήσαμε όλοι στο χώρο της Κοινότητας την εργασία μας. Οι εκπαιδευτικοί πήγαμε στα Σχολεία μας. Οι μαθητές του Οικοτροφείου με σφιγμένη την ψυχή τράβηξαν για τις αίθουσές τους περιμένοντας και τους εξωτερικούς Δασκάλους, Καθηγητές και συμμαθητές. Αρκετοί από τους εξωτερικούς μαθητές με τους γονείς τους επέστρεψαν στα σπίτια και περίμεναν κάποιο τηλεφώνημα για να επανακάμψουν. Κάποιοι ξαναγύρισαν με κάποια καθυστέρηση! Οι περισσότεροι όμως δεν επέστρεψαν! Ο Σάββας με το Λάμπρο και τα παιδιά τους από τη βίλα Παρή, ο Χρήστος Γιαννούλας από τη Μόσβουλντ, οι συνάδελφοι Τατσιμπέλι και Μοφόκα περίμεναν έξω από την πόρτα του χώρου της Κοινότητας, ώσπου να τελειώσει ο έλεγχος και μετά να εισέλθουν για να κάνουν το μάθημά τους!

Γεγονός είναι ότι εκείνη την Τετάρτη της 16ης Μαρτίου τα μαθήματα έγιναν κουτσουρεμένα και με τους μισούς μαθητές! Ήταν για όλους μας μια φοβερή δοκιμασία! Ιδιαίτερα για την οικογένειά μου! Η Ευαγγελία δεν μπόρεσε να ξεπεράσει την τρομερή εκείνη εμπειρία και μέχρι σήμερα, ύστερα από σαράντα χρόνια σχεδόν την αναπολεί με τα πλέον φρικιαστικά συναισθήματα! Άκουγε καθημερινά για τα φοβερά εγκλήματα των επαναστατών! Άκουγε για τους σκοτωμένους φοιτητές που τους φόρτωναν στα καμιόνια κάθε πρωί και τους πετούσαν σε ομαδικούς λάκκους σαν να ήτανε σκυλιά! Η ψυχή της μάτωνε, η καρδιά της χτυπούσε δυνατά και κάποιες φορές την έπαιρνε το παράπονο και τότε εσωτερικά έκλαιγε! Αλλά να αντικρίσει πάνοπλους αξιωματικούς και στρατιώτες με το περίστροφο στο χέρι και το δάκτυλο στη σκανδάλη μέσα στο χώρο της Κοινότητας, ποτέ δεν το περίμενε!

Τους προηγούμενους μήνες έλεγε ότι πρέπει να αναχωρήσουμε! Εγώ όμως την εγκαρδίωνα και της έλεγα ότι, όπως μας λέγουν οι υπεύθυνοι της Κοινότητας, δεν διατρέχουμε κανένα κίνδυνο. Ύστερα από το τελευταίο φοβερό συμβάν δεν μπορούσα να τη συγκρατήσω! Έλεγε και ξανάλεγε ότι πρέπει να φύγουμε! Τελικά άρχισα και εγώ να σκέφτομαι ότι έπρεπε να φύγουμε και, αν ήταν δυνατό, να αναχωρήσουμε νωρίτερα από το τέλος της σχολικής χρονιάς!

Το δεύτερο Πάσχα στην Αιθιοπία

Μετά το τρομερό γεγονός της 16ης Μαρτίου τα μαθήματα συνεχίζονται κανονικά μέχρι τις διακοπές του Πάσχα. Πολύ νωρίς μάλιστα ήρθαν οι διακοπές του Πάσχα! Στις 2 Απριλίου έχουμε το Σάββατο του Λαζάρου, που είναι η αρχή των διακοπών. Τα παιδιά του Οικοτροφείου, που κατάγονται από γονείς που βρίσκονται έξω από την Αντίς Αμπέμπα, φεύγουν για τις πατρίδες τους να συναντήσουν τους δικούς τους και να γιορτάσουν μαζί το Πάσχα. Οι συνάδελφοι με τα παιδιά μας μένουμε μόνοι στο χώρο της Κοινότητας. Προγράμματα και σχέδια για κάποια εξόρμηση δεν τολμούμε να κάνουμε! Ούτε τα οικονομικά περισσεύουν, ούτε η εσωτερική κατάσταση το επιτρέπει! Καθόμαστε στα σπίτια μας στην Αντίς Αμπέμπα και ακολουθούμε το πρόγραμμα των διακοπών του Πάσχα.

Τα πρωινά ξεπορτίζουμε από το χώρο της Κοινότητας και κατά κανόνα τραβούμε προς το κέντρο της πόλης, όπου υπάρχουν το Ταχυδρομείο, οι Τράπεζες και τα πολυτελή ξενοδοχεία με τις κοσμοπολίτικες καφετέριες και τις νόστιμες μελαψές αιθιοπούλες! Κάνουμε τη βόλτα μας, παίρνουμε την αλληλογραφία μας, σταματούμε κάπου στις καφετέριες για κάποιο καφέ ή ποτό και στην επιστροφή ψωνίζουμε από τα σούπερ μάρκετ κάτι για το σπίτι και τα παιδιά μας. Τα απογεύματα παίζουμε με τα παιδιά μας ποδόσφαιρο στην αυλή των Σχολείων ή κατεβαίνουμε στον «Ολυμπιακό», όπου παρακολουθούμε τους αγώνες του Μπάσκετ και του Τέννις.

Από την Κυριακή των Βαΐων, 3 Απριλίου 1977, αρχίζουμε να πηγαίνουμε σχεδόν καθημερινά, πρωί και απόγευμα, στην Εκκλησία και παρακολουθούμε τις κατανυκτικές ακολουθίες της Αγίας και Μεγάλης Εβδομάδας.

Έτσι το πρωί της Κυριακής των Βαΐων ανεβαίνουμε στο αυτοκίνητο της Κοινότητας και τραβούμε για την Εκκλησία του Αγίου Φρουμεντίου. Το εκκλησίασμα είναι αρκετό από τους εναπομείναντες ομογενείς, τα παιδιά τους και τους εκπαιδευτικούς. Ο Δεσπότης και ο Αρχιμανδρίτης χοροστατούν στη Θεία Λειτουργία και λαμπρύνουν την ατμόσφαιρα. Στο κήρυγμά του ο Σεβασμιότατος τονίζει τη σημασία της Εορτής των Βαΐων και με κάποια πικρία επισημαίνει ότι ο Ελληνισμός στην Αιθιοπία φθίνει! Πριν λίγα χρόνια, λέει, η Εκκλησία δε μας χωρούσε! Ακόμη και ο εξωτερικός χώρος ήταν γεμάτος! Μέσα σε δυο χρόνια ένας μεγάλος αριθμός ομογενών εγκατέλειψε την ευλογημένη αυτή χώρα και έφυγε για την πατρίδα ή για άλλες χώρες! Στο τέλος μαζί με το αντίδωρο μας δίνει και τα βάγια και μας εύχεται «Χρόνια Πολλά και Καλό Πάσχα»!

Το απόγευμα της Κυριακής ανεβαίνουμε και πάλι στην Εκκλησία με τα παιδιά μας για να παρακολουθήσουμε την ακολουθία του Νυμφίου. Το εκκλησίασμα είναι και πάλι αρκετό κυρίως από τις γυναίκες και τα παιδιά των ομογενών. Ο πρωτοψάλτης Αναστάσιος Τσιλίδης μελωδικότατα ψάλλει το: «Ίδού ο Νυμφίος έρχεται εν τω μέσω της νυκτός και μακάριος ο δούλος ον ευρήσει γρηγορούντα, ανάξιος δε πάλιν όν ευρήσει ραθυμούντα» και κατασυγκινεί όλο το εκκλησίασμα!

Το απόγευμα της Μεγάλης Τρίτης κάνουμε το ίδιο δρομολόγιο και όταν φτάνουμε στην Εκκλησία τη βρίσκουμε γεμάτη από κόσμο! Στο τέλος της κατανυκτικής ακολουθίας ακούμε το τροπάριο της Κασσιανής: «Κύριε, η εν πολλαίς αμαρτίαις περιπεσούσα γυνή ...» και αποχωρούμε όλοι ενθουσιασμένοι και πολύ συγκινημένοι. Στις συζητήσεις μας έξω από την Εκκλησία γίνεται λόγος και πάλι, όπως πέρυσι, για την Κασσιανή και την πολυτάραχη ζωή της. Τα παιδιά ρωτούν επίμονα για το ποια ήταν η Κασσιανή και υποχρεώνομαι μέσα στο αυτοκίνητο κατά την επιστροφή μας στην Κοινότητα να τους πω κάποια πράγματα.

Τη Μεγάλη Πέμπτη το πρωί εκκλησιαζόμαστε όλοι οι συνάδελφοι με τα παιδιά και τις γυναίκες για να μεταλάβουμε τα Άχραντα Μυστήρια. Μόνο η δική μου Ευαγγελία λείπει εξαιτίας του μωρού μας. Το Ταρζανάκι είναι αβάπτιστο και δεν επιτρέπεται, σύμφωνα με τα καθιερωμένα της Εκκλησίας, να μεταλάβει. Η γυναίκα μου δεν θέλει να το αφήσει μοναχό με την Κουντουσάν, αν και της έχει απόλυτη εμπιστοσύνη. Η Εκκλησία έχει αρκετό εκκλησίασμα και συνήθως είναι γυναίκες με τα παιδιά τους. Παρακολουθούμε τη Θεία Λειτουργία του Μεγάλου Βασιλείου με προεξάρχοντες το Σεβασμιότατο και τον Αρχιμανδρίτη, ενώ στο αναλόγιο εκτός από τον καλλίφωνο πρωτοψάλτη είμαστε ο συνάδελφος Νίκος Σαρρόπουλος και εγώ.

Το απόγευμα της Μεγάλης Πέμπτης ανεβαίνουμε και πάλι στην Εκκλησία για να απολαύσουμε τον «Άγιο» πρωτοψάλτη μας. Παρακολουθούμε την κατανυκτική ακολουθία των Αχράντων Παθών του Κυρίου και ακούμε τα δώδεκα Ευαγγέλια από τον ίδιο το Δεσπότη και τον πατέρα Προτέριο. Εντύπωση σ' όλους κάνει η σκηνή, όταν ο πρωτοψάλτης στέκεται στο κέντρο του ναού και μπροστά στον ξύλινο Σταυρό με την εικόνα του Εσταυρωμένου ψάλλει μελωδικότατα το: «Σήμερον κρεμάται επί ξύλου ο εν ύδασι την γην κρεμάσας ...».

Το απόγευμα της Μεγάλης Παρασκευής είναι επιτακτική ανάγκη να παραβρεθούμε και πάλι όλοι στην Εκκλησία. Να παρακολουθήσουμε την κατανυκτική ακολουθία του Επιταφίου Θρήνου, να ψάλλουμε τα Εγκώμια μαζί με τα παιδιά, όπως πέρυσι, και να κάνουμε την περιφορά του Επιταφίου έστω στον αυλόγυρο της Εκκλησίας. Γι' αυτό νωρίς ξεκινούμε για την Πιάτσα, όπου βρίσκεται η Εκκλησία μας. Έχουμε και άλλον λόγο να φτάσουμε νωρίς στην Πιάτσα. Να κάνουμε και κάποια βόλτα στα γύρω μεγάλα καταστήματα, να κάνουμε κάποια ψώνια για τα παιδιά μας ή και για μας τους ίδιους, όπως κάναμε και πέρυσι, και μετά να παρακολουθήσουμε την ακολουθία του Επιταφίου Θρήνου και την Ταφή του Κυρίου. Όλοι οι συνάδελφοι με τις γυναίκες και τα παιδιά ξεκινούμε με το αυτοκίνητο της Κοινότητας και πολύ σύντομα φτάνουμε στην Πιάτσα. Ο χώρος γύρω από την Εκκλησία είναι γεμάτος από κόσμο. Δεν είναι μόνο οι δικοί μας ομογενείς, αλλά είναι και αρκετοί ντόπιοι Αιθίοπες και κάποιοι άλλοι Ορθόδοξοι διαφόρων χωρών. Είναι κυρίως από τα ομόδοξα ανατολικά κράτη της Ευρώπης, που τακτικά επισκεπτόνται την Εκκλησία μας. Τώρα επιθυμούν να παρακολουθήσουν την ακολουθία του Επιταφίου και να προσευχηθούν μαζί μας. Σε παλιότερες εποχές, όπως διηγούνται οι ομογενείς μας, τη Μεγάλη Παρασκευή η Εκκλησία μας πλημμύριζε από κόσμο πολλών και διαφόρων δογμάτων! Ήτανε, λένε, κάτι το φανταστικό, καθώς η περιφορά του Επιταφίου γινόταν έξω από την Εκκλησία στον κεντρικό δρόμο με την αιθιοπική αυτοκρατορική μουσική μπάντα να προπορεύεται. Ενώ το πλήθος του κόσμου ακολουθούσε κρατώντας αναμμένες λαμπάδες στα χέρια και ψάλλοντας όλοι μαζί τα Εγκώμια!

Πράγματι, όταν φτάνουμε, ο χώρος της Εκκλησίας είναι γεμάτος! Από γυναίκες, παιδιά, άνδρες και αρκετά γεροντάκια, παππούδες και γιαγιάδες. Κάποτε σημαίνει η καμπάνα και ο Δεσπότης φαίνεται να έρχεται με τον αρχιμανδρίτη Προτέριο. Σοβαροί και ελαφρά χαμογελαστοί χαιρετούν τον κόσμο και μπαίνουν στο Ναό, όπου φορούν τα κατάλληλα για την ημέρα μωβ (μελιτζανά) άμφια. Σε λίγο ο αρχιμανδρίτης αρχίζει την ακολουθία του Επιταφίου με το: «Ευλογητός ο Θεός ημών...», ενώ ο πρωτοψάλτης αναθέτει στο συνάδελφο Νίκο Σαρρόπουλο να διαβάσει τον εξάψαλμο. Μετά ψάλλουμε τον κανόνα «Κύματι θαλάσσης τον κρύψαντα πάλοι ...» και στο τέλος μετά την ενάτη ωδή ο ίδιος ο Σεβασμιότατος εξέρχεται από το ιερό με το θυμιατήρι στο χέρι και στεκόμενος μπροστά στον Εσταυρωμένο αρχίζει την πρώτη στάση των Εγκωμίων: «Η ζωή εν τάφω ...» και ακολουθούμε εμείς με τα παιδιά. Στη συνέχεια ακολουθούν οι άλλες δυο στάσεις: «Άξιον εστί ...» και: «Αι γενεαί πάσαι ...» και τα Αναστάσιμα Ευλογητάρια με τη Δοξολογία.

Αμέσως μετά βγαίνουμε έξω στο προαύλιο της Εκκλησίας για να κάνουμε την Ταφή του Κυρίου. Κάνουμε ένα γύρο μέσα στο προαύλιο με προπορευόμενο το Δεσπότη κρατώντας στις πλάτες του τον Επιτάφιο, ενώ ο εκπληκτικός πρωτοψάλτης ψάλλει το: «Δος μοι τούτον τον ξένον, ον ομόφυλοι μισούντες θανατούσιν ως ξένον...». Και «Δος μοι τούτον τον ξένον, ίνα κρύψω εν τάφω, ος ως ξένος ουκ έχει την κεφαλήν πού κλίνει ...». Στο τέλος σηκώνοντας τη διαπεραστική του φωνή βροντοφωνάζει: «Δος μοι τούτον τον ξένον, ον η μήτηρ ορώσα νεκρωθέντα εβόα: Ω Υιέ και Θεέ μου, ει και τα σπλάχνα τιτρώσκομαι και καρδίαν σπαράττομαι...τη ση αναστάσει θαρρούσα μεγαλύνω...». Ο κόσμος σιωπηλός με αναμμένες λαμπάδες στα χέρια παρακολουθεί τους στίχους του θαυμασίου ύμνου και συγκινείται με τα βαθειά και μεστά του νοήματα. Τούτο το τροπάριο ίσως είναι το πιο συναρπαστικό απ' όλα όσα ακούμε τη Μεγάλη Εβδομάδα στην Εκκλησία μας!

Με το τέλος της Ταφής του Κυρίου μπαίνουμε στο Ναό, ακούμε την προφητεία του Προφήτη Ιεζεκιήλ, που αναφέρεται στην ανάσταση των νεκρών, και κλείνοντας ο Σεβασμιότατος την κατανυκτική ακολουθία εύχεται σ' όλους: «Καλή Ανάσταση και Καλό Πάσχα».

Έχει αρχίσει να σκοτεινιάζει, όταν όλοι ξεχυνόμαστε στον κεντρικό δρόμο της Πιάτσας για να πάμε στα σπίτια μας. Πολύς λαός με διαφορετικά χρώματα και σχήματα! Άλλοι μελαψοί με ντόπιες λευκές στολές, άλλοι μαύροι με λευκούς χιτώνες, σαν τους αρχαίους προγόνους μας, άλλοι μιγάδες με πολύ ωραία χαρακτηριστικά και ντυμένοι με ντόπιες αλλά και ευρωπαϊκές στολές, άλλοι κατάξανθοι λευκοί με διάφορες στολές και χοντρά καπέλα. Μεταξύ αυτών και εμείς οι Ρωμιοί, που είμαστε αρκετοί και είμαστε το σημείο αναφοράς, το «άλας της γης»! Στο δικό μας Ιερό Ναό εκκλησιάστηκαν όλοι οι ξένοι και στη δική μας γλώσσα παρακολούθησαν την ακολουθία του Επιταφίου Θρήνου!

Το Μεγάλο Σάββατο δεν πηγαίνουμε στην Εκκλησία. Καθόμαστε στα σπίτια μας για να κάνουμε τις ετοιμασίες για την επόμενη Μεγάλη Ημέρα του Πάσχα, κυρίως τις ετοιμασίες για τον οβελία. Πρέπει να αγοράσουμε από τους τοπικούς βοσκούς το αρνί. Να ετοιμάσουμε τις σούβλες, τα κάρβουνα, τις ψησταριές και όλα τα απαραίτητα για το ψήσιμο του αρνιού. Απαιτούνταν κάποια εργαλεία και κάποια ψώνια από τα σούπερ μάρκετ για να γίνουν όλα στην εντέλεια.

Γύρω στις έντεκα το πρωί μαζί με το Γιώργο Κοντοπάνο κατεβαίνουμε στη βίλα Παρή για να κάνουμε το πρόγραμμα των προετοιμασιών με τους άλλους δυο συναδέλφους, το Λάμπρο και το Σάββα. Ο Λάμπρος γνωρίζει πολύ καλά τη διαδικασία για το ψήσιμο του αρνιού και αναλαμβάνει υπεύθυνα όλη την εργασία. Δίνει οδηγίες στο Σάββα και μένα να πηγαίνουμε στο κοντινό σούπερ μάρκετ και να ψωνίσουμε τα απαραίτητα υλικά. Ο ίδιος με τον Κοντοπάνο καταπιάνονται να κάνουν τις άλλες εργασίες. Πρέπει να ετοιμάσουν το χώρο σε κάποια γωνιά της αυλής της βίλας, όπου θα γίνει η θρακιά για το ψήσιμο του αρνιού. Πρέπει να φωνάξουν τους φύλακες για να τους βοηθήσουν. Να φέρουν τις σούβλες με όλα τα εξαρτήματα από τις αποθήκες της Κοινότητας και να τις ετοιμάσουν. Να φέρουν τα κάρβουνα, τα προσανάμματα και ό,τι άλλο χρειάζεται. Οι φύλακες της Κοινότητας γνωρίζουν τα έθιμα, που έχουμε την περίοδο των ημερών του Πάσχα και πρόθυμα ανταποκρίνονται στο κάλεσμά μας, με το αζημίωτο βέβαια. Ιδίως ο Ταμπαλά, που είναι παλιός φύλακας.

Πράγματι όλα γίνονται, όπως τα προγραμματίζουμε. Ενώ ο Σάββας και εγώ πηγαίνουμε στο κοντινό σούπερ μάρκετ για να κάνουμε κάποια ψώνια, εμφανίζονται στη γειτονιά μας οι τοπικοί βοσκοί με τα κοπάδια τους. Έχουν πολλά θρεφτάρια και γνωρίζοντας τα έθιμά μας, ότι κάθε Μεγάλο Σάββατο ετοιμαζόμαστε να γιορτάσουμε το Πάσχα με ψημμένα αρνιά, καταφτάνουν έξω από τη βίλα Παρή για να αγοράσουμε όσα αρνιά επιθυμούμε. Ο Λάμπρος έχοντας γνώση από τις προηγούμενες αγορές των αρνιών πλησίασε τους βοσκούς και κάνει την επιλογή ενός καλού και μεγάλου αρνιού. Είναι μεγαλούτσικο και κατάλληλο για τον πασχαλινό οβελία ανάλογα με τον αριθμό των ατόμων, που θα συμφάγουν. Δίνει εντολή στους βοσκούς να το σφάξουν, να το γδάρουν, να το καθαρίσουν, να βγάλουν τα εντόσθια του (έντερα, καρδιά, σπλήνα και τα άλλα εσωτερικά) και να το ετοιμάσουν για τη σούβλα. Τους πληρώνει με το παραπάνω χαρίζοντας μάλιστα και το δέρμα του, ενώ εκείνοι τον ευχαριστούν κάνοντας πολλές υποκλίσεις μπροστά του.

Το απόγευμα του Μεγάλου Σαββάτου, 9 Απριλίου 1977, όλα είναι έτοιμα για την επόμενη Μεγάλη Ημέρα του Πάσχα. Οι δυο σούβλες με το αρνί και το κοκορέτσι, που συμπληρώθηκε και με άλλα αγορασμένα εντόσθια και όλα τα άλλα υλικά είναι στη θέση τους. Ο Λάμπρος τα τακτοποιεί όλα και τα τοποθετεί στην κουζίνα του μεγάλου σπιτιού της βίλας. Τα παιδιά μας όλο το πρωινό παίζουν στην αυλή των Σχολείων, αλλά το απόγευμα κατεβαίνοντας στον «Ολυμπιακό», θέλουν να δουν από κοντά τις δυο σούβλες με το σουβλισμένο αρνί και το κοκορέτσι, καθώς και το χώρο, όπου θα γίνει το ψήσιμο. Για αρκετή ώρα παρατηρούν τις σούβλες και οι απορίες τους είναι πολλές. Ο Λάμπρος τους δίνει την υπόσχεση ότι αύριο την ώρα, που θα γίνεται το ψήσιμο, θα λύσει όλες τις απορίες τους.

Η επόμενη μέρα, 10 Απριλίου 1977, είναι η Μεγάλη Ημέρα του Πάσχα! Όλοι οι Χριστιανοί με λαμπρότητα γιορτάζουμε την Ανάσταση του Χριστού. Γιατί με την Ανάσταση του Χριστού λυτρώθηκε το ανθρώπινο γένος από το θάνατο και έφερε το μήνυμα της ελπίδας και της χαράς στη ζωή μας. Η Ανάσταση είναι ο θρίαμβος κατά του θανάτου και η κατάργηση του ανθρώπινου φόβου. Η μέρα αυτή είναι η μεγαλύτερη γιορτή της Χριστιανοσύνης. Ιδιαίτερα για μας τους Έλληνες έχει μεγάλη σημασία, γιατί έχει συνδεθεί με την αναγέννηση του Έθνους μας!

Το πρωί της Κυριακής νωρίς σηκωνόμαστε και μαζί με τα παιδιά και τις γυναίκες ανεβαίνουμε στο αυτοκίνητο της Κοινότητας και τραβούμε για την Εκκλησία. Η Ευαγγελία δεν θέλει να αφήσει στην Κουντουσάν το Ταρζανάκι και η μοναδική που απουσιάζει είναι εκείνη. Η Εκκλησία είναι κατάφωτη και αρκετός κόσμος παραβρίσκεται έξω στον περίβολο. Είναι πολλοί ξένοι από διαφορετικές εθνότητες, όπως και τη Μεγάλη Παρασκευή. Προφανώς οι περισσότεροι είναι Ορθόδοξοι Χριστιανοί. Ο Σεβασμιότατος μέσα στην Εκκλησία μετά την ψαλμωδία του κανόνα του Μεγάλου Σαββάτου και το σβήσιμο όλων των κεριών και των φώτων βγαίνει στην Ωραία Πύλη λαμπροφορεμένος και ψάλλει δυνατά το: «Δεύτε λάβετε φως...». Αρκετοί άνδρες τον πλησιάζουν και παίρνοντας το «Άγιο Φως» το μεταδίνουν σ' όλο το εκκλησίασμα. Αμέσως το εσωτερικό της Εκκλησίας λαμποκόπησε φωτίζοντας τα χαρούμενα πρόσωπα των ανθρώπων!

Αμέσως μετά βγαίνουμε στην αυλή, όπου ο ίδιος ο Σεβασμιότατος από την εξέδρα, που είχε στηθεί, ψάλλει μελωδικά το Ευαγγέλιο της Ανάστασης του Κυρίου. Στο τέλος μαζί με τον

Αρχιμανδρίτη Προτέριο και τους ιεροψάλτες του ναού και όλο το πλήθος του κόσμου ψάλλει το: «Χριστός Ανέστη εκ νεκρών...», ενώ η ατμόσφαιρα φεγγοβολεί από τα βεγγαλικά και τις κροτίδες των μικρών και των μεγάλων παιδιών. Τα κόκκινα αυγά κάνουν την εμφάνισή τους και ο κρότος με το τσούγκρισμα ακούγεται σε μεγάλη έκταση. Όλα αυτά γίνονται για να δημιουργείται θόρυβος και έχουν βασικό στόχο να φοβηθεί ο θάνατος, όπως πιστεύει ο λαός μας! Τα παιδιά χαίρονται και γελούν με την πρωινή χαρούμενη ατμόσφαιρα. Σπάνια συναντούν τέτοια εικόνα στη ζωή τους και για μερικά είναι πρωτόγνωρη! Είναι μια θαυμάσια ώρα γεμάτη χαρά και αγαλλίαση! Αυτή την ώρα, αυτή την αίσθηση τα παιδιά την παίρνουν για πάντα μαζί τους!

Μετά μπαίνουμε μέσα στο χώρο της Εκκλησίας και παρακολουθούμε ολόκληρη τη Θεία Λειτουργία. Ο καλλιφώνος ιεροψάλτης συγκινεί το εκκλησίασμα ψάλλοντας μελωδικότατα τους αναστάσιμους ύμνους και στο τέλος των αίνων το αισιόδοξο δοξαστικό: «Αναστάσεως ημέρα λαμπρυνθώμεν λαοί!...». Ο Δεσπότης με τον Αρχιμανδρίτη λαμπρύνουν την ατμόσφαιρα με τα γιορτινά τους άμφια και κλέβουν την παράσταση στη Μεγάλη Είσοδο! Ο Σεβασμιότατος στέκεται στην Ωραία Πύλη σαν Παντοκράτορας Βασιλιάς και αναμένει να πάρει το Άγιο Ποτήριο από τα χέρια του Αρχιμανδρίτη, που κάνει το γύρο από το αριστερό κλίτος της Εκκλησίας, ενώ προπορεύονται παιδιά, που κρατούν εξαπτέρυγα, λάβαρα καιμανουάκια με αναμμένες λαμπάδες. Είναι μια φαντασμαγορική εικόνα που παραμένει ανεξίτηλη στη μνήμη του ανθρώπου!

Στο τέλος της πανηγυρικής ακολουθίας ο Δεσπότης μαζί με το αντίδωρο και το κόκκινο αυγό μας εύχεται: «Χρόνια Πολλά και Χριστός Ανέστη», ενώ εμείς ένας-ένας αντευχόμαστε: «Αληθώς Ανέστη ο Κύριος». Βγαίνοντας έξω στον περίβολο της Εκκλησίας όλοι ευχόμαστε μεταξύ μας: «Χρόνια Πολλά και Χριστός Ανέστη» και παίρνουμε την απάντηση: «Αληθώς Ανέστη ο Κύριος». Είναι μια μεγάλη στιγμή για όλους, καθώς είμαστε πλημμυρισμένοι από την ευδοκία της Ανάστασης!

Σιγά-σιγά αποχωρούμε και όλοι τραβούμε για τα σπίτια μας. Έχουμε τις λαμπάδες αναμμένες και επιθυμούμε το «Άγιο Φως» να το πάμε στα σπίτια μας. Είναι μια καλή συνήθεια πολλών χριστιανών μαζί με τη σπάνια σκηνή της Ανάστασης, που βιώνουν, να παίρνουν και το «Άγιο Φως» της Ανάστασης του Κυρίου και να το πηγαίνουν στα σπίτια τους για να τα αγιάσουν.

Η Ευαγγελία περιμένει ανυπόμονα να επιστρέψουμε από την Εκκλησία και να της πάμε το «Άγιο Φως». Έχει ετοιμάσει το τραπέζι για οκτώ άτομα με όλα τα απαραίτητα της γιορτής και της ώρας. Η Κουντουσάν την παρακολουθεί κρατώντας στην αγκαλιά το μικρό Ταρζανάκι, που θέλει να κατέβει και να περπατήσει στο μικρό σαλονάκι. Η πασχαλινή αχνιστή μαγειρίτσα, οι ευωδιαστές πασχαλινές κουλούρες, τα τσουρέκια και τα κόκκινα αυγά στην πιατέλα είναι έτοιμα για το πασχαλινό τραπέζι! Όλα τοποθετούνται με τη σειρά και περιμένουν όσους εκκλησιάστηκαν. Θα φέρουν μαζί με το «Άγιο Φως» και την ευλογία της Ανάστασης.

Γύρω στις εννιά το πρωί είμαστε στα σπίτια μας. Οι οικογένειες του Σάββα και του Λάμπρου κατευθύνονται στη βίλα Παρή για να αγιάσουν το σπίτι τους, ενώ εγώ με το Δημήτρη και με τους συναδέλφους Μαρία και Γιώργο Κοντοπάνο ανεβαίνουμε στο χώρο της Κοινότητας. Οι δυο συνάδελφοι ανεβαίνουν στο Οικοτροφείο για να αγιάσουν τα δωμάτιά τους και μετά κατεβαίνουν στη βίλα Παρή για να συμφάγουν με την οικογένεια του Λάμπρου, όπως είχε συμφωνηθεί. Η οικογένεια του Σάββα αντίστροφα θα ανέβαινε στο χώρο των Σχολείων για να συμφάγει με τη δική μου.

Η Ευαγγελία μας περιμένει με μεγάλη λαχτάρα! Μόλις μας είδε να ανεβαίνουμε την πέτρινη σκάλα βγήκε στο κεφαλόσκαλο της σιδερένιας πόρτας και περιμένοντας ανοίγει την αγκάλη για να σφίγγει το γιο μας, που τρέχει πρώτος να τη συναντήσει. Ο Δημήτρης με αναμμένη τη λαμπάδα την ασπάζεται και της εύχεται «Χρόνια Πολλά». Ακολουθώ περιχαρής με τρεις λαμπάδες στο χέρι και ευχόμενος και εγώ τα Χρόνια Πολλά και το Χριστός Ανέστη την ασπάζομαι σταυροειδώς. Αμέσως τραβώ μέσα και παίρνοντας στην αγκαλιά το μικρό Ταρζανάκι το φιλώ πολύ στοργικά και του εύχομαι του χρόνου να γιορτάσουμε το Πάσχα όλη η οικογένεια στην πατρίδα! Η Κουντουσάν παρακολουθεί από κοντά τη σκηνή και έκπληκτη λέει στη γυναίκα μου: «Καλό αυτό, μαντάμ, πολύ καλό...!». Η γυναίκα μου χαμογελαστά της λέει. Ποιο πράγμα, Κουντουσάν; Και εκείνη συγκινημένη της απαντά: Μπαμπάς, μαμά, παιδιά, όλοι μαζί κάνουν φιέστα!

Σε λίγο καταφτάνει στο σπίτι μας η οικογένεια του Σάββα και αφού χαιρετιστήκανε με την Ευαγγελία, το μικρό Ταρζανάκι και την Κουντουσάν λέγοντας όλες τις πασχαλινές ευχές καθόμαστε στο τραπέζι, που είναι έτοιμο. Η Ευαγγελία τοποθετεί τη μεγάλη κατσαρόλα με την παραδοσιακή μαγειρίτσα στη μέση του τραπεζιού και αρχίζει να βάζει στα πιάτα του

καθενός. Αμέσως ο Σάββας και εγώ αρχίζουμε να ψάλλουμε το Χριστός Ανέστη και να ακολουθούν τα παιδιά. Το Ταρζανάκι, που το κρατώ στην αγκαλιά μου, κοιτάζει όλους περιέργα, καθώς ακούει να ψάλλουμε και να ξαναλέμε τα Χρόνια Πολλά και το Χριστός Ανέστη. Προφανώς βλέπει γνωστά πρόσωπα, αλλά ακούει ψαλμωδίες και ευχές πρωτάκουστες. Αντικρίζει πολλούς ασπασμούς, ακούει πολλούς χαιρετισμούς και διάφορες ευχές και φαίνεται να ξαφνιάζεται! Γκρινιάζει στην αγκαλιά μου και θέλει να πάει στη μάνα του. Κοιτάζει και την Κουντουσάν που στέκεται παραδίπλα από την Ευαγγελία και προσπαθεί να ξεκολλήσει από μένα! Απλώνει τα χεράκια του στην Κουντουσάν και αμέσως ξεγλιστράει και πέφτει στην αγκαλιά της!

Τρώμε με πολλή όρεξη τη νοστιμότετη μαγειρίτσα με τις πασχαλινές κουλούρες. Στο τέλος παίρνουμε από ένα κόκκινο αυγό για να κάνουμε το έθιμο της Ανάστασης και λέγοντας πάλι το Χριστός Ανέστη τσουγκρίζουμε τα αυγά μεταξύ μας. Τα παιδιά μας γελούν και χαίρονται τσουγκρίζοντας τα αυγά τους. Η σκηνή είναι χαρούμενη και τα παιδιά νιώθουν ανείπωτη χαρά! Ο Γιώργος με το Δημήτρη τσουγκρίζουν τα αυγά τους με την Ελένη, μα «χάνουν» τη μάχη! Ξαναπαίρνουν και δεύτερο αυγό ελπίζοντας ότι τώρα θα είναι αυτοί οι νικητές! Επιμένουν ότι με το δεύτερο αυγό, θα «νικήσουν» την Ελένη. Εκείνη όμως είναι και πάλι η νικήτρια. Τα αγόρια θυμώνουν με την ατυχία τους, ενώ εμείς οι μεγάλοι γελάμε με τα καωμάτια τους. Αρχίζουν να υποψιάζονται ότι το αυγό της Ελένης είναι κάλπικο! Ότι είναι ξύλινο ή μαρμάρινο και γι' αυτό σπάζει τα δικά τους! Παρεμβαίνει ο Σάββας και τους λέει ότι η Ελένη είναι η τυχερή της χρονιάς! Τα αγόρια όμως δεν θέλουν να ακούσουν κάτι τέτοιο, παρότι είναι μικρότερα από την Ελένη. Τελικά σηκώνονται από το τραπέζι και παίρνοντας μια πλαστική μπάλα βγαίνουν έξω στην καταπράσινη αυλή και αρχίζουν το παιχνίδι.

Μετά το πρωινό φαγητό και το τσουγκρίσμα των κόκκινων αυγών κάνουμε το σταυρό μας ξαναλέγοντας Χρόνια Πολλά και σηκωνόμαστε από το τραπέζι. Με το Σάββα παίρνουμε τα δυο αγόρια και κατεβαίνουμε στη βίλα Παρή. Εκεί συναντούμε το Λάμπρο με τον Κοντοπάνο που, αφού έφαγαν και εκείνοι την πρωινή μαγειρίτσα και έκαναν τα δικά τους πρωινά πασχαλινά έθιμα, καταπατίστηκαν να ετοιμάσουν τη φωτιά για το ψήσιμο. Είχαν ετοιμάσει όλα τα σύνεργα με τα προσανάμματα, τα κάρβουνα, τις τσιμπίδες και γρήγορα η φωτιά έδωσε «φως ιλαρόν» στη γύρω ατμόσφαιρα. Τα παιδιά του Λάμπρου, η Λαμπρινή και ο Αντώνης, είναι δίπλα στους μεγάλους και βοηθούν παρακολουθώντας τη φλόγα της φωτιάς. Από μακριά τα βλέπουμε να στέκονται δίπλα στη φωτιά και να απολαμβάνουν τη γλυκειά θαλπωρή στην πρωινή υγρή ατμόσφαιρα της Αντίς Αμπέμπα.

Η θερμοκρασία είναι ακόμη χαμηλή, γύρω στους 15 βαθμούς πάνω από το μηδέν. Εξάλλου και η θέση της βίλας είναι βορεινή και, επειδή το έδαφος, όπου είναι κτισμένη, είναι επικλινές και καθώς βρίσκεται πίσω από το κτίριο του Δημοτικού Σχολείου αργεί να την «πιάσει» ο ζωογόνος ήλιος. Είναι περιτριγυρισμένη και από πανύψηλους ευκάλυπτους και η πρωινή υγρασία γύρω της είναι έντονη. Γι' αυτό τα παιδιά του Λάμπρου απολαμβάνουν τη ζεστή θαλπωρή της φωτιάς. Βλέποντας τα δικά μας παιδιά, που προπορεύονται, τρέχουν και τα υποδέχονται στην είσοδο της βίλας με μεγάλη χαρά και τα οδηγούν κοντά στη φωτιά, που ζεσταίνει την ατμόσφαιρα.

Στους δικούς μας πασχαλινούς χαιρετισμούς ανταπαντούν με τα κατάλληλα λόγια και τα γνωστά χαιρετίσματα. Ο Λάμπρος μας κατατοπίζει με τη φωτιά και όλα τα σχετικά για το πώς ψήνεται το αρνί και πώς το κοκορέτσι. Είναι πολύ μερακλής για τέτοιες εργασίες και δεν επιτρέπει στους άλλους να παρεμβαίνουν. Ο Κοντοπάνος ακολουθεί κατά γράμμα τις οδηγίες του και κάνει ό,τι του λέει. Ο Σάββας και εγώ είμαστε βιαστικοί και μη γνωρίζοντας από τέτοιες ασχολίες, τους λέμε πως ήρθε η ώρα να βάλουν τις σούβλες στη φωτιά, αφού η φωτιά έχει γίνει. Ο Λάμπρος όμως επιμένει ότι η φωτιά δεν είναι ακόμη έτοιμη. Πρέπει να γίνει μια καλή θρακιά μόνο από αναμμένα κάρβουνα και μετά να μπουν οι σούβλες στη φωτιά. Τον παρακολουθούμε που επιβλέπει με πολύ μεράκι τη φωτιά και ετοιμάζει τις τέσσερες φούρκες, όπου θα πατήσουν οι σούβλες. Τα παιδιά απλώνουν τα χεράκια τους να ζεσταθούν και περιμένουν να δουν τις σούβλες να μπαίνουν πάνω στη φωτιά.

Κάποτε η φωτιά έγινε και ο Λάμπρος με τον Κοντοπάνο φέρνουν από την κουζίνα τις δυο σούβλες και τις τοποθετούν πάνω στις διχαλωτές φούρκες απομακρύνοντας κάπως τη φωτιά. Ο Λάμπρος δίνει εντολή να περιστρέφονται γρήγορα οι σούβλες για να μην «αρπάξει» το αρνί και να μην καψαλιστεί το κοκορέτσι. Τα παιδιά συναγωνίζονται ποιο θα γυρίσει γρηγορότερα τις σούβλες. Εναλλάσσονται στο γύρισμα, αλλά γρήγορα κουράζονται και παραδίνουν το γύρισμα σε μας τους μεγάλους, που αναλαμβάνουμε την εργασία του ψησίματος. Είναι χαρούμενη απασχόληση, αλλά αρκετά κοπιαστική! Είμαστε όμως αρκετοί και οι εναλλαγές γίνονται γρήγορα, μόλις κάποιος νιώσει ότι κουράστηκε. Τα παιδιά ξαναεπιχειρούν μια και δυο φορές, αλλά γρήγορα κουράζονται και παραδίνουν το γύρισμα

σε άλλον. Γελούν και χαίρονται με τη διαδικασία του ψησίματος. Προφανώς η ενασχόληση αυτή είναι πρωτόγνωρη, αφού για πρώτη φορά αντικρίζουν την εικόνα αυτή! Είναι και αυτή μια εμπειρία που θα τους μείνει στη μνήμη ανεξίτηλη, γιατί την αίσθηση αυτή την παίρνουν για πάντα μαζί τους! Ρωτούν το Λάμπρο πώς έκανε τις δυο σούβλες, πώς έδεσε το αρνί πάνω στη σούβλα, πώς τύλιξε με τέτοιο αριστοτεχνικό τρόπο τα έντερα και τα άλλα εσωτερικά κρέατα του αρνιού στη δεύτερη μικρότερη σούβλα! Ρωτούν και ξαναρωτούν το Λάμπρο και παίρνουν τις κατάλληλες απαντήσεις. Αλλά μαζί μ' αυτούς μαθαίνουμε και εμείς οι μεγάλοι πώς γίνονται οι σούβλες, πώς δένονται τα αρνιά πάνω σ' αυτές και πώς πλέκονται τα εντόσθια του αρνιού και γίνονται κοκορέτσι!

Εικόνα 37. Πάσχα στην Αντίς Αμπέμπα (1977)

παιδιά ασχολούμαστε με τη φωτιά και το ψήσιμο εκείνες στην κουζίνα των σπιτιών ετοίμαζαν τους μεζέδες με τα ποτά.

Το Ταρζανάκι βλέποντας την ομήγυρη και τη φωτιά με τις σούβλες αρχίζει να γκρινιάζει στην αγκαλιά της Κουντουσάν. Όλοι στρέφουμε τα βλέμματά μας σ' αυτό. Γκρινιάζει και θέλει να κατεβεί στην καταπράσινη αυλή. Να περπατήσει, να πάει κοντά στα άλλα παιδιά, να καταπιαστεί και αυτό με τις σούβλες. Η Ευαγγελία το παρακολουθεί και παίρνοντάς το από την αγκαλιά της Κουντουσάν το πλησιάζει στη φωτιά και στις δυο σούβλες. Εκείνο πλησιάζει τον αδερφό του, που γυρίζει τη μια σούβλα, και θέλει να πιάσει τη σούβλα και να τη γυρίσει το ίδιο! Όλοι ξεκαρδιζόμαστε στα γέλια, καθώς το βλέπουμε να κλωτσάει τον αδερφό του και να τον σπρώχνει για να κάνει αυτό το γύρισμα της σούβλας. Η μάνα του το βοηθάει να πιάσει τη σούβλα, αλλά δεν είναι σε θέση να τη γυρίσει. Γι' αυτό βοηθώντας το τη γυρίζει εκείνη, ενώ εκείνο χαμογελάει, πιστεύοντας ότι το κάνει το ίδιο! Κάποτε η λάβρα της φωτιάς το ζαλίζει και κάνοντας προς τα πίσω, τρέχει στην αγκαλιά της Κουντουσάν. Το περπάτημά του είναι ακόμη χαλαρό, αλλά δείχνει πως γρήγορα θα γίνει καλός δρομέας! Το κλίμα της πανύψηλης Αντίς Αμπέμπα φουσκώνει τα πνευμόνια των μικρών παιδιών και τα κάνει καλούς δρομείς!

Είναι θαυμάσια η σκηνή με το Ταρζανάκι να τρέχει εδώ και εκεί στην καταπράσινη αυλή του σπιτιού. Από πίσω του τρέχουν η Ελένη και η Λαμπρινή, που έχει την ηλικία του Δημήτρη. Η Λαμπρινή προσπαθεί να το πιάσει, να το πάρει στην αγκαλιά της και να το χαρεί! Εκείνο όμως τρέχει και κάπου σκοντάφτει και πέφτει. Παρόλα αυτά δεν κλαίει, αλλά κυλιέται στο

Σιγά-σιγά κάνει την εμφάνισή του και ο ήλιος πάνω από το κτίριο του Δημοτικού και φωτίζεται η βίλα Παρή. Με την εμφάνιση του ήλιου ζεσταίνεται η ατμόσφαιρα και ανεβαίνει η θερμοκρασία. Σε λίγο κάνουν την εμφάνισή τους και οι γυναίκες μας. Πρώτα παρουσιάζεται η Μαρία και μετά από λίγο η Βάγια του Λάμπρου. Βγάζουν ένα μεγάλο τραπέζι έξω στην αυλή και τοποθετούν πάνω διάφορα ποτά και ποικίλους μεζέδες. Λίγη ώρα μετά έρχονται από τον επάνω χώρο της Κοινότητας η Μαρίκα, η Ελένη και η Ευαγγελία φέρνοντας μαζί τους και την Κουντουσάν με το μικρό Ταρζανάκι στην αγκαλιά της. Η Ευαγγελία με τη Μαρίκα κρατούν στα χέρια τους από ένα δίσκο η καθεμιά. Τους έχουν γεμάτους με μεζέδες από τυριά, σαλάμια, καθαρισμένα πασχαλινά αυγά, ψωμιά, σαλάτες με πλούσια χορταρικά, ντόπια ποτά, τσίπουρα, κρασιά και πολλά άλλα καλούδια. Όση ώρα εμείς οι μεγάλοι με τα

χόρτο και γελάει με τη Λαμπρινή, που το πιάνει και το σηκώνει. Εκείνο θέλει να παίξει και αρπάζοντάς την από τα μαλλιά τη ρίχνει κάτω! Όλοι ξεσπάμε στα γέλια με τα παιγνίδια του μικρού μας παιδιού. Έχει κλείσει ένα χρόνο και σαράντα πέντε μέρες! Η ανάπτυξή του είναι πολύ φυσιολογική και το τρέξιμο, που κάνει πάνω στο πράσινο, είναι πολύ πάνω από την ηλικία του! Ο Λάμπρος σα Γυμναστής, το παρακολουθεί και αποφαίνεται ότι η ανάπτυξή του είναι πολύ ικανοποιητική και, όπως φαίνεται, μελλοντικά θα γίνει ένας καλός αθλητής! Η Κουντουσανί το ακολουθεί από κοντά και σαν πιστός φύλακας είναι έτοιμη να το πάρει στην αγκαλιά της.

Ο Λάμπρος, που έχει το γενικό πρόσταγμα για όλα, φέρνει από μέσα ένα κασετόφωνο και βάζοντας μια κασέτα με δημοτικά ηπειρώτικα τραγούδια αρχίζει το γλέντι. Ο ίδιος είναι και καλός τραγουδιστής και ερχόμενος από την Ελλάδα τον περασμένο Σεπτέμβριο έφερε πολλές κασέτες με δημοτικά τραγούδια, κυρίως ηπειρώτικα. Τα τραγούδια του Αλέκου Κιτσάκη, του Ναπολέοντα Δάμου, του Σάββα Σιάτρα, του Στυλιανού Μπέλλου, του Τάκη Καρναβά και πολλών άλλων τα γνωρίζει όλα και τα τραγουδάει πολύ μελωδικά με το ποτήρι στο χέρι. Είναι μερακλής και πολύ ευχάριστος στην παρέα. Πραγματικά τώρα μάθαινα τους ηπειρώτες τραγουδιστές και τα διάφορα τραγούδια τους. Κάποια βέβαια τα γνώριζα από τα γλέντια με τους φίλους μου, αλλά τους δημιουργούς και τα ονόματά τους στην Αντίς Αμπέμπα τα έμαθα κοντά στο Λάμπρο!

Η ώρα πλησιάζει δώδεκα και είναι ώρα να συμπληρωθεί η παρέα μας. Μας λείπει ο καλός μας φίλος, ο Διονύσης Χρυσικός, με τη γυναίκα του Αγγελική και την κόρη τους Γεωργία. Κάποτε φαίνεται η οικογένεια Χρυσικού. Η κυρία Αγγελική κρατάει στα χέρια της ένα μεγάλο δίσκο με διάφορα γλυκά, ενώ ο Διονύσης έχει μια τσάντα με φιάλες από διάφορα ποτά. Μας χαιρετούν με πασχαλινούς χαιρετισμούς και όλες οι κυρίες εναγκαλίζονται και λένε τα Χρόνια Πολλά με φιλιό και πολλές ευχές. Η Γεωργία πλησιάζει την Ελένη, που παίζει με το Ταρζανάκι, ενώ εκείνο τρέχει στην καταπράσινη αυλή. Και οι δυο κοπέλες εκπλήσσονται με το τρέξιμό του! Η Γεωργία τρέχει από κοντά του και το πιάνει. Εκείνο γελάει και, ενώ οι δυο κοπέλες το κρατούν στην αγκαλιά τους, αυτό κλωτσάει και θέλει να ελευθερωθεί! Ο Διονύσης με την Αγγελική παρατηρούν τη σκηνή και απορούν με τη ζωηρότητα και τη ζωντανία του μωρού μας! Όλοι γελάμε με τα καμώματά του!

Κάποτε καθόμαστε στο τραπέζι, όπου τα πιάτα με τους μεζέδες και τα ποτήρια με τα ποτά μας περιμένουν. Οι γυναίκες έχουν στρώσει το τραπέζι και μας προσκαλούν να καθίσουμε στις καρέκλες. Όλες είναι χαμογελαστές γύρω από το μεγάλο τραπέζι περιμένοντας να πιάσουμε τις θέσεις μας. Τα παιδιά, αγόρια και κορίτσια, γυρίζουν με τη σειρά τις σούβλες, ενώ τα ψητά μοσχοβολούν και η μεθυστική τους μυρωδιά κεντρίζει τα ρουθούνια μας. Οι φύλακες παίρνουν είδηση πως κάτι ψήνεται και πλησιάζουν στην παρέα μας. Ο Λάμπρος, που κινείται πέρα δώθε, τους βλέπει και τους καλεί να τους κεράσουμε ένα κρασί και ένα μεζέ. Είναι όμως μουσουλμάνοι και το ποτό γι' αυτούς είναι απαγορευμένο! Παρόλα αυτά κάποιοι δεν υπολογίζουν την απαγόρευση και «πατώντας τον όρκο» δοκιμάζουν το κρασί και τους μεζέδες και μας εύχονται καλή «φιέστα»!

Ο Λάμπρος μετά τη συνάντηση με τους φύλακες γυρίζει στην παρέα και φροντίζοντας τη φωτιά δίνει τις τελευταίες οδηγίες. Τον ακούμε να λέει ότι σε λιγότερο από μια ώρα τόσο το αρνί, όσο και το κοκορέτσι θα είναι έτοιμα. Φεύγει από τη φωτιά και πηγαίνοντας κοντά στο κασετόφωνο αλλάζει την κασέτα και βάζει μια άλλη με βαριά ηπειρώτικα συγκαθιστά τραγούδια της ξενιτιάς. Τραγουδάει ο Τάκης Καρναβάς το τραγούδι: «Ξενιτεμένο μου πουλί και αλαργινό μου αηδόνη, η ξενιτιά σε χαίρεται και εγώ πίνω φαρμάκι». Όλοι στήνουμε τα αφτιά μας στον ηπειρώτη καλλίφωνο τραγουδιστή και το μυαλό μας ταξιδεύει στην πατρίδα! Η σκέψη όλων πάει στους δικούς μας, τους γονείς, τα αδέρφια, τα ανίψια! Στο χωριό μας, τους φίλους μας! Γρήγορα όμως ο Λάμπρος μας συνεφέρει, καθώς παίρνει στο χέρι το ποτήρι και προκαλεί τη Μαρία να το γεμίσει με κρασί.

Ο Διονύσης άμεσως ανοίγει την τσάντα, που έφερε, και βγάζει μια φιάλη παλιά. Πολύ παλιά! Είναι από τα παλιά θαμμένα κρασιά, που βρήκαν σε μια απομονωμένη γωνιά του εργοστασίου μέσα στη θαμμένη αποθήκη από τους βομβαρδισμούς των συμμαχικών αεροπλάνων κατά τον Δεύτερο Παγκόσμιο Πόλεμο! Ανοίγει γρήγορα τη φιάλη και πριν δοκιμάσουμε οποιοδήποτε άλλο ποτό, βάζει από λίγο κρασί στα ποτήρια όλων και μας προκαλεί να δοκιμάσουμε το παλιό κρασί, που εμφανώθηκε το 1940! Ο Σάββας και εγώ το είχαμε δοκιμάσει και γνωρίζαμε την ποιότητά του. Οι νεοφερμένοι συνάδελφοι όμως τώρα το δοκίμαζαν. Τους παρακολουθούμε, καθώς σηκώνουν τα ποτήρια τους για να γευτούν το παλιό κρασί και αναμένουμε τη γνώμη τους για την ποιότητα. Ο Λάμπρος, που γνωρίζει από κρασιά, κάνοντας μια γκριμάτσα θαυμασμού απορεί για τη θαυμάσια γεύση του κρασιού και λέει πως αυτό είναι νέκταρ! Ο Κοντοπάνος, η Βάγια και η Μαρία το δοκιμάζουν μια και δυο

φορές και εκφράζονται με τα ίδια λόγια, που είχα εκφραστεί και εγώ, όταν το πρωτόηπια πριν από δεκαπέντε μήνες! Ότι το κρασί αυτό είναι παρόμοιο με εκείνο που έπιναν οι Θεοί του Ολύμπου κατά την αρχαιότητα!

Η ατμόσφαιρα παίρνει γιορταστικό χαρακτήρα! Το κασετόφωνο παίζει στη διαπασών τα ηπειρώτικα τραγούδια. Ο Γιώργος και ο Δημήτρης, γυρνώντας τις σούβλες μιλούν φωναχτά, σιγοντάρουν τα τραγούδια που ακούνε και γελούν με τον Αντώνη του Λάμπρου και το Ταρζανάκι, που περιφέρονται κοντά τους. Η Λαμπρινή στέκεται δίπλα στις δυο άλλες μεγάλες κοπέλες, που παρακολουθούν το ψήσιμο και μιλούν σε χαμηλό τόνο. Οι μεγάλοι αρχίζουμε να πίνουμε και τσουγκρίζοντας τα ποτήρια μεταξύ μας ευχόμαστε Χρόνια Πολλά και καλή πατρίδα. Οι γυναίκες μας είναι χαρούμενες, γελαστές, έχουν καλό κέφι και συναγωνίζονται στο ποτό μαζί μας! Γεμίζουν τα ποτήρια, λένε τα Χρόνια Πολλά και γρήγορα πιάνονται στο χορό, καθώς ακούγεται το τραγούδι: «Μαρία λέν την Παναγιά, Μαρία λέν και σένα». Το χορό σέρνει πρώτη η Νηπιαγωγός της παρέας μας, η Μαρία, που είναι ελεύθερη κοπέλα, αλλά το επόμενο Πάσχα θα στεφανωθεί στην Αντίς Αμπέμπα στην εκκλησία του Αγίου Φρουμεντίου και θα γίνει σύζυγος του Γιώργου Κοντοπάνου. Παρότι είναι πόντια την καταγωγή, γνωρίζει όλους τους ελληνικούς χορούς και τα καταφέρνει πολύ καλά!

Γύρω στις μία η ώρα τα ψητά είναι έτοιμα. Ο Λάμπρος αποσύρει από τη φωτιά πρώτα το κοκορέτσι και το τεμαχίζει σ' ένα μεγάλο ταψί. Αχνίζει και μοσχοβολάει! Η ατμόσφαιρα γεμίζει από τη μεθυστική του μυρωδιά, ενώ η τσίκνα του τρυπάει την όσφρησή μας. Λίγο μετά βγάζει και το αρνί, που έγινε ροδοκόκκινο. Τα πόδια του αρνιού έχουν σχεδόν αποσυνδεθεί από το άλλο σώμα και αυτό δείχνει, καθώς μονολογεί ο Λάμπρος, ότι το ψήσιμο έχει ολοκληρωθεί πλήρως. Το σηκώνει μαζί με τη σούβλα στον αέρα και τοποθετώντας του πάνω στο τραπέζι, λύνει τα σύρματα, που ήταν δεμένο πάνω στη σούβλα, και το κομματιάζει σε δυο μεγάλα ταψιά. Η μοσχομυρωδιά του πλημμυρίζει τον αέρα και κάνει τα παιδιά μας να θέλουν γρήγορα να το δοκιμάσουν. Ο Λάμπρος όμως τους προτρέπει να έχουν λίγη υπομονή, ώσπου να παγώσει και να μοιραστεί σ' όλους τους συνδαιτυμόνες.

Το μεγάλο τραπέζι αποδείχτηκε μικρό να χωρέσει όλα τα εδέσματα και τα κρέατα! Γρήγορα ένα μικρότερο τραπέζι προστίθεται δίπλα στο μεγάλο, όπου τοποθετούνται τα ταψιά με τα κρέατα. Παραδίπλα σ' άλλο τραπέζι κάθονται όλα τα παιδιά με τη σειρά και περιμένουν τις μάνες να τους σερβίρουν απ' όλα τα εδέσματα. Μαζί με τα παιδιά κάθεται και η Κουντουσάν έχοντας στην αγκαλιά της το Ταρζανάκι. Έχει μαζί της το φαγάκι του μωρού και το ταΐζει. Εκείνο όμως θέλει να πάρει και από τα μερίδια των παιδιών. Του βάζει λίγο κοκορέτσι στο στόμα, αλλά η βαρεία και μεθυστική μυρωδιά δεν του αρέσει και γρήγορα γυρίζει από την άλλη πλευρά. Τα παιδιά επιμένουν να τους βάλλουν στα πιάτα από όλα, αλλά δοκιμάζοντας και εκείνα το κοκορέτσι δεν τους πολυαρέσει. Προτιμούν το ροδοκόκκινο αρνί και τα άλλα εδέσματα με τις πλούσιες σαλάτες. Ο Λάμπρος ευχαριστείται με την κίνηση αυτή των παιδιών, γιατί το κοκορέτσι, όπως λέει, είναι εκλεκτός μεζές και «τραβάει» κρασί!

Η ώρα του πλούσιου αναστάσιμου τραπεζιού έχει έρθει. Στεκόμαστε όλοι όρθιοι γύρω από τα δυο τραπέζια και ψάλλοντας το Χριστός Ανέστη, λέμε τα Χρόνια Πολλά εναγκαλιζόμενοι μεταξύ μας. Καθόμαστε στις καρέκλες και κάνοντας το σταυρό μας αρχίζουμε να τρώμε. Η όρεξη είναι μεγάλη! Η χαρά μας απερίγραπτη! Η ατμόσφαιρα γύρω ανοιξιάτικη και χαρούμενη. Η μέρα ηλιόλουστη! Η θερμοκρασία πλησιάζει τους 27 βαθμούς πάνω από το μηδέν! Τότε θυμήθηκα τον κατηχητικό λόγο του Ιωάννη Χρυσοστόμου, που διαβάζεται στο τέλος της Θείας Λειτουργίας της Ανάστασης και παραλλάσσοντας κάπως τα λόγια λέω δυνατά σ' όλους: «Φίλοι μου αγαπημένοι, η τράπεζα γέμει, τρυφήσατε πάντες. Νηστεύσαντες και μη νηστεύσαντες, ευφράνθητε σήμερα! Το αρνίον πολύ, μηδείς εξέλθη πεινώ. Πάντες απολαύσατε του αναστάσιμου τούτου συμποσίου. Φιλότιμος γαρ ο Δεσπότης δέχεται τον έσχατον, καθάπερ και τον πρώτον. Μηδείς θρηνείτω σήμερα και μηδείς φοβείσθω τον θάνατον. Ηλευθέρωσε γαρ ημάς η του Σωτήρος Ανάστασις!»!

Τρώγουμε τα πλούσια εδέσματα με χαρά και αγαλλίαση! Δοκιμάζουμε από όλα και τα επιφωνήματα όλων είναι ότι όλα είναι θαυμάσια! Το ψημμένο αρνί, το κοκορέτσι, οι μεζέδες, οι σαλάτες! Ιδιαίτερα το αρνί και το κοκορέτσι. Όλοι λένε ότι τα πολλά συγχαρητήρια ανήκουν στο Λάμπρο, που ετοίμασε και έψησε το αρνί και το κοκορέτσι! Τα αγόρια όμως, ο Γιώργος και ο Δημήτρης, ακούγοντας τα καλά λόγια, που λέγονται για το Λάμπρο, σηκώνουν τη φωνή τους και λένε ότι αυτοί τα έψησαν. Πραγματικά αυτοί γύριζαν τις σούβλες τις περισσότερες ώρες! Ο μάνες τους με ένα στόμα τους συχαίρουν και αυτούς και τους δίνουν τα εύσημα!

Κάπου δυο ώρες καθόμαστε στο τραπέζι τρώγοντας, πίνοντας, συζητώντας και ακούγοντας τραγούδια. Μιλούμε φωναχτά, σιγοτραγουδούμε, γελούμε και παρακολουθούμε τα παιδιά, που τρελάθηκαν να τρώνε, να πίνουν αναψυκτικά και να γελούνε με το Ταρζανάκι. Εκείνο

γκρινιάζει, γιατί κουράστηκε να το πιλατεύουν μια ο ένας, την άλλη ο άλλος και ιδιαίτερα τα κοριτσάκια της παρέας! Το παίρνει αγκαλιά η μάνα του και εκείνο πάει να κοιμηθεί. Η Κουντουσάν αναλαμβάνει να το παραλάβει και παίρνοντάς το στην αγκαλιά της του τραγουδάει τιγρίνικα τραγούδια και το αποκοιμίζει. Το καλύπτει με μια κουβερτούλα και κρατώντας το στην αγκαλιά κάθεται σε μια γωνιά της ομήγυρης και παρακολουθεί την ελληνική «φιέστα».

Κάποια στιγμή, πάλι πρώτες, οι γυναίκες σηκώνονται και αρχίζουν να χορεύουν τα ηπειρώτικα τραγούδια. Ο Γιώργος Κοντοπάνος κάνει την αρχή και πιάνεται πρώτος ακολουθώντας τις γυναίκες. Οι υπόλοιποι παρακολουθούμε τους χορευτές και κρατώντας τα ποτήρια στα χέρια σιγοτραγουδούμε τα τραγούδια, που ακούονται από το κασετόφωνο. Κάποτε σηκωνόμαστε όλοι, καθώς ακούγεται το μελωδικό τραγούδι με τον Αλέκο Κιτσάκη: «Της Πάργας τον ανήφορο». Ο Λάμπρος με το ποτήρι στο χέρι σέρνει πρώτος το χορό και όλοι ακολουθώντας ρυθμικά τα αργά βήματα του τραγουδιού τον συνοδεύουμε. Τα παιδιά μας όλα, αγόρια και κορίτσια, γελούν με όσα βλέπουν και χωρίς χρονοτριβή σηκώνονται και πιάνονται και αυτά στο χορό. Ακολουθούν εμάς τους μεγάλους και, επειδή δεν γνωρίζουν τα βήματα του χορού, οι μάνες τους φροντίζουν να τα υποδείξουν τον απλό χορό του ηπειρώτικου τραγουδιού «στα τρία», δηλαδή δυο βήματα μπροστά, ένα πίσω!

Το γλέντι και ο χορός ανάβουν για τα καλά! Ο Σάββας όμως και η Μαρία είναι πόντιοι και επιθυμούν να χορέψουν κάποιο ποντιακό τραγούδι. Η Μαρία έχει μαζί της ποντιακές κασέτες. Βάζει μια κασέτα στο κασετόφωνο και πρώτη πάλι σέρνει το χορό με τις δυο μεγάλες κοπέλες της παρέας μας, την Ελένη και τη Γεωργία. Σηκώνεται και ο Σάββας με τη Μαρίκα και το γλέντι με τον ποντιακό χορό παίρνει πολύ εύθυμο χαρακτήρα. Τα ποντιακά τραγούδια είναι γρήγορα, εύθυμα, μελωδικά και πολύ κινητικά. Οι χορευτές κινούνται όλοι ομοιόμορφα και παρουσιάζουν μια θαυμάσια εικόνα ομοιόμορφου χορού, που φαίνεται ότι έρχεται κατευθείαν από έναν χορό μιας αρχαίας τραγωδίας.

Η Μαρία με τις δυο κοπέλες, που γνωρίζουν πολύ καλά τους ποντιακούς χορούς, ξεσηκώνουν όλη την ομήγυρη και με το τέλος του πρώτου τραγουδιού, όλοι ξεσπάμε σε παρατεταμένα χειροκροτήματα. Ο Σάββας μερακλέβεται και με την αρχή του δεύτερου τραγουδιού μας πλησιάζει έναν-έναν και μας ζητάει να σηκωθούμε και να χορέψουμε ποντιακά! Του κάνουμε το κατήρι και, ενώ ακούγεται το τραγούδι: «Εκάνε το τσάμπασιν», όλοι οι μη πόντιοι προσπαθούμε να μιμηθούμε τις κινήσεις και τα βήματα των ποντίων χορευτών. Είναι μια θαυμάσια εικόνα, καθώς στην καρδιά της Ανατολικής Αφρικής, μέσα στην πρωτεύουσα της Αιθιοπίας, την Αντίς Αμπέμπα, ακούγονται τόσο δυνατά τα ελληνικά δημοτικά και ποντιακά τραγούδια! Είναι κανόνας και κοινό γνώρισμα των ανθρώπων της φυλής μας να μεταφέρουμε τα ήθη, τα έθιμα και τα τραγούδια μας, όπου ζούμε και εργαζόμαστε. Εκεί όπου η μοίρα μας έταξε να ζούμε και να μεταδίδουμε τον πολιτισμό μας!

Γύρω στις τέσσερες το απόγευμα, ενώ ο ήλιος είχε αρχίσει να κατηφορίζει πίσω από τους πανύψηλους ευκάλυπτους, αποφασίσαμε την ευχάριστη συνάντηση να τη διαλύσουμε και να αναχωρήσουμε για τα σπίτια μας. Τα παιδιά είχαν κουραστεί από την πολύωρη απασχόληση με το ψήσιμο των κρεάτων και είχαν αρχίσει να γκρινιάζουν. Τα αγόρια ήθελαν να ανεβούν πάνω στη μεγάλη αυλή των Σχολείων για να παίξουν ποδόσφαιρο, ενώ οι κοπέλες να πάνε στα σπίτια τους για να ηρεμήσουν. Κάπως έτσι νιώσαμε και εμείς οι μεγάλοι. Είχαμε κουραστεί αρκετά! Το πρωινό ξύπνημα, το ανέβασμα στη Μόσβουλντ για να παρακολουθήσουμε την Ανάσταση και τη Θεία Λειτουργία, την επιστροφή στην Κοινότητα, το πρωινό αναστάσιμο γεύμα και όλες οι άλλες ετοιμασίες με το ψήσιμο των κρεάτων και το επίσημο πλούσιο αναστάσιμο τραπέζι μέχρι αργά το απόγευμα μας είχαν κουράσει αρκετά. Πολλές ώρες είμαστε στο πόδι! Πολλές εργασίες είχαμε κάνει από τα χαράματα ίσαμε το απόγευμα! Έπρεπε όλα να είναι στην εντέλεια! Πασχαλινό τραπέζι είχαμε και έπρεπε να είναι σύμφωνα με τα καθιερωμένα! Παίρνουμε την απόφαση να μαζέψουμε τα πράγματα και να αναχωρήσουμε για τα σπίτια μας.

Ο Διονύσης με την οικογένειά του μας αποχαιρετά πρώτος. Ευχόμενος και πάλι τα Χρόνια Πολλά τραβάει για το αυτοκίνητό του και κατευθύνεται προς τη Ντιαμπάκο στα δυτικά της Αντίς Αμπέμπα. Συγχρόνως με την οικογένεια του Διονύση φεύγουν και η Ευαγγελία με την Κουντουσάν, γιατί το μικρό Ταρζανάκι κοιμόταν στην αγκαλιά της υπηρέτριας. Όλοι οι άλλοι μαζεύουμε τα «περισσεύματα των κλασμάτων», καθαρίζουμε τα τραπέζια, τις σουβλες, το χώρο και ο καθένας με τα παιδιά του κατευθύνεται προς το σπίτι του. Ο Κοντοπάνος με τη Μαρία και ο Λάμπρος παραμένουν για αρκετό χρόνο ακόμη στο χώρο! Ενώ όλοι έχουμε αποσυρθεί αυτοί παραμένουν εκεί πίνοντας και τραγουδώντας. Αργά το απόγευμα ανεβαίνει στο σπίτι μας ο Σάββας και μας λέει πως ο Λάμπρος και ο Κοντοπάνος το «έχουν φκιάσει το κεφάλι»!

Αυτή ήταν η πρώτη μέρα του Πάσχα του 1977! Μια πολύ καλή και ευχάριστη μέρα! Μια αλησμόνητη ανοιξιάτικη μέρα και μια μοναδική εμπειρία! Ποιος θα περίμενε μέσα στην Αντίς Αμπέμπα να γιορτάσουμε με τέτοιο πανηγυρικό τρόπο την πρώτη μέρα της Ανάστασης! Κάπου είκοσι άνθρωποι ήμασταν από διαφορετικά μέρη της πατρίδας μας. Είχαμε και μια τιγρίνα από την Ερυθραία, τη βόρεια περιοχή της Αιθιοπίας, την Κουντουσάν, που πολύ είχε συγχρωτισθεί μαζί μας. Το περυσινό Πάσχα του 1976 δεν είχαμε αυτή την ευτυχία. Δεν ψήσαμε έξω στη φύση, ούτε ήμασταν τόσο οργανωμένοι, όπως φέτος με το Λάμπρο και τον Κοντοπάνο! Είχαμε βέβαια παρέα την οικογένεια του Μήτσου Μποςνάκη, που ετοιμαζόταν να αναχωρήσει για την πατρίδα. Ήταν ευχάριστο το Πάσχα του 1976, αλλά και ελαφρώς μελαγχολικό, γιατί αποχωριζόμασταν μια θαυμάσια οικογένεια, που μας βοήθησε σε πάρα πολλές ανάγκες μας!

Τα επόμενα χρόνια η οικογένειά μου για μια τριετία θα γιόρταζε το Πάσχα στην Κωνσταντινούπολη, την Πόλη των ονείρων και των πόθων μας! Και αμέσως μετά την επόμενη χρονιά στη Γερμανία για μια και μοναδική χρονιά! Εμπειρίες φανταστικές και αλησμόνητες! Πόσους μαθητές και μαθήτριες γνωρίσαμε, πόσους συμπατριώτες συναντήσαμε στα ξένα μέρη! Να τους μετρήσουμε δεν είναι εύκολο! Και από πόσα διαφορετικά μέρη της πατρίδας μας κατάγονταν! Από όλα τα σημεία της πατρίδας μας! Από την Κρήτη, τη Ρόδο, τα Επτάνησα, τη Θεσσαλία, την Πελοπόννησο, τη Θράκη, τη Μακεδονία, την Ήπειρο, την Κύπρο. Αυτοί είμαστε, όπως λέει και ο ποιητής. Πουλιά! Ταξιδιάδικα πουλιά! Οι υπόλοιπες μέρες της Εβδομάδας της Διακαινησίμου του 1977 μέχρι τη Δευτέρα του Θωμά, που αρχίζουν τα μαθήματα, κυλούνε ευχάριστα. Άλλοτε μέσα στο χώρο της Κοινότητας και άλλοτε κάνοντας βόλτες στην πόλη της Αντίς Αμπέμπα. Τα απογεύματα κατά κανόνα κατεβαίνουμε με τα παιδιά μας στον «Ολυμπιακό» και παρακολουθούμε τις ομάδες, που παίζουν Μπάσκετ ή Τέννις. Εκεί συναντούμε πολλούς ομογενείς με τους οποίους συζητούμε πολλά και διάφορα. Σχεδόν μόνιμος φίλος στην παρέα μας κατά τις απογευματινές εξορμήσεις στον «Ολυμπιακό» είναι ο θαλερός γέροντας Λευτέρης Μετάκος, που κάθεται μαζί μας και το ευχαριστιέται πάρα πολύ! Κάποιες φορές συναντούμε και γονείς των μαθητών μας. Δείχνουν πολύ ενδιαφέρον για τα παιδιά τους και ζητούν τη γνώμη μας για τις σπουδές στην Ελλάδα. Τα παιδιά στο Γυμνάσιο είναι όλα αρκετά καλοί μαθητές και το μέλλον τους στα ελληνικά και ξένα Πανεπιστήμια διανοίγεται διάπλατα!

Το τέλος του σχολικού έτους

Τη Δευτέρα μετά την Κυριακή του Θωμά στις 18 Απριλίου άνοιξαν και πάλι τα Σχολεία μας. Οι μαθητές και οι μαθήτριες, που είχαν φύγει για τις πατρίδες τους να γιορτάσουν το Πάσχα με τους γονείς τους, επέστρεψαν. Όλα τα παιδιά φαίνονται ανανεωμένα και αρκετά μεγαλωμένα. Μέσα σε δεκαπέντε μέρες τα παιδιά σ' αυτή την ηλικία αλλάζουν. Ιδιαίτερα οι κοπέλες, που μεταμορφώνονται εύκολα! Το νέο ντύσιμό τους και πολλές φορές το διαφορετικό χτένισμα τις κάνει να φαίνονται πολύ διαφορετικές. Κάποιες μάλιστα φαίνονται σα μεγάλες κοπέλες! Εντύπωση μας κάνει η Ξανθίππη Κουρούκλη από τη Ντίρε Ντάουα, η τιγγίνα Αλμάζ από την Ασμάρα της Ερυθραίας και οι αδελφές από την Αρούσα Μαρία και Αγγέλα. Μόλις οι κοπέλες αυτές πάτησαν το πόδι τους στο χώρο των Σχολείων και αφού τακτοποίησαν τα πράγματά τους στο Οικοτροφείο έτρεξαν στο μικρό σπιτικό μας για να δουν το μικρό Ταρζανάκι και να χαιρετήσουν τη γυναίκα μου και την υπηρέτριά μας. Είναι από τις καλύτερες φίλες της Ευαγγελίας και της Κουντουσάν. Σ' όλα τα διαλείμματα μπαίνουν στο σπιτικό μας και ασχολούνται με το Ταρζανάκι. Παίζουν μαζί του, ενώ εκείνο εντυπωσιάζεται, όταν τις αντικρίζει και γελάει χαρούμενα!

Τα μαθήματα άρχισαν κανονικά και όλα μέσα στο χώρο της Κοινότητας φαίνονται να κυλούν ομαλά. Οι Δάσκαλοι, οι Καθηγητές και η Νηπιαγωγός μετά από δεκαπέντε μέρες ανάπαυση αναλαμβάνουμε τη διδασκαλική μας υπηρεσία. Είμαστε αρκετά ξεκούραστοι και φρέσκοι για την τελευταία περίοδο του σχολικού έτους. Ένας μήνας και λίγες μέρες μένουν ακόμη για τη διδασκαλία των μαθημάτων. Μετά αρχίζουν οι προαγωγικές και απολυτήριες εξετάσεις του Ιουνίου και αμέσως μετά οι διακοπές του καλοκαιριού. Οι συνάδελφοι σκέφτονται τι θα κάνουν το καλοκαίρι. Άλλοι ετοιμάζονται να πάνε στην Ελλάδα για τις καλοκαιρινές διακοπές και να επιστρέψουν το Σεπτέμβριο, ενώ άλλοι προγραμματίζουν την οριστική τους αναχώρηση από την Αιθιοπία. Ο Απρίλιος είναι ο καταλυτικός μήνας για τις αποφάσεις των εκπαιδευτικών. Ποιοι θα φύγουν για διακοπές και θα επιστρέψουν το Σεπτέμβριο και ποιοι θα φύγουν οριστικά χωρίς επιστροφή στην Αιθιοπία.

Τα παιδιά με την επιστροφή τους από τις πασχαλινές διακοπές φαίνονται επίσης ορεξάτα και ανανεωμένα, αλλά όταν γυρίζουν από πολυήμερες διακοπές, δύσκολα προσαρμόζονται στα καθήκοντά τους. Τους αρέσει η πολυλογία και η εξιστόρηση πώς πέρασαν τις Άγιες Μέρες του Πάσχα με τους γονείς και τα αδέρφια τους στις ιδιαίτερες πατρίδες τους. Γνωρίζουν ότι πλησιάζει το καλοκαίρι και ότι σε ένα μήνα και κάτι θα αρχίσουν οι γραπτές εξετάσεις του Ιουνίου και ότι μετά έρχεται το καλοκαίρι, που είναι καιρός για ξεκούραση και διακοπές. Συζητούν μεταξύ τους για τις ερχόμενες εξετάσεις και τις διακοπές του καλοκαιριού. Κάποιοι μαθητές και κάποιες μαθήτριες επιθυμούν να ταξιδέψουν στην Ελλάδα, όπου έχουν συγγενείς, ξαδέρφια, φίλους και πολλούς γνωστούς. Τα παιδιά της Στ' τάξης σκέφτονται το μέλλον τους και κάνουν όνειρα σε ποιο Πανεπιστήμιο θα πάνε!

Ο Σεβασμιότατος της Δευτέρα μετά την Κυριακή του Θωμά έρχεται στο Γυμνάσιο και φαίνεται πολύ εύθυμος. Μας χαιρετάει όλους πολύ θερμά και μας ανακοινώνει πως ετοιμάζεται για κάποια ταξίδια στο εξωτερικό. Μας λέει ότι έχει υποχρεώσεις σε διεθνή συνέδρια και σε δυο απ' αυτά είναι εισηγητής για σοβαρά θεολογικά θέματα. Τακτικά, όταν αναχωρεί για το εξωτερικό, μας ενημερώνει για το πού πρόκειται να πάει και τι θέμα θα εισηγηθεί. Μας εντυπωσιάζει η ευρύτητα των γνώσεών του και η αναγνώρισή του από τους ελληνικούς και τους διεθνείς θεολογικούς κύκλους. Είναι πολύ διαβασμένος και η γνώμη του στα διεθνή συνέδρια είναι βαρύνουσα. Διαθέτει και το απαραίτητο παράστημα, τη βροντώδη φωνή, τη σοβαρότητα, το αετίσιο βλέμμα, που τον αναδεικνύουν σε σημαίνουσα προσωπικότητα!

Ενώ πραγματικά στα Σχολεία φαίνεται ότι όλα κυλούν καλά και ομαλά, έξω στην πόλη της Αντίς Αμπέμπα τα πράγματα δεν πάνε καθόλου καλά. Οι ειδήσεις που καταφτάνουν καθημερινά στα Σχολεία είναι πολύ δυσάρεστες. Το καθεστώς των στρατιωτικών συνεχίζει τις συλλήψεις των αντιφρονούντων και τις εκτελέσεις με συνοπτικές διαδικασίες των φοιτητών και των αντεπαναστατών. Οι ειδήσεις που μας φέρνουν κάποιοι μαθητές των μεγάλων τάξεων είναι πολύ αποτροπιαστικές! Κάθε βράδυ μας λένε ότι ακούνε από τις τηλεοράσεις τους το κεντρικό δελτίο ειδήσεων και τεντώνουν τα αφτιά τους για να ακούσουν τα ονόματα των εκτελεσθέντων της ημέρας, που συνήθως είναι επώνυμοι πολίτες! Ακούνε από τους γονείς τους τα «κατορθώματα» των επαναστατών και τα μεταφέρουν

αυτούσια. Ότι σκοτώνουν ακόμη και μικρά παιδιά για να συνεντίσουν δήθεν τους γονείς τους ή τους συγγενείς τους! Ότι συλλαμβάνουν έγγυες γυναίκες και τις κακοποιούν βάνουσα για να καταδώσουν τους άνδρες τους, που πήραν τα βουνά! Ότι συλλαμβάνουν πολλούς ξένους, που ζουν στην Αιθιοπία έχοντας επιχειρήσεις και καταστήματα σε διάφορες πόλεις. Τους κακοποιούν, τους υποβάλλουν σε φρικτά βασανιστήρια και στο τέλος τους φυλακίζουν σε απαίσια μπουντρούμια, γιατί δεν έχουν τακτοποιήσει τις οικονομικές τους υποχρεώσεις!

Στα τέλη Απριλίου σα βόμβα έφτασε η είδηση στα Σχολεία μας ότι ο Τζίμης Καλογερόπουλος, που είχε πρακτορείο ταξιδιών, εγκατέλειψε την Αιθιοπία με ένα πρωτότυπο τρόπο! Λίγο παραπάνω έγινε η περιγραφή της πρωτοφανούς απόδρασης του πράκτορα της ομογένειας. Κατέφυγε στην Κένυα με αιθιοπική αποστολή και από εκεί δραπέτευσε διαφεύγοντας από τον τόπο, όπου γεννήθηκε και μεγάλωσε. Και πάνω απ' όλα εγκαταλείποντας τη μάνα του και ολόκληρη την περιουσία του! Πολλοί λένε ότι μαζί του δραπέτευσαν και αρκετοί άλλοι Αιθίοπες και ξένοι. Οι καθημερινές ειδήσεις λένε ότι κατά εκατοντάδες οι ντόπιοι και οι ξένοι αναχωρούν από την Αιθιοπία για τις χώρες του εξωτερικού!

Η είδηση της δραπέτευσης του Τζίμη Καλογερόπουλου σαν κεραυνός έπεσε σ' όλη την ομογένεια της Αντίς Αμπέμπα! Όλοι συζητούν για τη φυγή και την απόδρασή του. Είναι το πρώτο θέμα συζητήσεων για πολλές μέρες! Στον «Ολυμπιακό» όλοι οι ομογενείς, αλλά και οι ξένοι, κάνουν λόγο για τη δραπέτευση του Καλογερόπουλου και μερικοί θαυμάζουν και απορούν για το θάρρος και τη σύλληψη του σχεδίου της δραπέτευσης και τον τρόπο διαφυγής του!

Μεγάλος προβληματισμός υπάρχει σ' όλους μας! Στα Σχολεία μεταξύ των συναδέλφων, αλλά και των μεγάλων μαθητών κατά τη διάρκεια των διαλειμμάτων γίνεται πολύς λόγος για τη δραπέτευση του Καλογερόπουλου. Ιδιαίτερα στο σπίτι μου γίνεται μεγάλη συζήτηση με τους φίλους συναδέλφους, το Σάββα και την οικογένεια του Διονύση Χρυσικού! Όταν η γυναίκα μου Ευαγγελία άκουσε τη δραπέτευση του Καλογερόπουλου, τόσο πολύ ταραχτήκε που για αρκετές μέρες δεν μπορούσε να ησυχάσει! Ήταν η προτελευταία τρομακτική είδηση, που έκανε το ποτήρι να ξεχειλίσει! Πρέπει να φύγουμε αμέσως! Το λέει και το ξαναλέει. Προσπαθώ να την καθησυχάσω και εγώ και η Κουντουσάν. Ο γιος μας δεν πολυκαταλαβαίνει την κρισιμότητα των περιστάσεων, αλλά ακούγοντας καθημερινά τις συζητήσεις για τα δεινά της Αιθιοπίας και βλέποντας τη μάνα του να στενοχωριέται, της δίνει θάρρος λέγοντας με πολύ έντονο τόνο: «Μαμά, μόλις τελειώσουν τα μαθήματα, θα φύγουμε για την Ελλάδα. Θα πάμε κοντά στις γιαγιάδες μας, τους θείους, τις θείες και τα ξαδέρφια μου».

Σε λίγες μέρες έρχεται ο Μάιος του 1977. Είναι Κυριακή φέτος! Η Πρωτομαγιά είναι μέρα χαράς και ξεφάντωσης για πολλούς λαούς σ' όλα τα μήκη και πλάτη της γης. Γιορτάζει η φύση και όλοι ξεχύνονται στο ύπαιθρο να μαζέψουν λουλούδια, να κάνουν στεφάνια, να χαρούν και να απολαύσουν τον καθαρό αέρα. Είναι όμως και η Παγκόσμια Ημέρα της Εργατικής Πρωτομαγιάς. Γιορτάζουν οι εργάτες όλου του κόσμου, γιατί τη μέρα αυτή τιμούν τους εργάτες του Σικάγου, που το 1889 άλλοι εκτελέστηκαν και άλλοι φυλακίστηκαν διεκδικώντας το οκτάωρο και ανθρώπινες συνθήκες εργασίας!

Οι συνάδελφοι και όλοι οι ομογενείς με τα παιδιά γιορτάζουμε την Πρωτομαγιά συγκρατημένα. Ακολουθούμε το πρόγραμμα μιας συνηθισμένης Κυριακής και δεν κάνουμε κάποια εξόρμηση στο ύπαιθρο. Πηγαίνουμε στην εκκλησία μας, επιστρέφουμε στον «Ολυμπιακό», όπου με τις παρέες μας παίρνουμε τον καφέ και επιστρέφουμε το μεσημέρι στα σπίτια μας. Δεν έχουμε και την ανάγκη να εκδράμουμε κάπου στο ύπαιθρο, γιατί εδώ, που ζούμε, υπάρχει συνεχής άνοιξη και δεν νιώθουμε να μας πιέζει ή να μας λείπει κάτι, έτσι που να επιθυμούμε να γιορτάσουμε την Πρωτομαγιά στο ύπαιθρο. Εξάλλου και οι συνθήκες δεν είναι κατάλληλες για να εκδράμουμε κάπου και να γιορτάσουμε την Πρωτομαγιά, όπως τη γιορτάζουμε στην Ελλάδα.

Το πρωί της Δευτέρας, 2 Μαΐου 1977, ήρθαν τα παιδιά στα Σχολεία και τα μαθήματα γίνονται κανονικά. Στα διαλείμματα όμως τα μεγάλα παιδιά κατά παρέες μαζεύονται και συζητούν έντονα και κάπως φοβισμένα. Οι συνάδελφοι το βλέπουμε και αρχίζουμε να υποψιαζόμαστε ότι κάτι πολύ μεγάλο συνέβη κατά τη χτεσινή Κυριακή! Οι δυο αφρικανοί συνάδελφοι κάτι γνωρίζουν, αλλά δε μιλούν καθόλου. Εμείς πιστεύουμε ότι είναι Δευτέρα και συνήθως κάθε Δευτέρα όλοι οι υπάλληλοι πηγαίνουμε στις δουλειές μας κάπως βαρύνουμοι! Έτσι πιστεύουμε ότι συμβαίνει και δεν συζητούμε μαζί τους για τα χτεσινά γεγονότα, για τα οποία έχουμε παντελή άγνοια. Ο Τατσιμπέλι και ο Μοφόκα νομίζουν ότι εμείς γνωρίζουμε τα χτεσινά φοβερά γεγονότα, αλλά δε θέλουμε να ανοίξουμε διάλογο!

Τι είχε γίνει πραγματικά μέσα στην Αντίς Αμπέμπα την Πρωτομαγιά του 1977;

Την Παγκόσμια Ημέρα της Εργατικής Πρωτομαγιάς επέλεξαν οι τύραννοι του στρατιωτικού καθεστώτος της Αιθιοπίας να συλλάβουν και να εκτελέσουν συνολικά τρεις χιλιάδες φοιτητές και πολλούς άλλους αντιφρονούντες! Ήταν το αποκορύφωμα των φοβερών πράξεών τους!

Τα μεγάλα εξωτερικά παιδιά του Γυμνασίου πληροφορήθηκαν τις σφαγές από τους γονείς τους και σε κάθε διάλειμμα συζητούσαν το μεγάλο συνταρακτικό γεγονός και το μεταδίδανε και στα άλλα παιδιά του Οικοτροφείου. Μέχρι το τέλος των μαθημάτων σχεδόν δε μάθαμε τίποτε! Σε πολύ γενικές γραμμές πληροφορηθήκαμε ότι κατά τη χθεσινή Κυριακή έγιναν φοβερά γεγονότα μέσα στην πόλη μας. Το απόγευμα της ίδιας μέρας ήρθε στην Κοινότητα ο Διονύσης και μας έφερε με πολλές λεπτομέρειες τη φοβερότερη είδηση, που είχαμε ακούσει ίσαμε τότε! Ότι από όλα τα σημεία της Αντίς Αμπέμπα ολόκληρο το Σαββατοκύριακο οι στρατιωτικοί με κάθε μέσο συγκέντρωναν αντιφρονούντες και φοιτητές και οδηγώντας τους έξω από την πόλη τους εκτελούσαν όλους!

Η είδηση έπεσε σα δεύτερος κεραυνός σ' όλους μας! Δεν μπορούσαμε να πιστέψουμε αυτά που μας έλεγε ο Διονύσης! Δεν μπορούσαμε να καταλάβουμε ότι ο άνθρωπος είναι τόσο άγριος και μάλιστα πολύ χειρότερος από τα ζώα της ζούγκλας! Η εντολή από τον επικεφαλής Χαϊλέ Μαριάμ Μεγκίστου ήταν να εκτελούνται αμέσως χωρίς καμιά διατύπωση όλοι, όσοι συλλαμβάνονταν!

Τα ακούγαμε και δεν μπορούσαμε να τα πιστέψουμε! Η Ευαγγελία δε μιλάει καθόλου! Σκέφτεται και πάνω από όλους μας αναλογίζεται το Ταρζανάκι. Το μήνα αυτό πρέπει να αποφασίσουμε οριστικά, αν θα αναχωρήσουμε από την Αιθιοπία ή αν θα παραμείνουμε για ακόμη ένα σχολικό έτος. Η απόφαση όμως ήταν σχεδόν οριστική από τον περασμένο Μάρτιο μετά το επεισόδιο της εισόδου των στρατιωτικών στο χώρο της Κοινότητας! Τώρα με τη διαφυγή του Καλογερόπουλου και την τρομακτική είδηση της σφαγής των τριών χιλιάδων φοιτητών και αντιφρονούντων την Ημέρα της Εργατικής Πρωτομαγιάς μέσα στην Αντίς Αμπέμπα εξαναγκαζόμαστε να οριστικοποιήσουμε την απόφασή μας! Πρέπει όπωσδήποτε να αναχωρήσουμε από την Αιθιοπία! Η γυναίκα μου δεν το αντέχει άλλο αυτό το μαρτύριο! Δεν μπορεί καθημερινά να ακούει για συλλήψεις, προσαγωγές υπόπτων, ανακρίσεις, δραπετεύσεις και φοβερές εκτελέσεις!

Ο Σάββας με τη Μαρίκα και τα παιδιά τους επιμένουν να παραμείνουμε για ένα έτος ακόμη. Θέλουν την παρέα μας και τη συντροφιά μας. Τα ίδια λέει και ο φίλος μας Διονύσης με τη γυναίκα του Αγγελική. Οι άλλοι συνάδελφοι, ο Λάμπρος με τη γυναίκα του Βάγια, ο Κοντοπάνος και η Μαρία, επίσης μας παρακαλούν να παραμείνουμε, αφού εμείς εδώ μέσα στους χώρους της Κοινότητας δεν διατρέχουμε κανένα κίνδυνο. Το ίδιο λένε και οι Κοινοτικοί Άρχοντες, καθώς ακούνε ότι πήραμε οριστική απόφαση να αναχωρήσουμε για την Ελλάδα. Μας λένε ότι εμείς δεν κινδυνεύουμε, ότι κανένας δεν πρόκειται να μας πειράξει, ότι δεν διατρέχουμε κανένα κίνδυνο, ότι όλα είναι εξασφαλισμένα για τα παιδιά και τους Δασκάλους και τους Καθηγητές. Το Οικοτροφείο έχει εξασφαλισμένα όλα τα απαραίτητα για τη λειτουργία του!

Εμείς όμως έχουμε πάρει την απόφασή μας και επιμένουμε ότι πρέπει να φύγουμε! Ετοιμάζουμε τα πράγματά μας και προσπαθούμε να τακτοποιήσουμε τα απαραίτητα χαρτιά, που απαιτούνται. Πρέπει να πάω στην Πρεσβεία μας και να τακτοποιήσω το διαβατήριό της Ευαγγελίας. Πρέπει σε κάποια σελίδα του διαβατηρίου να μπει και η φωτογραφία του νέου παιδιού μας. Δίπλα στη φωτογραφία της μάνας του είναι απαραίτητο να τοποθετεί και η φωτογραφία του μωρού για να μπορεί να ταξιδέψει μαζί μας. Υπάρχει κάποια διαδικασία με τις φωτογραφίες του παιδιού και τις θεωρήσεις στην Πρεσβεία μας. Όλα πρέπει να γίνουν μέσα στο Μάιο. Πρέπει να κάνουμε και κάποια εμβόλια όλη η οικογένεια για να μπορούμε να αναχωρήσουμε από την Αιθιοπία. Ακόμη επιβάλλεται να πηγαίνω στην Εθνική Τράπεζα της Αιθιοπίας, να κάνω αίτηση και να ζητώ το συνάλλαγμα, που δικαιούμαστε, σε αμερικανικά δολάρια. Και στο τέλος να βγάλω τα εισιτήρια για την Ελλάδα με την ETHIOPIAN AIRLINES. Και μ' αυτά στο χέρι να πάω στο ειδικό κατάστημα του αεροδρομίου για να κάνω τα αφορολόγητα ψώνια, που δικαιούμαστε.

Η αγωνία μας ολόκληρο το Μάιο του 1977 είναι έντονη. Η Ευαγγελία ετοιμάζει τα ρούχα των παιδιών, που πρόκειται να πάρουμε μαζί μας. Ξεκαθαρίζει ποια από τα δικά μας είναι κατάλληλα για να τα πάρουμε στην Ελλάδα και ποια θα αφήσουμε εδώ στην Αντίς Αμπέμπα για να δοθούν στις υπηρέτριες ή στους φύλακες. Εγώ ετοιμάζω τα διαβατήρια, τα εισιτήρια, τα βιβλία μου και κάποια άλλα απαραίτητα χαρτιά. Είναι πολλά και πρέπει κάποια να τα αφήσουμε εδώ, γιατί το βάρος τους είναι περισσότερο απ' ό,τι δικαιούμαστε. Έχουμε και κάποια οικιακά σκεύη και ένα ηλεκτρικό ψυγείο. Πρέπει να δοθούν σε κάποιους συναδέλφους ή να πουληθούν σε ντόπιους κατοίκους. Τα οικιακά σκεύη η γυναίκα μου τα

έταξε στην Κουντουσάν, ενώ το ψυγείο ήρθε κάποια μέρα ένας ντόπιος Αιθίοπας και το αγόρασε.

Πράγματι το μήνα Μάιο βρισκόμαστε σε μια κατάσταση έντονων προετοιμασιών! Στις 11 Μαΐου η Ευαγγελία και το μικρό Ταρζανάκι κάνουν το εμβόλιο κατά του κιτρίνου πυρετού και είναι έτοιμοι για την έξοδό τους από την Αιθιοπία. Ενώ ο Δημήτρης και εγώ κάνουμε το εμβόλιο κατά της χολέρας στις 24 Μαΐου και είμαστε και εμείς έτοιμοι. Αυτά τα βλέπω σήμερα να είναι καταγεγραμμένα στα ατομικά μας βιβλιάρια υγείας με τις αντίστοιχες ημερομηνίες.

Στο μεταξύ τα μαθήματα γίνονται κανονικά μέχρι το Σάββατο στις 21 Μαΐου. Την ίδια μέρα δίνεται στα παιδιά και το πρόγραμμα των προαγωγικών και απολυτηρίων εξετάσεων, που αρχίζουν από την επόμενη Δευτέρα 23 Μαΐου. Την επόμενη Κυριακή έχουμε τη γιορτή της Πεντηκοστής και τη Δευτέρα του Αγίου Πνεύματος. Είναι δυο μεγάλες γιορτές για τους Χριστιανούς και τη Δευτέρα είναι αργία για όλες τις υπηρεσίες στην Ελλάδα. Εμείς, καθώς ακολουθούμε σε όλα το πρόγραμμα των ελληνικών δεδομένων, έχουμε τη Δευτέρα του Αγίου Πνεύματος αργία. Κατά κανόνα οι μέρες αυτές γιορτάζονται απ' όλους με εξόδους στην ανοιξιάτικη φύση που αυτό τον καιρό βρίσκεται στην καλύτερή της ώρα! Εδώ βέβαια στην Αντίς Αμπέμπα η φύση βρίσκεται μόνιμα σε ανοιξιάτικη κατάσταση! Εμείς όμως δεν έχουμε χρόνο για άλλες περιπλανήσεις στη χώρα της Αιθιοπίας!

Τις δυο αυτές μέρες ξεσηκώνουμε όλο το νοικοκυριό μας. Η Ευαγγελία με την Κουντουσάν κάνουν γενικό ξεκαθάρισμα του μικρού σπιτικού. Ξεχωρίζουν τι πρόκειται να πάρουμε για την Ελλάδα και τι πρόκειται να μείνει στην Αντίς Αμπέμπα. Ετοιμάζουμε τις βαλίτσες και κάνουμε μια πρώτη πρόχειρη πρόβα καταμέτρησης και ζύγισης των πραγμάτων, που θα πάρουμε μαζί μας. Βλέπουμε με κάποια περιέργεια ότι τα πράγματα είναι πολλά και το βάρος τους επίσης μεγάλο και ξεπερνάει το επιτρεπόμενο δικαίωμα! Αν τα πάρουμε όλα μαζί μας θα επιβαρυνθούμε με πολλά έξτρα έξοδα φορτωτικής στο αεροπλάνο! Πολλά όμως είναι χρήσιμα και πρέπει να τα πάρουμε! Ιδιαίτερα κάποια βιβλία μου, που απέκτησα εδώ στην Αντίς Αμπέμπα. Δε γίνεται όμως! Κάποια πρέπει να εξαιρεθούν και να παραμείνουν εδώ! Τελικά αποφασίζουμε να αφήσουμε κάποια πράγματα, κυρίως βιβλία. Πάλι όμως υπάρχουν και άλλα που είναι απαραίτητα. Για να μην πληρώσουμε πολλά κάνουμε μια βαλίτσα να τη στείλουμε στην Ελλάδα ασυνόδευτη. Ελπίζω ότι θα πάρουμε όλα τα απαραίτητα! Δυστυχώς πάλι κάποια βιβλία δε βολεύονται. Μεταξύ εκείνων των βιβλίων, ξενόγλωσσων κυρίως, που αφήσαμε και μέσα στη γενική σύγχυση του ξεκαθαρίσματος ξέφυγε από την προσοχή μου και άφησα δυο πολύ χρήσιμα χαρτιά. Το πρώτο ήταν ένα αντίγραφο του πτυχίου μου και το δεύτερο οι κατάλογοι των μαθητών και μαθητριών των τάξεων που δίδαξα στα δυο σχολικά έτη, 1975-76 και 1976-77 στο Γυμνάσιο-Λύκειο της Αντίς Αμπέμπα. Ιδιαίτερα τους μαθητικούς καταλόγους τους αναζήτησα πολλές φορές στα κατοπινά χρόνια και πάντα προσπαθούσα επίμονα να θυμηθώ τα ωραία ελληνόπουλα της Αντίς Αμπέμπα και προπαντός τα πανέμορφα παιδάκια από τους μικτούς γάμους!

Αργά το απόγευμα της Δευτέρας, στις 30 Μαΐου, της γιορτής του Αγίου Πνεύματος, ήρθε στο σπίτι ο φίλος μας Διονύσης για να πηγαίνουμε μαζί στο πρακτορείο ταξιδίων να βγάλουμε τα εισιτήρια για την Ελλάδα. Πήρα τα οικογενειακά διαβατήρια μαζί μου και συντροφιά με το Σάββα και το Διονύση τραβήξαμε στο κέντρο της πόλης, όπου υπήρχε το πρακτορείο ADULIS TRAVELS, που ανήκει στον δραπετεύσαντα Τζιμη Καλογερόπουλο και βγάλαμε τα εισιτήρια. Εγώ έβγαλα το οικογενειακό εισιτήριο πληρώνοντας χίλια τετρακόσια είκοσι τέσσερα αιθιοπικά δολλάρια και δεκαπέντε εκατοστά του αιθιοπικού δολλαρίου, ενώ ο Διονύσης τα εισιτήρια της γυναίκας του Αγγελικής και της κόρης του Γεωργίας, που ταξίδευαν για διακοπές στην Ελλάδα. Την απόδειξη πληρωμής των εισιτηρίων καθώς και πολλά άλλα χαρτιά, όπως τα βιβλιάρια υγείας και τα διαβατήρια τα κρατώ μέχρι σήμερα για να θυμόμαστε η γυναίκα μου, εγώ και τα παιδιά μας τις καλές αλλά και τις άσχημες εμπειρίες από την Αιθιοπία!

Τις επόμενες μέρες μέχρι στις 12 του μήνα, που αναχωρήσαμε για την Ελλάδα, ασχολούμαστε από τη μια μεριά στο Γυμνάσιο με τις προαγωγικές και απολυτήριες εξετάσεις του Ιουνίου και από την άλλη με τις τελευταίες απαραίτητες εργασίες με τις υπηρεσίες και τις τράπεζες. Έτσι το πρωινό της Πέμπτης, 2 Ιουνίου 1977, με τα διαβατήρια και τα εισιτήρια στο χέρι πηγαίνω μόνος στην Εθνική Τράπεζα της Αιθιοπίας για να αγοράσω το συνάλλαγμα, που δικαιούμαστε η γυναίκα μου και εγώ. Κάνω τη σχετική αίτηση και γρήγορα μου δίνεται το διακαιούμενο ποσό. Σήμερα παρατηρώ στο εσωτερικό των οπισθόφυλλων των διαβατηρίων μας να είναι καταγεγραμμένο το ποσό των χιλίων διακοσίων δολλαρίων στον καθένα με ημερομηνία 2 Ιουνίου 1977.

Την επόμενη Δευτέρα, 6 Ιουνίου 1977, μαζί με το Σάββα και το Διονύση με τα διαβατήρια και τα εισιτήρια και πάλι στο χέρι πηγαίνουμε στο αεροδρόμιο για να στείλω την ασυνόδευτη βαλίτσα και συγχρόνως να πάμε στο ειδικό κατάστημα των αφορολόγητων ειδών για να δούμε κάποια είδη και να κάνω ορισμένα ψώνια. Πολλά οικονομικά περιθώρια δεν υπάρχουν, αλλά έπρεπε να αγοράσω κάτι από την Αντίς Αμπέμπα για να θυμάμαι την περιπέτειά μας από την εξωτική χώρα της Αφρικής! Μεταξύ των διαφόρων ειδών που είδαμε, διάλεξα μια φωτογραφική μηχανή της εταιρίας MINOLTA, που αφού την πλήρωσα με συνάλλαγμα, μου την κράτησαν για να μου την παραδώσουν λίγο πριν μπούμε στο αεροπλάνο!

Οι προαγωγικές και απολυτήριες εξετάσεις στο Γυμνάσιο τελείωσαν την Τετάρτη στις 8 Ιουνίου. Τις τρεις επόμενες μέρες έγιναν όλες οι εργασίες του Σχολείου. Βγάλαμε τα αποτελέσματα των εξετάσεων, ετοιμάσαμε τα απολυτήρια και τα ενδεικτικά των παιδιών, συμπληρώσαμε όλα τα στοιχεία τους στα βιβλία του Γυμνασίου και το Σάββατο στις 11 του μηνός δώσαμε σ' όσα παιδιά ήρθαν στο Σχολείο τα ενδεικτικά και τα απολυτήρια.

Το απόγευμα του ίδιου Σαββάτου είχαμε τα αποχαιρετιστήρια με όλους όσους γνωρίσαμε στην Αντίς Αμπέμπα. Έπρεπε να αποχαιρετήσουμε τους Κοινοτικούς Άρχοντες και ιδιαίτερα τον Αλέξανδρο Γανωτάκη καθώς και το Διευθυντή του Δημοτικού, που τόσο μας βοήθησαν στην εξεύρεση του σπιτιού, την τακτοποίησή του και την εξοικονόμηση κάποιων απαραίτητων ειδών οικοσκευής. (έπιπλα, χαλιά και άλλα). Τους φίλους, που γνωρίσαμε εδώ, τους συναδέλφους, που θα παρέμειναν στην Αντίς Αμπέμπα, τους καλούς και γραφικούς ζαμπάνηδες (φύλακες) και τις υπάκουες υπηρέτριες. Ιδιαίτερα έπρεπε να αποχαιρετήσουμε την Κουντουσάν, που, όταν της λέγαμε να την πάρουμε στην Ελλάδα, μας απαντούσε αφοπλιστικά: «Καλά είναι, αλλά που αφήσω μαμά, μπαμπά, αδέρφια»!

Κατεβήκαμε στον «Ολυμπιακό» για τελευταία φορά. Όλοι οι συνάδελφοι είμαστε εκεί, παλιοί και νέοι. Και όσοι πρόκειται να αναχωρήσουν την επομένη για την Ελλάδα, αλλά και όσοι πρόκειται να παραμείνουν στην Αντίς Αμπέμπα για το επόμενο σχολικό έτος. Καθόμαστε σε μια γωνιά του σαλονιού και ο Σάββας ξαφνικά βλέπει τον αειθαλή γέροντα Λευτέρη Μετάκο να μπαίνει στην αίθουσα. Αμέσως τον προσκαλεί να έρθει στην παρέα μας. Ο λεβεντόγερος Μανιάτης έρχεται δίπλα μας και πριν καθίσει στην καρέκλα λέει ότι είναι ευτυχείς όσοι φεύγουν από την Αιθιοπία και πηγαίνουν στην Ελλάδα!

Κάθισε μαζί μας και, αφού παραγγείλαμε τον καφέ του, του ζητήσαμε να μας πει κάτι από τη ζωή του. Σήκωσε το κεφάλι του ψηλά και σαν άλλος Κολοκοτρώνης άρχισε να μας διηγείται τις εμπειρίες της ζωής του. Άρχισε από τον Ελληνοϊταλικό πόλεμο του 1940, που σαν πιλότος της Αγγλικής Αεροπορίας (RAF) πήρε μέρος στη μάχη της Κρήτης. Μας είπε πολλά για τη μάχη της Κρήτης και τον αγώνα των Κρητικών. Υπογράμμισε ιδιαίτερα πώς ναυάγησε πέφτοντας από το αεροπλάνο, πώς έφτασε στην Αίγυπτο, πώς συνέχισε σαν πιλότος εναντίον των γερμανικών στρατευμάτων του Ρόμμελ μέσα στην έρημο και πώς στο τέλος έπεσε με το αεροπλάνο εναντίον των Ιταλών στην περιοχή της Μεταχάρα στην Αιθιοπία!

Είχε πολλή ρέντα ο συμπατριώτης και δεν έλεγε να τελειώσει! Μιλούσε σαν απόκοσμος! Φαινόταν πολύ συγκινημένος! Δεν τον είχα ξανακούσει να μιλάει με τέτοιο τρόπο. Τον παρακολουθούσα με πολλή προσοχή και νόμιζα ότι, όσα μας έλεγε, τα έλεγε για τελευταία φορά και ότι δεν θα τον έβλεπα άλλο, ούτε θα τον ξανάκουγα! Γι' αυτό άραγε να μιλούσε έτσι; Ίσως και εκείνος καταλάβαινε ότι δεν θα ξανασυναντιόμασταν! Όλοι, και όχι μόνο εγώ, τον ακούγαμε με ανοικτό το στόμα! Μετά σταμάτησε για λίγο. Ήπιε δυο ρουφηξιές καφέ και κουνώντας το κεφάλι του άρχισε και πάλι να μιλάει για τις εργασίες και τους αγώνες, που έκανε για να επιζήσει στα υψίπεδα της Αιθιοπίας. Ότι εργάστηκε σκληρά, ότι ιδρωσε πολύ, ότι συγχρωτίστηκε με τους ντόπιους και μπόρεσε να αποκτήσει μια σεβαστή περιουσία. Ότι τους Αιθίοπες τους αγάπησε πολύ και γι' αυτό αγαπήθηκε και από τους ίδιους! Ότι έζησε κοντά τους και στις εργασίες του είχε πολλές και όμορφες ντόπιες γυναίκες! Με μερικές απ' αυτές έκανε και πολλά και όμορφα παιδάκια! Στα τελευταία χρόνια της ζωής του νομιμοποίησε τη Ζαουντίτου, μια κοντή, όμορφη αιθιοπίδα, κάνοντας μαζί της δυο χαριτωμένα παιδάκια, το Γιάννη και την Αγγελική, που τα έδωσε τα ονόματα των γονιών του! Κάποια από τα πολλά παιδάκια του με τις ντόπιες αιθιοπίδες τα νομιμοποίησε τελευταία, όπως αναφέρθηκε παραπάνω, για να αποκτήσουν ένα από τα σπίτια του!

Το είχε όμως καημό να επιστρέψει στην Ελλάδα και εκεί να περάσει τα τελευταία χρόνια της ζωής του. Δεν μπορούσε όμως να αναχωρήσει για την πατρίδα εξαιτίας του καθεστώτος και των εκκρεμοτήτων με τα περιουσιακά του. Τον επόμενο χρόνο, το 1978, αφού είχε τακτοποιήσει τις εκκρεμότητες με τα σπίτια, αποφάσισε να εγκαταλείψει την Αιθιοπία παίρνοντας μαζί του την αιθιοπίδα γυναίκα του και τα δυο παιδιά τους. Δυστυχώς όμως η

μοίρα άλλα του επιφύλασσε! Λίγο πριν αναχωρήσει, εισήχθη με αναπνευστικά προβλήματα σ' ένα Νοσοκομείο της Αντίς Αμπέμπα και σε λίγες μέρες εξέπνευσε από καρδιακό νόσημα! Η αιθιοπική γη δέχτηκε με πολλή χαρά τον Έλληνα «Οδυσσέα» για τις πολλές, πλούσιες και ποικίλες υπηρεσίες, που είχε προσφέρει στο λαό της. Στην εξόδιο ακολουθία του παραβρέθηκε πολύς κόσμος από τους ομογενείς και τους ντόπιους και μεταξύ των πολλών στεφανιών, που κατατέθηκαν ήταν και το στεφάνι του Σάββα. Με την οικογένεια του Μετάκου ο Σάββας είχε πολύ καλές σχέσεις και είχε προσφέρει πολύτιμες υπηρεσίες στα παιδιά του, που αυτά τα χρόνια φοιτούσαν στο Δημοτικό Σχολείο!

Τα υπόλοιπα μέλη της οικογένειας του Λευτέρη Μετάκου μετά από λίγο καιρό και, αφού είχαν κάνει όλες τις υποχρεώσεις προς τον σεβαστό τους πατέρα, αναχώρησαν για την Ελλάδα. Σήμερα ζουν στο «κλεινόν άστυ».

Η Ευαγγελία και εγώ πληροφορηθήκαμε το θάνατο του Λευτέρη Μετάκου λίγες μέρες αργότερα από επιστολή που πήραμε στην Ελλάδα από το Σάββα. Ο Λευτέρης Μετάκος ήταν μια ξεχωριστή, αντιπροσωπευτική θα έλεγα, ελληνική παρουσία στην Αντίς Αμπέμπα! Όσα γράφει στο προοίμιο της Οδύσσειας ο θεός Όμηρος, νομίζω ότι ισχύουν και για το Μανιάτη συμπατριώτη. Βέβαια ο Μετάκος δεν κούρσεψε κάποια νέα Τροία, ούτε περιπλανήθηκε δέκα χρόνια στη θάλασσα, αλλά πολύ περιπλανήθηκε και υπέφερε ώσπου να φτάσει στα υψίπεδα της Αιθιοπίας! Και εκεί πολλούς κόπους κατέβαλε ώσπου να συγχρωτιστεί με τις φυλές πολλών ανθρώπων και να γνωρίσει τις σκέψεις και τον τρόπο της ζωής τους! Και στο τέλος να γίνει ένα μ' όλους αυτούς. Να τους αγαπήσει και να αγαπηθεί! Να συνεργαστεί μαζί τους και να αφήσει πολλούς απογόνους στη μακρινή Αιθιοπία! Οι στρατιώτες του Μεγαλέξανδρου έκαναν κάτι παρόμοιο στα βάθη της Ασίας! Πραγματικά ο Μετάκος ήταν ένας ήρωας της φυλής μας, γιατί ουσιαστικά αλώνισε όλη την ακανή Αιθιοπία από την Ασμάρα της Ερυθραίας ως τη λίμνη του Ροδόλφου στην Κένυα και από το Τζιμπουτί και το Μογκαντίσου της Σομαλίας ως το Λευκό Νείλο του Νότιου Σουδάν αφήνοντας παντού το στίγμα της ελληνικής παρουσίας του!

Αργά και πολύ συγκινημένοι αποχαιρετήσαμε τον θαλερό γέροντα και τους άλλους γνωστούς στον «Ολυμπιακό» και με το Σάββα και τους υπόλοιπους συναδέλφους ανεβήκαμε στο χώρο της Κοινότητας. Η γυναίκα μου με τη Μαρίκα του Σάββα και τα παιδιά μας περίμεναν να συμφάγουμε για τελευταία φορά στην Αντίς Αμπέμπα. Καθίσαμε στο σπίτι μας αρκετή ώρα και είπαμε πολλά. Και το βασικότερο πότε θα συναντιόμασταν στην Ελλάδα! Ο Σάββας θα παρέμεινε στην Αντίς Αμπέμπα ακόμη δυο χρόνια για να συμπληρώσει πενταετία. Και κατά καλή του τύχη συνέχισε αργότερα στη Βεγγάζη της Λιβύης, όπου παρέμεινε άλλα τρία χρόνια αποσπασμένος στο Δημοτικό Σχολείο της.

Η αναχώρηση - Το ταξίδι της επιστροφής

Την άλλη μέρα το πρωί ξημέρωνε Κυριακή, 12 Ιουνίου 1977. Σηκωθήκαμε με την Ευαγγελία λίαν πρωί, ξυπνήσαμε τα δυο μας παιδιά και αρχίσαμε τις ετοιμασίες. Ο Δημήτρης γκρίνιαξε λίγο στην αρχή, αλλά γρήγορα κατάλαβε ότι έπρεπε να σηκωθεί και να ετοιμαστεί για το μεγάλο ταξίδι της επιστροφής μας στην Ελλάδα. Το Ταρζανάκι όμως δεν καταλάβαινε από τέτοια και δεν έλεγε να σηκωθεί! Η μάνα του το σήκωσε και με μεγάλη δυσκολία προσπάθησε να το καθαρίσει, να το ντύσει και να του δώσει να πιεί το πρωινό γαλατάκι του. Ακριβώς εκείνη τη στιγμή φάνηκε στη σιδερένια πόρτα του σπιτικού μας η Κουντουσάν, που ήρθε πρωί-πρωί να μας αποχαιρετήσει. Την αντικρίσαμε με κλάματα στα μάτια να περιμένει απέξω μπροστά στο πράσινο γρασίδι της αυλής! Η γυναίκα μου δεν μπόρεσε να συγκρατηθεί και ανοίγοντας την πόρτα βγήκε έξω, την αγκάλιασε και αρχίσανε και οι δυο τους να κλαίνει απαρηγόρητα. Ο Δημήτρης και εγώ παρακολουθούσαμε αμήχανοι, αλλά μετά από λίγο είπα και στις δυο να περάσουν μέσα και να κάνουν γρήγορα, γιατί πριν από τις οκτώ η ώρα έπρεπε να είμαστε οπωσδήποτε στο αεροδρόμιο!

Μπήκαν μέσα και η Κουντουσάν ανέλαβε να ταΐσει το Ταρζανάκι, ενώ από τα μάτια της έτρεχαν σωρηδόν τα δάκρυα. Η Ευαγγελία ετοίμαζε τα ρούχα του μωρού ρίχνοντας λοξές ματιές στην Κουντουσάν. Ο Δημήτρης βλέποντας την Κουντουσάν να κλαίει απαρηγόρητα και, σαν παιδί των επτά χρονών και τριών μηνών που ήταν, άρχισε να γελάει. Εγώ όμως καταλαβαίνοντας τα συναισθήματά της προσπάθησα να την παρηγορήσω λέγοντάς την ότι αυτά έχει η ζωή των ανθρώπων! Έχει πολλά γυρίσματα η ζωή των ανθρώπων, της λέω. Έχει πολλές διαδρομές, πολλές ανηφόρες και άλλες τόσες κατηφόρες, αλλά έχει και πολλές γνωριμίες. Πριν ένα χρόνο έφυγε για την Ελλάδα ο Μήτσος με τη Μαρίζα και σένα σ' αφήσανε εδώ σε μας. Σήμερα φεύγουμε εμείς και αποχωριζόμαστε για πάντα. Αύριο θα εργαστείς σε κάποιους άλλους και να εύχεσαι να συναντήσεις τους ίδιους καλόκαρδους ανθρώπους. Στο πιστοποιητικό, που σου έδωσα, γράφω ότι ήσουν καλή και αφοσιωμένη κοπέλα, νοικοκυρεμένο και υπάκουο κορίτσι και κατάλληλο για να μεγαλώνεις μικρά παιδιά! Μη στενοχωριέσαι. Ο Θεός θα σε βοηθήσει να πετύχεις στη ζωή σου. Θα δεις πολλά κοντά στους ανθρώπους, θα μάθεις και θα ζήσεις περισσότερο! Καλή τύχη, Κουντουσάν!

Κατάλαβε λίγο-πολύ όλα όσα της είπα. Και τότε τα δάκρυά της έγιναν περισσότερα! Ο Δημήτρης βλέποντάς την να συνεχίζει να κλαίει, άρχισε να αισθάνεται τον καημό της κοπέλας και απευθυνόμενος στη μάνα του αναρωτήθηκε, αν θα την ξαναβλέπαμε! Η γυναίκα μου δεν απάντησε, εγώ όμως του είπα ότι δυστυχώς αυτό, που είναι σχεδόν σίγουρο, είναι ότι δεν θα την ξαναδούμε την Κουντουσάν στη ζωή μας! Μπορούμε όμως να της γράφουμε κάποιο γράμμα με τα δικά μας νέα από την Ελλάδα και εκείνη να μας απαντάει για τα δικά της από την Αντίς Αμπέμπα. Ευτυχώς ή δυστυχώς έτσι είναι η ζωή των ανθρώπων!

Γύρω στις επτά και μισή φορτώσαμε τα πράγματά μας στο αυτοκίνητο της Κοινότητας και μαζί με το Διευθυντή του Γυμνασίου και το γιο του Γιάννη μπήκαμε μέσα, αποχαιρετώντας την Κουντουσάν και το Σάββα με τη Μαρίκα, που κατέβηκαν να μας αποχαιρετήσουν. Ο Διευθυντής του Δημοτικού Δημήτρης Συκάς γρήγορα μας μετέφερε στο αεροδρόμιο, που δεν απέιχε πολύ από τα Σχολεία μας. Μας αποχαιρέτησε και εκείνος ευχόμενος καλό ταξίδι και καλές διακοπές στην πατρίδα. Ευχαριστώντας του ανταπαντήσαμε τα ίδια γνωρίζοντας ότι λίγο μετά θα ταξίδευε και εκείνος με την οικογένειά του στην Ελλάδα.

Περνώντας τον καθιερωμένο έλεγχο με τα διαβατήρια στο χέρι μια ωραία μελαψή αιθιοπίδα, που μας έκανε τον έλεγχο, διαβάζοντας το όνομά μου στο διαβατήριο, αμέσως κινήθηκε πιο πέρα, πήρε κάτι και πλησιάζοντας, μου έδωσε ένα πακέτο με τη φωτογραφική μηχανή, που είχα παραγγείλει τις προηγούμενες μέρες από το κατάστημα αφορολογητών. Στο φόρτο των πολλών ασχολιών και τη σύγχυση των τελευταίων στιγμών είχα ξεχάσει την αγορά της μηχανής και λίγο έλειψε να την αφήσουμε στο αεροδρόμιο! Η γυναίκα μου παραξενεύτηκε με την κίνηση και το πλησίασμα της πανέμορφης αιθιοπίδας και το δόσιμο του πακέτου. Αμέσως όμως λύθηκε η απορία μας βλέποντας το όνομά μου πάνω στο πακέτο και από κάτω το είδος του περιεχομένου!

Μπαίνοντας στο σαλόνι του αεροδρομίου συναντήσαμε πολλούς ομογενείς, που ταξίδευαν και εκείνοι για την Ελλάδα. Μεταξύ αυτών ήταν και η κυρία Ίζα Τσιμά με τα δυο αγοράκια της, τον Αδριανό, μαθητή στη Β' τάξη Γυμνασίου, και το Νίκο, μαθητή στη Ε' τάξη

Δημοτικού. Η κυρία Ίζα ήταν ιταλικής καταγωγής, όπως η Μαρίζα του Μήτσου, και ήταν σύζυγος του εκτελωνιστή αιθιοπικών προϊόντων Ανέστη Τσιμά από το Βόλο, όπως αναφέρθηκε παραπάνω. Ήταν πολύ γνωστή στην οικογένειά μου εξαιτίας της Μαρίζας. Καθημερινά, καθώς ερχόταν στα Σχολεία φέρνοντας τα παιδιά της, συναντιόταν με τη Μαρίζα και έμπαιναν με τα παιδιά τους στο σπιτικό μας σαν καλές φίλες της γυναίκας μου. Εκεί πολλές φορές πίνοντας τον πρωινό τους καφέ συζητούσαν πολλά οι τρεις γυναίκες, ιδιαίτερα για το μικρό Ταρζανάκι. Αλλά και σήμερα στα 2015 η κυρία Ίζα, ηλικιωμένη πια, από τα Καλά Νερά του Βόλου, όπου βρίσκεται, ρωτάει για την υγεία και την πρόοδο του μεγάλου πια παιδιού μας. Γελάει βέβαια πολύ, όταν ρωτάει τη Μαρίζα στη Θεσσαλονίκη, όποτε μιλάνε στο τηλέφωνο, αν συνεχίζουμε το παιδί μας να το αποκαλούμε Ταρζανάκι! Εκεί, λοιπόν, στο σαλόνι του αεροδρομίου τα παιδιά της κυρίας Ίζας μας υποδέχτηκαν με πολλή χαρά και πλησιάζοντας το μικρό Ταρζανάκι, που τους γνώριζε, το χάιδευαν, του έλεγαν διάφορα και παίζοντας μαζί του έτρεχαν από τη μια πλευρά στην άλλη. Του έλεγαν ότι θα ταξίδευε για πρώτη φορά με αεροπλάνο και θα έβλεπε από πάνω από τους ουρανούς όλη την Αφρική. Τότε η κυρία Ίζα πλησίασε τη γυναίκα μου και, όπως είχαν συμφωνήσει από τις προηγούμενες μέρες, της έδειξε τη γούνα, που επρόκειτο να κρατάει, όταν φτάσουμε στην Ελλάδα κατά τον έλεγχο των υπαλλήλων του αεροδρομίου. Της έδειξε βέβαια και τη δεύτερη γούνα, που θα κρατούσε η ίδια. Η γυναίκα μου κατά τα συμφωνηθέντα και χωρίς καμιά αντίρρηση δέχτηκε και όλα εξελίχτηκαν ομαλά στο αεροδρόμιο του «Ελληνικού».

Γύρω στις οκτώ και μισή επιβιβαστήκαμε στο μεγάλο αεροπλάνο της ETHIOPIAN AIRLINES. Η εκκίνηση είναι στις εννέα ακριβώς και το δρομολόγιο είναι απευθείας Αντίς Αμπέμπα-Αθήνα. Το αεροπλάνο είναι γεμάτο και ίσως οι περισσότεροι επιβάτες του είναι Έλληνες. Από κάθε πλευρά του αεροσκάφους ακούγονται ελληνικές φωνές και νιώθεις ότι βρίσκεσαι σε ελληνικό έδαφος! Ο Διευθυντής του Γυμνασίου με το γιο του Γιάννη κάθονται στα πρώτα καθίσματα και κοντά τους η κυρία Ίζα με τα παιδιά της. Μας χαιρετούν και γελούν με το μικρό Ταρζανάκι, που πολύ παραξενεύεται με την είσοδο στο αεροσκάφος. Κοιτάζει γύρω του και όλα του φαίνονται παράξενα. Η Ευαγγελία το κρατάει αγκαλιά, αλλά αυτό προσπαθεί να της ξεφύγει και να πάει κοντά στα αδέρφια Τσιμά, που συνεχώς το χαιρετούν από τις πρώτες θέσεις. Γελάμε μαζί του, καθώς βάζει τις φωνές και θέλει να τρέξει κοντά στον Αδριανό και το Ντίνο. Η κυρία Ίζα γελάει και εκείνη με τα καμώματα του μωρού μας, αλλά τελικά υποχρεώνεται να συμμαζέψει τα δικά της παιδιά να καθίσουν φρόνιμα, ενώ το δικό μας από τα μεσαία καθίσματα γκρινιάζει!

Κάποτε οι μελαψές αεροσυνοδοί μας προτρέπουν να φορέσουμε τις ζώνες δείχνοντας τον τρόπο και το κούμπωμά τους, ενώ ο κυβερνήτης του αεροσκάφους βάζει εμπρός τις μηχανές και το τεράστιο «πετούμενο» αρχίζει να κινείται στο διάδρομο. Ο μεγάλος θόρυβος των μηχανών και το δυνατό τράνταγμα ολόκληρου του αεροσκάφους μας κάνει όλους να ταραζόμαστε σύγκορμοι! Το μικρό Ταρζανάκι τρομάζει και ζαρώνει στην αγκαλιά της μάνας του. Ο Δημήτρης και εγώ το βλέπουμε να αλλάζει χρώμα και λέμε στη μάνα του να του δώσει λίγο νεράκι. Καθώς σιγά-σιγά το αεροσκάφος απογειώνεται, το Ταρζανάκι μας αρχίζει να νιώθει ένα σφιξιμο στο στομαχάκι του. Το βλέπουμε να πιάνει την κοιλίτσα του, να γέρνει προς τα εμπρός και να αγκαλιάζει τη μάνα του! Στόμα έχει, αλλά τώρα μιλιά δε βγάζει! Λίγο πριν φώναζε και γκρίνιαζε να τρέξει κοντά στα αδέρφια Τσιμά, αλλά τώρα ζαρώνει κρεμασμένο από το λαιμό της μάνας του!

Σιγά-σιγά το αεροπλάνο ανεβαίνει στους αιθέρες και παίρνοντας το κανονικό ύψος του οριζοντιώνεται στον αέρα. Ο Δημήτρης απορεί πώς σηκώθηκε τόσο μεγάλο που είναι και πώς σηκώνει τόσο βάρος! Και όμως του απαντώ ότι ο άνθρωπος με το μυαλό του δημιούργησε απίθανα έργα! Τέτοια που μόνο η ανθρώπινη λογική μπορούσε να δημιουργήσει! Σταμάτησα να του λέω περισσότερα, γιατί ήθελα να τον κεντρίσω να κοιτάζει από το φινιστρίνι του αεροπλάνου προς τα κάτω για να θαυμάζει το απέραντο έδαφος της αιθιοπικής καρπερής γης.

Το αεροσκάφος κινείται πολύ γρήγορα και μόλις μετά βίας μπορούμε να βλέπουμε κάτω την αιθιοπική γη. Το θέαμα δεν είναι και πολύ καλό συγκριτικά με εκείνο, που αντικρίσαμε, όταν πριν από είκοσι έναν μήνες περίπου κατεβήκαμε στην Αντίς Αμπέμπα. Ακόμη δεν άρχισαν οι βροχές και ο τόπος είναι κατάξερους. Συλλογίζομαι ότι αφήνουμε ένα παραδεισένιο τόπο, που μας φιλοξένησε δυο χρόνια περίπου. Οι εμπειρίες μας πολλές. Άλλες καλές και άλλες άσχημες. Οι περισσότερες είναι καλές και κάποιες μοναδικές και ανεπανάληπτες. Όπως αυτή της γέννησης του δεύτερου παιδιού μας στη μακρινή Αιθιοπία! Ποιος το περίμενε ότι κάτι τέτοιο θα συνέβαινε στην οικογένειά μου στην καρδιά της Ανατολικής Αφρικής! Ή το άλλο που παραμείναμε με το συνάδελφο Σάββα και το φίλο μας

Χρήστο για τρεις ώρες περίπου μέσα στη σαβάνα τα μεσάνυχτα, όταν πηγαίνοντας προς τη Ντίρε Ντάουα μας χάλασε το αυτοκίνητο! Ή εκείνο το φαγητό με τα ψημένα φίδια που μας τράταραν οι μελαψοί Αιθίοπες στο πανδοχείο του Μιέσου!

Όλα αυτά, καθώς σκέφτομαι το μικρό Ταρζανάκι, περνούν από το μυαλό μου σαν κινηματογραφική ταινία. Αλλά γρήγορα συνέρχομαι, καθώς το βλέπω να αναθαρρεί και το πρόσωπό του να παίρνει το κανονικό χρώμα. Το βλέπω να αφήνει τη μάνα του και να ψάχνει τα παιδιά της κυρίας Ίζας. Εκείνα όμως βρίσκονται αρκετά καθίσματα μπροστά και δεν μπορεί να τα πλησιάσει. Κάθεται στην αγκαλιά μου και θέλει να παίξει με τον αδελφό του, που κοιτάζει περιέργα κάτω. Ο Δημήτρης δεν του δίνει σημασία και τότε εκείνο καταπιάνεται με τα παπουτσάκια του, που είναι κάτι αλλόκοτα μποτάκια. Προσπαθεί να λύσει τα κορδόνια τους, γιατί του ενοχλούν. Τα φοράει για πρώτη φορά και δεν είναι δυνατό να τα συνηθίσει αμέσως. Είχε μάθει να τρέχει πάνω στο πράσινο γρασίδι της αυλής μας σχεδόν ξυπόλητο, όπως τα αιθιοπιάκια, ή μόνο με τις κάλτσες του!

Το τεράστιο Μπόιγκ κινείται πολύ φυσιολογικά. Ένας βόμβος μόνο ακούγεται στα αφτιά μας και τίποτε άλλο. Ούτε αναταράξεις έχουμε, ούτε άλλες ενοχλήσεις. Λύνουμε τις ζώνες μας και περιμένουμε τις πανέμορφες αεροσυνοδοί να μας τρατάρουν κάτι. Κυκλοφορούν στο διάδρομο του αεροσκάφους και εξυπηρετούν τους επιβάτες με το χαμόγελο στα χείλη. Προσπαθώ με το μεγάλο γιο μας να ρίχνουμε κάποιες ματιές κάτω στο έδαφος της Αιθιοπίας. Τα φινιστρίνια του αεροπλάνου είναι αρκετά μεγάλα, αλλά το πρωινό πούσι, που καλύπτει το έδαφος, είναι πολύ πυκνό και σχεδόν δεν αντικρίζουμε τίποτε. Περνώντας όμως πάνω από τη μεγάλη λίμνη Τάνα, καθώς το αεροσκάφος περνάει από πάνω της, το πούσι αφήνει κάποια κενά και αντικρίζουμε ορισμένα σημεία των νερών και κάποια νησάκια της λίμνης και λέω στο Δημήτρη ότι από τη λίμνη αυτή πηγάζει ο Κυανούς Νείλος. Το ποτάμι αυτό κάπου πολύ μακριά μέσα στο Χαρτούμ, την πρωτεύουσα του Σουδάν, ενώνεται με το Λευκό Νείλο, που έρχεται από την Ουγκάντα, και κάνουν το Μεγάλο Νείλο, που σκορπίζει ζωή και πλούσα παραγωγή στις χώρες απ' όπου διαβαίνει. Ιδιαίτερα πριν εκβάλλει στη Μεσόγειο, όπου σχηματίζεται το τεράστιο Δέλτα του.

Πριν αφήσουμε το έδαφος της Αιθιοπίας οι αεροσυνοδοί με τα καρότσια γεμάτα από φαγητά, σαλάτες και ποτά περιτρέχουν από τη μια άκρη στην άλλη το διάδρομο του αεροσκάφους. Είναι πρωί ακόμη, αλλά οι κοπέλες περνώντας από δίπλα, μας προτρέπουν να ανοίξουμε τα μικρά πρόχειρα «τραπεζάκια», που είναι κολλημένα στα μπροστινά καθίσματα και αφήνουν από ένα δίσκο γεμάτο στις μικρές του κοιλότητες από ένα φαγητό, λίγη σαλάτα, ένα γλυκό και μας ρωτούν ποιο ποτό θα θέλαμε να μας προσφέρουν. Είναι κάτι το φανταστικό! Όταν ταξιδεύαμε από την Αθήνα προς την Αντίς Αμπέμπα μας είχαν προσφέρει κάτι το πολύ ασυνήθιστο για μας. Μανιτάρια και βραστές ντομάτες! Η Ευαγγελία βλέποντας τις ωραίες αεροσυνοδούς με τους δίσκους στα χέρια, άρχισε να γελάει και να μονολογεί ότι θα μας ξαναφέρουν το ίδιο φαγητό. Δεν ήταν όμως το ίδιο φαγητό με την προηγούμενη φορά. Τώρα μας τρατάρουν μακαρόνια με ένα μεγάλο μπιφτέκι, μια σαλάτα από χόρτα, ένα μικρό γλυκό και ένα ποτό της αρεσκείας μας.

Καθώς γευματίζουμε περνώντας το κυματιστό έδαφος της Αιθιοπίας προσπαθούμε με το Δημήτρη συγχρόνως να παρακολουθούμε από τα φινιστρίνια και το έδαφος κάτω. Επιθυμία μας μεγάλη είναι να αντικρίσουμε το μυθικό ποτάμι. Κάποτε, καθώς τα λευκά σύννεφα ανοίγουν, αντικρίζουμε το ξεθωριασμένο χρώμα της ερήμου, αλλά όχι το ποτάμι. Αμέσως καταλαβαίνουμε ότι διασχίζουμε το έδαφος του Σουδάν και όπου νάναι πλησιάζουμε το Χαρτούμ, όπου ενώνονται οι δυο μεγάλοι παραπόταμοι του Νείλου. Ο Λευκός και Κυανούς Νείλος. Η Ευαγγελία τάζει το μικρό Ταρζανάκι με το φαγάκι του, που κουβαλάμε μαζί μας. Εκείνο όμως θέλει να δοκιμάσει και από το δικό μας μενού. Προσπαθεί να του δώσει κάτι από τα στενόμακρα μακαρόνια. Γρήγορα όμως τα αποβάλλει και δεν τα δέχεται!

Ο Δημήτρης και εγώ παρακολουθούμε το Ταρζανάκι με τη μάνα του, αλλά συγχρόνως προσπαθούμε να κοιτάζουμε και προς τα κάτω. Δυστυχώς όμως σχεδόν δε βλέπουμε τίποτε κάτω, καθώς τα πυκνά λευκά σύννεφα καλύπτουν τα πάντα. Προσπαθούμε να διακρίνουμε το απέραντο ανοιχτό κόκκινο χρώμα της ερήμου του Σουδάν και περισσότερο το Μεγάλο Ποτάμι. Το αεροσκάφος τώρα πετάει κατά μήκος του Νείλου, αλλά τα σύννεφα δεν μας επιτρέπουν να διακρίνουμε το «τεράστιο φίδι» με τις διακλαδώσεις, τους μαιάνδρους και τα φράγματά του. Πολύ αμυδρά κάπου-κάπου τα σύννεφα ανοίγουν και μας επιτρέπουν, έστω για λίγο, να διακρίνουμε το Μεγάλο Ποτάμι και την ξεθωριασμένη έρημο.

Το Μεγάλο Ποτάμι αμέσως μετά το Χαρτούμ κάνει μια μεγάλη «κοιλιά», μια στροφή προς τα ανατολικά και χάνεται από τα μάτια μας. Σε μισή ώρα περίπου θα ξαναπαρουσιαστεί, αλλά μετά βίας το αντικρίζουμε. Κάθε φορά που ανοίγουν τα σύννεφα φαίνεται κάτω το τεράστιο μέγεθός του με τους μαιάνδρους και τις διακλαδώσεις του. Αλλά αυτό είναι πολύ λίγο. Το

εξάισιο θέαμα του προηγούμενου ταξιδιού μας προς την Αντίς Αμπέμπα δεν υπάρχει πια! Και είχα προετοιμάσει το παιδί μας για αυτό που θα αντικρίζαμε, καθώς θα πετούσαμε πάνω από το μυθικό Νείλο! Ο Δημήτρης με την αχαλίνωτη φαντασία του ανάμενε να αντικρίσει πολλά πράγματα, καθώς θα πετούσαμε πάνω από το Μεγάλο Νείλο! Επιθυμούσε να δει το «τεράστιο φίδι» μέσα στην έρημο του Σουδάν, τις διακλαδώσεις του, τα φράγματα, τους κυματισμούς του!

Η ώρα πλησιάζει δώδεκα το μεσημέρι και το ταξίδι μας βρίσκεται σε εξέλιξη. Πετάμε πάνω από το έδαφος της Άνω Αιγύπτου και, καθώς τα σύννεφα αραιώνουν, μπορούμε άνετα να παρακολουθούμε το Μεγάλο Ποτάμι και τις πόλεις, που υπάρχουν από τις δυο όχθες του. Τώρα αντικρίζουμε το φράγμα του Ασουάν και την τεράστια λίμνη του. Λίγο πιο πάνω διακρίνονται καθαρά τα μεγάλα ξενοδοχεία και οι μικρές και οι μεγάλες πόλεις γύρω από το Μεγάλο Ποτάμι. Ο Δημήτρης κολλημένος στο φινιστρίνι του αεροσκάφους παρακολουθεί το εξάισιο θέαμα και συνεχώς προκαλεί τη μάνα του, που κάθεται στην τρίτη θέση δίπλα στο διάδρομο, κρατώντας αγκαλιά το μικρό Ταρζανάκι. Κάποιες φορές φωνάζει δυνατά με αυτά που βλέπει και ενοχλεί τους συνεπιβάτες μας και το μικρό Ταρζανάκι, που το έριξε στον ύπνο. Κάποιοι γελούν μαζί του, αλλά συγχρόνως προσπαθούν και οι ίδιοι να απολαύσουν το εξάισιο θέαμα!

Γύρω στις δώδεκα και μισή βρισκόμαστε πάνω από το Κάιρο. Οι πυραμίδες σα γίγαντες ξεφυτρώνουν από την ξεθωριασμένη αιγυπτιακή γη και εντυπωσιάζουν όλους μας. Όσοι βρίσκονται κοντά στα παράθυρα με πολλή περιέργεια στρέφουν τα μάτια τους κάτω στη φλογισμένη Αίγυπτο, που κινείται νωχελικά. Βρισκόμαστε όμως πολύ ψηλά και δεν μπορούμε να διακρίνουμε τις κινήσεις των τροχοφόρων και των ανθρώπων. Ο μυθικός Νείλος όμως τώρα διακρίνεται πολύ καλύτερα. Αρχίζει να διασπάται στο περίφημο Δέλτα του και ο Δημήτρης εκπλήσσεται με το φανταστικό θέαμα. Αντικρίζει πολλά μικρότερα ποτάμια, που διακλαδίζοντας διατρέχουν το έδαφος. Θαυμάζει την εικόνα που βλέπει και ρωτάει πώς γίνεται αυτό και γιατί γίνεται. Υποχρεώθηκα τότε να του εξηγήσω τι είναι το Δέλτα του Νείλου, πώς γίνεται και τι προσφέρει στους κατοίκους της περιοχής από τα πανάρχαια χρόνια.

Καθώς το αεροσκάφος κινείται πάνω από το Δέλτα του Νείλου κάνει μια ελαφρά στροφή προς τα αριστερά αφήνοντας τα περισσότερα μικρά ποτάμια προς τη δεξιά πλευρά του. Το παιδί αντιλαμβάνεται την αλλαγή πορείας και απορεί γιατί το αεροπλάνο πηγαίνει προς τα αριστερά. Τότε άνοιξα το χάρτη, που είχαμε μαζί μας, και του έδειξα τη διαδρομή του αεροσκάφους. Του υπέδειξα ότι η Ελλάδα βρίσκεται μπροστά και προς τα αριστερά μας και ο κυβερνήτης οδηγεί το αεροσκάφος προς την Κρήτη και από εκεί προς την Αθήνα.

Ακριβώς την ώρα της συζήτησης ρίχνει μια ματιά κάτω και αντικρίζει μια μεγάλη πόλη, καθώς πετούμε από πάνω της. Αμέσως ρωτάει να μάθει ποια πόλη προσπερνάμε. Τότε βρήκα την ευκαιρία να του δείξω στο χάρτη την πόλη, που ίδρυσε ο Μεγάλος Μακεδόνας Στρατηλάτης και την ονόμασε Αλεξάνδρεια από το όνομά του. Η πόλη αυτή, του λέω, για αιώνες ήταν ελληνική! Αλλά και σήμερα ζουν πολλοί Έλληνες και έχει όλα τα ελληνικά Σχολεία. Νηπιαγωγείο, Δημοτικό, Γυμνάσιο και Λύκειο. Έχει πολλές ελληνικές εκκλησίες και το Πατριαρχείο Αλεξάνδρειας είναι ελληνικό με Έλληνα Πατριάρχη. Παλιότερα είχε πολύ περισσότερους ομογενείς. Η Αλεξάνδρεια ανέδειξε πολλούς μεγάλους άνδρες. Ευεργέτες, τραπεζίτες, εμπόρους, λογοτέχνες, ποιητές, καλλιτέχνες. Ο Γεώργιος Αβέρωφ, που αναδείχτηκε Μέγας Ευεργέτης για τις πολλές ευεργεσίες του προς την πατρίδα μας, ήταν αιγυπτιώτης Έλληνας. Ήταν μεγάλος επιχειρηματίας και διέθεσε τεράστια ποσά για πολλά κοινωφελή έργα. Ιδιαίτερα χρηματοδότησε την προσπάθεια για την ανάπλαση και αναμάρμαρωση του Παναθηναϊκού Σταδίου, όπου έγιναν οι πρώτοι Ολυμπιακοί Αγώνες το 1896. Ο κορυφαίος ποιητής Κωνσταντίνος Καβάφης ήταν Έλληνας από την Αλεξάνδρεια. Τα ποιήματά του έκαναν ένδοξη όχι μόνο την ιδιαίτερη πατρίδα του, αλλά και όλη την Ελλάδα. Ενώ συζητούμε για την ιστορία και τους μεγάλους άνδρες της Αλεξάνδρειας ο γιος μου επανέρχεται στο Μέγα Αλέξανδρο και ζητάει περισσότερες πληροφορίες για τις κατακτήσεις του. Την ίδια στιγμή ξυπνάει το Ταρζανάκι και αρχίζει τις γκρίνιες του. Η Ευαγγελία του δίνει λίγο νεράκι, αλλά αυτό πιάνει τα αλλόκοτα μποτάκια και θέλει να τα βγάλει από τα πόδια του. Φαίνεται ότι του είχαν κάπως σφίξει και ήθελε να ελευθερωθεί απ' αυτά. Αμέσως ο Δημήτρης λύνει τα κορδόνια από τα παράξενα παπούτσια και το μικρό Ταρζανάκι άρχισε να γελάει και να θέλει να τρέξει ξυπόλυτο στο διάδρομο προς τα παιδιά της κυρίας Ίζας. Η μάνα του όμως το κρατάει σφικτά, ενώ εκείνο γκρινιάζει!

Ο Δημήτρης επανέρχεται στην προηγούμενη συζήτηση και ζητάει επίμονα να του πω για το Μέγα Αλέξανδρο. Γνωρίζει κάποια πράγματα, αλλά θέλει περισσότερα για αυτόν, που κατέκτησε σχεδόν όλη την Ασία και μετέδωσε τον ελληνικό πολιτισμό μέχρι τον Ινδό ποταμό.

Του είπα μόνο το στίχο ενός ποιητή, που είπε για το Μέγα Αλέξανδρο: «Πέρασε φως σκορπίζοντας σ' όλη την οικουμένη». Δεν πολυκατάλαβε το νόημα του στίχου και ζήτησε να του πω περισσότερα. Από μικρός αγαπούσε τις ιστορίες και τα παραμύθια. Του εξήγησα ότι τώρα ταξιδεύουμε και καλό είναι να παρατηρούμε και να βλέπουμε έξω. Άλλες ώρες και κάπου αλλού θα πούμε πολύ περισσότερα για το Μέγα Αλέξανδρο. Τώρα όπου νάναι πλησιάζουμε την Κρήτη από τα ανατολικά της. Θα τη διασχίσουμε διαγωνίως κάπου τη μισή και θα έχουμε την ευκαιρία να τη δούμε σχεδόν μέχρι την περιοχή του νομού Ηρακλείου. Ευτυχώς οι καιρικές συνθήκες είναι καλές και ο καθαρός ορίζοντας μας επιτρέπει να τη διακρίνουμε πολύ καλά.

Πράγματι σε μισή ώρα και κάτι βρισκόμαστε πάνω από την ανατολική Κρήτη. Ένα μεγάλο κομμάτι του νησιού μέχρι τον Άγιο Νικόλαο διακρίνεται πολύ καθαρά. Σε λίγο ο βαθύς κόλπος του Αγίου Νικολάου, καθώς το αεροσκάφος περνάει από πάνω του, φαίνεται πολύ καθαρά. Τα βουνά και οι πεδιάδες της ανατολικής Κρήτης το ένα μετά το άλλο ξεδιπλώνονται μπροστά μας. Κάπου στα αριστερά μας διακρίνεται ο Ψηλορείτης με τις απότομες βουνοκορφές του και μόλις το αεροσκάφος αφήνει πίσω του τη Μεγαλόνησο διακρίνεται η πόλη του Ηρακλείου και το μικρό νησάκι, η Δία, που υπάρχει μπροστά στο λιμάνι της. Τα απαριθμίζω ένα-ένα λέγοντας και κάποιες λεπτομέρειες για το καθένα απ' αυτά!

Ο Δημήτρης ρωτάει και ξαναρωτάει πώς τα γνωρίζω όλα αυτά και μάλιστα με τόσες λεπτομέρειες. Η μάνα του παρεμβαίνει και του λέει ότι ο μπαμπάς όλα αυτά τα περπάτησε γι' αυτό και τα γνωρίζει τόσο καλά. Το παιδί με τις πολλές απορίες ξαναρωτάει πότε ο μπαμπάς έζησε στην Κρήτη για να τα ξέρει αυτά; Η μαμά του γελάει, ενώ εκείνο περιμένει να του διηγηθώ πότε ήμουν στην Κρήτη και τι έκανα εκεί. Με σχετική συντομία του υπενθυμίζω την εκδρομή που κάναμε το περασμένο καλοκαίρι στη λίμνη Λαγκάνο με το κύριο Διονύση. Τότε στο νυχτερινό μας περίπατο είχα διηγηθεί στην παρέα κάτι από τη ζωή μου στην Κρήτη. Σκέφτεται για λίγο και αμέσως έρχονται στη σκέψη του όσα είχα διηγηθεί τότε με το κολύμπι που έκανα με τους συμφοιτητές μου έξω από τη Χανιόπορτα του Ηρακλείου. Του εξιστορώ σύντομα πάλι την εκπαιδευτική εκδρομή του 1964, αλλά τώρα προσθέτω κάτι πιο σημαντικό από τη ζωή μου στην Κρήτη. Ότι έζησα στην Κρήτη, εκτός από την εκπαιδευτική εκδρομή, επί ένα πεντάμηνο από το Σεπτέμβριο του 1966 μέχρι το Φεβρουάριο του 1967 στη Σχολή Εφέδρων Αξιωματικών, όπου εκπαιδεύτηκα ως Έφεδρος Αξιωματικός και από εκεί έφυγα για την Κύπρο.

Σ' αυτό το πεντάμηνο γνώρισα ολόκληρη την περιοχή της πόλης του Ηρακλείου με πολλές λεπτομέρειες. Κάθε Κυριακή στις εξόδους από το στρατόπεδο της ΣΕΑΠ έκανα το γύρο της πόλης του Ηρακλείου με άλλους συναδέλφους και επισκεπτόμουνά όλους τους αρχαιολογικούς χώρους με επίκεντρο την Κνωσό. Μετά ακολούθησε η περιπετειώδης μου κάθοδος στο άλλο μεγάλο μαρτυρικό μας νησί, την Κύπρο, όπου με κυπριακό όνομα έζησα οκτώ μήνες πάνω στην Κακοπετριά στο Τρόοδος στο στρατόπεδο του Αγίου Νικολάου και αργότερα για δυο μήνες στην Περιστερώνα, έξω από τη Μόρφου. Το Νοέμβριο του 1967 δοκιμάστηκα με τους συναδέλφους αξιωματικούς και τα γενναία φανταράκια μας πολύ σκληρά και πέρασα δύσκολες στιγμές από την προσπάθεια των Τούρκων να μας εκφοβίσουν με τα μαχητικά τους αεροπλάνα και την προσπάθειά τους να εισβάλλουν στο νησί!

Σταματώ τη συζήτηση, γιατί ήδη η ώρα πλησιάζει μία και μισή μετά το μεσημέρι και το αεροσκάφος των Αιθιοπικών Αερογραμμών πετάει πάνω από τις Δυτικές Κυκλάδες. Το πρώτο νησί είναι η Σαντορίνη, που διακρίνεται πολύ καθαρά με το σχήμα της ημισελήνου και την περίφημη Καλντέρα. Τα άλλα νησιά διακρίνονται επίσης πολύ καθαρά, αλλά δεν γνωρίζουμε τα ονόματά τους. Ο Δημήτρης εκπλήσσεται που δεν γνωρίζω τα ονόματά τους. Το παιδί πιστεύει ότι ο πατέρας του γνωρίζει τα πάντα! Έχουμε το χάρτη και προσπαθούμε μαζί να τα εντοπίσουμε. Είναι όμως δύσκολο, γιατί είναι πολλά και το ένα διαδέχεται το άλλο. Άλλο μικρό και άλλο μεγάλο! Σίγουρα κάνουμε λάθη στον εντοπισμό τους!

Σε λίγο πλησιάζουμε το έδαφος του νομού Αττικής με το τριγωνικό σχήμα στο νότιο μέρος του, που πιάνει μέχρι το Λαύριο από τα ανατολικά και το ακρωτήριο Σούνιο από τα δυτικά, όπου υπάρχει ο αρχαίος ναός του Ποσειδώνα. Το αεροσκάφος πετάει πάνω από τον κλασικό ναό, που διακρίνεται καθαρά. Τα δαντελωτά παράλια της νοτιοδυτικής πλευράς της Αττικής ξεδιπλώνονται μπροστά μας πεντακάθαρα και περνώντας την Ανάβυσσο, τη Σαρωνίδα, το Λαγονήσι, τη Βουλιαγμένη πλησιάζουμε τη Γλυφάδα και το αεροδρόμιο του Ελληνικού. Μια αεροσυνοδός μας αναγγέλλει ότι σε λίγο φτάνουμε στον προορισμό μας και πρέπει να προσδεθούμε με τις ζώνες μας, όπως ορίζουν οι διεθνείς κανονισμοί κατά την προσγείωση. Ο Δημήτρης γρήγορα ζώνεται και λέει και στη μάνα του να κάνει το ίδιο. Εκείνη γελάει μαζί

του, ενώ κρατάει στην αγκαλιά το Ταρζανάκι. Ξαφνικά με ρωτάει πόσο βάρος κουβαλάει το αεροσκάφος!

Η ώρα είναι ακριβώς δύο. Το τεράστιο αεροπλάνο κατεβαίνει σιγά-σιγά και προσγειώνεται χωρίς καλά-καλά να το καταλάβουμε. Πέντε ώρες συνεχόμενο ταξίδι από την Αντίς Αμπέμπα ίσαμε την Αθήνα! Το αεροπλάνο είναι γεμάτο με εκατόν ογδόντα επιβάτες και γύρω στα επτά με οκτώ άτομα υπηρετικό προσωπικό! Για κάθε επιβάτη αντιστοιχεί και ένα επιτρεπόμενο βάρος είκοσι κιλών. Αυτό σημαίνει ότι το βάρος που μεταφέρει το αεροσκάφος είναι γύρω στους είκοσι τόνους! Και όλο αυτό το τεράστιο βάρος επί πέντε ώρες μεταφέρθηκε «από αέρος» από την πρωτεύουσα της Αιθιοπίας στην πρωτεύουσα της Ελλάδας! Πόσο μεγάλη επιτυχία της ανθρώπινης τεχνολογικής διανοήσης είναι αυτό! Είναι να απορεί κανείς τι πέτυχε το ανθρώπινο μυαλό! Ενώ συζητούμε με το γιο μου αυτά τα απίθανα πράγματα, από τα μεγάφωνα του αεροπλάνου ακούγεται η φωνή του κυβερνήτη, ο οποίος μιλώντας αγγλικά μας ευχαριστεί για το ευχάριστο ταξίδι που κάναμε μαζί του και στο τέλος μας εύχεται καλή παραμονή στην Αθήνα και ότι θα χαιρότανε πολύ να μας ξαναδεί στις Αιθιοπικές Αερογραμμές!

Σιγά-σιγά παίρνουμε τις χειραποσκευές μας και κρατώντας στην αγκαλιά μου το Ταρζανάκι προχωρούμε στο διάδρομο του αεροσκάφους για να πλησιάσουμε την κυρία Ίζα με τα παιδιά της, που μας περιμένουν. Το Ταρζανάκι κάνει μεγάλες χαρές μόλις αντικρίζει τον Αδριανό και το Νίκο. Θέλει να φύγει από την αγκαλιά μου και να πάει κοντά στα χαριτωμένα παιδάκια της κυρίας Ίζας. Εκείνα θέλουν να το πάρουν μαζί τους, αλλά είναι αδύνατο, γιατί κρατούν στα χέρια τους τσάντες γεμάτες από ρούχα και άλλα είδη. Προχωρούμε προς την έξοδο του αεροσκάφους και κατεβαίνοντας η κυρία Ίζα δίνει στη γυναίκα μου να κρατήσει τη μια από τις δυο γούνες της. Τραβούμε προς το χώρο, από όπου θα παραλάβουμε τις βαλίτσες μας και από εκεί στον καθιερωμένο έλεγχο.

Πλησιάζουμε τον ειδικό «σιδηρόδρομο», από όπου περνούν μια-μια οι βαλίτσες των ταξιδιωτών και παίρνοντας τις δικές μας προχωρούμε για τον καθιερωμένο έλεγχο. Δίνουμε στους υπαλλήλους του αεροδρομίου τα διαβατήριά μας για έλεγχο και χωρίς να ανοίξουν τις βαλίτσες μας γρήγορα τα σφραγίζουν και περνούμε προς την έξοδο. Έξω μας περιμένουν τα ταξί για να πάει ο καθένας στον τελικό του προορισμό. Η Ευαγγελία παραδίνει τη γούνα στην κυρία Ίζα, τους χαιρετούμε εγκάρδια και αυτούς και το Διευθυντή με το γιο του και παίρνοντας ένα ταξί κατευθυνόμαστε στην πλατεία Αττικής σ' ένα φιλικό σπίτι, όπου μας περιμένουν.

Την άλλη μέρα το πρωί επέστρεψα στο αεροδρόμιο του Ελληνικού για να παραλάβω την ασυνόδευτη βαλίτσα, που είχα αποστείλλει την προηγούμενη εβδομάδα. Το μεσημέρι γύρισα στο φιλικό σπίτι, παρέλαβα όλη την οικογένεια και τραβήξαμε για το πρακτορείο Κοζάνης. Μπήκαμε στο λεωφορείο και αργά το βράδυ της Δευτέρας, 13 Ιουνίου του 1977, φτάσαμε στην πόλη μας, όπου μας περίμενε η πεθερά μου με τον κουνιάδο μου Αντώνη. Η πεθερά μου έκλαιγε από χαρά, που μας ξανάβλεπε, και περισσότερο δεν χόρταινε να αγκαλιάζει τα εγγονάκια της και ιδιαίτερα το Ταρζανάκι. Εκείνο όμως δεν ήθελε να πάει κοντά της, όχι μόνο γιατί δεν την εγνώριζε, αλλά γιατί φορούσε κατάμαυρα ρούχα από τη μαντήλα στο κεφάλι μέχρι τα πόδια με τις χονδρές μάλλινες κάλτσες. Εκείνη έκλαιγε από χαρά, ενώ το μωρό μας έκλαιγε από φόβο! Δεν του άρεσαν τα μαύρα ρούχα! Γι' αυτό το λόγο στην Αντίς Αμπέμπα προτιμούσε την Κουντουσάν, που ήταν λευκοφορεμένη και όχι τη μάνα του, που λόγω πένθους ήταν μαυροντυμένη!

Η ζωή μας στην Ελλάδα

Το καλοκαίρι του 1977 το περάσαμε κοντά στους δικούς μας. Στους φίλους μας, τους συγγενείς, τους γείτονες, τους συναδέλφους. Πήγαμε στο χωριό μας, είδαμε τους συγγενείς, τα ξαδέρφια, τους θείους, τις θείες, τους συγχωριανούς. Πήγαμε στην εκκλησία του χωριού πάνω στο λόφο των βελανιδιών και προσκυνήσαμε την εικόνα της Αγίας του χωριού. Είχαμε ιερή υποχρέωση να επισκεφτούμε την Αγία Παρασκευή, που μας βοήθησε να κάνουμε ένα τόσο μεγάλο ταξίδι στην Αφρική, να παραμείνουμε εκεί είκοσι ένα μήνες, να αποκτήσουμε πολλές εμπειρίες και να επιστρέψουμε πάλι στον τόπο μας σώοι και αβλαβείς. Έπρεπε να δοξολογήσουμε το Μεγάλο Θεό, που με τις πρεσβείες της Αγίας Παρασκευής αξιωθήκαμε να αποκτήσουμε και ένα δεύτερο αγόρι στην ξενιτιά και μάλιστα και αυτό την ίδια μέρα της εβδομάδας! Παρασκευή ήταν, όταν γεννήθηκε ο μεγάλος γιος μας, Παρασκευή ήταν και όταν γεννήθηκε το Ταρζανάκι μας! Ίσως ήταν σύμπτωση, ίσως ήταν τυχαίο! Για μας όμως τους γονείς αυτό ήταν ένα θαύμα!

Το Ταρζανάκι τώρα με την επιστροφή μας στην πατρίδα άλλαζε χώρα, άλλαζε κλίμα, άλλαζε περιβάλλον! Και πάνω απ' όλα άλλαζαν οι άνθρωποι, που θα το περιέβαλλαν! Στην Αντίς Αμπέμπα είχε ένα εξάισιο κλίμα! Είχε ένα θαυμάσιο περιβάλλον! Είχε κάθε μέρα ήλιο και μια σταθερή ανοιξιότικη θερμοκρασία! Ακόμη και μέσα στον αιθιοπικό «χειμώνα» ο ήλιος δε χανόταν ποτέ. Μετά την απροσδόκητη βροχή πάντοτε ξεπρόβαλλε ολόλαμπρος! Τα δέντρα πάντοτε ήταν καταπράσινα και οι τριανταφυλλιές μόνιμα ανθισμένες! Το μεθυστικό άρωμά τους τρυπούσε τη μύτη μας, μόλις ξεμυτούσαμε από το σπίτι. Από μακριά ένιωθες ότι βρίσκεσαι σ' ένα παραδεισένιο περιβάλλον. Τα πουλάκια στα δέντρα συνεχώς κελαηδούσαν και τα έβλεπες μόνιμα να ερωτεύονται! Ακόμη και οι γυμνόλαιμοι γύπες, που σε μια γωνιά της αυλής έτρωγαν τα απορρίματα και τα αποφάγια από το εστιατόριο του Οικοτροφείου, σκορπούσαν στα παιδιά και τους μεγάλους χαρούμενη ατμόσφαιρα με τα αναμεταξύ τους τσιμπήματα!

Το Ταρζανάκι καθημερινά είχε συντροφιά τα μικράκια του Νηπιαγωγείου. Μόλις ξεπόρτιζε από το σπιτικό μας αυτά συναντούσε. Όλο το πρωινό τις κραυγές αυτών άκουγε. Με τις φωνούλες αυτών κοιμόταν και με τις τσιρίδες αυτών ξυπνούσε. Με τα τραγούδια των μικρών παιδιών, που στην πλειοψηφία τους ήταν μελαψά, νανουρίζοταν. Στα διαλείμματα των μαθημάτων μελίσσι κατέφτανε μέσα στο μικρό διαμέρισμά μας. Τα παιδάκια όχι μόνο του Νηπιαγωγείου, αλλά και του Δημοτικού και κάποια του Γυμνασίου πλησίαζαν το σπιτικό μας, έμπαιναν μέσα να δουν και να χαϊδέψουν το Ταρζανάκι. Κάποιες φορές έξω από την πόρτα του σπιτικού γινόταν το αδιαχώρητο! Μια φορά βλέποντας τόσα παιδάκια έξω από την πόρτα του σπιτικού μας ο Νοτιοαφρικανός συνάδελφος Μοφόκα με φώναξε και μου είπε ότι έξω από το σπιτικό μου γίνεται διαδήλωση! Κάποτε όλα τα παιδάκια μαζί φώναζαν ρυθμικά: «Θέλουμε το Ταρζανάκι. Θέλουμε να βγει έξω». Τότε η Κουντουσάν το έπαιρνε αγκαλιά και έβγαινε έξω και ένα αργόσυρτο «μπράβο» ακουγόταν από πολλά παιδικά στόματα. Το Ταρζανάκι στην αρχή τρόμαζε, αλλά στη συνέχεια επιζητούσε τις κραυγές των παιδιών και, ενώ τα παιδάκια φώναζαν, εκείνο γελούσε χαρούμενο!

Στις ώρες των μαθημάτων περιφερόταν με την Κουντουσάν στο καταπράσινο χαλί της αυλής των Σχολείων και πολλές φορές, μετά το Νοέμβριο του 1976 που άρχισε να περπατάει, πήγαινε κοντά στα παιδάκια, που έκαναν γυμναστική ή γυμνάζονταν στα μονόζυγα και πολύζυγα, δίπλα από το διαμέρισμά μας. Τα παρακολουθούσε και έτρεχε κοντά τους. Η Κουντουσάν με την κατάλευκη φορεσιά της το κυνηγούσε και, όταν το έπιανε, το κρατούσε σφικτά στην αγκαλιά της, ενώ εκείνο κοίταζε παράξενα τα ωραία κεντήματα της στολής στο στήθος της. Άλλοτε έπαιζε μέσα στο σκάμμα με την Κατερίνα του συναδέλφου Νίκου και γελούσε καθώς πέταγε την άμμο γύρω-γύρω. Η Κουντουσάν προσπαθούσε να το πάρει για να μη λερωθεί, αλλά εκείνο έκανε τούμπες μέσα στην άμμο και κάποιες φορές έτρωγε την άμμο και αμέσως την έφτυνε σε μεγάλος άνθρωπος!

Τα πρωινά, που η αυλή των Σχολείων ήταν γεμάτη από μικρά και μεγάλα παιδιά, το Ταρζανάκι ήταν πολύ χαρούμενο. Ζούσε μέσα σ' ένα περιβάλλον γεμάτο από παιδικές φωνούλες, από παιδικές κραυγές, από παιδικά γέλια και χαρές. Του άρεσε να παρακολουθεί τις φωνές των παιδιών και όταν ακόμη κοιμόταν. Ξυπνούσε ξαφνικά και ευχαριστιόταν να στήνει τα αφτιά του και πολλές φορές με ανοιχτά τα μάτια για αρκετή ώρα

αφουγκραζόταν τις παιδικές φωνές. Αμέσως μετά ήθελε να σηκωθεί όχι μόνο να τα ακούει, αλλά και να τα βλέπει από κοντά. Η μάνα του με την Κουντουσάν πλησίαζαν σιγά-σιγά την κρεβατοκάμαρη, όπου κοιμόταν στο πορτ-μπεμπέ, και παρακολουθώντας τις κινήσεις του έβλεπαν με πολλή περιέργεια την προσοχή του στις φωνές των παιδιών και την επιθυμία να σηκωθεί και να πάει κοντά τους. Είχε πολύ δίκαιο ο καλός φίλος μας Διονύσης, που έλεγε ότι το μωρό μας ξεκινάει το Νηπιαγωγείο από τα γεννοφάσκια του!

Τα απογεύματα άδειαζε η αυλή των Σχολείων. Τα περισσότερα παιδιά μετά τις δύο η ώρα έφευγαν για τα σπίτια τους. Καμιά εκατοστή, που έμειναν στο Οικοτροφείο, ανέβαιναν στους κοιτώνες τους μετά το φαγητό και στις τέσσερις η ώρα κατέβαιναν και γρήγορα έμπαιναν στις αίθουσες των Σχολείων τους για το διάβασμα των μαθημάτων της επόμενης μέρας. Τις ώρες αυτές το Ταρζανάκι κοιμόταν του καλού καιρού! Μόλις όμως στις πεντέμιση η ώρα χτυπούσε το κουδούνι για διάλειμμα των παιδιών του Οικοτροφείου, ξυπνούσε και αυτό και ήθελε να βγει έξω και να κάνει παρέα τα παιδάκια. Να τα παρακολουθεί, να πάει κοντά τους, να κλωτσάει και το ίδιο τη μπάλα τους και να χώνεται ανάμεσά τους. Τότε ο Δημήτρης φώναζε την Κουντουσάν να τρέξει να το πάρει, γιατί εμπόδιζε τα παιδιά στο παιχνίδι τους.

Είχε εξοικειωθεί τόσο πολύ με τα παιδάκια, που μετά τα Χριστούγεννα του 76 η Κουντουσάν δεν μπορούσε να το κρατήσει στην αγκαλιά της. Ήθελε να περπατάει μόνο του και, παρόλο που σχεδόν πάντοτε έπεφτε κάτω, προσπαθούσε μόνο του να σηκωθεί και να πλησιάζει τα παιδιά. Όλα τα παιδάκια γελούσαν με τα καμώματα του μωρού μας. Αλλά και εμείς οι γονείς του και οι άλλοι συνάδελφοι και οι ζαμπάνηδες με τις υπηρέτριες, όλοι μας γελούσαμε με το πείσμα και την εμμονή του να κάνει το δικό του! Ευχαριστιόταν να κάνει βόλτες με την Κουντουσάν και τις άλλες υπηρέτριες που είχαν τα παιδάκια των άλλων συναδέλφων. Όλες ήταν λευκοφορεμένες με τις παραδοσιακές αιθιοπικές στολές και ήταν χάρμα να τις βλέπεις! Η φανταστική αυτή εικόνα με τους περιπάτους μέσα στην αυλή των Σχολείων για το παιδάκι μας ήταν κάτι το αποκαλυπτικό! Το βλέπαμε πόσο καιρόταν! Το καμαρώναμε που φεύγοντας από την επιτήρηση της Κουντουσάν έτρεχε μπροστά απ' όλη την παρέα και τις περισσότερες φορές έπεφτε κάτω. Δεν έκλαιγε, δεν δυσανασχετούσε, ούτε ήθελε βοήθεια να σηκωθεί!

Και τώρα που επιστρέψαμε στην πατρίδα τι συναντήσαμε; Από μια σταθερή και μόνιμη θερμοκρασιακή κατάσταση των 10 βαθμών πάνω από το μηδέν το βράδυ και 26-27 βαθμών το μεσημέρι πέφταμε σε θερμοκρασιακές καταστάσεις εντελώς διαφορετικές και αλλοπρόσαλλες! Τώρα συναντούσαμε ξηρά και θερμά καλοκαίρια με 35 βαθμούς και πολλές φορές με 37 και 38 βαθμούς πάνω από το μηδέν και πολύ παγερούς χειμώνες με 10 και 15 βαθμούς κάτω από το μηδέν. Δυστυχώς αυτό είναι το κλίμα της ιδιαίτερης πατρίδας μας!

Το κλίμα της Ελλάδας είναι τυπικά μεσογειακό με ήπιους και υγρούς χειμώνες και σχετικά θερμά και ξηρά καλοκαίρια. Γενικά η πατρίδα μας έχει μακρές περιόδους ηλιοφάνειας κατά τη μεγαλύτερη διάρκεια του έτους. Αλλά όμως στις διάφορες περιοχές της παρουσιάζεται μια μεγάλη ποικιλία κλιματικών αλλαγών εξαιτίας της τοπογραφικής διαμόρφωσης της χώρας. Υπάρχουν μεγάλες οροσειρές κατά μήκος της κεντρικής χώρας και άλλοι πολλοί ορεινοί όγκοι, που δημιουργούν μεγάλες υψομετρικές διαφορές. Γι' αυτό οι κλιματικές διαφορές είναι πολλές και σε τόπους, που βρίσκονται σε μικρή απόσταση μεταξύ τους, πράγμα που παρουσιάζεται σε λίγες χώρες σ' όλο τον κόσμο!

Η ιδιαίτερη πατρίδα μας, η Κοζάνη, ανήκει σ' εκείνες τις περιοχές που το κλίμα της δεν είναι μεσογειακό, αλλά ηπειρωτικό. Με πολύ κρύους χειμώνες και πολύ θερμά και ξηρά καλοκαίρια. Το χειμώνα η θερμοκρασία κατεβαίνει πολλές φορές στους 15 βαθμούς κάτω από το μηδέν, ενώ το καλοκαίρι ανεβαίνει μέχρι και τους 38 βαθμούς πάνω από το μηδέν. Αποτελεί κάτι το ξεχωριστό απ' όλη την άλλη χώρα! Η Δυτική Μακεδονία στην οποία ανήκει έχει πολύ διαφορετικό κλίμα από την άλλη Ελλάδα εξαιτίας του υψομέτρου και των ορεινών όγκων, που περιβάλλεται. Γι' αυτό στην αρχαιότητα την αποκαλούσαν Άνω Μακεδονία.

Το Ταρζανάκι δυστυχώς έπρεπε να ζήσει το υπόλοιπο της ζωής του σ' αυτή την κατάσταση, που μεγάλωσαν οι γονείς του και ο αδελφός του. Μέσα σ' ένα κλίμα με μεγάλες κλιματικές διακυμάνσεις και ένα φυσικό περιβάλλον με πολύ κρύους χειμώνες, πολλές παγωνιές και αρκετό χιόνι, που καμιά φορά πλησίαζε το ένα μέτρο και παρέμεινε για μεγάλο χρονικό διάστημα πάνω στο έδαφος. Και ακόμη ένα ξηρό, θερμό και πολλές φορές υγρό καλοκαίρι, που κάποιες φορές έσκαζες από την υγρασία και την υψηλή θερμοκρασία!

Μόλις φτάσαμε στην Κοζάνη αντικρίσαμε αυτό που δεν περιμέναμε! Ενώ ακόμη βρισκόμασταν στα μέσα του Ιουνίου και ο καιρός αυτό το μήνα είναι σχετικά δροσερός και με θερμοκρασίες φυσιολογικές, το θερμό καλοκαίρι είχε έρθει πρώιμα. Η θερμοκρασία ήταν αρκετά υψηλή και πλησίαζε τους 32 βαθμούς πάνω από το μηδέν! Για το μικρό Ταρζανάκι η

θερμοκρασία αυτή ήταν εντελώς άγνωστη. Το περιβάλλον και το κλίμα της Αντίς Αμπέμπα είχε χαθεί οριστικά και αμετάκλητα όχι μόνο για το Ταρζανάκι αλλά και για μας τους μεγάλους!

Από την πρώτη μέρα καταλάβαμε τις αντιδράσεις του μωρού μας. Ένωθε άβολα, ένωθε αποπνυκτικά. Τράβαγε τα ρουχαλάκια, που φορούσε. Ήθελε να τα βγάλει, να τα πετάξει μακριά, γιατί ένωθε να του εμποδίζουν, να του δημιουργούν αποπνυκτική ατμόσφαιρα, να το πνίγουν, να το κάνουν να νιώθει άσχημα και στενόχωρα. Ίδρωνε από την υψηλή θερμοκρασία και τρέχοντας μέσα-έξω γκρίνιαζε. Φώναζε και συνεχώς έψαχνε κάτι. Έμπαινε στα δωμάτια και κοίταζε γύρω-γύρω. Όλα τα έβλεπε παράξενα και ξένα. Κάλι του έλειπε και προφανώς έψαχνε να το βρεί. Η μάνα του, που συγύριζε το σπίτι, το έβλεπε που δυσανασχετούσε και το παρακολουθούσε με ανησυχία. Καταλάβαινε πως το μωρό μας θα ήταν δύσκολο να εγκλιματισθεί στις νέες κλιματικές καταστάσεις! Αλλά καταλάβαινε ότι κάτι άλλο σοβαρό έλειπε από το παιδί μας. Κάποια στιγμή φώναξε το όνομα «Κουντουσάν». Τότε το Ταρζανάκι σταμάτησε έκπληκτο και κοίταζε γύρω του! Περίμενε να αντικρίσει κάπου την αγαπημένη και τρυφερή του Κουντουσάν! Η Κουντουσάν όμως μαζί με όλα τα καλά της Αντίς Αμπέμπα είχε χαθεί για πάντα!

Πέρασαν αρκετές μέρες, ώσπου να συνέλθει και να καταλάβει ότι την «καλή του φίλη» Κουντουσάν δεν θα τη συναντούσε πλέον ποτέ, ούτε θα την ξανάβλεπε! Ήταν ανήσυχος και στον ύπνο του πολλές φορές ξυπνούσε με απαρηγόρητα κλάματα. Καταλαβαίναμε ότι έβλεπε εφιάλτες και σίγουρα ονειρευόταν την Κουντουσάν και τις ωραίες στιγμές που ζούσε μαζί της. Στο ξύπνιο του πάλι συνεχώς έψαχνε τα δωμάτια σαν να ήθελε να βρει κάτι. Έβγαινε έξω από τη μονοκατοικία μας και αντίκριζε μια μικρή περιφραγμένη αυλή χωρίς χόρτο, χωρίς ανοιχτούς, χωρίς μικρά παιδιά. Έβλεπε μόνο ένα μικρό δρόμο μπροστά, από όπου περνούσαν συχνά αυτοκίνητα. Δεν άκουγε παιδικές φωνούλες, ούτε το κουδούνι των Σχολείων, που το ξυπνούσε και περίμενε να βγει έξω να παίξει με τα μικρά παιδιά.

Από τις πρώτες μέρες άρχισε να κλονίζεται η υγεία του! Είχε χάσει το κέφι του. Δεν έτρωγε καλά το φαγάκι του. Δεν του άρεσε το ελληνικό γάλα και οι φρουτοκρέμες! Δυσανασχετούσε και με δυσκολία συνεργαζόταν μαζί μας. Το χαρούμενο Ταρζανάκι είχε γίνει ένα λυπημένο μωράκι! Το βλέπαμε, το νιώθαμε και προσπαθούσαμε να το κάνουμε να γελάσει, να χαρεί, αλλά εκείνο μας απέφευγε. Ο αδελφός του το έπαιρνε από το χέρι και του έκανε βόλτες στη γειτονιά. Να γνωρίσει τη νέα γειτονιά, τα παιδάκια της, τις συγγενικές και φιλικές οικογένειες. Αυτό όμως ήταν συνεχώς κατσουφιασμένο και δεν ήθελε να συνεργάζεται με κανέναν. Ούτε με τα άλλα παιδάκια της γειτονιάς έπαιζε, που πρόθυμα το δεχόταν στην παρέα τους!

Με το τέλος της πρώτης εβδομάδας παρουσίασε υψηλό πυρετό και έπρεπε να το πάμε σε κάποιον παιδίατρο να το εξετάσει. Αυτό που δεν είχε παρουσιάσει πυρετό και δεν είχε αρρωστήσει ποτέ στην Αντίς Αμπέμπα μέσα σε δεκαέξι μήνες, τώρα με τις πρώτες μέρες έδειχνε ότι κάτι το καταπίεζε, κάτι το βασάνιζε. Το πήραμε και το πήγαμε σε γνωστό μας παιδίατρο. Του εξιστορήσαμε την περιπέτειά μας στην Αιθιοπία, του εξηγήσαμε ότι δεν είχε αρρωστήσει ποτέ, ότι έκανε όλα τα εμβόλια, που έπρεπε να κάνει, όπως μας είπαν από το Νοσοκομείο, όπου γεννήθηκε, και τέλος ότι εδώ και μια βδομάδα, που φτάσαμε στην Ελλάδα, το Ταρζανάκι έχασε το κέφι του. Γέλασε με την προσωινμία του μωρού μας και, αφού του εξηγήσαμε όλη την ιστορία με το όνομά του, το εξέτασε επισταμένως και μας είπε ότι το μωρό μας δεν έχει τίποτε σοβαρό. Ο υψηλός πυρετός προήλθε από την αλλαγή του κλίματος και τις υψηλές θερμοκρασίες του Ιουνίου. Μας συμβούλευσε να μην ανησυχούμε και ότι με κάποια αντιπυρετικά φάρμακα γρήγορα θα συνέλθει. Φεύγοντας μας είπε ότι το Ταρζανάκι σας γρήγορα θα εγκλιματιστεί και ο οργανισμός του θα προσαρμοστεί στα δυτικομακεδονικά ελληνικά δεδομένα!

Πράγματι σε λίγες μέρες το Ταρζανάκι συνέλθε και άρχισε να χαμογελάει και να συνεργάζεται μαζί μας. Ιδιαίτερα με το αδελφό του, που τον έβλεπε σαν τον άλλο εαυτό του. Σταμάτησε να ψάχνει τα δωμάτια για να συναντήσει την αγαπημένη του Κουντουσάν. Καθώς περνούσαν οι μέρες όλο και ξεχνούσε τις εμπειρίες του από τη μακρινή Αντίς Αμπέμπα. Το βλέπαμε και καταλαβαίναμε ότι όπου νάναι θα συνέλθει οριστικά και θα προσαρμοστεί στις ελληνικές συνθήκες και τα ελληνικά δεδομένα. Όλα πήγαιναν «κατ' ευχήν», αλλά δεν μπορούσε να εξοικειωθεί με τα παιδάκια της γειτονιάς. Τα κοίταζε, τα παρατηρούσε και αμέσως άλλαζε «δρόμο». Εκείνα το καλόπαιρναν, το χάραιναν, το έπαιρναν στα παιχνίδια τους, αλλά το Ταρζανάκι ήταν δύσπιστο απέναντί τους. Είχε συνηθίσει τα μελαψά αιθιοπιάκια του Νηπιαγωγείου της Αντίς Αμπέμπα και δεν μπορούσε να καταλάβει ότι υπάρχουν και άλλα παιδάκια, που όλα είναι λευκά!

Τελικά το Ταρζανάκι, παρόλο που, όπως βλέπαμε, είχε αρχίσει η ψυχολογία του να ανεβαίνει, ο οργανισμός του να προσαρμόζεται και να εγκλιματίζεται στις κλιματικές αλλαγές της πατρίδας μας και να συνεργάζεται σιγά-σιγά με τους ανθρώπους και τα παιδάκια της γειτονιάς, δεν μπορούσε να προσαρμοστεί στη συνεργασία του με τα συγγενικά μας πρόσωπα! Ιδιαίτερα με τις μαυροφορεμένες γυναίκες. Τις γιαγιές του, τις θείες και τα άλλα συγγενικά πρόσωπα, που μας επισκέπτονταν στο σπίτι να μας καλωσορίσουν, ή όταν συναντούσαμε γνωστούς κάθε φορά, που κατεβαίναμε στο χωριό μας. Εξαιτίας του θανάτου της αδελφής μου Φωτεινής όλες οι γυναίκες και οι κοπέλες ακόμη των δυο συγγενικών σπιτιών φορούσαν μαύρες φορεσιές. Οι ηλικιωμένες γυναίκες μάλιστα φορούσαν και τις μαύρες μαντίλες στο κεφάλι τους, που τις έδειχναν σαν όντα από άλλον πλανήτη. Σκέπαζαν ολόκληρο το κεφάλι τους με τις κατάμαυρες μαντίλες αφήνοντας ένα μικρό μέρος του προσώπου μόνο για να βλέπουν!

Εικόνα 38. Η Ευαγγελία ταΐζει το Ταρζανάκι στο σπίτι μας στην Κοζάνη

Η πεθερά μου σχεδόν κάθε μέρα ερχόταν στο σπίτι για να μας βλέπει. Δυο χρόνια είχαν περάσει και μας είχε επιθυμήσει όλους. Ιδιαίτερα τα εγγονάκια της και μάλιστα το δεύτερο, που λογικά θα έπαιρνε το όνομα του χαμένου συζύγου της. Με την κατάμαυρη φορεσιά της και τη μαντίλα στο κεφάλι μόλις πατούσε το πόδι της στην αυλή του σπιτιού και την έβλεπε το Ταρζανάκι, αμέσως άρχιζε το κλάμα! Έκλαιγε γοερά και έτρεχε στη μάνα του ή σε μένα ή στο Δημήτρη. Όποιος ήταν πιο κοντά του! Δεν την ήθελε! Μάλλον δεν τη γνώριζε και την έβλεπε σα «μπαμπούλα»! Δεν είχε συναντήσει τέτοιες παρουσίες γυναικών στα δυο χρόνια, όσο ζούσε στην Αντίς Αμπέμπα και φυσικό ήταν να τρομάζει!

Η καημένη η πεθερά μου ερχόταν στο σπίτι όχι μόνο για να μας δει, αλλά και να βοηθήσει την κόρη της στο καθάρισμα του σπιτιού. Ακούγοντας να το αποκαλούμε Ταρζανάκι στενοχωριόταν πολύ! Τα έβαζε μαζί μας και κατηγορούσε την κόρη της, που του δώσαμε

αυτό το όνομα. Η Ευαγγελία βέβαια και εγώ γελούσαμε, αλλά ο Δημήτρης επέμεινε ότι έτσι θα το βαφτίσουμε, γιατί γεννήθηκε στην πατρίδα του Ταρζάν. Αυτό στενοχωρούσε πολύ την ηλικιωμένη γιαγιά του, που νόμιζε ότι το παιδί των επτάμιση χρονών έλεγε την αλήθεια! Η Ευαγγελία μιλούσε στη μητέρα της ότι το μωρό μας θα πάρει το όνομα του παππού και έτσι ησούχαζε κάπως η χαροκαμένη γυναίκα, που είχε χάσει τον άνδρα της πολύ νωρίς!

Η γιαγιά των παιδιών μας θεωρούσε καθήκον της να βοηθήσει την κόρη της. Έπρεπε να είναι κοντά μας για να βοηθήσει στο καθάρισμα του σπιτιού μέσα και έξω, γιατί ήταν επί δυο χρόνια σχεδόν κλεισμένο και παρατημένο. Να βοηθήσει στο ξεσκόνισμα όλων των αντικειμένων. Στο καθάρισμα των παραθύρων, των παντζουριών, στο πλύσιμο των υαλοπινάκων, την τακτοποίηση των επίπλων, το στρώσιμο των καλοκαιρινών χαλιών. Να βοηθήσει στον αερισμό όλων των ρούχων, που επί δυο χρόνια ήταν κλεισμένα στις ντουλάπες και μύριζαν μούχλα. Να συντρέξει στο γενικό καθάρισμα της κουζίνας με όλα τα κουζινικά αντικείμενα. Να δώσει οδηγίες σε μένα και το Δημήτρη να καθαρίσουμε την αυλή και να σκάσουμε τους μικρούς κήπους μπροστά και πίσω από το ιδιόκτητο σπίτι μας, που η ίδια με τον άνδρα της είχαν αγοράσει το οικόπεδο και είχαν σκάσει τα θεμέλια για να κτιστεί το σπίτι της μοναχοκόρης τους. Να φυτέψουμε κάποια καλλωπιστικά φυτά και λουλούδια, που μας είχε φέρει από το χωριό.

Το Ταρζανάκι εκείνο το πρώτο καλοκαίρι στην Ελλάδα, όσο χρόνο παρέμεινε στο σπίτι μας η γιαγιά του, έκλαιγε καθισμένο σε μιαγωνιά ή κοιμόταν για να μην την βλέπει! Εκείνη το καλόπαιρνε, του μιλούσε γλυκά, το φιλούσε, αλλά αυτό το δικό του! Δεν την πλησίαζε καθόλου. Αυτό στενοχωρούσε αφάνταστα τη γιαγιά του και μερικές φορές και εκείνη έκλαιγε νομίζοντας ότι το εγγονάκι της δεν θα την αγαπούσε ποτέ! Ο χρόνος όμως, που όλα τα ξεδιαλύνει και τα μαλακώνει, απέδειξε ότι το εγγονάκι της, το μικρό Ταρζανάκι, όχι μόνο θα έπαιρνε το όνομα του συζύγου της, αλλά και θα την αγαπούσε τόσο πολύ, που πολύ συχνά αργότερα με τα χρόνια επιθυμούσε να είναι κοντά της και να κοιμάται μαζί της! Κοντά στη γιαγιά του συνήθισε και τις άλλες μαυροντυμένες γυναίκες του χωριού. Την άλλη γιαγιά του, που την έλεγε Κουκού, τις πολλές θείες και τα αμέτρητα ξαδέρφια του!

Τον Ιούλιο εκείνου του καλοκαιριού του 1977 είχε έρθει από την Αμερική για να περάσει τις διακοπές της και η αδελφή μου Βούλα με τα δυο της μικρά κοριτσάκια, τη Μαρία και την Κόνη. Τότε βρήκαμε την ευκαιρία στις 7 Αυγούστου να βαφτίσουμε το Ταρζανάκι στην εκκλησία της Αγίας Παρασκευής του χωριού μας με νονά την εννιάχρονη ξαδέρφη του Μαρία, τη μεγάλη κόρη της αδελφής μου. Το Ταρζανάκι κατά την ώρα της βάπτισης έκλαψε πολύ βλέποντας μαζί με τις μαυροντυμένες γιαγιάς και γυναίκες και τον ιερέα μαυροντυμένο. Και τούτο γιατί δεν είχε ακόμη εξοικειωθεί με τις μαυροντυμένες γυναίκες του χωριού! Εκείνη όμως που χάρηκε πολύ κατά την ώρα της βάπτισης ήταν η πεθερά μου που άκουσε το μικρό Ταρζανάκι να παίρνει το όνομα του συζύγου της Εμμανουήλ!

Το μικρό Ταρζανάκι άκουγε τώρα και το πραγματικό χριστιανικό του όνομα και πολλές φορές το φωνάζαμε και με τα δυο ονόματα. Ακούγοντας και το ένα και το άλλο όνομα ανταποκρινόταν στις προσφωνήσεις μας. Κρατούσε όμως μια παράξενη στάση, όταν το φωνάζαμε «Ταρζανάκι». Στεκόταν έκπληκτο, κοίταζε γύρω του, σήκωνε τα μάτια ψηλά, αφουγκραζόταν για λίγο και μετά μας κοίταζε παράξενα. Ήταν σαν να έψαχνε κάτι! Το βλέπαμε και απορούσαμε για την περιέργειά του και την παράξενη στάση του!

Οι μέρες κυλούσαν ευχάριστα. Οι μήνες συσσωρεύονταν ο ένας πάνω στον άλλο. Πέρασε το πρώτο καλοκαίρι στην Ελλάδα με τα θαλασσινά μας μπάνια στην περιοχή της Πιερίας με παρέα την αδελφή μου από την Αμερική και τα κοριτσάκια της. Το Ταρζανάκι έκανε καλή παρέα με τις ξαδέρφες του και τον αδερφό του. Στο νερό είχε αδυναμία να χτυπάει τα χέρια του και να πιτσιλίζει τους άλλους. Η ξαδέρφη του Κόνη, τέσσερα χρόνια μεγαλύτερή του, του έκανε πολύ κέφι και δεν ξεκολλούσε από κοντά του. Είχε γίνει ο φύλακας άγγελός του. Δεν επέτρεπε σε κανέναν να το πλησιάζει. Ο Δημήτρης έπαιζε με τη Μαρία και το Ταρζανάκι με την Κόνη. Εμείς οι μεγάλοι γελούσαμε με τα παιχνίδια και τα καμώματα των παιδιών μας. Το Σεπτέμβριο έφυγε η αδελφή μου για την Αμερική για να συναντήσει τον άνδρα της και τα κοριτσάκια να πάνε στα Σχολεία τους. Το Ταρζανάκι με την απουσία τους έδειχνε και πάλι ότι κάτι του λείπει. Έψαχνε μέσα στο σπίτι μας να συναντήσει τώρα την Κόνη και τη Μαρία. Συναντούσε όμως μόνο τον αδερφό του και τους γονείς του! Ευτυχώς δίπλα από το σπίτι μας υπήρχαν και άλλα συγγενικά σπίτια, που είχαν συνομήλικα παιδάκια μ' αυτό. Καθημερινά μόλις ξυπνούσε φωνάζαμε τα γειτονόπουλα να του κάνουν παρέα και να παίζουν μαζί. Αυτό συνεχίστηκε για πολύ χρόνο και έτσι άρχισε να προσαρμόζεται με τα παιδάκια της γειτονιάς και να ξεχνάει και τις ξαδέρφες του, όπως και την Κουντουσάν.

Μετά από τρεις μήνες εδώ στην Κοζάνη ήρθε ο σκληρός χειμώνας. Από το Νοέμβριο άρχισε να χιονίζει και ο χώρος γύρω από το σπίτι και την περιοχή μας να ασπρίζει. Το φαινόμενο

αυτό το Ταρζανάκι δεν το είχε ξανασυναντήσει! Ανέβαινε στην καρέκλα και κοίταζε έξω τη φύση πολύ παράξενα. Κολλούσε το πρόσωπό του στο τζάμι των παραθύρων και για πολλή ώρα χάζευε βλέποντας τις μικρές νιφάδες του χιονιού, που έπεφταν χοροπηδώντας στην αυλή του σπιτιού και τα κεραμίδια των διπλανών σπιτιών. Πολλές φορές έβγαινε έξω μόνο του, ενώ η μάνα του το κυνηγούσε για να το οδηγήσει μέσα στο ζεστό σπίτι. Είχε πια προσαρμοστεί και εγκλιμασστεί εντελώς με τα ελληνικά δεδομένα και ιδιαίτερα με τα δεδομένα της περιοχής μας. Κάποιες φορές βέβαια κρυολογούσε, έβηχε, ανέβαζε πυρετό, αρρωστούσε, όπως όλα τα παιδάκια της ηλικίας του!

Ο χειμώνας πέρασε ευχάριστα και το μικρό Ταρζανάκι άκουγε από τα συγγενικά πρόσωπα, που πολύ συχνά έρχονταν στο σπίτι, αλλά και τους γείτονες και τους άλλους φίλους μόνο το όνομα Μανολάκης. Και εμείς οι γονείς του σιγά-σιγά όλο και περισσότερο με το νέο όνομα το φωνάζαμε. Μας έκανε εντύπωση ότι και το ίδιο άρχισε να ανταποκρίνεται μόνο μ' αυτό το όνομα. Ο αδερφός του όμως θύμωνε με την κατάσταση αυτή και πάντα το φώναζε με το αφρικάνικο όνομα. Εκείνο ανταποκρινόταν πολύ ευχάριστα και στις προσφωνήσεις του αδερφού του!

Στην Κωνσταντινούπολη

Την επόμενη σχολική χρονιά κατά το 1978-79 φύγαμε για την Πόλη των ονείρων μας! Την Κωνσταντινούπολη! Είχα κάνει αίτηση για τη Γερμανία, αλλά γνωστός συνάδελφος από την Πτολεμαΐδα, που υπηρετούσε στο Υπουργείο Παιδείας, μου πρότεινε, επειδή δεν ικανοποιήθηκε η αίτησή μου για τη Γερμανία, να αποδεχτώ να πάρω απόσπαση στα Σχολεία της Πόλης. Επέμεινε να πάω στην Πόλη, γιατί και ο ίδιος είχε διδάξει για αρκετά χρόνια στα Σχολεία της Πόλης και ήταν πολύ ικανοποιημένος με τις συνθήκες ζωής στην Κωνσταντινούπολη, αλλά και γιατί οι αποδοχές του μισθού μας ήταν υψηλότερες από την Αντίς Αμπέμπα! Για μένα και τη γυναίκα μου όμως ήταν να υπάρχουν οργανωμένα Σχολεία για τα παιδιά μας. Τόσο Δημοτικό, όσο και Νηπιαγωγείο, γιατί και το Ταρζανάκι οσονούπω μεγάλωνε!

Ακούγοντας τα πολύ καλά λόγια του συναδέλφου για την Πόλη και ότι υπάρχουν πολλά Δημοτικά Σχολεία με αρκετούς μαθητές, αποφάσισα να αποδεχτώ την πρόταση και με πολλή χαρά πήρα την οικογένειά μου και στα τέλη Σεπτεμβρίου αναχωρήσαμε για την Κωνσταντινούπολη.

Με την άφιξή μας στην Πόλη έπρεπε να νοικιάσουμε κάποιο διαμέρισμα για να μείνουμε. Εδώ τα πράγματα δεν ήταν όπως στην Αντίς Αμπέμπα, που τα διαμερίσματα των εκπαιδευτικών ανήκαν στην Κοινότητα και παραχωρούνταν δωρεάν για όσο χρόνο παρέμεναν εκεί. Τακτοποιηθήκαμε στην περιοχή των Βυζαντινών Ταταούλων κοντά στην εκκλησία του Αγίου Δημητρίου, όπου κατοικούσαν οι περισσότεροι ομογενείς. Από το Μορφωτικό Ακόλουθο του Προξενείου τοποθετήθηκα στη Μεγάλη του Γένους Σχολή, όπως είχα ζητήσει. Διακαής μου πόθος ήταν να διδάξω στο ιστορικό Σχολείο, όπου είχαν διδάξει οι Μεγάλοι Διδάσκαλοι του Γένους και από όπου είχαν αποφοιτήσει όλοι οι Μεγάλοι Πνευματικοί Άνδρες και οι σπουδαίοι Πατριάρχες στα χρόνια της Τουρκοκρατίας!

Η εγκατάστασή μας στην περιοχή των Ταταούλων, σημερινό Κουρτουλούς, έγινε όχι μόνο γιατί εκεί κατοικούσαν περισσότεροι ομογενείς, αλλά γιατί εκεί υπήρχε το μεγαλύτερο και το καλύτερο οργανωμένο Ελληνικό Δημοτικό Σχολείο της Πόλης. Εκεί ζήσαμε επί μία τριετία κοντά στην εκκλησία του Αγίου Δημητρίου. Ο Δημήτρης φοιτούσε στο Δημοτικό Σχολείο των Ταταούλων, από όπου πήρε το απολυτήριο του Δημοτικού, ενώ το μικρό Ταρζανάκι παρέμεινε στο σπίτι με τη μάνα του και τη νέα «γιαγιά» του Τασούλα, στο μεγάλο σπίτι της οποίας νοικιάζαμε και συζούσαμε στην Ακάτσια των ομογενών. Τις ελεύθερες ώρες η Ευαγγελία κατέβαινε από τον τέταρτο όροφο της πολυκατοικίας, όπου μέναμε, και πήγαινε βόλτα το Ταρζανάκι στη μεγάλη και κατάφυτη από λουλούδια αυλή της εκκλησίας του Αγίου Δημητρίου, δίπλα στο Δημοτικό Σχολείο. Εκεί ο μικρός Μανολάκης με τις ώρες έπαιζε με τα άλλα παιδάκια των ομογενών και το μεγάλο θηλυκό σκυλί της εκκλησίας, που το φώναζαν Μαξ.

Η ζωή μας στην Πόλη ήταν γενικά πολύ καλή. Ζήσαμε τρία χρόνια σε μια πολυάνθρωπη και πολύβουη πόλη. Την Πόλη του μύθου και της Ιστορίας μας. Την Πόλη των ονείρων μας και της αλλοτινής δόξας. Την πανέμορφη βυζαντινή Πόλη, που ράθυμα, μα αρχοντικά φιλάει τα χείλη της Ευρώπης και της Ασίας. Ζήσαμε μέσα σε ένα πολύβουο και ετερόκλητο πλήθος από Τούρκους, Κούρδους, Αρμένιους, Εβραίους και πολλούς ξένους τουρίστες. Κάθε φορά που κάναμε κάποια βόλτα στα δρομάκια και τις λεωφόρους της Πόλης βλέπαμε το ξενόφωνο πλήθος να σπρώχνεται στους δρόμους της αναζητώντας άλλοι τη λάγνα Ανατολή και άλλοι το χαμένο Βυζαντινό μεγαλείο. Ενώ κάποιοι άλλοι θήρευαν την αγοραστική ευκαιρία και παζάρευαν ακούραστα με τους εμπόρους του Καπαλί Τσαρσί. Τα παιδιά μας έκαναν πολύ κέφι σ' αυτές τις βόλτες. Το μικρό Ταρζανάκι ακολουθούσε και χαιρόταν πολύ να τρέχει μέσα στο ξένο πλήθος! Μια φορά έλειψε να το χάσαμε!

Αγαλλίασε η ψυχή μας από τη Θεοφρούρητη Βασιλίδα! Επισκεφτήκαμε πολλές φορές το Φανάρι και την Αγία Σοφία, τις Βυζαντινές Εκκλησίες, τα τείχη και όλα τα απομεινάρια του ένδοξου Βυζαντίου. Λειτουργηθήκαμε πολλές φορές στον Πατριαρχικό Ναό του Αγίου Γεωργίου και άλλες τόσες φορές ασπαστήκαμε το χέρι του Παναγιότατου Δημητρίου. Κάναμε επισκέψεις στα Πριγκιπόνησσα και απολαύσαμε το δροσερό αέρα πάνω στη Θεολογική Σχολή της Χάλκης. Κάναμε μπάνιο στις όμορφες ακρογιαλιές της Πριγκήπου και της Χάλκης και ανεβήκαμε στο Μοναστήρι του Αγίου Γεωργίου του Κουδωνά ξυπόλυτοι και

με τα γόνατα, όπως το απαιτεί η παράδοση. Περιτρέξαμε πολλές φορές το Βόσπορο και περάσαμε άλλες τόσες τη μοναδική τότε Μεγάλη Γέφυρα, που ενώνει την Ευρώπη με την Ασία. Ψωνίσαμε χίλια δυο πράγματα από τις πλούσιες αγορές του Ταξίμ και τις απέραντες λαϊκές αγορές του Καπαλί Τσαρσί. Φάγαμε στις τουρκικές λουκάντες τα νοστιμότετα λαυράκια και καλκάνια, που κατά τη γνώμη των ειδικών ιχθυολόγων αυτά, που υπάρχουν στο Βόσπορο, είναι τα καλύτερα στο είδος.

Το Ταρζανάκι, ο μικρός Μανολάκης, μεγάλωσε στην Πόλη πολύ φυσιολογικά. Το κλίμα ήταν καλύτερο από το κλίμα της Κοζάνης. Τόσο το φυσικό όσο και το πνευματικό. Οι κρύοι θαλασσινοί άνεμοι της Μαύρης Θάλασσας και οι δροσεροί της Προποντιδίας το ενδυνάμωσαν σωματικά και το τόνωσαν συναισθηματικά. Το περιβάλλον, όπου κάθε μέρα ζούσε και έπαιζε, ήταν το περιβάλλον της εκκλησίας του Αγίου Δημητρίου. Ανθρώπους της εκκλησίας και ελληνάκια καθημερινά συναντούσε. Με αρχιερείς και ιερείς συνεχώς διασταυρώνονταν. Συχνά πηγαίναμε στο Πατριαρχείο και βλέποντας το πλήθος των Ιεραρχών και τους πολλούς ιερείς απορούσε και συχνά έφευγε από κοντά μας και τους ακολουθούσε μέσα στην Εκκλησία του Αγίου Γεωργίου. Θαύμαζε τον Πατριάρχη με τα πλούσια χρυσοκέντητα άμφια, την αστραφτερή μήτρα και την ποιμαντορική του ράβδο με τα δυο φίδια. Το σπίτι μας πολύ συχνά επισκέπτονταν εκκλησιαστικοί παράγοντες, συνάδελφοι, ιερείς και διάκονοι του Πατριαρχείου. Με μερικούς απ' αυτούς, που ήδη έχουν γίνει Ιεράρχες, ακόμη και σήμερα επικοινωνούμε και βλέπόμεστε. Παρακολουθούσε τότε τις παιδαγωγικές και εκκλησιαστικές συζητήσεις μας και πολλές φορές έμπαινε στις συζητήσεις και ρωτώντας τους καλεσμένους τους ξάφνιαζε ευχάριστα!

Εικόνα 40. Ο Δημήτρης και το Ταρζανάκι στην Αγία Σοφία

Εικόνα 39. Ο Δημήτρης και το Ταρζανάκι στον κήπο του Αγίου Δημητρίου στα Ταταύλα

Σοβαρά προβλήματα υγείας δεν παρουσίασε, εκτός από τα συνηθισμένα των μικρών παιδιών. Είχαμε όμως μόνο ένα μικρό πρόβλημα με μια μικρή φίμωση, που είχε το «πουλάκι» του. Τότε πήγαμε στο Ιταλικό Νοσοκομείο, όπου κάποιος ομογενής χειρουργός γιατρός, γιος του ιερέα του Αγίου Δημητρίου των Ταταούλων Παπά-Γαβριήλ Πετριδή, του έκανε μια μικρή επέμβαση και όλα εξελίχτηκαν ομαλά. Ο γιατρός γέλασε με το πάθημα του παιδιού μας, γιατί έπρεπε να του κάνει επέμβαση παρόμοια μ' εκείνη που κάνουν οι Μουσουλμάνοι στα παιδιά τους. Το γνωστό «σουνέτι». Τα εμβόλια, που απαιτούνταν να κάνει, τα πραγματοποιούσαμε στην Κοζάνη, καθώς όχι μόνο το καλοκαίρι, αλλά και άλλες δυο φορές το χρόνο επιστρέφαμε στην πατρίδα. Την πρώτη το πρώτο δεκαπενθήμερο του Φεβρουαρίου, που έκλειναν τα Σχολεία για δεκαπέντε μέρες σύμφωνα με την τουρκική σχολική νομοθεσία και μια φορά το Πάσχα με τις δικές μας διακοπές.

Μόλις ο μικρός Μανολάκης το 1980 συμπλήρωσε τα τέσσερα χρόνια τον στείλαμε για ένα χρόνο στο Ελληνικό Νηπιαγωγείο του Γαλατά, κοντά στην ιστορική γέφυρα της Πόλης. Κάθε πρωί μαζί με άλλα έξι παιδάκια ανέβαινε σ' ένα ντολμούς (ταξί) και κατευθύνονταν στο Νηπιαγωγείο, που βρισκόταν αρκετά μακριά από το σπίτι μας. Στο Νηπιαγωγείο, όπου φοιτούσαν γύρω στα δεκαπέντε παιδάκια, το μικρό Ταρζανάκι κοινωνικοποιήθηκε άριστα και είχε εξοικειωθεί πολύ με τα παιδάκια των ομογενών. Κάθε μεσημέρι έτρωγαν όλα μαζί στο Σχολείο τους σε κοινή τράπεζα, που πρόσφερε η Εφορεία του Νηπιαγωγείου. Η Ελληνίδα Νηπιαγωγός είχε να λέει τα καλύτερα λόγια για το μικρό Ταρζανάκι, που, όταν και εκείνη έμαθε το αφρκάνικο όνομά του, γέλασε με την καρδιά της.

Η παραμονή της οικογένειάς μου επί μία τριετία στην Πόλη (1978-81) και η επικοινωνία με τόσους πνευματικούς άνδρες καθώς και το περιβάλλον, όπου ζούσαμε, επέδρασαν πολύ

εποικοδομητικά στη μετέπειτα ζωή των παιδιών μας. Ο μεγάλος, ο Δημήτρης, κάθε Κυριακή νωρίς έφευγε για την εκκλησία, όπου υπηρετούσε ως παπαδάκι το Βοηθό Επίσκοπο του Θρόνου Θεόκλητο και τους δυο ιερείς της εκκλησίας του Αγίου Δημητρίου, τους πατέρες Παπα-Γαβριήλ και Παπα-Γιάννη. Το Ταρζανάκι μόλις ξυπνούσε, έψαχνε τον αδελφό του και μη μπορώντας να τον βρει, μας πίεζε να πάμε γρήγορα στην εκκλησία για να τον συναντήσει. Τον ακολουθούσε στις υπηρεσίες του στην εκκλησία και ήθελε και εκείνο να σηκώνει το μανουάλι με τα κεριά ή να ντύνεται με τα μαύρα ράσα, όπως ο αδελφός του!

Κάποτε στα 1981, όταν το Ταρζανάκι φοιτούσε στο Νηπιαγωγείο του Γαλατά, στο σπίτι μας ήταν καλεσμένος ο Δευτερεύων τότε Διάκονος του Πατριαρχείου Χρυσόστομος Καλαϊτζής, που πολύ συχνά μας επισκεπτόταν. Ήρθε στο σπίτι μας με ένα ανεψάκι του, παιδί της αδελφής του, για να παίξει με το συνομήλικό του Μανολάκη. Σήμερα είναι Μητροπολίτης Μύρων της Λυκίας και διαμένει στη συνοικία της Πόλης, που λέγεται Βλάχκα. Ο Διάκονος Χρυσόστομος βλέποντας το σπινθηροβόλο πνεύμα του μικρού Μανολάκη, που έπαιζε με το ανεψάκι του, είπε τότε το γνωστό χωρίο από την Καινή Διαθήκη, που έχει σχέση με το Χριστό, όταν ήταν μικρός: «Το δε παιδίον ηύξανε και εκραταιούτο πνεύματι, πληρούμενον σοφίας και χάρις Θεού ην επ' αυτό». Η Ευαγγελία και εγώ πρώτη φορά ακούγαμε τέτοια λόγια για το μικρό μας παιδάκι!

Το καλοκαίρι του 1981 αποχωρήσαμε από την Πόλη, παρότι είχε εγκριθεί από το Υπουργείο η απόσπασή μου και για την επόμενη τέταρτη σχολική χρονιά. Η αποχώρηση έγινε για σοβαρούς λόγους!

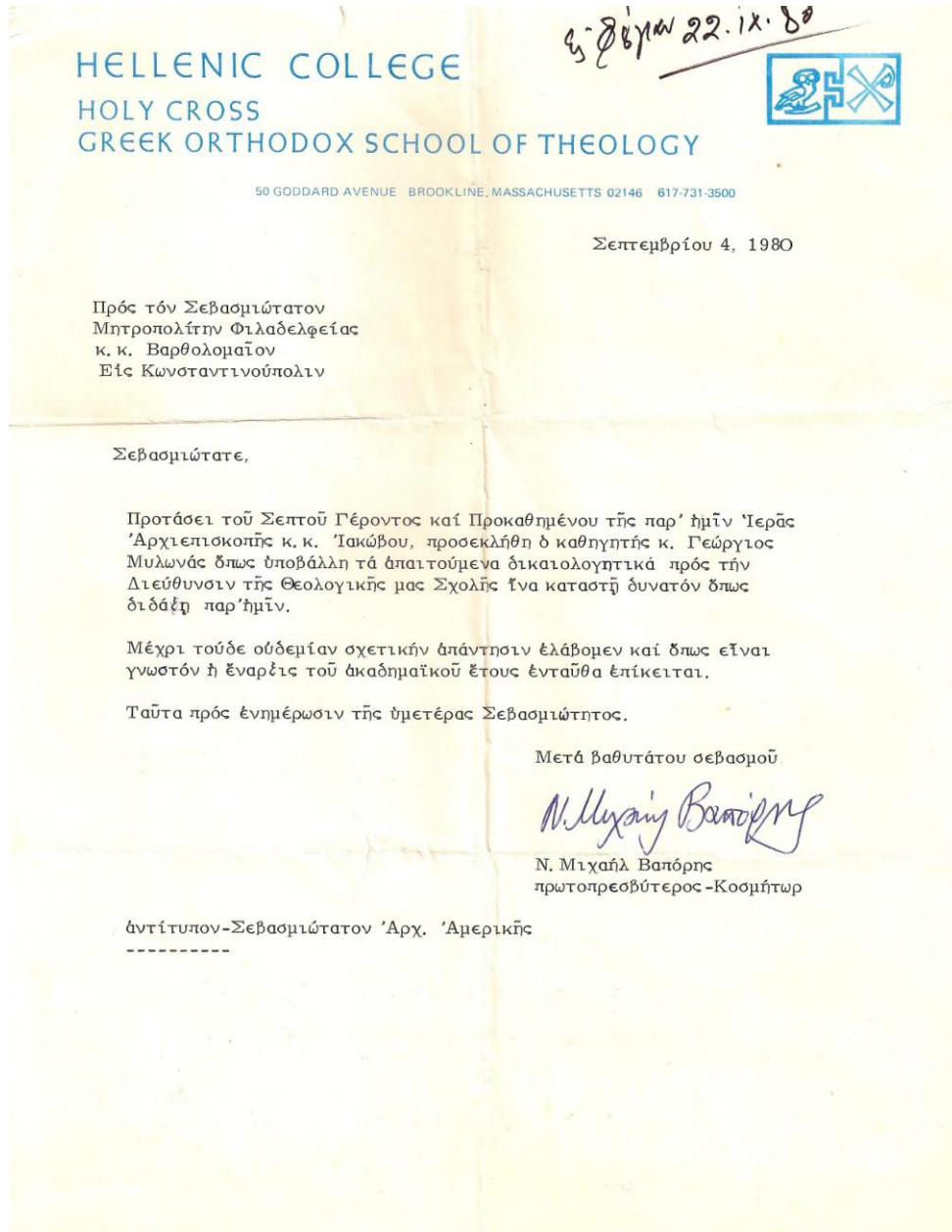
Μέσα στη Μεγάλη του Γένους Σχολή πολύ συχνά κατά τα διαλείμματα συζητούσαμε με τους Τούρκους συναδέλφους πολλά θέματα. Στην ημερήσια διάταξη ήταν τα εκπαιδευτικά των δυο χωρών. Τακτικά ήταν και διάφορα επιστημονικά θέματα τρέχουσας φύσης, κάποτε ιστορικά και καμιά φορά ακόμη και οι εθνικές μας διαφορές. Πολλές φορές είχαμε και κάποιες τριβές και αντιγνωμίες μέσα βέβαια σε καλό και πολιτισμένο κλίμα! Αυτό όμως, όπως αποδείχτηκε αργότερα, ήταν πολύ επικίνδυνο! Ό,τι λέγαμε γρήγορα έφτανε στα αφτιά των Τουρκικών Αρχών. Τακτικά οι Έλληνες συνάδελφοι, που είχαν γεννηθεί στην Τουρκία και είχαν τουρκική υπηκοότητα, έλεγαν σε μας τους Ελλαδίτες να προσέχουμε τα λόγια και τη συμπεριφορά μας, γιατί οι Τούρκοι συνάδελφοι μας παρακολουθούσαν και κάθε αντεθνική γι' αυτούς κίνησή μας την κατέδιδαν στις Τουρκικές Αρχές!

Αυτό είχε αρχίσει να με βασανίζει, γιατί έβλεπα ότι κάποιοι από τους Τούρκους συναδέλφους με παρακολουθούσαν! Μάλιστα κάποτε η Τουρκάλα καθηγήτρια της Ιστορίας παρακολουθώντας τις συζητήσεις μου στο Σύλλογο των Καθηγητών εκφράστηκε εμπιστευτικά σε άλλο Τούρκο συναδέλφο ότι: «Ο Χότζιας Μυλωνάς δεν είναι μόνο καθηγητής, αλλά πρέπει να είναι και αξιωματικός». Κάποιος από τους τρεις γραμματείς της Σχολής από το διπλανό ανοικτό χώρο του Γραφείου των Καθηγητών το άκουσε και εμπιστευτικά μετά το τέλος των μαθημάτων, μου το μετέφερε. Αμέσως τις επόμενες μέρες το ανέφερα στο Προξενείο μας και η απάντησή ήταν να συνεχίσω κανονικά την εργασία μου! Εξαιτίας αυτού η Τουρκική Εκπαιδευτική Διεύθυνση της Πόλης ζήτησε τότε για έλεγχο να προσκομίσουμε όλοι οι αποσπασμένοι από την Ελλάδα εκπαιδευτικοί τα πτυχία μας! Κάτι παρόμοιο γινόταν πολύ συχνά στην Κοζάνη και σε άλλες πόλεις της Βόρειας Ελλάδας στα χρόνια της Τουρκοκρατίας. Ο Μιχάλης Παπακωνσταντίνου στο βιβλίο του: Μια βορειοελληνική πόλη στην Τουρκοκρατία - Ιστορία της Κοζάνης αναφέρει ότι ένα τέτοιο συμβάν έγινε στην Κοζάνη το 1899!

Επιστρέφοντας στην Ελλάδα έκανα ανάκληση της απόσπασής μου και πήγα και ανέλαβα υπηρεσία στο Σχολείο μου, το 3ο Γυμνάσιο, όπως στο μεταξύ είχε ονομαστεί το παλιό 3ο Γυμνάσιο Θηλέων.

Μαζί μου κατά την τριετία, που παρέμεινα στην Πόλη, υπήρχαν και δυο άλλοι συνάδελφοι σε δυο διαφορετικά Σχολεία, που και εκείνοι με καλό πνεύμα συζητούσαν στα διαλείμματα με τους Τούρκους συναδέλφους. Ο ένας στο κέντρο της Πόλης, δίπλα στο Ταξίμ και ο άλλος στο Λύκειο της Θεολογικής Σχολής στη Χάλκη. Το Σεπτέμβριο του 1981 οι συνάδελφοι αυτοί επέστρεψαν στην Κωνσταντινούπολη, γιατί και αυτών οι αποσπάσεις είχαν εγκριθεί. Αμέσως όμως οι Τουρκικές Αρχές τους θεώρησαν ανεπιθύμητους (Persona non grata) και αναγκάστηκαν να επιστρέψουν στην Ελλάδα. Στη συνέχεια το Υπουργείο μας στα μέσα Οκτωβρίου τους απέστειλε με απόσπαση στη Γερμανία, για να με «συναντήσουν»! Εγώ βέβαια είχα πετύχει την απόσπαση στη Γερμανία από το τέλος του καλοκαιριού του 1981!

Πώς όμως έγινε αυτό και επετεύχθη η απόσπασή μου στη Γερμανία;

Εικόνα 41. Το έγγραφο για την απόσπασή μου στην Αμερική

Από το 1978 στη Διεύθυνση Ελληνοπαίδων Εξωτερικού του Υπουργείου Παιδείας Διευθυντής ήταν ο παλιός συνάδελφος και καλός φίλος από την Αντίς Αμπέμπα Παναγιώτης Φούγιας, αδελφός του Μητροπολίτη Αζώμης στην Αντίς Αμπέμπα Μεθόδιου Φούγια, που στο μεταξύ από το 1978 είχε εισηγηθεί στο Οικουμενικό Πατριαρχείο Κωνσταντινουπόλεως και είχε χειροτονηθεί από την Ιερά Σύνοδο του Πατριαρχείου Αρχιεπίσκοπος Θυατείρων και Μεγάλης Βρετανίας.

Τότε, το καλοκαίρι του 1981 πριν από τις φθινοπωρινές εθνικές εκλογές, ευρισκόμενος στην Ελλάδα προσπάθησα να συναντήσω στο Υπουργείο το Διευθυντή Ελληνοπαίδων Εξωτερικού. Κατέβηκα στην Αθήνα και πηγαίνοντας στο Υπουργείο βρήκα τον παλιό συνάδελφο Παναγιώτη, που τώρα ήταν ο Διευθυντής στη Διεύθυνση Ελληνοπαίδων Εξωτερικού. Ανέβηκα στο Υπουργείο και, αφού συζήτησα μαζί του πολλά και διάφορα, κυρίως τα οικογενειακά μας, βρήκα την ευκαιρία να ζητήσω να πληροφορηθώ τι απέγινε η αίτησή μου με τα υπόλοιπα δικαιολογητικά, που είχα αποστείλει από την Κωνσταντινούπολη στο Υπουργείο και αφορούσε την απόσπασή μου στη Θεολογική Σχολή της Βοστώνης στην Αμερική. Του τόνισα μάλιστα ότι είχα και τη σχετική πρόταση του Αρχιεπισκόπου Αμερικής

Ιακώβου και την πρόσκληση του Πρωτοπρεσβύτερου και Κοσμήτορα της Σχολής Ν. Μιχαήλ Βαπόρη, ο οποίος με έγγραφό του, (4 Σεπτεμβρίου 1980) προς το Σεβασμιότατο Μητροπολίτη Φιλαδελφείας Βαρθολομαίο στην Κωνσταντινούπολη ζητούσε να υποβάλλω τα απαιτούμενα δικαιολογητικά στη Διεύθυνση της Σχολής για να διδάξω. Το έγγραφο αυτό του είπα ότι σας το κοινοποίησε ο Μητροπολίτης Βαρθολομαίος (σημερινός Πατριάρχης) με ημερομηνία 22 Σεπτεμβρίου 1980.

Ο Παναγιώτης Φούγιας στις δικές μου επίμονες ερωτήσεις προσπάθησε να δικαιολογηθεί λέγοντας ότι για να γίνει κάποια απόσπαση στα Σχολεία της Αμερικής απαιτούνταν υψηλή και μάλιστα υπουργική πολιτική παρέμβαση! Γνωρίζοντας όμως «από πρώτο χέρι» τις ικανότητες μου από την Αντίς Αμπέμπα, όπου για ένα σχολικό έτος συνυπηρετήσαμε, και την προσφορά μου στη Μεγάλη του Γένους Σχολή επί τριετία, με ρώτησε, αν επιθυμούσα να αποσπαστώ στη Γερμανία. Στην καταφατική μου απάντηση με συμβούλευσε να αποτανθώ σ' έναν τοπικό κυβερνητικό βουλευτή και με τις «ενέργειες» αυτού να ικανοποιηθεί η επιθυμία μου. Δυστυχώς έτσι δούλεψε και ακόμη έτσι δουλεύει και σήμερα στα 2015 το σύστημα!

Πράγματι βρέθηκε ο βουλευτής και με τις «ενέργειές» του στο Υπουργείο Παιδείας σύντομα ο Διευθυντής Ελληνοπαίδων Εξωτερικού ετοίμασε το σχετικό έγγραφο της απόσπασης για τη Γερμανία. Το παρέλαβα στα τέλη Αυγούστου και αμέσως άρχισα τις ετοιμασίες για το νέο μου ταξίδι! Όχι όμως για την Αφρική και την Ασία, αλλά για την Ευρώπη!

Στη Γερμανία

Νέες ετοιμασίες και νέα ξεσηκώματα για το εξωτερικό. Καινούργια προγράμματα και καινούργιες γνωριμίες σε νέες χώρες! Τώρα μετά την Αφρική και την Τουρκία μας φαινόταν ότι στην Ευρώπη τα πράγματα θα ήταν καλύτερα. Ιδιαίτερα στη Δυτική Γερμανία, που πολλοί εκπαιδευτικοί επιθυμούσαν να αποσπαστούν. Ακόμη δεν είχαν ενωθεί οι δυο Γερμανίες. Λίγα χρόνια αργότερα έγινε η ένωση με απρόβλεπτες συνέπειες για όλο τον κόσμο. Η απόσπασή μου ήταν για το Γυμνάσιο - Λύκειο Φραγκφούρτης. Το έγγραφο έλεγε μόλις το πάρω να αναχωρήσω για τη Γερμανία και να παρουσιαστώ στο νέο Σχολείο!

Αφού με τη γυναίκα μου μαζέψαμε τα πράγματα στο σπίτι και πούλησα και το καινούργιο αυτοκίνητο, που είχα αγοράσει ένα χρόνο νωρίτερα, στις αρχές Σεπτεμβρίου ήμασταν έτοιμοι για το μεγάλο ταξίδι στη Γερμανία. Τότε βρισκόταν στην Ελλάδα για διακοπές και η ανειψιά μας Βασιλική με τον άνδρα της Χαράλαμπο και το μικρό τους γιο Βασιλάκη. Αυτοί διέμειναν μόνιμα στο Λουντισχάφεν, όπου εργάζονταν ο γαμπρός μας, δίπλα από το Μάνχχαϊμ και την κοσμοπολίτικη Φραγκφούρτη. Η απόφασή μας ήταν να αναχωρήσουμε μαζί. Αλλά δεν ήταν δυνατό να χωρέσουμε όλοι στο αυτοκίνητο. Γι' αυτό εγώ με το Δημήτρη βρήκαμε άλλο μέσο και αναχωρήσαμε στις 3 Σεπτεμβρίου του 1981 με το αυτοκίνητο του νεαρού οικογενειακού μας φίλου Πάνου Βαλαδούκα, που και εκείνος πήγαινε για τη Γερμανία. Η υπόλοιπη οικογένεια, η Ευαγγελία και ο μικρός Μανολάκης, το Ταρζανάκι, θα ερχόταν λίγες μέρες αργότερα με το αυτοκίνητο του γαμπρού μας.

Το απόγευμα της 4 Σεπτεμβρίου βρισκόμασταν στο Μάνχχαϊμ της Δυτικής Γερμανίας. Ο οδηγός μας άφησε στην οικογένεια του Θεόδωρου Τίγκου από τη Ροδιανή και εκείνος τράβηξε για τα βορειότερα της Γερμανίας, συγκεκριμένα για το Σβελμ της Βόρειας Ρηνανίας - Βεστφαλίας, όπου διέμεινε και εργαζόταν. Η οικογένεια Τίγκου ήταν γνωστή από το 1977, όταν μετά την επιστροφή μας από την Αντίς Αμπέμπα στην Κοζάνη είχα στο Γυμνάσιο Θηλέων την κόρη της Γιάννα μαθήτριά στην Τρίτη Γυμνασίου. Η κυρία Βούλα Τίγκου ήταν στο σπίτι μόνη με το γιο της Αλέξη, γιατί ο σύζυγός της Θεόδωρος βρισκόταν στην Ελλάδα. Θα μας φιλοξενούσε κάποιες μέρες, ώσπου να τακτοποιηθώ εγώ στο νέο μου Σχολείο στη Φραγκφούρτη και να έλθουν και οι υπόλοιποι από την Ελλάδα.

Δυστυχώς, όταν τη Δευτέρα 7 Σεπτεμβρίου 1981 πήγα στο Γυμνάσιο - Λύκειο Φραγκφούρτης να αναλάβω υπηρεσία, ο Διευθυντής του Σχολείου με ειδοποίησε ότι κατ' εντολή του Παναγιώτη Φούγια από το Υπουργείο Παιδείας έπρεπε να πάω στην Άλτενα, στο κρατίδιο της Βόρειας Ρηνανίας - Βεστφαλίας, όπου για πρώτη φορά θα λειτουργούσαν Γυμνασιακές Τάξεις Μητρικής Γλώσσας. Νέες περιπέτειες, νέα τρεχάματα, νέα ταξίδια μέσα στη Γερμανία, ώσπου να βρω την Άλτενα και να οργανώσω τις Γυμνασιακές Τάξεις Μητρικής Γλώσσας!

Την Τρίτη στις 8 Σεπτεμβρίου, αφήνοντας το Δημήτρη στην κυρία Βούλα να παίζει και να κάνει παρέα το συνομήλικό του Αλέξη, ώσπου να έρθουν οι υπόλοιποι με το Χαράλαμπο από την Ελλάδα, αναχώρησα από τον πολύβουο σιδηροδρομικό σταθμό της Φραγκφούρτης για το Χάγκεν. Εκεί κοντά βρίσκεται το Σβελμ, η πόλη του Πάνου, που μας μετέφερε από την Ελλάδα, αλλά και η πόλη Άλτενα και το Λύντενσαϊντ, όπου υπάρχει έδρα εκκλησιαστικής ενορίας με δραστήριο ιερέα. Αμέσως τηλεφώνησα τον Πάνο και εκείνος, επειδή δεν εργαζόταν, έτρεξε με το αυτοκίνητό του στο σταθμό του Χάγκεν και με παρέλαβε.

Ο Πάνος γνωρίζοντας καλά το δραστήριο ιερέα της ενορίας Χάγκεν - Λύντενσαϊντ Πολύεκτο - Σταύρο Γεωργακάκη με οδήγησε στο σπίτι του στο Χάλβερ, μια μικρή κωμόπολη έξω από το Λύντενσαϊντ. Εκεί μετά τις καλές μου συστάσεις και τις πληροφορίες, που έδωσα στον ιερέα Γεωργακάκη, ότι την τελευταία τριετία εργαζόμουνα στη Μεγάλη του Γένους Σχολή στο Πατριαρχείο και είχα πολύ καλή συνεργασία στα εκπαιδευτικά της Μεγάλης του Γένους Σχολή με τον ιδιαίτερο του Οικουμενικού Πατριάρχη Βαρθολομαίο, προθυμοποιήθηκε να με βοηθήσει να οργανώσουμε μαζί τις Γυμνασιακές Τάξεις Μητρικής Γλώσσας στην Άλτενα, που βρισκόταν δίπλα από το Λύντενσαϊντ. Μου πρότεινε μάλιστα να εγκατασταθώ στην έδρα της ενορίας του για να μπορούμε από κοινού να συνεργαζόμαστε. Ακόμη και να τον βοηθώ ως ιεροψάλτης στις εκκλησίες της ενορίας του τις Κυριακές και τις μεγάλες γιορτές. Ο ιερέας Γεωργακάκης δεν ήταν μόνο ο παπάς της Ενορίας με πλούσιες και ποικίλες δραστηριότητες στους Έλληνες της περιοχής, αλλά ήταν και ο ιδρυτής και Διευθυντής του Γυμνασίου και Λυκείου με έδρα το Λύντενσαϊντ! Στο τέλος της καλής γνωριμίας, μας φιλοξένησε στο σπίτι

του λέγοντας στην δική μας άρνηση ότι το σπίτι του είναι μοναστήρι και όποιος έρχεται δεν φεύγει νηστικός! Με την πρώτη επικοινωνία μαζί του αντιλήφτηκα ότι τέτοιοι σπουδαίοι ιερείς αξίζει να υπηρετούν το λαό μας, ιδίως στο εξωτερικό!

Πράγματι με τη δική μου συγκατάθεση να νοικιάσω σπίτι στην έδρα του, ο ίδιος αμέσως ενδιαφέρθηκε και με τις πολλές γνωριμίες με ντόπιους Γερμανούς και τους πολλούς συνεργάτες του Έλληνας εργάτες βρήκε ένα καλό και πολύ βολικό επιπλωμένο διαμέρισμα μέσα στον περίβολο ενός εργοστασίου στη συνοικία Ράφελνμπεγκ, έξω από το Λύντενσαϊντ μέσα σ' ένα δάσος με έλατα και πεύκα. Σε λίγες μέρες με άλλους πατριώτες εργάτες του εργοστασίου, όπου βρισκόταν το διαμέρισμα, ετοιμάσαμε το μικρό μου σπιτάκι αγοράζοντας και κάποια άλλα απαραίτητα έπιπλα, ένα ψυγείο και ένα πλυντήριο ρούχων. Την επόμενη Κυριακή με το αυτοκίνητο του συντοπίτη από τη Φτελιά Κοζάνης Θέμη Σαββούδη κατεβήκαμε στο Λουντισχάφεν και μεταφέραμε στο ορεινό Λύντενσαϊντ την οικογένειά μου, που είχε έρθει από την Ελλάδα με τα ανίψια μας.

Η συνεργασία μου με τον πατέρα Γεωργακάκη για ένα σχολικό έτος, που παρέμεινα στη Γερμανία, ήταν πολύ καλή και πολύ καρποφόρα. Η Άλτενα, όπως και πολλές άλλες πόλεις γύρω από το Χάγκεν και Λύντενσαϊντ, εκκλησιαστικά υπαγόταν στην ενορία του και αυτό ουσιαστικά σηματοδοτούσε ότι έπρεπε να έχουμε μια καλή συνεργασία για την καλύτερη οργάνωση των Γυμνασιακών Τάξεων. Περισσότερο ενδιέφερε τον Άξιο Λειτουργό να συνδέσουμε τα παιδιά των Ελλήνων εργατών της Άλτενα όχι μόνο με τα Ελληνικά Γράμματα, γιατί όλα πήγαιναν μόνο στα Γερμανικά Σχολεία, αλλά και την Ορθόδοξη Εκκλησία μας. Και στον τομέα αυτό είχαμε τα καλύτερα αποτελέσματα! Ο ίδιος ενδιαφέρθηκε για την εξεύρεση κάποιου κτιρίου, όπου θα συγκεντρωνόταν τα παιδιά μετά το πρωινό τους πρόγραμμα στα Γερμανικά Σχολεία, και με τους Κοινοτικούς μας στην Άλτενα ήρθε σε επαφή με τους ανώτερους Γερμανούς εκπαιδευτικούς της περιοχής και εκείνοι μας παραχώρησαν ένα Σχολείο στο κέντρο της Άλτενα.

Εικ. 43. Το Ταρζανάκι με δύο Γερμανάκια

Εικ. 42. Το Ταρζανάκι με τη Σόφη Μητσιδου

Το πρόγραμμα των Γυμνασιακών Τάξεων το οργάνωσαμε από κοινού. Δημιουργήσαμε δυο τάξεις, γιατί μετά από μένα ήρθε και δεύτερος εκπαιδευτικός με την ειδικότητα του Μαθηματικού. Τα παιδιά της εβδόμης και ογδόης τάξης των Γερμανικών Σχολείων τα κατατάξαμε στην Α' Γυμνασίου, ενώ τα παιδιά της ενάτης τάξης στη Γ' Γυμνασίου. Οι Τάξεις θα λειτουργούσαν κάθε απόγευμα μετά τις τρεις η ώρα, γιατί όλο το πρωινό τα παιδιά ήταν απασχολημένα στα Γερμανικά Σχολεία. Μόλις θα σχολούσαν το μεσημέρι από τα Γερμανικά Σχολεία, θα πήγαιναν για λίγο στο σπίτι τους και μετά οι γονείς τους θα τα έφεραν στο Γερμανικό Σχολείο, που μας είχε παραχωρηθεί από τον αρμόδιο τοπικό Επιθεωρητή. Εγώ ως Φιλολόγος θα δίδασκα τα φιλολογικά μαθήματα και το μάθημα των Θρησκευτικών, ενώ ο Μαθηματικός κυρίως θα δίδασκε Γεωγραφία της Ελλάδας, λίγα Μαθηματικά και Φυσιογνωστικά μαθήματα, τα οποία τα παιδιά διδάσκονταν συγχρόνως και στα Γερμανικά Σχολεία. Βιβλία είχαμε προμηθευτεί από το Προξενείο μας στο Ντόρμουντ. Βασικά ήταν τα βιβλία των τριών τάξεων του Γυμνασίου.

Το πρόβλημα όμως για την οικογένειά μου ήταν πού θα φοιτούσαν τα δικά μου παιδιά; Από κοινού με τον πατέρα Γεωργακάκη αποφασίσαμε ο Δημήτρης το πρωί να παρακολουθεί το Γερμανικό Σχολείο, που μας πρότεινε ο Δήμος Λύντενσαϊντ, για να μάθει τη γλώσσα, ενώ το απόγευμα να παρακολουθεί την Α' Γυμνασίου στο Ελληνικό Γυμνάσιο στο Λύντενσαϊντ, που λειτουργούσε πάντοτε απόγευμα. Για το μικρό Μανολάκη βρέθηκε μια πολύ έξυπνη λύση. Το πρωί να παρακολουθεί το Γερμανικό Νηπιαγωγείο στην Προτεσταντική Εκκλησία

της γειτονιάς μας και το απόγευμα να παρακολουθεί τα μαθήματα της Α΄ Δημοτικού στο Ελληνικό Δημοτικό Σχολείο, αφού είχε συμπληρώσει τα πεντέμιση χρόνια, που απαιτούνταν σύμφωνα με την ελληνική σχολική νομοθεσία. Με τις ενέργειες του πατέρα Γεωργακάκη στους προτεσταντικούς εκκλησιαστικούς κύκλους του Λύντενσαϊντ βρέθηκε λύση και έτσι ο μικρός Μανολάκης ξεκίνησε το Κίντερ Γκάρτεν (Νηπιαγωγείο) στη Γερμανία!

Για το μικρό Ταρζανάκι το γερμανικό Νηπιαγωγείο ήταν μια έκπληξη! Η Ευαγγελία το πήγαινε κάθε πρωί στο Σχολείο του, που ήταν πολύ κοντά στο σπίτι μας, και εκείνο με πολλή χαρά, παρότι δε γνώριζε τη γερμανική γλώσσα, συναναστρεφόταν πολύ ωραία με τα γερμανάκια και τα άλλα παιδάκια από τις διάφορες χώρες. Υπήρχαν και κάποια ελληνάκια, αλλά ο μικρός Μανολάκης ακολουθούσε πάντα τα ξένα παιδάκια. Έπαιζε μαζί τους και δεν δημιουργούσε προβλήματα. Η νεαρή Γερμανίδα Νηπιαγωγός τον αγαπούσε υπερβολικά και προσπαθούσε να του μάθει μερικά βασικά γερμανικά. Όταν τον Ιούλιο αποχωρήσαμε από τη Γερμανία μας είπε ότι ο «Εμάνουελ» έχει καταπληκτική προσαρμοστικότητα, είναι υπάκουο παιδί, καλός χαρακτήρας και μπορεί να εγκλιματιστεί, όπου βρεθεί! Φεύγοντας από το Σχολείο η Γερμανίδα Νηπιαγωγός, του έκανε δώρο μια μικρή ξύλινη πινακίδα με το όνομά του στα γερμανικά: «Emmanuel», την οποία το παιδάκι μας μέχρι σήμερα κρατάει φιλόστοργα στη βιβλιοθήκη του για να θυμάται ότι πέρασε όχι μόνο από το Νηπιαγωγείο του Γαλατά στην Πόλη αλλά και από κάποιο Γερμανικό Νηπιαγωγείο!

Έτσι ξεκίνησε η ζωή μας στη Γερμανία!

Οι Γυμνασιακές Τάξεις Μητρικής Γλώσσας στην Άλτενα άρχισαν τη λειτουργία τους την Τρίτη 22 Σεπτεμβρίου 1981 και όλο το διάστημα του σχολικού έτους 1981-82 με το συνάδελφο μαθηματικό Γιάννη Χαρίση εργαστήκαμε πολύ φιλότιμα. Συνεργαστήκαμε με τους υπεύθυνους της Ελληνικής Κοινότητας της Άλτενα και είχαμε πολύ καλά αποτελέσματα. Ο Πρόεδρος της Κοινότητας Κωνσταντίνος Στόικος με πολλούς άλλους θερμούς πατριώτες ενδιαφέρθηκαν για τα παιδιά τους και καθημερινά επισκέπτονταν το Σχολείο. Ήθελαν να προσφέρουν ο,τιδήποτε χρειαζόμασταν. Με τους ίδιους και με δικά τους μέσα πήγαμε στο Προξενείο μας στο Ντόρμουντ για να παραλάβουμε τα βιβλία και κάποια άλλα απαραίτητα εποπτικά μέσα διδασκαλίας (χάρτες, πίνακες από αρχαιολογικούς χώρους και διάφορα τοπία της πατρίδας μας, πίνακες Ελλήνων ζωγράφων και άλλα).

Η λειτουργία των Γυμνασιακών Τάξεων Μητρικής Γλώσσας ξεκίνησε με τους καλύτερους οιωνούς. Τα παιδάκια ήταν όλα πρόσχαρα, χαρούμενα και έρχονταν στο Σχολείο με το χαμόγελο στα χείλη! Κάθε απόγευμα στις τρεις η ώρα οι δυο εκπαιδευτικοί και καμιά τριανταριά παιδάκια ήμασταν στο Νέττε Σούλε στο κέντρο της Άλτενα. Μπαίναμε σε δυο διαφορετικές τάξεις και τα μαθήματα γινόντουσαν με πολύ κέφι και από τους δυο εκπαιδευτικούς παράγοντες. Και από τα παιδιά και από εμάς τους εκπαιδευτικούς. Τα μαθήματα γινόντουσαν, όπως γίνονται στα Φροντιστήρια. Βασική μας αποστολή ήταν να εξασκήσουμε τα παιδιά σε όσα ελληνικά γνωρίζουν να τα μάθουμε κάτι παραπάνω, ώστε να χρησιμοποιούν σωστά τον προφορικό και το γραπτό λόγο. Ωστόσο πολλά παιδάκια γνώριζαν αρκετά ελληνικά, γιατί προέρχονταν από άλλες περιοχές, που διδάσκονταν μια μέρα την εβδομάδα ελληνικά ή προέρχονταν κατευθείαν από την Ελλάδα, όπου ζούσαν με τους παππούδες τους πηγαίνοντας στο Δημοτικό Σχολείο του χωριού τους.

Το ίδιο πρόσχαροι με τα παιδάκια ήταν και οι γονείς τους! Φιλότιμοι, εξυπηρετικοί, φιλόξενοι, χαρούμενοι και με πολύ ενδιαφέρον για τα παιδιά τους! Μου έφεραν στη θύμηση τα χρόνια της Τουρκοκρατίας, που τότε οι Έλληνες στην ξενιτιά, όπου ζούσαν και δημιουργούσαν, θυσίαζαν τα πάντα για να μαθαίνουν λίγα γράμματα τα παιδιά τους! Εμάς τους δυο εκπαιδευτικούς οι γονείς των παιδιών στην Άλτενα μας περιέβαλαν με μεγάλη εκτίμηση και πολλή φιλοξενία. Οι περισσότεροι κατάγονταν από το χωριό Πετρούσα του νομού Δράμας και ήταν πολιτικοποιημένοι στο Κ.Κ.Ε. Εσωτερικού. Αυτό βέβαια δεν άρεσε στον πατέρα Γεωργακάκη, αλλά οι περιστάσεις απαιτούσαν για το καλό των παιδιών να συνεργαστούμε για να έχουμε καλά αποτελέσματα. Και πράγματι είχαμε πολύ καλά αποτελέσματα!

Με τη λειτουργία των Γυμνασιακών Τάξεων αρκετοί γονείς από την Άλτενα με τα παιδιά τους κάθε Κυριακή εκκλησιάζονταν στο Λύντενσαϊντ στον Ιερό Ναό του Αγίου Νεκταρίου, όπου γινόταν η Θεία Λειτουργία. Ο πατέρας Γεωργακάκης αντιλήφθηκε την αύξηση των εκκλησιαζομένων από την Άλτενα και χαρούμενος μας μιλούσε για το μεγάλο έργο, που επιτελούσαμε στα παιδάκια των Ελλήνων της Άλτενα και μέσω αυτών και στους γονείς τους. Εξαιτίας αυτού πολλαπλασίασε και ο ίδιος τους κατανυκτικούς Εσπερινούς στην Άλτενα.

Το πρόγραμμα του ιερέα Γεωργακάκη της Ενορίας Χάγκεν - Λύντενσαϊντ ήταν κάθε Κυριακή να κάνει δυο Θείες Λειτουργίες. Μια στο Χάγκεν (8-10) στον Ιερό Ναό της Αγίας Ειρήνης και τη δεύτερη στο Λύντενσαϊντ (10-12) στον Ιερό Ναό του Αγίου Νεκταρίου. Το απόγευμα μετά

τις τρεις ακολουθούσαν άλλοι δυο Εσπερινοί σε διαφορετικές πάντα πόλεις. Οι δυο εκκλησίες στα 1981-82 στεγάζονταν σε αίθουσες, που είχαν παραχωρηθεί από τους Γερμανούς και είχαν διαρρυθμιστεί κατάλληλα με τις άοκνες ενέργειες του ιερέα και πολλών ευλαβών χριστιανών για να γίνουν εκκλησίες. Σήμερα οι δυο εκκλησίες έχουν κτιστεί σε ιδιόκτητα οικόπεδα της ενορίας και είναι περικαλλέστατα κτίσματα. Κοσμούν τις πόλεις του Χάγκεν και Λύντενσαϊντ και μαρτυρούν με τον καλύτερο τρόπο το μεγάλο ελληνοχριστιανικό έργο του πατέρα Γεωργακάκη.

Εικόνα 44. Το Ταρζανάκι απαγγέλλει ποίημα στο γιορτή της 25ης Μαρτίου 1982

Στο πρόγραμμα αυτό του πατέρα Γεωργακάκη συμμετείχα και εγώ με πολύ ενδιαφέρον. Κάθε Κυριακή πρωί-πρωί ξεκινούσαμε από το Λύντενσαϊντ για το Χάγκεν, όπου στον Ιερό Ναό της Αγίας Ειρήνης ως τις δέκα κάναμε την πρώτη Θεία Λειτουργία και στις δέκα και τέταρτο επιστρέφοντας στο Λύντενσαϊντ αρχίζαμε την ίδια ακολουθία στην εκκλησία του Αγίου Νεκταρίου. Μετά τις δώδεκα ακολουθούσε μικρή ξεκούραση στο χώρο της εκκλησίας και γύρω στις τρεις η ώρα βρισκόμασταν σε κάποια άλλη πόλη, όπου περίμεναν οι ευσεβείς χριστιανοί μας για να κάνουμε τον πρώτο Εσπερινό. Στις πέντε το απόγευμα βρισκόμασταν σε άλλη πόλη, όπου κάναμε τον ίδιο Εσπερινό. Ήταν πολύ ευχάριστη η διακίνηση αυτή μέσα

στον ορεινό όγκο της Γερμανίας κάθε Κυριακή. Από το Λυντενσάϊντ στο Ζίγκεν, την Άλτενα, το Χοχολυμπόργκ, το Βερντόλ, το Όλπε, το Πλέττεμπεργκ, το Γκούμερσπαχ, το Χάλβερ, το Κίρσπε, το Χερσιάιντ και πολλά άλλα μικρότερα χωριά μέχρι πάνω στο Ντόρμουντ! Ιδιαίτερα το χειμώνα με τα πολλά χιόνια!

Σ' αυτές τις κυριακάτικες εξορμήσεις στις γειτονικές πόλεις με τον πατέρα Γεωργακάκη, όπου διακονούσαμε το λαό μας και το πρωί και το απόγευμα, εκτός από τις πολλές και καλές γνωριμίες με τους εργάτες μας στις πόλεις τους είχα και κάποιες έκτακτες απολαβές, που κατά πολύ συνέβαλαν στο οικογενειακό μου εισόδημα! Το καταπληκτικότερο ήταν που τρέχοντας με το αυτοκίνητο του ιερέα πάνω στους πάγους, πάνω στα πολλά χιόνια και μέσα στα στενά δρομάκια των γερμανικών πόλεων πολλές φορές γλιστρούσαμε κινδυνεύοντας να τσακιστούμε. Κάποιες φορές στεκόμασταν στις παγωμένες λίμνες της περιοχής και παρακολουθούσαμε τους θαρραλέους Γερμανούς, που έκαναν σκι πάνω στα παγωμένα νερά!

Ήταν φανταστικές αυτές οι διαδρομές! Εγώ θαύμαζα τις ωραίες και κάπως επικίνδυνες μετακινήσεις, ενώ ο πατήρ Γεωργακάκης μου τόνιζε ότι εμείς οι ιερείς και οι εκπαιδευτικοί δεν ήρθαμε εδώ μόνο για να απολαύσουμε τις ομορφιές της Γερμανίας και να βγάλουμε λίγα χρήματα, αλλά βασικά ήρθαμε για να επιτελέσουμε μια μεγάλη αποστολή: «Να πλησιάσουμε τον Έλληνα εργάτη, να τον κάνουμε να νιώθει Έλληνας χριστιανός και να τον κρατήσουμε κοντά στην Ορθόδοξη Ελληνική Παράδοση. Οι δικοί μας δεν κινδυνεύουν από τους Γερμανούς, που στο νότο είναι Καθολικοί και στο βορρά Προτεστάντες, αλλά κινδυνεύουν από τους πολλούς Ιεχωβάδες, που ύπουλα πλησιάζουν τους Έλληνες εργάτες και προσπαθούν να τους καθοδηγήσουν στην αιρετική τους πολιτική. Ήρθαμε εδώ για να τονώσουμε το φρόνημα των Ελλήνων να μην ξεχάσει τις πατροπαράδοτες ελληνικές συνήθειες. Να μορφώσουμε ελληνοπρεπώς τα παιδιά τους και να τα αναδείξουμε στο εξωτερικό άξιους συνεχιστές των ελληνικών και χριστιανικών παραδόσεών μας! Αυτή είναι η αποστολή μας! Μια μεγάλη Ελληνική Ορθόδοξη Χριστιανική Ιεραποστολή!»!

Ο χειμώνας στην περιοχή μας είχε πολλά χιόνια, πολλά κρύα και χαμηλές και απότομες θερμοκρασιακές καταστάσεις. Η κίνηση των αυτοκινήτων γινόταν με δυσκολία και μόνο με ειδικά λάστιχα. Πολλές φορές γλιστρούσαμε στις απότομες κατηφόρες και είχαμε και κάποια χτυπήματα από τα οχήματα, που ερχόντουσαν από πίσω μας. Ήταν πολύ συνηθισμένα τα ατυχήματα! Τα παιδιά μας αρέσκονταν σ' αυτές οι καταστάσεις και είχαν συνηθίσει στο κρύο και πολλές φορές με δυσκολία τα κρατούσαμε μέσα στο σπίτι. Ήθελαν συνεχώς στις ώρες που δεν ήταν στα Σχολεία τους να βρίσκονται έξω και να παίζουν με τα γειτονόπουλα χιονοπόλεμο. Να κυλιούνται μέσα στο χιόνι, να κάνουν χιοναθρώπους, να γελούν, ενώ τα κεράκια και οι μύτες τους πάγωναν! Συχνά μέσα στο χιόνι ήθελαν να κυνηγούν τα άγρια ελάφια, που κατέβαιναν από τα γειτονικά βουνά έξω από το σπίτι μας. Ήταν πολύ ωραίες οι εικόνες των παιδιών, που μόλις αντίκριζαν τα άγρια ελάφια φώναζαν όλα μαζί και ξεχύνονταν εναντίον τους σαν τους παλιούς κυνηγούς των φαρ γουέστ!

Την άνοιξη τα πράγματα ήταν πολύ χαρούμενα! Τα πεύκα και τα έλατα τίναζαν από τα πράσινα κλαριά τους τα χιόνια και τους πάγους και έκαναν την ατμόσφαιρα να μοσοθυμίζει. Το χόρτο πλημμύριζε σ' όλη τη γύρω περιοχή και ο γείτονάς μας, ο Θανάσης από τη Νάουσα, έσκαβε το μικρό του κήπο δίπλα από το σπίτι μας, που με την έγκριση του Γερμανού εργοστασιάρχη είχε αποκτήσει. Καλλιεργούσε διάφορα ζαρζαβατικά και τα περισσότερα τα μοίραζε στους γείτονες. Εμείς λίγα προλάβαμε, γιατί τον Ιούλιο αποχωρήσαμε από τη Γερμανία. Ο άλλος φίλος μας, ο Σίμος από τη Νιγρίτα Σερρών, σχεδόν καθημερινά μας επισκεπτόταν με τα δυο του παιδάκια και ζητούσε τη βοήθειά μου στα μαθήματα τους.

Τα παιδιά μας καθημερινά πρωί και απόγευμα πήγαιναν στα Σχολεία τους. Η πρόοδος τους ήταν καταφανής και είχαμε και την επιβεβαίωση των δασκάλων τους. Ο Δημήτρης στο Γερμανικό Σχολείο γρήγορα ξεκίνησε να μαθαίνει τα γερμανικά και η δασκάλα του μετά τον πρώτο μήνα ζήτησε να μας δει και να μας ανακοινώσει ότι το παιδί μας είχε μεγάλη επιδεκτικότητα στη γερμανική γλώσσα. Αυτό η Ευαγγελία και εγώ το καταλάβαμε τις παραμονές των Χριστουγέννων του 1981, όταν ψωνίζαμε από κάποιο σούπερ μάρκετ διάφορα είδη. Τότε η κοπέλα στο ταμείο μιλώντας μας γερμανικά μου ζήτησε να της δώσω κάποιο ψιλό νόμισμα για να μου δώσει τα ρέστα από το κατοστάρικο, που της είχα δώσει. Εγώ δεν καταλάβαινα τίποτε και ενώ της μιλούσα αγγλικά, εκείνη επέμεινε να μου μιλάει γερμανικά. Τότε περενέβη ο Δημήτρης και κάνοντας το διερμηνέα μας έλυσε το πρόβλημα! Η χαρά και των δυο μας ήταν μεγάλη, καθώς αντιληφτήκαμε ότι το παιδί μας είχε πράγματι μεγάλη πρόοδο στη γερμανική γλώσσα. Ποιος μπορούσε τότε να φανταστεί ότι το παιδί μας μετά από κάποια χρόνια θα φοιτούσε σε Γερμανικό Πανεπιστήμιο, από όπου θα έπαιρνε δυο πτυχία. Ένα «Magister Artium» και ένα Doktor Die Philosophie!

Ο μικρός Μανολάκης πάλι ήταν το παιδί - έκπληξη! Το πρωί είχε τη νεαρή Γερμανίδα Νηπιαγωγό, που μόλις τον αντίκριζε, τον χαιρετούσε πολύ φιλικά και τον έπαιρνε κοντά της να ήταν το παιδάκι της! Τον οδηγούσε στα παιχνίδια με τα άλλα παιδάκια και, καθώς του μιλούσε, εκείνος την κοίταζε στα μάτια και γελούσε ευχάριστα. Το μεσημέρι, όταν πήγαινε να τον παραλάβει η Ευαγγελία, τον αποχαιρετούσε με πολλά φιλάκια και το παιδάκι μας ερχόταν στο σπίτι πολύ χαρούμενο! Το απόγευμα γύρω στις δύο η ώρα πηγαίνοντας προς την Άλτενα τα έπαιρνα και τα δυο με το αυτοκίνητό μου και τα οδηγούσα στο κέντρο του Λύντενσαϊντ, όπου σε κάποιο Γερμανικό Σχολείο λειτουργούσαν συγχρόνως το Ελληνικό Δημοτικό και το Ελληνικό Γυμνάσιο.

Ο Δημήτρης παρακολουθούσε τα μαθήματα της Α΄ Γυμνασίου, ενώ ο μικρός Μανολάκης τα μαθήματα της Α΄ Δημοτικού. Ο πατήρ Γεωργακάκης με άλλους απεσπασμένους από την Ελλάδα Δασκάλους και Καθηγητές λειτουργούσαν τα δυο Σχολεία μέχρι αργά το βράδυ. Κάνανε όλα τα μαθήματα του Ελληνικού Αναλυτικού Προγράμματος χωρίς περικοπές και συντμήσεις. Ενώ στην Άλτενα με τις Γυμνασιακές Τάξεις Μητρικής Γλώσσας τα πράγματα ήταν πολύ διαφορετικά. Στο Λύντενσαϊντ τα Ελληνικά Σχολεία λειτουργούσαν κανονικά, όπως στην Ελλάδα. Το Δημοτικό και το Γυμνάσιο λειτουργούσαν το απόγευμα εξαιτίας του ότι το πρωί τα παιδιά απασχολούνταν στα Γερμανικά Σχολεία με την εννιάχρονη υποχρεωτική φοίτηση. Το Ελληνικό Λύκειο λειτουργούσε με πρωινό πρόγραμμα στις αίθουσες του Ελληνικού Σπιτιού. Όλοι οι εκπαιδευτικοί με την καθοδήγηση του πατέρα Γεωργακάκη, που ήταν ο Διευθυντής των δυο Σχολείων, επιτελούσαν στο ακέραιο το εκπαιδευτικό τους καθήκον. Χαρακτηριστικό ήταν ότι όλα τα παιδάκια αγαπούσαν το απογευματινά Ελληνικά Σχολεία, παρότι όλο το πρωινό ήταν απασχολημένα στα Γερμανικά Σχολεία!

Η πολιτική αλλαγή, που έγινε με τις φθινοπωρινές εθνικές εκλογές στην Ελλάδα του 1981, έφερε και στους απεσπασμένους στο εξωτερικό εκπαιδευτικούς κάποιες βασικές αλλαγές. Όσοι εκπαιδευτικοί είχαν συμπληρώσει πενταετία στο εξωτερικό δε μπορούσαν να ανανεώσουν την απόσπασή τους, γιατί υπήρχαν πολλοί συνάδελφοί τους, που ζητούσαν και εκείνοι απόσπαση στο εξωτερικό. Πολύ σωστό και δίκαιο μέτρο! Από αυτό το μέτρο εξαιρούνταν οι ιερείς εκπαιδευτικοί, που υπηρετούσαν σε εκκλησιαστικές ενορίες στο εξωτερικό και συγχρόνως και σε Σχολεία, Δημοτικά ή Γυμνάσια ή Λύκεια και όσοι εκπαιδευτικοί ήταν παντρεμένοι με υπαλλήλους των υπηρεσιών στα Προξενεία και τις Πρεσβείες μας.

Έτσι από το Πάσχα του 1982 έφτασαν οι ειδήσεις ότι όσοι εκπαιδευτικοί είχαμε συμπληρώσει πενταετία στα Σχολεία του εξωτερικού δεν θα ανανεώνονταν η απόσπασή μας. Στις αρχές Ιουνίου 1982 ήρθε το έγγραφο της μη ανανέωσης απόσπασής μου από το Σύμβουλο Μέσης Εκπαίδευσης της Πρεσβείας μας στη Βόννη. Το έγγραφο με πληροφορούσε ότι με Διαταγή του Υπουργείου Παιδείας δεν ανανεώθηκε η απόσπασή μου για το σχολικό έτος 1982-83 στη Γερμανία και γι' αυτό με την έναρξη του νέου σχολικού έτους έπρεπε να βρισκομαι στην οργανική μου θέση στην Ελλάδα. Στις 12 Ιουλίου 1982 παρέδωσα στο συνάδελφο Ιωάννη Χαρίση όλο το Αρχείο των Γυμνασιακών Τάξεων στην Άλτενα και αποχαιρετώντας τους καλούς πατριώτες ανεχώρησα για την Ελλάδα.

Αμέσως μετά την παραλαβή του εγγράφου με τη γυναίκα μου και τα παιδιά αρχίσαμε να ετοιμαζόμαστε για την Ελλάδα. Δεν προφτάσαμε να χαρούμε τη Γερμανία! Σχεδόν έντεκα μήνες ζήσαμε στη Γερμανία και παρόλες τις δυσκολίες στην αρχή της χρονιάς με την τακτοποίησή μου στις Γυμνασιακές Τάξεις Μητρικής Γλώσσας στην Άλτενα και την εξεύρεση και τακτοποίηση του σπιτιού μας, η χρονιά πέρασε ευχάριστα. Είχα πολύ καλή συνεργασία με τον πατέρα Γεωργακάκη και απέκτησα πολύ καλούς φίλους στις πόλεις και τα χωριά, που περιτρέχαμε μαζί κάθε Κυριακή.

Τα παιδιά μας απέκτησαν πολύ καλές εμπειρίες. Ιδιαίτερα ο δωδεκαετής τότε Δημήτρης, που έκανε ένα πολύ καλό ξεκίνημα με τη γερμανική γλώσσα. Όσο για το μικρό Μανολάκη θα μπορούσα να έλεγα αυτό που ακόμη και σήμερα το λέει το ίδιο το παιδί μας! Ότι σχεδόν δεν θυμάται τίποτε από τη ζωή του στη Γερμανία, εκτός από το Νηπιαγωγείο και τη νεαρή και καλωσυνάτη Νηπιαγωγό, που τόσο τον αγαπούσε! Το δώρο με το όνομά του στην ξύλινη πινακίδα, που του έκανε φεύγοντας από το Σχολείο, το κρατάει σε περίοπτη θέση στη βιβλιοθήκη του και το επιδεικνύει στους φίλους με πολλή αγάπη και ευγνωμοσύνη προς τη Νηπιαγωγό του!

Επιστρέψαμε στην Ελλάδα και η ζωή μας πήρε τον κανονικό ελληνικό ρυθμό. Εγώ στο 3ο Γυμνάσιο Κοζάνης, η Ευαγγελία στο σπίτι μας με τα οικιακά, ο Δημήτρης στη Β΄ τάξη του 5ου Γυμνασίου και ο μικρός Μανολάκης στη Β΄ τάξη του 13ου Δημοτικού Σχολείου της γειτονιάς μας.

Αργότερα ο Δημήτρης τελειώνοντας το Γυμνάσιο φοίτησε στο Κλασικό Λύκειο Κοζάνης με άριστη επίδοση και το 1988 έφυγε για τη Γερμανία, όπου φοίτησε στο Τμήμα Αρχαιολογίας και Ιστορίας της Φιλοσοφικής Σχολής στο Πανεπιστήμιο του Μάνχαιμ και αποφοίτησε το 1994 αποκτώντας με το βαθμό «Magna cum laude» (άριστα) το Πτυχίο του «MAGISTER ARTIUM». Αμέσως μετά ακολούθησε στο ίδιο Πανεπιστήμιο τις μεταπτυχιακές του σπουδές και το 1998 απέκτησε και το διδακτορικό του δίπλωμα στην κλασική Αρχαιολογία και Ιστορία με τον ίδιο βαθμό: «Magna cum laude. DOKTOR DER PHILOSOPHIE»!

Το Ταρζανάκι στο 13ο Δημοτικό Σχολείο είχε μια εξαιρετική δασκάλα, την Αγνή Λάζου-Κοντού, που το βοήθησε πολύ, όπως η Νηπιαγωγός του στη Γερμανία, να αγαπήσει το Σχολείο και τα γράμματα. Μετά το Δημοτικό φοίτησε στο Πειραματικό Γυμνάσιο Κοζάνης και μετά στο Κλασικό Λύκειο Κοζάνης. Ακολούθησε τις σπουδές του στο Τμήμα Φιλοσοφίας και Παιδαγωγικής της Φιλοσοφικής Σχολής στο Αριστοτέλειο Πανεπιστήμιο Θεσσαλονίκης (Α.Π.Θ.). Τελείωσε τις σπουδές του με άριστη επίδοση, πρώτος στο τμήμα του, και απήγγειλε τον όρκο ενώπιον του Πρύτανη, του Κοσμήτορα, του Προέδρου του τμήματος και των άλλων Πανεπιστημιακών Αρχών καθώς και όλων των πτυχιούχων συμφοιτητών του. Ακολούθησε τις μεταπτυχιακές του σπουδές στο ίδιο Πανεπιστήμιο και απέκτησε στις 10 Απριλίου 2003 Μεταπτυχιακό Δίπλωμα στην ειδικότητα της Σχολικής Παιδαγωγικής.

Σήμερα στα 2015 είναι υποψήφιος διδάκτορας και εργάζεται στο Πανεπιστήμιο Δυτικής Μακεδονίας στο τμήμα Νηπιαγωγών και Δασκάλων της Παιδαγωγικής Σχολής Φλώρινας. Ζει στην Κοζάνη με τη γυναίκα του Αργυρώ Μαργαρώνη καθηγήτρια της Γερμανικής Γλώσσας.

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

ΕΦΗΜΕΡΙΔΕΣ - ΟΡΓΑΝΙΣΜΟΙ - ΥΠΟΥΡΓΕΙΑ

1. Αποστολική Διακονία της Εκκλησίας της Ελλάδος. Ημερολόγιον της Εκκλησίας της Ελλάδος 1976.
2. Διακονία της Εκκλησίας της Ελλάδος. Δοξολογία επί τη επισκέψει του Αυτοκράτορος Χαϊλέ Σελασιέ. Αθήνα 1954.
3. Ελληνική Πνοή. Περιοδικό των Σχολών της Ελληνικής Κοινότητας Αντίς Αμπέμπας. Αριθ. Φύλλου 1. 3 Μαρτίου 1966.
4. Ημερολόγιον της Εκκλησίας Αλεξανδρείας. 1975.
5. Ημερολόγιον της Ιεράς Μητροπόλεως Αξώμης. 1972.
6. Ethiopian Tourist Organization. ETHIOPIA - Hotels. Addis Ababa. 1975.
7. Εφημερίδα «ΤΟ ΒΗΜΑ». Κρουαζιέρα στο Νείλο. Αθήνα, 10 Ιουλίου 2011.

ΕΝΤΥΠΑ

1. Αναστασιάδης Βασίλειος. Ψυχοπαιδαγωγική της Εφηβικής Ηλικίας. Αθήνα 1993.
2. Αρβανίτης Αθανάσιος. Επίτομος Ιστορία Συρο-Ιακωβιτικής Αρμενικής και Αιθιοπικής Εκκλησίας. Αθήνα 1967.
3. Atkis Harry. A History of Ethiopia. Addis Ababa 1975.
4. Blower John. Shell Guide to the Wildlife of Ethiopia. Addis Ababa 1969.
5. Γεωργούλης Δ. Κων/νος. Γενική Διδακτική. Αθήνα 1972
6. Γεωργακάκης Πολύευκτος - Σταύρος. Είκοσι χρόνια κοντά στο Λαό του Θεού. Χάγκεν - Λύντενσαϊντ 1987.
7. Γεωργακάκης Πολύευκτος - Σταύρος. Ομολογία Πίστεως. Χάγκεν - Λύντενσαϊντ 2003.
8. Γιαννούλας Ε. Χρήστος. Ιστορία της Ιεράς Μητροπόλεως Αξώμης. Αθήνα 1981.
9. Davidson Basil. Ιστορία της Αφρικής. Μετάφρ. Δημοσθ. Κούρτοβικ. Αθήνα 1981.
10. Ζαφείρης Χρίστος. Βαλκάνιος Πραματευτής. Αθήνα 1998.
11. Ζαχαροπούλου Ελένη. Το Βυζάντιο και η Αξώμη. Μεταπτυχιακή διατριβή 2015.
12. Καββαθάς Βασίλειος. Αιθιοπία (Λεύκωμα). Αθήνα 1984.
13. Καλογερόπουλος Π. Δημήτριος. Οι δυο μου πατρίδες. Αθήνα 2008.
14. Κούρνιας Ι. Κων/νος. Η Διδακτική των Φιλολογικών μαθημάτων και των Θρησκευτικών. Βόλος 1960.
15. Λιχναρόπουλος Νικ. Ο Σχεδιασμός της Διδασκαλίας. Σ.Ε.Λ.Μ.Ε. Λάρισας 1986.
16. Μαραβέγια Αθηνά. Φωκίων μου... Αγαπημένε μου!... Αθήνα 2001.
17. Μεταξά-Παξινού Μαίρη. Στην Αιθιοπία, με αγάπη. Αθήνα 2013
18. Μοδινός Μιχάλης. Μύθοι της Ανάπτυξης στους Τροπικούς. Οικογεωγραφία. Αθήνα 1986.
19. Neill Alexander. Ελευθερία-όχι Αναρχία. Μετάφρ: Ε. Γραμμένος. Αθήνα 1975.
20. Neill Alexander. Σάμμερχιλ, το Ελεύθερο Σχολείο. Μετάφρ: Σωτ. Τσάμης. Αθήνα 1976.
21. Neill Alexander. Σάμμερχιλ. Τα Υπέρ και Κατά. Μετάφρ: Ευάγγ. Γραμμένος. Αθήνα 1975.
22. Neill Alexander. Το Πράσινο Σύννεφο. Μετάφρ: Τζένη Μαστοράκη. Αθήνα 1976.
23. Neill Alexander. Θεωρία και Πράξη της Αντιαυταρχικής Εκπαίδευσης. Σάμμερχιλ: Το επαναστατικό παράδειγμα ενός ελεύθερου σχολείου. Μετάφρ: Κώστα Λάμπου. Αθήνα 1972.
24. Ντίνιας Δ. Κωνσταντίνος. Κοζανίτικα Επώνυμα 1759-1914. Κοζάνη 1995.
25. Παναγιωτόπουλος Μ. Ιωάννης. Η Αφρική αφυπνίζεται. Αθήνα 1963.
26. Παπακωνσταντίνου Μιχάλης. Μια βορειοελληνική πόλη στην Τουρκοκρατία. Ιστορία της Κοζάνης. (1400-1912). Αθήνα 1992.
27. Παπαχαράλαμπος Χριστόφορος. Οψέποτε, στη γη του Γαλάζιου Νείλου. Αθήνα 2014.
28. Σφυρόερα Ν. Σοφία. Κωνσταντινούπολη - Πόλη της Ιστορίας. Αθήνα 2006.
29. Τάμης Α. Αναστάσιος. Ιστορία των Ελλήνων της Αυστραλίας. Θεσ/νίκη 1997.
30. Τσίριμπαρ Αντώνιος. Γενική Παιδαγωγική. Αθήνα 1972.
31. Φούγιας Γ. Παναγιώτης. Μεθόδιος, ο αδικημένος Ιεράρχης. Αθήνα 2008.
32. Φράγκος Χρ. Π. Ψυχοπαιδαγωγική. Αθήνα 1977.